

ΤΙΜΗ ΕΝΔΕΞΕΝ

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

“ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ,”

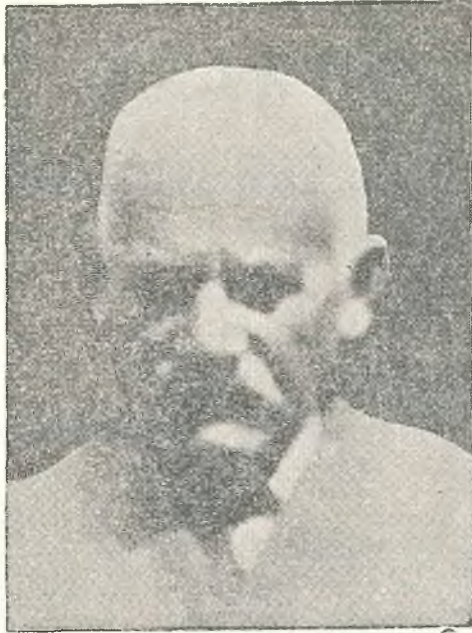
*Βραβευθὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἐν Παρισίοις
Ἑταιρείας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σπουδῶν*

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ: ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ 20Α
(ΠΡΟΣΦΩΡΙΝΩΣ ὙΨΟΥΣ 5)

1955

ΟΘΩΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΚ ΠΑΙΔΕΣΤΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΤ. ΘΡΑΚΗΣ

Ὁ παρὼν 24ος τόμος τῶν «Θρακικῶν» περὶ τῆς ἱστορίας τῆς πόλεως καὶ τοῦ Νομοῦ Παιδεστοῦ ἀφιερῶνται εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ

Ο Θ Ω Ν Ο Σ Α Ν Α Σ Τ Α Σ Ι Ο Υ

Ἐκλεκτοῦ πολίτου τῆς Παιδεστοῦ, διακριθέντος διὰ τὴν ἐντιμότητα καὶ χρησιμότητα τοῦ χαρακτήρου του.

Τὴν δαπάνην ἐκδόσεως τοῦ Τόμου τούτου ἀνέλαβε προθύμως καὶ εὐγενῶς ἡ οἰκογένεια τοῦ τιμωμένου, πρὸς ἣν ἰδὸν Θρακικὸν Κέντρον ἐκφράζει τὰς εὐγνώμονας εὐχαριστίας του.

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΡΑΙΔΕΣΤΟΣ ΑΝΑΤ. ΘΡΑΚΗΣ

Ἡ ἔκδοσις τοῦ 24ου τόμου τῶν «Θρακικῶν» ἀναφέρεται : Εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν (πρὸ τῆς ἐκκενώσεως) τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Τὸ παρὸν τεῦχος πραγματεύεται περὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦ νομοῦ τῆς Ραιδεστοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης (1870 -- 1920), μὲ συγγραφέα τὸν κ. Φίλιππον Μανουηλίδην, πρώην Ὑπουργὸν καὶ Πρόεδρον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου.

Περιγραφή ἐκ προσωπικῶν ἀναμνήσεων καὶ ἐκ συγκεντρωθέντων, ἐλεγχθέντων καὶ καταλλήλως συναρμολογηθέντων ἀuthεντικῶν ἐγγράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἡ ἔκδοσις (ἐλεγχος ὕλης καὶ γενικὴ ἐπιμέλεια ἐκτυπώσεως) τοῦ παρόντος ὡς καὶ τοῦ προηγουμένου 23ου τόμου ἐγένετο ὑπὸ τῆς πενταμελοῦς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου».

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΩΛΕΣΘΕΙΣΑΝ ΠΑΤΡΙΔΑ.....

ΝΟΣΤΑΛΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΑΠΟ ΤΑ ΝΕΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ.....

Είναι περίεργον, ότι όσον και άν περάσουν πολλά χρόνια ή ανάμνησις τής παιδικής και νεανικής μας ήλικίας όχι μόνον δέν σβύνει ή δέν σκοτιζεται από την λήθην ή την λησμοσύνην, άλλ' άπέναντίας ζωντανεύει και άνανεοϋται, ή δέ εικόνα τής άγαπημένης πατρίδος μās συνοδεϋει παντοϋ, και πάντοτε μās παρακολουθεϊ επίμονα ό νοσταλγικός πόθος και ή άσβεστη επιθυμία τής επανόδου εις την παλαιάν εύτυχή εκείνην εποχήν... Άλλά συμβαίνει και κάτι άκόμη περισσότερον περίεργον και άνεξήγητον. Και όταν ή νεανική μας ήλικία δέν διήλθεν έν πλήρει άνέσει και εύμαρεία έν συγκρίσει πρός την κατόπιν ζωήν και σταδιοδρομίαν, ή συνεχής πολιτική, κοινωνική κλπ. άνοδος δέν έστάθησαν ίκαναί νά εξαλείψουν τās παλαιάς άναμνήσεις. Οϋτε ή άνάδειξις εις άνώτατα άξιώματα, οϋτε ταξειδία εις Εϋρωπαϊκάς πρωτευούσας, ή άναστροφή μετά άρχηγών Κρατών και ύψηλών προσωπικοτήτων, άλλά και ή έν γένει άνοδος εις τās κοινωνικάς σχέσεις ύπέρ πāsαν πρόβλεψιν ή φιλοδοξίαν, κατέστησαν ίκανά νά επιφέρουν την έκ τής επενεργείας του χρόνου άποξένωσιν και άπομάκρυνσιν από την επιθυμίαν νά επανίδη κανείς την πατρώαν γήν και τά μέρη εις τά όποια έγεννήθη, άνεπτύχθη και έζησε. Ή επάνοδος πολλάκις είναι θλιβερά και δημιουργεί άπογοητεύσεις. Τοϋτο όμως δέν έμποδίζει την ίκανοποίησιν και την εύχαρίστησιν τής επισκέψεως μετά ολοκλήρους δεκαετηρίδας. . . . .

Ή ζωηρά αύτη επιθυμία τής επανόδου έπραγματοποιήθη κατά τó Πάσχα του 1955. Με καλήν συντροφιά συμπολιτών έκ Θράκης και άλλων Άθηναίων έφθάσαμεν με τó άτμόπλοιον «Σαρψοϋν» εις την βασιλίδα τών πόλεων και άντικρύσαμεν και πάλιν με συγκίνησιν γνώριμα τοπεία και κτίρια και έθαυμάσαμεν τās φυσικάς καλλονάς του Βοσπόρου και τών Πριγκηποννήσων. Δέν ύπάρχει βεβαίως ό

Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς, ὅστις ἔδιδε τόσῃν ζωὴν καὶ γοητείαν. Εἰς τὰς συνοικίας τοῦ Πέραν οὐδεμίαν κτιριακὴ μεταβολή. Ἄρκετὰ νέα ἔργα ἐν τούτοις εἰς τὴν πέραν τοῦ Ταξιμ συνοικίαν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ μνημείου τοῦ Κεμάλ Ἀττατοῦρκ μὲ τὰ μεγαλοπρεπῆ ξενοδοχεῖα «Πάρκ» καὶ «Χίλτον» καὶ μὲ πλῆθος νέων κτιρίων καὶ πολυκατοικίων.

Ὁ πόθος μας ὅπως ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκεφθῶμεν τὴν πατρίδα μας Ραιδεστόν, ἱκανοποιεῖται χάρις εἰς τὴν προθυμίαν τοῦ Νομάρχου καὶ Δημάρχου κ. Γιοκάι.

Μᾶς συνοδεύει ἀνώτερος ὑπάλληλος τεθεὶς παρὰ τοῦ Νομάρχου εἰς τὴν διάθεσίν μας καὶ καλοὶ φίλοι καὶ συνταξιδιώται τῆς ἐκδρομῆς. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ραιδεστόν εἶναι τρίωρος ἐπὶ καλῶς διατηρουμένου ἀσφαλτοστρωμένου δρόμου. Διασχίζομεν τὴν Ἡράκλειαν, τὴν Σηλύβριαν ὅπου σταυθμεύομεν διὰ νὰ δοκιμάσωμεν τὸ ὄνομαστόν της γιαούρτι, τὴν Τυρολόην (Τσορλοῦ), δι' ἧς διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Κωνσταντινουπόλεως — Ἀδριανουπόλεως, τὸ Μουρατλί σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ἐπικοινωνίας μὲ τὴν Ραιδεστόν, παρακάμπτοντες δὲ τὸ χωρίον Μουρατλί εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ἀμαξητὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν Ραιδεστόν. Δεξιῶ τῶ κατερχομένῳ ἕνα μεγάλο γεωργικὸν χωρίον δημιουργηθὲν ἀπὸ τὰς διανεμηθείσας ἐξ ἑβδομήκοντα χιλιάδων στρεμμάτων γαίας τοῦ Ἑλληνοῦ ἰδιοκτῆτου τοῦ Σίρτ-κιοῦ (ἔπαυλις). Δὲν ἀνταποκρινόμεθα εἰς πρότασιν ὅπως ἐπισκεφθῶμεν τὸν μεγάλον αὐτὸν γεωργικὸν συνοικισμόν. Καὶ ἤδη πλησιάζομεν πρὸς τὴν Ραιδεστόν μὲ τὰς καταφύτους καλλιεργημένας εὐφόρους πεδιάδας καὶ ἡ συγκίνησίς μας εἰς τὸ ἀντίκρυσμα γνωρίμων τοπείων καὶ τοποθεσιῶν αὐξάνει. Ἡ Ραιδεστός ἤλλαξεν ὄψιν, δυσκόλως δὲ δύναται τις νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰς παλαιὰς Ἑλληνικὰς τῆς συνοικίας, τὰ δημόσια κτίρια καὶ τὰς οἰκίας τῶν ὁμογενῶν. Κατευθυνόμεθα πρὸς τὴν παρὰ τὸ Τελωνεῖον παραλιακὴν περιοχὴν καὶ τὴν ἐπὶ τῆς προκυμαίας ἀγορὰν τῶν μεγάλων λιθίνων καταστημάτων ἀποικιακῶν καὶ θλιβόμεθα εἰς τὸ ἀντίκρυσμα τῆς ἐρειπώσεως καὶ τῆς προκυμαίας καὶ τοῦ τελωνειακοῦ καταστήματος μετὰ τῆς ἀποβάθρας. Προχωροῦμεν παραλιακῶς ἐκεῖ ὅπου κατεσκευάσθη μεγάλη ἀποβάθρα εἰς ἀντικατάστασιν τῆς καταστραφείσης παλαιᾶς, ἣτις χρησιμοποιεῖται κυρίως διὰ στρατιωτικὰς ἀνάγκας ἀλλὰ καὶ ἐμπορικὰς. Καὶ κατευθυνόμεθα πρὸς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ἣτις παραμένει μὲν εἰς τὴν θέσιν της ἀλλ' ἡ ἐξωτερικὴ τῆς ὄψις δὲν μᾶς ἐνθαρρύνει νὰ τὴν ἐπισκεφθῶμεν καὶ ἐσωτερικῶς. Τὸ παρ' αὐτὴν ὠραῖον καὶ ἐπιβλητικὸν κτίριον τῆς Γεωργιαδεῖου Σχολῆς ἀρρένων παραμένει ἀνέπαφον χρησιμοποιού-

μενον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν. Ἡ συνοικία τοῦ Φραγκομαχαλαῦ ὑπέστη ριζικὴν ἀλλοίωσιν ἐκ πυρκαϊᾶς, ἡ δὲ παραλιακὴ διαδρομὴ πρὸς τὸ ἐργοστάσιον ἀλευρομύλου καὶ τὸ νεκροταφεῖον, εἰς ὃ ἀνεπαύοντο ἄλλοτε τὰ ὄστᾶ τῶν γονέων μας, μᾶς θλίβει καὶ μᾶς προτρέπει εἰς ἄμεσον ἐπιστροφὴν ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς τούτους τόπους. Προχωροῦμεν πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν συνοικίαν, ἀνθοῦσαν καὶ πυκνοκατωκημένην εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἀπὸ τὸ Ἀραμπᾶ-παζᾶρ μέχρι τοῦ ὕψους τῆς ἀμαξητῆς ὁδοῦ, εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁποίας εὐρίσκοντο οἱ ἀνεμόμυλοι κατεδαφισμένοι καὶ αὐτοί.

Τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ἐκεῖθεν πεδιάδα, κατάφυτον, μὲ λαχανοκήπους δένδρα καὶ ἄφθονα νερά, μᾶς ἱκανοποιεῖ μὲ τὸ ὠραῖον θέαμα ποῦ διεφύλαξεν ἡ φύσις καὶ ἡ εὐκαρπία τοῦ ἐδάφους. Νέα κτίρια δὲν ὑπάρχουν πολλά. Ἡ Δημαρχία ἐν τούτοις, τὸ Νομαρχιακὸν μέγαρον καὶ ἡ κατοικία τοῦ Νομάρχου νεόκτιστα κυριαρχοῦν τῆς πόλεως. Καταλύομεν εἰς καθαρὸν τουριστικὸν ἐστιατόριον καὶ προγευματίζομεν μετὰ τῶν συνοδῶν φίλων μὲ ὀρεκτικὸν ποικίλον ἔδεσμα-τολόγιον τῆς γνωστῆς μας ἀπὸ παλαιοὺς καιροὺς τουρκικῆς κουζίνας. Εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἑλληνικῆς συνοικίας κατηδαφίσθησαν τὰ ἑκατέρωθεν κτίσματα καὶ ὑψώματα καὶ ἀντεκατεστάθησαν μὲ εὐρυτάτην πλατεῖαν καὶ κατερχόμενα κλιμάκια συνδέοντα τὸ Ἀραμπᾶ-παζᾶρ μέχρι τῆς παραλίας. Δὲν ἐζητήσαμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ καλλιμάρμαρα κτίρια τῶν τεσσάρων ναῶν, τοῦ παλαιοῦ Συλλόγου καὶ κατόπιν ἀναγνωστηρίου, διότι μᾶς ἐπληροφόρησαν ὅτι δὲν ὑπάρχουν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ραιδεστοῦ δὲν ὑπερβαίνουν σήμερον τοὺς 15—16.000 τὸ ἡμισυ δηλαδὴ τοῦ παλαιοῦ πληθυσμοῦ. Ἀποτελοῦνται ἀπὸ πρόσφυγας Ὁθωμανοὺς ἐποικισθέντας ἐκ Σερβίας καὶ Βουλγαρίας. Καταγίνονται συνήθως μὲ τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ ἄλλας βιοτεχνίας, ἀσήμαντος δὲ εἶναι ἡ βιομηχανικὴ ἐπίδοσις. Ὁ παλαιὸς φερετζές τῶν γυναικῶν δὲν ἔχει καταργηθῆ.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις, μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ δὲν ἀπέδωκε σημασίαν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ δι' αὐτὸ ἡ πρὸ τῆς ἐκκενώσεως ἀνθοῦσα κοινωνικῶς καὶ σφύζουσα ἀπὸ ἐμπορικῆν κίνησιν Ραιδεστός, ἐμφανίζει μίαν ἐρειπωμένην καὶ παραμεληθεῖσαν πόλιν.

Παρ' ὅλα ταῦτα, ἐπιστρέφομεν μὲ ζωηρὰς ἐντυπώσεις καὶ μὲ πλήρη ἱκανοποίησιν καὶ ἀπὸ τὴν διαδρομὴν ἀλλὰ καὶ διότι ἐπατήσαμεν τὰ ἱερά χῶματα τῆς ἀγαπημένης καὶ ἀλησμονήτου πατρίδος μας.....

Τὸ χρονικὸν κενόν, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται μεταξὺ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἑκπατρισμοῦ καὶ τῆς προσφάτου εἰς Ραιδεστόν ἐπισκέψεώς μας, θὰ καταβληθῆ προσπάθεια νὰ συμπληρωθῆ διὰ τῶν εἰς τὸν παρόντα τόμον περιλαμβανομένων.

Χωρὶς τὴν ἐλαχίστην συγγραφικὴν ἀξίωσιν, ζητοῦμεν τὴν ἐπιείκειαν τῶν ἀναγνωστῶν μας διὰ τὰς τυχόν ἐλλείψεις.

Εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ παρόντος μᾶς παρεκίνησεν ἡ βαθεῖα πίστις μας ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως ὡς ἀπλοὶ καὶ πιστοὶ ἀφηγηταὶ συμβάλωμεν ὥστε νὰ μὴ χαθοῦν αἱ ἀναμνήσεις καὶ τὰ γεγονότα τῆς πρὸ τῆς ἐκκενώσεως ἐποχῆς, διότι οἱ ἐπίγονοι θὰ μᾶς κατελόγιζον βαρείας εὐθύνας διὰ τὴν τοιαύτην ἀμέλειαν.

Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἀναγνωρισθῆ ἡ πρόθεσίς μας ὅπως διανοιξώμεν τὸν δρόμον δι' ὁμοίας ἀφηγήσεις περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν πόλεων καὶ νομῶν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, δίδομεν δὲ τὸ παράδειγμα καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι μὲ καλὴν θέλησιν καὶ φιλοπονίαν ἢ προγραμματικὴ αὕτη ἐπιδίωξις τῶν «Θρακικῶν» εἰς προσεχεῖς τόμους θὰ ὀλοκληρωθῆ.

ΡΑΙΔΕΣΤΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΒΙΣΑΝΘΗ — ΡΟΔΟΣΤΟΣ — ΓΑΛΛΙΣΤΙ ΡΟΔΟΣΤΟ —
ΤΕΚΙΡ Ή ΤΕΚΦΟΥΡ = (ΕΡΥΘΡΟΚΙΤΡΙΝΟΝ) — ΔΑΓ = ΟΡΟΣ

Ἡ Ραιδεστός, ἡ ἀρχαία Βισάνθη, κεῖται παραλιακῶς ἐπὶ τῆς Προποντίδος (θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ), εἰς μίαν ἐσοχὴν ἀνοικτοῦ κόλπου μεταξὺ τῶν Γανοχώρων καὶ τῆς Ἡρακλείας. Γεωγραφικῶς 30 μίλλια Β. Δ. Ἡρακλείας καὶ 97 Β. Α. Καλλιπόλεως. Παλαιὸν ὄνομα Βισάνθη ἢ κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον Βησάνθη, ἰδρυθεῖσα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ ἀποίκων Σαμίων κατὰ τὸν ΣΤ΄ π.Χ. αἰῶνα. Ὁ Πλίνιος πρῶτος τὴν ἀναφέρει ὑπὸ τὸ σημερινόν της ὄνομα μὲ μικρὰν παραλλαγὴν «RESISTOS». Ἐσώζοντο λείψανα παλαιοῦ φρουρίου, ἐπιγραφαὶ τῆς καὶ τινὰ χάλκινα νομίσματα μὲ τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΒΙ ἢ ΒΙΣΑΝΘΗΝΩΝ. Κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους «χωρὶον εὐλίμενον καὶ τῇ κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ ἐπιτηδείως ἔχον τοῖς ἐπ' ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένοις καταίρειν καὶ ἀποφορτίζεσθαι προσηνῶς μάλιστα».

Ὁ Ξενοφὼν εἰς τὴν κάθοδον τῶν Μυρίων ἀναγράφει: «Κατὰ τὴν διέλευσίν των ἐκ Θράκης ὁ Βασιλεὺς αὐτῆς ἐπρότεινεν εἰς τὸν ἐπικεφαλῆς νὰ νυμφευθῇ τὴν κόρην του καὶ μεταξὺ ἄλλων τοῦ ὑπεσχέθη καὶ: «Βισάνθην οἴκημά σοι, δώσω ὃ κάλλιστόν ἐστι τῶν ἐπὶ θαλάττης χωρίων».

Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο ἀτείχιστος ὑπέκειτο εἰς συχνὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων. Πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτῆς καὶ τῶν πέριξ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (527—565) ἐτείχισεν αὐτήν.

Ὅσον ἀφορᾶ τοὺς κατοίκους της ἐμφανίζονται κατὰ χρονολογίας καὶ λόγῳ τῶν συχνῶν μετατοπίσεων καὶ ἀνακαταλήψεων διάφοροι ἀριθμοί. Ἡ Ἐγκυκλοπαιδεῖα π.χ. ἀναφέρει 14.387 κατοίκους, μὲ πρωτεύουσαν ὁμονύμου βιλαετίου ἔχοντος ἕκτασιν 5.950 τετραγ. χλμ. καὶ 132.120 κατοίκους. Ἄλλη πηγὴ πρὸ τῆς ἐκκενώσεως ἀναφέρει ἀριθμὸν 30.000 κατοίκων ἐκ τῶν ὁποίων 8—10.000 Ἕλληνες, 15.000 Ἀρμένιοι καὶ οἱ ὑπόλοιποι Τοῦρκοι, Ἰσραηλίται καὶ ἐλάχι-

στοι Καθολικοί Λεβαντῖνοι. Ἀκριβέστερον ἐν τούτοις δύναται νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι ἡ Παιδεστός κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἀνθήσεως τῆς ἠρίθμει 30—35.000 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων 15—18.000 Ἀρμένιοι, 8—10.000 Ἑλληγες, Τοῦρκοι δὲ Ἑβραῖοι καὶ Καθολικοὶ περὶ τὰς 8.000. Ἦτο ἔδρα Μουτασεριφλικιοῦ, καθὼς καὶ στρατιωτικῆς μονάδος, διετήρει δὲ σπουδαιότατον ἐξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς Εὐρώπης καὶ ἄλλων λιμένων τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Κατ' ἄλλας ἀξιοπίστους ἀφηγήσεις παλαιῶν κατοίκων ἐπὶ ἀρχαιότερας ἐποχῆς Βισάνθη, ἦτοι δις ἀνθοῦσα πόλις ἢ κατὰ σημασίαν ἢ πολλὰ ἄνθη παράγουσα πόλις ἦτο τὸ πρῶτον τῆς ὄνομα. Τῆς τὸ ἔδωσαν Ἑλληγες ἄποικοι, τολμηροὶ θαλασσοπόροι. Ἐρρίφθησαν εἰς τὸ πέλαγος διὰ νὰ λεηλατήσουν καὶ σαρώσουν ἀπὸ τὰ Θρακικὰ ἄλωνα τὸν πλοῦτον, τοῦ ὁποίου ἐστερεῖτο ἡ ὄρεινὴ τῶν πατρῆς. Ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὰ ἀλίμενα ἀκρογιάλια, τὰ ὁποῖα ἀντίκρυσαν τοῦ Φριξοῦ καὶ τῆς Ἑλλης τὴν φυγὴν καὶ τῶν Ἀργοναυτῶν τὴν ἔνδοξον διάβασιν διὰ νὰ ἐπιβληθοῦν μὲ τὸν νόμον τοῦ ἰσχυροτέρου, καὶ ἐμαγεύθησαν ἀπὸ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν γεωργικὴν τῆς ἀκμὴν καὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν ὥραιαν θέαν. Καὶ ἔτσι ἐκ τῶν ἐπιφύβων κατακτητῶν ἄλλοι μὲν ἀντήλλαξαν τὸ ρόπαλον καὶ τὰ ὄπλα μὲ τὴν ἀξίνην τοῦ γεωργοῦ, ἄλλοι δὲ μετέτρεψαν τὰς πειρατικὰς τῶν τριήρεις εἰς ἐμπορικὰ ἀκάτια. Ἡ ἀξίνη τοῦ ἀποίκου ἔρχεται ἀρωγὸς εἰς τὸν μόχθον τοῦ αὐτόχθονος καὶ τὰ δύο μὲ μίαν κίνησιν, μὲ ἓνα παλμὸν πλημμυρίζουν τὴν χώραν μὲ τὸν πλοῦτον τοῦ σίτου, ἀτρόμητοι ἔμποροι δὲ τὸν μεταφέρουν παντοῦ καὶ ἡ ὥραία Βισάνθη ἀντανεκλᾷ εἰς ὅλην τὴν περιοχὴν τὴν αἴγλην τῆς ἀκμῆς τῆς. Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἔμειναν ψυχροὶ εἰς τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως καὶ τὴν ὥραιαν θέαν τῶν ροδῶνων, καὶ οἱ πρῶτοι ἐξ αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι ὡς κατακτηταὶ διέβησαν τὰς πύλας τῆς τὴν ἐκάλεσαν Γκιουλ Μπακτσέ (ροδῶνας). Ἐκ τούτου ὁ λαὸς αὐτῆς καθαρῶς Ἑλληνικὸς τὴν ὠνόμασεν Ροδοστό (ρόδον). Οἱ Εὐρωπαῖοι Rodosto μεθ' οὗ προφανῶς ἄμεσον ἔχει σχέσιν τὸ μετέπειτα ἐπικρατήσαν Παιδεστός. Καὶ οὕτω ἡ Παιδεστός ἠκολούθησε τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς ἐξέλιξιν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. Ὑπῆρξεν ὁ σιτοβολῶν τοῦ κλεινοῦ Ἀστεως κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ ἔθρεψε καὶ διετήρησε τὰς Μακεδονικὰς λεγεῶνας τοῦ Ἀλεξάνδρου, αἱ ὁποῖαι κατέκτησαν τὸν κόσμον. Μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, πρωτεύουσα τῆς νέας Ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας, διὰ τὴν ἔξοχον θέσιν καὶ τὸν φυσικὸν προστατευτικὸν κλοιὸν ἐξελέγη τὸ Βυζάντιον, ἐνῶ ἡ Παιδεστός ἐκράτησε τὴν δευτέραν μετὰ τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων θέσιν εἰς τὴν

ἀνατολικωτάτην ταύτην περιοχὴν τῆς Εὐρώπης. Ὅτε μετ' ὀλίγον ὁ Χριστιανισμὸς ἦλθε νὰ ρίψη νέον φῶς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἐξέλιξιν ἢ λάμπις αὐτοῦ ἐτσυτίσθη μὲ τὴν αἴγλην τοῦ Βυζαντίου καὶ αἱ λαμπραὶ ἀκτῖνες δὲν ἤργησαν νὰ φθάσουν καὶ εἰς τὴν Ραιδεστόν. Ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας, ὁ πρωτόκλητος μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πρῶτος ἐδίδαξε τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὴν Θράκην ἐν Ἡρακλείᾳ διατηρούση εἰσέτι τότε τὸ πρότερον αὐτῆς μεγαλεῖον καὶ ἴδρυσεν τὴν πρώτην ἐν Θράκῃ χριστιανικὴν ἐκκλησίαν ἧς ὁ ἐπίσκοπος ἦτο ὁ ἀνώτερος ἐκκλησιαστικὸς ἄρχων τῆς Θράκης. Ἀλλ' ἡ διοικητικὴ τάξις καὶ ἱεραρχία μετ' οὐ πολὺ ἠνάγκασεν τὸν πρωτόθρονον τοῦτον Μητροπολίτην νὰ μεταφέρῃ τὴν ἔδραν του εἰς Ραιδεστόν, τὴν πολιτικῶς καὶ ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀπόψεως ὑπερτερήσασαν τῆς Ἡρακλείας καὶ νὰ κληθῇ Μητροπολίτης Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ. Τὸ γεγονός τοῦτο διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ραιδεστοῦ καθίστατο ὁ ἀδιαφιλονείκητος πνευματικὸς ἄρχων τῆς Θράκης δίδει νέαν σημασίαν, καὶ διοικητικὴν καὶ πολιτικὴν δύναμιν εἰς τὴν ἀρχαίαν Βισάνθην, διότι γνωρίζομεν πόσον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις καὶ ἱεραρχία ἦτο συνυφασμένη μὲ τὴν πολιτικὴν τοιαύτην. Ἡ αἴγλη τῆς ἐπισκοπικῆς ταύτης ἔδρας οὐδόλως ἐλαττώνεται, ὡς λεπτομερέστερον ἐν τῷ περὶ Ἐκκλησίας κεφαλαίῳ μας ἀναπτύσσεται, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ ἐκκλησιαστικὴν ἐπιρροὴν καθ' ὅλην τὴν Θράκην.

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἡ Ραιδεστός τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς ὀφείλουσα καὶ εἰς τὴν κεντρικὴν αὐτῆς τοποθεσίαν καὶ τὰς ἀποθήκας σίτου, κατὰ τὸν μακροαῖωνα αὐτῆς βίον ἐδέχετο σειρὰν πληγμάτων ἀπὸ τὰς ἐκάστοτε ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων. Τὰ πλοῖα αὐτῶν προτοῦ διασκορπισθοῦν ἀπὸ τὸ ὑγρὸν πῦρ καὶ τὰς φάλαγγας τῆς βασιλευούσης, τὰς πρώτας καταστρεπτικὰς ἀποβάσεις ἐνήργουν εἰς Ραιδεστόν ἐκ τῆς ὁποίας ἀνέμενον τὸν ἐπισιτισμὸν. Οἱ εἰρηνικοὶ τῆς κάτοικοι ἐδοκίμασαν πλειστάκις τὴν μάχαιραν τῶν βαρβάρων, καὶ ὠραῖαι τοποθεσίαι καὶ γραφικαὶ διαβάσεις ὁρέων ὑπῆρξαν οἱ μάρτυρες σιωπηλῶν μαρτυρίων, τῶν ὁποίων τὴν ἀνάμνησιν διετήρησαν μέχρις ἡμῶν αἱ ὀνομασίαι τῶν ἱστορικῶν τούτων τοπίων (ὄροπέδιον Καρὰ Γιουκοῦς, ὁδὸς Δεβὲ Μπαϊράν). Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς Ραιδεστοῦ ἔζησαν τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς δουλείας, εἰς μόνον τὸν κλῆρον βλέποντες ἐλπίδος φῶς. Ἐὰν ἡ πλησιεστάτη πρὸς τὴν Πύλην γειννίασις τῆς Θράκης καθίστα ἀδύνατον τὸν ἐλεύθερον βίον τοῦ πειρατοῦ, τὸν ὁποῖον ἔζησεν ἡ νοτιὰ Ἑλλάς, ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Πατριαρχείου ὑπῆρξεν ἐντονωτέρα εἰς τοὺς Θράκας ραγιαδες, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν καὶ διετή-

ρησαν ἔθιμα καὶ γλώσσαν καὶ οἰκονομικὴν ἀκμὴν χάρις εἰς τὴν μεγαλουργὸν πνοὴν τοῦ κλήρου. Μετὰ τὸν ἀπαγχονισμόν τοῦ Πατριάρχου, ἡ σουλτανικὴ μανία ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐξέγερσιν τῆς Πελοποννήσου, δι' ἀγρίων σφαγῶν τῶν κατοίκων τῶν περιοχῶν Ἀδριανουπόλεως καὶ Ραιδεστοῦ. Ὁ πόλεμος, ὁ ὁποῖος κατέστρεψε τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεάν, δὲν ἔθεσε τὸν καταστρεπτικὸν αὐτοῦ πόδα εἰς τὴν Θράκην, τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα τῆς Ραιδεστοῦ, οἱ σιταγροὶ καὶ ἡ γεωργία διετηρήθησαν, ὁ πληθυσμὸς ἡλαττώθη μὲν ἀλλὰ ἐφύλαξεν εἰς τὰ φυλλοκάρδιά του σφίζουσας τὴν ὁρμὴν διὰ νέαν πρόοδον. Καὶ ἔτσι ἡ Ραιδεστός ἀμέτοχος τοῦ πολέμου τοῦ 21 καὶ τῶν μετέπειτα τῶν περὶ τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα συρράξεων καὶ διενέξεων, ἀποκτᾷ τὴν παλαιάν της αἴγλην. Ἀλησμόνητοι τελευταῖοι πρὸ τῶν διωγμῶν χρόνοι!

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω περιγραφὴν τῆς ὀνομασίας, τῆς γεωγραφικῆς τοποθεσίας, τῶν κατοίκων, τῶν παλαιότερων ἀφηγήσεων κλπ. εὐρίσκομεν ὅτι εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀσχοληθῶμεν καὶ νὰ ἐξετάσωμεν ἐπισταμένως καὶ κατὰ κεφάλαια, ἵνα δι' αὐτῶν ἀναπτυχθῇ καὶ δοθῇ ζωηρότερα εἰκὼν τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν χρόνων ἐκείνων. Πρὸς μείζονα δὲ καὶ ἀκριβεστέραν περιγραφὴν τῆς προόδου καὶ ζωῆς εἰς ὅλην τὴν γείτονα περιοχὴν καὶ διὰ νὰ παρουσιάσωμεν ἐργασίαν κατὰ τὸ δυνατὸν τελειότεραν, θὰ ἀσχοληθῶμεν εἰς τὸ τέλος δι' ἐκάστην πόλιν, κωμόπολιν καὶ χωρίον γενικῶς περὶ τῆς καταστάσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῆς. Καὶ ἤδη ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν πόλιν τῆς Ραιδεστοῦ.

Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α

Ὡς καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἀνεφέραμεν, ἡ ἐμπορικὴ καὶ κοινωνικὴ ὑπεροχὴ τῆς Ραιδεστοῦ, ἠνάγκασε τὸν πρωτόθρονον τῆς Θράκης Μητροπολίτην νὰ μεταφέρῃ τὴν ἔδραν αὐτοῦ ἐν Ραιδεστῷ καὶ κληθῇ Μητροπολίτης Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ. Ὁ Ἐπίσκοπος οὗτος καὶ μετὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, διετήρησε τὴν ἰσχὴν καὶ ἐπιρροὴν εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, καὶ ἔκτοτε ἴσχυε τὸ ἔθιμον νὰ παραδίδη ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ τὴν Πατριαρχικὴν ποιμαντορικὴν ράβδον εἰς τὸν ἀναδεικνυόμενον ἐκάστοτε Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὅστις ἠσπάζετο τὴν χεῖρα τοῦ Μητροπολίτου τούτου, εἰς ἔνδειξιν ὅτι ἡ Ἐπισκοπὴ Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ ἐξηκολούθει νὰ ἔχη τὴν μεγάλην αὐτῆς σημασίαν καὶ ἰσχὴν ἐν Θράκῃ. Τῆς τοιαύτης διακεκριμένης θέσεως

τοῦ Μητροπολίτου Ἑρακλείας, ἐνδεικτικὸς εἶναι καὶ ὁ κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς τελετὰς ψαλλόμενος πολυχρονισμὸς τοῦ ἔχων αὐτολεξεῖ ὡς ἐξῆς: «... τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ Θεοπροβλήτου Μητροπολίτου τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἑρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ Προέδρου τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐξάρχου πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας ἡμῶν δὲ πατρός καὶ ποιμενάρχου εἰς πολλὰ τὰ ἔτη». Καὶ τὴν ἰσχὺν ταύτην διετήρησεν ὁ κληρὸς οὗτος καθ' ἑλλην τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπικρατείας του, καὶ ἔλαμψε καὶ εἶδε ἡμέρας ἐξόχου αἴγλης καὶ δόξης κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, καὶ ἡ κατάκτησις τοῦ 1453 εὗρεν αὐτὸν ἀήττητον ὑπερασπιστὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἄγρυπνον φρουρὸν τῶν πατρώων. Μωάμεθ ὁ Β' πρό τῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν διαρροῆς τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἀπειλουμένης γενικῆς ἐρημώσεως, εἶδεν εἰς τοὺς ἰσχυροὺς κληρικοὺς, τὸ μόνον στοιχεῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο δυνατόν νὰ στηριχθῆ διὰ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ μελετώμενον ὑπ' αὐτοῦ διοικητικὸν σύστημα. Ἀμέσως λοιπόν, καλέσας τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, σχεδὸν συνεβλήθη μετ' αὐτοῦ καὶ ἤξιωσε τὴν παντὶ σθένει συγκράτησιν τῆς ἐξόδου τῶν πληθυσμῶν καὶ ἐπισήμως παρεχώρησεν εὐρέα ἐκκλησιαστικὰ προνόμια. Τὰ προνόμια ταῦτα, τὰ ὁποῖα ὑπῆρξαν ὅσους ἐν ἐρήμῳ διὰ τοὺς ταπεινοὺς ραγιάδες τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὴν Θράκην, οὖσαν ὑπὸ τὴν ἄμεσον στρατιωτικὴν καὶ διοικητικὴν ἐπιτήρησιν τῆς Πύλης, ἦσαν ἡ μόνη σάνις σωτηρίας, διὰ τοῦτο οἱ σκλάβοι πληθυσμοὶ τῆς ἐπαρχίας, ἦτις μᾶς ἀπασχολεῖ, προσέβλεπον εἰς τὸν κληρὸν ὡς εἰς τὸν μόνον προστάτην καὶ ὑποστηρικτὴν τῶν δικαίων των, περιβαλλόντες αὐτὸν μὲ ἀπόλυτον ἀφοσίωσιν καὶ ἐμπιστοσύνην. Τῆς ἐμπιστοσύνης ταύτης, οἱ ἀλησμόνητοι ἐκεῖνοι ἀρχηγοὶ τῆς Θράκης ἐκρίθησαν ἀντάξιοι καὶ ἡ δρᾶσις τοῦ κλήρου εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην μᾶς παρουσιάζεται ἀποτελεσματικωτέρα ἀπὸ κάθε ἄλλην Ἑλληνικὴν περιοχὴν. Οἱ Θράκες ἔνεκα τῆς ἀμέσου γειτνιάσεως τοῦ Διβανίου μὴ δυνάμενοι νὰ διατηροῦν ἴδιον στρατόν, ἐπέδόθησαν εἰς ἔργα εἰρηνικὰ καὶ ὁ κληρὸς ἐντὸς τοῦ φιλησύχου περιβάλλοντος εἰς εὐρὺ στάδιον ἤσκησε τὸ ἀναμορφωτικὸν καὶ προοδευτικὸν αὐτοῦ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ ἐρευνουμένῃ ἐποχῇ εἶχε πλήρως πραγματοποιηθῆ. Καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦτο μᾶς παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς προσπαθείας ἢ μορφάς.

Προσπάθεια πρὸς τελείαν κατήχησιν καὶ χριστιανικὴν κατάρτισιν τοῦ πολυπληθοῦς τῆς Ραιδεστοῦ ἐκκλησιασμάτος. Καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς προσπαθείας ταύτης μαρτυρεῖ τὸ πλῆθος τῶν ἐκκλησιῶν τὰς ὁποίας κρίνομεν ὀρθὸν νὰ ἀναφέρωμεν: Τέσσαρες ἱεροὶ ναοὶ τελείου ἐφοδιασμοῦ, οἱ ἐξῆς: 1) Παναγίας τῆς Φανερωμένης ὁ καὶ Μητροπολιτικὸς ναός. 2) Τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, μεγαλυτέρου κατ' ἕκτασιν

καί σπουδαίας αρχαιολογικής αξίας. 3) Παναγίας τῆς Ρευματοκρατείας, κληθείσης οὕτω δι' εἰκόνα, ἣν κατεῖχε καὶ τὴν ὁποίαν εὖρον ἐντὸς ρεύματος. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ἡ πολιοῦχος κατέπνιξεν εἰς τὸν παραρέοντα ποταμὸν τοὺς ἐπιδραμόντας εἰς τὴν πόλιν βαρβάρους. Ἡ θαυματουργὸς αὕτη εἰκὼν κατόπιν ἐνεργειῶν τῶν ἐν Ἀθήναις ἐγκατεστημένων Ραιδεστηνῶν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας ἀπεστάλη τῷ 1923 εἰς Θεσσαλονίκην καὶ τῶρα εὐρίσκεται ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Δημητρίου. Ἡ ἐκκλησία τῆς Ρευματοκρατείας κατὰ τὰ τελευταῖα πρὸ τοῦ ἐκπατρισμοῦ ἔτη ἀνεκαινίσθη δαπάναις εὐσεβοῦς ἐγκρίτου Ραιδεστηνοῦ τοῦ Κ. Τριανταφύλλου. Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ αὐτοῦ ἐσώζοντο τάφῳ μετὰ λατινικῶν μαρμαρίνων ἐπιγραφῶν Φραγκίσκου Β' τοῦ Ρακότση πρίγκηπος τῆς Τρανσυλβανίας καὶ ἄλλων Οὐγγρων ἐξορίστων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Καρλοβιτσιού. τοὺς ὁποίους εἰς παλαιότερους χρόνους ἐπεσκέπτοντο πολλάκις οἱ συγγενεῖς αὐτῶν. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν ὁσίων τῶν τάφων τούτων ἐγένετο παρὰ τῆς Μητροπόλεως Ἡρακλείας ἐν μεγάλῃ πομπῇ καὶ ἐκκλησιαστικῇ παρατάξει, παρευρεθέντων τῶν ἐπὶ τούτῳ ἐλθόντων ἀντιπροσώπων τῆς Οὐγγρικῆς Κυβερνήσεως, οἵτινες καὶ προσέφερον δωρεὰς ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ἐνετείχισαν δὲ καὶ σχετικὴν ἀναμνηστικὴν στήλην εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Φεργάδας (θήλεος δικολάβου) εἰς τὴν ὁποίαν κατώκησαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ ἐξοριστοὶ μεγιστᾶνες. 4) Ἀγ. Ἀθανασίου τῆς πέραν συνοικίας μετὰ δύο παρεκκλησίῳν α) τοῦ Ἀγ. Νικολάου ἐν τουρκικῇ οἰκίᾳ καὶ β) ἐν ἰδίῳ κτιρίῳ τῆς Ἀγ. Κυριακῆς, εἰς τὴν κάτω ἑλληνικὴν συνοικίαν καὶ τριῶν Ἀγιασμάτων ἐν καλῇ καταστάσει διατηρουμένων α) τῆς Ἀγ. Ζώνης ἐν ἀνατολικῷ σημείῳ τῆς πόλεως, β) τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐν τῷ δυτικῷ ἄκρῳ τῆς πόλεως καὶ γ) δυτικώτερον καὶ εἰς ἀπόστασιν ἰκανὴν ἀπὸ τούτου, ἕτερον ἐπίσης τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου εἰς τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας Ρευματοκρατείας. Ὁ ἡμερησιακὸς κληρὸς τῶν ἐκκλησιῶν τούτων δὲν διεκρίνετο μὲν δι' ἀνωτέραν μόρφωσιν ἀλλ' ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἱερεῖς μὲ χρηστότητα καὶ εὐσυνείδητον ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερατικῶν καθηκόντων των, οἵτινες περιεβάλλοντο μὲ σεβασμὸν ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν ἐκάστης ἐνορίας. Μεταξὺ αὐτῶν σημειοῦμεν τὴν βιβλικὴν μορφήν τοῦ ὑπεργήρου ἱερέως τῆς Παναγίας Ρευματοκρατείας, τὸν μὲ πολυμελῆ οἰκογένειαν πάτερ Ἰμέριον (παππᾶ Ἰμαράκην).

Ἡ δευτέρα προσπάθεια τοῦ κλήρου, ἦτο ἡ διαμόρφωσις ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, πρᾶγμα τὸ ὅποιον μὲ τὴν βοήθειαν τῶν πολιτῶν καὶ τῶν συλλόγων πλήρως ἐπέτυχεν ὡς εἰς τὰ περὶ ἐκπαιδεύσεως ἐν ἐκτάσει θὰ ἀναπτύξωμεν. Τέλος ἡ ἀνωτάτη τῆς πόλεως ἐκ-

κλησιαστικῆ ἐξουσία ἔτεινε εἰς τὴν δημιουργίαν ἐλευθέρας Κοινοτικῆς διοικήσεως ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ κλήρου ἐνεργουμένης. Τὴν διοίκησιν ταύτην θὰ ἀναπτύξωμεν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ὑπὸ τὴν τελειοτέραν αὐτῆς μορφήν κατὰ τοὺς πρὸ τῶν διωγμῶν χρόνους.

Τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Παιδεστοῦ ἦτο τὸ ἑξῆς: Ὁ λαὸς δι' ἀμέσου ἐκλογῆς, ἣτις ἐλάμβανε χώραν εἰς ὠρισμένην Κυριακὴν διὰ ψηφοδελτίων ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς, ἐξέλεγε μίαν τριακονταμελῆ κοινοτικὴν ἀντιπροσωπεῖαν, ἣτις ἐπὶ τετραετῆ περίοδον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου συνεκέντρον ὄλην τὴν Κοινοτικὴν ἐξουσίαν. Ἡ τριακονταμελής αὕτη ἐπιτροπὴ ἐν εἴδει Βουλῆς ἐξέλεγεν Ἐκτελεστικὴν τῆς Κοινότητος διὰ τὰ γενικὰ αὐτῆς ζητήματα τὴν Δημογεροντίαν, τὴν σχολικὴν Ἐφορείαν διὰ τὰ σχολικὰ τοιαῦτα καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐπιτροπὰς διὰ τὴν διοίκησιν τῶν ἱερῶν ναῶν. Ἐπὶ τούτων εἶχε πάντοτε τὴν ἐποπτικὴν ἐξουσίαν ἡ τριακονταμελής ἐπιτροπὴ καὶ συνήρχετο καὶ ἐκτάκτως, ὡσάκις σοβαρὰ γενικὰ κοινοτικὰ ζητήματα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ λυθῶσιν ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας, ἣτις οὕτω ἐλάφρυνε τὴν θέσιν αὐτῆς καὶ ἔθετε τὴν εὐθύνην εἰς τὴν κυρίαρχον ἐξουσίαν τοῦ κοινοτικοῦ λαοῦ. Τὸ διοικητικὸν τοῦτο κοινοτικὸν σύστημα τῆς Παιδεστοῦ δὲν εἶχον αἱ ἄλλαι Ἑλληνικαὶ Κοινότητες Σαντζακίου Παιδεστοῦ, αἵτινες δι' ἐκλογῶν τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου, ὅταν παρ' αὐταῖς κατ' ἔτος μετέβαινον, ἐξέλεγον διὰ τετραετῆ περίοδον τὴν Δημογεροντίαν αὐτῶν, τὴν Ἐφορίαν καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐπιτροπὰς διὰ τὴν διοίκησιν τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων. Τὴν ἄμεσον εὐθύνην ἐνώπιον τῆς κυριάρχου τῶν Τούρκων πολιτικῆς ἐξουσίας ἔφερον οἱ Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι, οἵτινες μεγίστην πολιτικὴν πεῖραν ἔχοντες ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἢ ἀποκτιῶντες ὅτε μετεῖχον τῆς Διοικήσεως, καθίσταντο ἐντριβέστεροι καὶ εὐστροφώτεροι ἀπέναντι τῶν Τούρκων καὶ πολλοὶ ἐκ τούτων εὐφυεῖς καὶ ἱκανοί, ἀπέβαινον ἰσχυρότεροι.

Ὁ Μητροπολίτης ἐν Παιδεστῷ, ὡσάκις διὰ θανάτου ἢ παραιτήσεως ἐκκενοῦτο θέσις μέλους τῶν Κοινοτικῶν σωμάτων, Ἐφορίας καὶ ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτροπῶν, συνεκάλει ἐκτάκτως τὴν τριακονταμελῆ ἀντιπροσωπεῖαν, ἣτις, ἂν ὑπῆρχον ἐπιλαχόντες ἱκανοί, ἐκάλει τούτους, ἂν ὄχι δὲ προέβαινον εἰς τὴν ἐκλογὴν νέων.

Ὁ Μητροπολίτης καλούμενος ὡς συνοδικὸν μέλος τῆς συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, διὰ περίοδον διετῆ κατέλειπεν ἀντιπρόσωπον ἐν τῇ ἔδρᾳ Παιδεστοῦ τὸν βοηθὸν ἐπίσκοπον αὐτοῦ ἢ μορφωμένους Πρωτοσυγγέλλους.

Μεταξύ τῶν χρηματισάντων Μητροπολιτῶν Ραιδεστοῦ, διακεκριμένην θέσιν κατέλαβεν ὁ Ἡρακλείας Γερμανὸς διὰ τὸν σθεναρὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα κατὰ τὴν ἱστορικὴν ὑπὲρ τῶν προνομίων περίοδον τοῦ κλεισίματος τῶν ἐκκλησιῶν. Ὁ Ἡρακλείας Γερμανὸς διέπρεψε κατ' ἐπανάληψιν ὡς συνοδικός, διευθύνων οὐσιαστικῶς αὐτὸς τὰ πράγματα τοῦ Πατριαρχείου, ἀναδειχθεὶς ἀργότερον εἰς Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἡρακλείας Γερμανὸς λόγῳ τῆς συνεχοῦς διατριβῆς του ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς Συνοδικοῦ, ἀσχολουμένου μὲ τὰ ἀνώτατα συμφέροντα τῆς ἐκκλησίας, ἀπουσίαζεν ἐκ Ραιδεστοῦ, ἐξέλεγε τοὺς ἀριστεῖς μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἐθνικῶς μορφωμένων κληρικούς, οὓς καὶ ἀπέστελλεν ὡς ἀντιπροσώπους του εἰς Ραιδεστόν.

Ὡς τοιοῦτοι διεκρίθησαν Ἐπίσκοποι καὶ Πρωτοσύγκελλοι τῶν κατὰ καιροὺς Μητροπολιτῶν Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ καταλαβόντες κατόπιν ἀνωτάτας θέσεις ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ, οἱ Πολύκαρπος Ψωμιάδης κατόπιν Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος καὶ Ξάνθης, Ἰερώνυμος Γοργίας κατόπιν Μητροπολίτης Καλλιπόλεως καὶ Χίου, Κωνσταντῖνος ἤδη Μητροπολίτης Σερρών, Καλλίνικος Διλβέης μετέπειτα Ἀρχιμανδρίτης ἐν Μασσαλίᾳ κ. ἄ.

Ἀπὸ τοπικῆς ἀπόψεως δεόν νὰ σημειωθῇ καὶ ἡ δρᾶσις τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Γρηγ. Καλλίδου Θρακὸς ἐκ Κουμβάου, ὅστις συνετέλεσε εἰς τὸ νὰ πεισθοῦν οἱ ἐν Ὀδησσῷ ἀδελφοὶ Γεωργιάδου διὰ τὴν δωρεάν των πρὸς ἴδρυσιν τῶν Γεωργιαδεῶν σχολῶν ἀρρένων. Κατὰ τὸ μεταξὺ τῶν δύο Μητροπολιτῶν Ἡρακλείας, Γερμανοῦ καὶ Γρηγορίου χρονικὸν διάστημα, ἀνεδείχθη εἰς Μητροπολίτην Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ ὁ ἀπὸ Νικαίας Ἰερώνυμος, φιλήσυχος ἀλλ' ἄβουλος γέρον κατὰ τοῦ ὁποῖου ἐξηγέρθησαν τὰ Κοινοτικά σωματεῖα καὶ οἱ πρόκριτοι Ραιδεστοῦ διὰ τὸ ἐπιβλαβὲς περιβάλλον του, ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος ἠναγκάσθη νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸν εἰς τὴν προηγουμένην ἔδραν τὴν τοῦ Μητροπολίτου Νικαίας.

Περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν τελευταίων πρὸ τῆς ἐκκενώσεως Μητροπολιτῶν ἐπαρχίας Ἡρακλείας, ἐνῶ ὑπάρχει πολυἀριθμὸς σειρᾶ Μητροπολιτῶν αὐτῆς, οἵτινες ἔδρασαν ἐθνικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς εἰς παλαιότερους χρόνους καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἐπραγματεύθησαν εἰς διάφορα τεύχη τὰ ἐκδοθέντα «Θρακικά», καταρτίζεται δὲ καὶ πλήρης πίναξ μετὰ λεπτομερῶν βιογραφικῶν σημειώσεων παρὰ τοῦ ἀκαμάτου ἱστοριοδίφου Καθηγητοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς, ὅστις συντόμως θά δημοσιευθῇ εἰς προσεχῆ τόμον τῶν «Θρακικῶν».

Διὰ νὰ δοθῇ ἐν τούτοις μίαν ἔστω καὶ περιορισμένην εἰκὼν τῆς ἐξαιρετικῆς σημασίας, ἣν ἀπέδιδε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς

τὴν λειτουργίαν τῶν Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ κλίματος καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν πρωτόθρονον Ἑρακλείας καὶ Παιδεστοῦ, κρίνομεν σκόπιμον νὰ παραθέσωμεν ἀντίγραφα ἐκ τῶν σχετικῶν κωδίκων, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ κάτωθι ἐνθρονιστήριος Πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ φέρει ὑπογραφήν τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ, τοῦ ἀποκληθέντος Μεγαλοπρεποῦς καὶ καταλαβόντος εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ἐξέχουσαν θέσιν. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἀξιοσημείωτος καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καλλιτέπειαν καὶ τὸ ὕφος, εἰς ὃ εἶναι συντεταγμένη, δίδει μίαν εἰκόνα τῶν ὁδηγῶν, νοουθεσιῶν καὶ καθηκόντων, μὲ τὰ ὁποῖα ἐσυνοδεύετο ἐκάστη Μητροπολιτικὴ ἐκλογὴ καὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐκτὸς τοῦ Πατριαρχικοῦ τούτου Πιττακίου κατὰ σειρὰν δημοσιεύεται τὸ ταυτόχρονον σχετικὸν ἔγγραφον ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ μὲ τὰς ὑπογράφας τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, καθὼς καὶ ἔγγραφον τοῦ ἐκλεγέντος Μητροπολίτου Ἑρακλείας Γρηγορίου πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ Κοινοτικὰς ἀρχὰς καὶ πρὸς τοὺς προκρίτους τῆς Μητροπόλεως Ἑρακλείας καὶ Παιδεστοῦ.

Κ Ω Δ Ι Ε

«Πρακτικῶν

*Τῆς Δημογεροντίας τῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος Παιδεστοῦ
ἀπὸ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
γέροντος Ἁγίου Ἑρακλείας Κυρίου Κου ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΑΛΛΙΔΟΥ
τοῦ ἀπὸ Ἰωαννίνων, τῇ 22α Μαΐου 1902.*

*Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως,
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης*

»Ὅπερ ἀόμματος τοῦ ποδηγοῦντος ἐστερημένος, τοῦτο ἐπαρχία ἄνευ ἱεραρχίας· ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνος παρὰ τοῦ ὁδηγοῦντος ἀγόμενος εἰς ἀφοβίαν καθίστησιν ἑαυτὸν, καὶ δι' αὐτοῦ τὰ τε προσκόμματα καὶ τοὺς βόθρους, τὰ τ' ἄλλα πάντα οἷα προβλέπει καὶ διωρᾷ, ἄμοιρος δὲ τούτου γενόμενος, οὐκ οἶδ' ὅπου τραπήῃ, οὐδ', ὅπου στήῃ ἄλλ' ἔνθα αὐτὸν ἡ ὁδὸς φέρει ταύτη καὶ ἔπεται, καὶ προσκόμμασι τοῖς ποσὶν ἐντυγχάνει,

καὶ ὡς ἔπος εἶπεν, βόθρω ἐμπεσὼν κακῶς ἀπόλυται, οὕτω δὲ καὶ λαὸς λογικὸς τὸν ποιμάντορα ἔχων τὰς ἐλπίδας εἰς αὐτὸν ἀνατίθῃσιν καὶ ταῖς τοῦ νοητοῦ ἐχθροῦ προσβολαῖς ἀφόβως ἀντιτασσόμενος, εὐδρόμως καὶ ἀδεῶς διανύει τοῦ βίου τὸ στάδιον. Ὁδηγὸς γάρ ἐστιν ὁ ἀρχιερεὺς τῆς εἰς τὴν τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ὁδοῦ καὶ φωτοδότης τῆς ἐν τῷ σκότει τοῦ βίου, καὶ τῷ ζόφῳ τῆς ἐμπαθείας ἠλάσκουσι, καὶ ἀποσώζει τοὺς πλανωμένους τῶν χριστιανῶν εἰς ὁδὸν σωτηρίας. Οὕτως οὖν ἀναγκαίως καὶ σωτηριώδους διατελοῦσης τῆς ἀρχιερωσύνης τῶν πιστῶν τοῖς συστήμασι, ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ ἀπροστατεύτου διαμεινάσης ἅτε δὲ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύσαντος Κυρίου Ἱερωνύμου, συνοδικῆ διαγνώμη, εἰς διαθεσιμότητα διὰ τοὺς ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Ἱ. Συνόδου ἐκτεθέντας λόγους, ἢ μετριότης ἡμῶν οὐ μόνον ἔγνω παριδεῖν αὐτὴν ἀνεπίσκεπτον, ἀλλὰ μετὰ τὴν γενομένην συνοδικῶς πρότασιν καὶ προβολὴν τριῶν ὑποψηφίων, ἥτοι τῶν ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν Ἰωαννίνων κυρίου Γρηγορίου, Ἀμασειᾶς κυρίου Ἀνθίμου καὶ Βερροίας κυρίου Κωνῆνου, δέδοκεν ἄδειαν τοῖς ἤδη ἐν τῇ βασιλίδι ταύτῃ τῶν πόλεων τὴν Ἱερὰν συγκροτοῦσι Σύνοδον, ἱερωτάτοις ἀρχιερεῦσι καὶ ὑπερτίμοις, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἥτοι τῷ Ἰωαννίνων Κυρίῳ Γρηγορίῳ, τῷ Προύσης κυρίῳ Ναθαναήλ, τῷ Νεοκαισαρείας κυρίῳ Ἀλεξάνδρῳ, τῷ Ἰκονίου κυρίῳ Ἀθανασίῳ, τῷ Σμύρνης κυρίῳ Βασιλείῳ, τῷ Βάρνης κυρίῳ Πολυκάρπῳ, τῷ Ξάνθης κυρίῳ Ἰωακείμ, τῷ Χίπυ κυρίῳ Κωνσταντίνῳ, τῷ Βοδενῶν κυρίῳ Νικοδήμῳ, τῷ Λυτίστης κυρίῳ Νικηφόρῳ, τῷ Ἡλιουπόλεως κυρίῳ Ταρασίῳ καὶ τῷ Καλλιουπόλεως κυρίῳ Ἱερωνύμῳ, ψήφους ποιήσασθαι κανονικὰς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑποτύπωσιν, ὅπως ὁ ἀναφανείς καταλληλότερος προχειρισθῇ ἀρχιερεὺς καὶ προστάτης πνευματικὸς τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ. Καὶ δὲ τούτων συντελεσθεισῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναφῷ τοῦ ἀγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, προτετίμηται τῶν διαληφθέντων τριῶν ὑποψηφίων ὁ ἱερώτατος Μητροπολίτης Ἰωαννίνων κύριος Γρηγόριος, εἰς διαδοχὴν τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, ἀνὴρ πεῖραν ἔχων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων καὶ δυνάμενος πατρικῆς νοθεσίας ποιμνιον ποιμάνειν πνευματικόν. Τοῦτον τοίνυν ἢ μετριότης ἡμῶν προβι-

βάσασα συνοδικῆ ψήφῳ τε καὶ δοκιμασίᾳ Μητροπολίτην γνήσιον καὶ κανονικὸν ἀνέδειξε τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ· ὅς δὲ καὶ ὀφείλει, ἀπελθὼν εἰς τὴν Θεόθεν αὐτῷ λαχοῦσαν Μητρόπολιν, ἐπιλαβέσθαι αὐτῆς μετὰ πάντων ὧν κέκτηται δικαίων καὶ προνομίων καὶ ποιμαίνειν κανονικῶς τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον διδάσκειν αὐτοὺς ταῖς τε ἀπὸ γλώσσης νουθεσίαις καὶ ταῖς ἀπὸ τοῦ ἰδίου βίου χειραγωγίαις τὰ ψυχοφελῆ καὶ σωτήρια, τὰ πάντα τοῖς πᾶσι γενόμενος ἵνα τοὺς πάντας κερδίῃ καὶ προσάψῃ Θεῷ λαὸν περιούσιον, εὐλογεῖν τε καὶ ἀγιάζειν αὐτοὺς καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελεῖν μετὰ καὶ τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, κληρικούς τε καὶ ἀναγνώστας σφραγίζειν, μοναχούς τε καὶ μοναζούσας κείρειν, ὑποδιακόνους τε καὶ διακόνους χηροτονεῖν καὶ πρεσβυτέρους προβιβάζειν τοὺς ἀξίους εἰς τὰς χειρευούσας θέσεις, πνευματικούς τε πατέρας ἐγκαθιστῶν τοὺς ἐμπειροτάτους δι' ἰδίων ἐνταλτηρίων, θείου καὶ ἱεροῦ ναοῦ καθιεροῦν καὶ εἰς ἐπέκτασιν καὶ προαγωγὴν τῶν κοινωφελῶν τῆς ἐπαρχίας καταστημάτων ἐπιμελεῖσθαι καὶ μεριμνᾶν ἀνεנדότως, καρποῦσθαι δὲ καὶ λαμβάνειν τὴν τε ἀνήκουσαν αὐτῷ ὠρισμένην ἐπιχορήγησιν καὶ τὰς τυχηρὰς ἀπολαυὰς τὰς τε ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ τεταγμένας καὶ τὰς προαιρετικάς, καὶ τ' ἄλλα πάντα πράττειν, ὅσα καὶ γνήσιος Μητροπολίτης Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ καὶ ὧν καὶ ὀνομαζόμενος. Ὁφείλουσι τοίνυν πάντες οἱ ἐν τῇ Μητροπόλει ταύτῃ ὑποκείμενοι διατελούμενοι ἐντιμότετοι κληρικοί καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ ὀσιώτατοι καθηγούμενοι τῶν ἱερῶν μοναστηρίων ἱερομόναχοί τε καὶ μοναχοί, τιμιώτατοι πρόκριτοι καὶ γέροντες καὶ προεστῶτες καὶ ἄρχοντες καὶ τὸ λοιπὸν χριστῶνυμον πλήρωμα τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν τῇ αὐτοῦ ἱερότητι τιμὴν καὶ ὑποταγὴν καὶ εὐπέθειαν ὅσα ἀρχιερεῖ αὐτῶν γνησίῳ καὶ πατρὶ καὶ διδασκάλῳ πνευματικῷ καὶ παρέχειν αὐτῷ σὺν τῇ ὠρισμένῃ ἀρχιερατικῇ αὐτοῦ ἐπιχορηγήσει τὰ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα τὰ τε ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ, ὡς εἴρηται, τεταγμένα καὶ τὰ προαιρετικά, μνημονεύειν τε τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκολουθίαις καὶ συντρέχειν καὶ βοηθεῖν αὐτῷ εἰς πάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ χρείας καὶ ἐπιτοπίους ὑποθέσεις. Ἡ γὰρ πρὸς τὴν Αὐτοῦ ἱερότητα ἀπονεμομένη τιμὴ καὶ ὑποταγὴ καὶ εὐπέθεια εἰς Ἡμᾶς καὶ δι' Ἡμῶν τῷ Θεῷ, οὗ τὴν

εικόνα φέρει ἐπὶ γῆς ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τούτῳ γοῶν ἀπολυθεῖσα καὶ ἡ παροῦσα Ἡμετέρα πατριαρχικὴ ἐν μεμβράναις πράξεις ἐπιδέδοται τούτῳ δὴ τῷ διαληφθένι ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, προέδρῳ τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐξάρχῳ πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῆς Ἡμῶν Μετριότητος κυρίῳ Γρηγορίῳ εἰς μόνιμον καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν < μηνί

Μαίῳ, ἐπινεμήσεως ἰε̄ τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ δευτέρου σωτηρίου ἔτους.

† Ἰωακεῖμ ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
 Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης».

Ἄριθ. Πρωτ. ΣΠ
 3735

«Ἰωακεῖμ ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
 Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

»† Θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι καὶ οἱ ὑποκείμενοι τῇ ἀγιωτάτῃ Μητροπόλει Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ καὶ ἐντιμότετοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι, τιμιώτατοι Δημογέροντες καὶ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς Θεοσώστου ταύτης ἐπαρχίας, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις. Τοῦ ἀρχιερέως ὑμῶν κύρ Ἰερωνύμου ἀποκατασταθέντος εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἐπαρχίαν Νικαίας, ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἔγνω κατ' ὀφειλὴν ἀξιόχρεων λαβεῖν πρόνοιαν περὶ ἐκλογῆς καταλλήλου διαδόχου. Ψήφων τοίνυν κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναῶ τοῦ ἀγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου ἡμετέρα πατριαρχικὴ προτροπὴ καὶ ἀδεία ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος εἰς ἀνάδειξιν τοῦ ἀξίου ἐκ τῶν τεθέντων τριῶν ὑποψηφίων προσώπων πρὸς ἀνάληψιν

τῆς ἀρχιερατικῆς προστασίας καὶ ποιμαντικῆς ράβδου τῆς ἀγιωτάτης ταύτης Μητροπόλεως, προεκρίθη τῶν ἄλλων καὶ ἐξελέγη ὁ ἱερώτατος Μητροπολίτης Ἰωαννίνων, ἀγαπητὸς ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς κύρ Γρηγόριος, ἀνὴρ κόσμιος καὶ ἀρχιεροπρεπής, τὰ θεῖα καλῶς ἐξησηκημένος, ἐκκλησιαστικῇ τε καὶ τῆς θύραθεν φρονήσει καὶ ἰκανότητι συγκεκροτημένος καὶ πείραν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ ὑποθέσεων, ὃς καὶ ἀνεδείχθη γνήσιος καὶ κανονικὸς Μητροπολίτης τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ Παιδεστοῦ. Ἐφ' ᾧ καὶ διὰ τοῦ παρόντος πατριαρχικοῦ καὶ Συναδικοῦ ἡμῶν γράμματος κοινοποιοῦντες τοῦτο πᾶσιν ὑμῖν τοῖς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ εὐλογημένοις χριστιανοῖς, εὐχόμεθα καὶ εὐλογοῦμεν πατρικῶς καὶ ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν ἐκκλησιαστικῶς, ἵνα τὸν διαληφθέντα ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἡρακλείας καὶ Παιδεστοῦ, πρόεδρον τῶν ὑπερτίμων καὶ ἑξαρχον πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας, ἀγαπητὸν ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφόν καὶ συλλειτουργόν κύρ Γρηγόριον, γνήσιον, νόμιμον καὶ κανονικὸν ἀρχιερέα ὑμῶν καὶ Κυριάρχην τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ Εὐαγγελικὸν ποιμένα τοῦ ἐν αὐτῇ λογικοῦ ποιμνίου καὶ πατέρα πνευματικῶν ἀπάντων ὑμῶν γινώσκοντες, μνημονεύητε τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὄντοματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκολουθίαις, καὶ ἀπονέμητε τῇ αὐτοῦ ἱερότητι τὸν προσήκοντα τῷ ἀρχιερατικῷ καὶ ποιμαντορικῷ αὐτοῦ χαρακτήρι σεβασμὸν καὶ τὴν υἱικὴν ἀγάπην, πειθόμενοι καὶ ὑποτασσόμενοι ταῖς ἀρχιερατικαῖς αὐτοῦ ὑποθήκαις καὶ συμβουλαῖς, ὡς ἀφωρώσας εἰς τὴν ψυχικὴν ὑμῶν ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν, τὴν ἀπαρέγκλητον φυλακὴν τῶν πατρῶων δογμάτων καὶ παραδόσεων καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν καθηκόντων, τῆς εἰλικρινοῦς ὑποταγῆς ὑμῶν εἰς τὴν Θεόθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένην κραταιὰν Βασιλείαν, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ μετὰ προθυμίας παρεχόμενοι τὴν κεκανονισμένην ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ ἐπιχορήγησιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Αὐτοῦ Ἱερότης ἄχρι τῆς μετ' οὐ πολὺ ἐλεύσεως αὐτοῦ αὐτόσε διορίζει γενικὸν αὐτοῦ ἐπίτροπον τὸν Αἰδεσιμώτατον οἰκονόμον Ἐμμανουήλ, προτρέπομεν αὐθις ὑμᾶς ἵνα γινώσκοντες αὐτὸν ἐπίτροπον τῆς Αὐτοῦ Ἱερότητος τιμᾶτε καὶ ἀγαπᾶτε, ἕως οὗ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ὑμῶν ἐκινήσας ἐντεῦθεν ἔλθῃ σὺν Θεῷ παρ' ὑμῖν καὶ ἀπολαύσῃ ὑμᾶς κατὰ τὸν ἐγκάρδιον αὐτοῦ πόθον καὶ συνευφρανθῆτε ἀλλήλοις τῷ Πνεύματι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ

ἡμῶν οὐ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετὰ πάντων ἡμῶν
 < α^αβ^β≠.

Ἐν μηνὶ Μαΐῳ Ἰνδικτῶνος ΙΕ.

Ὁ Προύσης Ναθαναήλ, ὁ Νεοκαισαρείας Ἀλέξανδρος, ὁ Ἰκονίου Ἀθανάσιος, ὁ Σμύρνης Βασίλειος, ὁ Χίου Κωνῆνος, ὁ Βάρνης Πολύκαρπος, ὁ Ξάνθης Ἰωακείμ, ὁ Βοδενῶν Νικόδημος, ὁ Λυτίστης Νικηφόρος, ὁ Ἡλιουπόλεως Ταράσιος, ὁ Καλλιουπόλεως Ἱερώνυμος».

«Ἄριθ. 357. † Θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, οἱ ὑποκείμενοι τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ Μητροπόλει Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν Ταπεινότητος καὶ ἐντιμότητος κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, τιμιώτατοι Δημογέροντες, πρόκριτοι καὶ λοιποὶ πάντες εὐλογημένοι χριστιανοί, τέκνα ἐν Κῷ ἡμῶν ἀγαπητά, χάρις εἶη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή καὶ εὐλογία. Ἐκ τοῦ συναποστελλομένου Σεβαστοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ γράμματος, ὡς καὶ ἐκ τοῦ προαποσταλλέντος Πατριαρχικοῦ τηλεγραφήματος, ἐγένετο ὑμῖν γνωστὴ ἡ κατὰ Θεῖαν εὐδοκίαν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἐπίνευσιν προαγωγή καὶ ἀποκατάστασις ἡμῶν εἰς τὸν περίδοξον Μητροπολιτικὸν Θρόνον τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ. Εἰ καὶ ἡ ταπεινότης ἡμῶν, τῷ Θεῷ μὲν ἐκ παίδων ἀφιερωμένη, αἰεὶ δὲ μικρὰ καὶ ταπεινά περὶ αὐτῶν φρονοῦντες, οὔτε ἀπεβλέψαμεν τοτε πρὸς τηλικούτον Θεοτίμητον ὕψος οὔτε ἀντεποιησάμεθα τοιαύτης ποιμαντορικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἀξίας καὶ περιωπῆς, ἦν τηλικούτοι θεοφιλεῖς Ποιμένες ἀπὸ τοῦ πρωτοκλήτου τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐφεξῆς, ἐν καιρῷ Ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψαντες ἐλάμπρυνον καὶ ἐδόξασαν, διδασκάλων καὶ πατέρων, πρὸς ὧν τὴν λαμπρότητα καὶ ἀγιότητα οὐδὲ ἀντιβλέψαι ἰσχύομεν. Ὅμως, ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἡμῶν κατὰ τὴν ἀνεξερεύνητον αὐτοῦ βουλήν, τοσοῦτον ἐμεγάλυνε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἐμὴν ταπείνωσιν, τὸ γεγονός τοῦτο εἰ καὶ μετὰ δικαίου ἐνδοιασμοῦ εὐνοήτου, ὡς ἐκ τῶν δυσχερῶν νῦν περιστάσεων καὶ τῶν δοκιμασιῶν, ἃς διέρχεται ὁ περιώνυμος τῆς Ἡρακλείας Θρόνος, οὐχ ἦττον ἀπεδεξάμεθα ἐν ὀφειλετικῇ ὑπακοῇ πρὸς τὴν καλέσασαν ἡμᾶς Μητρικὴν τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας

φωνήν, ὡς φωνήν ἀληθῶς τοῦ Κυρίου καὶ πάσας ἡμῶν τὰς ἐλπίδας αὐτῷ ἀνατιθέμεθα, ἐξ οὗ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθὲν ἔστι καταβαῖνον. Ἐν τοιαύτῃ πεποιθήσει καὶ ἐν τῇ ἀγαπητῇ ἐλπίδι οὐ καὶ ἐν ὑμῖν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν συμπολίταις καὶ συνεπαρχιώταις εὐρήσωμεν καὶ θέλησιν ἀγαθὴν καὶ υἱικὴν διάθεσιν εἰς ὁμόθυμον ὑποσιήριξιν, πρὸς ὃν ἀποδύομεθα σπουδαῖον πνευματικὸν ἀγῶνα, προσαγορευόμεν ὑμᾶς πάντας πατρικῶς καὶ τὰς ἐγκαρδίους ἡμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐπιδαψιλεύοντες ἐξαιτούμεθα ὑπὲρ ὑμῶν παρὰ τοῦ Παναγάρχου ἡμῶν Θεοῦ ὑγείαν διηνεκῆ, εὐημερίαν ἀμετάπτωτον, ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τῆς αἰσίας διεξαγωγῆς καὶ διευθετήσεως τῶν κοινῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγῆς τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῆς κοινῆς ἡμῶν πατρίδος. Ταῦτα ἐκ προοιμιῶν εἰσηγούμενοι πᾶσιν ὑμῖν καὶ προτρεπόμενοι ἵνα μνημονεύητε τοῦ κανονικοῦ ἡμῶν ὀνόματος, ὡς νενόμισται, ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκολουθίαις, ὑπομιμνήσκομεν ὑμῖν συνάμα καὶ τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος τῆς πιστῆς ἡμῶν ὑπηκοότητος πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Κυβέρνησιν τῆς Α.Α. Μεγαλειότητος τοῦ φιλολάου ἡμῶν Ἄνακτος, Σουλτάν—Ἀβδούλ—Χαμῆτ—Χάν Αὐθέντου ἡμῶν, ὑπὲρ οὗ οἱ πάντες καθήκον ἔχομεν δεέσθαι ἀδιαλείπτως τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως, ὅπως διατηρῆ τὴν Α.Α. Μεγαλειότητα ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ καὶ ἀγαθὰ αἰεὶ ἐμπνέη αἰσθήματα ὑπὲρ τῶν πιστῶν αὐτοῦ ὑπηκόων.

»Ἐπὶ τούτοις γνωστοποιούμεν ὑμῖν, ὅτι διορίζομεν ἀρχιερατικὸν ἡμῶν προσωρινὸν ἐπίτροπον ἐν Παιδεστῷ μὲν τὸν αἰδεσιμώτατον Οἰκονόμον Ἐμμανουήλ, ἐν Κεσσάνῃ δέ, Τυρολόῃ, Μαλγάροις, Χαριουπόλει καὶ Μακρῶ Γεφύρᾳ τοὺς προσωρινῶς ἀναγνωρισθέντας, πρὸς οὓς ἀξιοῦμεν, ἵνα ἀναφέρησθε περὶ πάσης καὶ παντοίας ὑποθέσεως, ἀνηκούσης τῇ Ἱ. ἡμῶν Μητροπόλει, ἵνα λαμβάνη τὸ προσῆκον πέρας. Μετ' οὗ πολὺ δὲ Θεοῦ εὐδοκοῦντος ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς ἵνα προσωπικῶς ἀπολαύσωμεν ὑμῶν, καθ' ὃν διατρέφομεν ἐγκάρδιον πόθον καὶ συνευφρανθῶμεν ἀλλήλους πνευματικῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 5 Ἰουνίου 1902.

Σ.Μ. † Ὁ Ἡρακλείας Γρηγόριος ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ εὐχέτης».

Ἐπίσης ἐξ ἀντιγραφῆς ἐκ τῶν αὐτῶν Κωδίκων παραθέτομεν κείμενα συνεδριάσεων καὶ ἀποφάσεων τῆς Δημογεροντίας καὶ τῶν Κοινοτικῶν Σωματείων ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος τοῦ Μητροπολίτου, δι' ὧν δίδεται συνοπτικὴ εἰκὼν περὶ τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν λαμβανομένων διὰ τὰ ἀναφυόμενα ζητήματα, καθὼς καὶ τῆς καταβαλλομένης φροντίδος ὑπὲρ τῶν κοινοτικῶν συμφερόντων :

«I' Συνεδρία "Ἐκτακτος τῆ 9 Σεπτεμβρίου 1902

» Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Θεοπατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας Ραιδεστοῦ τὸ κάτωθι τηλεγράφημα τῷ Μεγάλῳ καὶ λαοπροβλήτῳ οἰακοστρόφῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Ὀλκάδος Κυρίῳ Κυρίῳ Ἰωακείμ τῷ Γ' :

« Ἡ πόλις ἡμῶν σεμνυνομένη ἐπὶ τὸ ὅτι ὁ ἔθνοπρόβλητος ἀρχιθύτης καὶ τὸ ἀγλάισμα τῆς ὀρθοδοξίας ἐξ αὐτῆς ἔλκει τὴν καταγωγὴν διαβιβάζει εὐλαβῶς δι' ἡμῶν εἰλικρινέστατα συγχαρητήρια ἐπὶ ὀνομαστικῇ αὐτοῦ ἑορτῇ, καὶ μεθ' ἱερᾶς συγκινήσεως καταθέτει πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ μεγάλου αὐτῆς πολίτου τὴν ἀΐδιον εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἄπειρον ἀφοσίωσιν ἐπικαλουμένη τὰς πατρικὰς τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος εὐχὰς καὶ εὐλογίας».

» Εἰς ἐκτάκτους συνεδριάσεις τῆς 6 καὶ 20 Ὀκτωβρίου τοῦ 1902 ἀνεγνώσθη κανονισμὸς Νεκροταφείου μετὰ προσχεδιασθέντος χάρτου, ὅστις ἐνεκρίθη παμψηφεί, ἀποφασισθείσης συνάμα καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ.

» Προτάσει τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ Κου Γρηγορίου καὶ τῇ ὁμοφώνῳ ἀποφάσει τῆς Δημογεροντίας διὰ πρακτικοῦ τῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Σεβασμιότητος ἐκτάκτου συνεδρίας ὑπ' ἀριθ. 4 καὶ ἡμερομηνίαν 18 Αὐγούστου 1902 συνιστᾶται κηροποιεῖον καὶ κηροπωλεῖον τῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος Ραιδεστοῦ.

» Α'. Ὅπως τουντεῦθεν ὁ κηρὸς ὁ ἐν χρήσει εἷς τε τὰς ἐνταῦθα καὶ τὰς ἐν τοῖς χωρίοις τοῦ τμήματος Ραιδεστοῦ ἱερᾶς ἐκκλησίας καὶ τὰς ἐν γένει ἱερᾶς τελετᾶς κατασκευάζεται ὅσον ἐνεστι καθαρῶτερος καὶ εὐχρηστώτερος καὶ

» Β'. Ὅπως διὰ τῆς συστάσεως τοῦ κηροποιείου καὶ κηρο-

πωλείου νέα πρόσδοδος ὑπὲρ τῶν κοινοτικῶν ἀναγκῶν δημιουργηθῆ. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐνεκρίθη παρὰ τῆς Δημογεροντίας καὶ τῆς πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως συστάσης ἐπιτροπῆς ὁ κατωτέρω κανονισμὸς ὅστις καὶ τεθῆσεται εἰς ἐφαρμογὴν ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς λειτουργίας τοῦ κηροποιείου καὶ κηροπωλείου».

(Ἄκολουθοῦν 16 ἄρθρα)

«Δ' Συνεδρία. Ἐκτακτος τῇ 18ῃ Αὐγούστου 1902.

» ... Στ' Τῆς Α.Σ. τοῦ Μητροπολίτου ἡμῶν Γέροντος Ἁγ. Ἡρακλείας κ. κ. Γρηγορίου μετὰ λύπης πολλῆς παρατηρήσαντος ὅτι εἰς μίαν Κοινότητα τοιαύτην εἰς τὸ κέντρον τοῦτο τῆς Θεοσώστου ἐπαρχίας μεγάλη ἔλλειψις εἶναι τὸ νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἀνάλογα καὶ ἀξιοπρεπῆ ἐκπαιδευτικὰ οἰκοδομήματα, καὶ συστήσαντος ὅπως ὁ μόνος σκοπὸς εἰς τὸν ὅποιον πρέπει νὰ ἀποβλέπωσιν, εἶναι ἡ ἐκ βάθρων ἀνοικοδομήσις τῶν ἐκπαιδευτικῶν κτιρίων, ἅτινα πρέπει ν' ἀνοικοδομηθῶσι σύμφωνα μὲ τοὺς ὑπὸ τῆς ὑγιεινῆς καὶ παιδαγωγίας ὑπαγορευομένους νόμους, ὁμοφώνως ἀπεφασίσθη ἡ σύστασις κτηματικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν κτημάτων καὶ τῶν ὑπολειφθέντων οἰκοπέδων τῆς Κοινότητος, καὶ ἐπὶ τῆς οἰκοδομήσεως νέων κτιρίων τῶν σχολῶν. Μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἐξελέγησαν παμψηφεὶ οἱ κ. κ. Ἀθηνόδωρος Δημητρίου, Μιμῆκος Κωνντίνου, Μαργ. Μαργαριτώφ, οἵτινες προσλαμβάνοντες καὶ τέταρτον ἐκ τῶν νεωτέρων, ὃν ἂν ἐγκρίνωσιν ὡς γραμματέα αὐτῶν ν' ἀναλάβωσι τὴν πώλησιν τῶν οἰκοπέδων τοῦ παλαιοῦ νεκροταφείου, καὶ τὴν εἴσπραξιν καὶ ἐξόφλησιν παλαιῶν ὁμολόγων τῆς Δημογεροντίας παρὰ τῶν χρεωστῶν ἢ τῶν κληρονόμων αὐτῶν, τὸ δὲ προϊόν τῆς τε πωλήσεως καὶ τῆς ἐξοφλήσεως νὰ διαφυλάξωσι δι' ἓνα καὶ μόνον ἱερὸν σκοπὸν πρὸς ἀνέγερσιν ἑνὸς ἀρρεναγωγείου. Εἰς τὴν ἰδίαν δὲ ἐπιτροπὴν καὶ διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν νὰ παραδοθῆ καὶ τὸ περίσσευμα τοῦ Γεν. Ταμείου τῆς τέως Δημογεροντίας».

«Ε' Συνεδρία. Τῇ 21 Αὐγούστου 1902

.... Ζ' Ἀπεφασίσθη νὰ ἐκτυπωθῶσι διπλότυπα παραλαβῆς χρημάτων τοῦ Μητροπολιτικοῦ γραφείου καὶ τριπλότυπα

κλήσεων, καθώς και ή κατασκευή νέας Δημογεροντιακής σφραγίδος φερούσης περίξ μὲν Ἑλληνιστί «Δημογεροντία Ραιδεστοῦ 1902» ἐν τῷ μέσῳ δὲ Τουρκιστί «Μεδζλις Δζεμαάτ Ροῦμ Τεκιοῦρ Δαγῆ».

«ΣΤ' Συνεδρία. Ἐκτακτος τῆ 23 Αὐγούστου 1902

... ΣΤ' Ἀνεγνώσθη ὁ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 77 προϋπολογισμὸς τῆς Ἐφορείας τῶν σχολῶν, ὅστις ἐπιδιορθωθεὶς ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας ἐπεστράφη τῇ Ἐφορείᾳ καὶ ὅς ἔχει ὡς ἑξῆς :

Ἔσοδα		Ἔξοδα	
Ἀπὸ Ἐκκλησίας	Γρ. 18000	Εἰς μισθοὺς διδασκάλων	Γρ. 60000
» Ἐνοίκια	» 35000	» » παιδονόμων	» 7600
» Εἰσιτήρια	» 15000	» φόρους κτηματικούς	» 5400
» Χοροὺς καὶ θέατρα	» 4000	» διορθώματα κτημ. σχ.	» 4000
» λαχεῖον	» 4000	» ξύλα καὶ κάρβουνα	» 1500
» Δικ. πρ. καὶ στεφάνων	» 2000	» διάφορα γραφ. ὕλη	» 400
	78000	Περίσσευμα	» 8090
			86990
Περίσ. εἰς μετρητὰ	» 3299		
» εἰς ξύλα	» 396		
Εἰσπρακτέα ἐνοίκια	» 3095		
» λαχεῖα	» 700		
Εἰσπρακτέα εἰσιτήρια	» 250		
Κέρδος βιβλίων	» 750		
Ἐκ πωλήσεως ὑπολ. ἔργοχ.	» 500		
	86990		86990

«ΚΔ' Ἐκτακτος Συνεδρία. Τῆ 26 Νοεμβρίου 1902

» Ἀναγινώσκονται διάφοροι Πατριαρχικαὶ ἐπιστολαὶ καὶ ἄλλα γράμματα περὶ διαφόρων ζητημάτων.

» Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 6018 ἐπιστολῆς ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία συνιστᾷ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῆς ἐπαρχίας.

» Διὰ τῆς αὐτῆς Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς συνιστᾶται ὅπως τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα κατέχωσι τὴν πρώτην θέσιν ἐν τοῖς

ἐκπαιδευτηρίοις μὴ προβιβάζονται δὲ οἱ μαθηταὶ ὅταν δὲν λαμβάνωσι καὶ εἰς αὐτὰ καλοὺς βαθμοὺς. Περὶ τούτων ἐνεκρίθη ὅπως ἀναγγελθῶσι τῇ Ἐφορείᾳ τῶν σχολῶν, προτραπῶσι δὲ καὶ οἱ διδάσκαλοι διὰ γράμματος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ὅπως κατὰ πᾶν Σάββατον ποιῶσιν ἑρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου κατὰ πᾶσαν δὲ Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν μεταβαίνωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν μαθητῶν».

«Ἐνταυτοῖς Συνεδροῖα τῇ 30 Δεκεμβρίου 1902

» Ἀνεγνώσθη τεσκερὲς τῆς Α.Ε. τοῦ Διοικητοῦ δι' οὗ ζητεῖται ἡ ἀποστολὴ τριῶν Δημογερόντων οἵτινες θέλουσι παρακαθῆσαι ὡς μέλη εἰς τὴν νεοσύστατον ἐπιτροπὴν ἧς σκοπὸς ἔσεται ἡ καθόρισις τῶν στρατιωτικῶν φόρων.

» Μετὰ μακρὰν καὶ ὄριμον ἐπὶ τοῦ θέματος διάσκεψιν ἡ Δημογεροντία λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τοὺς περὶ τῶν στρατιωτικῶν φόρων νόμους καὶ ὑψηλὰς διαταγὰς ὡς καὶ τὸ μέχρι τοῦδε καθεστῶς, ἀπεφάσισεν ὅπως πρὶν ἢ ἀποστείλῃ τοὺς ζητούμενους ἀντιπροσώπους ἐρωτήσῃ μετὰ σεβασμοῦ τὴν Σεβ. Διοίκησιν ὑπὸ ποίων ἀποτελεῖται ἡ νεοσύστατος αὕτη ἐπιτροπὴ καὶ τίνοι βάσει θέλει ἐργασθῆ εἴτα δὲ θὰ ἀποφασίσῃ τὰ δέοντα.

» Ἀνεγνώσθη τεσκερὲς τῆς Σεβ. Διοικήσεως δι' οὗ ζητεῖται ἡ ἀποστολὴ ἑβδομήκοντα πέντε γροσίων ἀντίτιμον καθυστερουμένης συνδρομῆς νομαρχιακῆς ἑφημερίδος. Περὶ τούτου ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ Α.Σ. δι' ἀπαντητικοῦ τεσκερὲ γνωρίσῃ τῇ τῇ Α.Ε. τῷ Διοικητῇ ὅτι οὔτε φύλλον τε τῆς τοιαύτης ἑφημερίδος ἔλαβεν οὔτε συνδρομητῆς ποτὲ ἐνεγράφη.

» Ἡ Δημογεροντία ὁμοθυμῶς ἀπεφάσισε ὅπως ἀποσταλῇ τεσκερὲς τῇ Α.Ε. τῷ Διοικητῇ δι' οὗ νὰ ζητεῖται ὅπως τὰ καταστήματα ᾧσι κλειστὰ κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ Κυριακὰς μέχρι τῆς ἀπολύσεως τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν».

«Τακτικὴ Συνεδροῖα τῆς 29 Ἰανουαρίου 1903

» Ἀναγιγνώσκειται ἀπαντητικὸς τεσκερὲς τῆς Α.Ε. τοῦ Μουτεσαρίφου δι' οὗ δίδονται αἱ ζητηθεῖσαι πληροφορίαι περὶ τῆς νεοσυστάτου ἐπιτροπῆς τῶν στρατιωτικῶν φόρων καὶ ζητεῖται ἐπιμόνως ἡ ἀποστολὴ τριῶν Δημογερόντων.

» Μετά τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ρηθέντος τεσκερὲ ἢ Α.Σ. ἀναγιγνώσκει Πατριαρχικὸν γράμμα δι' οὗ συνιστᾶται Αὐτῇ σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν στρατιωτικῶν φόρων, ὅπως ὑποβοηθῆ τὰς ἐπιτοπίους ἀρχὰς εἰς τὰ μεταρρυθμιστικὰ ἔργα αὐτῶν.

» Περί τοῦ ζητήματος τούτου ἀπεφασίσθη ὅπως ἀποσταλῆ ἔκθεσις μετ' ἀντιγράφων τῶν σχετικῶν τεσκερέδων πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ ζητηθῶσιν ὁδηγίαι περὶ τοῦ πρακτέου».

Πρὶν κλείσωμεν τὸ περὶ Ἐκκλησίας κεφάλαιον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι οἱ κατοικοῦντες ἐν Ραιδεστῷ Ἀρμένιοι εἰς τὴν συνοικίαν τὴν ὀνομαζομένην Πεστεμαλτζί, ἀποτελοῦντες τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ, κατεῖχον τρεῖς μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίας καλουμένας Χάτς, Πιργκίτς καὶ Τακαβόρ. Ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας Πιργκίτς εὐρίσκετο καὶ ἡ κατοικία τοῦ Ἀρμενίου Μητροπολίτου (Ἀρμενοβαρδαμπέτ). Ἡ ἐκκλησία ἐξ ἄλλου Τακαβόρ κατεῖχε καρφίον, ὅπερ ἀπεδίδοτο εἰς τὴν καθήλωσιν τοῦ Χριστοῦ, συνεκέντρωνε δὲ ἅπειρα πλήθη κατὰ τὴν ἐτησίαν πανηγυρίν τοῦ Δεκαπενταυγούστου, ἐρχόμενα δι' εἰδικῶν ἀτμοπλοίων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν Μικρασιατικῶν παραλίων διὰ νὰ προσκυνήσουν καὶ παρακολουθήσουν τὴν ἐκκλησιαστικὴν πομπὴν καὶ περιφορὰν τοῦ καρφίου. Προσκυνηταὶ προσήρχοντο καὶ ἀπὸ τὰς περιοχὰς τὰς κατοικουμένας παρὰ τῶν Ἀρμενίων τοῦ Ἐρζερούμ, Βάν, Βιτλίσ, Διαμπερκίρ κλπ. Οἱ Ἀρμένιοι ἐξ ἄλλου τῆς Ραιδεστοῦ ἦσαν εὐφρεῖς καὶ ἐργατικοί, τολμηροὶ χωρὶς νὰ εἶναι γενναῖοι, ἔδιδον μεγάλην κίνησιν εἰς τὸν τόπον, οἱ περισσότεροι δὲ ἦσαν βιοτέχναι, σιδεράδες (τσιλιγκίρηδες) καὶ διάφοροι ἐπαγγελματίαι. Οἱ Μουσουλμάνοι τῆς Ραιδεστοῦ εἶχον τρία τεμένη (τζαμιά) μὲ μεγάλας περιοχὰς καὶ κρουνοὺς ὑδάτων πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν τῶν καθηκόντων τὸ ἱστορικώτερον δὲ καὶ σπουδαιότερον τῶν τεμενῶν τούτων ἦτο τὸ Ρουσιέμ Πασᾶ Τζαμισί παρὰ τὸ ὅποσον ἐλειτούργει καὶ ἡ ἀνωτέρα Τουρκικὴ Σχολὴ (Ἰδαδιέ-Μεκτεμπί). Ἐπίσης ἡ Ἰουδαϊκὴ παροικία διετήρει συναγωγὴν (Χάβρα) μὲ ἱερέα (Χαχάμην).

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Παραθέτομεν συνοπτικὴν ἔκθεσιν τῆς διοικητικῆς διαίρέσεως τῆς Τουρκίας κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν μέχρι καταλύσεως τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ὑπογραμμίζομεν τὴν σημασίαν τοῦ τουρκικοῦ διοικητικοῦ συστήματος μὲ τὴν ἀποκέντρωσιν καὶ αὐτοδιοίκησιν, περὶ

ἦς τόσος λόγος ἀπὸ μακροῦ γίνεται ἐν Ἑλλάδι χωρὶς εἰσέτι νὰ ἐπι-
τευχθῆ ἢ πλήρης τοῦ συστήματος τούτου ἐφαρμογή.

Ἡ Τουρκικὴ Αὐτοκρατορία διοικητικῶς διηρεῖτο εἰς Νομοὺς (Βιλαγιέτ), οὗτοι δὲ εἰς Ἐπαρχίας (Σαντζάκ), αὗται πάλιν εἰς Ὑπο-
διοικήσεις (Καζά) καὶ αἱ Ὑποδιοικήσεις εἰς Κοινότητας (Ναχιέ), διοι-
κούμεναι ἀπὸ τοὺς Νομάρχας (Βαλή), Ἐπάρχους (Μουτεσαρήφ), Ὑ-
ποδιοικητὰς (Καΐμακάμ) καὶ Κοινοτάρχας (Ναχιέ μουδιρί). Οἱ πλεῖ-
στοι τῶν τελευταίων ἦσαν ἔμμισθοι ὑπάλληλοι, ὑπῆρχον ὅμως καὶ
αἰρετοὶ τοιοῦτοι. Οἱ Νομάρχαι καὶ Ἐπαρχοὶ διωρίζοντο συνήθως με-
ταξὺ τῶν ἐμπίστων ἀυλικῶν ἢ ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Ὑψηλῆς
Πύλης, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἀνωτέρων στρατιωτικῶν.

Ἀπὸ τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγ. Στεφάνου καὶ ἐντεῦθεν ἅπαντες
οἱ Ὑποδιοικηταὶ κατὰ νόμον διωρίζοντο μεταξὺ τῶν τελειοφοίτων
τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει λειτουργούσης σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστη-
μῶν, ἢ ἴδρυσις τῆς ὁποίας ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν
διατάξεων τῆς ἐν λόγῳ συνθήκης, καθ' ἃς ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἀνελάμ-
βανε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν ὑποχρέωσιν πλήρους ἰσοπολιτείας τῶν
ὑπ' αὐτὴν διαφόρων ἐθνοτήτων καὶ χρηστῆς διοικήσεως. Εἰς τὴν ἐν
λόγῳ σχολὴν εἰσήγοντο ἐτησίως κατόπιν διαγωνισμοῦ τεσσαράκοντα
μόνον μεταξὺ τῶν λαμβανόντων εἰς αὐτὸν μέρος τελειοφοίτων τῶν
τουρκικῶν γυμνασίων, οἵτινες ἀποφοιτοῦντες κατόπιν τριετίας διω-
ρίζοντο ὡς διοικητικοὶ ἀκόλουθοι παρὰ τοῖς Ὑπουργείοις ἢ ταῖς
Νομαρχίαις διὰ μίαν τριετίαν, καὶ ἐκεῖθεν ὡς μόνιμοι ὑπάλληλοι τῶν
Ὑπουργείων, ὡς Ὑποδιοικηταὶ ἢ ὡς Πρόξενοι ἢ Γραμματεῖς Πρε-
σβειῶν. Αἱ Ὑποδιοικήσεις, Ἐπαρχίαι καὶ Νομαρχίαι ἦσαν τριβάθμιοι,
οἱ δὲ προβιβασμοὶ προϋπέθετον κατὰ κανόνα τριετὴ δόκιμον ὑπηρε-
σίαν εἰς θέσεις τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ. Ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθή-
κης τοῦ Ἀγ. Στεφάνου καὶ ἐντεῦθεν διωρίζοντο καὶ ἐκ τῶν μὴ Μου-
σουλμάνων Ὑποδιοικηταὶ καὶ Κοινοτάρχαι, ἐλάχιστοι δὲ Ἐπαρχοὶ
καὶ Νομάρχαι, τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν τῶν τελειοφοίτων τῆς ὡς ἄνω
Σχολῆς, ἐλάχιστοι δὲ πάλιν Ὑπουργοὶ ἢ Ἠγεμόνες Σάμου καὶ Γενι-
κοὶ Διοικηταὶ Κρήτης μεταξὺ τῶν διαπρεπεστέρων ἐξ αὐτῶν. Ἐκ πα-
ραλλήλου ἐδημιουργήθησαν, κυρίως διὰ μὴ Μουσουλμάνους καὶ εἰς
μέρη ὅπου ἐπλεόναζε τὸ μὴ μουσουλμανικὸν στοιχεῖον, θέσεις διοι-
κητικῶν Βοηθῶν (Μουαβίν) παρὰ ταῖς Νομαρχίας, ταῖς Ἐπαρχίαις
καὶ ταῖς Ὑποδιοικήσεσιν.

Ἐκ παραλλήλου μὲ τὴν Σχολὴν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν ἐλει-
τούργει ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ Σχολὴ Οἰκονο-
μικῶν Ἐπιστημῶν διὰ τοὺς ἀνωτέρους οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους καὶ
Οἰκονομικοὺς Ἐφόρους τοῦ Κράτους, ἐπίσης δὲ ἐν τῇ Πρωτευούσῃ

καθώς και εις τὰς ἔδρας τῶν Νομῶν τῶν κυριωτέρων ἐξ αὐτῶν ἐλειτούργουν Σχολαὶ Χωροφυλακῆς, ὁμοίως ἐν τῇ Πρωτευούσῃ σχολῇ ἐκπαιδεύσεως ἀστυνομικῶν. Οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς διωρίζοντο κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς.

Οἱ Νομάρχαι, Ἐπαρχοὶ, Ὑποδιοικηταὶ καὶ Κοινοτάρχαι ἤσκουν ἐν ταῖς περιφερείαις τῶν τῆν διοικητικὴν ἐξουσίαν μὲ δικαίωμα ἐλέγχου ἐπὶ ὅλων τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν ὑπηρεσιῶν τῶν διαφόρων Ὑπουργείων, πλὴν τῶν δικαστικῶν τοιούτων. Ἦσαν ὑπεύθυνοι διὰ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν καὶ εἶχον ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῶν τὴν Χωροφυλακὴν καὶ τὴν Ἀστυνομίαν. Ἦσαν ὑπεύθυνοι ἐκτελεσταὶ τῶν Διοικητικῶν Νόμων, τῶν Αὐτοκρατορικῶν Διαταγμάτων καὶ Ὑπουργικῶν διαταγῶν, ὡς καὶ τῶν ἐκτελεστῶν ἀποφάσεων τῶν παρ' αὐτοῖς Διοικητικῶν Συμβουλίων καὶ Συμβουλίων Αὐτοδιοικήσεως, λειτουργούντων ἀπὸ τῆς τελευταίας ἀνακηρύξεως τοῦ Συντάγματος ἐν ταῖς ἔδραις τῶν Νομῶν. Ὁ θεσμὸς τῆς Αὐτοδιοικήσεως χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς τελευταίας ἀνακηρύξεως τοῦ Συντάγματος ἐν ἔτει 1908 λειτουργῶν μὲ Συμβούλια ἐξ αἰρετῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἀποτελουσῶν τὸν Νομὸν διοικητικῶν διαιρέσεων, τὰ ὅποια συνήρχοντο εἰς τὰς ἔδρας τῶν Νομῶν ἐπὶ ἓν τεσσαρακονθήμερον ἐτησίως ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῶν Νομαρχῶν καὶ ἐλάμβανον ἀποφάσεις ἀφορώσας κυρίως τὰ Δημοσία Ἔργα τοῦ Νομοῦ. Ἐκ τούτων τὰ ἀφορῶντα ἀποκλειστικῶς τὸν Νομὸν ἦσαν ἐκτελεστὰ ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς Κεντρικῆς Κυβερνήσεως ἐφόσον ἐπήρκουν οἱ πρὸς τοῦτο πόροι τοῦ Νομοῦ. Αἱ ἀποφάσεις αἱ ἀφορῶσαι δαπάνας Δημοσίων Ἔργων ὑπερβαινούσας τοὺς πόρους τοῦ Νομοῦ ἢ Δημοσία Ἔργα κοινὰ μεθ' ὁμῶν Νομῶν, ὑπεβάλλοντο εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Κεντρικῆς Κυβερνήσεως. Τὰ ἐν λόγῳ Συμβούλια ἐνέκρινον τὰς ἀπαιτουμένας διὰ τὰ ἀποφασιζόμενα ἔργα δαπάνας καὶ κατένεμον ταύτας μεταξὺ τῶν διοικητικῶν ὑποδιαιρέσεων τοῦ Νομοῦ.

Τὰ Διοικητικὰ συμβούλια (Μετζλήσι—ινταρέ), λειτουργοῦντα εἰς τὰς ἔδρας τῶν Νομῶν, τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ τῶν Ὑποδιοικήσεων, συνεδρίαζον κανονικῶς δις τῆς ἐβδομάδος, ἐκτάκτως δὲ ὡσάκις παρίστατο ἀνάγκη, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῶν Νομαρχῶν, Ἐπαρχῶν καὶ Ὑποδιοικητῶν. Ἀπετελοῦντο ἀπὸ τακτικὰ μέλη ἐκ δημοσίων ὑπαλλήλων ἤτοι τοῦ Ἱεροδικαστικοῦ (Χακίμ), τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Νομαρχίας, Ἐπαρχίας ἢ Ὑποδιοικήσεως καὶ τοῦ Οἰκονομικοῦ Ἐφόρου καὶ τῶν Ἐρησκευτικῶν Ἀρχηγῶν, καὶ ἀπὸ αἰρετὰ τοιαῦτα, 8 διὰ τὰ Νομαρχιακὰ Συμβούλια, 6 διὰ τὰ Ἐπαρχιακὰ καὶ 4 διὰ τὰ τῶν Ὑποδιοικήσεων, ἐκ τῶν Ἐρησκευτικῶν Κοινοτήτων τῆς περιφερείας κατ'

ἀριθμὸν ἀνάλογον μὲ τὸν πληθυσμὸν ἐκάστης. Εἰς τὰς συνεδριάσεις αὐτῶν παρίστατο μὲ δικαίωμα ψήφου καὶ ὁ προϊστάμενος οἰασδήποτε διοικητικῆς ὑπηρεσίας, κτηματικῆς, ἀγροτικῆς, ἐκπαιδευτικῆς ἢ ἄλλης ἐφόσον συνεζητεῖτο θέμα τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν. Τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια εἶχον δικαιοδοσίαν ἐπὶ διοικητικῶν ζητημάτων πάσης φύσεως ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐλάμβανον ἀποφάσεις ἐν ἄλλοις μὲν ἀμέσως ἐκτελεστὰς ἐν ἄλλοις δὲ χρηζούσας ἐγκρίσεως τῶν Ἀνωτέρων Διοικητικῶν Ἀρχῶν ἢ ὑπέβαλλον εἰς ταύτας σχετικὴν μελέτην καὶ γνώμην αὐτῶν.

Τὰ ἀπασχολοῦντα τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια ζητήματα συνοψίζονται εἰς τὰ ἑξῆς: Ἐτησία ἀπογραφή, κατ' ἐκτίμησιν τῆς γεωργικῆς ἐσοδείας, ἐκχώρησις κατόπιν πλειστηριασμοῦ, τῆς εἰσπράξεως τῆς δεκάτης εἰς τὸν τελευταῖον πλειοδότην ἢ ἀπ' εὐθείας διαχειρίσις τῆς εἰσπράξεως, ἔτησία καταμέτρησις τῶν αἰγοπροβάτων δι' ἐκτάκτων παρ' αὐτῶν διοριζομένων ὑπαλλήλων, ἀπογραφή τῶν παντοίων κτηνῶν μεταφορᾶς, παραχώρησις διὰ τῶν Γεωργικῶν Τραπεζῶν σπορᾶς ἢ δανείων εἰς τοὺς κατόπιν θεομηνίων χρῆζοντας τοιούτων γεωργούς, φορολογικὴ κατάταξις τῶν ἐμπόρων καὶ ἐπαγγελματιῶν καὶ ἐκδίκασις τῶν σχετικῶν ἐνστάσεων, ἐπίλυσις τῶν διαφορῶν βοσκῆς, ξυλεύσεως, ὕδρευσεως ἢ ἀγροτικῶν συνόρων μεταξύ ὁμόρων χωρίων, μεταγραφή καὶ ἀγοραπωλησία ἀκινήτων μεταξύ ἰδιωτῶν, ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ, ἔλεγχος τῶν δημοτικῶν διαχειρίσεων, διορισμὸς καὶ παύσις κατωτέρων διοικητικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν, κατάταξις καὶ ἀπαλλαγὴ τῶν νεοσυλλέκτων, διόρθωσις ἡλικιῶν, συγκρότησις τῶν εἰς δικαστήρια τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων διὰ κολασίμους αὐτῶν πράξεις ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ καθήκοντός των, ἔγκρισις τῶν ἐκλογῶν τῶν διοικητικῶν καὶ δημοτικῶν παρέδρων τῶν κατωτέρων διοικητικῶν περιφερειῶν λήψις μέτρων πρὸς καταπολέμησιν ἐπιζωτιῶν, ἐπιδρομῆς ἀκρίδων, ἀρουραίων καὶ λοιπῶν θεομηνίων.

Αὐτὰ ἐν συνόψει τὰ ἀφορῶντα τὴν διοίκησιν τῶν Νομαρχιῶν, Ἐπαρχιῶν, Ὑποδιοικήσεων καὶ Κοινοτήτων τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους μέχρι καταλύσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Κεμαλικοῦ τοιούτου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἐπαρχίαν Ραιδεστοῦ αὕτη ἦτο πρωτεύουσα ἐπαρχίας (Μουτεσαριφλίκι) τρίτης τάξεως ὑπαγομένη εἰς τὴν Νομαρχίαν Ἀδριανουπόλεως, ἀπετελεῖτο δὲ ἐκ τῆς Κεντρικῆς Ὑποδιοικήσεως, διοικουμένης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἐπάρχου, εἰς ἣν ὑπήγοντο καὶ αἱ Κοινότητες Ναίπ καὶ Ἰνετζικ καὶ ἐκ τῶν Ὑποδιοικήσεων Τυρολόης καὶ Μαλγάρων. Ἡ Ραιδεστός ἦτο ἔδρα Μεραρχίας. Δικαστικῶς εἶχεν Ἐφετεῖον, Πρωτοδικεῖον, Ἐμποροδικεῖον καὶ Ἱεροδικεῖον. Ἐπίσης εἰς τὰς Ἐδρας τῶν Ὑποδιοικήσεων Τυρολόης καὶ Μαλγάρων ἐλειτούργει ἀνά ἐν Πρωτοδικεῖον. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Τουρκικὴν ἐκπαίδευσιν, ὑπῆρ-

χον καὶ Μουσουλμανικά Κρατικά καὶ Κοινοτικά σχολεῖα, ἐν οἷς καὶ ἡμιγυμνάσιον κρατικόν.

Τὰ παρ' αὐταῖς λειτουργοῦντα δικαστήρια ἐξεδίκαζον ἐκτὸς τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων καὶ ζητήματα διαζυγίων καὶ κληρονομιῶν ἐκ διαθήκης, αἱ ἀποφάσεις τῶν ὁποίων ἐξετελοῦντο καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἐκτελεστικῶν ὀργάνων τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων.

Οἱ Δήμαρχοι Ραιδεστοῦ καθὼς καὶ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἦσαν αἰρετοὶ ἐκλεγόμενοι κατὰ τετραετίαν. Καίτοι ἡ πλειοψηφία ἦτο Ἀρμενική, κατὰ κυβερνητικὴν βούλησιν πάντοτε ὁ Δήμαρχος ἦτο Τοῦρκος. Μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου συγκατελέγοντο Ἕλληνες καὶ Ἀρμένιοι. Ἡ Δημαρχία κατεῖχε ἰδιόκτητον μεγαλοπρεπὲς κτίριον, ἡ δὲ ὀργάνωσις αὐτῆς, μὲ δημοτικὸν ἰατρόν, μὲ κλητῆρας ἐπιβλέποντας τὴν καθαριότητα καὶ μὲ ἄλλο πολυπληθὲς προσωπικόν, διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἀρκετὰ ἱκανοποιητικῆ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

«Ἡλίου φαεινότερον κατεδείχθη ὅτι τοῦ πολυπαθοῦς ἡμῶν ἔθνους ἡ σωτηρία καὶ τὸ μεγαλεῖον ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ καταρτίσεως». Λόγοι Θρακὸς ἐργαζομένου εἰς τὴν ἀπόμερον τῆς Ἑλλάδος ἐσχατιᾶν διὰ τὴν πνευματικὴν ἀνόρθωσιν τῶν Ἑλλήνων, λόγοι, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἐπαναστατικῶν ζυμώσεων τοῦ 21 ὁ Κοραῆς εἶχε βοήσει εἰς τὸ Πανελλήνιον. Σκέψις βαθεῖα καὶ οὐσιώδης, τὴν ὁποίαν ἡ ἱστορία κατέγραψεν εἰς τὰς δέλτους τῆς ὡς δόγμα εὐημερίας καὶ προόδου τῶν λαῶν, δόγμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἰσχύη παντοῦ καὶ πάντοτε. Καὶ τὸ δόγμα τοῦτο ἦλθεν νὰ ἐνωτισθῆ καὶ ἐφαρμοσθῆ εἰς εὐρύτατον στάδιον ἐδῶ καὶ 50 περίπου ἔτη, ἐνῶ ἡ ἐλευθέρα Ἑλλάς δὲν κατάρθωνεν νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὰς ἐξωτερικὰς διπλωματικὰς ἀτυχίας καὶ τοὺς ἀτέρμονας ἐσωτερικοὺς διαπληκτισμούς, μέσα εἰς τὴν καρδίᾳ τῆς Τουρκίας ἡ σκλάβα ἀρχαία Βισάνθη.

Ἡ τελεία ἐκπαιδευτικὴ ὀργάνωσις, ἡ ὁποία ἐπεκράτει κατὰ τοὺς τελευταίους πρὸ τῶν διωγμῶν χρόνους, δὲν ἦτο ἔργον πραγματοποιηθὲν κατόπιν τῆς ἀμέσου μεγαλοπνόου ἐνεργείας ἀνδρὸς ἢ τῆς Διοικήσεως, ἀλλ' ἦτο προῖόν βραδείας καὶ προοδευτικῆς ζυμώσεως, ἡ ὁποία διεμορφώθη κατ' ἀρχὰς ἐν ἀφανείᾳ εἰς τοὺς νάρθηκας τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοὺς περιβόλους τῶν μοναστηρίων. Ἡ προσπάθεια αὕτη ἔλαβε μορφήν ἐπισημοτέραν καὶ τελειοτέραν μὲ τὴν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18ου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος μεγαλοεργὸν δρᾶσιν

τῶν Λερίων Μητροπολιτῶν, καὶ ἦλθεν νὰ ἐπισφραγισθῆ μετὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Θρακικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ ἐν Παιδεστῷ Συλλόγου, τοῦ ὁποίου ἡ σπουδαιότης μᾶς ὠθεῖ νὰ κάμωμεν ἴδιον ἐν ἐκτάσει λόγον. Ἡ ἐκπαιδευτικὴ καὶ φιλολογικὴ κίνησις τῶν ἀνά τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα ἀναφαινομένων Συλλόγων δὲν ἀφήκε τὴν Παιδεστον ἀδιάφορον, ἀλλὰ τὴν ἐκίνησεν εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ ἀπὸ ἐτῶν μελετωμένου ἰδίου τῆς Συλλόγου, ὅστις ἐμελλε νὰ δράσῃ κατὰ τρόπον περιφανῆ καὶ ὅστις μᾶς παρουσιάζει τὸ σπάνιον διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους καὶ ἀξιωματικὸν διὰ τοὺς ἐπιγόνους παράδειγμα, ὅτι δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς λόγους ἀλλ' ἐπεδόθη εἰς ἔντονον δράσιν, τῆς ὁποίας τοὺς καρποὺς ἔδρεψεν ἐν εὐρείᾳ κλίμακι ἢ ὑστάτη περίοδος τῆς ἀνθήσεως.

Τροφοδοτοῦνται τὰ σχολεῖα διὰ διδακτικοῦ ποσοπικοῦ καὶ αὐξάνονται οἱ μισθοὶ τῶν διδασκάλων. Ἐντὸς τῆς Παιδεστοῦ ὁ Σύλλογος διατηρεῖ 3 σχολεῖα, 1 Παρθεναγωγεῖον, ἔρχεται σημαντικὸς ἀρωγὸς εἰς τὸ Σχολαρχεῖον καὶ παροτρύνει φιλομούσους καὶ ἔργατικούς νέους εἰς τὴν σύστασιν διδακτικοῦ θεάτρου. Ἀλλ' ἡ μεγαλουργὸς δράσις καὶ ἡ μεγίστη σημασία τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου συνίστατο κυρίως εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν κατάρτισιν καὶ τὴν εὐρείαν προπαγάνδαν εἰς τὰ ἀγράμματα χωρία τῆς περιοχῆς. Ἐπίλεκτα μέλη ὡς ὁ Κων. Γεωργιάδης ἐπιχειροῦν ἀναμορφωτικὰς περιουσίας συνιστῶντα ἐκκλησίας καὶ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα ἐνίσχυον τὸν Ἑλληνικὸν ἐθνισμὸν εἰς τὰ ἐλάχιστα ξενόφωνα χωρία. Καὶ οὕτω ἢ ἐν Ἀδριανουπόλει ἐγκατεστημένη Βουλγαρικὴ σπεῖρα εὕρισκε ἀξιους πολεμίους ἐν τῷ προσώπῳ τῶν σθεναρῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου, τὰ ὁποῖα φέρουν εἰς τὸ στόμα τῶν ἀποπλανηθέντων τὴν πατρίδα γλώσσαν, εἰς τὸ σῶμα τὸ ἑλληνικὸν ἔνδυμα, ἐνῶ ἰδρύουν ὑποτροφίας δι' ἐπιμελῆ καὶ φιλοπάτριδα χωριατόπουλα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ἐκπολιτιστικὴ δράσις τῶν ἰδιωτῶν τῆς Παιδεστοῦ ἔρχεται νὰ μᾶς ἀποδείξῃ τὴν ὑπαρξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος καθ' ἅπασαν τὴν Θράκην καὶ νὰ δικαιώσῃ τὴν μετέπειτα θυσίαν τοῦ Παύλου Μελά. Ὑπὸ τοιαύτης σπουδαιότητος καὶ ἀξίας ἰδρυμάτων ὀδηγουμένη καὶ ἐμπνεομένη ἡ παιδεία ἠκολούθησε τὴν χαραχθεῖσαν ὁδὸν τῆς πρὸς τὰ βελτίω ἐξελίξεως καὶ προόδου καὶ τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα κατὰ τοὺς χρόνους, οἵτινες μᾶς ἀπασχολοῦν ἔλαβε μορφήν, ἣτις καθ' ὅλα ἱκανοποιεῖ καὶ τῆς ὁποίας θὰ προσπαθήσωμεν νὰ δώσωμεν συνοπτικὴν ἰδέαν. Ἡ Παιδεστὸς πρώτη ἐν Θράκῃ κατὰ τὴν ἀναγεννωμένην ἐθνικὴν ἐξέλιξιν προέβη εἰς τὸ ἀνοιγμα ἀλληλοδιδασκτικῶν μετὰ πολλῶν τάξεων κατ' ἀρχὰς ἐν ἡμικυκλίῳ ἀλληλοδιδασκομένων μετὰ δύο ἢ τριῶν διδασκάλων καὶ τὴν ἴδρυσιν ἑλληνικῆς σχολῆς μετὰ τριῶν συνήθως τακτικῶν διδασκάλων, διὰ τὴν ἀρ-

χαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ γενικὰ μαθήματα : ἱστορίαν ἑλληνικὴν καὶ ἱεράν, γεωγραφίαν καὶ ἀριθμητικὴν. Βραδύτερον βελτιουμένων τῶν πόρων, τὸ διδασκτικὸν τοῦτο σύστημα διεδέχθη ἡ ἴδρυσις Δημοτικῶν σχολείων μετὰ τεσσάρων τάξεων καὶ τεσσάρων συνήθως διδασκάλων, ἐν τῷ κεντρικῷ σημείῳ τῆς πόλεως, μικτοῦ τοιοῦτου ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου μεθ' ἑνὸς συνήθως διδασκάλου καὶ Σχολαρχείου τετραταξίου μετὰ τριῶν τακτικῶν διδασκάλων, πλήρους τετραταξίου Παρθεναγωγείου μετ' ἰσαρίθμων διδασκαλιστῶν, οὗτινος αἱ τάξεις σὺν τῷ χρόνῳ ἠϋξήθησαν εἰς πέντε, ἕξ καὶ ἑπτὰ. Τὰς σχολὰς ταύτας ἀρρένων καὶ θηλέων ὑπεβοήθουν καὶ τὰ μετέπειτα ἰδρυθέντα Νηπιαγωγεῖα, ἐν οἷς σὺν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν νηπίων ἐλειτούργει ἡ πρώτη καὶ μικροτέρα αὐτῶν τάξις καὶ ἐν οἷς ἐκτὸς τῆς διευθυντρίας εἰδικῆς νηπιαγωγοῦ ἀνωτέρας σχολῆς, ἐδίδασκον καὶ κόραι ἀπόφοιτοι διακριθεῖσαι τοῦ Παρθεναγωγείου Παιδεστοῦ ἀντὶ μετρίου κατ' ἀνάγκην μισθοῦ, κατηρτιζόντο καλῶς καὶ ἐν τῇ διδασκτικῇ, καὶ κατελάμβανον θέσεις εἰς τὰς κωμοπόλεις καὶ χωρία τοῦ ἐσωτερικοῦ. Μεταγενεστέρως, ὅτε ἰδρύθησαν τὰ διδασκαλεῖα, τὰ δημοτικὰ ταῦτα σχολεῖα διεδέχθησαν αἱ ἀστικά λεγόμενα σχολαί, διδάσκουσαι ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον τὰ μαθήματα μετὰ μουσικῆς ἐπὶ πλεόν, καὶ ἀνοργάνου καὶ ἐνοργάνου γυμναστικῆς. Ἡ Παιδεστός, ἐφαρμόσασα ἅμα τῇ ἐμφανίσει, τὸ σύστημα τῶν ἀστικῶν σχολῶν, ἐνηρμόνισε τοῦτο πρὸς τὴν ἄλλην αὐτῆς ἐκπαιδευτικὴν κατὰστασιν διατηρήσασα τὴν αὐτὴν σύνθεσιν τῶν σχολῶν αὐτῆς καὶ μετ' ἰδιαίτερου διδασκάλου γνώστου τῆς Τουρκικῆς καὶ Γαλλικῆς γλῶσσης, ὡς ἐπέβαλεν αὐτῇ ἡ ἐμπορικότης τῆς πόλεως καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς γνώσεως τῆς ἐπισήμου τοῦ κράτους γλῶσσης.

Διὰ τὰ κατανοηθῆναι δὲ ἔτι μᾶλλον ὁ βαθμὸς τῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἑλληνικῶν σχολῶν ἐν Παιδεστῷ, ὀφείλομεν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι οἱ ἕξ αὐτῶν ἀποφοιτῶντες καὶ εἰς Γυμνάσια μεταβαίνοντες μεθ' ὅλας τὰς τότε αὐστηρὰς εἰσητηρίους ἐξετάσεις κατετάσσοντο εἰς τὴν Β' καὶ Γ' Γυμνασίῳ. Ἡ Παιδεστός ἐστολίσθη διὰ καταλλήλων σχολικῶν κτιρίων, τὰ ὅποια ἀνηγέρθησαν δαπάναις τριῶν πλουσίων καὶ φιλομούσων Παιδεστηνῶν : τῶν Κωστάκη Γ. Θεοδωρίδου, ὅστις αὐθορμήτως ἀνήγειρε καλλιμάρμαρον, καθ' ὅλα πληροῦν τοὺς ὄρους τῆς ὑγιεινῆς, μετακαλέσας ἀρχιτέκτονα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, τὸ Θεοδωρίδειον Παρθεναγωγεῖον, καὶ τῶν ἀδελφῶν Γεωργιάδου τοῦ Σταύρου καὶ Πασχάλη ἐν Ὀδησσῷ βιομηχάνων. Καὶ ὁ μὲν Σταύρος ἀνήγειρε τὸ περικαλλέστατον οἰκοδόμημα τῆς σχολῆς τῶν ἀρρένων καθ' ὅλα ἐπαρκές, ὀνομασθέν Γεωργιάδειον, ὁ δὲ Πασχάλης ἕτερον

θαυμάσιον λιθόκτιστον κτίριον, ὅπου ἰδρῦθη νέα σχολή πρὸς φοίτησιν τῶν μικροτέρας ἡλικίας τέκνων τῆς συνοικίας.

Τὸ συμπέρασμα τῶν ὄσων ἐγράψαμεν ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω κεφαλαίου τῆς Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ὅτι εἰς τὴν Παιδεστον ἐλειτούργει τέλειον ἐκπαιδευτικὸν σύστημα ἀπορρέον ἐκ τῆς Κοινοτικῆς διοικήσεως. Αὕτη ἐξεπροσωπεῖτο εἰς τὰ σχολεῖα, ἀπὸ τετραμελῆ ἐφορείαν ἀποτελουμένην ἐξ εὐπολήπτων καὶ μεμορφωμένων πολιτῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης τριακονταμελοῦς ἐπιτροπῆς καὶ ἦτις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κατὰ καιροῦς Μητροπολίτου, ἐφρόντιζε διὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ τοὺς διορισμοὺς τῶν καταλλήλων διδασκάλων, διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῶν πόρων καὶ διὰ τὸν ἔλεγχον τῆς γενομένης ἐργασίας καὶ τὴν ἔγκρισιν τῶν δαπανῶν, αἵτινες ἀπητοῦντο πρὸς συντήρησιν τῶν σχολῶν. Αἱ πηγαὶ τῶν πόρων τούτων διὰ τὴν Παιδεστον ἦσαν αἱ ἑξῆς : 1) Τὰ διδασκτρα τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν. 2) Αἱ εἰσφοραὶ τῶν ἐκκλησιῶν. 3) Τὰ εἰσοδήματα τῶν ἀκινήτων τῆς Κοινότητος, ἦτοι τῶν μεγάλων παραλιακῶν σιταποθηκῶν καὶ τῶν διαφόρων μαγαζίων καὶ οἰκιῶν, αἵτινες εὕρισκοντο παρὰ τὸ παλαιὸν Παρθεναγωγεῖον. 4) Τὸ προῖόν τῶν θεατρικῶν παραστάσεων, χορῶν καὶ σχολικῶν ἑορτῶν καὶ 5) Ἡ ἐπιχορήγησις τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου καὶ οἱ ἔρανοι τῶν εὐπόρων πολιτῶν, οἵτινες ὁσάκις ὁ προϋπολογισμὸς παρουσίαζεν ἔλλειμα, ἐπροθυμοποιοῦντο νὰ καλύπτωσιν τοῦτο.

Τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τοὺς διδασκομένους ἐμψυχώνουν σθεναροὶ διδάσκαλοι τέλεια καταρτισμένοι καὶ πεπαιδευμένοι, ἄγρυπνοι φρουροὶ τῆς σπουδαζούσης νεολαίας. Μεταξὺ τῶν πρωτοπόρων αὐτῶν τῆς παιδείας διακρίνονται ἐξέχουσαι φυσιογνωμίαι, ἐκ τῶν ὁποίων ὡς ὑπερέχοντας ἀναφέρομεν τοὺς Γερμανὸν Στρηνόπουλον, Κων. Γεωργιάδην καὶ μεταξὺ τῶν νεωτέρων τοὺς Ν. Τσαλίκην καὶ Γ. Γιαννακάκην. Ὁ πρῶτος δράσας κατ' ἀρχὰς ἐπὶ διετίαν ἐν Παιδεστῷ, ὅπου ἐδίδαξε καὶ εἰργάσθη σθεναρῶς διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν καὶ πρόοδον τῆς ἐκπαιδεύσεως, Θράξ τὴν καταγωγὴν, ἐκρίθη ὡς ὁ μόνος ἄξιος νὰ λάβῃ εἰς χεῖρας τοῦ τὴν διεύθυνσιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καὶ κατόπιν Μητροπολίτης Θυατείρων Λονδίνου καὶ ἀπάσης τῆς Κεντρῶς Εὐρώπης ἀνώτατος ἐκκλησιαστικὸς ἄρχων, ἀπελάμβανεν τῆς γενικῆς τιμῆς καὶ ἐκτιμήσεως ὅχι μόνον τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑτεροδόξων τοιούτων. Ὁ δεύτερος, ὁ Κων. Γεωργιάδης ἀπόφοιτος τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, πραγματικὸν ταμεῖον ποικίλων γνώσεων ἐπὶ 65 καὶ πλέον συναπτά ἔτη ἐδίδαξεν, ἐν Παιδεστῷ, πατέρας καὶ τέκνα. Δι' αὐτὸ ἡ Παιδεστός, εὐγνώμων καὶ μνήμων τῶν μεγάλων ὑπηρεσιῶν τοῦ σοφοῦ διδασκάλου

καί σύνταξιν αὐτῷ ἐχορήγησεν καί εἰκόνα αὐτοῦ πολυτελῆ ἀνήρτησεν.

Ὁ σοφὸς διδάσκαλος Γεωργιάδης εἶχε ἰδιαιτέραν μέθοδον διδασκαλίας προσαρμοζομένην εἰς τὰ κάπως πρωτόγονα ἔθιμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἡ ράβδος του διὰ τοὺς ἀτάκτους ἢ ἀμελεῖς μαθητὰς εὕρισκετο εἰς συνεχῆ δρᾶσιν, ἐκάλει δὲ εἰς ἐπικουρίαν ὑπὸ τὰς θορυβῶδεις ἰαχὰς τῶν μαθητῶν τὸν παιδονόμον Βασίλην, τὸν ὅποιον διέταζε νὰ γυρίσῃ τὸν τιμωρούμενον διὰ νὰ τοῦ βγάλῃ τὴν «βρωμερὰν του ψυχὴν». Ἀτυχῆς εἰς τὰς οἰκογενειακάς του ὑποθέσεις ὁ ἀλησμόνητος Γεωργιάδης, εἰς τὸν ὅποιον πολλὰ ὀφείλει ἡ ἐκπαίδευσίς τῶν Ραιδεστηνῶν, κατετρύχετο πολλάκις ἀπὸ νευρικὰς κρίσεις, ἡ ἰδέα δὲ τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς στενῆς παρακολουθήσεως τῶν μαθητῶν του, τὸν ἔφερε πολλάκις εἰς τὸ σημεῖον νὰ τοὺς αἰφνιδιάζῃ καὶ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν τῶν φίλων του καὶ γονέων των, διὰ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ καὶ δι' ἀταξίας, ἃς ἐπληροφορεῖτο ὅτι ἐλάμβανον χώραν καὶ ἐκτὸς τῆς Σχολῆς.

ΘΡΑΚΙΚΟΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΑΙΔΕΣΤΟΥ

Ἰδρύθη τῷ 1871 ὑπὸ ἀνδρῶν οὐχὶ ὡς ἀναμένεται φιλολόγων καὶ συνεχῶς περὶ τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας καταγινομένων, ἀλλ' ὑπὸ εὐπόρων ἰδιωτῶν, οἱ ὅποιοι ὅπως εὕρομεν ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Α' αὐτῶν συνεδριάσεως «ἐφλέγοντο ὑπὸ διαπύρου ἔρωτος ὅπως καταρτισθῶσιν ἐθνικῶς τε καὶ θρησκευτικῶς, ἀνακαλοῦντες εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἔθνους τὸ μεγαλεῖον τῶν προγόνων καὶ τὴν πατρίαν εὐσέβειαν». Τὸν σκοπὸν τοῦ Συλλόγου βλέπομεν εἰς τὰ πρακτικά τῆς Α' αὐτοῦ τῶν ἰδρυτῶν ἱστορικῆς συνεδριάσεως, παραθέτομεν δὲ ταῦτα ὡς ἀκριβῶς ἔχουν :

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ Α' ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΙΔΡΥΤΩΝ

«Ἐπειδὴ ἡ κατὰ Χριστὸν ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀναγέννησις τῶν κοινωνιῶν ἐστὶν ἡ ἀκράδαντος κρηπίς τῆς ἀληθοῦς εὐημερίας καὶ ἀσφαλοῦς αὐτῶν προόδου, ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐντε-

λέστερον ὁ ἄνθρωπος ἐκπληροῖ τὸν ἐπὶ γῆς ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμόν, ἐφ' ὅσον μᾶλλον πλησιάζει πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀνήκοντες εἰς ἔθνος, ἐν ταῖς ἀθανάτοις δέλτοις τοῦ ὁποῦ ἀπεθησαυρίσθησαν τοῦ χριστιανισμοῦ αἱ ὑψηλαὶ ἀλήθειαι καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου σοφίας οἱ τιμαλφεῖς μαργαρίται, καὶ ὑπὸ διαπύρου φλεγόμενοι ἔρωτος, ὅπως καταρτισθῶμεν ἐθνικῶς τε καὶ θρησκευτικῶς, ἀνακαλοῦντες εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἔθνους τὸ μεγαλεῖον τῶν προγόνων καὶ τὴν πατρῶαν εὐσέβειαν, ὀλίγοι συνταχθέντες ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ Ὑψίστου συνεκροτήσαμεν σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Θρακικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος», τοῦ ὁποῦ ἐφεξῆς θέλουσιν ἀναγράφεσθαι πιστῶς καὶ μετὰ χρονολογικῆς ἀκριβείας αἱ πράξεις. Σκοπὸς τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου εἶναι, ὡς δείκνυται καὶ ἐν τῷ ὑπὸ ἐνδεκάτῃν Ἀπριλίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ πρώτου ἔτους μ. Χ., ὅπως συνενούντες μετὰ τῶν ἀσθενῶν ἡμῶν μέσων τῶν φιλομούσων καὶ φιλογενῶν τὰς γενναίας συνδρομάς, βοηθήσωμεν κατὰ τὸ ἐνὸν τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν οὐ μόνον τῆς δε τῆς πόλεως ἀλλ' ἰδίως ὅσον τὸ δυνατόν πλείστου μέρους τῆς περὶ αὐτὴν ἐπαρχίας, ἐν ἧ ἐπὶ χιλιετηρίδας δύο ὑπνώττει μὲν ἡ ἐθνικὴ συνείδησις, ἀμαθία δὲ πολλὴ καταλυμαίνεται κώμας τε καὶ κωμοπόλεις καταμαραίνουσα πάντα βλαστὸν ἐθνικῆς ἀναγεννήσεως· ἐτέρα δὲ πρόθεσις τοῦ Συλλόγου ἐπίσης ἱερά καὶ σωτήριος εἶναι, ὅπως διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν προσφῶρων παραινέσεων καὶ προτροπῶν ἡμῶν ἐξεγείρωμεν παρ' ἐκάστη τῶν κοινωνιῶν αὐθόρμητόν τινα καὶ ἰδίαν κλίσιν καὶ ἔρωτα πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν κοινωνικὴν κατάρτισιν, καὶ διὰ τοῦ φωτισμοῦ ἀνιστάντες αὐτὰς ἐκ τῆς καταπτώσεως καὶ κακοδαιμονίας ὀδηγήσωμεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθοῦς ζωῆς καὶ δόξης! Οὕτως ἐργαζόμενοι μετ' ἀκαμάτου ζήλου καὶ ἀδελφικῆς ὁμοφροσύνης συναισθανόμεθα ὡς ἠθικὸν ἀντάλλαγμα τῶν ἡμετέρων πόνων καὶ γλυκεῖαν ἀμοιβήν, ὅτι ἐκπληροῦμεν διπλοῦν ἱερὸν καθῆκον πρὸς τε τὴν ἄμωμον θρησκείαν καὶ τὸν ἔνδοξον ἡμῶν ἐθνισμόν, παρασκευάζοντες διὰ τῆς ἡμετέρας συνδρομῆς καὶ ὑποστηρίξεως ἀληθεῖς Χριστιανούς καὶ ἀληθῆ τῆς πατρίδος τέκνα!

Εἶθε δὲ ὁ Ὑψιστος, ἐνισχύων τὰς ἀσθενεῖς ἡμῶν δυνάμεις, καταπέμψῃ τὰς ἀγίας αὐτοῦ εὐλογίας ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ ἡμετέ-

ρου Συλλόγου καὶ καταστήσῃ αὐτὸν ἑσαεὶ ἀνεξάντλητον πηγὴν πνευματικοῦ φωτισμοῦ καὶ ἠθικῆς ἀναμορφώσεως!

Τῆ 30 Μαΐου 1871, ἐν Ῥαιδαιστῶ.

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Οἱ ἰδρυταὶ τοῦ Συλλόγου

ΚΩΣΤΑΚΗΣ Γ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
 ΗΛΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
 ΑΘΗΝΟΔΩΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
 ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ
 ΙΩΑΝΝΗΣ Β. ΧΡΥΣΟΔΟΝΤΗΣ
 ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Κ. ΛΑΖΙΔΗΣ
 ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι ὤθησαν τοὺς φιλοπάτριδας ἐκείνους ἄνδρας εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ Συλλόγου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ὀλιγόχρονον αὐτοῦ δρᾶσιν ἐπετέλεσεν πλήρως καὶ εὐσυνειδήτως τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον ἔθεσαν οἱ πρῶτοι αὐτοῦ ἰδρυταί. Καὶ ἐφ' ὅσον ὁ Σύλλογος διὰ τοῦ στόματος τῶν ἰδρυτῶν αὐτοῦ μᾶς ὠμίλησε τόσον σαφῶς διὰ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ὑπάρξεώς του, ἡμεῖς δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ παραθέσωμεν τὰ κατόπιν ἔγγραφα τῶν λογοδοσιῶν, τῶν πανηγυρικῶν, τῆς ἐκθέσεως πρὸς τοὺς Συλλόγους Κωνσταντινουπόλεως καθὼς καὶ περίληψιν τῆς οἰκονομικῆς του καταστάσεως διότι ἄνευ σχολίων διὰ τῶν κειμένων τῶν ἐγγράφων τούτων καταφαίνεται ἡ ἐθνικὴ, ἐκπαιδευτικὴ καὶ καθ' ὅλου περιλάμπρος δρᾶσις τοῦ παλαιμάχου τούτου Συλλόγου :

Η ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Λογοδοσία τοῦ Προέδρου Γενομένη τῇ 30 Ἰανουαρίου

τοῦ ἔτους 1872, ἡμέρα Κυριακῆ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

«Φιλόμευσοι Κύριοι,

Βαθεῖα καὶ ἐνδόμυχος συγκίνησις μὲ καταλαμβάνει σήμερον, βλέποντα περὶ ἡμᾶς τοὺς ἀγαθοὺς συμπολίτας καὶ λοιποὺς φιλομούσους κυρίου, οἵτινες μετὰ μεγάλου ζήλου καὶ προθυμίας συνῆλθον, ἵνα συνεορτάσωμεν πρώτην ταύτην φοράν τὴν ἑορτὴν τοῦ εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν πρό τινων μηνῶν συστηθέντος Ἑρακτικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὴν συγκίνησιν αὐτὴν εἶχομεν πάντες, ἀφ' ἧς στιγμῆς τὰ πρῶτα βήματα πρὸς σύστασιν αὐτοῦ ἐγένοντο ἀμέσως βεβαιωθέντες, ὅτι ὄχι μόνον ἡ ἐδῶ κοινωνία ἀλλὰ καὶ οἱ ἔξω ὁμογενεῖς θέλουσιν ὑποστηρίξει ἡμᾶς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ τότε μόνον δύσκολον φαίνεται, ὅταν δὲν ὑπάρχη ὁ ἀπαιτούμενος ζήλος καὶ προθυμία. Σήμερον ὅμως καὶ συγκινοῦμαι περισσότερον, καὶ κάτοχος εἰμὶ τῆς γενικῆς χαρᾶς, βλέπων, ὅτι ἡ ἑορτὴ αὕτη ἀνταμείβει ἡμᾶς διὰ τοὺς πολλοὺς κόπους, οὓς κατεβάλομεν, καθότι ναὶ μὲν ἔτος δὲν συνεπληρώθη εἰσέτι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς συστάσεως τοῦ Συλλόγου, καὶ μολονότι πολλαὶ ἀπαντήσεις περιμένονται προσεχῶς, ἐξ ὧν προσδοκῶμεν κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους πολὺ μεγαλειτέραν τὴν ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν δύναμιν, δι' ἧς αἱ ἐργασίαι τοῦ Συλλόγου ἔτι μᾶλλον θέλουσιν ἐξαπλωθῆ, δύναμαι ὅμως νὰ ἀναγγείλω συμφώνως μετὰ τοῦ ἰσολογισμοῦ, ὅτι αἱ μέχρι σήμερον εἰσπραχθεῖσαι συνδρομαὶ συμποσοῦνται εἰς πεντήκοντα χιλιάδας γροσίων, ὧν αἱ τριάκοντα ὀκτὼ χιλιάδες περίπου εἶναι ἀποθεματικὸν κεφάλαιον· ἐδαπανήθησαν δὲ περὶ τὰς δώδεκα χιλιάδας γροσίων εἰς στολισμὸν καὶ κατάρτισιν τοῦ καταστήματος τούτου, εἰς πληρωμὴν τοῦ ἐνοικίου, εἰς ἀγορὰν βιβλίων καὶ ἄλλων πρὸς σπουδὴν χρειωδῶν, πρὸς διανομὴν εἰς ἀπόρους μαθητὰς καὶ μαθητρίας τῆς πόλεως ἡμῶν καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς ἐπαρχίας, καὶ εἰς χρηματικὴν βοήθειαν διαφόρων σχολείων κατὰ τὴν ὅλην ἐπαρχίαν, συνωδὰ τῷ προγράμματι τοῦ Συλλόγου. Ἴνα δὲ λάβητε

λεπτομερεστέρας πληροφορίας, παρακαλείσθε πάντες, τά τε τακτικά καὶ ἐπίτιμα μέλη, ὅπως αὖριον τὸ ἐσπέρας κατὰ τὴν τακτικὴν τῶν συνεδριάσεων ὥραν συνέλθητε εἰς τὴν γενησομένην γενικὴν συνεδρίασιν πρὸς ἐξέλεξιν τῶν βιβλίων. Παραλείπω δὲ τὰς ὑπὲρ τοῦ Παρθεναγωγείου δαπάνας, τὴν διατήρησιν τοῦ ὁποίου ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἀνέλαβε βασιζόμενος εἰς τὰς ἰδίας συνδρομὰς τῶν μελῶν αὐτοῦ καὶ λοιπῶν φιλομούσων κυρίων. Ναί, φίλοι πατριῶται, τρανὸν παράδειγμα ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν, ὅτι ἡ κοινωνία ἡμῶν δὲν στερεῖται ἠθικῶν πλεονεκτημάτων, καθὼς τινες ἠθέλησαν νὰ εἴπωσιν. Εἰς τὰς καλὰς πράξεις, τὰς ὁποίας ἕκαστος ἐννοεῖ, ἡ προθυμία καὶ ὁ εὐγενὴς ζῆλος δὲν λείπει, δι' ὃ καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνικοτήτων μετὰ μεγάλης φιλοτιμίας ἔλαβον μέρος, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν κατέχουσι σήμερον θέσιν μεταξὺ τῶν ὀνομάτων ἡμῶν ἐν τῷ μητρώφῳ τοῦ Συλλόγου. Ἀναγνώσατε τὸν πίνακα αὐτόν. 205 περίπου μέλη ἀπαρτίζουν σήμερον τὸν Σύλλογον, καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ ἥμισυ μὲν εἶναι ἐκ τῆς πόλεως ἡμῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐξ ἄλλων πόλεων, σχετικῶς δὲ πολλοὶ ἐκ τῶν γειτονικῶν πόλεων, Κωνσταντινουπόλεως, Σηλυβρίας, Βιζύης, καὶ Καλλιπόλεως. Περιττὸν εἶναι, νομίζω, νὰ εἴπω, ὅτι οὗτοι ἅπαντες ἐτίμησαν καὶ ἡμᾶς καὶ τὴν πόλιν, ἐμπιστευόμενοι τὸν ὀβολόν των, ὅπως χρησιμεύσῃ ἔνθα ἡ μεγαλειτέρα ὑπάρχει ἀνάγκη καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων ἡ ὠραία ἡμῶν πατρίς Θράκη δύναται νὰ ἀναλάμψῃ. Δὲν δύναμαι, κύριοι, νὰ παρέλθω ἐν σιωπῇ καὶ τὴν γενναίαν συνδρομὴν τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν Γέροντος καὶ Ποιμενάρχου τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀγίου Ἡρακλείας, διότι ἡ γενναία Αὐτοῦ συνδρομὴ καὶ τὸ ἔργον ὑπεστήριξε καὶ ἡμᾶς προθυμοτέρους κατέστησεν εὐλογοῦντας κατὰ χρέος τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἄξια μνείας ἐπίσης εἶναι καὶ αἱ γενναῖαι συνδρομαὶ τῶν εὐγενῶν τῆς πατρίδος τέκνων κυρίων Θεοδώρου Λεμονίδου καὶ Σταύρου Τζορτζῶφ, οὓς καὶ μεταξὺ τῶν εὐεργετῶν κατετάξαμεν.

Κατὰ τὴν λογοδοσίαν τοῦ ἐπομένου ἔτους ἐλπίζω, φιλόμουσοι κύριοι, ἵνα ἀναγγείλω ὑμῖν τὴν ἐξ ὑπαρχῆς σύστασιν ἕξ τοῦλάχιστον Σχολῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, περὶ ὧν ἰδίως μεριμνῶμεν, τὴν μερικὴν βοήθειαν εἰς οἰκοδομὴν νέων σχολείων, τὴν εἰς τοὺς ἀπόρους μαθητὰς ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν σχολῶν τῆς εὐρείας ἡμῶν ἐπαρχίας διανομὴν βιβλίων, ὧν καὶ πολλαὶ αἰτήσεις γίνονται. Ἴδού, κύριοι, ἐν συνόψει αἱ πράξεις καὶ αἱ ἐργασίαι ἡμῶν, τὰς ὁποίας ἰκανώτερος ἐμοῦ ἡδύνατο

νὰ ἐκθέσῃ πολὺ ἐμφαντικώτερον. Σᾶς παρακαλῶ δέ, ἵνα ἀρκεσθῆτε εἰς τοὺς ὀλίγους μου τούτους λόγους, ἀποβλέποντες περισσότερον εἰς πράξεις καὶ ἀποτελέσματα ψηλαφητὰ ἢ εἰς λόγους ἐπιδεικτικούς. Δίδω λοιπὸν τὸν λόγον εἰς πάντα βουλόμενον νὰ ἀναβῆ ἐπὶ τοῦ βήματος τούτου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καταβαίνων, εὐχαριστῶ ὑμᾶς διὰ πολλὰ μὲν μάλιστα δὲ διὰ τὴν ἔξοχον τιμὴν, δι' ἧς μὲ περικοσμεῖτε, ὀνομάσαντες ἐμέ, καίτοι ἀκατάλληλον, πρόεδρον τοῦ κλεινοῦ τούτου σωματείου· πρὸς δὲ εὐχαριστῶ ὑμᾶς καὶ διὰ τὴν ὅλως ἀδελφικὴν ἀμοιβαίαν συμπάθειαν, ἣτις οὐδέποτε ἐλπίζω θέλει καταλίπει ἡμᾶς. Εἶθε δὲ ὁ πανάγαθος Θεὸς κρατύνη τὰ διαβήματα ἡμῶν καὶ παράσχη ἡμέρας δόξης καὶ εὐζωΐας εἰς τὸν γαληνότατον ἡμῶν αὐθέντην, Σουλτάν Ἀπτούλ Ἀζίζ Χάν ἐφέντην μας, εἰς οὗ τὰς ἐνδόξους ἡμέρας ἅπαντες ἀπολαμβάνομεν πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὴν ἐξάσκησιν καὶ καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων.

Ζήτω λοιπὸν ὁ τρισέβαστος ἡμῶν ἄναξ Σουλτάν Ἀπτούλ Ἀζίζ Χάν ἐφέντης μας».

Σημ. «Θρακιικῶν» Ὅμοια κείμενα Λογοδοσιῶν ἀνεγινώσκοντο καθ' ἕκαστον ἔτος, περιοριζόμεθα ὁμῶς εἰς τὴν παράθεσιν μόνον τῆς ἀνωτέρω.

Λ Ο Γ Ο Σ Π Α Ν Η Γ Υ Ρ Ι Κ Ο Σ

Ἐμφωνηθεὶς ὑπὸ Κ. ΤΣΑΟΥΣΗ ΒΑΓΙΑ, Σχολάρχου,

ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐν Ῥαιδεστῷ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου

κατὰ τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ ἑορτῆν, τελεσθεῖσαν

τῇ 15 Αὐγούστου 1874.

«Φιλόμουσος καὶ σεβαστὴ Ὁμήγυρις,

Ἐορτὴν ἑορτῶν καὶ πανήγυριν πανηγύρεων πανηγυρίζει καὶ ἑορτάζει σήμερον ὁ ἐν Ῥαιδεστῷ Θρακικὸς Φιλεκπαιδευτ. Σύλλογος καὶ μετ' αὐτοῦ πᾶσα ἡ φιλόμουσος κοινότης· οἱ δὲ μουσοληπτοὶ πολῖται, μετὰ τόσης σπουδῆς καὶ προθυμίας ἀπὸ πρωΐας ἐνταῦθα συρρέυσαντες, φαῖδροι χαιρετῶσι τὴν ἐνδοξον ταύτην ἡμέραν, ἣτις χρυσοῖς γράμμασι πρέπει νὰ ἀναγραφῆ εἰς τὰ χρονικά τοῦ Συλλόγου καὶ τῆς πόλεως ταύτης, διότι νέαν δι'

αὐτὴν ἐποχὴν ἐγκαινιάζει καὶ τὰς βάσεις τῆς μελλούσης εὐδαιμονίας τῶν συμπολιτῶν ἀσφαλεῖς καὶ ἀκραδάντους τίθησι, καὶ τὴν φιλότιμην πατρίδα διὰ παντὸς ἐξασφαλίζει κατὰ πάσης ἐχθρικής καὶ ξένης ραδιουργίας, τὸν ἐθνισμὸν ἡμῶν ἀπειλούσης νὰ καταπνίξῃ. Ναί, φιλόμουσοί μου ἀκροαταί, ἵνα κατανοήσωμεν καλῶς τὴν σπουδαιότητα τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀνάγκη νὰ ἀναλογισθῶμεν οὐχὶ ὅποια ὑπῆρχεν ἢ πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ Συλλόγου διανοητικὴ κατάστασις τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἣν ἐμάστιζε παχυλὴ ἀμάθεια καὶ ἀπαιδευσία, ἀλλὰ ὅποια ἤθελεν εἶσθαι εἰς τὸ μετὰ ταῦτα ἡ τύχη αὐτῆς καὶ ὅποσον ἤθελε πάθει ἐνταῦθα ὁ Ἑλληνισμὸς, ἂν δὲν ἐπήρχετο εἰς βοήθειαν αὐτοῦ καὶ σωτηρίαν ἡ σύστασις τῶν Συλλόγων, καὶ τῶν ἄλλων μὲν ἀπάντων, ἰδίως δὲ τοῦ ἐνταῦθα Θρακικοῦ, ὅστις μετὰ δικαίας τῷ ὄντι ὑπερηφανείας ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τῶν εὐγενῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν τοὺς καρπούς, οὓς ἤρξατο μάλιστα δαψιλῶς ἀπὸ τινος νὰ δρέπῃ.

»Ἰδοὺ διατὶ γενικὴ χαρὰ καὶ εὐθυμία ἐπὶ τοῦ μετώπου πάντων ὑμῶν διαλάμπει, καὶ αἴσθημα πανηγυρικὸν πληροὶ σήμερον τὴν καρδίαν παντὸς ἰδρυτοῦ, καὶ εἰς δάκρυα χαρᾶς συγκινεῖ τὰ μέλη ἅπαντα καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὰς ζωηρὰς προσδοκίας πάντων ἀναπτερόνει.

»Τοιαύτη λοιπὸν λαμπρὰ πνευματικὴ πανήγυρις ἐδεῖτο καὶ καταλλήλου ῥήτορος, ἵνα ἐπαξίως τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς ἐξυμνήσῃ· ἀλλὰ τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον ἀναθέσαν μετ' ἐπιμονῆς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ δυσχεροῦς τούτου ἔργου εἰς ἐμὲ τὸν ἐν λογίοις ἐλάχιστον, ὅστις μέχρι χθὲς εἰσέτι εὐλαβῶς ἀπεποιούμην τὴν τοιαύτην τιμὴν, ὡς περὶ πολλὰ ἄλλα περισπώμενος καὶ τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν δυνάμεών μου συναισθανόμενος, τὸ σεβαστὸν, λέγω, Προεδρεῖον διὰ τῆς τοιαύτης ἐπιμονῆς του ἠθέλησε νὰ δείξῃ, ὅτι πρὸς ἔπαινον τοιοῦτων εὐγενῶν καὶ ἐθνικῶν πράξεων, ὧν τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα τοῖς πᾶσι καταφανῆ εἶσι, οὐδεμία ὑπάρχει χρεῖα δεινότητος λόγων, ἀλλ' ἀρκεῖ ἀπλῆ τῶν πραγμάτων ἢ ἔκθεσις, ἣτις παντὸς ῥήτορος εὐγλωττότερον λαλεῖ καὶ ἀγορεύει.

»Δὲν ἠδυνάμην λοιπὸν ἐγώ, κύριοι, ὡς προεῖπον, μόλις χθὲς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπανελθὼν καὶ ἀρξάμενος τοῦ αὐτοσχεδίου μου τούτου, ὡς καλῶς ἐννοεῖτε, λόγου, νὰ σκιαγραφήσω κἂν πρὸς ὀλίγον τῆς μεγάλης ταύτης ἡμέρας τὸν Πανηγυρικόν, ὅστις καὶ χρόνου μακροτέρου καὶ πόνου πλειοτέρου ἐδεῖτο. Καὶ ὅμως ὑπακούων εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ Προεδρεῖου

ἐντολήν, προὔτιμησα νὰ θυσιάσω τὴν ἐπίδειξιν τῆς ἀτομικῆς μου φιλοτιμίας εἰς τὸ καθῆκον τοῦ αἰσθήματος, καὶ ἐλπίζω, ὅτι θέλω τύχει τῆς εὐμενοῦς ἐπεικειάς τοῦ εὐγενοῦς ἀκροατηρίου, ἂν καὶ ὑποδεέστερος τῶν προσδοκιῶν του ἀναδειχθῶ.

»Πολλὰς δὲ καὶ ἀνεξαντλήτους εἰς προοίμια ἀφορμὰς παρεχούσης τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅμως αὐτὰ παραλιπὼν εἰς τὰ ῥηθέντα ταῦτα ὀλίγα ἀρκεσθήσομαι, φειδόμενος, ὅσον τὸ δυνατόν, τῆς ὑμετέρας φιληκοίας, ἵνα περὶ Ἑλληνισμοῦ ὀλίγα ὀμιλήσω. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ θέμα μου τοῦτο πρὶν ἀπονεύω τὸν δίκαιον ἔπαινον εἰς τοὺς τοῦ Συλλόγου ἰδρυτὰς διὰ τὴν παραδειγματικὴν αὐτῶν ἀφοσίωσιν καὶ αὐταπάρνησιν, μεθ' ἧς εἰργάσθησαν ὑπὲρ τῆς τοῦ Συλλόγου συστάσεως, ἐπισύραντες οὕτω τὸν ἔπαινον καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Πανελληνίου. Ἐπιτραπήτω μοι δὲ πρὸς τοῦτο μικρά τις εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ Σωματείου ἀναδρομή.

»Ὅτε, κύριοι, πρὸ τετραετίας σχεδὸν φιλόμουσά τινα καὶ φιλοπάτριδα τῆς εὐάνδρου Ἑραιδεστοῦ τέκνα, ὀλίγα κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ πολλὰ κατὰ τὴν προθυμίαν, μικρὰ κατὰ τοὺς πόρους, ἀλλὰ μεγάλα κατὰ τὴν γενναιότητα καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ὑπὸ ἀκραίφνου πατριωτισμοῦ φλεγόμενα καὶ ὑπὸ ὑψηλῶν καὶ εὐγενῶν αἰσθημάτων ἐμπνεόμενα, συνέλαβον τὴν ἰδέαν συστάσεως Σωματείου, σκοπὸν καὶ μέλημα ἔχοντος τὴν διάδοσιν καὶ ὑποστήριξιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, τίς δὲν ἤθελε θεωρήσει οὐχὶ μόνον ὡς πρῶτον καὶ τολμηρὸν ἀλλὰ καὶ ὄλως ἀδύνατον τὸ κίνημα τοῦτο, ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἡ σύστασις καὶ ἐδραίωσις τοιούτου Σωματείου πολλὰ μὲν ἀπῆτει τὰ ὑλικά πρὸ πάντων μέσα, οὐκ ὀλίγην δὲ τὴν προθυμίαν καὶ αὐταπάρνησιν, πλεῖστον δὲ ζήλον καὶ πατριωτισμὸν καὶ φρόνημα μάλιστα ἑλληνικόν; Καὶ ὅμως αἱ πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἔργου ἀπαιτούμεναι αὗται ἀρεταὶ εὐρέθησαν εὐτυχῶς συνηνωμένοι καὶ συνυπάρχουσαι ἐν τῇ εὐαρίθμῳ ἐκείνῃ ὁμάδῃ τῶν πρώτων ἰδρυτῶν καὶ πρὸ πάντων τῆς εὐγενοῦς νεολαίας, ἣτις ζωηρὰς εἰσέτι φέρουσα ἐκ τῶν Σχολείων τὰς ἀναμνήσεις τοῦ μεγαλείου τῶν προγόνων τῆς καὶ πρὸς ἐκείνους θέλουσα νὰ ἐξισωθῇ κατὰ τὸ φρόνημα, μετὰ θάρρους καὶ γενναιότητος ἐτόλμησε νὰ ἀποδυσθῇ εἰς τὸν Ἡράκλειον ὄντως ἀγῶνα, καὶ ἰδοὺ ἐν μιᾷ καὶ πρώτῃ συνεδριάσει οὐχὶ μόνον ὁ σκοπὸς τοῦ Σωματείου ἐξηγεῖται καὶ ἐν ἀδελφικῷ ἀσπασμῷ οἱ ἰδρυταὶ ἀδελφοποιοῦνται, ἀλλὰ καὶ αἱ βάσεις τῆς συστάσεώς του τίθενται, καὶ τὸ Σωματεῖον συστάν ἤδη

εὐοδοῦται καὶ κραταιοῦται καὶ εἰς δένδρον εὐθαλές καὶ καλλι-
κορμον αὐξηθὲν σκιάζει, δροσίζει καὶ τρέφει πάντας τοὺς δί-
ψη καὶ λιμῶ πνευματικῶ συνεχομένους· τόσον εἶναι ἀληθές,
ὅτι ἡ ἀποφασιστικότης, τὸ θάρρος, ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ αὐταπάρ-
νησις τὰ πάντα κατορθοῦσι καὶ αὐτὰ εἰσέτι τὰ ἀδύνατα φαι-
νόμενα· πρόχειρα δὲ τούτου παραδείγματα εὐρίσκομεν, κύριοι,
ἐν πάσῃ ἐποχῇ τῆς ἱστορίας τοῦ πολυπαθοῦς καὶ πολυτλήμο-
νος ἡμῶν ἔθνους, τὸ ὁποῖον δασώσαν τὰς ἀρετὰς ταύτας,
συνδιεσώθη ὑπ' αὐτῶν, βοηθούσης καὶ συμπραττούσης εἰς
τοῦτο μέγਾਲως τῆς ἀγιοτάτης ἡμῶν πίστεως καὶ θρησκείας
καὶ τῆς ἤδη ἀναξιοπαθούσης καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῆς τέκνων
πολεμουμένης φιλοστόργου ἡμῶν μητρὸς Ἐκκλησίας.

»Τὰς ἀρετὰς δὲ ταύτας, κύριοι, καὶ τὰς μεγάλας, ὑψηλὰς
καὶ εὐγενεῖς ἰδέας μόνον ὁ Ἑλληνισμὸς γεννᾷ καὶ ἀναπτύσ-
σει εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν· ὅθεν καὶ ἡμεῖς τὸν Ἑλληνισμὸν ἐγ-
κολπούμενοι καὶ θεραπεύοντες καὶ τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτοῦ
δύναμιν ἀναπτύσσομεν, τὸν προορισμὸν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐκ-
πληροῦμεν, καὶ τὰς βουλὰς τῆς Θεῆς Προνοίας ὑπηρετοῦμεν,
ἣτις προώρισε βεβαίως τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ ἐκπολιτίσῃ ἅ-
παντα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς λαοὺς τῆς ὑψηλίου, διὸ καὶ ὑπερβαλ-
λόντως αὐτὸ ἠγάπησε καὶ πρὸς αὐτὸ καὶ μόνον ἀφειδῶς ἐπε-
δαψίλευσε τὰ δῶρα τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος, ἄν καὶ
ἐνίοτε ἐφάνη ἀποστρέφουσα ἀπ' αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καὶ
τοῦτο πάλιν χάριν τῆς ἐκπολιτίσεως τῶν ἄλλων ἔθνων. Ναί,
κύριοι, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος εἶναι ὁ ἐκλεκτὸς καὶ περιούσιος
τοῦ Δημιουργοῦ λαός, εἶναι τὸ πεφιλημένον αὐτοῦ ἔθνος, εἶναι
τέλος ὁ Χριστὸς τῶν ἄλλων ἔθνων, ὁ διδάξας καὶ ἀποκαλύ-
ψας αὐτοῖς τὰ κεκρυμμένα μυστήρια τῆς φύσεως καὶ τῆς σο-
φίας. "Ὅπως δὲ χάριν τῆς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐλευθερώσεως
καὶ σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπέτρεψεν ὁ πάνσοφος
καὶ πανάγαθος Δημιουργὸς ἵνα ἀποθάνῃ ἀνθρωπίνως ἀλλὰ
καὶ ἀναστῇ τριήμερος ὁ μονογενὴς αὐτοῦ Υἱὸς καὶ Λόγος ὁ
κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, οὕτω καὶ χάριν τοῦ ἐκπολιτι-
σμοῦ τῶν ἄλλων ἔθνων ἐπέτρεψεν ἡ Θεῖα Πρόνοια, ἵνα καὶ
τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος πολλάκις μάλιστα πάθῃ, ἀποθάνῃ καὶ τα-
φῇ πολιτικῶς, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀναστῇ καὶ λαμπρὸν εἰς τὸ μέ-
σον ἐκ τοῦ τάφου προαχθῇ καὶ ἀναγνωρίσωσιν αὐτὸ οἱ ἐντα-
φιάσαντες καὶ εἴπωσι καθ' ἑαυτοὺς «ἀληθῶς εὐνοοῦμενον τοῦ
Θεοῦ ἔθνος τὸ ἑλληνικόν». "Ὅχι, κύριοι, δὲν εἶναι ὑπερβολή,
οὔτε ἐθνικὴ φιλαυτία καὶ κομπασμὸς τὰ λεγόμενα, καθόσον

καὶ αὐτοὶ οἱ ἄσπονδοι ἐχθροὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ ἄκοντες ἀνομολογοῦσι τὴν ἐκπολιτιστικὴν οὐτοῦ δύναμιν καὶ τὴν θεῖαν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀποστολὴν του, προσεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ ἱστορία, ὁ ἀδέκαστος οὖτος τῆς ἀνθρωπότητος κριτῆς.

» Εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐδέησε, κύριοι, νὰ σωθῆ ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς βαρβαρότητος· ἐπὶ ποίαν ἔπεσεν ὁ κληρὸς νὰ προσφέρῃ θύματα τὰ εὐγενῆ καὶ ἀνδρεῖα αὐτῆς τέκνα; Ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Βραδύτερον ἐδέησε νὰ ἐκπολιτισθῆ αὐτὴ ἢ βάρβαρος Ἀσία· ποῖος ἔδραμεν; ἢ Ἑλλάς μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἣτις μεταδίδουσα τὰ φῶτα καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐξυπηρετεῖ ἐν ἀγνοίᾳ ἴσως τὰς βουλὰς τῆς Θεῖας Προνοίας, βουλομένης ἵνα ἐκ τῆς Ἀνατολῆς λάμψῃ τὸ φῶς καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ὁ ἐκ Βηθλεὲμ ἀνατείλας τρεῖς αἰῶνας βραδύτερον. Τιμὴ καὶ εὐγνωμοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα τῶν Πτολεμαίων, ἐφ' ὧν ἡ φιλοσοφία γιγαντιαίας ἔχει κάμει προόδους ὡς πρὸς τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ· ὅποια ἄρα γε ἤθελεν εἶσθαι ἡ τύχη τοῦ πολὺ μετέπειτα ἀναφανέντος χριστιανισμοῦ, ἐὰν δὲν εἶχον προδιατεθῆ τὰ πνεύματα εἰς παραδοχὴν αὐτοῦ; Τίς δὲ κατώρθωσε τὸ τοιοῦτον; Ὁ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα διαδοθεὶς ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ αἱ συστηθεῖσαι ἑλληνικαὶ σχολαὶ τῆς φιλοσοφίας.

» Ἀλλὰ τὸ νέον θρησκεῦμα ὅπως ἐπεκταθῆ καὶ διαδοθῆ ἐχρειάζετο ἐπισημότητα καὶ κύρος αὐτοκρατορικόν· ὁ κόσμος προσέτι ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην συστηματικῆς νομοθεσίας καὶ κοινωνικῆς διοργανώσεως περὶ τὴν διοίκησιν, τὴν κυβέρνησιν καὶ τὴν πολιτείαν. Τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔθνος διὰ τῆς συμπράξεως τοῦ ἑλληνισμοῦ κατορθοῖ τοῦτο θαυμασίως καὶ μεταδίδεται οὕτως ὁ πολιτισμὸς μέχρι τῶν δυτικωτέρων ἐσχατιῶν τῆς Εὐρώπης. Ἴδου καὶ πάλιν νέαν θυσίαν ἐπιβάλλει ἡ Θεῖα Πρόνοια εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος· τὸ καταδικάζει νὰ ὑποδουλωθῆ εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ μεταφέρεται οὕτω εἰς Ῥώμην ἢ ἑλληνικὴ παιδεία καὶ γλῶσσα. Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ ὑποδουλωθὲν ἐξυπηρετεῖ τὰς βουλὰς τῆς Θεῖας Προνοίας ὑπὲρ τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅστις ἐνθρονισθεὶς πλέον ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καὶ ἀνακηρυχθεὶς ἐπικρατοῦσα θρησκεία τοῦ κράτους, ὀφείλει τὴν ὑψωσίν του ταύτην καὶ τὴν πρόδοον εἰς τὸν ἑλληνισμὸν. Ὁ ἑλληνισμὸς ἀντέστη γενναίως κατὰ πασῶν τῶν ἀναφανεισῶν αἰρέσεων καὶ σχισμάτων, καὶ συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν χριστιανικῶν δογμάτων. Ἴδου διατὶ λέγω, κύριοι, ἐν πάσῃ πεποιθήσει ὅτι τὸ ἐλ-

ληνικόν ἔθνος ὑπῆρξεν ἐξ ἀρχῆς ὄργανον ἐκλεκτὸν τῆς Θείας Προνοίας πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν μεγάλων αὐτῆς βουλῶν.

» Καί εἰς τὸ μετὰ ταῦτα δὲ διὰ πολλῶν καὶ μεγάλων δοκιμασιῶν καὶ κινδύνων καὶ πολιτικῶν περιπετειῶν διελθὼν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος φαίνεται πάντοτε προωρισμένον ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας νὰ ἐκπληρώσῃ μίαν αὐτῆς ἀνεξερεύνητον καὶ ἀνεξιχνίαστον βουλήν. Παραλείπων τὰ ἄλλα πάντα, ἔν μόνον ἀρκοῦμαι νὰ ἀναφέρω πολιτικὸν γεγονός.

» Ὁ Βυζαντινὸς ἑλληνισμὸς, ὁ ἐπὶ χίλια σχεδὸν ἔτη διατηρηθεὶς ἔπνεε τὰ λοίσθια· ἀνάγκη ἀπόλυτος εἶχε παραστή τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων ἐν τῇ Δύσει· ἔν ἔθνος δὲ ἐπέπρωτο νὰ γείνη θῦμα καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ἢ κόνις τοῦ πρὸς ζωὴν ἄλλων· ποῖον τὸ ἔθνος τοῦτο; Ἐκαστος αὐτὸ εὐκόλως μαντεύει. Τὸ ἑλληνικόν. Εἰς μάτην ἐπεκαλέσθη τὸ ἔλεος καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ δημιουργοῦ τοῦ· δὲν εἰσηκούσθη· ἔπρεπε νὰ ἀποθάνῃ· ὁ πολιτικὸς θάνατος τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους εἶχε προορισθῆ ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς διανοητικὴν καὶ πνευματικὴν ζωὴν τῆς Εὐρώπης· πίπτει λοιπὸν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ ἀποθνήσκει θάνατον τεσσάρων αἰῶνων· καὶ τοῦτο χάριν τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων ἐν τῇ Δύσει. Διότι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πεσόντος τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ἔντρομοι αἱ Μοῦσαι φύγουσι τὴν πατρικὴν αὐτῶν ἐστίαν, καὶ οἱ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος ἄνδρες ἀναγκάζονται νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην· τοῦτο συνετέλεσεν μεγάλως εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου ἦνθησαν καὶ αὖθις ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μεδίκων καὶ ἄλλων ἡγεμόνων.

» Ἐκ τούτων ὄλων τῶν ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος παθημάτων τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπέκτησε τοῦτο ἀναφαίρετα δικαιώματα εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν διαφόρων τῆς Εὐρώπης ἔθνων, ὧν τινὰ ἀνταπέδωκαν αὐτῷ τὸν ὀφειλόμενον φόρον.

» Μέχρι τοῦδε ἀρκούντως, μοὶ φαίνεται, κατείδομεν τὴν ἐκπολιτιστικὴν δύναμιν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὅστις κέκτηται ἐν ἑαυτῷ τοιαῦτα ζωτικὰ στοιχεῖα, ὥστε καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη νὰ ἐκπολιτίσῃ καὶ ἑαυτὸ πεσόν ποτε νὰ ἀνιστᾶ καὶ ἀνυψῶνῃ.

» Ἰδοὺ διατὶ μετὰ τόσας περιπετείας καὶ μετὰ τόσων ἐτῶν πολιτικὸν θάνατον ἠδύοκῃσε πάλιν ἡ Θεία Πρόνοια νὰ τὸ ἀναστήσῃ καὶ νὰ τὸ διατηρῇ εἰς ἣν ἀνήκει θέσιν. Ἦδη δὲ ἐν πλήρει ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ καὶ ἐν κοινῷ συμφέροντι μετὰ τοῦ

κρατοῦντος στοιχείου τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγίδα τοῦ τρισεβάστου καὶ φιλολάου ἡμῶν ἄνακτος Σουλτάν Ἄπτοῦλ Ἄζιζ βαδίζει τὴν ὁδὸν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου, ἀμφοτέρωθεν δὲ οἱ λαοὶ τῆς ἐπικρατείας ἀγωνίζονται ἀπὸ τινος τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν καὶ συνεργάζονται εἰς σύστασιν Σχολείων, Λεσχῶν, Ἀδελφοτήτων καὶ Συλλόγων, ἐξ ὧν προσδοκᾶται ἡ ἀνάπλασις τῆς φίλης πατρίδος.

» Τὴν πρόδον τῶν φιλεκπαιδευτικῶν τούτων Σωματείων μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦντες καὶ ὑμεῖς, φιλόμουσι Κύριοι, καὶ εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι ἑλληνικά φρονήματα καὶ αἰσθήματα ἔχοντες, καὶ τὸν ἑλληνισμὸν θεωροῦντες ὡς τὸ ἔμβλημα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ὑπάρξεως, λίαν φιλοτίμως καὶ ἀξιεπαίνως ἰδρύσασθε τὸν Σύλλογον τοῦτον ὡς καὶ τὸ ἦδη ἀνεγειρόμενον κτίριον, ἐν ᾧ ὡς εἰς πνευματικὴν τράπεζαν παρακάθονται ἄνδρες μὲν, ὧν ἡ καρδία ἔμπλεως ἑλληνικῶν αἰσθημάτων ἀναδεικνύει αὐτοὺς προστάτας καὶ ἀρωγούς παντὸς ἐθνικοῦ ἔργου, νέοι δὲ φιλοτιμότατοι, φιλομουσότατοι, καὶ φιλομαθέστατοι, σφριγῶντες πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὸν ἑλληνισμὸν προβάλλοντες ὡς ἀσπίδα κατὰ παντὸς ἄλλου στοιχείου, ὅπερ ἡδύνατο νὰ δηλητηριάσῃ τὸν ἐθνικὸν αὐτῶν χαρακτήρα. Βεβαίως σήμερον, Κύριοι, ὅτε καὶ ἐθνικῶς καὶ πολιτικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐπιβουλεύομεθα ὑπὸ μυρίων ἐχθρῶν φανερῶν τε καὶ κρυφίων, τὸ μόνον σωτήριον πρὸς διατήρησιν τοῦ ἑθνισμοῦ ἡμῶν εἶναι ἡ σύστασις Συλλόγων, ἢ ὑποστήριξις τῶν Σχολείων καὶ ἡ διάδοσις τῶν γραμμάτων καὶ εἰς αὐτάς ἀκόμη τὰς κατωτάτας τοῦ λαοῦ τάξεις. Ἄν εἰς τὰ τρία ταῦτα μετὰ ζήλου ἀσχοληθῶμεν, ἄς ᾤμεν βέβαιοι, ὅτι κατὰ παντὸς θὰ ὑπερισχύσωμεν. Ἄς μὴ δειλιῶμεν μηδὲ ἀπελπίζομεθα ἀναλογιζόμενοι τὴν μικρὰν γεωγραφικὴν ἔκτασιν καὶ φοβούμενοι μὴ πάθωμεν τὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅστις, τετυφωμένος καὶ μέγα φρονῶν ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ τοῖς ἀγροῖς προσετάχθη ὑπὸ τοῦ Σωκράτους νὰ ἀναζητήσῃ ἕν τι γεωγραφικῷ χάρτη τὴν Ἀττικὴν ὡς δὲ εὔρε, προσέταξε τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἰδίους ἀναζητήσῃ τοῦ δ' εἰπόντος, ἀλλ' οὐδαμοῦ γεγραμμένοι εἰσίν, ἐπὶ τούτοις, εἶπε, μέγα φρονεῖς, οἵπερ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἰσίν; Τῷ ὄντι ἐάν εὐφυῆς τις διπλωμάτης θέλων νὰ ἐξελέγξῃ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν φιλαυτίαν καὶ τὸν ἐπὶ πατραγαθῆ κομπασμὸν, ἤθελε προτείνει εἰς ἡμᾶς χάριν ἀστεϊότητος νὰ δεῖξωμεν ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν μικρὰν αὐτὴν γωνίαν

γῆς τὴν καλουμένην Ἑλλάδα, δὲν ἠθέλομεν ἀράγε εὐρεθῆ εἰς τὴν ἰδίαν μὲ τὸν Ἀλκιβιάδην ἀμηχανίαν, μὴ εὐρίσκοντες σχεδὸν καθόλου ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ὠραίαν ἡμῶν πατρίδα; Ἄλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάρχη ἡ χώρα ἐκείνη, ἣτις ὑπῆρξε πατρὶς καὶ μήτηρ τοσοῦτων θεῶν καὶ ἡμιθέων, ἡρώων καὶ πολεμιστῶν, ποιητῶν καὶ ἱστορικῶν, ῥητόρων καὶ πολιτικῶν, νομοθετῶν καὶ στρατηγῶν, φιλοσόφων, ἐπιστημόνων καὶ ἐμπειρικῶν καὶ τοσοῦτων ἄλλων δαιμονίων ἀληθῶς πνευμάτων; Ὅχι, κύριοι, ὄχι ἡ δύναμις καὶ ἀξία ἑνὸς ἔθνους δὲν πρέπει νὰ μετρηθῆται μὲ τὸν στενὸν πῆχυν τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς ὕλης, ἀλλὰ μὲ τὸ εὐρὺ μέτρον τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως, τῆς ἠθικῆς μορφώσεως καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς, πρὸς ἃς εὐτυχῶς τείνει ὅλον ἐν τῷ ἡμέτερον ἔθνος, χάρις εἰς τὴν γενναιότητα μὲν ἀφ' ἑνὸς καὶ φιλομουσίαν τῶν γενναίων καὶ μεγαλοφρόνων αὐτοῦ τέκνων, ᾧν προεξάρχει ὁ σεβαστὸς καὶ πολῦτιμος ἀνὴρ κύριος Ἡρ. Βασιάδης, εἰς ὃν θὰ ὀφείλῃ τὴν διανοητικὴν αὐτῆς ἀναγέννησιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀνάπλασιν ἅπασα ἡ Ἀνατολή, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν πεφωτισμένην καὶ φιλόμουσον κυβέρνησιν τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν ἄνακτος Σουλτάν Ἀπτούλ Ἀζίζ, ὑπὸ τὴν κραταιὰν τοῦ ὁποῦ αἰγίδα πολλῆς ἀπολαύουσιν εὐνομίας καὶ πλήρους ἐλευθερίας αἱ διάφοροι ἔθνη, καθόσον οὐχὶ μόνον δὲν ἐμποδίζει ἀλλὰ καὶ συντρέχει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑπηκόων αὐτῆς ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις, ὀρθῶς φρονουῦσα καὶ καλῶς γνωρίζουσα, ὅτι, ὅταν οἱ ὑπῆκοι διανοητικῶς ἀναπτυχθῶσι καὶ ἠθικῶς μορφωθῶσι, τότε καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους καθήκοντα κάλλιον θὰ γνωρίσωσι, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα χρησιμώτεροι θὰ φανῶσι καὶ πρὸς τὸν κραταιὸν καὶ ἀδιάσειστον θρόνον πιστοί, ὑπέρμαχοι καὶ ἀφωσιωμένοι ὑπῆκοι θὰ διατελέσωσιν.

» Ἀπολαύσατε λοιπὸν σήμερον, ᾧ φιλόμουσοι καὶ γενναῖοι τοῦ Συλλόγου ἰδρυταί, τοὺς καρπούς τῶν εὐγενῶν ἡμῶν ἐργασιῶν· δέξασθε ἐκ τῶν χειλέων ἀκαταλλήλου ῥήτορος τὸν δίκαιον ἔπαινον, τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τοῦ Πανελληνίου· ἡ πατρὶς στέφει ὑμᾶς διὰ τῶν ἀμαράντων τῆς εὐγνωμοσύνης στεφάνων καὶ μετ' εὐφημιῶν καὶ εὐλογιῶν παραδίδει τὰ δημοφιλῆ ὑμῶν ὀνόματα εἰς τὴν ἐπερχομένην γενεάν, ἣτις δικάως θὰ ἐγκαυχᾶται καὶ σεμνύνηται ἐπὶ τοιούτοις προγόνοις. Δι' ὑμᾶς οὐδεμία ἄλλη ἀμοιβὴ εἶναι κρείττων καὶ προσφιλεστέρα ἐκείνης, ἣν αἰσθάνεται πᾶν γενναῖον τῆς Θράκης τέκνον, ἑλληνικὴν καρδίαν ἐν τοῖς στήθεσι περικλεῖον καὶ πάντα

τᾶλλα δεύτερα θεωροῦν ἀπέναντι τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος, καὶ δικαίως. Διότι κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα «μητρὸς τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἢ πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσιν».

» Καὶ ὁμῆς μὲν, ὦ γενναῖα τῆς Θράκης τέκνα πράττετε τὸ καθήκον ὑπακούοντες εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος καὶ τῆς συνειδήσεως, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς πῶς νὰ σιωπήσωμεν ἢ νὰ ἐξυμνήσωμεν ἐπαξίως τοὺς τε ἰδρυτὰς ἰδίᾳ καὶ τὸν Σύλλογον ἐν γένει; ἢ τοίους ἐπαίνους καὶ ἐγκώμια κατάλληλα νὰ ἀπονεύμωμεν ὑμῖν τοῖς παντὸς ἐπαίνου καὶ ἐγκωμίου ἀνωτέροις; Εὐτυχῶς ἡ φήμη τῶν ἐργασιῶν καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν διαδοθεῖσα, δικαίως ἐφεικύνετο τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν συμπάθειαν τοῦ Πανελληνίου καὶ τῶν ὁμοταγῶν σωματείων, ἰδίως δὲ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγατίμων Συλλόγων, οἵτινες πάντοτε μετὰ πολλοῦ ἐπαίνου ἔντιμον αὐτοῦ μνείαν ποιοῦνται, καὶ ὡς παράδειγμα αὐτὸν προτείνουσι τοῖς ἄλλοις συλλόγοις, ὡσάκις πρὸς αὐτοὺς δι' ἐγκυκλίων τῶν ἀποτείνονται. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ λόγιοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος ὡς καὶ οἱ διασημότεροι τῶν φιλογενεστάτων καὶ φιλομούσων ὁμογενῶν λίαν εὐνοϊκῶς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκφράζονται, διὰ παντὸς μέσου τὸν ἀγῶνα αὐτοῦ ὑποστηρίζοντες καὶ ἐνισχύοντες.

» Ὡστε ἐξ ὅλων τούτων, κύριοι, ἀπαλλάττομαι ἐγὼ τοῦ τὰς δυνάμεις μου ὑπερβαίνοντος δυσχεροῦς ἔργου νὰ πλέξω τὸν πανηγυρικὸν τοῦ Συλλόγου τούτου, καθότι ἀδιστακτικῶς φρονῶ καὶ πιστεύω, ὅτι καὶ ὅλα τὰ εὖσση ἀνθη τοῦ ἔαρος ἂν συλλέξη τις, καὶ ὅλην τὴν εὐγλωττίαν τοῦ Δημοσθένους ἂν ἔχη, πάλιν δὲν θὰ δυνηθῆ ἐπαξίως νὰ ἐπαινέσῃ, ἀλλὰ θὰ κινδυνεύσῃ ἐν τῷ στόματι ἀδεξίου ῥήτορος ὅλον τοῦ Συλλόγου τὸ μεγαλεῖον. Ὑπὸ τοῦ φόβου τούτου λοιπὸν καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τέλει τοῦ λόγου μου κατεχόμενος παρακαλῶ ὑμᾶς, ὦ εὐγενεῖς καὶ φιλόμουσοι ἄκροαταί μου, ὅπως ἐπιεικεῖς κριταὶ τοῦ αὐτοσχεδίου μου τούτου λόγου φανῆτε, ἀποβλέποντες μᾶλλον εἰς τὸ αἴσθημα καὶ τὴν προθυμίαν ἢ εἰς τὴν δεινότητα καὶ εὐγλωττίαν τοῦ λαλοῦντος, πρὸς ὃν ἀπ' ἀρχῆς τοσαῦτα δείγματα ἐπιεικειᾶς καὶ εὐνοίας ἔδοτε. Ἀλλὰ πρὶν ἢ κατέλθω τοῦ βήματος, ἐπιτρέψατέ μοι, παρακαλῶ, νὰ ἀποδώσω ἐν ὀνόματι τοῦ Συλλόγου τὸν δίκαιον ἔπαινον καὶ τὴν βαθυτάτην

εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν μέγαν τοῦ Συλλόγου εὐεργέτην καὶ προστάτην, τὸν σεβαστὸν ἡμῶν ποιμενάρχην ἄγιον Ἑρακλείας. Ἐπαρχία τοιοῦτον ἔχουσα φιλόμωσον καὶ γενναιόδωρον ἀρχιερέα πολλὰ καὶ μεγάλα δικαιούται παρ' αὐτοῦ νὰ προσδοκᾷ ἀγαθὰ, καὶ οὐχὶ μόνον Μουσῶν τεμένη νὰ ἰδρῆ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔτι μείζονα καὶ δαπανηρότερα νὰ ἀποδύηται ἔργα, γινώσκουσα ἐκ τῶν προτέρων ὅτι πρόθυμον συναρωγὸν καὶ συναντιλήπτορα ἔξει τὴν αὐτοῦ σεβασμιότητα πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ὕπερ ἀνέλαβεν Ἑρακλείου ἔργου.

» Ἦδη καταπαύονται τὸν λόγον καὶ τοῦ βήματος κατερχομένῳ μοι ἐπιτρέψατε, παρακαλῶ, ὅπως διερμηνεὺς γείνω τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν φιλόλαον ἡμῶν ἄνακτα.

Ζήτησθε ὁ Τρισέβαστος ἡμῶν ἄναξ Σουλτὰν Ἀπτοῦλ Ἀζιζ Χάν.

Ζήτησθε ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης ὁ Ἄγ. Ἑρακλείας.

Ζήτησθε τὸ σεβαστὸν προεδρεῖον καὶ τὰ ἀξιότιμα μέλη τοῦ Συλλόγου.

Ζήτησθε ὁ Σύλλογος, ζήτησθε ἡ Κοινότης.

Ἐν Ῥαιδεστῷ, τῇ 15 Αὐγούστου 1874.

Κ. ΤΣ. ΒΑΓΙΑΣ »

Ἡ κάτωθι ἔκθεσις, ἡ ἀποσταλεῖσα πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικὸν καὶ Θρακικὸν Συλλόγους πραγματεύεται περὶ τῆς ἐν γένει ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως εἰς ὀλόκληρον τὴν Θράκην καὶ ἀποτελεῖ ἔγγραφον δηλωτικὸν τῆς γενομένης σοβαρᾶς ἐργασίας, δι' ἧς καὶ παραθέτομεν ὀλόκληρον τὸ κείμενον αὐτῆς.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου τούτου περισυνελλέγη κατόπιν ἐπιτοπίου ἐρεῦνης ἐπὶ τούτῳ ἀπεσταλμένου τοῦ Συλλόγου εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τὰς ἀναγραφομένας ἐν αὐτῷ.

Ὅμοιαι ἐκθέσεις συνοπτικώτεραι ἀπεστάλησαν καὶ ἄλλαι προηγουμένως, φρονούμεν δὲ ὅτι ἡ δημοσιευομένη, ὡς μεταγενεστέρα ἐμφανίζει γενικωτέραν μορφήν, ὥστε νὰ παρέλκη ἡ δημοσίευσίς τῶν προηγουμένων :

«ΕΚΘΕΣΙΣ

τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῶν περὶ τὴν Ῥαιδεστόν
ἐπαρχιῶν ἀποσταλεῖσα πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει
Φιλολογικὸν καὶ Θεολογικὸν Σύνλογον

Ῥαιδεστός τῆ 27 Ἰανουαρίου 1874.

Ἀξιότιμε Κύριε Πρόεδρε,

» Ἀποστέλλοντες ὑμῖν σήμερον στατιστικὴν τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῶν περὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐπαρχιῶν, αἰτούμεθα συγγνώμην διὰ τὴν βραδύτητα τῆς ἀποστολῆς προελθοῦσαν ἐκ τῆς καθυστερήσεως πληροφοριῶν τινῶν τῶν ἀπώτερω ἐπαρχιῶν, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν τοῦ νὰ δυνηθῶμεν ὅσον ἔνεστιν ἀκριβέστερον νὰ φωτίσωμεν τὸν ὑμέτερον Σύνλογον. Ἐν πρώτοις λοιπὸν δὲν νομίζομεν ἀπὸ σκοποῦ νὰ δώσωμεν ὑμῖν περιληπτικὴν ἀνάλυσιν τῶν ἐκθέσεων καὶ στατιστικῶν ἐκάστης ἐπαρχίας, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς ἡμετέρας πόλεως.

Α'. Περιφέρεια Ῥαιδεστοῦ.

» Περιλαμβάνει χωρὶα δέκα, καὶ ἡ μὲν Ῥαιδεστός διατηρεῖ σχολεῖα 4, εἰς ἃ φοιτῶσι μαθηταὶ καὶ μαθήτριά 500, διδάσκουσι δὲ διδάσκαλοι μετὰ βοηθῶν καὶ παιδονόμων 11, δι' οὓς πληρῶνεται μισθὸς 479 λίραι τουρκικαὶ τῶν ὁποίων αἱ μὲν 250 προέρχονται ἀπὸ εἰσοδημάτων τῆς Κοινότητος, τὰς δὲ λοιπὰς ἀνεδέχθη ὁ Σύνλογος ἡμῶν νὰ πληρῶνῃ ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου του ταμείου διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν Σχολείων, τὰ ὁποῖα πρὸ τῆς συστάσεώς του δὲν ἔβαινον καλῶς. Ἐν Ῥαιδεστῷ, καίτοι ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 27000 κατοίκων, ὅμως μόνον 6000 εἶναι Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ διαφόρων ἐθνικοτήτων. Ἐν δὲ ταῖς 9 περὶ αὐτὴν κώμας καὶ χωρίοις κατοικουμέναις ὑπὸ 10600 κατοίκων Ἑλλήνων, ὑπάρχουσι Σχολεῖα εἰς ἃ φοιτῶσι μαθηταὶ περὶ τοὺς 600, ἐν οἷς καὶ μαθήτριά σχεδὸν 50· διδάσκουσι δὲ 10 διδάσκαλοι πληρῶνόμενοι ἐτησίως περὶ τὰς 240 λίρας. Τῆ προτροπῇ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου συνέστησαν εἰς δύο ἕξ αὐτῶν καὶ Ἀδελφότητες, ἡ Φιλόπτωχος τῆς Πανίδου, καὶ ἡ Φιλόμουσος ἐν Σχολαρίῳ, ἥτις συνέστησε τὸ ἐκεῖ ὑπάρχον Σχολεῖον, πρότερον μὴ ὑφιστά-

μενον. Εἰς δύο ἐκ τῶν χωρίων τούτων, Νεοχώριον καὶ Τσανάκτσι, ὁ Σύλλογος ἡμῶν προέτρεψε τοὺς κατοίκους καὶ συνέστησαν σχολεῖα καὶ πρὸς ἐνθάρῃρυνσιν αὐτῶν ἀνεδέχθη νὰ πληρῶνῃ ἐτησίως ἀνὰ τέσσαρας λίρας. Εἰς ἅπαντα ταῦτα ὁ Σύλλογος ἡμῶν χορηγεῖ δωρεάν βιβλία τῶν ἀπόρων μαθητῶν καὶ τὰ μὲν τούτων ἔχουσι καλῶς, ὑπολείπεται δὲ τὸ Σιλτζίκιον τὸ ὁποῖον ἔχει ἀγράμματον διδάσκαλον, καὶ τοῦ ὁποῖου σπουδαίως ὁ Σύλλογος σκέπτεται νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασιν ἀποστέλλων κατὰλληλον διδάσκαλον, τὸν ὁποῖον θὰ ἀναγκασθῇ νὰ πληρῶνῃ ἐν μέρει ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου του ταμείου.

Β'. Περιφέρεια Ἡρακλείας.

» Περιλαμβάνει μετὰ τῆς πόλεως πέντε χωρία οἰκούμενα ὑπὸ 2300 κατοίκων. Καὶ ἐν μὲν τῇ Ἡρακλείᾳ ὑπάρχει Σχολεῖον Ἑλληνικόν καὶ Ἀλληλοδιδασκτικόν, εἰς ἃ φοιτῶσι μαθηταὶ περὶ τοὺς 160, ἐν οἷς καὶ μαθήτριά τινες, διδάσκαλοι δὲ δύο πληρωνόμενοι 85 λίρας ἐκ τῶν πλουσιῶν εἰσοδημάτων τοῦ ἐν τῇ πόλει Μοναστηρίου, τὰ ὁποῖα καλῶς διαχειριζομένη ἡ Κοινότης δύναται καὶ νὰ προάξῃ τὰ ἐκπαιδευτικὰ της καταστήματα. Τὰ τέσσαρα τῶν χωρίων στεροῦνται παντάπασι Σχολείων, δύο δὲ καὶ ἐκκλησίας. Ἐν ἐνὶ δὲ μόνῳ, τῷ Σουλτάν Τσιφλίκι, διδάσκει ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ νάρθηκι ἐνεργεῖα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου συνέστη καὶ ἐκεῖ Φιλόμουσος Ἀδελφότης, τὴν ὁποίαν προτρέπομεν ὅπως ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἐνεργειῶν της συμπεριλάβῃ καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῆς παιδείας εἰς τὰ χωρία ταῦτα.

Γ'. Περιφέρεια Τσόρλου (Τυρολόης).

» Ἐν μὲν τῇ πόλει οἰκουμένη ὑπὸ 4000 ὁμογενῶν, ὑπάρχουσι Σχολεῖα, Ἑλληνικόν, Ἀλληλοδιδασκτικόν καὶ Παρθενωγωγεῖον, εἰς ἃ φοιτῶσι μαθηταὶ καὶ μαθήτριά 350, διδάσκαλοι δὲ τρεῖς πληρωνόμενοι περὶ τὰς 200 λίρας ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς μιᾶς καὶ μόνῃς ἐκκλησίας των, καὶ ἐκ δικαιωμάτων, ἅτινα λαμβάνουσι παρὰ τῶν ἱερέων των λόγῳ ἐμβατηκίου· τῇ προτροπῇ δὲ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου συνέστη ὁ ἐκεῖ Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος, ὅστις πάνυ φιλοτίμως ἐργάζεται πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς χωρίοις. Ἐκ τριῶν χωρίων οἰκουμένων ὑπὸ 700 Ἑλλήνων εἰς ἐν μόνον ὑπάρχει διδάσκαλος, εἰς 14 δὲ ἄλλα μικτὰ χωρίδια δὲν ὑπάρχει οὔτε

διδάσκαλος, οὔτε ἐκκλησία, ἀλλὰ μία μόνη μεθ' ἑνός ἱερέως δι' ἅπαντα.

Δ'. Περιφέρεια Βιζύης

» Περιέχει χωρία 14, καὶ ἐν μὲν τῇ Βιζύῃ οἰκουμένη ὑπὸ 2000 Ἑλλήνων, ὑπάρχουσι Σχολεῖα, Ἑλληνικὸν καὶ Ἀλληλοδιδασκτικόν, εἰς ἃ φοιτῶσι 175 μαθηταὶ καὶ 30 μαθήτριά· διδάσκουσι δὲ δύο διδάσκαλοι πληρωνόμενοι 120 λίρας ἀπὸ εἰσοδημάτων ἐκκλησίας καὶ τόκους ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου τῆς Κοινότητος. Ἐν δὲ τοῖς περὶ αὐτὴν 11 ἑλληνικοῖς χωρίοις οἰκουμένοις ὑπὸ 8000 περίπου κατοίκων, ὑπάρχουσι σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικὰ καὶ δημοτικά, εἰς ἃ φοιτῶσι 300 μαθηταὶ περίπου, οἱ δὲ διδάσκαλοι πληρώνονται περὶ τὰς 120 λίρας· εἰς δὲ τὰ χωρία Τσακηλί καὶ Σεράγιον οὔτε διδάσκαλος οὔτε ἐκκλησία ὑπάρχει· εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο, οἱ κάτοικοι πολλάκις ἠθέλησαν ν' ἀνεγείρωσι Σχολεῖον καὶ ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἠμποδίσθησαν ὑπὸ τῶν συνοίκων τῶν φανατικωτάτων Ὀθωμανῶν, ὡς ἐκ τούτου δὲ παντελῆς ἐξαχρείωσις καὶ διαφθορά τῶν ἠθῶν ὑπάρχει. Οἱ δυστυχεῖς χωρικοὶ ἀναγκάζονται νὰ ἐκκλησιάζωνται μεταβαίνοντες εἰς χωρία μίαν ὥραν ἀπέχοντα, εἰς δὲ τὰ τρία χωρία, Τσόγκαραν, Ἁγίον Ἰωάννην καὶ Πινακὰ ὑπάρχουσι διδάσκαλοι διδάσκοντες τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον μετὰ δυσκολίας κατώρθωσεν ὁ ἡμέτερος Σύλλογος νὰ συστήσῃ Σχολεῖον, ἐν ᾧ διδάσκει διδάσκαλος μαθητῆς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, πρὸς ὃν πληρώνει ἐπιμίσθιον 15 λίρας, πρὸς εὐχαρίστησιν δὲ τῶν κατοίκων συντηρεῖ ὁ Σύλλογος ἡμῶν δύο ὑποτρόφους ἐκ τοῦ χωρίου τούτου εἰς τὸ ἐνταῦθα Ἑλληνικὸν Σχολεῖον, εἰς δύο δὲ ἑτέρους προσφέρει δωρεὰν κατοικίαν καὶ τὰ διδακτικὰ βιβλία. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον ὁ διδάσκαλος καίτοι Βούλγαρος ἐξεπαιδεύθη ὅμως ἐν Βιζύῃ καὶ διδάσκει τὴν Ἑλληνικὴν, οἱ δὲ κάτοικοι ἀποτροπιάζονται τὰς πράξεις τῶν ὁμογενῶν τῶν. Τοῦ τρίτου Πινακὰ ὁ διδάσκαλος εἶναι ἄξιος παντός ἐπαίνου, δι' ὃ καὶ πρὸς ἐνθάρρυσίν του ὁ Σύλλογος τῷ πληρώνει ἐτησίως ὀκτῶ λίρας.

Ε'. Περιφέρεια Μηδείης.

» Ἐν τῇ κωμοπόλει ταύτῃ οἰκουμένη ὑπὸ 1000 περίπου κατοίκων, ὑπάρχει μόνον Ἀλληλοδιδασκτικὸν Σχολεῖον, διαλυ-

θέντος πρό-έτων τοῦ ἑλληνικοῦ Σχολείου δι' ἔλλειψιν πόρων, φοιτῶσι δ' ἐν αὐτῷ 70 μαθηταὶ καὶ ὁ διδάσκαλος πληρώνεται λίρας 30. Ἐν δὲ τῇ κωμοπόλει Σαμμακόβιον, οἰκουμένη ὑπὸ 2500 κατοίκων, ὑπάρχει Σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ Ἀλληλοδιδακτικόν, ἐν οἷς φοιτῶσι μαθηταὶ 175 καὶ 30 μαθήτριαι, οἱ δὲ διδάσκαλοι πληρώνονται λίρας 90. Εἰς δύο δ' ἕτερα ἑλληνικὰ χωρία Τρουλιὰ καὶ Οὐργάζι ὑπάρχουσι διδάσκαλοι καὶ 165 μαθηταὶ, μισθὸς δὲ τῶν διδασκάλων εἶναι λίραι 32. Εἰς τὰ χωρία Μάτζουρα, Μπλάτζα, Πυργόπουλον, Ἅγιος Στέφανος καὶ Γιάτρος, οἰκούμενα ὑπὸ 1200 περίπου κατοίκων, συνέστησεν ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἐν τῷ κεντρικωτέρῳ αὐτῶν τὴν Μάτζουραν, Σχολεῖον εἰς ὃ φοιτῶσι 40 μαθηταί, καὶ πρὸς συντήρησιν τοῦ ὁποῦο πληρώνει λίρας 28. Εἰς δὲ τὸ χωρίον Βελίκα, τῇ ἐνθέρμῳ αἰτήσῃ τῶν κατοίκων, πρὸ τριῶν περίπου μηνῶν συνέστησε Σχολεῖον, πρὸς συντήρησιν τοῦ ὁποῦο πληρώνει 15 λίρας. Εἰς δὲ τὸ Ζύρνοβον ἐστὶν τῶν σχισματικῶν Βουλγάρων διδάσκειται μόνον ἡ βουλγαρικὴ καὶ ἡ τουρκικὴ γλῶσσα.

ΣΤ'. Περιφέρεια Χαριουπόλεως.

» Ἐν τῇ κωμοπόλει ὑπῆρχε μέχρι τινὸς ἄθλιος καὶ κωφὸς διδάσκαλος διδασκὼν ἐν τῷ νάρθηκι τῆς ἐκκλησίας ἤδη δὲ τῇ προτροπῇ καὶ συνδρομῇ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ παρεπιδημούντων Ἑπειρωτῶν ἀνεγείρεται Σχολεῖον, εἰς ὃ θέλομεν φροντίσει νὰ πέμψωμεν καὶ κατάλληλον διδάσκαλον. Ἐκ δὲ τῶν περὶ αὐτὴν 8 χωρίων, οἰκουμένων ὑπὸ 2400 κατοίκων, τὰ μὲν τέσσαρα ἔχουσι Σχολεῖα εἰς ἃ φοιτῶσι 85 μαθηταί, εἰς τὰ δύο διδάσκει ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ νάρθηκι, τὰ δὲ λοιπὰ στερεοῦνται παντάπασι Σχολείων.

Ζ'. Περιφέρεια Λουλὲ Βουργαζίου.

» Ἐν τῇ κωμοπόλει Λουλὲ Βουργάζι, οἰκουμένη ὑπὸ 2000 ὁμογενῶν, ὑπάρχει Σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ Ἀλληλοδιδακτικόν, εἰς ἃ φοιτῶσι 200 μαθηταί, ἐν οἷς καὶ 40 μαθήτριαι, διδάσκουσι δὲ διδάσκαλοι τρεῖς, πληρωνόμενοι 120 λίρας, ἐξ εἰσοδημάτων τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκ κληροδοτημάτων φιλομούσων πατριωτῶν τῶν παρεπιδημούντων ἐν Ῥωσσίᾳ. Τὰ τῆς Κοινότητος ταύτης δὲν ἔχουσι καλῶς ἕνεκα τῆς τῶν δυναμέ-

νων ὀλιγωρίας, διότι καὶ παρθεναγωγείου στεροῦνται καὶ διδασκάλους ἔχουσιν ἀκαταλλήλους· ἀλλὰ μὲ λύπην μας βλέπομεν ὅτι ὁ ἐκεῖ Σύλλογος δὲν ἐκπληροῖ ὅπως πρέπει τὸν προορισμὸν του (*). Ἐκ τῶν 7 χωρίων, τὰ μὲν 6 οἰκοῦνται ὑπὸ 4000 περίπου κατοίκων Ἑλλήνων ἔχοντα σχολεῖα δημοτικά μὲ μαθητὰς 180, ὁ δὲ μισθὸς τῶν διδασκάλων λίραι 100. Εἰς τὰ δύο διδάσκει ὁ ἱερεὺς· εἰς τὸ ἕν τούτων τὸ Τσιφλικ· Κιοῖ ἐφέτος ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἀντικατέστησε τὸν ἀνίκανον διδάσκαλον δι' ἄλλου ἱκανοῦ, πρὸς ὃν πληρώνει ὡς ἐπιμίσθιον λίρας 5. Εἰς ἕτερον δὲ τὴν Μεσσηνίην, ἔνθα μέχρι τοῦδε δὲν ὑπῆρχε σχολεῖον, ἀνεγείρεται ἤδη ἐκ βάθρων τοιοῦτον τῇ προτροπῇ καὶ συνδρομῇ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Εἰς ἄλλο δὲ χωρίον τὸ Σατῆ-Κιοῖ ὑπὸ 400 κατοίκων οἰκούμενον συνέστησε πρὸ διετίας σχολεῖον ὁ Σύλλογος ἡμῶν πληρῶνων ὡς ἐπιμίσθιον λίρας 8.

Η'. Περιφέρεια Ἐξαμίλλιον.

» Ἡ κωμόπολις αὕτη μετὰ 4 ἄλλων χωρίων κατοικεῖται ὑπὸ 2000 Ἑλλήνων καὶ 500 Ἀλβανῶν, καὶ εἰς μὲν τὸ Ἐξαμίλλιον ὑπάρχει διδάσκαλος πληρωνόμενος 30 λίρας καὶ διδασκων μαθητὰς 75. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ Βαργιαμητσί καὶ Μεγαρίτσι ὑπάρχουσι διδάσκαλοι πληρωνόμενοι 40 λίρας καὶ μαθηταὶ 55. Εἰς δὲ τὰ ἕτερα διδάσκει ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ νάρθηκι.

Θ'. Περιφέρεια Μάλαρα.

» Ἡ κωμόπολις Μάλαρα οἰκουμένη ὑπὸ 1200 Ἑλλήνων ἔχει σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθητὰς 55 ἐν οἷς καὶ 10 κοράσια· μισθὸς διδασκάλου λίραι 30. Περὶ αὐτὴν ὑπάρχουσι 24 μικτὰ χωρία καὶ ἔχουσι πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰς 8000, εἰς μὲν

(*) Μετὰ χαρᾶς ἡμῶν ἀναγγέλλομεν σήμερον ὅτι τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐκεῖ μουσοφιλοῦς Συλλόγου, ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων λαμπρὸν οἰκοδόμημα, ὅπερ θὰ χρησιμεύσῃ διὰ παρθεναγωγείου ὅσον οὕτω συστηθισόμενον, τὰ δὲ φιλόμουσα τοῦ Βουργαζίου τέκνα, ἐννοήσαντα τὰ καθήκοντά των, μετὰ δραστηριότητος ἐνεργοῦσι τὰ τῇ πατρίδι των ὠφέλιμα, ὡς δὲ πληροφοροῦμεθα σκέπτονται καὶ εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἀκαταλλήλων διδασκάλων των, δι' ἄλλων ἱκανῶν καὶ ἀξίων τῆς νῦν ἐποχῆς.

τὸ ἓν ἐκ τούτων ὑπάρχει δημοτικὸν σχολεῖον μὲ μαθητὰς 40* καὶ μὲ μισθὸν διδασκάλου λίρας 23. Εἰς τὰ 9 χωρία ὑπάρχουσι διδασκαλεῖα ἔνθα διδάσκονται μαθηταὶ ὑπὲρ τοὺς 160, τοὺς διδασκάλους πληρώνουσιν εἰς σίτον· εἰς τὰ 3 διδάσκει ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου· εἰς δὲ τὸ ἓν ὃ ἡγούμενος τοῦ ἓν αὐτῷ μοναστηρίου, καὶ εἰς τὸ ἓν οὐδόλως ὑπάρχει σχολεῖον. Εἰς δὲ τὰ ἕτερα 7 χωρία ἔχοντα πληθυσμὸν 2500 κατοίκους, μόνον εἰς τὸ ἓν, τὸ Δογαντζί, διατηρεῖ πρὸ διετίας ὁ ἡμέτερος Σύλλογος δημοτικὸν σχολεῖον πληρῶνων τὸν διδάσκαλον 15 λίρας κατ' ἔτος, εἰς ἕτερον τὸ Λιζγάρι ἐσύστησεν ἐπίσης διδάσκαλον, πρὸς ὃν πληρώνει ἐπιμισθιον λίρας 5. Εἰς τρίτον τὸ Τεσλίμιον, ἀπέστειλε διδάσκαλον, ἀλλὰ δὲν ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τῆς μιᾶς μερίδος τῶν κατοίκων. ἡ ἕτερα ὅμως ἐξητήσατο τὴν συνδρομὴν τοῦ Συλλόγου πρὸς ἀνέγερσιν Σχολῆς, ὅπερ καὶ προθύμως ἐπράξαμεν, καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς θὰ φροντίσωμεν καὶ περὶ ἀποστολῆς καταλλήλου διδασκάλου· εἰς δὲ τὰ δύο διδάσκει ὁ ἱερεὺς αὐτῶν ἑλληνιστί· εἰς δὲ τὰ ὑπολειπόμενα 3 οὔτε σχολεῖον οὔτε διδάσκαλος ὑπάρχει. Προσέτι ὑπάρχουσι καὶ 3 ἀλβανικὰ χωρία, ἐξ ὧν εἰς τὸ ἓν ὑπάρχει διδάσκαλος, εἰς τὸ δεύτερον διδάσκει ὁ ἱερεὺς, εἰς δὲ τὸ τρίτον οὔτε διδάσκαλος ὑπάρχει οὔτε σχολεῖον. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ὑπάρχει μοναστήριον ἀνήκον εἰς τὴν ἓν Ἄθωνι Μονῆν τῶν Ἰβήρων, τὸ ὁποῖον ἐκτὸς τῆς φορολογίας τῶν κατοίκων ἄλλο τίποτε δὲν πράττει· ἐὰν ὅμως ληφθῆ φροντίς ὅπως τὸ ἡμισυ τῶν πλουσίων εἰσοδημάτων δαπανᾶται εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν κατοίκων, μεγίστη θὰ προκύψῃ ὠφέλεια.

Γ'. Περιφέρεια Μακρᾶς Γεφύρας.

» Ἐν μὲν τῇ κωμοπόλει Μακρᾶ Γεφύρα οἰκουμένη ὑπὸ 1000 Ἑλλήλων καὶ 800 Βουλγάρων συνέστη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου Φιλεκπαιδευτικῆ Ἀδελφότης, ἣτις πάνυ φιλογενῶς ἐργαζομένη κατήρτισεν ἐπὶ τὸ βέλτιον τὴν Σχολὴν αὐτῆς προσλαβοῦσα ἀξιόλογον διδάσκαλον, ὅστις διδάσκει καὶ ἑλληνικὰ μαθήματα εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις· προτίθεται δὲ ἡ Ἀδελφότης εἰς τὸ προσεχὲς ἔτος νὰ συστήσῃ καὶ ἰδιαιτέραν ἑλληνικὴν σχολὴν. Ἐκ δὲ τῶν περὶ αὐτὴν 38 χωρίων, τὰ μὲν 30 εἶναι ἑλληνικά, οἰκούμενα ὑπὸ 13000 περίπου κατοίκων, ἐξ ὧν τὰ μὲν 10 ἔχουσι σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικά, δημοτικά καὶ διδασκαλεῖα, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ διδάσκει ὁ ἱερεὺς ἐκάστου χω-

ρίου, ἐκ δὲ τῶν 5 ἐτέρων χωρίων, οἰκουμένων ὑπ' Ἀλβανῶν, τὸ μὲν ἓν ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον, τὰ δύο δημοτικά καὶ τ' ἄλλα δύο στεροῦνται παντάπασιν. Στεροῦνται ἐπίσης σχολείων, καὶ τὰ τρία βουλγαρικά, ὧν οἱ κάτοικοι ἀναγνωρίζουσι μόνον τὸν ἑξαρχὸν τῶν σχισματικῶν Βουλγάρων· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλα χωρία ὧν τὰ ὀνόματα ἀγνοοῦμεν.

» Πρὸς σαφεστέραν δὲ κατάληψιν τῶν ἰδιαιτέρων στατιστικῶν λέγομεν ὑμῖν, ὅτι ἐν ταῖς στήλαις τῶν στατιστικῶν ἡμῶν ὅπου λέγομεν δημοτικὸν σχολεῖον ἐννοοῦμεν, ὅτι εἰς τὴν σχολὴν ταύτην διδάσκονται μὲν τὰ ἐν ταῖς ἀλληλοδιδασκτικαῖς σχολαῖς διδασκόμενα μαθήματα, οὐχὶ ὁμῶς καὶ κατὰ τὴν παραδεδεγμένην μέθοδον· διδασκαλεῖον δὲ ὅπου μόνον τὸ ἀλφάβητον, ἢ ὀκτάηχος καὶ τὸ ψαλτήριον διδάσκονται, ὅπου δὲ σημειοῦμεν ὅτι διδάσκει ὁ ἱερεὺς, ἂν αὐτὸς εἶναι ἀγράμματος, τότε τί αὐτὸς διδάσκει καὶ ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν· ὅπου δὲ σημειοῦμεν ὅτι ὁ διδάσκαλος εἶναι ἐκ Γανοχώρων σημαίνει ὅτι, ὡς εἰς τὰ πλεῖστα συμβαίνει χωρία, ὁ διδάσκαλος οὗτος ἦτο πρότερον μεταπράτης ἢ ἀγωγιάτης, ἔργον ὅπερ οἱ πλεῖστοι τῶν Γανοχώρων κάτοικοι μετέρχονται, καὶ μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν κεφαλαίων τῶν ἢ τὸν θάνατον τῶν ζώων τῶν μετεμορφώθη εἰς διδάσκαλον, οἱ τοιοῦτοι μόνον γνωρίζοντες νὰ χαράξωσι τὸ ὄνομα τῶν πληρώνονται ὁμῶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, οἵτινες διὰ τὴν ἀμάθειάν τῶν δὲν δύνανται νὰ κρίνωσι περὶ τῆς ἰκανότητος αὐτῶν· ὅπου ὑπάρχουσιν αἱ στιγμαὶ (. . .) σημαίνουσιν ὅτι τὸ ἐν τῇ κορυφῇ τῆς στήλης ἀναφερόμενον δὲν ὑπάρχει· τὸ δὲ σημεῖον (—) σημαίνει τὸ ὅμοιον τοῦ ἀνωτέρου καὶ τὸ λευκὸν σημαίνει ὅτι ἀγνοεῖται.

» Τοιαύτη μὲν καθόλου ὑπάρχει ἡ κατάστασις, κύριοι, τῶν περὶ ἡμᾶς ἐπαρχιῶν, οὐχὶ βέβαια τόσον εὐάρεστος, ἂν καὶ ὁ Σύλλογος ἡμῶν μετῆλθε πάντα τὰ δυνατὰ μέσα ὅπως βελτίωση αὐτὴν, ποῦ μὲν διεγείρων τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν κατοίκων πρὸς σύστασιν σχολείων καὶ συνεισφέρων, ποῦ δὲ ἐξ ἰδίων του συνιστῶν καὶ διατηρῶν σχολεῖα, ὑποστηρίζων καὶ χορηγῶν εἰς ἅπαντα ἐν γένει τὰ χωρία δωρεὰν τὰ βιβλία καὶ λοιπὰ διδασκτικὰ μέσα διὰ τοὺς ἀπόρους μαθητάς. Ἄλλ' ἐν τῇ συστάσει τοῦ ὁ Σύλλογος εὔρε τὴν κατάστασιν τῶν ἐπαρχιῶν τούτων οἰκτροτάτην καὶ δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν ἐν τοσοῦτῳ βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι νὰ βελτιώσῃ αὐτὴν περισσότερο, καθόσον πολλὰ ἀπὸ τὰ προσκόμματα τόσον ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ ἀδιαφορίας τοῦ κλήρου, ὅσον καὶ ἐκ τῆς ἀμα-

θείας τῶν κατοίκων, καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας, τῆς ὁποίας ἀπόστολοι, ἐξ Ἀδριανουπόλεως, Φιλίππουπόλεως καὶ ἄλλων βουλγαρικῶν πόλεων, ἀδιαλείπτως διατρέχουσι τὰ βουλγαρικὰ χωρία, καὶ διαφθείρουσι τὰς συνειδήσεις τῶν κατοίκων. Πολλὰ δὲ κωλύματα εἰς τὰς ἐνεργείας ἡμῶν παρενεβάλλοντο καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ὁμογενῶν οὕτω π. χ. τῇ συστάσει τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας ἀπεστείλαμεν ἐσχάτως διδάσκαλον εἰς χωρίον τι Καρλίκιοι τῆς ἐπαρχίας Κεσσάνης· οἱ δὲ κάτοικοι τῇ προτροπῇ τῶν Κεσσανέων, οἵτινες δυσμενῶς πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον διέκειντο, δὲν ἐδέξαντο αὐτόν. Καὶ κατωρθώσαμεν μὲν ἐν μέρει νὰ ὑπεκκῶσῶμεν τὸν πρὸς τὴν παιδείαν ζῆλον τοῦ πλείστου μέρους τῶν χωρικῶν, ἀλλὰ προσέτι ὑπολείπεται ἡμῖν νὰ πράξωμεν πολλὰ· πολλὰ καὶ μεγάλα αἱ ἀνάγκαι· Ἡράκλειος ὁ ἀγών, καὶ πολλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται χρήματα· τὸ δὲ ταμεῖον ἡμῶν δὲν δύναται ν' ἀνθέξῃ εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἀπαιτήσεων καὶ τῶν ἀναγκῶν.

» Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅπως ἐπαρκέσωμεν εἰς τὰς μᾶλλον κατεπιγούσας ἀνάγκας, ἐπιτρέψατε ἡμῖν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν γνώμην μας, καὶ νὰ ὑποδείξωμεν ὑμῖν ὅποια μέσα θεωροῦμεν κατάλληλα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ σκοποῦ, ὃν ἐπιδιώκομεν. Καὶ δὴ ὡς συντελεστικά πρὸς τοῦτο θεωροῦμεν· α. τὴν σύστασιν καὶ διατήρησιν δύο Παρθεναγωγείων, ἑνὸς μὲν ἐν Βιζύῃ ἢ Σαμμακοβίῳ, ἑτέρου δὲ ἐν Μάλγαρᾳ ἢ Μακρᾷ Γεφύρᾳ, διότι τὰ μέρη ταῦτα καὶ κεντρικώτερα εἶναι καὶ μᾶλλον ἐκτεθειμένα εἰς σκευωρίας, δέονται λοιπὸν συντόνου μερίμνης καὶ ἐπαγρυπνήσεως καθόσον ἐκ τῶν δύο τούτων ἐστιῶν, δύνανται καὶ αἱ ὀρμαὶ τῆς σκοτοδίνης ν' ἀνασταλῶσι, καὶ τὰ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ταύταις στοιχεῖα νὰ ὁμονώσι. β. Τὴν ἐκ τῶν κεντρικωτέρων χωρίων τῶν διαφόρων τούτων Ἐπαρχιῶν διατήρησιν δέκα τοῦλάχιστον ὑποτρόφων μαθητῶν καὶ ἰσαριθμῶν μαθητριῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῷ Σχολείῳ καὶ Παρθεναγωγείῳ, ὅπως ἐκπαιδευόμενοι ἐνταῦθα, χρησιμεύσουσιν ἔπειτα ὡς διδάσκαλοι εἰς τὰ ἴδια τῶν χωρία. Ἐκ τούτων δὲ διττὴ προκύπτει ὠφέλεια, πρῶτον μὲν μορφοῦνται κατάλληλοι διδάσκαλοι, ὅποιοι δυστυχῶς εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἐλλείπουσι, καὶ δεύτερον λαμβανομένης ἐγγυήσεως παρὰ τούτων θὰ διδάσκωσι κατόπιν μὲ ὀλιγώτερον μισθόν. γ. Τὴν συνδρομὴν τὴν ὁποίαν ἠθέλετε ψηφίσει διὰ τὰς Ἐπαρχίας ταύτας κρίνομεν καλὸν νὰ στείλητε διὰ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ὅστις σκοπιμῶ-

τερον θὰ διαθέτη αὐτήν, καὶ διὰ τῶν ὀλίγων ἄτινα θὰ συνεισφέρῃ εἰς ἕκαστον χωρίον θὰ προτρέπη καὶ τοὺς χωρικοὺς νὰ συνεισφέρωσι καὶ οὗτοι ἔστω καὶ μικρόν τι ποσὸν ἐκ μέρους τῶν. Οὕτω δὲ διευθύνων τὰς ἐνεργείας τῶν διὰ τῆς προτροπῆς αὐτοῦ συστηθέντων Συλλόγων καὶ Ἀδελφοτήτων θέλει φθάσει εἰς εὐάρεστον ἀποτέλεσμα.

» Ταῦτα καθιστώντες ὑμῖν γνωστά, Κύριοι, πεποίθαμεν ὅτι ὁ ζῆλος καὶ ἡ φιλογένεια ἢ χαρακτηρίζουσα τὸν ἡμέτερον Σύλλογον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς συστάσεώς του, θέλει ἐμπνεύσει ὑμᾶς καὶ αὐθις, ὅπως δράμητε εἰς βοήθειαν καὶ ἀνακούφισιν τῶν πασχόντων ἀδελφῶν, τοὺς ὁποίους ἢ ἐλαχίστη ἀναβολὴ ἢ ἀδιαφορία δύναται νὰ ρίψη εἰς τοὺς ὄνυχας τῶν μυρίων διωκτῶν αὐτοῦ. Ἀρκοῦσι ταῦτα νομίζομεν, Κύριοι, πρὸς Σωματεῖον ὅπερ κάλλιον ἡμῶν γινώσκει καὶ θεραπεύει τὰς ἀνάγκας τῆς εἰς ὑμᾶς στηριζούσης τὰς ἐλπίδας πατρίδος.

» Ἐν τούτοις διατελοῦμεν μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ.

Ὁ Πρόεδρος
Κ. Γ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Γ. ΛΑΖΙΔΗΣ

Ὁ Σύλλογος ἀπὸ τῶν πρώτων μηνῶν τῆς ἰδρύσεώς του εὔρε προθύμους ἀρωγοὺς καὶ συνεργάτας ὅχι μόνον ἐν Ῥαιδεστῷ, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ Θράκῃ μέχρι αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου στενὰς εἶχε σχέσεις μετὰ τοῦ αὐτόθι Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Ἐξ ἄλλου Σύλλογοι Φιλολογικοὶ καὶ Ἐπιστημονικοὶ ὡς τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Σερρών, τῆς Φιλιππουπόλεως, τῆς Βραΐλας, τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως προθύμως συνέβαλλον εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἄφθονοι προσφοραί, εὐεργεσίαι, δωρεαὶ πλουσιῶν Παιδестηγῶν, σημαντικαὶ χρηματικαὶ ἐνισχύσεις φιλομούσων Μητροπολιτῶν ἠῤῥξαν τοὺς πόρους τοῦ Συλλόγου, ἐπλούτιζον τὴν Βιβλιοθήκην του καὶ ἐκίνουν πρὸς ἐγγραφὴν νέα μέλη, καὶ πρὸς καλλιτέραν ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων, ἃς ἀφήσωμεν νὰ ὁμιλήσουν οἱ ἀριθμοὶ καὶ πίνακες, τοὺς ὁποίους συνελέξαμεν περιληπτικῶς ἀπὸ τοὺς δημοσιευομένους τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἰσολογισμοὺς τῶν ἐτησίων χρήσεων.

Ὁ ἰσολογισμὸς τοῦ Α' ἔτους ἀναφέρει :

Ποσὸν ἐσόδων ἀπὸ συνδρομᾶς καὶ δωρεᾶς	225.781	γροσιῶν
Τόμους περιεχομένους ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Συλλόγου	233	
Ἀριθμὸν μελῶν (τακτικῶν, ἐπιστελλόντων, ἐπιτίμων κλπ.)	205	

‘Ο Ισολογισμός τοῦ Β’ ἔτους ἀναφέρει :

Ποσὸν ἐσόδων	265	λίρας
Ἄριθμός μελῶν (τακτικῶν, ἐπιστελλόντων, ἐπιτίμων κλπ.)	253	
Τόμους περιεχομένους ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Συλλόγου	300	

‘Ο Ισολογισμός τοῦ Γ’ ἔτους ἀναφέρει :

Ποσὸν ἐσόδων ἀπὸ συνδρομᾶς καὶ δωρεᾶς	291.039	γρόσια
Ἄριθμὸν μελῶν τακτικῶν μόνον (ἐκτὸς τῶν μελῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, τῶν ἐπιτίμων, ἐπιστελλόντων ἢ ἀντεπιστελλόντων)	116	
Τόμους περιεχομένους ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Συλλόγου	500	

Σημ. Συντάξεως. Ἡ χρυσὴ λίρα ἐτιμᾶτο τότε 106 γρόσια.

‘Ο Σύλλογος τοὺς σημαντικοὺς αὐτοῦ πόρους, τοὺς ὁποίους καθίσταν πλεόν σεβαστοὺς, αἱ ἄφθονοι δωρεαὶ διαθέτει μὲ εὐσυνειδησίαν καὶ σύνεσιν. Ἰδρύεται Πινακοθήκη καὶ Μουσεῖον, περιλαμβάνον πλουσίαν συλλογὴν νομισμάτων, ἐπιγραφῶν, ἀναγλύφων καὶ ἀγαλμάτων.

Παραθέτομεν Κατάλογον τῶν ἐν τῷ Μουσεῖῳ τοῦ Συλλόγου νομισμάτων :

«‘Ο Σύλλογος ἡμῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ κέκτηται μέχρι σήμερον 621 νομίσματα διάφορα, Ἑλληνικά, Ῥωμαϊκά, Τουρκικά, κτλ., ἅτινα ἐδωρήθησαν τῷ Συλλόγῳ ὡς ἑξῆς· τινὰ δὲ καὶ ἠγοράσθησαν.

115 Ἑλληνικά.

Ἄριθ.	Νομισμ.	Τόπου	Εἶδους	Δωρηταὶ
1		Θασίων	ἀργυροῦν	Σ. Μακρῆς
1		Μαρωνιτῶν	»	Ἰωάννης ἐκ Κων/λεως
5		Βιζυηνῶν	χάλκινα	ἀνὰ ἓν οἱ κ. κ. Γ. Θεοχαρίδης Ἄναγν. Ποιμενίδης ὁ Συνάδων Δοσίθεος Ἄγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλ. 2
1		Ἀθηνῶν	ἀργ.	Θ. Λεμονίδης
3		Προυσαέων	χάλκ.	Ἄγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλ.

Ἄριθ.	Νομίσμ.	Τόπου	Εἶδους	Δωρηταὶ
1		Κυζικηνῶν	χάλκ.	Ἄγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλ.
18		Ἀλεξάνδρου	ἄργ. (μέγα)	οἱ Κύριοι
		Σημ. Τούτων 10		Κ. Δαμιάνοβιτς
		ἠγοράσθησαν ὑπὸ	μικρὸν	Δ. Χ. Κωσταντίνου
		τοῦ Συλλόγου.	χάλκ.	Ἄθ. Χ. Ἀγγελάκη
			χρυσοῦν	Ἄθ. Νικολάου
			3 ἄργ. μεγ.	Χ. Θεόδ. Σταυρίδης
			1 »	Ἄργυράκης ἐκ Ναῖπκιοῦ
8		Φιλίππου	4 χάλκ. 2 ἄργ.	
		»	1 »	Ι. Λεούνης
		»	1 ἄργ. μέγα	Κ. Χριστοδοῦλου
8		Λυσιμάχου	χάλκ. 1	Ι. Λεούνης
		»	» 1	Μ. Χ. Γιαννάκη
		»	» 1	Παντελ. Κωνσταντινίδης (διδάσκαλος Πανίδου)
		»	» 1	Κωνστ. Χαλβατζίδης
		»	» 2	Ἄγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλ.
		»	ἄργ. μέγα	Χουσῆ βέης
		»	» 1	Ἄγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλ.
2		Βισανθινῶν	χάλκ.	» » »
2		Βυζαντινῶν	»	» » »
3		Ἄμισοῦ	χάλκ. 1	Ἄθ. Μανουηλίδης
		»	» 1	Ἄγορασθὲν ὑπὸ τοῦ Συλλ.
		»	ὄρειχ. 1	» » »
1		Ἐφέσου	χρυσ. 1	Γρ. Λαζίδης
2		Λαμφάκου	ἄργ. 2	» » 1 Σύλλ.
1		Θεσσαλίας	ἄργ.	Α. Φουρτούνης
1		Λεσίλα(Μακεδ.)	» μέγα	Θ. Τσουνής
1		Ἀθηνᾶς Νικηφ.	χάλκ.	Ἄγορασθὲν ὑπὸ τοῦ Συλλ.
1		Τιβεριουπόλ.	ὄρειχάλκ.	Ι. Λεούνης
1		Διοσκούρων	»	Ἄν. Ποιμενίδης
1		Αἰνίων	»	Ν. Χ. Γιαννάκογλους
1		Νικοδιέων	»	Ἄγορασθὲν ὑπὸ τοῦ Συλλ.
3		Περινηθίων	»	» » »
		»	χάλκ. 1	Ἄθ. Μανουηλίδης
1		Ἀβδηριτῶν	χάλκ.	Ἄγορασθὲν ὑπὸ τοῦ Συλλ.
1		Κομόδου	»	Δ. Φουρτούνης

Ἄριθ.	Νομίσμ.	Τόπου	Είδους	Δωρηταί
1		Φιλιππουπολιτῶν »		Ἄγορασθέν ὑπὸ τοῦ Συλλ.
1		Περσέως (Μακ) ἀργυρ.		» » »
	Ἄγνωστα	χάλκ.	1	Ἐμμ. Κλονάρης
		ὄρειχ.	1	Νεόφυτος Ἀρχιμανδρίτης
		ἀργ.	1	Γρ. Λαζίδης
		»	4	Θ. Τσουνής
		χάλκ.	1	Μ. Χ. Γιαννάκη
		»	1	Π. Κωνσταντινίδης
		»	2	Β. Χρυσοδόνης
		ἀργ.	1	Φ. Κλαψίδου
	Ἄγνωστα	ἀργυρ.	1	Π. Χ. Γεωργάκη
		χάλκ.	1	Γρ. Καλλίδης
		25 χάλκ. }		Ἄγορασθέντα
		6 ἀργ. }		ὑπὸ τοῦ Συλλόγου

39 Ξένων Χωρῶν.

3	Παπικόν	ἀργ.		Μ. Μαργαριτῶφ
	»	»		Τριαντ. Κωνσταντίνου
	»	»		Κ. Θεοδωρίδης
4	Πολωνικά	»		Θ. Πελτέκης
	»	»		Δ. Λαζίδης
	»	»		Κ. Θεοδωρίδης
	»	»		Ἄγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλ. 1
4	Ἀρμενικά	»		» » »
1	Περσικόν	»		» » »
18	Τουρκικά	»	1	Α. Φουρτούνης
	»	»	1	Ἄθ. Μανουηλίδης
	»	»	1	Σ. Μακρῆς
	»	χάλκ.	1	Λ. Πανᾶς
	»	ὄρειχ.	1	Δ. Πελτέκης
	»	χάλκ.	13	Ἄγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλ.
2	Συριακά	χρυσ. ἀργ.		» » »

103 Ῥωμαϊκά.

Ῥωμαϊκόν ὄρειχ. μέγα Σ. Βενλίδης

Ἄριθ.	Νομισμ.	Τόπου	Εἴδους	Δωρηται
»			ὄρειχ. μέγα	Σ. Μακρῆς
»			χάλκ. μέγα	Χουσονῆ βέης
»			» »	Δ. Σταυρίδης
	Κλεοπάτρας		ἀργ. »	Ἄρ. Παρτάλης
	Ῥωμαϊκόν		» »	Θ. Τζούνης
»			ἀργ. μικρ. 3	» »
»			» 2	Δαμιάνοβιτς
»			ἀργ. μικρ. 2	Σ. Νάτσου (κουνδουρά)
»			1 ἀργ. 1 χάλ.	Ἄθ. Μανουηλίδης
»			1 ἀργ. 1 χάλ.	Μ. Κουβαλακίδης
»			1 ἀργ.	Κ. Θεοδωρίδης
»			12 χάλκ.	Δαμιάνοβιτς
			1 ἀργ.	Λ. Πανᾶς
			1 ἀργ.	Κ. Γ. Θεοδωρίδης
			»	Ἄρχιμανδ. Νεόφυτος
			»	Δ. Σταυρίδης
			»	Θ. Λεμονίδης
			»	Ι. Λεούνης
			»	Λ. Φουρτούνης
			»	Ἄνδρικός Πετρίδης
			2 »	Γρ. Λαζίδης
			13 χάλκ.	Σπ. Καραμανλῆς
			4 »	Στ. Βενλίδης
			4 »	Ι. Λεούνης
			1 »	Ἄναγν. Θεοδώρου
			21 »	Ἄγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλ.
			18 ἀργ.	» » »
			1 χρυσ.	» » »

113 Βυζαντινά.

Βυζαντινά	χάλκ.	Δ. Σταυρίδης
	»	Α. Φουρτούνης
	»	Ν. Νάτσου
	»	Ι. Λεούνης
22	»	Δαμιάνοβιτς
1	ἀργυρ.	Λ. Ἰωάννου ἐκ 40 Ἐκκλησιῶν

Ἀριθ.	Νομίσμ. Τόπου	Είδους	Δωρηταὶ
		1 ἄργυρ.	Γ. Κατζῆ Δημητρίου
		2 »	Εὐστράτιος Σεργιάδης δημοδιδάσκαλος Βιζύης
		72 χάλκ.	Ἄγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Συλλ.
		7 ἄργυρ.	» » »
		4 χάλκ.	Συνάδων Δοσίθεος

Διάφορα.

250 νομίσματα διάφορα, ἐκτός τῶν ἀνωτέρω, ἐδωρήθησαν τῷ Συλλόγῳ ἡμῶν ὑπὸ διαφόρων ἀνωνύμων, τινὰ δὲ καὶ ἠγοράσθησαν ὑπὸ τοῦ Μουσείου».

Παραθέτομεν κατωτέρω πίνακα ἐπιγραφῶν :

Ἐπιγραφή Α'.

..Φ Ο . . .
Σ Τ Ο Υ Ε Λ . . .
Ν Ο Θ Ε Τ Η Σ . . .
Σ Μ Ο Π Ο Λ Ι . .
Ω Μ Ο Ν

εὐρεθεῖσα ἐν Τσόρλω.

Ἐπιγραφή Β.

Υ Π Ε Ρ Β Α Σ Ι Λ Ε
Ω Σ Ε Υ Μ Ε Ν Ο Υ
Φ Ι Λ Α Δ Ε Λ Φ Ο Υ
Θ Ε Ο Υ Κ Α Ι Ε Υ Ε Ρ
Γ Ε Τ Ο Υ Δ Η Μ Η
Τ Ρ Ι Ο Σ Π Ο Σ Ε Ι
Δ Ω Ν Ι Ο Υ

Εὐρεθεῖσα ἐν Πανίδῳ κώμῃ ἀπεχούση μίαν ὥραν τῆς Ῥαιδεστοῦ.

Ἐπιγραφή Γ'.

Μ Ε Ν Ε Κ Ρ Α Τ Η
Μ Ε Ν Ε Κ Ρ Α Τ Ο Υ

Εὐρεθεῖσα ἐν Πανίδῳ.

Ἐπιγραφή Δ'.

Ι Ο Ρ Γ Ι Κ Ο
Κ Ι Ρ Ν Ὑ Γ Α
Μ Ι Δ Ε Ι Ε Λ Ι

Κ Δ Ε Π Ι Ε Ν Ν Η Δ Ε Ι Ι
Π Α Λ Τ Α Ι

Κ Ε Τ Α Ρ Λ Υ Η Ν Γ
Λ Υ Π Μ Τ
Ν Μ Ε Π Ε Ι Ο Η Γ

Κ Σ Ε Τ Ρ Ο Ρ Ν Θ Μ
Λ Υ Θ Α Γ Ι Ε

Κ Λ Ι Τ Α
Κ Σ Λ Λ Ὑ Ὑ

Εὐρεθεῖσα ἐν Γανοχώροις.

Ἐπιγραφή Ε΄.

MAGAM
HIC
SITUS EST

Εύρεθεισα ἐν Πανίδῳ

Ἐπιγραφή ΣΤ΄.

Ἐπὶ ἀναγλύφου παριστάνοντος τρεῖς ἀνθρώπους, μίαν γυναῖκα καθήμενην ἐπὶ ἔδρας τοὺς δὲ ἑτέρους δύο κατακεκλιμένους, ἔμπροσθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχει τράπεζα μετὰ σκευῶν περιεχόντων ἐδώδιμα καὶ παρὰ τῇ τραπέζῃ δοχεῖον, ἐξ οὗ ἐξέρχονται φλόγες.

ΠΑΠΑΣ ΔΟΡΖΙΝΘΗ ΔΟΡΖΙΝΘΗΣ
ΑΙΝΕΣΙΔΑΜΟΥΑΦΡΩΔΕΣΑΔΟΡΖΙΝΘΗ

Εύρεθεισα ἐν Μεσηνῇ.

Ἐπιγραφή Ζ΄.

ΟΤΟΡ
ΙΑΝΟ

Εύρεθεισα ἐν Γανοχώροις.

Ἐπιγραφή Η΄.

Ἐπὶ ἀναγλύφου παριστάνοντος γυναῖκα ἱσταμένην πρὸ βωμοῦ καὶ κρατοῦσαν δόρυ· παρ' αὐτῇ δὲ κύων ἵσταται.

ΑΤΟΥ.....

ΔΙΕ....

Εύρεθεισα ἐν Γανοχώροις.

Ἐπιγραφή Θ'.

ΥΠΕΡ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΑΤΤΑΛΟΥ
ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ
ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ
ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗΣ
ΕΣΤΙΑΙΟΣ
ΙϞΙΜΑΡΤΟΥ

Εύρεθείσα ἐν Πανίδῳ.

Ἐπιγραφή Ι'.

ΥΠΕΡ ΒΑΣΙΛΕ
ΩΣ ΑΤΤΑΛΟΥ
ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ ΚΑΙ
ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ
ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗΣ
ϞΩΓΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Εύρεθείσα ἐν Πανίδῳ

Ἐπιγραφή ΙΑ'.

Ἐπὶ ἀναγλύφου παριστάνοντος δύο γυναῖκας τὴν μὲν κρα-
τοῦσαν κάλαθον τὴν δὲ ἐτέραν δύο μῆλα ἐν ταῖς χερσίν.

ΔΗΜΣΑΣΕΗΡΑ

Εύρεθείσα ἐν Κωνσταντινουπόλει

Ἐπιγραφή IB'.

ΘΕΩΣ ΥΨΙΣΤΩ
 ΥΛΟΥ ΖΕΜΙΣ
 ΖΥΛΟΥ ΚΕΜΘΟΥ
 ΥΣΕΛΛΥΤΟΥ
 ΥΗ ΩΙ ΙΔΙΩΝ
 ΙΓΓΑΜΕΝΟΣ
 ΙΤΗΡΙ

Εύρεθείσα ἐν Βιζύῃ

Ἐπιγραφή II'.

ΘΕΩΙ ΑΓΙΩΙ ΥΨΙΣΤΩΙ ΥΠΕΡ ΤΗΣ
 ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΘΟΔΩΡΙΔΟΣ
 ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΟΙΛΑΛΗΤΙΚΟΝ
 ΠΟΛΕΜΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑΣ
 ΕΥΞΑΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΥΧΩΝ
 ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΡΟΚΟΣ ΧΑΡΙΣ
 ΤΥΠΟΝ.

Εύρισκομένη ἐπὶ μεγάλου λίθου ἐκ μαρμάρου ἐν τινι δάσει
 παρὰ χωρίον τι Μακρινώτισαν καλούμενον καὶ ἀπέχοντι μίαν
 ὥραν νοτιοανατολικῶς τῆς Βιζύης.

Ἐπιγραφή ΙΔ'.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΟΤΥΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΣΑΔΑΛΑ
ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΝ ΠΟΛΕΜΟΚΡΑΤΕΙΑΝ
ΤΟΥΣ ΕΑΥΤΟΥ ΓΟΝΕΣ
ΘΕΟΙΣ ΠΑΤΡΩΟΙΣ

Εύρισκομένη ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς ἐν τῇ Μητροπόλει τῆς Βιζύης

Ἐπιγραφή ΙΕ'.

Ι ΝΕΡΙΤΑΝΑ
ΜΗΤΡΟΠΑΙΟ
ΥΞΟΥΣΙΤΗ
ΗΝ ΧΑΡΙΣ

Εύρεθῆσα ἐν Βιζύῃ.

Ἐπιγραφή ΙΣΤ΄.

ΓΙΜΑ ΚΑΜΕΚΑΛ
ΙΑΣΑ ΔΟΖΑ ΤΩΒ
ΞΟΤΩΜΗΜΑΤΟ
Ε ΘΡΥΝΟΣ ΕΟΣ ΤΩΓΤΟΣΙΑΗΣ

Εύρεθείσα ἐν Πανίδω.

Ἐπιγραφή ΙΖ΄

ΛΥΡ ΚΥΜΤΑΝΟΤ 6 ΚΛΕΛΙ
ΛΓΛ'ΙΛΥΤΩ ΚΤΛΥΓ ΒΙΩΜΘΙ
ΕΙ,ΙΝΙΛΙ ΙΛΝΙΚΓΓΗΙΛΕΕΡΟ.
ΘΛ ΙΙ ΗΒΑΗ ΟΙΝΛΙΤΟΥ ΕΛΕΛΘΓ

Εύρεθείσα ἐν Πανίδω.

Ἄ ν ά γ λ υ φ α .

«1. Ἐπὶ κιονοκράνου πεποικιλμένου με ἄνθη ῥοδοδάφνης καὶ φύλλα παῖς πτεροφόρος κρατῶν ἐπ' ὤμων πυρσόν, παριστάνων ἴσως τὸν πυρσοφόρον ἔρωτα. Εὐρέθη ἐν Περίνθῳ καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ Δ. Καρακατσάνη.

2. Ἴππεὺς ἄνευ ἀναβολέων, τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ κρατῶν τὸν χαλινὸν τοῦ Ἴππου τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὸν ἐπὶ τοῦ ὤμου του κρεμάμενον μανδύαν, ἔμπροσθεν τοῦ ἵππέως δένδρον, εἰς τὸν κλῶνα τοῦ ὁποίου ἐλίσσεται ὄφισ, ὑπὸ τὸν Ἴππον φαίνονται δύο ζῶα κύνας ὁμοιάζοντα, ὧν τὸ ἕν ἐπιβαίνει τοῦ ἄλλου. Εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Τσιφλῆ Διογλιῦ.

3. Δύο σώματα γυναικῶν, ὧν ἡ μὲν μία κρατεῖ τὴν χεῖρα παρὰ τὴν παρεϊάν της καὶ φαίνεται θρηνοῦσα, ἡ δὲ ἑτέρα ἐκτείνει τὴν δεξιάν της καὶ φαίνεται προσφέρουσά τι τῇ ἑτέρᾳ. Εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Ναίπ Κιογλιῦ καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ Κωνστ. Βόμβα.

4. Δύο σώματα γυναικῶν, ὧν ἡ μὲν κρατεῖ κάλαθον, ἡ δὲ ἑτέρα δύο μῆλα, ὑπὸ τὰς ὁποίας φαίνεται καὶ ἡ ὑπὸ τὸ ψηφίον ΙΑ ἐπιγραφὴ· εὐρέθη ἐν Κων/πόλει καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ Θ. Ι. Τζούνη.

5. Ἴππεὺς ὅμοιος με τὸν ὑπ' ἀριθ. 2. Τούτου ὁ μανδύας φαίνεται ἀναπεπταμένος, ἔμπροσθεν δὲ αὐτοῦ δένδρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐλίσσεται ὄφισ· εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Σιμιτλῆ καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ ποιμένου Εὐστρατίου.

6. Ἴππεὺς ὅμοιος τῷ ἀνωτέρῳ, ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἴσταται ὑπὸ δένδρον γυνὴ ἐκτείνουσα αὐτῷ τὴν δεξιάν χεῖρα καὶ φαίνεται προσφέρουσά τι αὐτῷ· εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Πανίδῳ.

7. Κεφαλὴ βοῦς περὶ τὴν ὁποίαν ὑπάρχει χονδρὴ κάμιλος· εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Πανίδῳ.

8. Ἐπὶ κιονοκράνου κεφαλὴ βοῦς, παρ' αὐτῇ δὲ φαίνεται κεφαλὴ τις ὁμοιάζουσα τῇ τῆς Μεδοῦσης· εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Μεσηνῆ.

9. Γυνὴ καθημένη ἐπὶ ἔδρας παρὰ τῇ ὁποία ἴστανται δύο λέοντες· εὐρέθη ἐν Μεσηνῆ.

10. Περὶ τράπεζαν, ἐφ' ἧς ὑπάρχουν σκεύη φέροντα ἐδώδιμα, κάθηται γυνὴ τις ἐπὶ ἔδρας, καὶ παρ' αὐτὴν κατακέκλινται δύο ἄνδρες, φαίνεται δὲ καὶ σκεῦος ἐξ οὗ ἐξέρχονται φλόγες. Ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τούτου ὑπάρχει ἡ ἕκτη ἀναφερομένη ἐπιγραφὴ.

11. Ἐνώπιον βωμοῦ φαίνεται ἰσταμένη γυνή κρατοῦσα δόρυ, καὶ παρ' αὐτῇ κύων κυνηγετικός· ὑπὸ ταύτην ὑπάρχει ἡ ζ'. ἐπιγραφή· εὐρέθη ἐν Γανοχώροις καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ ἀγίου Συναδῶν νῦν δὲ Μετρῶν.

12. Τρεῖς γυναῖκες ἴστανται ὀρθοὶ κρατοῦσαι τοὺς ὤμους ἀλλήλων· εὐρέθη ἐν Βιζύῃ καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ Ν. Ἀριστοβούλου.

13. Κίων, ἐφ' οὗ φαίνεται ἐγγεγλυμμένη κεφαλὴ λέοντος βαναύσου τέχνης· εὐρέθη ἐν τινι τουρκικῷ χωρίῳ καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ Χατζῆ Δημητρίου».

Ἄγαλματα.

«1. Ἄγαλμάτιον ὀρειχάλκινον παριστάνον ἄνδρα πωγωνοφόρον μετὰ στεφάνου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, γυμνὸν ἔχοντα τὴν χλαμύδα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος, ὃν κρατεῖ ὑψωμένον πρὸς τὰ ἄνω καὶ διὰ τοῦ δακτύλου δεικνύει τι, ἐν δὲ τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ φαίνεται κρατῶν ῥόπαλον ἢ σκῆπτρον· τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο εἶναι ἐντελῶς σῶον καὶ εὐρέθη ἐν Βιζύῃ.

2. Ἄγαλμάτιον ὀρειχάλκινον παριστάνον δύο παλαιστάς πωγωνοφόρους γυμνοὺς, ὧν ὁ εἷς κρατεῖ τὸν ἕτερον ἐκ τῶν ὀπισθίων περισφίγγων αὐτὸν περὶ τὴν ὀσφύν, οὗτος δὲ φαίνεται προσπαθῶν νὰ ἀποσπάσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ· τοῦ ἀναγλύφου τούτου, κατὰ τὰ ἄλλα σώου, ἐλλείπει τοῦ μὲν ἑνὸς παλαιστοῦ ἡ ἡμίσεια κνήμη τοῦ ποδός, τοῦ δὲ ἑτέρου οἱ δύο πόδες· εὐρέθη ἐν Βιζύῃ καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ Γιαννάκου.

3. Ἄγαλμάτιον ὀστεῖνον παριστάνον πολεμιστὴν μετὰ κοντοῦ ἐπιχιτωνίου καὶ τιάρας καὶ ζώνην περὶ τὴν ὀσφύν ἔχοντα, κρατοῦντα δὲ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἀσπίδα, ἐλλείπουσιν ὅμως ἡ δεξιὰ χεὶρ καὶ οἱ πόδες. Τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο ἀποσυντίθεται εἰς φλοιοὺς καὶ πάλιν προσαρμόζεται. Εὐρέθη ἐν Λουλέ Βουργαζίῳ καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ κυρίου Φ. Κλαψίδου. Ἴσως παριστᾷ Αἰγύπτιον τινα μέγαν ἐν τῷ τόπῳ.

4. Ἄγαλμα μαρμάρινον παριστάνον παῖδα ἀγένειον μὲ πτέρυγας, γυμνὸν καθήμενον ἐπὶ ἰχθύος καὶ κρατοῦντα διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὴν ῥάχιν τοῦ ἰχθύος· ἐλλείπουσιν ὁ δεξιὸς βραχίον καὶ ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ. Εὐρέθη ἐν Ἡρακλείᾳ (Περίνθῳ) καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ Ἡ. Βασιλειάδου.

5. Κορμὸς γυναικὸς περιβεβλημένος χλαμύδα· ἐλλείπουσιν ἡ κεφαλὴ, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες.

6. Κορμὸς γυναικὸς μετὰ χλαμύδος λαμπρῶς ἐπεξεργασμένος. Ἐλλείπουσιν ἡ κεφαλὴ, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες. Εὐρέθη ἐν Βιζύῃ καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ Ἀλληλοδιδάκτου Εὐστρατίου.

7. Κορμὸς ἀνδρὸς εἰς φυσικὸν μέγεθος, καὶ τούτου ἔλλειπουσιν ἡ κεφαλὴ, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες. Εὐρέθη ἔν τινι τουρκικῷ χωρίῳ καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ Χατζῆ Δημητρίου Σιμιτλιώτου».

Προτομαί.

- « 1. Προτομή γενειοφόρου ἀνδρὸς εὐρεθεῖσα ἐν Σχολαρίῳ.
2. Προτομή Μεδούσης εὐρεθεῖσα ἐν Γενῇ Τσιφλικίῳ παρά τὴν Ἡράκλειαν».

Διάφορα.

« α΄.) Πίδαξ καλλιτεχνικῶς ἐπεξεργασμένος, ἔσκαμμένος καὶ πεποικιλμένος ἐπὶ μονολίθου μετὰ ἕξ στηλῶν. Εὐρέθη ἐν Πανίδῳ.

β΄.) Στήλη Κορινθιακοῦ ῥυθμοῦ ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι πεποικιλμένοι σταφυλαί, πτηνά, ἐρωτιδεῖς καὶ ἄλλα εὐρέθη ἐν Πανίδῳ.

γ΄.) Χεὶρ ἀγάλματος φυσικοῦ μεγέθους εὐρέθη ἐν Παιδευτῷ.

δ΄.) Κεφαλὴ ἀγάλματος φυσικοῦ μεγέθους εὐρέθη ἐν Παιδευτῷ.

ε΄.) Κεφαλὴ ἀγάλματος μικροῦ μεγέθους εὐρέθη ἐν Ἡρακλείᾳ καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ Η. Βασιλειάδου.

στ΄.) Λυχνία πῆλινος, ἐπὶ τῆς ὁποίας φαίνεται κεφαλὴ γυναικὸς εὐρέθη ἐν Χαριουπόλει καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ Καραγιαννοπούλου».

Χειρόγραφα.

« 1. Ἐν ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐπὶ μεμβράνης δωρηθὲν ὑπὸ Καραγιαννοπούλου.

2. Ὅμοιον ἀγορασθὲν.

3. Χειρόγραφόν τι ἱστορικὸν Βυζαντινῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ἔλλείπει ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος».

Καμέαι.

« 1. Ἐγγυφος, παριστῶσα τοξότην στηρίζοντα τὸν ἀγκῶνα

τῆς δεξιᾶς χειρός, δι' ἧς κρατεῖ τὸ τόξον, ἐπὶ στήλης, εἰς τοὺς πόδας τῆς ὁποίας φαίνεται λύρα.

2. Ὅμοια παριστῶσα δύο ὀρθίας γυναῖκας ὧν ἡ μία φέρει πτέρυγας κρατούσας τὰς χεῖρας ἀλλήλων.

3. Ὅμοια, μὲ προτομὴν ἀνδρός.

4. Ὅμοια, μὲ προτομὴν γυναικός· ὑπὸ τοῦ Ἀγ. Συνάδων.

5. Ὅμοια, μὲ δύο πρόσωπα.

6. Ὅμοια, παριστῶσα τὸν Ποσειδῶνα.

7. Ὅμοια, παριστῶσα ἄνδρα ἰστάμενον καὶ κρατοῦντα τῆ δεξιᾷ ῥόπαλον.

8. Ἀνάγλυφος λευκή, μὲ πρόσωπον γυναικὸς ἐχούσης πτέρυγας ἐν τῇ κεφαλῇ· ἐδωρήθη ὑπὸ Γρ. Κ. Λαζίδου.

Ἀπολιθώσεις.

« α'.) Ὅκτώ ἀπολιθώσεις φυτῶν, φύλλων, ξύλων καὶ κόκκων ἀγνώστων ἡμῖν.

β'.) Ἀπολιθωσις κοχλίου.

γ'.) Ἀπολιθωσις ὄστράκου.

Πρὸς δὲ διάφορα ἄλλα θαλάσσια ὄστρακόδερμα καὶ λοιπὰ φυσικὰ περιέργα.

Ταῦτά εἰσι ὄσα ἠδυνήθημεν μέχρι τοῦδε νὰ συλλέξωμεν. Ἔχομεν δὲ δι' ἐλπίδος, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι θὰ δυνηθῶμεν νὰ γίνωμεν κάτοχοι καὶ ἄλλων πολυτιμοτέρων ἀντικειμένων.

Αἰτούμεθα δὲ συγγνώμην παρὰ τῶν ἀρχαιολόγων ἀναγνώστων, διότι μὴ ὄντες ἐξ ἐπαγγέλματος ἀρχαιολόγοι δὲν ἠδυνήθημεν νὰ διαγνώσωμεν κάλλιον καὶ περιγράψωμεν σαφῶς καὶ λεπτομερῶς τὰς ἐν τῷ μουσεῖῳ ἡμῶν ἀρχαιότητας.

Κατωτέρω παραθέτομεν τὰς πρωτοβουλίας τοῦ Συλλόγου γενόμενας διαλέξεις :

« Δ η μ ό σ ι α μ α θ ή μ α τ α .

Τοῦ Α'. Ἔτους.

Ι. Β. Χρυσοδόνης

Περὶ ἀεροστάτου.

Κ. Γεωργιάδης

Περὶ ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς μορφώσεως τῆς κοινωνίας, ἀναγνώσματα 2.

Α. Πρωτοπαπαδάκης	Περὶ ἀρετῆς
Ν. Βουτσῖνος	Περὶ ἀσθενείας ἐν γένει.
Ι. Β. Χρυσοδόνητος	Περὶ τηλεγράφου. Ἀναγνώσματα 2.
Κ. Γεωργιάδης	Πανηγυρικός.
Γ. Κρητικός	Περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἰατρικῆς.
Γ. Γεωργιάδης	Περὶ γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων καὶ περίπλου τῆς γῆς.
Α. Πρωτοπαπαδάκης	Περὶ ψυχῆς.
Κ. Λαζαρίδης	Περὶ κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ἀναγνώσματα 2.

Τοῦ Β'. ἔτους.

Ι. Β. Χρυσοδόνητος	Περὶ φιλολογίας ἐν γένει καὶ περὶ ἑλλήν. φιλολογίας
Κ. Γεωργιάδης	Πανηγυρικός.
Γ. Ἀριστάρχης	Περὶ τῆς παρ' Ἀραβίαν χημείας.
» »	Περὶ τῆς παρ' Ἀραβίαν ὀρυκτολο- γίας.

Τοῦ Γ'. ἔτους.

Ἀρχιμανδρ. Νεόφυτος	Περὶ τῆς ὠφελείας τοῦ ἐμπορίου.
Γ. Κ. Λαζίδης	Ἱστορικά ἀποσπάσματα, ἀναγνώ- σματα 2.
Μ. Δ. Μαργαριτώφ	Βυζαντινὴν Ἱστορίαν, ἀναγνώ- σματα 2.
Γρηγ. Καλλιδης	Περὶ δεισιδαιμονιῶν.
Δ. Μισιτζῆς	Τραγωδίαν αὐτοῦ ἀνέκδοτον.
Ν. Βουτσῖνος	Περὶ ἡλικίας ὑπὸ φυσιολογικὴν ἔποψιν.
Κ. Τσαούση Βάγιας	Περὶ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.
» » »	Πανηγυρικός.

Παραθέτομεν ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν εἰσφορῶν πρὸς τὸν Σύλλογον ἵνα κατανοηθῆ ἡ προθυμία τῶν ἐντοπίων καὶ ξένων ὅπως συμβάλλωσι εἰς τὸ ἔργον τοῦ Συλλόγου καὶ ἵνα οἱ ἐπιζῶντες ἐπίγονοι συγγενεῖς καὶ φίλοι τῶν φιλομούσων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπιναφέρωσι εἰς τὴν μνήμην των τὰ ὀνόματά των καὶ μιμηθῶσιν αὐτοῦς εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν κοινῶν πραγμάτων φροντίδα καὶ πατριωτικὴν συμπαράστασιν των.

Κατάλογος

τῶν μέχρι σήμερον συνδραμόντων τὸν Σύλλογον.

Μεγάλοι εὐεργέται.

Ἡ Α. Σ. ὁ ἅγιος Ἡρακλείας Κ. Πανάρετος	συνδρομὴ 50 Λ.	ὄθ. κατ' ἔτος	
»	»	»	Συνδρομὴ τριετῆς Γρ. 15.900
Ἄνωνυμος	»	»	» 28.000
Ἑλληνικὸς Φιλ. Σύλλογος Κ/πόλεως	»	»	Λίρ. Ὄθ. 105
Θρακικὸς Φιλεκπ. Σύλλογος	»	»	διετῆς » » 80

Εὐεργέται.

Κ. Γ. Θεοδωρίδης	δωρ. ὁμολόγ.	200 λιλ.	Ῥαιδεστός συνδ.τριετ. Γρ.	5830
Ἄθηνόδ. Ν. Δημητρίου	»	» 100	»	» 3574
Εὐαγγέλης Μανδανάκης	»	» 100	»	» 2438
Ἀρχιμανδρ. Νεόφυτος	»	» 50	»	» 1590
Δημήτριος Σταυρίδης	»	» 50	»	» 1378
Ἀδελφοὶ Λαζιδαι	»	» 50	»	» 1378
Ἀδελφοὶ Μαργαριτώφ	»	» 50	»	» 1272
Ἀλέξ. Ν. Φουρτούνης	»	» 50	»	» 1272
Τριαντ. Κωνσταντίνου	»	» 50	»	» 1270
Σταῦρος Τζορτζώφ	»	» 50	»	» 1060
Κιρκόρ Ἀλγιανακιάν	»	» 50	»	» 1060
Γεώργιος Πάντισοβιτς	»	» 50	»	διετῆς » 848
Νικόλαος Ἰωαννίδης	»	» 50	»	» διετῆς » 744
Στοῦρος Μανουήλ	»	» 50	»	» διετῆς » 741
Ξενοφῶν Γ. Θεοδωρίδης	»	» 50	»	» ἑνὸς ἔτ. » 530
Θεόδωρος Λεμονίδης	»	» 200	»	» ἑνὸς ἔτ. » 2180
Μιμήκος Κοβαλακίδης	»	» 200	»	» . . . »

(*) Ἡ τοῦ τρίτου ἔτους συνδρομὴ τῆς Α. Σ. δὲν κατεβλήθη εἰσέτι.

Τακτικὰ μέλη.

	Διαμονή				
Ὁ Θεοφ. Ἄγ. Μετρῶν Κ. Δοσίθεος	Μέτραι	συνδρ.	τριετ.	Γρ	1908
A. E. Tacchella	Ῥαιδεστός	»	»	»	1575
Δημήτριος Σ. Παπαδόπουλος	»	»	»	»	954
Αἰκατερίνη Ἀνδρέου	Κων/πολις	»	»	»	1590
Ματθ. Ἀργυριάδης, πατριαρ. ἔφημ.	»	»	»	»	1060
Ζαφείριος Θεοδώρου	Ῥαιδεστός	»	»	»	636
Γεώργιος Χ. Δημητριάδης	»	»	»	»	424
Νικόλαος Βενλίδης	»	»	»	»	318
Ἰωάννης Λεοῦνης	»	»	»	»	742
Μιτάκος Φ. Μιτακίδης	»	»	»	»	318
Κυριάκος Τσοῦχλος	»	»	»	»	739
Ἀντώνιος Δεληκάτος	Σμύρνη	»	»	»	636
I. B. Χρυσοδόνης	Ῥαιδεστός	»	»	»	318
Ἀθανάσιος Χ. Ἀγγελάκη	»	»	»	»	318
Γεράσιμος Κρητικός	»	»	»	»	422
E. Piaseskí Ingenier	»	»	»	»	318
Εὐστάθιος Γιαβασόπουλος	Κων/πολις	»	»	»	1272
Γεώργιος Τσοπάνογλους	»	»	»	»	636
Γεώργιος Σεΐτανίδης	»	»	»	»	318
Ἰωάννης Ξανθόπουλος	»	»	»	»	954
Μιμῆκος Κωνσταντίνου	»	»	»	»	530
Χ. Σάββας Παπαδόπουλος	»	»	»	»	636
Νικόλαος Ἀριστόβουλος	Βιζύη	»	»	»	977
Ὁ Παν. ἄγ. Βιζύης κ. Πλάτων	»	»	»	»	954
Ἀρχοντῆς Θεοδωρίδης	»	»	»	»	316
Χαράλαμπος Νικολαΐδης	»	»	»	»	318
Μανουήλ Θ. Χατζόπουλος	»	»	»	»	318
Ὁ Π. ἄγ. Σηλυβρίας κ. Ζαχαρίας	Σηλύβρια	»	»	»	830
Σ. Σταυρινάκης	Ἡράκλεια	»	»	»	1216
Ἀριστείδης Θεοδοσίου	Κων/πολις	»	»	»	318
Ἱερόθεος Ἀϊναλίδης	Σηλύβρια	»	»	»	290
Σάββας Σταυρίδης	Κων/πολις	»	»	»	636
Γεώργιος Μητακίδης	Ῥαιδεστός	»	»	»	424
Κυριακὸς Μαυρίδης	»	»	»	»	636
Ἀθανάσιος Μανουηλίδης	»	»	»	»	749
Ἰωάννης Πολυχρονιάδης	Βιζύη	»	»	»	189
Χαράλαμπος Τριανταφυλλίδης	»	»	»	»	189

	Διαμονή	
Στέργιος Ἀλεξίου	Βιζύη συνδρ. τριετ. Γρ.	191
Κοσμάς Μανουήλ	Κων/πολις » » »	624
Θεοχαράκης Μητακίδης	Ῥαιδεστός » » »	368
Παντιᾶς Βλαστός	» » » »	530
Χαράλαμπος Πανᾶς	» » » »	326
Γεώργιος Σταυρίδης	» » » »	636
Γεώργιος Κοβαλακίδης	» » » »	630
Σπυρίδων Κρητικός	» » » »	420
Ἀναγνώστης Εὐ. Παππᾶ Ἰωάννου	» » » »	918
Γεώργιος Θεοχαρίδης	» » » »	634
Χατζῆ Στέφανος Εὐσταθίου	» » » »	318
Ἀδελφοὶ Παντέρμαλη	Καλλίπολις » » »	700
Δημ. Χ. Κ. Δημητρίου	Ῥαιδεστός » » »	795
Ἀλέξιος Θεοδοσίου	» » » »	315
Γρηγόριος Καλλίδης	» » διετῆς »	477
Στέφανος Μανουηλίδης	» » τριετῆς »	530
Αὐγουστῖνος Δούσης	» » » »	954
Δαβὶτ Νεφούσης	» » διετῆς »	212
Ἰωάννης Κωνσταντινίδης	Κων/πολις » » »	212
Βασίλειος Κωνσταντινίδης	» » τριετῆς »	318
Ἀθανάσιος Κωνσταντινίδης	» » διετῆς »	218
Φώτιος Κυριακοῦ	» » τριετῆς »	318
Γαβριήλ Βελησαρώφ	Ῥαιδεστός » » »	318
Δημήτριος Βουργαζλῆς	» » » »	318
Κωνσταντῖνος Α. Κοβαλακίδης	» » » »	318
Κωνσταντῖνος Σαραφείδης	» » » »	424
Πέτρος Ἀσλάν	» » » »	636
Δημήτριος Γεροῦβος	» » » »	382
Γεώργιος Σίμου	Γάνος » » »	636
Φώτιος Δ. Κλαυσίδης	Βουργάζι » » »	318
Ἀριστείδης Παρτάλης	Ῥαιδεστός » » »	630
Βασίλειος Κεχαγιόγλου	» » » »	318
Χ. Θεόδωρος Σταυρίδης	» » διετῆς »	218
Σωτήριος Χ. Βασιλείου	» » » »	213
Νεφθαλήμ Χαχάμ Ἰεντώφ	Ἰάμπολις » » »	424
Κωνσταντῖνος Θεοχαρίδης	Ῥαιδεστός » » »	212
Ἀθανάσιος Ζαχαρίου	Γάνος » » »	424
Γεώργιος Γιακουμιδάκης	Ῥαιδεστός » » »	212
Κωστούλιας Βουτριάδης	» » » »	636

		Διαμονή			
Βαλάσης Μαλτέζη		Ῥαιδεστός	συνδρ.	διετ.	Γρ. 212
Στέφανος Μανουήλ, καφεπώλης		»	»	»	» 212
Κίμων Δεληκάτος		»	»	»	» 424
Λιμπέριος Παννάς		»	»	»	» 212
Ἄναστάσιος Ἀφεντούλης		»	» τρίτου ἔτ.»		106
Κώστας Σπύρου		»	»	»	» 92
Κωνσταντῖνος Ἰωαννίδης	Σηλύβρια	»	»	»	» 106
Μιχαήλ Βασιλείου	Ῥαιδεστός	»	»	»	» 106
Χ. Βασίλειος Καρακατσάνης	»	»	»	»	» 106
Γεώργιος Χατζηεξηντάρης	Μάλαρα	»	»	»	» 318
Ἀγγελικὴ Φωσαίτου	Ῥαιδεστός	»	»	»	» 106
Κωνστ. Χριστοδούλου	»	»	»	»	» 106
Μανουήλ Ταβουλάριος	»	»	»	»	» 206
Σαλῆ Ἐφέντης	Κων/πολις	»	»	»	» 106
Ἄβραάμ Λευῆ	»	»	»	»	» 159
Δανιήλ Ἀρχιμανδρίτης	»	»	»	»	» 106
Εὐθ. Παππᾶ Ἀβραάμ	»	»	»	»	» 106
Νικόλαος Κέντρου	Ῥαιδεστός	»	»	»	» 106
Φώτιος Γριανταφύλλου	»	»	»	»	» 106
Νικόλαος Χ. Ἰωάννου	»	»	»	»	» 106
Κωνσταντῖνος Ἀθανασίου	»	»	»	»	» 106
Μάξιμος Βουτσίνος	»	»	»	»	» 106

Δωρηταί.

Τεφῆκ πασσᾶς διοικητῆς Ραιδεστοῦ		Γρ. 1060
Ἡ Α.Μ. ὁ Πατρ. Ἀντιοχείας κ.κ. Ἱερόθεος		» 1060
Ζ. Στεφάνοβικ	Κων/πολις	» 2710
Μῆτρος Νικολάου	Ἡπειρώτης	» 1060
Ν. Συμεών	Βιέννη	» 736
Πρόφην Ἀδρ)πόλεως κ.κ. Κύριλλος	Κων/πολις	» 1060
Μιμήκος Κωνσταντίνου	Ῥαιδεστός	» 1060
Ἰωάννης Κοντοφωτίδης	Ἰωάννινα εἰς ὁμόλογον	» 1060

Συνδρομηταί.

		Διαμονή	
Κωνσταντῖνος Γεωργιάδης	Ῥαιδεστός	Γρ. 105	
Ἡλίας Βασιλειάδης	»	» 106	

	Διαμονή	
Ευαγγέλης Βαλσαμίδης	΄Ραιδεστός	Γρ. 106
Δημήτριος ΄Ανδροῦτσος	» (διετής συνδρ.)	» 630
Νικ. Κουροῦ Δημήτρη	40 ΄Εκκλησίαι	» 212
Φίλιππος ΄Αλεξάνδρου Κούσης	Ραιδεστός	» 210
Νικόλαος Δημητρίου	»	» 530
΄Αναστ. Πρωτοπαππαδάκης	»	» 105
΄Αρχιμανδρίτης Διονύσιος	»	» 317
Σπυρίδων Μιχαηλίδης	Σηλύβρια	» 184
΄Ο Θ. ἄγ. Μυριοφύτου κ. Γρηγόριος	Μυριοφύτον	» 270
Στυλιανὸς Εὐστρατιάδης	Κων/πολις	» 530
Θεόδωρος Τσουνίδης	»	» 530
΄Αθανάσιος Ταχυντζής	»	» 212
΄Ο Θ. ἄγ. ΄Ελαίας κ. Καλλινικός	Διδυμότειχον	» 530
΄Αδαμάντιος ΄Αντωνιάδης	Σηλύβρια (διετής συνδρ.)	» 95
Νικόλαος ΄Αθηναγένης	Σηλύβρια	» 54
Μᾶρκος Μαρσάν	Κων/πολις	» 106
΄Ο Πανιερώτατος ἄγ. κ. Διονύσιος	»	» 530
΄Ελευθέριος Σταυρίδης	Σηλύβρια (διετής συνδρ.)	» 512
΄Αναστάσιος Σταμούλης	» » »	» 212
Εὐστάθιος Σεργιάδης	» » »	» 92
Εὐλάμπιος Θεοδωρίδης	» » »	» 184
Κωνσταντῖνος Βαχάρης	Κων/πολις	» 212
Δημήτριος Πελέκης	40 ΄Εκκλησίαι	» 212
Κωνσταντῖνος Κεχαγιόγλους	Σηλύβρια	» 212
΄Ανδρέας Πολυχρονιαδης	»	» 92
΄Αλέξανδρος Δημητριάδης	΄Αδρ/πολις	» 212
Gaspard Genna	Καλλιπόλις (διετ. συνδρ.)	» 318
΄Αναγνώστης Λογοθετίδης	Βιζύη	» 212
Νικόλαος Στεργίου	»	» 106
Φώτιος ΄Αρχιγένης	΄Επιβάται	» 212
Εὐσέβιος Γιασιμίδης	»	» 106
΄ΗΣύχιος Δεληκάτος	΄Ραιδεστός	» 212
΄Ακριβή Κοντογούρη	Σηλύβρια	» 92
΄Ανέτος Γκιουλίδης	Τσαντώ (διετής συνδρ.)	» 184
Νικόλαος Παπαδόπουλος	Αἶνος	» 92
Χ. Γεώργιος Χ. ΄Ιωάννου	Βαβαεσκι	» 106
Φωτάκης Μητακίδης	΄Ραιδεστός	» 318
Θεμιστοκλῆς Σούγγρας	Πειραιεύς	» 212
Νικόλαος Τσερνογκόρτουβιτς	΄Ηράκλεια	» 212

	Διαμονή	
Γεώργιος Ψαλτιάδης	Ῥαιδεστός	Γρ. 106
Χρήστος Καραβιδόπουλος	»	» 46
Ἄθανάσιος Σάβουλος	Βαυργάζι	» 105
Ἐσρέφ Βέης	»	» 106
Ἄλῃ ἐφέντης Τουσόνογλους	Ῥαιδεστός	» 318
Χουσνῆ Βέης	»	» 210
Μαχμουτ ἐφένδης	»	» 212
Ῥασήμ ἐφένδης	»	» 106
Ἰβραῖμ ἐφένδης	»	» 212
Πρωτοσύγκελος Νεόφυτος	»	» 106
Μαργαρίτης Εὐσταθίου	Ῥαιδεστός	» 105
Ἄρτιν Σουκεασιάν	»	» 106
Μιχαήλ Μαλιάδης	Φιλίπ/πολις	» 212
Ἄδριανὸς Μερεμέτης	Κρανίδιον	» 212
Βασίλειος Ἀλεπόπουλος	Ῥαιδεστός	» 212
Νικόλαος Βουτσίνος	»	» 110
Μαργαρίτης Κύρκου	Σαμμακόβιον	» 53
Ἄριστείδης Σεμελάς	Κων/πολις	» 106
Ἀναστάσιος Χ. Κ. Μακαριάδης	Καισάρεια	» 216
Ἄριστείδης Ῥαζῆς	Κων/πολις	» 212
Ἀλέξανδρος Κ. Ἰσμυρίδης	»	» 106
Κωνσταντῖνος Α. Νικολαΐδης	Βόλος	» 212
Ζαφείριος Κοβαλακίδης	Ῥαιδεστός	» 106
Κωνσταντῖνος Χατζόπουλος	40 Ἐκκλησῖαι	» 212
Ἐλένη Ζαχαρίου	Ῥαιδεστός	» 106
Βασιλική Ν. Δημητρίου	»	» 106
Μαριγῶ Χ. Γεωργίου	»	» 106
Αἰκατερίνη Χ. Ἰωάννου	»	» 92
Ἄγγελικὴ Α. Παννᾶ	»	» 116
Θεμιστοκλῆς Θαλασσινὸς	Ἄδρ/πολις	» 106
Ἰωάννης Ν. Λοῖζος	Κων/πολις	» 212
Χαρίλαος Σταυρινάκης	»	» 210
Κωνσταντῖνος Ζέρβας	Ῥαιδεστός	» 106
Χρήστος Ἀθανασίου	Κων/πολις	» 265
Στέφανος Χατζόπουλος	»	» 106
Πρωτοσύγκελος Θεόφιλος	»	» 424
Κωνσταντῖνος Ἰωαννίδης	»	» 106
Βασίλειος Παπαδόπουλος	»	» 106
Εὐστράτιος Λογοθέτης	Πάνιδον	» 106

	Διαμονή	
Βασίλειος Έμμανουήλ	Γανόχωρα	Γρ. 106
Άρχιμανδρίτης Νεόφυτος	Κων/πολις	» 232
Έλευθέριος Διαμαντόπουλος	΄Ραιδεστός	» 106
Μιχαήλ Κοκκινίδης	40΄ Εκκλησΐαι	» 318
Χρήστος Λογιωτάτου	»	» 106
Λούκας Δήμου	Σαμμακόβιον	» 106
Π. Καραθανάσης	Κων/πολις	» 162
Κωνσταντίνος Δουκίδης	Σαμμακόβιον	» 106
Μιχαήλ Δημητρίου	Βουργάζιον	» 116
Κωνσταντίνος ΄Ηρακλειδης	΄Ραιδεστός	» 106
Χρήστος ΄Αγγελίδης	Γιούργεβον	» 212
΄Αθανάσιος Νικολάου	΄Ραιδεστός	» 530
΄Αλέξανδρος Εύγενίδης	΄Αθηναί	» 212
Παναγιώτης Χρήστου	Βουργάζιον	» 106
Μιχαήλ Γκιουμουσιερδάνης	Φιλίπ/πολις	» 318
΄Αθανάσιος Γκιουμουσιερδάνης	»	» 218
Νικόλσος Φ. Κομνινάκης	Κεσσάνη	» 106
Σωκράτης Νικολαΐδης	Κων/πολις	» 212
Γεώργιος ΄Ιωαννίδης	»	» 116
Μιλτ. Α. Οϊκονόμου	»	» 106
΄Ιωάννης Καραλόπουλος	»	» 106
΄Αντώνιος ΄Ανανιάδης	»	» 106
Νησήμ Βενσουσέ	΄Ραιδεστός	» 212
΄Αντώνιος Χ. Γεωργίου	»	» 106
΄Ιωάννης Κωνσταντίνου	Κων/πολις	» 106
Γεώργιος Σαραντίδης	Γσορλοϋ	» 212
Νικηφόρος Γλυκάς	Κων/πολις	» 105
΄Αθανάσιος Γ. Παπαδόπουλος	΄Ραιδεστός	» 92
Χ. ΄Αλεξοϋ Σταύρου	»	» 106
Γεώργιος Δαγλίδης	»	» 06
Ζωή Κ. Λαζίδου	»	» 106
Χ. ΄Αγκόπ Τζιγκόζογλους	»	» 105
Δημοσθένης Σουβαλιτζής	»	» 63
΄Ανίκα Σ. Σταυρινάκη	΄Ηράκλεια	» 106
΄Ροδιά Θ. Λεμονίδου	΄Ραιδεστός	» 18
Παρασκευή Χ. Σάββα	»	» 92
Στυλιανός ΄Αναστασόπουλος	»	» 104
΄Ιωάννης Τσαρπαλάκη	Κρήτη	» 63
Π. Κλάδος	Κων/πολις	» 212

Καλλιβούλης	Διαμονή	Γρ. 106
Χ. Δημήτριος Χ. Νικολάου	Κων/πολις	» 106
Κρούγιος Κερέκογλους	Ῥαιδεστός	» 106
Μιχαήλ Χαραλάμπου	»	» 53
Πολυχρόνης Χουρμούζη		» 53
Εὐστράτιος Ἀθηναγένης		» 53
Ἀρχιμανδρίτης Νικηφόρος	Χάλκη	» 530
Φώτιος Κοσμίδης	Ῥαιδεστός	» 530
Νικόλαος Βόκου	»	» 184
Χριστόδουλος	»	» 318
Θεόδωρος Νικολάου	»	» 318
Ἀργύριος Ἀθανασίου	»	» 106
Δημήτρη Κεχαγιᾶς	»	» 530
Θεόδωρος Εὐαγγέλου	»	» 106
Πέτρος Σαντορίνιος	Ἀθήναι	» 63
Φίλιππος Ἰωάννου	»	» 92
Ν. Δ. Βαφειάδης	Ῥαιδεστός εἰς βιβλία	» 200

Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι ἐπὶ συνόλου 260 τῶν ἄνω πινάκων εὐεργετῶν, τακτικῶν μελῶν, δωρητῶν καὶ συνδρομητῶν οἱ 132 προέρχονται ἐκ Ραιδεστοῦ καὶ οἱ ἕτεροι 128 ἀπὸ διάφορα ἄλλα μέρη ἐκ φιλομούσων ὁμογενῶν μετὰ τῶν ὁποίων συνεδέοντο οἱ Ραιδεστηνοὶ εἴτε ἐμπορικῶς εἴτε κοινωνικῶς κοὶ κατῶρθωνον νὰ προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον των εἰς γενναίας εἰσφοράς ὑπὲρ τοῦ ἔργου τοῦ Συλλόγου.

Διὰ νὰ μὴ νομισθῇ δὲ ὅτι αἱ ὡς ἄνω εἰσφοραὶ ἐπετυγχάνοντο εὐκόλως καὶ ἄνευ ἐντατικῆς προσπάθειας, παραθέτομεν καὶ ἓν ὑπόδειγμα ἐπιστολῆς ἧς ἀπέστειλεν ὁ Σύλλογος πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ὁμογενεῖς, τὰ Σωματεῖα καὶ τοὺς δυναμένους νὰ συνεισφέρωσι, ἵνα καταδειχθῇ ὅτι διὰ τῶν τοιούτων γραπτῶν ἐκκλήσεων καὶ ἄλλων προφορικῶν προτροπῶν ἐπραγματοποιοῦντο τὰ δημοσιεύμενα ἀξιόλογα καὶ ἀξιέπαινα κατορθώματα τοῦ Συλλόγου :

Θεακτικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς

Σύλλογος ἐν Ῥαιδεστῷ

Τῆ 25 Νοεμβρίου 1873

Ἀριθ. 470

Τῷ ἀξιοτίμῳ Προέδρῳ

Τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος

Εἰς Σηλυβρίαν

Ἀξιότιμε Κε Πρόεδρε,

«Νομίζοντες ὅτι δὲν σὰς λανθάνει ἡ ὑπαρξίς τοῦ πρὸ δύο ἐτῶν ἐπ' αἰσίους οἰωνοῦς συστάντος καὶ ἤδη ἐπὶ πλείοσιν ἐλ-

πίσι καὶ πράγμασιν ὑφισταμένου Θρακικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ ἐν Ῥαιδεστῷ Συλλόγου, σὰς ἐσωκλείομεν τὸν ἰσολογισμόν τοῦ ἤδη λήξαντος δευτέρου Συλλογικοῦ ἔτους καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως μὴ ἀπαξιώσητε νὰ διέλθητε αὐτόν, ἵνα κατίζητε δι' αὐτοῦ καὶ καταμάθητε δι' ἀριθμῶν τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ Συλλόγου, ἣτις ἐν τοῖς τοιοῦτοις βέβαια Σωματείοις ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν βάσιν τῆς εἰς τὸ μέλλον διατηρήσεως τῶν.

» Βεβαίως δὲν δυνάμεθα εἰσέτι νὰ καυχηθῶμεν ὅτι ἐπράξαμεν πολλὰ καὶ μεγάλα, ἐφιλοτιμήθημεν ὅμως πάση σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ, ὅπως ἀνταποκριθῶμεν ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸν ἐπικρατοῦντα γενικὸν ὄργανισμόν τοῦ Ἔθνους ἡμῶν πρὸς τὴν παιδείαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν τάσιν τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, τοῦ δικαίως ἐπικαλουμένου αἰῶνος τῶν φώτων, τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

» Ὑπὸ ταύτης λοιπὸν ἐμφορούμενοι τῆς ἰδέας, ἐσκέφθημεν, ἅμα συστάντος καὶ καταρτισθέντος τοῦ Συλλόγου ἡμῶν νὰ ποιήσωμεν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐμψυχώσεως, ὑποστηρίξεως καὶ διαδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, καθ' ἅπασαν τὴν καθ' ἡμᾶς πόλιν καὶ ἐπαρχίαν, γινώσκοντες ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἰδίως Παιδεία, εἶναι τοῦ μὲν παγκοσμίου πολιτισμοῦ ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος, τοῦ δὲ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τὸ σωτήριο σκάφος τὸ διασῶσαν ἐν τῷ πολυκυμάντῳ τῶν αἰώνων σάλῳ τὴν πολύτιμον δάδα τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν ἔθνισμοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας.

» Αἱ διετεῖς μέχρι τοῦδε ἐργασίαι τοῦ Συλλόγου περιστράφησαν, ἐν μὲν τῇ πόλει ἡμῶν περὶ τὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν ἀνύψωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς εἰς τέλειον Σχολαρχεῖον καὶ περὶ τὴν διατήρησιν τοῦ Παρθεναγωγείου καὶ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου διὰ καταλλήλου καὶ ἐπαρκοῦς προσωπικοῦ, κατὰ δὲ τὴν Ἐπαρχίαν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς δημοτικῆς πρὸ πάντων παιδεύσεως τῆς ἀδιασείστου καὶ στερεωτάτης ταύτης βάσεως πάσης ὑψηλοτέρας παιδείας, κατ' ἐκεῖνα μάλιστα τὰ μέρη, ἅτινα μαστίζει παχυλὴ ἄγνοια καὶ πενία ἐλεινή. Καὶ ποῦ μὲν ἐξ ὑπαρχῆς συνεστήσαμεν σχολεῖα, ποῦ δὲ τὰ ἤδη κακῶς ὑπάρχοντα καὶ διευθυνόμενα μετερρυθμίσαμεν ἐπὶ τὸ βέλτιον πληρώνοντες ἐκ τοῦ Συλλόγου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀλοσχερῶς τοὺς μισθοὺς τῶν διδασκάλων καὶ ἅπαντα τὰ βιβλία δωρεὰν χορηγοῦντες εἰς τοὺς ἀπόρους μαθητάς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑποτρόφους διατηροῦντες ἐν τῷ Σχολαρχεῖῳ τῆς ἡμετέρας πό-

λεως, ὅπως μορφωθῶσι μετ' ὀλίγον διδάσκαλοι διὰ τὰς ἐπαρχίας. Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ βραχὺ τοῦτο διάστημα τῆς ὑπάρξεως του διεπράξατο ὁ Σύλλογος· ἔχομεν δὲ ἐλπίδας ὅτι κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν περίοδον θέλει πράξει πολλῶ πλείονα καὶ σπουδαιότερα τῶν μέχρι τοῦδε, καθόσον καὶ πλείονα Σχολεῖα προτίθεται νὰ συστήσῃ, καὶ τὰς ἐνεργείας του εὐρύτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον νὰ ἐπεκτείνῃ, ἵνα δυνηθῇ οὕτω ἡ ὠραία αὕτη Θράκη νὰ καταστῇ ἐπαξίως τῆς ἀρχαίας εὐκλείας τῆς φωτοβόλος ἐστία τῶν φώτων κατὰ πᾶσαν τὴν Ἄνατολὴν. Καὶ ἀπὸ τοῦδε μάλιστα μετ' εὐχαριστήσεως οὐχὶ μικρᾶς εὐρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν ν' ἀναγγείλωμεν ὑμῖν, ὅτι ὄχι μόνον ὁ πρὸς τὴν παιδείαν ἔρως τῶν κατοίκων ἐπεξετάθη, ἀλλὰ καὶ ἡ μέχρι τοῦδε παντάπασιν ὑπνώτιττουσα ἐθνικὴ συνείδησις, ἤρξατο κάπως διεγειρομένη καὶ ἐνεργοῦσα.

» Οὕτως ἐργαζόμενοι, Κύριοι, νομίζομεν ὅτι ἀνταποκρινόμεθα πρὸς τὴν εὐγενῆ τάσιν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, τὸ ὅποιον ἐπόμενον τοῖς ἴχνεσι τῶν εὐκλεῶν αὐτοῦ προγόνων, σπεύδει ὅπως διὰ τῆς ἐμφύτου αὐτοῦ φιλομαθείας καταλάβῃ τὴν πρέπουσαν θέσιν μετὰ τῶν ἐξευγενισμένων καὶ πεφωτισμένων τῆς ὑψηλίου λαῶν, ὧν ἐπὶ τοιούτους αἰῶνας ὑπῆρξεν ὁ ἀμίμητος διδάσκαλος.

» Τὸ ἀποτέλεσμα λοιπὸν τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν κοινοποιοῦντες ὑμῖν σήμερον, Κύριοι, πεποίθαμεν ὅτι θέλομεν εὐρεῖ καὶ ἐν ὑμῖν τὰ αὐτὰ αἰσθήματα καὶ τὰς αὐτὰς εὐγενεῖς τάσεις, τῶν ὁποίων τρανὰ μέχρι τοῦδε ἐδώκατε δείγματα.

» Ἐν τούτοις εὐαρεστηθῆτε παρακαλοῦμεν, νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξισταμένης πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως ἡμῶν μεθ' ἧς διατελοῦμεν.

Ὁ Πρόεδρος καὶ ἄ. α. ὁ Ἀντιπρόεδρος

Δημ. Ι. Σταυρίδης

(Τ.Σ.)

Ὁ Γραμματεὺς

Γε. Κ. Λαζίδης*

Ἐν κατακλείδι τῆς περιλάμπρου δράσεως τοῦ Θρακικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου Παιδευτοῦ, τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ἐκπαιδευτικοῦ τούτου κοσμήματος τοῦ τιμήσαντος ὀλόκληρον τὴν Θράκην, πρέπει

νά σημειώσωμεν ὅτι οἱ φιλογενεῖς ἐκεῖνοι Ραιδεστηνοὶ ἄνδρες, μὲ τὴν πρακτικότητα, ἣτις διέκρινε τοὺς προγόνους μας, ἐχρησιμοποίησαν τὴν περιουσίαν τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸν προσφορώτερον τρόπον ἀνεγείραντες διὰ τῆς συλλεγείσης περιουσίας καὶ διὰ τῆς ἄνευ ἀμοιβῆς προσωπικῆς τῶν ἐργασίας τὸ καλλιμάρμαρον μέγαρον τοῦ Συλλόγου, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσεν διὰ τὴν νεωτέραν γενεάν καὶ ἀπετέλεσε τὸν πυρῆνα τῆς ἐκπολιτιστικῆς καὶ κοινωνικῆς κινήσεως τῆς Ραιδεστοῦ, διὰ τοῦ Ἀναγνωστηρίου «Ἡ Βισάνθη», Σωματείου ὅπερ διεδέχθη τὸν Σύλλογον ἐν τῷ κτιρίῳ αὐτοῦ, ὅταν ἡ δρᾶσις τοῦ Συλλόγου, ὑποβλεπομένη παρὰ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, ἀνεκόπη. Οἱ Τοῦρκοι ἐδέχθησαν τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἀναγνωστηρίου (Κιραάτχανέ), διότι ἡ ὄνομασία του ἦτο ὀλιγώτερον δι' αὐτοὺς ἐθνικῶς κακόηχος ἀπὸ τὴν ὄνομασίαν τοῦ Συλλόγου. Περὶ τῆς δράσεως τοῦ Ἀναγνωστηρίου «Ἡ Βισάνθη» θὰ πραγματευθῶμεν εἰς τὸ προσεχές κεφάλαιον περὶ κοινωνικῆς ζωῆς καὶ κινήσεως.

Διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς (Ἀρρεναγωγείου) Ραιδεστοῦ ἔτους 1917.

ΕΜΠΟΡΙΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΝ — ΕΞΑΓΩΓΙΚΟΝ

Ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος ἀναφέρεται, ὁ λιμὴν τῆς Παιδεστοῦ διεκρίνετο πάντοτε διὰ τὴν κολοσσιαίαν καὶ σημαντικὴν ἐμπορικὴν του κίνησιν, βοηθοῦσης δὲ τῆς πλουσίας καὶ ἀπεράντου ἐνδοχώρας ἀπετέλεσε κέντρον εὐρυτάτων ἐμπορικῶν συναλλαγῶν. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο θὰ ἔπρεπε νὰ συνδεθῇ μὲ τὰ προηγουμένως γραφόμενα περὶ ἐκπαιδεύσεως, διότι ἡ σημαντικὴ αὕτη ἐμπορικὴ κίνησις, συνεκεντροῦτο κατὰ τὸ ἀνώτατον ποσοστὸν τῆς εἰς χεῖρας Ἑλλήνων ἐμπόρων, οἵτινες μὲ ἀξιοθαύμαστον εὐφυΐαν καὶ ἐργατικότητα ἀλλὰ καὶ συνέπειαν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις των πρωτοφανῆ, κατάρθωσαν νὰ ἐμπνεύσουν ἀπερίοριστον τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην τῶν μεθ' ὧν συνηλάσσοντο Οἴκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ τοιαύτη ἐμπορικὴ ἐξέλιξις τῶν Ἑλλήνων τῆς Παιδεστοῦ ἐπέβαλλε νὰ ἔρχωνται εἰς συγχρωτισμὸν ὄχι μόνον δι' ἀλληλογραφίας, ἀλλὰ καὶ διὰ συνεχῶν ταξειδίων εἰς τὴν πλησιόχωρον πρωτεύουσαν καὶ ἀνά τὴν Εὐρώπην, ἡ δὲ τοιαύτη ἐπαφὴ ἐκτὸς τῆς προόδου τῶν ἐμπορικῶν των ἐπιχειρήσεων εἶχε καὶ τὸ εὐεργετικὸν πλεονέκτημα, ὅτι οἱ ἔμποροι τῆς Παιδεστοῦ καὶ ὅταν ἀκόμη ἔστεροῦντο ἀνωτέρας μορφώσεως διὰ τῆς ἐπικοινωνίας των μὲ τὸν ἔξω κόσμον ἐπλούτιζον τὰς γνώσεις των, παρηκολούθουν τὴν πρόοδον, καὶ προσεπάθουν νὰ βελτιώσουν τὴν πνευματικὴν, ἐκπαιδευτικὴν καὶ ἐκπολιτιστικὴν ἐξέλιξιν τοῦ τόπου των. Μὲ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα διέθετον ἀπὸ τὰς προσόδους τῶν ἐμπορικῶν των ἐπιχειρήσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γνώσεων των ἐκ τῆς μετὰ τῶν ἄνω ἐπαφῆς, ἐκτὸς τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς πατρίδος των, προσεπάθησαν νὰ μεταδώσουν τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως τόσο τῆς ἐνδοχώρας τῆς Θράκης, ὅσον καὶ διὰ τῆς ἀποστολῆς τῶν τέκνων των εἰς τὴν πλησιόχωρον Κων)πολιν. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον, ἡ νέα γενεὰ φοιτῶσα εἰς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ ξένα ἐκπαιδευτήρια τῆς πρωτεύουσας, ὡς εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν, τὴν Ἐμπορικὴν καὶ Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, εἰς τὰ Γυμνάσια Ζωγράφειον καὶ Χατζηχρήστου, εἰς τὰς Γαλλικὰς Σχολὰς Καδίκιοι, Φρέρηδων Φώρ, καὶ Ἀγγλοελληνικὴν Ροβέρτειον κλπ., ἐπανήρχετο εἰς τὴν πατρίδα μὲ νέας ἰδέας, μὲ ἀνωτέραν μόρφωσιν καὶ μὲ τὸν πόθον νὰ βελτιώσῃ καὶ τὰς πατρικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀλλὰ καὶ τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον τῆς πατρίδος.

Ἡ γειννίασις συνεπῶς μὲ τὴν Κων)πολιν καὶ ἡ ἐμπορικὴ εὐδαιμονία συνετέλεσαν βασικῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου καὶ δι' αὐ-

τὸ συνδέομεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο μὲ τὴν ἀκμὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ μὲ τὰ ἀξιοθαύμαστα ἀποτελέσματα, τὰ ὀφειλόμενα κατὰ πολὺ καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς βάσεις καὶ εἰς τὰ φωτεινὰ θεμέλια, ἅτινα ἐτέθησαν μὲ τὴν ἀξιοθαύμαστον πρωτοπόρον δρᾶσιν τοῦ Θρακικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου Ραιδεστοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου ἐθεωρήσαμεν καὶ πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν ἐπιγόνων νὰ ἀναφερθῶμεν ἐν ἐκτάσει ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ, διὰ νὰ ἐξάρωμεν ποῖα κατορθώματα ἐπέτυχον οἱ τότε πρόγονοι μὲ τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν ἀξιέπαινον ἰσχυρὰν θέλησιν των, μολονότι πολλακίς ἐστεροῦντο ἀνωτέρας ἐκπαιδευτικῆς καὶ πνευματικῆς μορφώσεως.

Εἰσαγωγικὸν Ἐμπορίον

Κυρίως συνίστατο εἰς τὰ ἀποικιακὰ εἶδη, ἅτινα εἰσήγοντο κατ' εὐθείαν ἐκ Τεργέστης, ἐξ Ὀδησοῦ, ἐκ Καλκούτας, ἐκ Ρίου, ἐξ Ἀμερικῆς καὶ διαμετακομιστικῶς (Τράνζιτο) ἐκ Κων)πόλεως. Ὀλόκληρον τὸ ἔμποριον τοῦτο μὲ ἀσήμαντον ἐξαίρεσιν ἐνὸς ἢ δύο μικρεμπορῶν Ἀρμενίων καὶ ἐνὸς μεγαλεμποροῦ ἐπίσης Ἀρμενίου, ἀποκλειστικοῦ εἰσαγωγέως σιδηρικῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, εὕρισκετο εἰς ἑλληνικὰς χεῖρας ὀκτῶ ἕως δέκα σοβαρωτάτων ἑλληνικῶν Οἴκων μὲ σεβαστὰ κεφάλαια καὶ μὲ ἀπεριόριστον πίστιν λόγῳ τῆς συνεπειᾶς των κατὰ τὰς συναλλαγὰς παρὰ ταῖς Τραπεζαῖς καὶ τοῖς Ἐμπορικοῖς Οἴκοις τῆς Τουρκίας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὰ ἀποικιακὰ ταῦτα εἶδη συνίσταντο εἰς Ζαχάρεις Αὐστριακῆς καὶ Ρωσικῆς προελεύσεως εἰς κώνους καὶ εἰς κόνιν (ψιλή), καφέδες ἐκ Βραζιλίας, Ρίου καὶ Τεργέστης, εἰς ὄρυζαν διαφόρων προελεύσεων, σάκκους ἐκ Καλκούτας καὶ ἐξ Ἰνδιῶν καταλλήλους διὰ τὴν συσκευασίαν τῶν γεννημάτων, εἰς διάφορα βαμβακέλαια καὶ λίπη ἐξ Ἀμερικῆς, εἰς ταραμάδες πρώτης ποιότητος γλωσσάτους καὶ δευτέρας ποιότητος κοσκινιστοὺς καὶ εἰς βούτυρα Σιβηρίας (Σιμπιρίσια) εἰς μεγάλα βαρέλια ἐκ Ρωσσίας, εἰς πετρέλαια ἐξ Ἀμερικῆς (STANDARD OIL), ἐκ Βατοῦμ τῆς Ρωσσίας (Ἀρβανιτίδης) καὶ ἐκ Ρουμανίας (STEA ROMANA). Τὰ πετρέλαια λόγῳ τῆς εὐφλέκτου ιδιότητός των ἀπεθηκεύοντο εἰς ἰδιαιτέραν παραλιακὴν ἔξω τῆς πόλεως ἀποθήκην (Γκάζ—Χανά) καὶ μὲ ἐπιστάτην Ἑλληνα ἐκ μέρους τῆς Δημαρχίας, εἰς ἣν ὑπήγετο ἡ ἀποθήκη αὕτη, εἰσεπράττετο δὲ σχετικὸν ὑπὲρ τοῦ Δήμου ἀποθήκευτρον. Εἰς τὴν αὐτὴν δημοτικὴν ἀποθήκην ἀπεθηκεύοντο τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, Ρωσσίας καὶ Αὐστρίας, εἰσαγόμενα οἶνοπνεύματα εἰς μεγάλας

βόμβας, κατάλληλα διὰ τὴν οἰνοπνευματοποιΐαν, καθὼς καὶ μικρὰ βαρέλια κονιάκ ἐκ Τεργέστης.

Ἐκτὸς τῶν ἄνω εἰδῶν διενηργεῖτο καὶ ἀξιόλογον εἰς μεγάλην κλίμακα εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον διὰ διαφόρων ἐμποροπλοιάρχων δι' ἴδιόν των λογαριασμὸν ἢ δι' ἀτμοπλοίων καὶ πλοίων ναυλουμένων ἀπὸ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Λέσβον, Χίον, Σάμον, ἀπὸ τὴν Κρήτην ἀπὸ τὴν Κέρκυραν, τὴν Σμύρνην, Ἀἶβαλί κλπ. Μικρασιατικὰ παράλια, τὰς Καλάμας, τὸ Γύθειον κλπ. πόλεις τῆς Ἑλλάδος, διαφόρων ποιοτήτων ἐλαιολάδων, ἐλαίων, σαπῶνων, σύκων, σταφίδων εἰς μικροὺς σάκκους, χαρουπίων, κρασιῶν κλπ.

Διεκομίζοντο δὲ τὰ μὲν ἔλαια εἰς δοχεῖα ἢ ἀσκούς, οἱ δὲ σάπωνες εἰς σάκκους καὶ ἦσαν οὗτοι διαφόρων ποιοτήτων ἀπὸ τοὺς ἀγνοὺς λευκοὺς (κιολτσὲ) μέχρι τῶν νοθευμένων (χωματερῶν). Οἱ σάπωνες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπωλοῦντο μὲ προθεσμίας πληρωμῆς καὶ μέχρι τριῶν μηνῶν. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπον διὰ πλοίων εἰσήγοντο ὀλόκληρα φορτία ἄλατος κατ' εὐθείαν ἐκ τῶν ἀλυκῶν.

Σοβαρὸν ὡσαύτως εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον διενηργεῖτο εἰς τὰ παστὰ ψάρια συσκευασμένα καταλλήλως εἰς βαρέλια μὲ σαλαμούραν ἀπὸ τὰς ἀντικρυνὰς νήσους Μαρμαρᾶν καὶ Κούταλιν, ἅτινα διωχετεύοντο ἐπίσης εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἰς μεγάλας ποσότητας ὑπὸ Ἑλλήνων ἐμπόρων τῆς Ραιδεστοῦ.

Ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἐξ ἄλλου (Μαύρη Θάλασσα) ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα καὶ Ὀρδοῦ χιλιάδες σάκκων φασολίων, ἀπὸ τὴν Κερασσοῦντα μεγάλοι σάκκοι φουντουκίων καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους λιμένας τοῦ Εὐξείνου βαρέλια ἀντζουγες, χαμψιά (ψαρικὰ) χαμηλῆς τιμῆς κατάλληλα διὰ τοὺς ἐργάτας τῶν ἀγροτικῶν ἐπαύλεων κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θερισμοῦ καὶ ἀλωνισμοῦ.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἔμποροι ἐξ Ἀσίας Κοῦρδοι καὶ Ζεῖμπέκηδες μὲ κοντοβράκια κατεσκήνωναν εἰς τὴν ἀμμώδη παραλίαν τῆς Ραιδεστοῦ μὲ τσακμακόπετρες καὶ δοκάνες πρὸς πώλησιν, εἶδη χρήσιμα διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν γεννημάτων. Διότι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχον αἱ σημεριναὶ θεριστικαὶ καὶ ἀλωνιστικαὶ μηχαναί. Οἱ αὐτοὶ ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας μικρέμποροι ἐκόμιζον μὲ πλοίαρια ὀλόκληρα φορτία καυσοξύλων, ἅτινα ἐπίσης ἐστοίβαζον εἰς τὴν ἀμμώδη παραλίαν, ἔστηνον δὲ καὶ ζυγαριῆς καὶ ἐπώλουν τὰ καυσόξυλα ταῦτα μὲ τὸ τσεκί (ζύγιον) εἰς ἀγοραστάς, οἵτινες τὰ ἐχρησιμοποιοῦν διὰ τὰς θερμάστρας των κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐπειδὴ τὰ ἐγχώρια καυσόξυλα καὶ ξυλάνθρακες ἦσαν ἀνεπαρκῆ.

Ὡς πρὸς τὸ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον ψιλικῶν, ὑφασμάτων, ὑαλικῶν, εἰδῶν πολυτελείας κλπ., ὑπῆρχον πολλὰ καταστήματα, ὁμο-

γενῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οἵτινες ἐπρομηθεύοντο τὰ ἄνω εἶδη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἢ καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Σημαντικὴ εἰσαγωγή ὡσαύτως διενεργεῖτο διαφόρων εἰδῶν ἀχταρικής (πιπέρι μαῦρο καὶ κόκκινο, μπαχαρικά, στίψες, χασεμπιά, λουλάκια, κατράμια, πίτσες κλπ., κλπ.) καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦτο κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος του διεξήγετο ὑπὸ ὁμογενοῦς.

“Ὅλα τὰ ὡς ἄνω ἀποικιακὰ καὶ ἐμπορεύματα παρελαμβάνοντο διὰ θαλάσσης καὶ ἀπεθηκεύοντο εἰς λιθίνας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποθήκας, αἵτινες ἦσαν ἠσφαλισμέναι κατὰ τῆς πυρκαϊᾶς. Τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα μετεφέροντο, ἐκτὸς τῶν χωρίων τῆς περιοχῆς Ραιδεστοῦ, εἰς Τυρολόην, Μάλγωρα, Κεσσάνην, Χαριούπολιν, Λουλέ-Βουργάζ, Βαβὰ-Ἐσκή, Οὐζοῦν-Κιοπροῦ, Σαράντα Ἐκκλησίας, Βιζύην καὶ μέχρις Ἀδριανουπόλεως εἰς ἀξιολόγους Ἑλληνικοὺς ἐμπορικοὺς Οἴκους, οἵτινες διετηροῦντο εἰς ὅλα τὰ ἀνωτέρω κέντρα. “Ὅλαι αἱ δοσοληψίαι αὗται διενεργοῦντο ἐπὶ καλῇ τῇ πίστει. Καὶ ὄχι μόνον ἄνευ τῆς προκαταβολῆς τῆς ἀξίας ἀλλὰ ἄνευ ὑπογραφῆς τῶν ἀγοραστῶν εἰς γραμμάτια, τὸ δὲ τίμημα κατεβάλλετο ἐγκαίρως, χωρὶς νὰ ἐμφανίζονται κρούσματα κακοπιστίας ἢ ἀρνήσεως ἐκπληρώσεως ἀνειλημμένων ὑποχρεώσεων. Τὸ ἀντίθετον ἐνεφανίζετο εἰς ἀσήμαντον ποσοστὸν καὶ εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις. Τὰ ἐμπορικὰ κέρδη ἦσαν εἰς ἱκανοποιητικὸν ποσοστὸν, οὐχὶ ὅμως ὑπερβολικά, διότι ὑπῆρχεν ἄμιλλα καὶ συναγωνισμός, ὅταν ἐπρόκειτο μάλιστα περὶ σοβαρῶν εἰς ποσὰ καὶ φερεγγυότητα πελατῶν καὶ διότι οἱ πελάται οὗτοι τοῦ ἐσωτερικοῦ ἔχοντες δοσοληψίας μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προτιμοῦν τὴν Ραιδεστόν, ἐὰν αἱ τιμαὶ προσφορᾶς δὲν ἦσαν συμφέρουσαι.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου διωχτεῦντο τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα εἰς τὰς ἀνωτέρω πόλεις τῆς ἐνδοχώρας, τοῦτο δὲ διὰ νὰ σημειωθῇ τὸ περιεργον τοῦ συστήματος, ἐνδεικτικὸν καὶ αὐτὸ τῆς μέχρις ἀπιστεύτου σημείου ἐντιμότητος καὶ ἐμπιστοσύνης δι’ ὧν περιεβάλλοντο αἱ συναλλαγαὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Αἱ φορτώσεις τῶν ἐμπορευμάτων τούτων ἐγίνοντο μὲ διαφόρους ἀγωγιάτας, Ὁθωμανοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οἵτινες μεταφέροντες δημητριακὰ πρὸς πώλησιν εἰς Ραιδεστόν, ἐζήτουν κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀγῶγιον, ἵνα μὴ ἐπιστρέψωσι κενοὶ εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ τόπου των.

Τὸ ἀγῶγιον τοῦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων κατεβασμάτων δημητριακῶν (Ἰούνιος—Νοέμβριος), ἦτο πολὺ χαμηλόν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐξευτελιστικόν, μέχρις ἡμισείας λίρας αἱ 500 ὀκάδες τῆς βω-

δαμάξης, καὶ οὕτω ἐπετυγχάνετο ὁ συναγωνισμὸς μὲ τὴν σιδηροδρομικὴν μεταφορὰν Κων)πόλεως—'Αδριανουπόλεως. Οἱ ἀγωγιᾶται οὗτοι διέθετον βωδάμαξας, δηλαδὴ ἀμάξας τετρακυλίνδρους συρομένης ὑπὸ μεγάλων ζώων (βωδιῶν ἢ ἀγελάδων, σπανίως δὲ ἵππων), αἵτινες μετέφερον βάρους 500 καὶ ἄνω ὀκάδων.

Χαρακτηριστικὸν τυγχάνει τὸ γεγονός τῆς ἀπιστεῦτου διὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ἐντιμότητος τῶν ἀγωγιατῶν τούτων, εἰς οὓς ζυγίζόμενα παρεδίδοντο ἐμπορεύματα σημαντικῆς ἀξίας καὶ μετεφέροντο εἰς τὸν τρόπον τοῦ προορισμοῦ ἄνευ οἰασδήποτε ἐγγυήσεως, ἀλλὰ δι' ἀπλῆς ἐπιστολῆς τοῦ φορτωτοῦ πρὸς τὸν παραλήπτην καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ παράδειγμα συνολικῆς κλοπῆς ἢ καὶ μικρὰ κατάχρησις ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ μεταφερομένου ἐμπορεύματος.

'Αποστολαὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης δι' ἀγωγιατῶν μέχρι Μουρατλί καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς τὰς πόλεις τὰς συνδεομένας σιδηροδρομικῶς ἐγένοντο σπανιώτατα διὰ τὸ πολυδάπανον αὐτῶν καὶ εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις, ὅταν ἐνέσκηπτε βαρὺς χειμῶν καὶ ἠναγκάζοντο οἱ προμηθευταὶ ἐμπορευμάτων νὰ καταφεύγουν εἰς τοιαῦτα ἔκτακτα μέσα.

ΕΞΑΓΩΓΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ

Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τοῦ λιμένος τῆς Παιδεστοῦ ἐνεφάνιζε μίαν σοβαρωτάτην κίνησιν καὶ διενηργεῖτο μὲ τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ ἀτμόπλοια τὰ προσεγγίζοντα τακτικῶς ἢ ἀτάκτως, ἴδια κατὰ τοὺς θερινούς μῆνας τῆς συγκομιδῆς τῶν γεννημάτων, καθὼς καὶ μεγάλα τριῖστια καράβια, τὰ ὁποῖα ἐπὶ ὀλοκλήρους μῆνας παρέμενον εἰς τὸν λιμένα τῆς Παιδεστοῦ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ φορτίου των ἢ καὶ ἄλλα μικρότερα πλοῖα τὰ ὁποῖα συνεπλήρωνον ὀλόκληρον τὸ φορτίον των εἰς σάκκους ἢ χύμα. Τὸ ἐξαγωγικὸν τοῦτο ἐμπόριον διενηργεῖτο κυρίως κατὰ τοὺς θερινούς μῆνας ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου μέχρι τοῦ Νοεμβρίου ἀλλὰ καὶ κατόπιν. Ἡ μεγάλη ὅμως κίνησις παρατηρεῖτο κατὰ τὸ ἀθρόον καθημερινὸν κατέβασμα 1.000 — 1.500 βωδαμαξῶν κατὰ τοὺς ἄνω μῆνας, καταντοῦσε δὲ τὰ μεταφορικὰ ταῦτα μέσα νὰ κατακλύζουσι καὶ νὰ καταπλημμυρίζουσι ὅλους τοὺς δρόμους τῆς πόλεως διερχόμενα καὶ ἀπὸ τὰ στενοσόκακα τῶν συνοικιῶν ἀκόμη καθιστῶντα δυσχερεστάτην τὴν συγκοινωνίαν.

Τὸ μέτρημα καὶ ἡ παραλαβὴ τῶν δημητριακῶν ἔφθανε μέχρι τῆς νυκτός, πολλάκις δὲ ἀνεβάλλετο καὶ διὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν. Τὰ δημητριακὰ εἶδη συνίσταντο εἰς σιτηρὰ (σκληρὸς καὶ μαλακὸς

σίτος), κριθή, βρώμη, άραβόσιτος, άγριόσιτος (καπλουτζάς) καναροσπόρους, λιναροσπόρους, κεχρί, ρεβύθια, κουκιά, (φακές και φασόλια εις μικράς ποσότητας) και όλα τα λοιπά είδη της γεωργικής παραγωγής. Ἡ άγορά (τό παζάρι) των ειδών τούτων έγένετο τās πρωϊνάς ώρας, προτου άκόμη ξημερώση εις την συνοικίαν Ἐραμπά παζάρι παρά την έσχατιάν της πόλεως όπου ύπήρχον καφενεία, εις τὰ όποια έκάθηντο οί άγορασταί έμποροι ή υπάλληλοι αύτων, προσεκομίζετο δέ υπό των μεσιτών εις δεϊγμα έντός μανδηλίου τό έμπορευμα και μετά πρόχειρον έλεγchon της ποιότητος καθωρίζετο ή τιμή, έκρατείτο τό δεϊγμα και έδίδετο μία άπόδειξις (πούσουλα) άνευ χαρτοσήμου, άναγράφουσα την έντυπιον έπωνυμίαν και διεύθυνσιν του άγοραστου έμπορου, τό είδος του έμπορευματος, τον αριθμόν των άμαξών και την τιμήν της συμφωνίας με την ύπογραφήν του άγοραστου. Ὁ κάτοχος της άποδείξεως κατηθύνετο εις την έντός της πόλεως άποθήκην του άγοραστου όπου έγίνετο ή καταμέτρησις ούχι δια ζυγαριάς αλλά υπό Κιλετζήδων Κούρδων ώς επί τό πλεϊστον, εις ξύλινα δοχεϊα (κιλά), περιλαμβάνοντα ώρισμένας όκάδας, έγράφετο ή άπόδοσις εις τό όπισθεν της άποδείξεως, μετέβαινε δέ ό χωρικός εις τό γραφείον του άγοραστου και έπληρώνετο άμέσως. Πρέπει να σημειωθῆ και έδω, ότι έλάχισται διαφοραί ένεφανίζοντο και ότι ό τρόπος αύτός της άγοραπωλησίας, παρά τό πρωτόγονον του συστήματος, ήτο κατωχυρωμένος από έμπιστοσύνην και τάξιν.

Τό άθρόον αύτό κατέβασμα των 1000—1500 άμαξιών εις ώρισμένους μόνον μήνας του έτους, συνεπήγετο και τό ευεργέτημα, ούτινος έπωφελούντο τὰ παντοπωλεία (μπακάλικά) της άγοράς, διότι οί χωρικοί των χιλιάδων αύτων άμαξιών με τὰ χρήματα, άτινα εισέπραττον από την πώλησιν της συγκομιδής των, έπρομηθεύοντο διάφορα είδη οικιακής των χρήσεως δια τόν χειμώνα. Τούτο δέ δια να άποφύγουν την έκμετάλλευσιν των παντοπωλείων έκάστου χωρίου, άτινα υπετίθετο ότι ήσαν άνεπαρκώς έφωδιασμένα και εις ποιότητα και εις ποσότητας, έζήτουν δέ τιμάς κατά πολύ άνωτέρας των παντοπωλείων της Ραιδεστου. Καθίσταται άντιληπτόν ότι κατά την έποχήν αύτην του έτους οί παντοπωλαιοι ευρισκον ευκαιρίαν λόγω της μεγάλης καταναλώσεως να άποκομίσουν άνάλογα κέρδη και έλέγετο μάλιστα χαρακτηριστικώς ότι μαζί με τούς χωρικούς είχον και αύτοί έποχήν άλωνισμού (χαρμάνια). Προετοιμάζοντο συνεπώς αναλόγως δια την ύποδοχήν των χωρικών, οίτινες συνήθως έσυνοδεύοντο και από τās οικογενείας των. Φιλοφρονέστατοι εις την ύποδοχήν, προσέφερον μαζί με μειδιάματα ρακί, καφέδες και ζαχαρωτά. Ταυτοχρόνως δέ κατηρτίζετο και ό κατάλογος των ειδών, ών είχον άνάγκην.

Ἐπειδὴ ὠμιλήσαμεν κατ' ἐπανάληψιν περὶ πίστεως καὶ ἐντιμότητος μὲ τὴν ὁποίαν διεξήγοντο αἱ δοσοληψίαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι κατὰ τὰς συναλλαγὰς αὐτὰς αἱ ποιότητες τῶν ἀγοραζομένων ἐμπορευμάτων ὑφίσταντο συχνότατα ἀλλαγὴν εἰς βάρος τοῦ ἀγοραστοῦ, αἱ δὲ τέσσαρες ἀριθμητικαὶ πράξεις ἐξετελοῦντο κατὰ ἰδιότυπον τρόπον ἀπέχοντα τοῦ πραγματικοῦ καὶ βεβαίως ὄχι ἐπ' ἐπωφελείᾳ τοῦ ἀγοραστοῦ.

Ἴσως οἱ πωληταὶ ἐν τῇ ἀμαθείᾳ των κυρίως εἰς τὰς πράξεις τοῦ πολλαπλασιασμοῦ δὲν ἐσέβοντο τὴν προπαίδειαν ($3 \times 5 = 25$, $5 \times 6 = 45$ καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς).

Οἱ χωρικοὶ παρ' ὅλα ταῦτα ἀνεχώρουν εὐχαριστημένοι συγκρίνοντες τὴν πενιχρότητα τοῦ παντοπωλείου τοῦ χωρίου των, μὲ τὸν πλοῦτον τοῦ πρωτευουσιάνικου παντοπωλείου καὶ ἀπὸ τὴν εὐγενῆ ὑποδοχὴν καὶ μεταχειρίσιν ἧς ἐτύγχανον. Περιττὸν δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι καὶ οἱ καταστηματαῖοι ἦσαν ἐνθουσιασμένοι, ὅταν τὸ ἐσπέρας ὑπελόγιζον τὰ κέρδη τῆς ἡμέρας. Ἐκτὸς τῶν παντοπωλείων τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ μὲ τὰ ὑποδηματοποιεῖα, τὰ κατστήματα ὑφασμάτων καὶ διαφόρων ψιλικῶν ειδῶν ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔκαμνον τὰς ἐτησίας προμηθείας των οἱ χωρικοί.

Τὰ δημητριακὰ ταῦτα, οἱ ἀγορασταὶ ἔμποροι ἀφοῦ τὰ ἐκαθάριζαν (ἐκοσκίνιζαν), τὰ συνεσκεύαζαν εἰς ὁμοιοβαρεῖς σάκκους ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐτύπωνον τὰ ἀρχικὰ γράμματα τῶν ἀγοραστῶν, τὰ διεπραγματεύοντο μὲ αὐτοὺς καὶ τὰ ἐφόρτωναν διὰ διαφόρων μέσων εἰς παραλαβὴν των. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον χιλιάδες ἐργατῶν κίλιετζήδων, μεσιτῶν, ἀχθοφόρων, λεμβούχων καὶ ἄλλων, ἀπησχολοῦντο εἰς τὰς ἐργασίας ταύτας καὶ κατάρθωνον νὰ διαθρέψουν καὶ αὐτοὺς καὶ τὰς οἰκογενεῖας των.

Τὸ ἐμπόριον τῶν καναροσπόρων, εἰς οὓς κατεῖχε ρεκόρ ἐξαγωγῆς ὁ λιμὴν τῆς Παιδεστοῦ, ἀπέδιδε φόρτωσιν χιλιάδων τόννων, καθὼς καὶ τῶν λινοσπόρων, ὅταν ὑπῆρχε παραγωγὴ εἰς μικροτέραν κλίμακα. Τὰ σιτηρὰ ἐξ ἄλλου κατηναλίσκοντο εἰς τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν δι' ἀλευροποιήσεως ὑπὸ τριῶν ἐργοστασίων, ἀλευρομύλων τελείας τεχνικῆς καταρτίσεως διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ δύο ἀνήκον εἰς Ἑλληνας καὶ ὁ τρίτος εἰς Ἀρμένιον ἰδιοκτῆτας. Ὑπῆρχον ἐπίσης ἀνεμόμυλοι καὶ πετρελαιομηχαναὶ διὰ χωρικὴν ἄλεσιν. Ἡ ἐσοδεία τῶν σιτηρῶν εἰς ποιότητα καὶ εἰς ποσότητα ἦτο πλουσιωτάτη καὶ διὰ τοῦτο ἐκτὸς τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως, ἐπωλοῦντο σιτηρὰ καὶ δι' ἀλευρομύλους Μυτιλήνης καὶ ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου τῶν ὁποίων οἱ πλοῖαρχοι ἤρχοντο εἰς Παιδεστὸν μὲ τὰ πλοῖα των καὶ διὰ τῶν τοπικῶν προμηθευτικῶν των κατὰστάματων

ηγόραζον και συνεπλήρωνον τὰ φορτία των, ἀπεστέλλοντο δὲ τακτικὰ καθ' ἑβδομάδα ἀτμοπλοϊκῶς εἰς Κων)πολιν χιλιάδες σάκκων συμυδαλίου, διότι τὰ σκληρὰ σιτάρια τῆς Θράκης ἦσαν κατάλληλα διὰ τοιαύτην ἀλευροποίησιν. Ἐγένετο ὡσαύτως ἐξαγωγή μεγάλων φορτίων κριθῆς καθὼς καὶ ἄλλων εἰδῶν βρώμης καὶ καπλουτζὰ (τὰ καμπάδικα λεγόμενα), ἅτινα ἐφορτώνοντο εἰς τριῖστια μεγάλα ἰστιοφόρα, κατευθυνόμενα εἰς Ἴταλιαν καὶ ἄλλους Εὐρωπαϊκούς λιμένας. Ὁ ἀγριόσιτος οὖτος (καπλουτζᾶς), διὰ καταλλήλων μηχανημάτων ἐν Ἰταλίᾳ ἀπεφλοιοῦτο καὶ μετετρέπετο εἰς σίτον ἀρίστης ἀποδόσεως διὰ βιομηχανικῆς ἐπεξεργασίας.

Ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐξαγωγῆς διενηργεῖτο εἰς κρόμμυα καὶ σκόρδα, τὰ ἀτμόπλοια δὲ τῆς γραμμῆς ἐκάστην ἑβδομάδα ἐφόρτωναν τοιαῦτα οὐχὶ μόνον ἐκ Ραιδεστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς πλησιοχώρου κωμοπόλεως Κουμβάου διὰ Κων)πολιν. Ἀγγλικά μάλιστα ἀτμόπλοια μεγάλης χωρητικότητος, κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐσοδείας προσήγγιζον εἰς τὴν κωμόπολιν τοῦ Κουμβάου, κέντρον μεγάλης παραγωγῆς κρομμύων, καὶ παρελάμβανον ὁλόκληρον τὸ φορτίον των διὰ Λονδῖνον καὶ ἄλλους ἀγγλικούς λιμένας, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τοῦτο θὰ ἔφθανεν ἐγκαίρως χωρὶς νὰ σαπίσῃ, ὅποτε οἱ ἔμποροι ἐκαρποῦντο μεγάλα ὠφέλη, ἐνῶ ἀντιθέτως ἐὰν τὸ εὐπαθὲς τοῦτο ἐμπόρευμα κατεστρέφετο κατὰ τὸν πλοῦν, ὄχι μόνον ἐζημιοῦντο τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ ὑπεβάλλοντο εἰς τὰς δαπάνας τῆς ρίψεως τοῦ φορτίου εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐπρόκειτο δηλαδὴ μᾶλλον περὶ τυχηροῦ παιχνιδίου.

Σημαντικώταται διακυμάνσεις τιμῶν ἐλάμβανον χώραν εἰς τὰς ἀγοραπωλησίας καναροσπόρων καὶ αἱ τιμαὶ ἐπολλαπλασιάζοντο πολλάκις ὅταν ἡ ἐσοδεία τῆς Λαπλάτας, ἐξαγωγικοῦ ὡσαύτως κέντρον καναροσπόρων, κατεστρέφετο. Ἐπειδὴ δὲ τὸ εἶδος τοῦτο δὲν ὑπέκειτο εἰς φθοράν ἀλλ' εἶχεν ἀντοχὴν διὰ πολυχρόνιον διατήρησιν, πολλοὶ εὐποροὶ παραγωγεῖς τῆς Θράκης καὶ ἔμποροι τῆς Ραιδεστοῦ, εἶχον ὑπομονὴν πολυετοῦς ἀποθηκεύσεως καὶ ἐπώλουν μόνον ὅταν αἱ τιμαὶ ἠϋξάνοντο οὐσιωδῶς εἰς τὸ τριπλάσιον καὶ πολλαπλάσιον πολλάκις τῆς ἀρχικῆς ἀξίας. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον, χωρὶς μεγάλου κίνδυνου ἐδημιουργοῦντο σημαντικὰ κέρδη.

Διὰ Κων)πολιν ἀπεστέλλοντο ἑβδομαδιαίως μὲ τὰ ἀτμόπλοια τῆς γραμμῆς πουλευρικὰ καὶ αὐγὰ εἰς καφάσια διὰ τὴν κατανάλωσιν τῆς πρωτευούσης, μετὰ τὸν Αὐγούστον δὲ ὀπωρικά, κυρίως σταφύλια εἰς κόφες καὶ εἰς φορτία πλοίων τὰ περίφημα καρπούζια τῆς Ραιδεστοῦ, τὰ ὀνομαστὰ τεκίρ ντάγ καρπουζοῦ. Καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦτο τῶν δημητριακῶν καὶ λοιπῶν ὡς ἄνω εἰδῶν, εὐρίσκετο κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς χεῖρας Ἑλλήνων, ὑπῆρχον ὅμως Λεβαντῖνοι καὶ

Ἑβραῖοι μεγαλέμποροι, οἵτινες ἢ δι' ἴδιον λογαριασμόν ἢ ὡς προμηθευταὶ καὶ ἀντιπρόσωποι μεγάλων Οἰκῶν, ὡς οἱ Οὐΐταλ, οἱ Ἀλατίνι, οἱ Φερναντέζ κλπ. ἠγόραζον, ἀπεθήκεον καὶ κατόπιν συσκευασίας ἐφόρτωνον πρὸς διαφόρους κατευθύνσεις κατὰ διαταγὴν τῶν ἐντολέων τῶν τὰ ὡς ἄνω εἶδη. Οἱ Ἕλληνες ἔμποροι ἀπεθήκεον δι' ἴδιόν των λογαριασμόν μεγάλας ποσότητας καὶ ἐπώλουν πρὸς Οἴκους τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἴτε καὶ πρὸς τοὺς ἄνω ἀντιπροσώπους τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν Οἰκῶν.

Ἐξαγωγή ὡσαύτως ἐγένετο μαλλίων ἐκ τῆς κουρᾶς τῶν προβάτων εἰς μεγάλους σάκκους (μπάλες) καταλλήλως συσκευασμένες, καθὼς καὶ ἀκατεργάστων δερμάτων, ζώϊκων ὀστέων (κόκκαλα) καὶ ἄλλων ἀπορριμάτων.

Πρὶν κλείσωμεν τὰ κεφάλαια ταῦτα τοῦ εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἔμπορίου, κρίνομεν σκόπιμον νὰ προσθέσωμεν καὶ μίαν ἐμπεριστατωμένην σχετικὴν ἔκθεσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ραιδεστοῦ μὲ ἐνδιαφέρον περιεχόμενον, ἣτις ἐδημοσιεύθη κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1920 εἰς τὸ μέρος Δ'. (ἐκθέσεις καὶ ὑπομνήματα) τοῦ Δελτίου τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν Α'. τόμος, ἔτος 1920, σελίς 583.

Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἔχει ὡς ἐξῆς :

« Ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ραιδεστοῦ (προεδρευομένου ὑπὸ τοῦ κ. Βασιλ. Γ. Κουβέρη) μᾶς ἀπεστάλη ἢ κάτωθι λίαν ἐνδιαφέρουσα ἔκθεσις, ἣν εὐχαρίστως δημοσιεύομεν ὀλόκληρον :

» Ἡ Ραιδεστός, ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως, ἦτο ἔκπαλαι ἐπίνειον καὶ τὸ ἐμπορικώτερον κέντρον τῆς τε Θράκης καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, ἰδίως δὲ πρὸ τῆς κατασκευῆς τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς διερχομένης ἀπὸ Μουρατλί.

» Ἡ κατασκευὴ τοῦ σιδηροδρομικοῦ τούτου δικτύου, τῶν Ἀνατολικῶν λεγομένων σιδηροδρόμων, ἐπέφερε μείωσιν εἰς τὴν ἐμπορικὴν αὐτῆς κίνησιν. Σημειωτέον, ὅτι ἡ Ραιδεστός δὲν συμπεριελήφθη εἰς τὸ ὡς ἄνω δίκτυον παρὰ τῆς ἀναλαβούσης τὸ ἔργον τοῦτο Αὐστριακῆς Ἑταιρείας, ἐκ προσέσεως καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι, συνδεομένης αὐτῆς σιδηροδρομικῶς, θὰ καθίστατο ὁ σοβαρώτερος ἀνταγωνιστὴς πρὸς τὸν σταθμὸν Σιρκετζῆ καὶ τὸν λιμένα Κωνσταντινουπόλεως, ἐξ ὧν θὰ ἀφῆρει

τὴν μεγαλυτέραν εἰσαγωγικὴν καὶ ἐξαγωγικὴν κίνησιν τῆν ἀφορώσαν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης.

» Τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ραιδεστός, καὶ μετὰ τὴν ἀπομόνωσιν τῆς ταύτης, διετήρησεν ἀρκετὰ ζωηρὸν ἐμπόριον, συναγωνιζόμενον ἐν πολλοῖς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀποδεικνύει τὴν προνομιούχον θέσιν καὶ ζωτικότητα αὐτῆς.

» Τὰ φυσικὰ πλούτη τῆς Ραιδεστοῦ καὶ ἀπάσης τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι τοιαύτης φύσεως, ὥστε ἐὰν ἐδίδοτο καὶ ἡ ἐλαχίστη μέριμνα ἐκ μέρους τῶν κυβερνώντων ἄλλοτε τὴν ἀτυχή ταύτην πλὴν δαμιλῶς ὑπὸ τῆς φύσεως προικισθεῖσαν χώραν, ἡ Ραιδεστός θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναμετρηθῇ μὲ τὰς καλλιτέρας πόλεις τῆς Μεσογείου, διότι ἐν Θράκῃ ἡ γεωργία, ἂν καὶ οὐδαμόθεν ὑποστηριζομένη, προήχθη καὶ προάγεται θαυμασίως, ἡ κτηνοτροφία ἦτο ἀνθηρὰ καὶ ἡ ἄμπελος ηὐδοκίμει. Καὶ ἀπὸ ἀπόψεως μεταλλευμάτων δὲν ὕστερεῖ ἡ περιφέρειά μας. Ὁ λιγνίτης ἀφθονεῖ καὶ ἀπὸ τινος γίνονται ἔρευναι περὶ πετρελαιοφόρων πηγῶν, ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἦσαν εἰς τὰ σπάργανα, διότι ἔλειπεν ἡ ἀπὸ μέρους τῆς Κυβερνήσεως μέριμνα, ἀρωγὴ καὶ ἐμψύχωσις, ὅπως ἕκαστος ἀποφασίσῃ καὶ καταθέσῃ τὰ ἀπαιτούμενα κεφάλαια πρὸς ἐκμετάλλευσιν· ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἐμψυχώσεως, ἡ πρῶην Κυβέρνησις, ζηλοτύπως φερομένη, ὄχι μόνον δὲν ἐπήρχετο ἀρωγὸς ἀλλὰ καὶ πολλακίς διὰ μυρίων προσκομμάτων καὶ ἀνσβολῶν, ἀπενέκρωνε τὴν προθυμίαν τῶν ἐνδιαφερομένων.

» Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀλιεΐα δὲν ὕστερεῖ ἐν Ραιδεστῷ. Πρὸ τοῦ πολέμου, πολλὰ ἀλιευτικὰ πλοιάρια τόσον ἐν Ραιδεστῷ ὅσον καὶ ἐκ τῶν ἀπὸ Ἑλληνικῶν κατωκημένων παραλίων τῆς Προποντιδῆς χωρίων, ἐπλημμύρουν τὰς ἀγοράς μας ἰχθύων, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων παστούμενοι, ἐπέμποντο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἀλλαχοῦ.

» Ἡ περιφέρειά μας παράγει καὶ ἐξάγει ὅλα σχεδὸν τὰ εἶδη τῶν δημητριακῶν, ἦτοι σῖτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, βρώμην, ἀγριόσιτον, λινόσπορον, καναρόσπορον, προσέτι δὲ κρόμμυα, ὕδροπέποναι, σταφυλάς, ἀκατέργαστα δέρματα, μαλλιά κλπ.

» Εἰσάγει δὲ ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἀποικιακῶν, ὡς καὶ ἔλαια, σάπωναι, ἐλαίας, πετρέλαιον, ἄλας, μηχανήματα, πανικά, ξηροὺς καρπούς κτλ.

» Ἡ ὑπὸ τῆς Ραιδεστοῦ ἐξυπηρετούμενη περιφέρεια περιλαμβάνει τὰς Ὑποδιοικήσεις Μαλγάρων, Χαριουπόλεως, Ἀδριανουπόλεως, Τυρολόης, Βιζύης καὶ μέρους τῶν Σαράντα Ἐκ-

κλησιῶν. Ἐάν συνδεθῆ σιδηροδρομικῶς, θὰ περιλάβῃ ὅλην σχεδὸν τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην.

» Εὐθύς ὡς ὅλοι οἱ ἀπελαθέντες Ἕλληνες ἐπανέλθωσι καὶ ἐπαναρχίσῃ καὶ πάλιν ἡ καλλιέργεια τῶν χέρσων μεινάντων ἀγρῶν, εἰς λίαν προσεχὲς μέλλον, θὰ ἐπαναρχίσῃ καὶ πάλιν ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τοῦ τόπου καὶ πρὸ πάντων ἤδη, ὁπότε Κυβέρνησις πεφωτισμένη, φιλοπρόδος καὶ πρὸς τὴν εὐημερίαν τοῦ τόπου ἀσχολουμένη, ἤρχισεν ἐφαρμόζουσα τοὺς προστατευτικούς νόμους τῆς, οὔτινες ἐξασφαλίζουν τὸν γεωργὸν καὶ κτηνοτρόφον· πρὸς δὲ ἡ ἐκ μέρους πιστωτικῶν καταστημάτων ὑλικὴ ἀρωγὴ τοῦ γεωργοῦ θὰ καταστήσῃ τὴν πόλιν μας, μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἄνω ἔργων, τὸν κυριώτερον εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν λιμένα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἐν τῇ λεκάνῃ τῆς Προποντίδος.

» Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται, ὅτι εὐρὺ καὶ ἐπωφελὲς στάδιον ἐνεργείας ἀνοίγεται διὰ τὰ ὁμογενῆ κεφάλαια, τὰ ὁποῖα εὐτυχῶς δὲν λείπουσι.

» Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἡ θέσις τῆς Ραιδεστοῦ κέκτηται, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῶν εἰδικῶν, σπουδαιοτάτην σημασίαν καὶ ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως.

» Ἦδη, μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν, ἡ Ραιδεστός κέκληται νὰ ἐπανεύρῃ ἅπασαν τὴν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα αὐτῆς ἀπὸ ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἀπόψεως.

» Ἴνα δυνηθῆ ὅμως νὰ ἀναλάβῃ συντόμως καὶ ἀσφαλῶς, δεόν νὰ ἐκτελεσθῶσι τὰ ἐξῆς :

α') Ἡ σιδηροδρομικὴ διακλάδωσις ἀπὸ Μουρατλί εἰς Ραιδεστόν, μήκους 25 χιλιομέτρων.

β') Ἡ κατασκευὴ λιμένος ἐν Ραιδεστῷ. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως θεωρεῖται εὐκόλον, διότι καὶ ἡ τοπογραφικὴ θέσις τοῦ ὄρμου εἶναι εὐνοϊκὴ καὶ ὁ βυθὸς τῆς θαλάσσης εἶναι στερεώτατος καὶ γειτνιάζουσι τὰ ἀναγκαιοῦντα λατομεῖα Μελέτη, γενομένη κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν, ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ κατασκευὴ λιμένος εὐρυχώρου καὶ μὲ ὅλα τὰ νεώτερα ἔργα καὶ συστήματα, δὲν θὰ ἀπῆτει δαπάνην ἀνωτέραν τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων φράγκων.

γ') Ἡ κατασκευὴ ἀμαξιτῶν ὁδῶν Ραιδεστοῦ—Χαριουπόλεως, Ραιδεστοῦ—Τυρολόης, ὡς καὶ τῶν πλησιοχώρων κωμοπόλεων καὶ χωρίων, ἐπισκευαζομένων καὶ τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν τοιούτων μεταξὺ Ραιδεστοῦ, Μαλγάρων καὶ Κεσσάνης.

» Ἡ κατασκευὴ τῶν ἐν λόγῳ ἔργων θὰ προσέδιδε ζωὴν καὶ εὐρωστίαν καὶ εἰς τὴν Ραιδεστόν καὶ εἰς τὴν Θράκην ἐν γένει».

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ — ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ — ΑΛΙΕΙΑ — ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ.

ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ — ΟΠΩΡΟΚΗΠΟΥΡΙΚΗ

Ὡς εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ ἐμπορίου ἀνεφέραμεν, εἰς Ραιδεστόν ἐλειτούργουν τρεῖς ἀλευρόμυλοι μὲ ἰδιοκτίητας Ἑλληνας τῶν δύο καὶ Ἀρμενίου τοῦ τρίτου. Οἱ ἀλευρόμυλοι οὗτοι, ἐπήρουν ὄχι μόνον νὰ ἀνταποκρίνωνται εἰς τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν ἀλεύρου, ἀλλὰ νὰ ἐπιτυγχάνουν εἰς ἀξιολόγους ποσότητας καὶ ἐξαγωγὰς διὰ τὰ χωρία τῆς περιοχῆς Ραιδεστοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς παραλιακὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις, ὡς ἡ Ἡράκλεια, τὰ Γανόχωρα, τὸ Μυριόφυτον, ἡ Περίστασις, μέχρι τῆς Καλλιπόλεως, καὶ Συληβρίας ὅπου ὑπῆρχον ἀξιόλογοι ἀλευρόμυλοι ἐξυπηρετοῦντες τὰς ἀνάγκας τῶν περιοχῶν ἐκείνων. Ἐπίσης ἐτροφοδοτοῦντο μὲ ἄλευρα ἐκ τῶν ἀλευρομύλων τῆς Ραιδεστοῦ καὶ αἱ νῆσοι Μαρμαρᾶ καὶ Κούταλις. Ἡ πώλησις τῶν ἀλεύρων ἐγένετο ἀπ' εὐθείας πρὸς τοὺς ἀρτοποιούς, εἰς οὓς ἐχορηγοῦντο μακροπρόθεσμοι σημαντικαὶ πιστώσεις. Διὰ τὴν χωρικὴν ἄλυσιν τῶν σιτηρῶν ἐλειτούργουν ἐπαναλαμβάνομεν, ἀνεμόμυλοι καὶ πετρελαιομηχαναί. Ἡ ἀμοιβὴ τῆς τοιαύτης ἀλέσεως ἐγένετο εἰς καθωρισμένον ἐκάστοτε εἶδος ὑπὸ τῶν χωρικῶν. Ἡ κινήτριος δύναμις τῶν ἀλευρομύλων ἦσαν οἱ γαιάνθρακες εἰσαγόμενοι ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἢ ἀπὸ τὸ Ζουγουλντάκ. Ἐπίσης ἐχρησιμοποιεῖτο λιγνίτης, οὐτινος εὐρίσκοντο σποραδικὰ κοιτάσματα, ἄνευ ὅμως συγχρονισμένων μέσων ἐξορύξεως, ἐάν δὲ ὑπῆρχον τοιαῦτα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ συστηματικὴ ἐκμετάλλευσις εἰς εὐρυτέραν κλίμακα τῶν ὑπαρχόντων λιγνιτούχων στρωμάτων.

Αἱ ἐνδείξεις περὶ πετρελαιοφόρων πηγῶν, κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Γανοχώρων, δὲν ἐπροχώρησαν μὲ ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνικὰς γεωτρήσεις διὰ νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ πραγματικότης καὶ ἡ ἔκτασις τῶν τοιούτων ἐνδείξεων.

Δὲν ἐστερεῖτο ἡ πόλις καὶ σημαντικῆς βιοτεχνίας μὲ συστήματα ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρωτόγονα. Τὰ κυριώτερα εἶδη τῆς τοιαύτης βιοτεχνίας ἦσαν ἡ ἐπεξεργασία τοῦ σιδήρου (τσιλιγκήρηδες), εἰς ἣν κατεγίνοντο οἱ Ἀρμένιοι κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἡ ἐπεξεργασία αὕτη τοῦ σιδήρου ἐχρησίμευεν διὰ τὰ ἄροτρα τῆς καλλιιεργείας, διὰ τοὺς τροχοὺς καὶ τοὺς ἄξονας τῶν διαφόρων ἀμαξῶν καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν σιδηρῶν ἐργαλείων, ἅτινα ἐνδιέφερον περισσότερο τοὺς γεωργοὺς τῆς Ραιδεστοῦ καὶ τῆς περιφερείας.

Κατεσκευάζοντο ὡσαύτως ἐγγώριοι θερμάστραι, δι' ὅσους δὲν ἠδύναντο νὰ προμηθευθοῦν τοιαύτας ξένης καλλιτέρας ποιότητος καθὼς καὶ σωλῆνες τῶν θερμαστρῶν τούτων.

Ἐνα ἄλλο εἶδος ἐγχωρίου βιομηχανίας διενεργούμενον εἰς μεγάλην κλίμακα, ἦτο τὸ τῆς κατασκευῆς ὑποδημάτων, παντουφλῶν, δερματίνων γαλοτσῶν καὶ χωρικῶν γεμενιδῶν. Μὲ τὴν κατασκευὴν τῶν ὑποδημάτων τούτων ἡσχολοῦντο πολυπληθεῖς τεχνίται Ἕλληνες καὶ Ἀρμένιοι, ὑπῆρχε δὲ πληθὺς καταστημάτων, ἅτινα ἐξέθετον πρὸς πώλησιν τὰ ὑποδήματα ταῦτα μὲ πελατείαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν πέριξ χωρίων. Ὑπῆρχον ὁμως καὶ καλλιτέροι τεχνίται, οἵτινες ἐδέχοντο καὶ ἐξετέλουν ἐπὶ παραγγελίᾳ ὑποδήματα τῆς ἀστικῆς ἢ ἀνωτέρας τάξεως, τὰ ὅποια πολλάκις ἦσαν ἐφάμιλλα τῶν ἐκ Κων)πόλεως προμηθευομένων τοιούτων.

Ἄλλο εἶδος ἐπίσης βιοτεχνίας ἦτο ἡ κατασκευὴ κουβερτῶν, αἵτινες ὠνομάζοντο χράμια, χρησιμοποιούμενα διὰ χειμερινὰ σκεπάσματα, καθὼς καὶ κιλίμια διὰ τὴν ἐπίστρωσιν τῶν δαπέδων. Ἡ βιοτεχνία αὕτη κυρίως ἤκμαζεν εἰς τὰ χωρία καὶ περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη εἰς τὴν πλουσίαν κωμόπολιν τοῦ Σχολαρίου, ἥτις διέθετεν ἄφθονον τὴν πρώτην ὕλην μαλλιῶν, λόγῳ τῶν μεγάλων κτηνοτρόφων κατοίκων του, διὰ τῶν ὁποίων κατεσκευάζοντο μὲ διαφόρους ἀργαλειοὺς καὶ εἰς διαφόρους ἐπιτυχεῖς συνδυασμοὺς χρωμάτων τοιαῦτα χαλιά καὶ σκεπάσματα μεγάλης ἀντοχῆς, ἅτινα ἀπετέλουν τὰ προικιὰ τῶν κοριτσιῶν τῶν χωρικῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ὁμως ἐπρομηθεύοντο καὶ πολλὰ οἰκίαι τῆς πόλεως.

Εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν τοῦ Σχολαρίου ἀπὸ μαλλιὰ ἐγίνοντο καὶ οἱ μανδύαι (κάπες) οἱ χρησιμοποιούμενοι παρὰ τῶν χωρικῶν καὶ κυρίως τῶν βοσκῶν.

Ὑφάσματα ἐν τούτοις πρὸς κατασκευὴν ἀνδρικῶν καὶ γυναικείων ἐνδυμασιῶν δὲν ὑπῆρχον ἐγχώρια ἀλλ' εἰσήγοντο ἕξωθεν. Μόνον ἡ περιοχὴ Ἀδριανουπόλεως ἐπεξεργάζετο τοὺς περιφῆμους ἀμπάδες, ἐξ ὧν κατεσκευάζοντο βαρύταται διὰ τὸν χειμῶνα ἐνδυμασίαι πουτούρια καὶ ἐπανωφόρια. Δὲν ἐσπάνιζον ὁμως ἀξιόλογοι ραπτικοὶ οἴκοι διὰ τὴν ἐπὶ παραγγελίᾳ κατασκευὴν ἀνδρικῶν ἐνδυμάτων καὶ ράπτριαι αἵτινες κατάρθωνον, βοηθούμεναι ἀπὸ περιοδικὰ μόδας ἐκ Κων)πόλεως καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καθὼς καὶ μὲ ἀντιγραφὴν γυναικείων φορεμάτων παραγγελλομένων καὶ εἰσερχομένων ἐκ Κων)πόλεως, νὰ φθάνουν εἰς ἀξιέπαινον τελειότητα ραπτικῆς, κατὰ τὰς ἐκάστοτε ὑπαγορεύσεις τῆς μόδας. Πολλοὶ ἐξ ἄλλου νεάνιδες, γνωρίζουσαι τὴν ραπτικὴν, ἡσχολοῦντο μὲ ἀμοιβὴν ἡμερομισθίου εἰς τὰς οἰκίας τῶν εὐπόρων πολιτῶν διὰ τὴν κατασκευὴν ἐσωρούχων καὶ λοιπῶν ἐφοδιῶν ραπτικῆς.

Πιλοποιεῖων ἐστερεῖτο ἡ Ραιδεστός. Διὰ τοῦτο τόσον τὰ ἀνδρική ὅσον καὶ τὰ γυναικεῖα καλύμματα προήρχοντο ἐκ Κων)πόλεως,

καθώς και τὰ φέσια ἐκ τοῦ ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐργοστασίου. Διὰ τὸ αἰδέρωμα τῶν φεσιῶν ἐχρησιμοποιοῦν πυρακτωμένους ἄνθρακας κάτωθεν δύο καλουπίων ἐκ μπρούντζου, τὸ ἐν τῶν ὁποίων ἦτο διὰ τὴν τοποθέτησιν τοῦ φεσίου καὶ τὸ δεύτερον διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ φεσίου πίεσιν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ σιδερώματος. Μετὰ τὴν τοιαύτην διαδικασίαν προσεδένοντο καὶ αἱ μαῦραι φοῦντες τῶν φεσιῶν.

Ἐγχώριος ἐπίσης βιοτεχνία ἦτο ἡ κατασκευὴ κοφινίων, καλαθίων, πανεριῶν ἀπὸ πρώτων ὑλῶν ἐκ τῶν ἀγρῶν καθὼς καὶ ἀπὸ σάτσια, καλάμια καὶ ἄλλα κατάλληλα χόρτα κατεσκευάζοντο ἐπιτυχῶς ψάθες δι' ἐπίστρωσιν οἰκίων καὶ δωματίων, τὰς ψάθας δὲ αὐτὰς ἐχρησιμοποιοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ χωρικοὶ ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπορῶτεροι τῆς πόλεως προσέτι δὲ καὶ εὐποροὶ, οἵτινες τὰς ἔθετον κάτωθεν τῶν χαλιῶν ἵνα μὴ καταστρέφονται ταῦτα ἐκ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τοῦ δαπέδου.

Α Λ Ι Ε Ι Α

Ἡ ἀλιεῖα ἤκμαζεν εἰς τὰ παράλια τῆς Ραιδεστοῦ καὶ τὰ περίξ αὐτῆς τὰ κατοικούμενα ὑπὸ Ἑλλήνων μὲ κατάλληλα ἀλιευτικὰ πλοῖα (καΐκια) καὶ βάρκες καὶ μὲ Ἑλληνας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀλιεῖς, οἵτινες μὲ πλεμάτια (δίκτυα), ἀγγίστρια, μὲ καμάκια καὶ διὰ τῶν χειρῶν τῶν εἰς τὰ βραχώδη παράλια, ἐπετύγχανον πλουσίαν ἀπόδοσιν ψαριῶν τῆς Προποντίδος, ἅτινα ἐφημίζοντο ὡς παχύτατα καὶ ἐξαιρετικῶς εὐγεστα, τοῦτο δὲ ἀπεδίδοτο εἰς τὸ ὅτι ἦσαν ἐγκεκλεισμένα μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ Αἰγαίου, εἰς τὴν περιορισμένην θάλασσαν τῆς Προποντίδος, ἣτις ἀπετέλει οὕτως εἰπεῖν μεγάλην λίμνην ἰχθυοτροφείου.

Οἱ ἀλιευόμενοι ἰχθεῖς ἐποίκιλον εἰς πολλὰ εἶδη, τὰ ἐξῆς :

Μπαρμπούνια, λαυράκια, λουφάρια, καλκάνια, κεφάλους, κελέρια, (τὰ ἐδῶ ὀνομαζόμενα σκυλόψαρα), σκορπιούς, γοβιούς, βάτους, γαλιές, ροφούς, γλώσσες, παλαμίδες, ἀθερίνες (εἶδος μαρίδας), καθὼς καὶ ὀστρακόδερμα, ἀστακοὺς διαφέροντας ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ὀπλισμένους μὲ δύο πελωρίας ὀδοντωτὰς λαβίδας (χαχάλια), κτένια, μύδια, καβούρια, σωλῆνες καὶ ἐλάχιστα στρεΐδια.

Τὰ τορίκια (μεγάλες παλαμίδες), ἐκομίζοντο συνήθως ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅταν δὲ ὑπῆρχε ἀφθονία καὶ ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἀπὸ τῆς παλαμίδος παρεσκευάζετο ἡ λακέρδα εἰς ποιότητα ἐξαιρετικὴν οὐχὶ ἀλμυρὴ καὶ μᾶλλον μὲ γλυκεῖαν γεῦσιν. Ὅταν ἡ ἀλιεῖα τῆς παλαμίδας ἀπέφερε μεγάλα φορτία, αἱ τιμαὶ ἐξέπιπτον, ἐπωλεῖτο δὲ

αὕτη μὲ τὸ ζευγάρι καὶ ὁ πτωχόκοσμος ἠγόραζεν ἀθρόως καὶ διὰ καθημερινὴν χρῆσιν ἀλλὰ καὶ διὰ πάστιωμα.

Ὡσαύτως ἤρχετο ἐποχὴ τῆς ἀθρόας ἀλιείας τῶν σκουμπριῶν καὶ τῆς σαρδέλλας, ἅτινα εἰς μεγάλας ποσότητας ἐπαστώνοντο εἰς βαρέλια καὶ ἀπεστέλλοντο εἰς τὸ ἔσωτερικόν.

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Κατὰ τὴν περιγραφὴν, ἣτις θὰ ἀκολουθήσῃ περὶ τῶν πέριξ τῆς Παιδεστοῦ χωρίων θὰ γίνῃ μνεῖα περὶ τῆς κτηνοτροφικῆς ἀποδόσεως αὐτῶν. Εἰς γενικὰς γραμμὰς ὅμως δύναται νὰ τονισθῇ, ὅτι παραλλήλως πρὸς τὴν γεωργίαν ἀνεπτύσσετο καὶ ἡ κτηνοτροφία, διότι τόσον εἰς Παιδεστόν, ὅσον καὶ εἰς τὰ χωρία αὐτῆς ἐξετρέφοντο ἀγελάδες χρήσιμοι διὰ τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας, αἵτινες ἔδιδον καὶ γάλα, χοῖροι, τῶν ὁποίων ἡ ἀναπαραγωγὴ ἦτο μεγάλη, προωρίζοντο δὲ διὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ διὰ τὴν παρασκευὴν ἀλαντικῶν (σουτζούκια, λουκάνικα ἀνάμικτα μὲ κρέας ἀγελαδινόν καὶ χοιρινόν). Εἰς τὰς χωρικὰς οἰκίας διετήρουν καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα ἐντὸς χοιρινοῦ λίπους κρέατα (καβουρμάδες). Τὰ σουτζούκια, ὅταν ἐπετυγχάνετο ἡ παρασκευὴ τῶν ἀπὸ κατάλληλον τεχνίτην ἀπεστέλλοντο ὡς δῶρα πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει γνωστοὺς καὶ φίλους. Ἐτρέφοντο ἐπίσης πρόβατα καὶ αἰγες (κατοΐκια), ἅτινα ἐκτὸς τοῦ γάλακτος παρῆχον ἀξιόλογον εἰσόδημα ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ κρέατος, τῶν μαλλιῶν καὶ τῶν δερμάτων. Τὰ δὲ μικρὰ ἀρνιά τοῦ γάλακτος προωρίζοντο, ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι σήμερον ἀλλ' εἰς μικροτέραν κλίμακα, διὰ τὰς πασχαλινὰς εὐωχίας, μὲ τὰς αὐτὰς μεθόδους παρασκευῆς.

Περὶ τῆς λειτουργίας τῶν ἀγελῶν (μανδρῶν), ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν προηγούμενον Τόμον τῶν «Θρακικῶν», ἀξιόλογος μελέτη μὲ λεπτομερείας τῆς καλῆς πίστεως καὶ τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἐπρυτάνευσεν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τὸ παραγόμενον εἰς μεγάλας ποσότητας γάλα ἐχρησίμευσεν διὰ τὴν παρασκευὴν ξυνογάλακτος (γιαούρτι), καΐμακίου, βουτύρου καὶ διαφόρων εἰδῶν τυροῦ. Καὶ τὸ μὲν ξυνόγαλον κατηγαλίσκετο εἰς ταβάδες καὶ μικροτέρους κεσέδες μὲ τὸ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας καΐμάκι. Τὸ βούτυρον ἐπωλεῖτο καὶ ὡς φρέσκο, ἀλλὰ συνελλέγετο καὶ εἰς δοχεῖα, ἐν οἷς παρεσκευάζετο διὰ τὴν μαγειρικὴν (κασερίσιον). Τὰ τυριά ἐπεξεργάζοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς δύο κυριώτερα εἶδη, τὰ κασέρια καὶ τὰ εἰς δοχεῖα λευκὰ (φέτα-τελεμές) μὲ σαλαμούραν. Ἐκτὸς τῶν δύο ὅμως εἰδῶν τυροῦ

ὑπῆρχε τὸ τουλουμοτύρι, διατηρούμενον μὲ γάλα, ἐντὸς μικρῶν ἀσκῶν εἰς βώλους καθὼς καὶ ἡ μυζήθρα καὶ τὸ κατήκι, νοστιμώτατα εἶδη ἐγχωρίου τυροῦ, τοποθετούμενα ἐπίσης ἐντὸς μικρῶν ἀσκῶν. Ἐκ τῶν φρέσκων ἄσπρου τυρί, καταναλισκόμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς παραγωγῆς, παρεσκευάζετο καὶ τὸ περίφημον χουσεμερί καθὼς καὶ τὸ πενίρ χαλβασί, γλυκίσματα ἐξαιρετικῶς εὐγεστα, ἀλλὰ καὶ προξενούντα βαρυτάτην ἀνωμαλίαν εἰς ὄσους ἐστεροῦντο γεροῦ στομάχου.

Τῶν Θρακῶν ἡ κυριώτερα τροφή ἀπετελεῖτο ἀπὸ μεγάλα καὶ μικρὰ κρέατα, πουλερικά καὶ ψάρια. Τὰ κρεοπωλεῖα συνηγωνίζοντο εἰς καλὴν ποιότητα, ὅλοι δὲ οἱ εὐποροὶ νοικοκύρηδες κατὰ τὴν πρωτὴν ἕκ τῶν οἰκιῶν των ἔξοδον, εἶχον ὡς κυρίαν φροντίδα νὰ ψωνίσουν τὸ κρέας τοῦ σπιτιοῦ των, ἀλλοίμονον δὲ εἰς ἐκείνους, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ διακρίνωσι τὴν καλὴν ποιότητα τῶν μπουρμάδων, προεκάλουν τὸν σιόχον καὶ τὸν ἐμπαιγμὸν καὶ πωλητῶν καὶ ἀγοραστῶν.

Αἱ γυναῖκες ἦσαν ἀπηλλαγμέναι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοιούτων φροντίδων, κατεγίνοντο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μαγειρικὴν καὶ τὰ οἰκιακά, ἴσως δὲ καὶ δι' αὐτὸ δὲν εὔρισκον καιρὸν νὰ ἀναμιχθοῦν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ εἰς τὴν φιλοδοξίαν τῆς ἀποκτήσεως ψήφου.

Π Τ Η Ν Ο Τ Ρ Ο Φ Ι Α

Ἐξαιρέτως ἦτο ἡ πτηνοτροφία τόσον τῆς Παιδεστοῦ ὅσον καὶ τῶν περὶ αὐτὴν χωρίων. Ὅλοι οἱ γεωργοὶ ἄλλωστε τῆς Θράκης εἰς τὰς ἀγροικίας των διετήρουν ὄρνιθας, αἵτινες τοὺς παρεῖχον αὐτὰ δι' ἰδίαν των χρῆσιν καὶ διὰ πώλησιν, αἱ δὲ ὄρνιθες αὗται εἶχον καὶ παραγωγὴν νεοσσῶν. Ἐκτὸς τῶν ὄρνιθων ἡ Παιδεστός καὶ ἡ περιοχὴ εἶχε γάλλους (κούρκους), ἀπαραιτήτους διὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων, πάππιες, χήνες, περιστέρια, ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ πτερωτὰ περιεφέροντο μὲ χαρακτηριστικούς θορύβους εἰς τὰς ἀύλας τῶν ἀγροικῶν καὶ εἰς τοὺς δρόμους τῶν χωρίων, ἐπωλοῦντο εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀπετέλουν καὶ τροφήν τῶν ἀγροτῶν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ κυνηγίου ἄφθονα πτερωτὰ, ὡς πέρδικες, μεπκάτσες, ὀρτύκια, τρυγόνια, σπουργίτια (τσιροπούλια) καθὼς καὶ λαγωοί, προσεκομίζοντο εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Παιδεστοῦ καὶ ἀπετέλουν ἐκλεκτὰ ἐδέσματα παρασκευαζόμενα κατὰ διαφόρους τρόπους. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ πολῖται τῆς Παιδεστοῦ ἦσαν μανιώδεις κυνηγοί, προμηθευόμενοι δὲ τὰ ὄπλα καὶ φυσίγγια ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐξήρ-

χοντο ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν εἰς κυνήγιον διανυκτερεύοντες πολ-
λάκις εἰς χωρία καὶ ἐπαύλεις ὅταν δὲ ἐπετύγχανον πλούσιον θήρα-
μα, ἐπέστρεφον ἱκανοποιημένοι καὶ θριαμβευταί.

Ω Π Ω Ρ Ο Κ Η Π Ο Υ Ρ Ι Κ Η

Ἐκαλλιεργοῦντο ὅλα τὰ εἶδη τῶν ὀπωρῶν καὶ τῶν εἰδῶν κη-
πουρικῆς, ἅτινα καὶ σήμερον εἶναι γνωστά. Βεβαίως ἡ καλλιέργεια
τῶν ὀπωρῶν δὲν ἦτο προηγμένη καὶ ἐξευγενισμένη ὅπως σήμερον,
οὔτε ὑπῆρχε ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη δημιουργηθεῖσα ἐνταῦθα ἄ-
μιλλα μὲ σπόρους ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, μὲ διασταυρώσεις καὶ μὲ συ-
ναγωνισμὸν πρὸς ἐκμετάλλευσιν, καὶ βελτίωσιν τῶν εἰδῶν διὰ ἐξα-
γωγὴν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Δὲν ἔστερεῖτο ἐν τούτοις ὁ τόπος ἀπὸ κε-
ράσια, βερούκοκα (καῖσιτὰ) ροδάκινα, βύσσινα, φραγκοστάφυλα, στα-
φύλια διαφόρων εἰδῶν (τὰ περίφημα ψιλόφλουδα τσαρούσια), μήλα,
ἀχλάδια, ἓνα ἰδιαίτερο εἶδος μούσμουλων (μαῦρα μὲ μικρὰ κουκού-
τσια), πεπόνια καὶ καρπούζια. Τὰ τελευταῖα δύο εἶδη ὅταν ἐπετύγ-
χανεν ἡ ἐσοδεία τῶν μποστάνων προσεφέροντο εἰς μεγάλην ἀφθο-
νίαν οὐχὶ μὲ τὴν ὀκᾶν, ἀλλὰ μὲ γαῖδουροφορτία, τὰ ὅποια ἐπρο μη-
θεύοντο οἱ οἰκοδεσπότες, τὰ κατέβαζον εἰς τὰ πηγάδια διὰ νάκρυ-
ώσουν, ἐλλείψει πάγου, ἐδιάλεγον δὲ τὰ καλῆς ποιότητος καὶ λό-
γῳ τοῦ ἀσημάντου τοῦ τιμήματός των, ἀπέρριπτον τὰ μὴ καλῆς ποι-
ότητος. Τὰ ἐσπεριδοειδῆ λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματος ἦσαν ἐλάχιστα
ἐκομίζοντο δὲ ἐκ τῶν νήσων.

Ὡς πρὸς τὰ κηπουρικὰ εἶδη καὶ αὐτὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν των
παρήγοντο ἐν ἀφθονίᾳ. Οὐχὶ ὅμως καθ' ὅλους τοὺς μῆνας τοῦ ἔτους
ὅπως συμβαίνει σήμερον μὲ ντομάτες, ἀγγούρια, πορτοκάλια καὶ λε-
μόνια, τὰ ὅποια διατηροῦνται καταλλήλως εἰς ψυγεῖα καὶ εἰσάγον-
ται καὶ ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἄλλων παραγωγικῶν μερῶν. Ὅλη ἡ ποικι-
λία τῶν κηπουρικῶν παρήγετο καὶ εἰς Θράκην, κυρίως εἰς τοὺς εὐ-
φόρους λαχανοκῆπους ὅπου ἔρρεεν ἄφθονον ὕδωρ, τὰ κηπουρικὰ δὲ
ταῦτα εἶδη ἦσαν μελιτζάνες, κολοκύθια, μπάμιες, πατάτες, παντζά-
ρια, κρεμμύδια καὶ σκόρδα φρέσκα καὶ διάφορα ἄλλα χορταρικὰ διὰ
σαλάτες.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐλειτούργουν ψυγεῖα οὔτε κατε-
σκευάζετο πάγος πρὸς διατήρησιν νωπῶν ὀπωρῶν καὶ ἄλλων εἰδῶν
ἢ πρὸς οἰκιακὴν χρῆσιν. Εὐφυεῖς ἐν τούτοις ἐπιχειρηματῆται ἀνέσκα-
πτον τὸ ἔδαφος εἰς βάθος κατὰ τὸ ἄκρον τῆς πόλεως καὶ ἀπεθή-
κευον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν χιόνων ποσότητας ἐξ αὐτῶν πεπιεσμέ-

νας, ούτω δὲ κατεσκευάζοντο μία ἢ δύο τοιαῦται ὑπαίθριοι ἀποθή-
και (Μπούζ — Χανάδες) καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ φυσικοῦ τούτου πά-
γου ἐχρησιμοποιεῖτο κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας καὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ
καύσωνος διὰ διαφόρους ἀνάγκας.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἡ Ραιδεστός διετῆρει πυκνότατον θαλάσσιον δίκτυον μετὰ τῆς
Κωνσταντινουπόλεως, τακτικῶς μὲν δύο φοράς τὴν ἐβδομάδα, ἐκά-
στην Κυριακὴν καὶ Πέμπτην πρωῖαν ἐκ Κων)πόλεως μὲ δύο ταυτο-
χρόνως ἀτμόπλοια ἓνα Ἑλληνικὸν καὶ ἓνα Τουρκικὸν τῆς Ἑταιρίας
Μαχσουσέ. Ἐκτάκτως δὲ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας μὲ διάφορα
ἀτμόπλοια κατὰ περιόδους ἄνευ τακτικῆς γραμμῆς. Τὰ ἀτμόπλοια
ταῦτα ἀνεχώρουν ἐκάστην Τετάρτην καὶ Σάββατον τὰς ἑσπερινὰς
ῥας ἐκ Κων)πόλεως, ἔφθανον τὴν ἐπομένην πρωῖαν εἰς Ραιδεστόν
καὶ ἐσυνέχιζον τὰ δρομολογία των εἰς Γάννον, Χώραν, Μυριόφυτον,
Περίστασιν, Ἀρτάκην καὶ Πάνορμον ἐπιστρέφοντα δὲ τὴν δευτέραν ἡ-
μέραν μὲ τὰς αὐτὰς προσεγγίσεις, ἔφθανον τὰς ἑσπερινὰς ῥας εἰς
Ραιδεστόν, παρελάμβανον φορτία καὶ ἐπιβάτας καὶ τὴν νύκτα ἐντὸς
7—10 ὥρων, ἀναλόγως τῆς ταχύτητός των, διήνυον τὴν ἀπὸ
Ραιδεστοῦ εἰς Κων)πολιν ἀπόστασιν. Ἐὰν λόγῳ κακοκαιρίας παρου-
σιάζετο καθυστέρησις μιᾶς ἡμέρας καὶ πάλιν ὑπῆρχεν περιθώριον διὰ
τὴν εἰς τακτὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος ἐκτέλεσιν τῶν δρομολογίων
των. Εἰς Κων)πολιν ἐκ Ραιδεστοῦ ἔφθανον τὴν πρωῖαν τῆς ὑστε-
ραίας.

Ἄτμόπλοια ἐξυπηρετοῦντα τὴν γραμμὴν ταύτην ἦσαν πα-
λαιότερον τὰ ὑπὸ Ἑλληνικὴν σημαίαν «Ματίλντα» τοῦ Φώσκολου,
οἱ «Δύο Φίλοι» μικρὸν τροχοφόρον, τὸ «Λυκαυγές» μεγαλύτερον, ἀ-
νετώτερον, πολυτελέστερον καὶ ταχύτερον, μεταγενεστέρως δὲ τρία
καινούργη ἀτμόπλοια τῆς Ἑταιρίας Καναβαλῶφ «Βόλγας», «Νέβας»
καὶ «Βίλνα», καθὼς καὶ τὸ ἐπίσης Ἑλληνικὸν καινούργες «Ὀλγα»
τῆς Ἑταιρίας Βερνίκου. Κατὰ τὴν πρὸ τῆς ἐκκενώσεως δὲ ἐποχὴν
ἐδρομολόγησε τακτικὴν συγκοινωνίαν καὶ ἡ ἀτμοπλοῖα Γιαννουλά-
του. Ἡ Τουρκικὴ ἐξ ἄλλου ἀτμοπλοῖα Μαχσουσέ ἐξετέλει καὶ αὕτη
δύο φοράς τὴν ἐβδομάδα τὴν αὐτὴν διαδρομὴν διὰ τῶν ἀτμοπλοίων
τῆς «Καλλιπόλις», «Πάντερμα», «Μαρτίν» κλπ., ἅτινα ἦσαν ὑποδεέ-
στερα καὶ ὀλιγώτερον ταχέα καὶ καθαρὰ ἀπὸ τὰ ὡς ἄνω ὀνομα-
σθέντα.

Ἐκτὸς τούτων ὑπῆρχε κατὰ καιροὺς καὶ δρομολογίον τῆς ἡμέ-

ρας μεταξύ Κων)πόλεως καὶ Ραιδεστοῦ με προσεγγίσεις εἰς Σουλῆβριαν, Ἐπιβάτας, Ἡράκλειαν καὶ με ἐπιστροφὴν διὰ τῶν ἰδίων προσεγγίσεων τὴν δευτέραν ἡμέραν. Τὰ ἡμερήσια ταῦτα δρομολόγια ἐξυπηρετοῦντο κατὰ τὴν ἔαρινὴν περίοδον διὰ μικροτέρων ἀτμοπλοίων οὐχὶ πολὺ ἀνέτων, ἀτάκτως κατὰ διαστήματα τὸν τελευταῖον ὅμως καιρὸν ἢ ὑπὸ Γαλλικὴν σημαίαν Ἐταιρία Ἐξπρὲς ἐδρομολόγησε δύο πολὺ κατάλληλα καὶ ἄνετα ἀτμόπλοιά της, δύο φορές τὴν ἑβδομάδα με τὰς αὐτὰς ἡμερησίας προσεγγίσεις.

Ἡ τοιαύτη πυκνὴ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐχερῆς συγκοινωνία διηκόλυε καὶ ἐπολλαπλασίαζε τὰ ταξείδια τῶν παραλιακῶν πόλεων τῆς Προποντίδος καὶ τὴν διαμετακόμισιν τῶν ἐμπορευμάτων, ἢ ἐπιβατικὴ δὲ κίνησις ἦτο μεγάλη, διότι ἐκτὸς τοῦ ἐμπορίου καὶ πολλαὶ οἰκογένειαι μετέβαινον εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ διὰ λόγους ὑγείας καὶ προμηθειῶν, ἀλλὰ καὶ χάριν διασκεδάσεως. Μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν τούτων, τακτικὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἦσαν καὶ οἱ πολυπληθεῖς μαθηταί, οἵτινες ἐκτὸς τῆς μεταβάσεως καὶ ἐπιστροφῆς των καὶ κατὰ τὰς μεσολαβούσας ἐορτὰς δύο φορές τὸ ἔτος ἐπηγαινοῦρχοντο ἀπὸ τὰς πατρίδας των εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

Καὶ διὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὸ περὶ συγκοινωνίας κεφάλαιον ἀναφέρομεν ὅτι ἡ μεγάλη Αὐστριακὴ ἀτμοπλοϊκὴ Ἐταιρία «Λούδ Τριεστίνου» εἶχε δεκαπενθημέρους προσεγγίσεις εἰς Ραιδεστὸν με τὰ μεγάλα ἐπιβατικὰ ἀτμόπλοιά της μεταφέροντα ἐκ Τεργέστης εἰς Μεγάλας κυρίως ποσότητας ἐμπορεύματα ἀποικιακῶν κλπ. εἰδῶν καὶ χρησιμοποιούμενα καὶ δι' ἐπιβάτας ἐκ Ραιδεστοῦ καὶ εἰς ἐπιστροφὴν ἐκ Κων)πόλεως μέχρι Τεργέστης, με προσεγγίσεις εἰς διαφόρους λιμένας Τουρκίας, Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας.

Ἐπικοινωνία ὅμως ἐμπορικὴ—ἐπιβατικὴ, ἐκτὸς τῆς ἀκτοπλοϊκῆς ἐγένετο καὶ διὰ ξηρᾶς με τὴν καθημερινῶς διερχομένην ἐξ Εὐρώπης πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀντιστρόφως, σιδηροδρομικὴ γραμμὴ τῆς Αὐστριακῆς Ἐταιρίας τῶν «Ἀνατολικῶν Σιδηροδρόμων». Κατὰ τὴν χειμερινὴν συνεπῶς περίοδον, ὅποτε ἐκ τῶν κακοκαιριῶν ἠμποδίζοντο τὰ διὰ θαλάσσης δρομολόγια, παρείχετο εὐκολία, δι' ἐπείγοντας λόγους ὑγείας καθὼς καὶ ἐμπορικοὺς τοιοῦτους, μεταβάσεως ἐκ Ραιδεστοῦ εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τοῦ Μουρατλί, ἀπέχοντα, δύομισυ περίπου ὥρας, με ἄμαξαν δύο ἢ τριῶν ἵππων (λαντῶ) ἢ με αὐτοκίνητον ὅταν ἐνεφανίσθησαν ἐσχάτως τοιαῦτα διαδρομῆς 20—30 λεπτῶν. Ἡ ἀμαξητὴ αὕτη ὁδὸς ἢ συνδέουσα τὴν Ραιδεστὸν με τὸν σταθμὸν Μουρατλί εὐρίσκετο εἰς ὀπωσοῦν καλὴν κατάστασιν.

Ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω μεγάλων αὐτῶν Αὐστριακῶν (σήμερον Ἰτα-

λικών) ατμοπλοίων, άτάκτως μὲν ἀλλὰ συχνότατα, καὶ κυρίως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς φορτώσεως τῶν γεννημάτων τῶν δημητριακῶν, προσήγγιζον εἰς τὸν λιμένα τῆς Ραιδεστοῦ καὶ ἄλλα μεγάλα φορτηγὰ ατμόπλοια μὲ Ἀγγλικήν, Γερμανικήν, Σουηδικήν, Γαλλικήν καὶ Δανικήν σημαίαν τῶν κολοσσῶν Ἑταιριῶν ὡς ἡ «Κιούναρντ Λάϊν», «Ἐλερμαν Λάϊν», «Ντόυτς—Λεβάντ—Λίν» κλπ., ἅτινα παρέμενον ἐπὶ ὄλοκλήρους ἡμέρας διὰ παραλαβὴν φορτίου ἢ ὄλοκλήρωσιν τοιούτου διὰ τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς λιμένας.

Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος δὲν ὑπελείπετο εἰς τὴν δι' ἱστιοφόρων μικρᾶς ἢ μεγάλης χωρητικότητος ἐπικοινωνίαν, μὲ λιμένας κυρίως τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Βενζινόπλοια δὲν ὑπῆρχον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Πρὶν κλείσωμεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο περὶ συγκοινωνιῶν πρέπει νὰ ὑπογραμμίσωμεν, ὅτι ἐάν ἡ Ραιδεστός συνεδέετο μὲ τὴν σιδηροδρομικὴν διακλάδωσιν εἰς Μουρατλί, ἢ ἐμπορικὴ κίνησις τῆς θὰ ἦτο ἀσυγκρίτως μεγαλύτερα, τοῦτο ὅμως δὲν ἐπετεύχθη παρά πᾶν δίκαιον καὶ τὰς ἐκάστοτε διαμαρτυρίας τῶν ἐνδιαφερομένων, διότι ἡ Ἑταιρία τῶν Ἀνατολικῶν Σιδηροδρόμων διὰ τῆς τοιαύτης ἀπομονώσεως τῆς Ραιδεστοῦ, ἠνύνησε τὸν λιμένα τῆς Κων)πόλεως καὶ τὸν σταθμὸν Σιρκετζί, ἅτινα θὰ ὑφίσταντο καίριον τραῦμα καὶ ἐπικίνδυνον συναγωνισμόν ἐάν ἐπραγματοποιεῖτο ἡ τοιαύτη σύνδεσις. Μεταγενέστεραι ἐνέργειαι, ἐπὶ Ἑλληνικῆς κατοχῆς, τῶν τότε Βουλευτῶν Ραιδεστοῦ εἶχαν ἐπιτύχει νὰ λάβουν ρητὴν καὶ κατηγορηματικὴν ὑπόσχεσιν τῆς τότε Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἡ σιδηροδρομικὴ διακλάδωσις Μουρατλί—Ραιδεστοῦ θὰ ἐπραγματοποιεῖτο, διετάχθη μάλιστα καὶ ἡ ἔναρξις τεχνικῶν μελετῶν, ἐάν δὲν ἐπῆρχοντο τὰ κατόπιν γεγονότα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Βεβαίως θὰ ἦτο ἰδεώδης καὶ ἡ κατασκευὴ λιμένος ὡς ἐγένοντο κατ' ἐπανάληψιν σκέψεις καὶ σχέδια, καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην στρατιωτικῶν λόγων, ἀλλὰ τὰ σχέδια ταῦτα δὲν ἔφθασαν μέχρι πραγματοποιήσεως ὡς ἐκ τοῦ κωλύματος τῆς ἀπαιτουμένης σημαντικῆς δαπάνης. Ἡ τοιαύτη ἔλλειψις καταλλήλου λιμένος ἐπροξένει συχνότατα δυσχερείας καὶ πολυήμερους καθυστερήσεις κατὰ τὰς φορτώσεις, διότι ἡ ἀλίμενος παραλία προσεβάλλετο ἀπὸ σφοδροὺς νοτίους ἀνέμους ἠναγκάζοντο δὲ πολλάκις τὰ μεγάλα φορτηγὰ ατμόπλοια νὰ ἀναχωροῦν ἄπρακτα καὶ αἱ φορτώσεις τῶν ἐμπορευμάτων νὰ ἀναβάλλωνται εἰς προσεχεῖς εὐκαιρίας προσεγγίσεων, εὐνόητον δὲ τυγχάνει ὅτι αἱ τοιαῦται ἀνωμαλίαι ἐπροξένουν σημαντικὰς ζημίας εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους.

ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ

Εἰς τὴν Παιδεστον δὲν εἶχον ἰδρυθῆ ὑποκαταστήματα τῶν ἐν Κων)πόλει Τραπεζῶν. Τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγκατέστη τοιοῦτον ὑποκατάστημα τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς (Μπάνκ Ἰμπέριαλ Ὀτομάν) μὲ Ἑλληνα Διευθυντὴν ἀποσταλέντα ἐκ τοῦ κέντρου καὶ μὲ ὑπαλλήλους Ἑλληνας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ Παιδεστοῦ, μὲ ἀποθήκας δὲ ἐμπορευμάτων ἔναντι τῶν ὁποίων ἐχορηγοῦντο πιστώσεις.

Τὸ ὑποκατάστημα τοῦτο τῆς Τραπεζῆς ἦτο ἐγκατεστημένον εἰς τὸ ἐπὶ τῆς παραλίας μέγαρον ἰδιοκτησίας Ἀσλάν, μολοντί δὲ ἔδειξε διαθέσεις νὰ βοηθήσῃ τὴν πιστωτικὴν κίνησιν τῆς Παιδεστοῦ δὲν ἐπέτυχε σημαντικὴν αὐξήσιν τῶν ἐργασιῶν του, λόγῳ τοῦ συστήματος τῶν ἐγγυήσεων καὶ τῶν δύο ὑπογραφῶν διὰ τοὺς δανειζομένους, διότι οἱ Ἑλληνες ἔμποροι, κυρίως οἱ εἰσαγωγεῖς ἀποικιακῶν, εἰργάζοντο μετὰ Τραπεζῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἴκων τοῦ ἐξωτερικοῦ χωρὶς ἐγγυήσεις, μὲ ἀπλὴν ὑπογραφήν καὶ μὲ ἀπερίοριστον ἀνοικτὴν πίστωσιν, μὲ τοκοφόρους λογαριασμοὺς συμφερωτέρους τοῦ ὑποκαταστήματος τῆς Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς.

Ἐξ ἄλλου οἱ μεγάλοι Οἴκοι Θεοδωρίδου καὶ Ἀγκόποβιτς (Ἀλγιαννάκη) τῶν δύο πλουσιωτέρων, Ἑλληνοσ καὶ Ἀρμενίου Θρακῶν, ἦσαν ἀντιπρόσωποι Τραπεζῶν τῆς Κων)πόλεως μὲ πολυπληθῆ πελατεῖαν, ἣν ἀπὸ ἐτῶν ἀπέκτησαν καὶ πρὸς τὴν ὁποῖαν παρεῖχον πλείστας διευκολύνσεις, ὑπεβοήθουν τὸ ἐμπόριον τῆς Παιδεστοῦ.

Οἱ Ἑλληνες ἔμποροι τῆς Παιδεστοῦ κατέθετον τὰ ἐμβάσματά των εἰς Τραπεζιτικούς Οἴκους ἢ Τραπεζίτας τῆς Κων)πόλεως μὲ τόκον 5% καὶ ἐλάμβανον χρήματα μὲ τόκον 8%. Ἐκ περισσοῦ οἱ ἐν Τεργέστη Ἑλληνες μεγαλέμποροι Ἀφεντούλης, Ξυδιᾶς κλπ. ἀπέστελλον ἐλεύθερα καὶ οὐχὶ ἔναντι φορτωτικῆς τὰ ἐμπορεύματά των πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἀποικιακῶν τῆς Παιδεστοῦ μὲ τόκον 6% μέχρι τῆς ἐξοφλήσεως, ἐὰν ὅπως συνέβαινε πολλάκις, δὲν εἶχον εὐκολίας νὰ προεμβάσουν τὴν ἀξίαν τῶν παραγγελιῶν των.

Ἐκτὸς τοῦ ὑποκαταστήματος τῆς Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς, ἀργότερον καὶ ἡ Ντόϋτς Ὀριαν Μπάνκ εἶχεν ἰδρῦσει ἕνα πρακτορεῖον μὲ Ἑλληνα ἀντιπρόσωπον εἰς Παιδεστον.

Πρέπει ἀκόμη νὰ σημειωθῆ ὅτι διὰ τὰς ἐπιταγὰς τῶν ἐμβασμάτων των οἱ ἔμποροι τῆς Παιδεστοῦ οὐδεμίαν κατέβαλλον προμήθειαν (ἄτζιο) διότι οἱ μεγαλέμποροι ἀγορασταὶ γεννημάτων ἐξέδιδον τοιαύτας ἐπιταγὰς ἐπὶ τῶν ἐν Κων)πόλει Οἴκων των, τὰς ἐπιταγὰς δὲ ταύτας τὰς ἐξαργύρωνον οἱ ἔμποροι εἰσαγωγῶν ἀποικιακῶν καὶ οὐ-

τω ύφιστατο ή τοιαύτη ανέξοδος άμοιβαία διευκόλυνσις. Ή τοκογλυφία έξ άλλου δέν ήτο κάτι τό ασύνηθες. Ίδια δέ κατά την έποχήν τοϋ θερισμοϋ τών γεννημάτων οί μεγάλοι τσιφλικοϋχοι καί κτηνοτρόφοι ήναγκάζοντο νά καταφεύγουν είς χρηματοδότας, οΐτινες μέ τόκον υπέρογκον (ένίοτε μιὰς χρυσής λίρας ό τόκος ήτο 1/4 αύτης δι' ένα ή δύο τό πολύ μήνας) διηκόλυνον αυτούς. Ή τοιαύτη τοκογλυφία δέν έδιώκετο υπό τοϋ Νόμου, άπ' έναντίας δέ οί συναλλασσόμενοι έξ άμφοτέρων τών πλευρών ήσαν λίαν ίκανοποιημένοι.

Αί συναλλαγαι διηνηργοϋντο οϋχι διὰ γραμματιών ή χαρτονομισμάτων, αλλά μέ χρυσά νομίσματα λιρών Τουρκίας καί Άγγλίας, είκοσοφράγκων καί κηριμισών (Αύστριακών). Ή Τουρκική λίρα έτιμάτο 106 γρόσσια δηλ. 5 άργυρά μετζήτια, 1/4 τοϋ μετζητιοϋ καί 1 γρόσσι. Με γροσσάκια δέ (τσεντέζικα) υπήρχε καί διαφορά μέχρις 108 γροσσιών την χρυσήν λίραν. Ώς χαρτονόμισμα άσφαλές έκυκλοφόρουν μόνον οί μπαγκανότες της Αύτοκρατορικής Όθωμανικής Τραπεζής.

ΑΜΙΣΘΑ ΠΡΟΞΕΝΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΥΠΟΠΡΟΞΕΝΕΙΟΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατά την έποχήν εκείνην της Τουρκοκρατίας πολλοί έκ τών όμογενών έπεζήτουν νά αντιπροσωπεύουν ξένας χώρας, διότι δι' αύτοϋ τοϋ τρόπου άπελάμβανον ποιās τινος προστασίας καί σεβασμοϋ έκ μέρους τών Τουρκικών άρχών. Οί Πρόξενοι οϋτοι είχον καί άριθμόν τινα υπηκόων (προτεζέ). Ώς επί τό πλείστον οί Πρόξενοι ήσαν άμισθοι οϋχι της καριέρας αλλά κατεγίνοντο μέ έμπορικās υποθέσεις, μέ αντιπροσωπείας ξένων Οίκων καί Άτμοπλοϊκών Έταιριών, κατώρθωναν δέ, έκτός της ξένης προστασίας, νά έπιτυγχάνουν διὰ τοϋ τρόπου τούτου καί ανάπτυξιν τών έργασιών των. Διακριτικά τών προξενείων τούτων ήσαν ό επί της θύρας της οικίας των θυρεός (ταμπέλα) παριστώσα τά οικόσημα καί αναφέρουσα της αντιπροσωπευομένης δυνάμεως τό όνομα, συνάμα δέ επί της προσόψεως ή είς τόν κήπον κοντός επί τοϋ όποίου κατά τās έορτασίμους ήμέρας άνεπετάσσετο ή σημαία τοϋ Προξενείου.

Πρόξενος της Γερμανίας καί Αύστρουγγαρίας ήτο επί σειράν έτών ό μεγαλέμπορος καί καλός πολίτης Πέτρος Ήσλάν, πράκτωρ τοϋ Αύστριακοϋ Λόϋδ καί της Γερμανικής Άτμοπλοίας Ντόϋτς Λέβαντ — Λίν, άντεπροσώπευε δέ καί πολλούς Οίκους δι' έξαγωγήν

δημητριακῶν, κρασιῶν κλπ εἰδῶν. Τὰ Προξενεῖα ταῦτα καὶ τὰς Ἑταιρίας διεδέχθησαν οἱ υἱοὶ του, διότι ἡ πολυμελὴς οἰκογένεια Ἀσλὰ ἠρίθμει περὶ τοὺς δώδεκα βλαστοὺς ἄρρενας καὶ θήλεις.

Οἱ ἀδελφοὶ Δούση, οἵτινες ἦσαν ἰδιοκτῆται μεγάλης ἐπαύλεως παρὰ τὴν Χαριούπολιν καὶ ἔμποροι δημητριακῶν καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν Ἐδμόνδος Δούσης ἦτο Πρόξενος τῆς Ἀγγλίας, ὁ δὲ Ρισάρ Δούσης Πρόξενος τῆς Ἰταλίας. Ὁ τελευταῖος ἀντεπροσώπευε καὶ Ἰταλικὰς ἀτμοπλοῖας ἢ φορτηγὰ ἀτμόπλοια μὲ Ἰταλικὴν σημαίαν ἄτινα προσήγγιζον εἰς τὸν λιμένα τῆς Ραιδεστοῦ πρὸς παραλαβὴν φορτίων.

Ὁ Κεφαλλὴν ἱατρός, μὴ ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμα, Γεράσιμος Κρητικός, ἦτο μέχρι τοῦ θανάτου του Πρόξενος τῆς Ρωσσίας, ταυτοχρόνως δὲ καὶ τῆς Περσίας. Ἡ σύζυγός του, τῆς οἰκογενείας Πανᾶ μὲ μόρφωσιν, εὐφροσύνην καὶ εὐγενῆς κυρία, διεξῆγε τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ ἦτο οὐσιαστικῶς ἢ διευθύνουσα τὰ τοῦ Προξενείου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γερασίμου Κρητικοῦ ἀνεπτύχθη συναγωνισμὸς καὶ κατεβλήθησαν πυρετώδεις ἐνέργειαι ἐν Κων)πόλει διὰ τὴν διαδοχὴν. Μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων, τὸ Ρωσικὸν Προξενεῖον Ραιδεστοῦ ἀνετέθη εἰς τὸν Γεώργιον Κ. Θεοδωρίδην, υἱὸν τοῦ Κωστάκη Θεοδωρίδη ἐκ τῶν πλουσιωτέρων Θρακῶν, εὐεργέτου δὲ τῆς Κοινότητος, εἰς δωρεάν τοῦ ὁποίου ὠφείλοντο τὰ Θεοδωρίδεια Ἐκπαιδευτήρια τῶν θηλέων. Ὁ Γ. Θεοδωρίδης κατὰ τὴν ταραχώδη περίοδον τῆς βουλγαρικῆς κατοχῆς καὶ τὸν διωγμὸν τῶν Ἑλλήνων πρὸ τῆς ἐκκενώσεως, παρέσχε πολυτίμους ἐθνικὰς ὑπηρεσίας.

Ὁ Ἰωάννης Τακέλλας ἦτο Προξενικὸς πράκτωρ (τῆς καριέρας) τῆς Γαλλίας καὶ ἀντιπρόσωπος τῶν μεγάλων ἀτμοπλοϊκῶν Ἑταιριῶν Φρεσινὲ Μεσαζερί. Μετετέθη κατόπιν εἰς Δεδέαγατς, ὅπου διηύθυνε τὸ αὐτὸ Προξενεῖον μέχρι τοῦ θανάτου του, τὸν διεδέχθη δὲ εἰς τὸ Γαλλικὸν Προξενεῖον Ραιδεστοῦ, ὁ Γεώργιος Ἀσλάν, πρεσβύτερος υἱὸς τῆς οἰκογενείας Ἀσλάν, καταγινόμενος ἐπίσης μὲ τὰς ἐργασίας τοῦ ἐμπορικοῦ Οἴκου τοῦ πατρὸς του καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ὁ ἐκ Σμύρνης Σούμας ἀντιπρόσωπος τοῦ Οὐῖταλ.

Ὁ Ὀντριὲτ Τακέλλας μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννου Τακέλλα ἦτο Πρόξενος τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλλίας μέχρι τοῦ θανάτου του, ὁ δὲ Στέφανος Ἐμμανουήλ (Τσελεμπῆ-Στέφανος) Πρόξενος τῶν Κάτω Χωρῶν.

Οἱ Πρόξενοι οὗτοι ἐκτὸς τοῦ τῆς Ρωσσίας καὶ τῶν Κάτω Χωρῶν, ἦσαν καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα, μὲ ὀλίγους δὲ Φραγκολεβαντίνοὺς καὶ τινὰς Ἀρμενοκαθολικοὺς, ἀπετέλουν τὴν Φραγκοκαθολικὴν

παροικίαν ἐκκλησιαζόμενοι εἰς ἰδιαίτερον ναῖσκον μὲ ἓνα ἱερέα καθολικὸν εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Φραγκομαχαλά.

Συμμετεῖχον εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς ἐκδηλώσεις καὶ ἑορτὰς καὶ συνεδέοντο στενῶς μὲ τὴν καλλιτέραν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν τῆς Ραιδεστοῦ. Διετήρουν καὶ μίαν Λέσχην (Κλάμπ Ἰντερνασιονάλ), τῆς ὁποίας τὰ περισσότερα μέλη ἦσαν καὶ πάλιν γαλλομαθεῖς καὶ νεωτερίζοντες Ἕλληνες, διότι ἄνευ τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ ἡ ὡς ἄνω Λέσχη.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟΝ — ΕΘΝΙΚΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διετήρει πάντοτε ἐν Ραιδεστῷ μισθωτὸν Ἑλληνα Ὑποπρόξενον, ἐδρεύοντα εἰς κατάλληλον ἐπὶ ἐνοικίῳ οἴκημα μὲ διερμηνέα τοῦ Προξενείου καὶ μὲ κλητήρα (καβάσην) εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, ἐκτὸς τοῦ ἄλλου ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ.

Ἡ δύναμις τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων, οἵτινες ὑπήγοντο εἰς τὸ Προξενεῖον τοῦτο ἦτο ἀρκετὴ καὶ συνεπῶς ἡ ὑπαρξίς του ὡς Προξενείου τῆς καριέρας ἦτο οὐσιαστικὴ καὶ σημαντικωτέρα ὄλων τῶν ἄλλων ἀμίσθων καὶ μὴ ἐχόντων μόνιμον ὑπηρεσίαν, οἵτινες καὶ διὰ τοῦτο ἐκαλοῦντο Προξενικοὶ πράκτορες, τιμῆς ἕνεκεν (ὄνορέ).

Τὸ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον διετήρει μητρῶον τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων, ἐξέδιδε διαμονητήρια καὶ διαβατήρια αὐτῶν καὶ ἐπροστάτευε τὰς ὑποθέσεις των παρὰ ταῖς προϊσταμέναις Ἑλληνικαῖς Ἀρχαῖς ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς τοπικὰς Τουρκικὰς τοιαύτας. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη τῆς τουρκικῆς ἀπολυταρχίας ἔβλεπεν δυσσρέστως πᾶσαν κίνησιν προερχομένην ἐκ τοῦ ἐλευθέρου Κράτους, δι' αὐτὸ ὑπόπτως παρηκολούθει ὄχι μόνον τοὺς σχετιζομένους πρὸς τὸν Ἑλληνα Πρόξενον ἀλλὰ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ συναναστρεφομένους Ραιδεστηνοὺς, οἵτινες ἀντὶ φεσίου ἔφερον πῖλον. Εἰς τὰ σχόλιά των μάλιστα οἱ φανατικοὶ Τοῦρκοι ἀπεκάλουν αὐτοὺς Γιουνάν — Φικιρλί (Ἑλληνοῖδεάτας).

Παρὰ ταῦτα, ἡ παρουσία τοῦ Ἑλληνος Προξένου συνοδευομένου ὑπὸ τοῦ φουστανελλοφόρου καβάση του, ἐγαλβάνιζε καὶ ἐνεθουσίαζε τοὺς χριστιανοὺς καὶ συνετέλει ὥστε νὰ διατηρηται ἄσβεστος ἡ φλόγα τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐλάμβανε χώραν πανηγυρικὴ δοξολογία ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ παρουσίᾳ τοῦ Προξένου, τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων καὶ πλήθους κόσμου, ἠκολούθει δὲ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τὸ πλήθος καὶ ἐπεσκέπτοντο οἱ ἀρμόδιοι τὸ Προξενεῖον μὲ ἀνταλλαγὴν τῶν συνήθων προπόσεων καὶ ἀποστολὴν συγχαρητηρίων τηλεγραφημάτων πρὸς τὸν ἑορτά-

ζοντα Βασιλέα Γεώργιον τὸν Α΄. Ἡ ἑορτὴ ἐσυνοδεύετο μὲ πυροβολισμοὺς καὶ μὲ κροτίδας ὅλα δὲ αὐτὰ δυσαρέστως τὰ παρηκολούθει ἢ Τουρκικὴ ἀστυνομία, χωρὶς τοῦτο νὰ ἐμποδίζη τὰς Τουρκικὰς ἀρχὰς νὰ ἐπισκέπτωνται ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τὸν Ἑλληνα Πρόξενον πρὸς ἔκφρασιν τῶν συγχαρητηρίων των. Τὸ αὐτὸ ἔπραττον καὶ οἱ λοιποὶ Πρόξενοι, οἵτινες ἐπελαμβάνοντο τῆς καλῆς εὐκαιρίας πρὸς ἐπίδειξιν των.

Εἰς μεταγενεστέραν ἐποχὴν κατ' ἀπομίμησιν καὶ οἱ ξένοι Πρόξενοι ἐδέχοντο συγχαρητήρια κατὰ τὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων τῶν οἰκείων μοναρχῶν.

Ἀπὸ τὸ Ὑποπροξενεῖον τῆς Ραιδεστοῦ, πρὸς συνέχισιν κυρίως τῆς διπλωματικῆς των καριέρας ἵνα προαχθοῦν ἱεραρχικῶς καὶ εἰς σπουδαιότερας διπλωματικὰς θέσεις, διῆλθον πλείστοι Πρόξενοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ διακεκριμένοι διπλωμάται, οἵτινες προαχθέντες ἀργότερον εἰς Πρέσβεις ἐτοποθετήθησαν εἰς ἐπικαίρους Εὐρωπαϊκὰς πρωτευούσας. Μεταξὺ τούτων ἀναφέρομεν τὸν Ψύχαν Πρεσβευτὴν ἐν Βουκουρεστίῳ, τὸν Πέτρον Καψαμπέλην Πρεσβευτὴν ἐν Βρυξέλλαις καὶ Καῖρῳ καὶ τὸν κ. Ἰωάννην Κουτσαλέξην ἄλλοτε Πρεσβευτὴν καὶ σήμερον ἐν ἐνεργείᾳ Διευθυντὴν τῆς Γενικῆς Γραμματείας τῶν Ἀνακτόρων.

Ἐπίσης διῆλθον καὶ ἄλλοι Ὑποπρόξενοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ Χρυσανθόπουλος, Τζαννέτος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Ντάσος, πατριώτης μὲν ἀλλὰ δημιουργῶν ἐπεισόδια λόγῳ ἀσκόπων ἐπιδείξεων καὶ περιοδειῶν ἀνὰ τὰ χωρία, ἢ θητεία του δὲ συνεδέθη μὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος, διακλαδώσεις τοῦ ὁποίου προεξετάθησαν καὶ μέχρι Θράκης ὡς παρακατιόντες θὰ ἀναφέρωμεν.

Αἴων Κατὰ τῆς Βουλγαρικῆς Προπαγάνδας

Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν περίοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐμαίνετο ἡ βουλγαρικὴ προπαγάνδα, κυρίως εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὅπου οἱ Βούλγαροι κομιτατζῆδες, ὑποκινούμενοι καὶ τροφοδοτούμενοι παρὰ τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως προέβαινον εἰς θηριωδίας καὶ ἐγκληματικὰς δολοφονίας καὶ πιέσεις κατὰ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν μὲ φόβους Μητροπολιτῶν, προκρίτων, μὲ δηώσεις, ληστείας καὶ πυρπολήσεις ἐκκλησιῶν, σχολείων καὶ ἰδιωτικῶν περιουσιῶν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠναγκάσθη, ἐνώπιον τῆς ὀγκουμένης ταύτης καταστρεπτικῆς κινήσεως νὰ λάβῃ μέτρα ἀμύνης καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν ἐν διωγμῷ εὐρισκόμενον ἑλληνικὸν πληθυσμόν. Συνεστήθη

τότε ἡ Πανελλήνιος Ὁργάνωσις με καθωρισμένον ἔθνικόν πρόγραμμα, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ αὐτῆς ἐτέθη ὁ ἀείμνηστος Ἰων Δραγούμης. Τῆς Ὁργανώσεως ταύτης διακλάδωσις ἀπεφασίσθη νὰ λειτουργήσῃ καὶ ἀνά τὴν Θράκην ἐστάλησαν δὲ τότε ἀντιπρόσωποι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀξιωματικοὶ ἀπεσπασμένοι με τὸν τίτλον Γραμματέως καὶ με ψευδώνυμα καλύπτοντα τὴν στρατιωτικὴν τῶν ἰδιότητα. Καὶ εἰς μὲν τὸ Γενικὸν Προξενεῖον Ἀδριανουπόλεως προσεκολλήθη ὁ κατόπιν Πρωθυπουργὸς κ. Σ. Γονατᾶς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Γρηγορίου, εἰς Σαρανταεκκλησίας ὁ ὑπολοχαγὸς Κλεῖτος, εἰς Κων)πολιν ὁ ὑπάλληλος τῆς Ἀσφαλιστικῆς Ἐταιρίας «Ἀμοιβαίας» Σολιώτης Νικολαΐδης καὶ εἰς Ραιδεστόν ὁ κατόπιν στρατηγὸς τοῦ Πυροβολικοῦ κ. Πανουσόπουλος με τὸ ψευδώνυμον Βασίλειος Γεωργίου.

Ὅστος ἐπὶ διετίαν εἰργάσθη εἰς Μακεδονίαν ὡς διδάσκαλος Φλωρίνης, με ἀξιόλογον ἔθνικὴν δρᾶσιν, ἐν συνεργασίᾳ με τοὺς Βάρδαν καὶ Ρέμπελον ἀρχηγοὺς Κομιτάτων, οἵτινες ἔδρων κατὰ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων, ὡς ἀντίποινα κατὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν διαπραττομένων σφαγῶν καὶ ὠμοτήτων ἐναντίον τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Ὁ Γεωργίου ἐφυλακίσθη ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, ἀπέδρασεν ὁμως καὶ μεταβάς εἰς Ἀθήνας ὑπέβαλε λεπτομερῆ ἔκθεσιν πρὸς τὴν Πανελλήνιον Ὁργάνωσιν, ἣτις τὸν ἐθεώρησε κατάλληλον καὶ τὸν ἐτοποθέτησεν ὡς Γραμματέα τοῦ Ὑποπροξενεῖου Ραιδεστοῦ κατὰ τὸ 1907—1908.

Πρὸ τῆς ἀφίξεώς του εἰς Ραιδεστόν διῆλθεν ἐκ Κων)πόλεως καὶ ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ τότε Πρεσβευτοῦ Γρυπάρη, μετὰ τοῦ Ἰωνος Δραγούμη καὶ με τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἔλαβεν ὁδηγίας ὡς πρὸς τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ ἀσκήσῃ τὰ καθήκοντά του κατὰ τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας καὶ πρὸς ἀναζωπύρωσιν τοῦ ἔθνικοῦ αἰσθήματος. Κατόπιν μετὰ τὴν ἐγκατάστασίν του ἐν τῷ Προξενεῖῳ τῆς Ραιδεστοῦ ἤρξατο συνεργαζόμενος μετὰ τοῦ τότε Προξένου Ντάσου ἀντελήφθη ὁμως ὅτι ἡ τουρκικὴ ἀρχὴ παρηκολούθει ὑπόπτως τὰς κινήσεις αὐτοῦ, πολὺ δὲ περισσότερον μετὰ τὴν τοποθέτησίν του ὡς Γραμματέως, καὶ ὅτι ἔπρεπε συνεπῶς νὰ προχωρήσῃ με πολλὴν προσοχὴν καὶ σύνεσιν εἰς τὸ ἀνατεθὲν αὐτῷ ἔργον.

Περιωρίσθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν καταρτισμὸν Ἐπιτροπῶν τινῶν ἀπὸ προκρίτους καὶ κυρίως ἀπὸ νέους με διακλαδώσεις εἰς τὰ σπουδαιότερα χωρία καὶ εἰς τὰς πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ, αἱ Ἐπιτροπαὶ δὲ αὐταὶ εἶχον ὡς σκοπὸν τὴν παροχὴν πληροφοριῶν χρησίμων διὰ τὴν περαιτέρω ὀργάνωσιν ἀλλὰ καὶ φιλανθρωπικὴν δρᾶσιν καὶ ἐνίσχυσιν μεταξὺ τῶν ἀριστούχων μαθητῶν καὶ τῶν ἀγραμμάτων ἀλλ' ἠθικῶν

στοιχείων νέων και νεανίδων τῆς ὑπαίθρου, διὰ τοὺς ἀπόρους τῶν ὁποίων ἐλειτούργησαν καὶ συσσίτια.

Ὁ Γεωργίου βαθμιαίως μὲ τὴν ἀθόρυβον καὶ ἡρεμον πολιτικὴν του, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ζωνρὰς ἐπιδειξεις τοῦ Προξένου, μὲ τὸν ὁποῖον ἦλθεν εἰς σύγκρουσιν διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο, κατάρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ ἐν μέρει τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, αἵτινες ἠνέχθησαν καὶ τοῦ ἐπέτρεψαν σιωπηρῶς νὰ περιοδεύσῃ εἰς χωρία καὶ εἰς πλησιόχωρα κέντρα, εἰς τὰ ὁποῖα μὲ μυστικότητα καὶ προσοχὴν κατήρτιζεν ἀναγνωστήρια, εἰς ἃ ἀπεστέλλοντο ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ παρὰ τοῦ Ἐξαγωγίου «Βισάνθη» τῆς Ραιδεστοῦ, καὶ ἐπιτροπὰς ἐκ προκρίτων πρὸς τοπικὴν ἔναρξιν καὶ ὀργάνωσιν τῆς ἐθνικῆς προπαγάνδας. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπέτυχε νὰ περιοδεύσῃ ἐκτὸς τῶν χωρίων τῆς περιοχῆς Ραιδεστοῦ καὶ εἰς ἄλλα κέντρα, ὡς εἰς Γανόχωρα, Καλλιόπολιν, Ἀβδήμιον, Νεοχώριον, Σιμιτλί, Καστάμπολιν, Μάλγαρα καὶ Στράντζαν. Ἐν συνεχείᾳ δὲ εἰς ἄλλην περιοχὴν εἰς Ἡράκλειαν, Τυρολόην καὶ Συληβρίαν (ὁπότε καὶ ἐγένετο ἡ καταστρεπτικὴ πυρκαϊὰ τοῦ Ἐξαστέρου). Ἡ πυρκαϊὰ αὕτη ἀπεδόθη εἰς τοὺς Βουλγάρους καὶ εἰς ἐνίσχυσιν τῆς κατ' αὐτῶν προπαγάνδας ἔγινε σύστασις εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ τὰς διδασκαλίσσας νὰ φροντίσουν νὰ διαδώσουν τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἐξαστέρου καὶ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν αὐτὴν εἰς βάρος τῶν ἐμπρηστῶν. Ἐζητήθησαν παρὰ τῆς Πρεσβείας καὶ ἀπέστειλεν αὕτη πρὸς τὸν Μητροπολίτην Συληβρίας 100 λίρας πρὸς περίθαλψιν τῶν παθόντων. Πρέπει νὰ τονισθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἡ περιοχὴ τοῦ Νομοῦ Ραιδεστοῦ ἦτο ἀμιγρῶς ἑλληνικὴ, ἐκτὸς ἐλαχίστων σποραδικῶν ἐξαιρέσεων εἰς τὴν περιοχὴν Μαλγάρων, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ παταχθῇ ἡ βουλγαρικὴ ἐγκληματικὴ δρᾶσις καὶ ἡ προσπάθεια πρὸς δημιουργίαν πυρήνων, ἰδίᾳ κατὰ τὴν περιοχὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἵνα μὴ ἐπικρατήσουν αἱ βουλγαρικαὶ ἐπιδιώξεις, αἱ ἀποβλέπουσαι εἰς δημιουργίαν ἐστιῶν διὰ λόγους προπαγάνδας, συσκοτίσεως καὶ ἀλλοιώσεως τῆς ἀναμφισβητήτου ἑλληνικῆς συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θράκης.

Ὅτι δὲ σκοπὸς τῶν Βουλγάρων ἦτο ἡ τοιαύτη ἐνέργεια, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου τῆς ἀφίξεως ἐντὸς τῆς πόλεως τῆς Ραιδεστοῦ ἐκ Βουλγαρίας δύο Ἑλλήνων ὑπηκόων, ὁμιλούντων τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἐχόντων ὑπηρετήσῃ εἰς τὸν βουλγαρικὸν στρατόν, οἵτινες καὶ ἤνοιξαν ἐμπορικὸν κατάστημα. Ἀπὸ ἔρευναν καὶ παρακολούθησιν αὐτῶν διεπιστώθη ὅτι ἦσαν πράκτορες τοῦ βουλγαρικοῦ κομιτάτου δρᾶσαντες ἐνεργῶς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ὅτι ἀπεστάλησαν εἰς Ραιδεστόν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Πρὸς ἀντίπραξιν ὁ Γεωργίου ἐζήτησε νὰ μποῦκοταρισθῇ τὸ κατάστημά των καὶ νὰ παρακολου-

θώνται αἱ κινήσεις των, ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐκινδύνευε νὰ τοὺς ἀχρηστεύσῃ εἶχον τὴν ἰταμότητα νὰ ἀπειλήσουν τὸν Πρόξενον καὶ τὸν Γραμματέα, ὅστις ἦλθεν εἰς χεῖρας μεθ' ἑνὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν καὶ τὸν ἐτραυματίσεν.

Μετὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ Ὑποπροξένου Ντάσου, ὁ διάδοχος αὐτοῦ Πέτρος Καψαμπέλης ἀνὴρ συνετὸς καὶ σώφρων, ἀπέφυγε τὴν προκαλοῦσαν παρεξηγήσεις καὶ καχυποψίας πολιτικὴν τοῦ προκατόχου του, κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἢ συνεργασία μετὰ τοῦ Γεωργίου κατέστη ὁμαλὴ καὶ ἀποδοτικωτέρα, καθορισθείσης καὶ τῆς ἀκτίνος δράσεως ἑνὸς ἐκάστου χωριστά. Ὁ Πρόξενος δηλαδὴ περιωρίσθη εἰς τὰ διπλωματικά του καθήκοντα, μὲ τὴν σεμνότητα δὲ καὶ σοβαρότητα αὐτοῦ, ἀπέσπασε τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν ὄλων τῶν ὁμογενῶν καὶ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, ἀνέθηκε δὲ εἰς τὸν Γεωργίου τὴν ἐθνικὴν προπαγανδιστικὴν δρᾶσιν, χωρὶς οὗτος νὰ ἀναμιγνύεται εἰς αὐτήν.

Κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο ἐπεσκέφθη τὸ Προξενεῖον ὁ πλωτάρχης Γούδας ἐπιφορτισμένος παρὰ τῆς Πανελληνίου Ὁργανώσεως μετὰ τὴν ἀποστολὴν ὄπλων πρὸς χρησιμοποίησίν των κατὰ τῶν Βουλγάρων.

Ἐπειδὴ Ἕλληνες λεμβοῦχοι δὲν ὑπῆρχον εἰς τὸν λιμένα τῆς Ραιδεστοῦ παρέστη ἀνάγκη νὰ ὀργανωθοῦν νέοι καλῶν οἰκογενειῶν, οἵτινες ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀσκήσεών των εἰς λεμβοδρομίας ἐχρησιμοποιοῦν δύο λέμβους ἀγορασθείσας ἐκ Κων)πόλεως καὶ ἐπετύγχανον ἐν συνεννοήσει μὲ τὰ ἀτιμόπλοια τῆς γραμμῆς πρὶν ἀγκυροβολήσουν ταῦτα εἰς τὸν λιμένα τῆς Ραιδεστοῦ νὰ βυθίζουσι διὰ καταλλήλου μὲ φελλὸν συσκευῆς ὄπλα καὶ φυσίγγια, ἅτινα παρελάμβανον αἱ λέμβοι εἰς τὰ ἀνοικτὰ χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνωνται οἱ Τοῦρκοι καὶ τὰ ἀπέκρυπτον εἰς κατάλληλα ἀπομεμακρυσμένα σημεῖα τῆς ἀκτῆς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρελήφθησαν δύο ἀποστολαὶ ἐξ ὀκτώ ὄπλων ἐκάστη μὲ ἀναλογίαν φυσιγγίων.

Ἐπειδὴ τὰ ὕλικά μέσα διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ τοιοῦτου ἀγῶνος ἦσαν σπάνια καὶ πένιχρά ἐξ ἀποστολῶν ἀπὸ τὸ κέντρον, ἐγένετο καὶ προαιρετικὸς ἔρανος ἀπὸ τοὺς μεμυημένους, ὅστις ἀπέδωκεν ἀρκετὰ ποσὰ διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς τοιαύτης φιλανθρωπικῆς καὶ ἐθνικῆς κινήσεως.

Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν νεοτούρκων καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐν Τουρκίᾳ τοῦ Συντάγματος, τὸ ὅποιον ἐπρόκειτο ἀργότερον νὰ ἐξοντώσῃ τὸν Ἑλληνισμόν, ἐνῶ ἐπίστεύθη ὅτι οἱ Τοῦρκοι θὰ ἐκυβέρνων μὲ ἐλευθερίαν καὶ ἰσοπολιτείαν, οὔτοι ἤρχισαν ἐφαρμόζοντες τὸ πρόγραμμά των καὶ ἀπήτησαν παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως

τὴν ἀνάκλησιν τῶν εἰς τὰ Προξενεῖα Γραμματέων, οὕτω δὲ ἀνεχώρησεν ἐκ Παιδεστοῦ ὁ Γεωργίου. Ἡ θητεία του δὲν ἐπέτυχεν μὲν τὴν ὀργάνωσιν ἀντιστάσεως κατὰ τῶν τυράννων ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι συνετέλεσεν εἰς τὴν τόνωσιν τοῦ ἔθνικοῦ φρονήματος, τὴν ζωηροτέραν τῶν ἑλληνικῶν αἰσθημάτων ἐκδήλωσιν καὶ ἐν μέρει τὴν ὀλικὴν καὶ πνευματικὴν ἐνίσχυσιν τῶν περὶ τὴν Παιδεστοὺν χωρίων καὶ κωμοπόλεων.

«Ὁ Γεωργίου ἐθαύμαζε τὸν πατριωτισμὸν τῶν Θρακῶν, οἵτινες ὑπὸ ζυγὸν 500 ἐτῶν ἐτήρουν ἄσβεστον τὴν πίστιν των, παρὰ τὴν ἤτταν τοῦ 1897, πρὸς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ τὴν θρησκείαν, πάντα δὲ ταῦτα παρὰ τὴν ἔλλειψιν καταλλήλου ὀργανώσεως».

Ἀντελήφθη καὶ αὐτὸς ὅτι ὁ ἀμιγῆς ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Θράκης μὲ τὰς πατροπαραδότους θρησκευτικὰς, ἔθνικὰς καὶ ἐκπαιδευτικὰς ἀρετὰς του ἀντετάσσετο σθεναρῶς κατὰ πάσης τυραννικῆς πιέσεως καὶ διετῆρει μὲ φανατισμὸν, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἐξεδηλοῦτο, τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ — ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ἡ πόλις τῆς Παιδεστοῦ διεκρίνετο διὰ τὴν ἀνεπτυγμένην κοινωνικὴν κίνησιν καὶ τὸν ἐξαιρετικὸν πολιτισμὸν τῶν κατοίκων της. Ἀνεγνωρίζετο ὅτι ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἡ Παιδεστός μεταξὺ τῶν ἄλλων πρωτευουσῶν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης κατεῖχε τὰ πρωτεῖα, τοῦτο δὲ πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὴν πυκνὴν συγκοινωνίαν της μετὰ τῆς Κων)πόλεως καὶ εἰς τὴν ἐμπορικὴν της ἀκμὴν, ἣτις παρεῖχε τὰ οἰκονομικὰ μέσα εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ διατηροῦν οἰκίας πολυτελῶς κτιζομένας καὶ ἐπιπλωμένας, νὰ ἐνδύωνται ἄνδρες καὶ γυναῖκες κατὰ τρόπον ἐξαιρετικὰ εὐπαρουσίαστον καὶ νὰ συμπεριφέρωνται εἰς τὰς συναναστροφὰς των μὲ εὐγένειαν καὶ μὲ πολιτισμὸν κατ' ἀπομίμησιν τῆς πρωτευούσης, μεθ' ἧς συνεδέοντο μὲ συγγενικοὺς καὶ φιλικοὺς δεσμοὺς καὶ τὴν ὁποῖαν ἐπεσκέπτοντο συχνότατα καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἕκαστον ἔτος.

Ἡ Παιδεστός ηὔτύχησε νὰ ἔχη τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον τοῦ Θρακικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου, ὅστις διὰ τῆς κληρονομίας του ταύτης ὄχι μόνον προήγαγε τὴν παιδείαν εἰς ὀλόκληρον τὴν Θράκην, ἀλλὰ μὲ τὸ ἀξιοθαύμαστον αὐτὸ κτίριον συνετέλεσε εἰς τὸ νὰ δημιουργηθῆ τὸ κέντρον καὶ φυτώριον ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξεπέμφθη καὶ προήχθη ἡ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀκμάσασα κοινωνικὴ ζωὴ τῆς πόλεως.

Καί διὰ μὲν τὴν ἀξιόλογον ἐκπαιδευτικὴν δρᾶσιν τοῦ Συλλόγου ὠμιλήσαμεν διεξοδικῶς εἰς εἰδικὸν κεφάλαιον. Διὰ τὴν κοινωνικὴν ὅμως ζωὴν καὶ κίνησιν κατὰ μέγα μέρος συνετέλεσε τὸ κτίριον τοῦτο ἐφάμιλλον τοῦ ὁποῖου ὄχι μόνον εἰς οὐδεμίαν ἄλλην Θρακικὴν πόλιν ὑπῆρχεν, ἀλλὰ δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι συνηγωνίζετο καὶ τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει τοιαῦτα.

Τὸ κτίριον τοῦ Συλλόγου ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὑπόγεια καὶ εὐρύχωρον κήπον ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ ἀπὸ δύο ὁρόφους, ἕκαστος τῶν ὁποίων περιελάμβανε τετράγωνον μεγάλην αἴθουσαν μὲ τέσσαρα δωμάτια εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας αὐτῆς.

Ἦτο κατὰ τρόπον μεγαλοπρεπῆ, στερεὸν καὶ πολυτελῶς ἐκτισμένον. Ἡ πρόσοψις του καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ὡς καὶ ἡ ἐπὶ τῆς παραλίας μὲ τὰ δένδρα τοῦ κήπου θέα του, προσεκάλουν ζωηρὰν τὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς κατοίκους καὶ εἰς τοὺς ξένους ἐπισκέπτας. Ἐὰν δὲν ἐκτίζετο τὸ κτίριον τοῦτο, τὸ ὁποῖον, ὅταν ἡ τουρκικὴ διοίκησις ἀπηγόρευσε τὴν λειτουργίαν τοῦ Συλλόγου, ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὸ Ἀναγνωστήριον «Ἡ Βισάνθη», εἶναι ἀμφίβολον ἂν θὰ ἦτο δυνατόν εὐπροσώπως νὰ στεγασθῆ ἡ προοδευμένη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κοινωνικὴ κίνησις.

Τὸ Ἀναγνωστήριον «Ἡ Βισάνθη» ἀπετέλεσε συνεχιστὴν τῆς δράσεως τοῦ Συλλόγου, μὲ ὀλιγωτέραν μὲν πνευματικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν ἐπίδοσιν, διότι τὰ σχολεῖα εἶχον ἐν τῷ μεταξύ ἐξασφαλισθῆ οικονομικῶς καὶ ἐπανδρωθῆ διὰ καταλλήλου προσωπικοῦ, ἀλλὰ μὲ μεγαλυτέραν ἐκπολιτιστικὴν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του οἱ ἀποτελέσαντες τὴν Διοίκησιν του, δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ἐστάθησαν ἀντάξιοι τῶν προγονικῶν ἀρετῶν διάδοχοι, καταβαλόντες φιλότιμον δραστηριότητα καὶ φιλοπονίαν.

Τὸ Σωματεῖον ἀπετελεῖτο ἀπὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον μὲ Πρόεδρον, Ἀντιπρόεδρον, Γραμματεῖς Γενικὸν καὶ Εἰδικόν, Ταμίαν, Βιβλιοθηκᾶριον καὶ Συμβούλους, Κοσμήτορας καὶ Ἐφόρους τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Μουσείου.

Καὶ ἡ μὲν ἰσόγειος αἴθουσα ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς καφενεῖον ἐκμεταλλεῦμενον παρὰ τοῦ Σωματείου ἢ ἐκδιδόμενον εἰς ἐργολάβον. Τὰ δωμάτια τῆς αἰθούσης ταύτης ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ σφαιριστήριον, διὰ χαρτοπαίγιον, διὰ κυλικεῖον, ἰδιαιτέρον δὲ δωμάτιον συνεχόμενον μετὰ τῆς σκηνῆς ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἐνδιαίτημα καὶ ἱματιοφυλάκιον τῶν ἠθοποιῶν ὅταν κατὰ καιροὺς προσῆρχοντο διάφοροι θίασοι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἐνίοτε δὲ ἐδίδοντο καὶ παραστάσεις ὄργανού-

μεναι ὑπὸ ἔρασιτεχνῶν καὶ μαθητῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλλων. Ἡ σκηνὴ αὕτη ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ διὰ μαθητικὰς ἐπιδείξεις.

Τοὺς ἔαρινους μῆνας τὸ καφενεῖον καὶ τὸ κυλικεῖον μετεφέροντο εἰς τὸν κῆπον, εἰς τὸν ὁποῖον κυρίως κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς προσήρχετο πλῆθος οἰκογενειῶν, αἵτινες ἐψυχαγωγοῦντο καὶ διὰ τῆς φιλαρμονικῆς τοῦ Σωματείου.

Ἡ φιλαρμονικὴ ἀπετελεῖτο ἀπὸ πνευστὰ ὄργανα, πρὸς καταρτισμὸν δὲ αὐτῆς τὸ ἀναγνωστήριον «Ἡ Βισάνθη» ὑπεβλήθη εἰς πρόσθετον δαπάνην διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν μουσικῶν ὀργάνων, μετεκάλεσεν δὲ ἐπὶ τούτῳ διδάσκαλον ἐκ Κων)πόλεως, ἀμοιβόμενον ἐκ πόρων τοῦ Σωματείου.

Ὁ ἄνω ὄροφος ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὸ κυρίως ἀναγνωστήριον περιελάμβανε δὲ εἰς τὴν αἴθουσάν του τραπέζας καὶ ἀναπαυτικὰ καθίσματα καὶ καναπέδες διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῶν ἑφημερίδων καὶ περιοδικῶν, τῶν ὁποίων τὸ Σωματεῖον ἐφρόντιζε νὰ εἶναι τακτικὸς συνδρομητῆς. Αἱ αἴθουσαι καὶ τὰ δωμάτια κατεβλήθη φροντίς νὰ εἶναι εὐπρεπῶς ἐπιπλωμένα.

Ἐκτὸς τῶν ἑφημερίδων τῆς Κων)πόλεως τοῦ παλαιμάχου «Νεολόγου» τοῦ Σταύρου Βουτυρᾶ (τοῦ διασήμου ἀρθρογράφου καὶ σθεναροῦ ὑπερασπιστοῦ τῶν προνομίων), τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» τοῦ Νικολαΐδου, τῆς «Προόδου» τοῦ Σπανοῦδη, τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐπισήμου ὀργάνου τῶν Πατριαρχείων, τῆς «Πρωίας», τοῦ σατυρικοῦ «Σατάν» τοῦ Μακρίδου, τοῦ Γαλλοφώνου «Μονιτέρ Ὀριεντάλ» κ. ἄ., ἐλαμβάνοντο καὶ ἡ «Νέα Ἡμέρα» τῆς Τεργέστης, ἡ «Ἰλλουστρασιὸν» τῶν Παρισίων καὶ ἄλλαι γαλλικαὶ καὶ ἑλληνικαὶ ἑφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Οἱ φιλαναγνώσται ἦσαν τελείως ἱκανοποιημένοι διότι εὕρισκον πλουσίαν πνευματικὴν τροφήν καὶ εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ βιβλία, ἅτινα ἐπρομηθεύετο τὸ Σωματεῖον. Ἐξ αὐτῶν ἀπεστελλόντο καὶ εἰς τὰ πέριξ χωρία τῆς ἐπαρχίας, καθὼς καὶ δέματα μὲ ἑφημερίδας τῆς Κων)πόλεως.

Ἐν δωμάτιον τῆς ἄνω αἰθούσης ἐπίσης ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς βιβλιοθήκη καὶ ὡς αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου μὲ γραφεῖον, εἰς ὃ διεφυλλάσσοντο τὰ πρακτικὰ καὶ οἱ διάφοροι λ)σμοί, διότι τὸ Σωματεῖον διετηρεῖτο μὲ τὰς ἐτησίαις συνδρομὰς τῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων μελῶν του.

Ἐτερον δωμάτιον κατελάμβανε ἡ Πινακοθήκη καὶ τὸ Μουσεῖον ἀρχαίων νομισμάτων, τῶν ὁποίων ὅμως μέγα μέρος ἐκλάπη, τὰ δὲ ἴχνη τοῦ ὑπολοίπου δὲν ἐπετεύχθη νὰ ἀνευρεθοῦν κατὰ τὴν μετανά-

στευσίν μας, οὔτε δὲ καὶ διεσώθησαν τὸ ἀρχεῖον καὶ τὰ ἔγγραφα τοῦ Ἁναγνωστηρίου.

Τρίτον δωμάτιον προωρίζετο διὰ τὰ μαθήματα τῆς φιλαρμονικῆς χωρὶς τοῦτο νὰ εἶναι εὐχάριστον διὰ τοὺς περιοίκους.

Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν ἐλάμβανον χώραν αἱ Γενικαὶ Συνελεύσεις διὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς Διοικήσεως, αἱ πανηγυρικαὶ ἐξετάσεις τῶν σχολείων, διάφοροι διαλέξεις, ἐδίδοντο δὲ καὶ οἱ χοροὶ κατὰ τὰς Ἀπόκρεω ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν σκοπῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ψυχαγωγίαν.

Οἱ χοροὶ οὗτοι διεκρίνοντο διὰ τὴν ὀργάνωσίν των μὲ κατάλληλον κοσμητείαν, μὲ ἰδιαίτερον ἐπιτυχή καὶ ὠραῖον διάκοσμον διὰ σημαιῶν ταπήτων κλπ. μὲ πολυτελεῖς ἀμφιέσεις τῶν κυριῶν καὶ μὲ ἔνδυμα ἐπίσημον τῶν ἀνδρῶν, κατέληγον δὲ τὰς πρωϊνάς ὥρας εἰς εὐωχίαν οἰκογενειακῆς μορφῆς μὲ ἄφθονα ἐκλεκτὰ ἐδέσματα καὶ ποτὰ κομιζόμενα παρὰ τῶν παρευρισκομένων, ἡ δὲ διασκέδασις πολλὰκις ἐσυνεχίζετο συνοδείᾳ τῆς ὀρχήστρας καὶ εἰς τὰς οἰκίας διαφόρων προκρίτων, ὅπου ἡ εὐθυμία ἀπεκορυφοῦτο.

Εἰς τὰς συγκεντρώσεις αὐτάς, ἐκτὸς τῶν ἑλληνικῶν χορῶν, ἐχορευόντο ὁ τετράχορος (καντρίλλιες), οἱ λανσιέδες, τὸ βάλς, ἡ πόλκα, ἡ μαζούρκα, τὸ σοτίς, τὸ πὰ ντε πατινὲρ διενέμοντο δὲ καὶ ἄφθονα κοτιγιόν, ἅτινα ἡ ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ ἐπρομηθεύετο ἐξ ἐπιτηδῆς ἐκ Κων)πόλεως. Οἱ σημερινοὶ χοροὶ σάμπα, ρούμπα κλπ. δὲν εἶχον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κάμει τὴν ἐμφάνισίν των, νοσταλγοῦν ἐν τούτοις οἱ σημερινοὶ χορευταὶ τὴν παλαιάν ἐκείνην ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐχορευέτο μὲ περισσοτέραν τάξιν τὸ βάλς, μὲ τὸ ὅποῖον ἐγένετο ἡ ἔναρξις τοῦ χοροῦ μὲ τὸ καλλίτερον χορευτικὸν ζεῦγος, ἡ δὲ προσπάθεια πρὸς ἀναβίωσιν τῆς ἀληθμονήτου καντρίλλιας δὲν εὐρίσκει σήμερον ἐπιτυχή ἐκτέλεσιν, ἔλλειπει τοῦ δίδοντος τὰ παραγγέλματα καταλλήλου καθοδηγητοῦ.

Τόση ἦτο ἡ ἐξέλιξις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὥστε ἐδίδοντο καὶ χοροὶ μεταμφιεσμένων ἢ κοστουμῆ καὶ παιδικῶν ἀκόμη τοιοῦτοι διὰ τὰς ἀμφιέσεις τῶν ὁποίων κατεγίνοντο αἱ μητέρες καὶ αἱ ράπτριαι τοῦ τόπου ἐπὶ ὀλοκλήρους ἐβδομάδας. Αἱ συγκεντρώσεις αὗται ἔφθασαν εἰς τὸ κατακόρυφον, ὅτε ἀνεπτύχθη καὶ κάποια ἄμιλλα μεταξὺ τῶν διδομένων εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Συλλόγου καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Διεθνοῦς Λέσχης (Κλάμπ Ἰντερνασιονάλ), τὴν ὁποίαν διετήρουν οἱ ὀλίγοι Πρόξενοι καὶ Φραγκολεβαντῖνοι τῆς καθολικῆς παροικίας, μὲ συμμετοχὴν ἐννοεῖται εἰς τοὺς χοροὺς τούτους κατὰ 90% τῆς ἑλληνικῆς παροικίας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπῆρξαν Ἀπόκρεω κατὰ τὰς ὁποίας οἱ ἐναλλασσόμενοι αὐτοὶ χοροὶ ὑπερέβησαν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἕξ καὶ κατὰ τὰς τελευταίας ἐβδομάδας τῶν Ἀπόκρεω συνέπιπε

νά δίδονται τὴν ἴδιαν νύκτα δύο χοροὶ εἰς τὰ ἄνω ἰδρύματα.

Εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Ἀναγνωστηρίου ἐδίδοντο ἐνίοτε καὶ γαμήλιοι ἐσπερίδες. Ἐσυνήθιζετο εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἢ γαμήλιος πομπή, κατόπιν νυκτερινῆς διασκεδάσεως, νὰ κατευθύνεται πρὸς τὴν οἰκίαν τῶν νεονύμφων μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν μουσικὴν καὶ διαφόρους συγγενεῖς καὶ ξένους προσκεκλημένους. Καὶ αὐτὰ μὲν ὡς πρὸς τὰς δημοσίας διασκεδάσεις.

Αἱ κατ' οἶκον ἐν τούτοις τοιαῦται συναναστροφαὶ καὶ νυκτεριναὶ συγκεντρώσεις (βεγγέρες) ἦσαν συνεχεῖς, μὲ μουσικὴν, διότι πολλοὶ ἐκ τῶν οἰκῶν εἶχον κλειδοκύμβαλα (πιᾶνα), μὲ χοροὺς καὶ μὲ ἐξαιρετικὰ γλυκίσματα, πολλακίς δὲ μετὰ τὸ μεσονύκτιον προσεφέροντο καὶ κρύα φαγητὰ (σουπέ). Κατὰ τὰς συγκεντρώσεις ταύτας ἐγένετο ἐπίδειξις τῆς περὶ τὰ γλυκίσματα καὶ ἐδέσματα ἱκανότητος τῶν οἰκοδεσποινῶν, ἀνεπτύσσετο δὲ καὶ ἄμιλλα συγκρίσεως διὰ τὴν ὑπεροχὴν.

Αἱ βεγγεραὶ αὗται ἐπαρουσίαζον καὶ θέαμα, ὅταν ἐπρόκειτο μία οἰκογένεια νὰ μεταβῇ ἀπὸ τῆς μιᾶς οἰκίας εἰς τὴν ἄλλην, κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐπειδὴ αἱ ὁδοὶ ἦσαν ἀκατάστατοι καὶ λασπώδεις νὰ προηγήται ὁ ὑπάλληλος τῆς οἰκογενείας μὲ μεγάλο φανάρι ἀπὸ δύο ἢ καὶ περισσότερα κηρία διὰ νὰ καθοδηγοῦνται ἀσφαλῶς οἱ ἐπισκέπται.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἀκόμη ὅτι αἱ νυκτεριναὶ αὗται συγκεντρώσεις δὲν ἦσαν ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν εὐπόρων μόνον τάξεων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων κατωτέρων καὶ ἐργαζομένων κοινωνικῶν στρωμάτων, ἅτινα ἐσυνήθιζον καὶ αὐτὰ νὰ συγκεντρῶνται εἰς διαφόρους οἰκίας καὶ μὲ ποτὰ καὶ δαπάνην συντηρητικωτέραν ἐδεσμάτων καὶ γλυκισμάτων διεσκεδάζον καὶ κατάρθωνον νὰ περνοῦν εὐχάριστα τὰς νυκτερινὰς ὥρας τοῦ χειμῶνος.

Τὴν κοσμικὴν κίνησιν τῆς Ραιδεστοῦ ἐπλαισίωνον καὶ αἰσθηματικότητες, αἵτινες ἀνεπτύσσοντο μεταξὺ τῶν νέων καὶ νεανίδων. Ἡ αὐστηρότης τῶν ἠθῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἠμπόδιζε ἀπὸ τοῦ νὰ λαμβάνουν χώραν τοιαῦται περιπέτειαι, μὲ σεμνότητα ὁμῶς καὶ αἰδημοσύνην λόγῳ τῆς αὐστηρᾶς ἐπαγρυπνίσεως τῶν οἰκογενειῶν. Ἡ σημερινὴ ἔλευθέρα μεταξὺ τῶν δύο φύλλων ἐπικοινωνία ἦτο ἄγνωστος καὶ ἀπηγορευμένη. Τὰ θαλάσσια λουτρά ἐπὶ παραδείγματι κατὰ τὴν καλοκαιρινὴν περίοδον ὄχι μόνον δὲν παρουσίαζον τὴν σημερινὴν θεαματικὴν εἰς τὰς ἀκτὰς ἐμφάνισιν τῶν δύο φύλλων, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας εἰς τὰ ἐπὶ τῆς παραλίας ἀνεγειρόμενα ξύλινα λουτρά, αἱ ὄραι τῆς μεταβάσεως ἦσαν αὐστηρῶς καθωρισμέναι χωριστὰ διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ διὰ τὰς γυναῖκας.

Αί αίσθηματικά έκδηλώσεις συνίσταντο τὸ πολὺ εἰς ἀνταλλαγὴν βλεμμάτων καὶ εἰς σφίξιμο τῶν χειρῶν καὶ ἦσαν εὐτυχῆ τὰ ζεύγη ἅτινα κατώρθωνον νὰ συνεννοοῦνται κατ' αὐτὸν τὸν σεμνὸν τρόπον, ἐκδηλωτικὸν τῆς μεταξὺ τῶν συμπαθείας.

Καὶ ἐδῶ εἶναι ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὅτι μία ὁμάς καλλιφώνων νέων τῆς καλλιτέρας κοινωνικῆς τάξεως, κατὰ τὰς σεληνοφωτιστούς ἰδίᾳ νύκτας πρὸς ἰδίαν τῶν τέρψιν καὶ ἄνευ ὑστεροβούλων ὑπολογισμῶν, περιεφέρετο περὶ τὴν Ἑλληνικὴν συνοικίαν καὶ ἀνέμελπον ἐν ζηλευτῇ τετραφωνία, ἐνίστε καὶ μὲ συνοδείαν κιθάρας, τὰ ἄσματα (καντάδες) τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἦτο τόσον ὠραία ἡ μελωδικὴ συμφωνία τῶν ἀσμάτων τούτων, ὥστε ὄχι μόνον ἡ νεότης ἔσπευδε ἀφυπνουμένη νὰ ἀκροασθῇ, ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς παρὰ τὰς περὶ τοῦ ἐναντίου συνηθείας, ἐθέλγοντο ἀπὸ τὴν ἀρτίαν μουσικὴν ἐκδήλωσιν τῶν ἐρασιτεχνῶν τούτων καὶ δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἀκουσίως ἐξελίσσοντο εἰς φιλομούσους.

Ἡ ἱατροφαρμακευτικὴ περίθαλψις μολονότι ἐστερεῖτο τῶν σημερινῶν ἐπιστημονικῶν ἀφθόνων καὶ ἀρτίων μέσων, παρείχετο κατὰ τὸν καλλίτερον δυνατὸν τρόπον. Ἐν Ραιδεστοῦ ἐλειτούργουν ἕξ ἢ ἐπὶ τὰ φαρμακεῖα ἐκ τῶν ὁποίων τὰ τέσσαρα Ἑλληνικὰ καὶ τὰ δύο Ἀρμενικὰ. Αἱ προμήθειαι τῶν φαρμάκων ἐγίνοντο ἀπὸ τὴν Κων]πολιν, οἱ δὲ ἀσθενεῖς εὗρισκον ὅλην τὴν ποικιλίαν τῶν παρασκευαζομένων τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Εἰς τὰ φαρμακεῖα ταῦτα ἐφοίτων οἱ ἱατροί, καὶ οἱ ἀσθενεῖς προσερχόμενοι ἐξητάζοντο ἐκεῖ ἢ εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἱατρῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱατρῶν ἐνῆλθασσετο, διότι ἐκτὸς τῶν μονίμων καὶ ἐντοπίων ἐνεφανίζοντο κατὰ καιροὺς καὶ νεώτεροι τοιοῦτοι ἀπόφοιτοι τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν πρὸς ἄγραν πελατείας καὶ ἂν τὸ ἐπετύγχανον παρέμενον εἰς τὴν πόλιν, ἄλλως μετὰ ὀλιγόχρονον διαμονὴν ἀνεχώρουν διὰ νὰ συναντήσουν ἀλλαχοῦ καλλιτέραν τύχην. Οἱ ἱατροὶ τῆς Ραιδεστοῦ ἐκυμαίνοντο μεταξὺ τῶν ὀκτῶ μέχρι δώδεκα ἐκ τῶν ὁποίων πέντε ἢ ἕξ Ἑλληνας καὶ δύο ἢ τρεῖς Ἀρμένιοι. Τὸν τελευταῖον καιρὸν, ἐνεφανίσθη διὰ λόγους μᾶλλον ὑπηρεσιακοὺς καὶ Τοῦρκος ἱατρός τῆς Δημαρχίας, ὅστις ἐν συνοδείᾳ καὶ Ἑλληνας τοιοῦτου, ὅταν συνέβαινον ἐγκλήματα, μετέβαινεν ἐπὶ τόπου διὰ τὴν δικαστικὴν πραγματογνωμοσύνην.

Οἱ Ἑλληνας ἱατροὶ ἐκτὸς τῆς Ραιδεστοῦ διετήρουν καὶ σημαντικὴν πελατεῖαν εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς Ἑλληνικὰ χωρία, ὅπου καλούμενοι μετέβαινον μὲ ἄμαξαν ἢ μὲ ἵππον διὰ νὰ παράσχουν τὴν ἱατρικὴν τῶν βοήθειαν, εἰς εὐπόρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χωρικοὺς, διότι οἱ πτω-

χότεροι τοιοῦτοι, παρά τὴν ταλαιπωρίαν τῆς διαδρομῆς διεκομίζοντο μὲ ἀμαξαν ἢ μὲ ζῶα εἰς τὴν πόλιν.

Νοσοκομεῖα καὶ κλινικαὶ δὲν ὑπῆρχον, οὔτε δὲ καὶ ἐγίνοντο ἀναλύσεις μὲ τὰς σημερινὰς μεθόδους, διότι τὰ τεχνικὰ μέσα ἔλειπον. Οἱ ἰατροὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης παθολόγοι χωρὶς ἄλλας εἰδικότητας, κατεγίνοντο καὶ μὲ προχειροὺς χειρουργικὰς ἐπεμβάσεις, μὲ τὴν μαιευτικὴν καὶ μὲ ὄλα τὰ εἶδη τῶν ἀσθενειῶν. Ὅταν ἐπρόκειτο περὶ σοβαρῶν περιπτώσεων καὶ ἡ ἀσθένεια παρετεινέτο χωρὶς βελτίωσιν, οἱ πάσχοντες ἀπεστέλλοντο εἰς Κων/πολιν, ὅπου τὰ μέσα θεραπείας ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἦσαν ἀσυγκρίτως ἀνώτερα καὶ συγχρονισμένα.

Αἱ σημερινὰ ἀσθένεια καρκίνου, καρδίας κλπ. ἦσαν ἄγνωστοι, τὰ δὲ καρδιακὰ νοσήματα περιωρισμένης μορφῆς, διότι οἱ ἄνθρωποι τότε ἔζων χωρὶς ὑπερκόπωσιν καὶ στενοχωρίας, εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα εἰς ἀνευτέραν στέγην καὶ μὲ ὑγιεινότεραν τροφήν λόγῳ τῆς ἀφθονίας τῶν εἰδῶν διατροφῆς.

Τινὲς ἐκ τῶν ἰατρῶν λόγῳ τῆς μακροχρονίου ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς μονίμου πελατείας των, ἀπέκτων περιουσίας καὶ ἐπεδίδοντο εἰς δανεισμὸς χρημάτων καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον. Θὰ ἀναφέρωμεν μίαν χαρακτηριστικὴν περίπτωσιν δύο ἰατρῶν προερχομένων ἐκ Κυκλάδων, καὶ ἐπὶ δεκαετηρίδας διαμενόντων τοῦ ἑνὸς εἰς Ραιδεστόν καὶ τοῦ ἄλλου εἰς Κεσσάνην.

Ὁ ἰατρὸς τῆς Κεσσάνης πλουτίσας κατεγίνετο καὶ μὲ ἀγορὰν καὶ ἀποθήκευσιν καναροσπόρων ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ ὑψωμοῦ καὶ αὐξήσεως τῆς περιουσίας του. Ἐγραψε λοιπὸν οὗτος κάποτε εἰς τὸν συνάδελφόν του τῆς Ραιδεστοῦ μεθ' οὗ διετήρει φιλικὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὸν ἠρώτα περὶ τῆς πορείας τῶν καναροσπόρων. Ὁ Ραιδεστηνὸς ἰατρὸς ἔσπευσε νὰ πληροφορηθῇ ἀπὸ τὴν ἀγορὰν καὶ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ ἐρώτημα, ὅποτε ὁ ἰατρὸς τῆς Κεσσάνης τοῦ ἔγραψε ὅτι τὸν ἐχαντάκωσε μὲ τὰς πληροφορίας του. Ὁ συνάδελφός του τότε τῆς Ραιδεστοῦ ἔσπευσε νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ ὅτι «Τέτοιος ἔμπορος σὰν κι' αὐτὸν τοιοῦτου ἀνταποκριτοῦ εἶχεν ἀνάγκην».

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐπιτόκους γυναικάς, ἐπειδὴ ἔλειπον οἱ εἰδικοὶ γυναικολόγοι τὰς ἀνελάμβανον οἱ παθολόγοι βοηθοῦσης καὶ τῆς μαίας ἢ καὶ τινος ἄλλου παρευρισκομένου, ὅταν ἐπρόκειτο περὶ δυσκόλου τοκετοῦ. Ἀντιλαμβάνεται συνεπῶς πᾶς τις τὸ ἀποτέλεσμα μὲ τὴν συνηνωμένην αὐτὴν προσπάθειαν τριῶν τόσοσιν εἰδικῶν!! προσώπων καὶ τὰ δεινοπαθήματα τῆς ἐπιτόκου μέχρις ὅτου ἀπαλλαγῇ τῶν ὀμαδικῶν τούτων περιποιήσεων, αἵτινες πολλάκις ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς δεοῦσης ἀντισηψίας ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ προκαλέσουν μολύνσεις, ἐπιλόχειον πυρετὸν καὶ ἄλλας περιπλοκάς. Αἱ μαῖαι ἦσαν

πρακτικά στερούμεναι διπλώματος και ένήργουν μόνον επί τῆ βάσει τῆς κτηθείσης πείρας των.

Εἰς τὰ χωρία δὲ και τὸ ἀμφίβολον τοῦτο εὐεργέτημα ἦτο ἀνύπαρκτον και οἱ τοκετοὶ ἐλάμβανον αἴσιον πέρας χάρις εἰς τὸν ἰσχυρὸν ὀργανισμόν τῶν ἐπιτόκων, εἰς τὰς πρακτικὰς γνώσεις τῶν περιόικων και εἰς τὴν βοήθειαν του Θεοῦ.

Παρ' ὄλα τὰ ἀνωτέρω αἱ γεννήσεις ἦσαν πολυπληθεῖς τὰ δὲ βρέφη ὑγιᾶ και εὖρωστα ἐξησφάλιζον, βοηθοῦντων και τῶν συνθηκῶν τῆς ὑπαίθρου ζωῆς, ὑπὸ τοὺς καλλιτέρους οἰωνοὺς τὴν νέαν γενεάν.

Ζαχαροπλαστεῖα δὲν ὑπῆρχον εἰς Ραιδεστόν, ἐκτὸς ἐνὸς μοναδικοῦ τοῦ Μπάρμπα-Γιάννη, ὅστις ἤρκειτο εἰς ἐλάχιστον κέρδος, παρασκευάζων ὠραῖα τρίγωνα, μπακλαβάδες, καταΐφια, ραβανὶ κλπ. μὲ τακτικὴν πελατεῖαν τὴν ἑλληνικὴν νεολαίαν, ἣτις και συνετήρει τὸ κατάστημα τοῦτο. Ἡ ὑπαρξίς ἄλλωστε ζαχαροπλαστείων ἦτο περιττὴ διότι ὄλα αἱ οἰκίαι μετετρέποντο εἰς ζαχαροπλαστεῖα λόγῳ τοῦ ὅτι αἱ οἰκοδέσποιναὶ δὲν εἶχον πολλὰς ἐνασχολήσεις, κατεγίνοντο δὲ κυρίως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ὀπωρικῶν, καθ' ἣν ἐγένετο και μεγάλη κατανάλωσις ζακχάρεως, παρασκευάζουσαι διάφορα γλυκὰ τοῦ κουταλιοῦ ὄλων τῶν εἰδῶν, τὰ ὅποια διετήρουν εἰς ὑάλινα δοχεῖα καθ' ὄλον τὸν χειμῶνα. Ἐσυνηθίζετο δὲ εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τῶν καλλιτέρων οἰκιῶν ἢ ὑπηρετρία νὰ παρουσιάζῃ πρὸ τοῦ καφέ ἕνα πολυτελεῖ δίσκον μὲ ἀσημένια κουταλάκια και μὲ δύο δοχεῖα (κεσέδες) μὲ διαφορετικὰ γλυκὰ, ἐκ τῶν ὀποίων ὁ ἐπισκέπτης ἐγεύετο τὸ τῆς προτιμήσεώς του.

Τὸ ἴδιον συνέβαινε και μὲ τὴν παρασκευὴν τῶν ποικίλων γλυκισμάτων, ἐκράτουν δὲ αἱ νοικοκυραὶ βιβλία μὲ συνταγὰς, τὰ ὅποια και ἐδανείζοντο ἀναμεταξύ των.

Ἡ τοιαύτη μάλιστα ἐπίδοσις τῶν νοικοκυρῶν ἐξικνεῖτο μέχρι τῆς κατασκευῆς και καταλλήλων φύλλων ἐκ ζύμης, μὲ τὰ ὅποια παρεσκευάζον μπακλαβάδες, τὸ ὀνομαστὸν σαραγλί (γλύκισμα μὲ καρύδι τοῦ σαραγιοῦ-παλατιοῦ) καθὼς και διάφορα μπουρέκια ἣτοι τυρόπητες, κρεατόπητες, σπανακόπητες, κολοκυθόπητες κλπ. Ἡ ἐπιτυχία αὐτῶν ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὴν μαεστρίαν τῆς νοικοκυρᾶς εἰς τὸ ἄνοιγμα τοῦ φύλλου, τὸ ὀποῖον ἐθαυμάζετο ὅταν ἦτο ὅσον τὸ δυνατὸν λεπτώτερον. Διότι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχεν ἡ εὐκολία τῆς σημερινῆς ἀγορᾶς τῶν φύλλων αὐτῶν (κρούστας) ἀπὸ εἰδικὰ καταστήματα και ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν φροντίδα τῆς τοιαύτης κατ' οἶκον κοπιώδους κατασκευῆς τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὰ ἄνω γλυκίσματα φύλλων.

Τὰ φύλλα αὐτὰ καθὼς και ἄλλαι παρόμοιαι ζύμαι ἀνάμικται μὲ ὠὰ και γάλα ἐχρησιμοποιοῦντο και διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν

κοφτῶν μακαρονιῶν, χυλοπητῶν, (γιοφκάδων), τραχανάδων, κουσκουσιῶν καὶ λοιπῶν οἰκιακῶν ζυμαρικῶν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ τρυγητοῦ τῆς ἀμπέλου ἐνεφανίζοντο εἰς τὰς διαφόρους οἰκίας βωδάμαξαι μὲ κατάλληλον συσκευὴν (λινόν) πρὸς σύνθλιψιν σταφυλῶν (σαράπ-χανάδες), παρήγετο δὲ ὁ μοῦστος, τὸν ὅποτον ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας εἰς τὰς αὐλάς ἔβραζον καὶ κατεσκεύαζον τὸν πάλευκον μπουλαμᾶ, τὴν μουσταλευριάν, τὰ μουστοσοῦτζουκα γεμιστὰ μὲ καρύδια καὶ ἄλλα ἐκ σταφυλῶν παρασκευάσματα διατηρούμενα καὶ τὸν χειμῶνα.

Κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς αἱ εὐποροὶ Ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι τοὺς ἑαρινοὺς μῆνας μετέβαινον εἰς τὰς περὶ τὴν πόλιν ἐξοχὰς μὲ βωδαμάξας καταλλήλους, ἐστολισμένας μὲ τέντες (τσέργες) καὶ μὲ στρωμνάς καὶ μαξιλάρια ἐντὸς αὐτῶν ἢ μὲ λαντῶ καὶ μὲ νταλῆκες, συρομένας ἀπὸ ἵππους, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις μὲ καλαθοῦνες πλήρεις διαφόρων τροφῶν, ποτῶν καὶ γλυκισμάτων, παρέμενον δὲ εἰς τὴν ἐξοχὴν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀναπνέουσαι καθαρὸν ἀέρα, τρώγουσαι καὶ διασκεδάζουσαι. Ἡ ἐξοδος αὕτη δὲν ἐγένετο μονομερῶς ὑπὸ μιᾶς ἐκάστης οἰκογενείας ἀλλ' ἐν συνεννοήσει μετὰ πολλῶν φιλικῶς συνδεομένων οἰκογενειῶν συχνάκις δὲ εἰς τὰς ἐξοχὰς αὐτὰς καὶ ἐχόρευον. Τοιαῦτα ἐξοχικὰ κέντρα ἦσαν τὰ Σουλάκια (Σου=νερὸ) δηλαδὴ τοποθεσία μὲ πολλὰ νερά, τὰ Βακούφια, ἐπίσης ἐξοχικὸν κέντρον μὲ κτίσματα καὶ μὲ δεξαμενὴν ὕδατος, καθὼς καὶ μὲ φημισμένην πηγὴν. Ἄλλα ἐξοχικὰ κέντρα ἦσαν ἡ Ἁγία Ζώνη τὸ Καλποῦζ Καλτιρὰν ὁ Ἅγιος Ἰωάννης κλπ.

Μία ἄλλη διασκέδασις ὑπὸ μορφήν καθαριότητος ἦτο ἡ μετάβασις τῶν οἰκογενειῶν εἰς τοὺς δημοσίους λουτρῶνας (χαμάμ). Οὗτοι ἦσαν τουρκικῆς κατασκευῆς ἐθερμαίνοντο καταλλήλως, εἶχαν βρῦσες, λεκάνες (γούρνες), ἐπειδὴ δὲ αἱ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι ἐστεροῦντο τῶν σημερινῶν ἀνέσεων τῶν λουτρῶν ὅλος ὁ πληθυσμὸς ἄρρενες καὶ θήλειες καθ' ὠρισμένας ἡμέρας μετέβαινε εἰς τὰ λουτρά αὐτὰ ὅπου τοὺς ἐπεριποιοῦντο μὲ ἐντριβὰς καὶ σαπουνίσματα εἰδικοί ἄνδρες καὶ γυναῖκες (τελάκηδες) διὰ λόγους καθαριότητος. Αἱ γυναῖκες ἐν τούτοις ἐπωφελοῦντο καὶ μετέφερον καλαθοῦνες ὀλόκληρες μὲ τοὺς γνωστοὺς κεφτέδες καὶ λαδεροὺς ντολμάδες καὶ ἄλλα ἐδέσματα μὲ τὰ παιδιὰ των καὶ μὲ τὰς ὑπηρετρίαις των καὶ μετὰ τὴν καθαριότητα ἐπέδιδοντο εἰς γενναῖον φαγοπότι ἐξ οὗ καὶ εἶχον ἀνεπτυγμένας καμπύλας χωρὶς νὰ βασανίζωνται μὲ τὴν σημερινὴν δίαιταν περὶ σιλουέτας.

Εἰς τὴν πόλιν τῆς Παιδεστοῦ ἐλειτούργουν ἀρκετὰ εὐπρόσωπα καὶ καθαρὰ κουρεῖα κατὰ τὰ τελευταῖα δὲ ἔτη διεδόθη καὶ ἡ καινοτο-

μία τῶν κομμωτηρίων, εἰς τὰ ὁποῖα προσήρχοντο αἱ γυναῖκες διὰ τὴν περιποίησιν τῆς κόμης των, χωρὶς βεβαίως τὴν σημερινὴν προοδευτικὴν ἐξέλιξιν μὲ τεχνικὰ μέσα καὶ μὲ εἰδικευμένους κομμωτάς.

Ξενοδοχείων εὐπροσώπων καὶ πολυτελείας ἔσπευετο ἡ Ραιδεστὺς διότι οἱ ξένοι οἱ προσερχόμενοι ἀπὸ μεγαλοπόλεις καὶ ἀπὸ τὴν Κων]πολιν δὲν εὕρισκοντο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καταφύγουν εἰς τοιαῦτα, διότι οἱ Ραιδεστηνοὶ διεκρίνοντο διὰ τὰ φιλόξενα αἰσθήματά των, αἱ οἰκίαι δὲ τῶν εὐπόρων Ἑλλήνων προκρίτων ἦσαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀπεσταλμένων Ἐμπορικῶν Οἴκων, οὓς ἀντεπροσώπευον καθῶς καὶ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων των οἵτινες ἐπεσκέπτοντο τὴν πόλιν. Διετήρουν μάλιστα δωμάτιον τῶν ξένων καὶ ἐθεώρουν ἐξαιρετικὴν εὐχαρίστησιν νὰ φιλοξενήσουν τοιοῦτους ἐπισκέπτας, πρὸς ψυχαγωγίαν μάλιστα τῶν ὁποίων διωργάνωνον γεύματα καὶ ἔσπεριδας, ἐπωφελούμενοι τῆς εὐκαιρίας νὰ διασκεδάσουν καὶ αὐτοί. Ἡ δαπάνη τῆς ζωῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο οὐχὶ σημαντικὴ, τὰ τρόφιμα δὲ ἄφθονα καὶ ἐκλεκτὰ καὶ οὕτως αἱ οἰκοδέσποιναὶ διηκολύνοντο διὰ τὴν τοιαύτην φιλοξενίαν.

Δὲν ἔσπευετο ἡ πόλις ἀπὸ ξενῶνας (χάνια) εἰς τὰ ὁποῖα κατέλυον οἱ χωρικοί, οἵτινες ἐξησφάλιζον, ἐκτὸς τοῦ ὑποδωματίου εἰς τὸν ἄνω ὄροφον τοῦ ξενῶνος καὶ τὴν διατροφήν καὶ διαμονὴν εἰς τὸ ἰσόγειον τῶν ζώων τῶν ἄμαξῶν, μὲ τὰς ὁποίας ἤρχοντο εἰς Ραιδεστὸν διὰ τὰς ἀγροτικὰς των ἐνασχολήσεις. Ἐννοεῖται ὅτι τὰ ὑποδωμάτια τῶν ξενῶνων τούτων, καίτοι εἶχον ἄφθονον πελατεῖαν δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποτελέσουν πρότυπον ἀνέτου καὶ καθαρᾶς διαμονῆς.

Ἐστιατόρια εἶχεν ἐπίσης ἄρκετὰ καὶ διὰ τοὺς ξένους ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἐντοπίους, οἵτινες, ἔαν εὕρισκοντο μακρὰν τῶν οἰκίδων των ἠναγκάζοντο νὰ λαμβάνουν τὸ μεσημβρινόν των γεῦμα εἰς αὐτά. Ἐπειδὴ τὰ ὑλικά τῶν φαγητῶν ἦσαν ἄφθονα, τὰ δὲ βούτυρα καὶ ἔλαια ἀνόθευτα καὶ καλῆς ποιότητος ἢ παρεχομένη εἰς τὰ ἐστιατόρια ταῦτα τροφή ἦτο καθαρὰ, εὐγευστος καὶ ὑγιεινὴ. Τοιαῦτα ἐστιατόρια ἐλειτούργουν τόσον εἰς τὴν παραλιακὴν ἐμπορικὴν περιοχὴν, ὅσον καὶ εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Ἄραμπᾶ Παζάρ καὶ τὴν Ἀρμενικὴν τοιαύτην τοῦ Πεστεμαλτζί.

Ὡσαύτως καφενεῖα ὑπῆρχον ἄρκετὰ πρώτης, δευτέρας καὶ τρίτης κατηγορίας, ἀναλόγως τῆς πελατείας των, μὲ διάφορα ποτά, τὰς βραδυὰς δὲ ὥρας παρεσκευάζοντο ἐκεῖ εὐγευστοὶ μεζέδες ἀπὸ σουβλάκια, κεφτεδάκια, ντολμάδες, τουρσιά, ἑληές, διάφορα παστὰ τηγανητὰ ψαρικὰ ταῦτα δὲ ἐσυνόδευον τὰ ποτά, ἅτινα συνίσταντο εἰς οὔζο (ρακί), οἶνον ἐγχωρίου παραγωγῆς καὶ εἰς φιάλας οὐχὶ ἐγχωρίου, καθὼς καὶ εἰς ζύθον τοῦ τότε ἀκμάζοντος ἐργοστασίου Μπομόντι ἐκ Κων]πόλεως εἰς φιάλας καὶ εἰς βυρέλια.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΡΑΙΔΕΣΤΟΥ

Πέριξ τῆς Ραιδεστοῦ, ἀμφιθεατρικῶς, ἀνσρριχώμενα ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Ὄρους καὶ μαστιζόμενα ὑπὸ τοῦ Νότου, ἐξηπλοῦντο αἱ κῶμαι καὶ τὰ χωρία τῆς Ἐπαρχίας Ραιδεστοῦ. Οἱ Τούρκοι καταλαβόντες τὸ Ἱερὸν Ὄρος τὸ ὀνόμασαν Τεκίρ Δάγ (ἐρυθροκίτρινον ὄρος) διὰ τὸ ἐρυθρωπὸν καὶ ὑποκίτρινον χρῶμα τοῦ χρώματος αὐτοῦ, τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο μετέδωσαν καὶ εἰς τὴν Ραιδεστὸν οἱ Τούρκοι, ἄν καὶ εἰς τρίωρον καὶ πλέον ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ὄρους τούτου ἔκειτο, μὴ θέλοντες νὰ κάμωσι χρῆσιν τῆς ἑλληνικῆς τῆς ὀνομασίας. Πᾶσαι σχεδὸν αἱ κωμοπόλεις τῆς περιοχῆς ταύτης ἔπασχον ἀπὸ στενότητα γῆς, διότι τὸ πλεῖστον τῶν καλλιεργησίμων αὐτῶν γαιῶν ἀπεσπᾶσθησαν μεταβληθεῖσαι εἰς παρακείμενα τσιφλίκια ἢ εἰς μικρὰ τουρκικὰ χωρία ἐνσφηνωμένα καὶ ἐπιτηροῦντα οὕτως εἰπεῖν ταύτας. Πολλοὶ τῶν κατοίκων τῶν χωρίων τούτων εἰργάζοντο ὑπὸ ποικίλας συνθήκας εἰς τὰ τσιφλίκια.

Τὴν στενότητα ταύτην τῆς γῆς αὐτῶν κατεπολέμουν δι' ἀφθόνου λιπάνσεως, ἐπιμελεστάτης καλλιεργείας καὶ πολυμόχθου κατ' ἀνάγκην φιλοπονίας· ὁ ἐπισκεπτόμενος τοὺς ἀγροὺς ἐθαύμαζε, διότι τὸ χῶμα κυριολεκτικῶς ἦτο κοσκινισμένο, καθαρισμένον ἀπὸ λιθάρια, ἀγριάδας, βάτους, ἀκάνθας καὶ ζιζάνια, τὸ βοτάνισμα δὲ τῶν ἀγρῶν ἦτο σχεδὸν ἀπαραίτητον, ὡσάκις αἱ καιρικαὶ συνθήκαι ἐπέβαλλον.

Οὕτω κατέστησαν ἄριστοι γεωργοὶ, κατὰ κοινήν ὁμολογίαν Τούρκων καὶ συνοίκων. Ἐν κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν τοῦ 1922 ἡ ἀνάγκη καὶ τὸ ἐπείγον τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ ἡ ἔλλειψις καταλλήλου ὀργανώσεως τοποθετήσεως τῶν προσφυγικῶν πληθυσμῶν ἐπέτρεπε τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς εἰδικότητος τῆς καλλιεργείας τῶν ἐδαφῶν ἐκάστου τόπου, ὠρισμένως τὰ ἀποδόσεως ἀποτελέσματα τῶν ἐγκαθισταμένων πληθυσμῶν ὡς πρὸς τὴν ἐθνικὴν τῆς Ἑλλάδος οἰκονομίαν καὶ τὴν ἐν γένει θέσιν αὐτῆς, θὰ ἦσαν ἀσυγκρίτως ἀγαθώτερα.

Τὰ ἀνθοῦντα καὶ εὐφορα ταῦτα τῆς Θράκης χωρία, ὡς ἦτο φυσικόν, ἤγειραν τὸν φθόνον τῶν Τούρκων, οἵτινες προέβησαν εἰς εὐρεῖαν προπαγάνδαν πρὸς ἐξόντωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ πόλεμος οὗτος ἤρχισε πολὺ πρὸ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων καὶ τοῦ Νεοτουρκικοῦ Συντάγματος κεκαλυμμένως τὸ πρῶτον, καὶ ἀναφανδὸν ὕστερον καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐπισήμως. Ἄλλ' ὄχι μόνον τῶν Τούρκων τὰς ἐξοντωτικὰς προθέσεις ἀντίκρυσαν αἱ κῶμαι αὗται, ἀλλ' ἔδοκίμασαν τὰς καταστρεπτικὰς λαίλαπας καὶ τῶν βουλγαρικῶν ὀρδῶν, αἵτινες ἐτόλμησαν ἀνευθυριάστως, οὐ μακρὰν τῆς Ἡρακλείας, ἐν Σηλυβρίᾳ, νὰ διακηρύξωσι διὰ στόματος στρατηγῶν πρὸς τοὺς κατοίκους αὐτῆς

«ὅτι δὲν εἶναι Ἕλληνες, ἀλλὰ Βούλγαροι, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ βρωμεροὶ ῥασοφόροι τοῦ Φαναρίου ἐπέβαλον τὴν Ἑλληνικὴν καὶ οὕτως ἔχασαν τὴν ὠραίαν!! αὐτῶν μητρικὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν». Ἄγριοι, ἐλεηλάτουν, ἔσφαζον καὶ κατέστρεφον, διότι ὅπου μετέβαινον εἰς τὴν Θράκην μόνον Ἕλληνας ἔβλεπον καὶ μόνον θαυμάσιον ἑλληνικὸν πληθυσμὸν συνήντων. Εἶναι οἱ ἴδιοι, οἱ ὅποιοι ἐβόουν εἰς στρατιωτικὴν ἐπίδειξιν τοῦ 1913 εἰς Νυμαζιάχι (συνοικία) Ραιδεστοῦ «Σόλον νὰς» (ἢ Θεσσαλονίκη ἰδική μας), «Τσάρι-γκράτ νὰς» (ἢ πόλις τοῦ Βουλγάρου τσάρου, ἢ Πρωτεύουσα Κων)πολις εἶναι ἰδική μας). Εἶναι ὁ λαὸς ὁ ὅποιος ἔρριπτε ἐπίφθονον βλέμμα εἰς τὴν Ραιδεστὸν καὶ ἀπεκάλει καὶ αὐτὴν ἰδικὴν του, οἱ Πρωῦσοι τῆς Ἀνατολῆς, οἱ ὅποιοι ἐβαυκαλίζοντο νὰ ὑποτάξουν τὴν Βαλκανικὴν εἰς τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν πολιτισμὸν των, οἱ ὅποιοι τῷ 1913 ἀτάκτως φεύγοντες ἐκ ξένων ἐδαφῶν συναπεκόμιζον ὡς λάφυρα καὶ τρύπιους σωλῆνας θερμαστρῶν, ὡς θὰ ἀναφέρωμεν παρακατιόντες εἰς τὸ περὶ κατοχῆς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῆς Ραιδεστοῦ Β' μέρος τοῦ βιβλίου μας.

Ἡ Ραιδεστὸς καὶ τὰ τόσα καὶ τόσα χωρία τῆς διέφυγον τὴν βουλγαρικὴν ὑποδούλωσιν, ἀλλὰ ἡ μοῖρα τοῖς ἐπεφύλαττε ἄλλας περιπετείας οὐχὶ ὀλιγώτερον καταστρεπτικὰς, τὰς τουρκικὰς διώξεις, τὰς ὁποίας ὑπέστη κάθε γωνία καὶ ἐσχατιὰ ὀλοκλήρου τῆς ἐπαρχίας Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ. Καὶ τῶν διωγμῶν τούτων μετὰ τὴν περιγραφὴν τῆς βουλγαρικῆς κατοχῆς θὰ δώσωμεν ἐπίσης εἰς ἰδιαίτερον κεφάλαιον ἐξ αὐθεντικῶν ἐγγράφων πίνακας καὶ ἀφήγησιν τῶν συνταρακτικῶν γεγονότων συνεπεία τῶν ὁποίων ἐξεκενώθη ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη. Προτοῦ ὅμως προβῶμεν εἰς τὰς ἐκθέσεις ταύτας κρίνομεν ὅτι εἶναι ὀρθὸν νὰ ὀμιλήσωμεν ἰδιαιτέρως διὰ τινὰς κωμοπόλεις εὐρισκομένας ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιρροὴν τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ διὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴν, οἰκονομικὴν καὶ γενικὴν αὐτῶν κατάστασιν.

Παρὰ τὴν Ραιδεστὸν καὶ εἰς δίωρον ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν ἔκειτο ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀποικία, τὸ *Πάνιδον*, κωμόπολις ἀριθμοῦσα ἄνω τῶν ἑπτακοσίων οἰκογενειῶν, (2500 κάτοικοι περίπου), ἥτις ὡς παραλιακὴ εἶχε καὶ ὀλίγον ναυτικόν, ὅπερ μετέφερε τὰ προϊόντα αὐτῆς εἰς Κων)πολιν. Μόνον τὸ Πάνιδον ἐξ ὅλων τῶν κωμοπόλεων καὶ χωρίων τῆς Θράκης εἶχε καὶ μικρὰν τουρκικὴν κοινότητα, δέκα πέντε περίπου οἰκογενειῶν, ὅλως ἀσήμαντον καὶ ἀνύπαρκτον, πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ ἄλλαι κωμοπόλεις καὶ χωρία ἦσαν ἀμιγῆ καὶ καθαρῶς ἑλληνικά. Τὸ Πάνιδον εἶχε δύο ἱεροὺς ναοὺς, τὸν ἀρχαῖον τῆς Παναγίας καὶ τὸν νεόδμητον τῆς Ἀγ. Βλαχέρνας μὲ σχολεῖον ἀρρένων μεθ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ θηλέων μετὰ μιᾶς διδασκαλίσης. Τὸ κτίριον

τῶν σχολῶν, ἀρκετὰ εὐπρεπὲς καὶ ἐπαρκὲς μὲ εὐρὺν κήπον ἐπὶ τῆς παραλίας, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ τέκνου αὐτῆς Ζαχαρίου, Μητροπολίτου Σηλυβρίας, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου, ὁ ἱεροδιάκονος αὐτοῦ Ἱερόθεος, ἐπίσης ἀνὴρ φιλόμουσος ἐκ τῆς αὐτῆς κωμοπόλεως, διήλθε τὸν βίον αὐτοῦ ἐν αὐτῇ μονάζων καὶ καταγινόμενος ἐν γήρατι εἰς ἀνασκαφὰς μετὰ θαυμαστῆς προσωπικῆς ἐργασίας ἐπὶ χώρων φερόντων τὸν θρύλον τῆς ἀρχαιότητος καὶ κατεδαπάνησεν εἰς εἰς αὐτὰς ὄλας αὐτοῦ τὰς οἰκονομίας. Οὗτος ἔφερεν εἰς φῶς ἀρχαῖον χριστιανικὸν ναὸν μετὰ πολλῶν ἀντικειμένων. Οἱ κάτοικοι ἠσχολοῦντο μὲ τὴν γεωργίαν καὶ ἀλιείαν.

Παρὰ τὸ Πάνιδον, εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ἱεροῦ Ὄρους ἔκειτο τὸ *Κοῦμβασον* (Χρυσάμπελος), πατρὶς τοῦ τελευταίου Μητροπολίτου Ἡρακλείας—Ραιδεστοῦ, Γρηγ. Καλλίδου τελευτήσαντος ἐν Θεσσαλονίκῃ. Τοῦτο καὶ πληθυσμὸν μεγαλύτερον εἶχε (3500 κατοικοὺς περίπου) καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν, (καΐκια) ἦτο δὲ ὀνομαστὸν μετὰ τοῦ παρακειμένου Ναΐπκιοῦ διὰ τοὺς οἴνους αὐτοῦ, οὓς κατηγάλισκε διὰ τῶν ἰστιοφόρων του ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὡς καὶ τὰ ἀρίστης ποιότητος κρόμμυα. Τὸ Κοῦμβασον ὡς παραλιακὸν ἐπεκοινωνεῖ μὲ τὴν Ραιδεστον καὶ Κων(πο)λιν καὶ διετῆρει ἀνώτερον τῶν λοιπῶν χωρίων πολιτισμὸν. Παρῆγεν ὡσαύτως ὀνομαστὰ μῆλα καὶ μαῦρα κρασιά (καρᾶ - λαχανᾶ), ἅτινα μὲ βωδαμάξας μετέφερον καὶ εἰς Μάλγαρα καὶ Κεσσάνην δι' ἀπ' εὐθείας ἀμαξητῆς ὁδοῦ πρὸς πώλησιν. Εἶχε δύο ἐκκλησίας, τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Τὸ ἀπὸ τῆς παραλίας αὐτοῦ ἀρχόμενον ὄρος ἀπεκλήθη ἱερόν, διότι ἐπ' αὐτοῦ πληθὺς μοναστηρίων ἐκτίσθη, ἅτινα κατὰ τοὺς τουρκικοὺς χρόνους σχεδὸν ἐφυτοζῶουν ἐλλείψει πόρων καὶ γαιῶν καλλιεργησίμων, ἡ δὲ δενδροφυτεία ἢ πολὺ ἐπ' αὐτοῦ εὐδοκιμοῦσα ἦτο παρημελημένη, διότι δὲν εὕρισκεν ἐπιτοπίως ἐπωφελὲς ἔδαφος καταναλώσεως. Μοναστήρια ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Ὄρους τὸ Κοῦμβασον εἶχε τὰ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, Ἁγίου Νικολάου, Ἁγίας Γαλατερῆς, Ἁγίου Ἀθανασίου, Ἁγίου Γεωργίου, Προφήτου Ἡλιοῦ, Ἁγίας Σωτήρας, Ἁγίου Ἰωάννου, Ἁγίας Μαρίας, Ἁγίων Ἀναργύρων, Ἁγίων Θεοδώρων, Ἁγίας Παρασκευῆς καὶ Ἁγίου Εὐθυμίου. Ἐξ αὐτῶν τὰ μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τῆς Παναγίας Γαλατοτροφούσας (Ἁγίας Γαλατερῆς) κατὰ τὰς ἐτησίας πανηγύρεις αὐτῶν συνεκέντρωνον πολὺ πλῆθος πιστῶν καὶ ἐκ Ραιδεστοῦ καὶ ἐκ Γανοχώρων καὶ ἐκ τῶν γειτονικῶν χωρίων διὰ προσκύνημα, ἐπειδὴ αἱ εἰκόνες αὐτῶν ἦσαν θαυματουργοί, εἶχον δὲ μάρμαρα ἐκ τῶν ὁποίων ἀνέβλυζεν ὕδωρ μὲ θεραπευτικὰς ιδιότητας. Τὸ μοναστήριον τῆς

Ἁγίας Γαλατερῆς εὐρίσκετο εἰς μαγευτικὴν θέσιν με ὑγιεινὸν κλίμα, με πολλὰ δένδρα καὶ ἄφθονον βλάστησιν, ἐχρησιμοποιεῖτο δὲ τοὺς θερινοὺς μῆνας ὡς ἐξοχικὸν ἐνδιαίτημα πλείστων οἰκογενειῶν. Σχολεῖα εἶχε δύο, ἀρρένων μεθ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ θηλέων μετὰ μιᾶς διδασκαλίσης.

Εἰς ὠριαίαν δυτικῶς τοῦ Κομβάου ἀπόστασιν ἔκειτο, ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν ἐπίσης τοῦ Ἱεροῦ Ὀρους τὸ *Ναΐπκιοῖ* (Ἁγιος Εὐθύμιος), ὅπερ εἶχεν ἕνα ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ σχολὴν ἀρρένων μεθ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ θηλέων μετὰ μιᾶς διδασκαλίσης (2500 περίπου κάτοικοι). Τὰ μοναστήριά του εἰς καλλιτέραν σχετικῶς οἰκονομικὴν κατάστασιν, ἦσαν τοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου μετὰ δύο μοναχῶν, ποιμνίου αἰγῶν καὶ μελισσοκομίας, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου μετὰ τριῶν μοναχῶν, ποιμνίου αἰγῶν καὶ μελισσοκομίας, καὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἄνευ μοναχοῦ. Οἱ Ναΐπκιοῖται πλὴν τῆς γεωργικῆς αὐτῶν ἐπιδόσεως ἐδημιούργησαν καὶ ἐπίφθονον δενδροκομίαν ὀπωροφόρων δένδρων ὅλως ἰδιαιτέραν, διότι τὸ χωρίον αὐτῶν ἐκτίσθη πολὺ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ραιδεστοῦ ἐκ λειψάνων τῶν καταστραφέντων χωριῶν τῆς περιφερείας τῶν ὄχυρων τῆς Ἱεραπόλεως.

Πρὸς Βορρᾶν ὀλίγον τούτου, ἔκειτο τὸ Τσανακτοῆ (750 κάτοικοι) μετὰ δύο ναῶν, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ Ἁγίου Ἰωάννου μετὰ σχολῆς ὑπὸ ἕνα διδάσκαλον. Εἶχε δὲ καὶ ἱαματικὴν πηγὴν, εἰς ὠρισμένον τοῦ θεροῦς χρόνον ἀναφαινομένην, διὰ τοὺς πάσχοντας τὸν στόμαχον, εἰς ἣν πλῆθος Χριστιανῶν καὶ Τούρκων προσέφευγεν.

Ὑπερθεν αὐτοῦ, ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἱεροῦ Ὀρους ἔκειτο ἡ μεγάλη καὶ ἀνθοῦσα κωμόπολις, πραγματικὴ πόλις, τὸ *Σχολάριον*, μετὰ χιλίων διακοσίων καὶ πλέον οἰκιῶν, (6000 κάτοικοι) καθαρῶς σχεδὸν ποιμενικὴ, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι μετὰ τῶν πολυπληθῶν αὐτῶν ποιμνίων ἐκ προβάτων ἐκάλυπτον τὰς βοσκὰς τῆς Θράκης ἀπὸ Μαλγάρων μέχρι τῶν προθύρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἄλλοτε ἠρίθμει περὶ τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια πρόβατα, τὸ 1913 ὁμως εὗρεν αὐτὴν ἀριθμοῦσαν περὶ τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας προβάτων, ἅτινα ἀνηρπάγησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν ἀνακατάληψιν τῆς Θράκης καὶ τοὺς ἐπακολούθησαντας ταύτην τουρκικοὺς διωγμοὺς τοῦ 1914.

Τὸ Σχολάριον ὠνομάσθη οὕτω διότι οἱ κάτοικοι, ὁσάκις αἱ ἀνάγκαι τῶν ποιμνίων των δὲν ἐπέβαλον τὴν ὁμαδικὴν αὐτῶν παρ' αὐτοῖς παραμονήν, περιοδικῶς ἐνηλλάσσοντο καὶ μετέβαινον εἰς τὴν κωμόπολιν αὐτῶν καὶ ἐκεῖ, ἐν ταῖς ἐστίαις των ἐσχόλαζον, δηλαδὴ ἀπεῖχον τῆς ποιμενικῆς των ἐργασίας καὶ ἀνεπαύοντο ἀπολαύοντες τῶν ἀγαθῶν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Ἡ κωμόπολις

αὕτη μετὰ τῆς παρακειμένης κωμοπόλεως τοῦ Αὐδημίου ἦσαν καὶ αἱ ζῶσαι τῆς Θράκης ἐφημερίδες, ἐν αἷς ἐπληροφορεῖτό τις περὶ τῶν ἐν Θράκῃ συμβαινόντων, ἅτινα συνεκεντροῦντο ἐκεῖ ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην ἐρχομένων πολιτῶν κινητῶν ἐμπόρων (γιαλιτζήδων) ἐκ τῶν διαφόρων τῆς Θράκης περιφερειῶν.

Τὸ Σχολάριον εἶχε δύο Ἐκκλησίας καλῶς ἠὺπρεπισμένες, τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, μετὰ παρεκκλησιῶν εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, μεταξύ τῶν ὁποίων τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, τοῦ Ἀπόλλωνος τῶν Χριστιανῶν, ὅστις διὰ τοῦ δίφρου αὐτοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐκανόνιζε καὶ διηύθυνε τοὺς καιροὺς τοὺς ἄμεσον σχέσιν μετὰ τῶν ποιμνίων ἔχοντας καὶ τοῦ Ἁγίου Ἐλισσαίου τοῦ προφυλάσσοντος τὴν κωμόπολιν ἀπὸ χολέρας, πανώλους καὶ λοιπᾶς ἐπιδημίας. Διετήρουν σχολὴν ἀρρένων πλήρη μετὰ τριῶν διδασκάλων καὶ θηλέων μετὰ δύο διδασκαλισσῶν, διότι πολυπληθεῖς ἦσαν καὶ οἱ φοιτῶντες μαθηταί.

Δυτικώτερον τοῦ Σχολαρίου ἔκειτο τὸ ἠρωϊκὸν καὶ πατριωτικὸν *Σιμιτλῆ*, (3.000 κάτοικοι), ὅπερ ἐγεινίαζε πρὸς τὴν ἐκτουρκισθεῖσαν Ἱεράπολιν (Ἰνετζίκ, = μικρὰ βελόλη εἰς τὸ σῶμα τῶν Χριστιανῶν), πολυπληθεστέραν σχετικῶς πρὸς τοὺς ἄλλους μικροσκοπικοὺς τουρκικοὺς συνοικισμοὺς τῶν 15, 20, 30, 40 οἰκιῶν ἐν Θράκῃ, καὶ εἰς μεγαλυτέραν μετ' αὐτῆς ἐλθὼν ἐπαφὴν διέγνωσε τὴν ἀπλὴν θρασυτητα τῶν μαλθακῶν Τούρκων καὶ ἐτήρει ὑψαύχενα στάσιν ἀπέναντι αὐτῶν καὶ εἰς προστριβὰς εὕρισκετο, φυσικὰς ἄλλωστε μετὰξὺ γειτόνων γεωργικῶν πληθυσμῶν. Οἱ Τούρκοι διαρκῶς ἐπίεζον τὴν κωμόπολιν παντοιοτρόπως καὶ διὰ παντὸς μέσου καὶ τρόπου προσεπάθουν νὰ περικόψωσι τὰς γαίας αὐτῶν, ἔτι μᾶλλον περικεκομμένας ἄλλως τε ἀπὸ τῆς κατακτήσεως, καὶ ἐσοφίσθησαν νὰ ἐγείρωσιν ἐπὶ τῶν γαιῶν αὐτῆς κατὰ τὸ 1896—1897 χωρίον τουρκικὸν προσφυγικὸν (μουχατζήρικον), διὰ νὰ ἐκμηδενίσωσιν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ὑπαρξιν τῆς κωμοπόλεως, καὶ διὰ νὰ κατοχυρώσωσιν τὴν πρᾶξιν, διὰ τῆς προσφυγικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Διοικήσεως Παιδεστοῦ ὠνόμασαν *Χαμιδιέ* ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνάσσοντος Σουλτάνου Χαμίτ, διὰ νὰ θεωρηθῆ ἱερά καὶ καταστῆ ἀδύνατος ἢ ἀνάκτησις καὶ ἀνατροπὴ αὐτῆς. Εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῶν οἰκίσκων τοῦ συνοικισμοῦ τούτου οἱ Σιμιτλιῶται ἐνεργῶς ἀντέστησαν, ἀμυνόμενοι δι' αὐτῶν τῶν ὑπάρξεων τῶν. Τοῦτο ἤρκεσε διὰ νὰ θεωρηθῶσι στασιασταὶ καὶ στρατὸς ἀποσταλεῖς ἐπολιόρηκε τὴν ἄμαχον κωμόπολιν καὶ συνέλαβε τοὺς προκρίτους, παρέπεμψεν εἰς στρατοδικεῖον, ὅπερ κατεδίκασεν αὐτοὺς εἰς πολυετὴ εἰρκτὴν μετὰ βασάνων.

Ἡ κωμόπολις αὕτη εἶχεν ἱερὸν ναὸν εὐρύτατον, τῆς Ἁγίας Πα-

ρασκευής, ἐκκλησιάζετο δὲ εἰς τοὺς ναοὺς τῶν ἐν αὐτῇ μονῶν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ Ἁγίου Ἰωάννου, ὃν ἐπεριποιεῖτο ἄριστα εἰς μοναχὸς μετὰ τῆς ἐπίσης μοναζούσης μητρὸς αὐτοῦ. Διετῆρει σχολὴν ἀρρένων μετὰ διδασκάλου, καὶ θηλέων μετὰ διδασκαλίσης. Οἱ πρόσφυγες Τοῦρκοι τοῦ Χαμιδιέ βίβ' ἐκεῖ ἐγκατασταθέντες καὶ μὴ ἀντέχοντες νὰ καλλιερῶσι γαίας ἑλληνικῶν χωρίων φύσει κατωτέρας παραγωγῆς καὶ ἀπαιτούσας πολὺν κόπον ἐγκατέλειψαν τοῦτο καὶ οἱ οἰκίσκοι αὐτοῦ κατέρρευσαν.

Εἰς τετράωρον ἀπὸ τοῦ Σιμιτλή ἀπόστασιν καὶ βορείως αὐτοῦ ἔκειτο μεμονωμένον τὸ *Σελτζήμιοϊ*, περικυκλωμένον ἀπὸ τουρκικὰ τσιφλίκια. Τοῦτο ἰδρύθη πολὺ μετὰ τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν, διὰ νὰ ἐξυπηρετῇ τὰς οἰκοδομικὰς καὶ σιδηρουργικὰς ἀνάγκας τῶν πέριξ τσιφλικίων ἐκ κτιστῶν καὶ σιδηρουργῶν Ἑλλήνων καὶ ἠρίθμει κατ' ἀρχὰς περὶ τὰς πεντήκοντα οἰκογενείας, οἱ κάτοικοί του δὲ ἀργότερον ἔφθασαν μέχρι 1.500. Τὸ χωρίον τοῦτο ἐγένετο ἀνεκτὸν καὶ ἐπροστατεύετο ὑπὸ τῶν βέηδων τῶν τσιφλικίων διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῶν, βαθμηδὸν δὲ ἀναπτυσσόμενον καὶ πληθυνόμενον ἐπεδόθη καὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἠγόρασε δύο παρ' αὐτῷ τσιφλίκια, καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἀλματωδῶς προοδεῖον ὑπερέβη τὸς ἑξακοσίας οἰκίας (3.000 κάτοικοι). Ἡ καταπληκτικὴ αὕτη πρόοδος ἤγειρε καὶ κατὰ τοῦτου τὸ καχύποπτον πνεῦμα τῶν Τοῦρκων, οἵτινες οὐ μόνον τὴν πρόοδον αὐτοῦ ἀπεφάσισαν νὰ σταματήσωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξόντωσιν του, καὶ διὰ τῆς προσφυγικῆς ἐπιτροπῆς. Ἐπὶ τῶν γαιῶν αὐτοῦ ἴδρυσαν δύο προσφυγικὰ τουρκικὰ χωρία, τὸ Κασικτοῦ καὶ τὸ Καζάντερε.

Βορειοδυτικῶς τῆς Ραιδεστοῦ καὶ εἰς περίοπτον θέσιν ἔκειντο τὰ *Μάλαρα*, πόλις πλουσία καὶ ἐμπορικὴ, τὸ ἐμπόριον τῆς ὁποίας ἐπίσης εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων εὐρίσκετο, κατώκουν δὲ ἐν αὐτῇ καὶ ἰσχυροὶ τσιφλικιοῦχοι βέηδες. Αὕτη εἶχε δύο ἱεροὺς ναοὺς, τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους καὶ Ἁγίου Γεωργίου, ἑξατάξιον ἀστικὴν σχολὴν μετὰ τριῶν διδασκάλων καὶ δύο διδασκαλισσῶν, καὶ ἐν τῇ ἄνω ἀκραίᾳ συνοικία Γκαγκαούζ-μαχαλεσῆ τετρατάξιον σχολὴν μεθ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ διδασκαλίσης. Ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας—Ραιδεστοῦ εἶχεν εἰς Μάλαρα ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπον καὶ ἡ περιφέρεια αὐτῶν ἀπετελεῖτο ἀπὸ εἴκοσι τέσσαρα ἀμιγῆ ἑλληνικὰ χωρία, ἅπαντα ἔχοντα τὸν ἱερὸν αὐτῶν ναὸν καὶ σχολεῖα μεθ' ἑνὸς διδασκάλου, τὰ ἐξῆς: 1) Καλύβια, κωμόπολιν πασίγνωστον ἐν Θράκῃ, 400 οἰκιῶν διότι ἐν αὐτῇ ὑπῆρχεν ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς Πορταίτισης τῶν Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὀρους ἀπέραντος, ἧς ὁ ἱερὸς ναὸς ἐθάμβωνε τὸν ἐπισκέπτην διὰ τὸν καλλιτεχνικὸν εὐπρεπισμὸν καὶ τὸν πλοῦτον. Εἶχεν

ἑκατὸν περίπου δωμάτια καλῶς ἐπιπλωμένα πρὸς διαμονὴν τῶν ἐπισκεπτῶν, οἵτινες ἐξ ὅλης τῆς Θράκης διὰ τὸ θαυματοργόν κατὰ χιλιάδας συνέρρεον ἰδίᾳ κατὰ τὴν μνήμην αὐτῆς κατ' Αὐγουστον καὶ κατέλυον οὐ μόνον εἰς τὴν μονὴν καὶ κωμόπολιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περὶ αὐτὴν ὑπαιθρον. Τῶν μεγαλοπρεπῶν θρησκευτικῶν τελετῶν προΐστατο ὁ Μητροπολίτης ἐπὶ τούτῳ ἐκείσε μεταβαίνων, καὶ τούτου κωλυομένου ἐπίσκοπος αὐτοῦ κατὰ τὴν πανήγυριν, ἦτις ταυτοχρόνως ἦτο καὶ ἐμπορικῆ. Ἡ κωμόπολις εἶχε καὶ κοινοτικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ σχολὴν μικτὴν μετὰ διδασκάλου. Κατὰ τὸ 1913 μονὴ καὶ κωμόπολις ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ τουρκικοῦ πυρὸς καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν κατοίκων εὖρον οἰκτρὸν θάνατον ἐκτὸς ὀλίγων οἰκογενειῶν, αἵτινες διεσώθησαν κατόπιν ἐνεργοῦ δράσεως τῶν κατοίκων τῆς Παιδεστοῦ καὶ Μαλγάρων. 2) Ἦτο τὸ Ἀκηντζαλῆ, 3) Ταρτάκιοϊ, 4) Ρέμπιτς, 5) Ντογάνκιοϊ, 6) Σαχίνκιοϊ, 7) Μαστανάρ, 8) Θυμήκιοϊ, 9) Ντουλούκιοϊ, 10) Χάσκιοϊ, 11) Κιουρτλῆ, 12) Πασάκιοϊ, 13) Ντογαντζῆ, 14) Τετέκιοϊ, 15) Ντεβετζήκιοϊ, 16) Γκιουσουζκιοϊ, 17) Ἀλμαλῆ, 18) Χαραλαγκιονοῦ, 19) Ἀλτηντᾶς, 20) Νταούντιλη, 21) Ντεμπερίκιοϊ, 22) Κατηχαλῆ, 23) Μπουλγκάρκιοϊ καὶ 24) Οὐμουζαλῆ. Τὸν αὐτὸν ὄγκον καταπληκτικῆς πλειοψηφίας τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν εἶχον καὶ αἱ παρακείμεναι τῷ Σαντζακίῳ Παιδεστοῦ, περιφέρειαι καὶ Ὑποδιοικήσεις Κεσσάνης καὶ Μακρᾶς Γεφύρας (Οὐζοῦν Κιοπροῦ), ἀμφότεραι ὑπαγόμεναι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν Ἡρακλείας—Παιδεστοῦ ἐπαρχίαν καὶ ἐν αἷς ἠδρευεν ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος τοῦ Μητροπολίτου ταύτης.

Βορείως τῶν Μαλγάρων ἔκειτο ἡ *Χαρισούπολις*, ἕτερον ἐμπορικὸν καὶ βιοτεχνικὸν ἑλληνικὸν κέντρον καὶ γεωργικὸν τοιοῦτον τοῦ εὐφορωτέρου τμήματος τῆς Θράκης καὶ τῆς περιωνύμου αὐτῆς πεδιάδος. Αὕτη ἦτο μία τῶν ἀρχαιοτέρων πόλεων τῆς Θράκης μετ' ἀκμάζον πάντοτε ἐμπόριον καὶ ἀνθοῦσαν βιοτεχνίαν. Ἐν αὐτῇ διεκρίθησαν καὶ πολλαὶ οἰκογένειαι Ἡπειρωτῶν, οἵτινες διὰ τοῦ πατροπαράδοτου ἐμπορικοῦ πνεύματος αὐτῶν ἦσαν διεσπαρμένοι καθ' ὅλην τὴν Θράκην ὅπου ἐπλούτουν, πολυάριθμοι δὲ ἦσαν καὶ ἐν Παιδεστῷ, καὶ μάλιστα εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους διακρινόμενοι διὰ τὸ φιλόμουσον καὶ φιλοπρόδοτον αὐτῶν πνεῦμα. Ἡ Χαρισούπολις εἶχε σχολὴν ἀρρένων ἐξατάξιον καὶ θηλέων, μετ' ἀναλόγου ἐκάστοτε προσωπικοῦ, οὔσα καὶ ἔδρα ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου μετὰ περιφερείας ἑπτὰ ἑλληνικῶν χωρίων, ἅτινα καὶ Κουτσοῦρόχωρα ἐκαλοῦντο, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν Κουτσοῦράδες, διότι ἔκοπτον καὶ ἐξερρίζωνον κορμούς δένδρων.

Τὰ χωρία ταῦτα ἦσαν: 1) ἡ Κεστρίτσα, 2) τὸ Φαρασλῆ, 3) ὁ

Κασήμπασας, 4) Σουμπάσκιοϊ, 5) Χηρηζή—Καδήκιοϊ, 6) Χεδελή, 7) Χάσκιοϊ, με τὴν Μονὴν Ζωοδόχου Πηγῆς, ἣτις μετὰ τῶν Καλυβίων προσεῖλκυε μέγα πλῆθος προσκυνητῶν, καὶ με πλούσια κτίρια.

Τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ Σαντζακίου Ραιδεστοῦ κατεῖχεν ἡ Ὑποδιοίκησις Τυρολόης (Καζᾶς) με ἔδραν τὴν Τυρολόην, ἔχουσαν πληθυσμὸν ἑλληνικὸν ἐμπορικὸν, βιοτεχνικὸν καὶ γεωργικὸν με ἀξιοζήλευτον κοινωνικὴν πρόοδον. Αὕτη εἶχε δύο ἱεροὺς ναοὺς, τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Νεκροταφείου τοῦ ἐπιζήλωος ἔξωραϊσθέντος καὶ δενδροφυτευθέντος. Ἡ σχολὴ αὐτῆς τῶν ἀρρένων, ἑπτατάξιος ἀστική εἶχε τέσσαρας διδασκάλους, καὶ θηλέων τρεῖς διδασκαλίσους. Τὴν πόλιν ἐτίμα μεγάλως ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης «Ἁγιος Χαράλαμπος», ἣτις διὰ τῶν τακτικῶν συνδρομῶν τῶν φιλοτίμων αὐτῆς μελῶν συνεκέντρον σημαντικῶν χρηματικῶν ποσόν, διὰ τοῦ ὁποῦ ἀνεκούφιζεν τοὺς πάσχοντας πολίτας, διανέμουσα χρηματικὰ βοηθήματα, ἢ ἐφωδίαζουσα διὰ βιβλίων καὶ γραφικῆς ὕλης τοὺς ἀπόρους τῶν σχολῶν κατὰ τὰς μεγάλας χριστιανικὰς ἐορτάς. Κύριος ἰδρυτῆς τῆς Ἀδελφότητος ταύτης ἦτο ἡ Συντεχνία τῶν παντοπωλῶν, ἥς τὸ καλὸν παράδειγμα ἠκολούθησαν καὶ τὰ φιλοπρόδοα στοιχεῖα ἄλλων κοινωνικῶν τάξεων. Τοιοῦτοτρόπως συνεκέντρωνον σοβαρὰ ποσά, τὰ ὅποια διέθετον εἰς εὐρείαν φιλανθρωπικὴν δρᾶσιν. Ἔτσι ἀνυψώθη καλλιπρεπέστατον κτίριον τῆς Ἀδελφότητος καὶ ἰδρύθη ὁ μουσικὸς Σύλλογος «Ὀρφεὺς» καθὼς καὶ Λέσχη. Ὁ ζῆλος παρώτρυνε καὶ τὰς προσδευτικὰς κυρίας καὶ δεσποινίδας νὰ ἰδρῦσωσιν ἰδίαν Φιλόπτωχον Ἀδελφότητα κυριῶν καὶ δεσποινίδων, ἐξυπηρετοῦσαν τὸν κύκλον τοῦ γυναικείου αὐτῶν φύλου.

Ἡ Τυρολόη εἶχε τὴν κωμόπολιν Κερμένιον, μετὰ ἱεροῦ ναοῦ καὶ σχολῆς, καὶ μικροὺς συνοικισμοὺς μονίμους, δουλοπαροίκων τὸ πλεῖστον μετὰ μικροῦ ἱεροῦ ναοῦ, καὶ ἄνευ σχολῶν χωρία: Κιοπρουτζέ, Τσαουσλῆ, Πασαλαχανᾶ, Ντάγ Γενήκιοϊ, Τσεγγερλῆ. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τούτων μεταγενεστέρως ἰδρυσαν τὸ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν τῆς Ραιδεστοῦ ἀπέχον χωρίον Κιοσελέζ, οὔτινος οἱ κάτοικοι ἐμπειρότατοι γεωργοὶ προήχθησαν, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐξηγόρασαν τῷ παρ' αὐτῷ μέγα τσιφλίκιον τοῦ τουρκικοῦ χωρίου Καγιῆ.

Νοτίως τῆς Τυρολόης ἔκειτο ἡ περιώνυμος *Ἡράκλεια*, (1.250 κάτοικοι) ἐπὶ τῆς Προποντίδος μετὰ τοῦ ἀσφαλεστάτου αὐτῆς λιμένος, ἀρχαιοτάτη ἑλληνικὴ ἀποικία τῆς Περίνθου, ἄφθονα ἔχουσα τὰ δείγματα τῆς ἀρχαίας δόξης καὶ τοῦ πλοῦτου αὐτῆς. Αὕτη διὰ νὰ προστατευθῆ ἐκ τῶν ἐπιθέσεων τῶν ἀντιδρώντων ἀρχαίων Θρακῶν, ἤγειρε περὶ ἑαυτὴν τείχη ἰσχυρά, φρούρια ἀπόρθητα κατὰ

τοὺς χρόνους ἐκεῖνους. Ἡ ἀρχαία Ἡράκλεια διετήρει στρατὸν μισθοφόρων καὶ εἶχεν ἑλληνικὸν ναὸν καὶ βωμόν, στάδιον εὐρύτατον, θέατρον καὶ ἄλλα ἔργα πολιτισμοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα ἀφειδῶς ἔδαπάνει τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ὃν συνεσώρευσε προμηθεύουσα τὸν Θρακικὸν σῖτον διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἡράκλεια πολιορκηθεῖσα καὶ ἀλωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Β΄ ὑπέκυψε μετὰ τῆς ὅλης Θράκης εἰς αὐτὸν καὶ ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος π. Χ. ἡ δόξα καὶ ὁ πλοῦτος αὐτῆς μετετοπίσθη εἰς Ραιδεστόν.

Ἡ Ἡράκλεια τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς Ἑλληνικὸν ναὸν μετέβαλεν εἰς χριστιανικὸν, τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἢ τοῦ Πρωτοκλήτου Ἀνδρέα τοῦ Ἀποστόλου ἐξ εὐλαβείας καὶ μνήμης ὡς πρώτου ἰδρυτοῦ τῆς ἐν αὐτῇ χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Πλὴν τοῦ ναοῦ τούτου, πεπαλαιωμένου πλέον ἐκ τῶν αἰώνων ἀνήγειρε καὶ νεώτερον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ἀράπη ἀποκληθέντος, ἐκ τῆς μελαψῆς αὐτοῦ ὄψεως, ἣν παρίστανε ἱερὰ εἰκὼν, εἰς ἣν πλεῖστα ἀπεδίδοντο θαύματα. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἐφυλάσσετο μεγάλη ἱερὰ εἰκὼν τὴν Θεοτόκου ἀρίστης ἐκ Μωσαϊκῶν τέχνης καὶ μεγίστης ἀρχαιολογικῆς ἀξίας, διὰ τὴν ὁποῖαν εὐλαβεῖς Ρώσσοι ἀρχαιολόγοι εἶχον προσφέρει πρὸς ἀγορὰν εἰς τὴν Κοινότητα Ἡρακλείας 1700 λίρας χρυσᾶς καὶ πολλὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἄμφια Ρωσσικὰ, ἅτινα ἤρνήθη. Τὴν εἰκόνα ταύτην τῷ 1913 οἱ Βούλγαροι βία ἀπέσπασαν καὶ εἰς Σόφιαν ἀπήγαγον ὡς τρόπαιον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν συμμάχων καὶ συμμαχητῶν Ἑλλήνων. Ἡ Ἡράκλεια εἶχε τὰ σχολεῖα αὐτῆς εἰς πολὺ καλὴν κατάστασιν, ἀρρένων ἀστικὴν ἐξατάξιον μετ' ἀναλόγων διδασκάλων, καὶ θηλέων τοιαύτην καὶ κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν οὐ μικράν.

Ἡ Ἡράκλεια ἀνατολικῶς εἶχε τὸ ἐκ 500 κατοίκων ὠραῖον *Σουλταντσιφλίκι* μετὰ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ καὶ τῆς σχολῆς αὐτοῦ καὶ δυτικῶς τὸ *Γενητσιφλίκι*, ἐπίσης 500 κατοίκων ἀνήκον εἰς πλουσίαν Ἑλληνικὴν οἰκογένειαν καὶ πωληθὲν ὑπ' αὐτῆς ἀντὶ μετριωτάτης τιμῆς εἴκοσι χιλιάδων λιρῶν εἰς ἑμίλον Σχολαριωτῶν καὶ ἄλλων γεωργῶν, οἵτινες ἤγειραν καὶ σχολὴν καὶ πολὺ θά προήγοντο, ἂν δὲν ἐπήρχετο ἡ καταστροφή.

Αὕτη εἶναι ἡ οἰκονομικὴ, ἐκπαιδευτικὴ, ἐκκλησιαστικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις, τὴν ὁποῖαν ἐν συντόμῳ ἀνεπτύξαμεν, τῶν κωμῶν καὶ πόλεων τῶν ἄμεσον, κατὰ τοὺς πρὸ τῶν διωγμῶν τελευταίους Ἑλληνικοὺς χρόνους, σχέσιν μετὰ τῆς ἐπαρχίας Ραιδεστοῦ ἔχουσάν.

Πρὶν κλείσωμεν τὸ πρῶτον αὐτὸ μέρος τοῦ βιβλίου μας, διὰ νὰ εἴμεθα ἀντικειμενικοὶ καὶ δίκαιοι, ἐν ὄψει μάλιστα τῶν κατόπιν κεφαλαίων περὶ βουλγαρικῶν καὶ τουρκικῶν βανδαλισμῶν καὶ καταστροφῶν, πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι οἱ παλαιοὶ Τοῦρκοι τῆς Σουλτανικῆς ἐποχῆς δὲν διεκρίνοντο μὲν διὰ τὸν πολιτισμὸν των, ἀλλ' ἔξαι-

ρέσει τοῦ ἀξέστου καὶ βαρβάρου ὄχλου, τὸσον οἱ τῶν πόλεων ὅσον καὶ οἱ τῶν χωρίων συνέζων ἐν ἀρμονίᾳ καὶ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν χριστιανῶν, οἷτινες ἀντὶ νὰ κατεδυναστεύωνται δύνανται τις νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ κυρίως κυβερνήται διότι καὶ λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς τῶν ὑπεροχῆς ἐπεβάλλοντο εἰς πλεῖστα ζητήματα καὶ προεκάλουν τὴν ἀνοχὴν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν Τούρκων.

Οἱ κρατικοὶ ὑπάλληλοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπέφερον οἰκονομικῶς διότι τὰ κυβερνητικὰ ταμεῖα πολλάκις ἐκαθυστέρουν τρεῖς καὶ περισσοτέρους μηνιαίους μισθοὺς, ἠναγκάζοντο συνεπῶς οὗτοι ἐκτὸς τῆς δωροληψίας (μπαξισιοῦ), ἣτις ἦτο καθιερωμένη, νὰ καταφεύγουν καὶ εἰς δάνεια ἢ ἐπὶ πιστώσει ἀγορᾶς τροφίμων καὶ ἄλλων χρειωδῶν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων καὶ παντοπωλῶν, οἷτινες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπεχρέωνον αὐτοὺς καὶ οὕτω ἀπελάμβανον σχετικῆς προστασίας καὶ ἡσθάνοντο ὀλιγώτερον τὸν ἐπαχθῆ τουρκικὸν ζυγὸν τῆς καταδυναστεύσεως καὶ δουλείας.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

ΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ ΤΗΣ ΡΑΙΔΕΣΤΟΥ

Η ΤΡΟΜΕΡΑ ΝΥΞ ΤΗΣ 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1912

Ἡ Ραιδεστός λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της ἀποτελεῖ τὴν φυσικὴν ἀποβάθραν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἣτις ἐδέχετο τὰς ἀποβιβάσεις τῶν ἀσιατικῶν τουρκικῶν στρατευμάτων ὅσα ἀπεστέλλοντο εἰς ἐπικουρίαν τοῦ μαχομένου κατὰ τῶν Βουλγάρων Αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ. Πολλάκις μεγάλα τμήματα ἀσιατικοῦ στρατοῦ, διασχίσαντα τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ, ἀπεβιβάσθησαν εἰς Ραιδεστόν καὶ διέμειναν ἐν αὐτῇ ὅπως ἀνασυνταχθῶσι καὶ ἀναχωρήσωσιν ἀκολούθως διὰ τὴν γραμμὴν τοῦ πυρός.

Ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Ἀρμενικὴ παροικία τῆς Ραιδεστοῦ πάντοτε, τῇ αἰτήσει τῶν Τουρκικῶν Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν, ἠναγκάζοντο νὰ παραχωρῶσι τὰ σχολεῖα καὶ ἅπαντα τὰ κοινοτικά ἰδρύματα χάριν τοῦ στρατωνισμοῦ τῶν Τούρκων στρατιωτῶν ἢ διαγωγῇ τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἀνταξία τῆς βαρβάρου καταγωγῆς των. Σχεδὸν πάντοτε κατὰ τὰς τοιαύτας διαβάσεις τουρκικῶν στρατευμάτων διὰ τῆς Ραιδεστοῦ, ἢ Ἀγορὰ ἔκλειε, τὰ δὲ καταστήματα καὶ ἐργαστήρια ὑφίσταντο συστηματικὰς ἐπιδρομάς, κατὰ τὰς νύκτας, ὑπὸ τακτικῶν Τούρκων στρατιωτῶν ἢ βασιβουζούκων. Ἡ τουρκικὴ ἀστυνομία ἦτο ἀνίκανος νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν. Ἡ περιουσία τῶν πολιτῶν ἦτο εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ πρώτου τυχόντος λησταντάρτου, ἢ τιμῆ καὶ τὸ οἰκογενειακὸν ἄσυλον καὶ ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία εἶχον πλήρως καταλυθῆ.

Κατὰ τὴν νύκτα τῆς 16ης Ὀκτωβρίου 1912, ἔβρεχεν ἀδιακόπως.

Ἡ Ραιδεστός βυθισμένη εἰς τὸ σκότος ἐφαίνετο κοιμωμένη. Ἐκ τῶν σχισμῶν ὅμως τῶν θυρῶν διεκρίνετο τὸ ὑποτρέμον φῶς τῆς κανδήλας, ἣτις ἔκαιε πρὸ τῆς εἰκόνας τοῦ ἐσταυρωμένου μετ' αὐτῆς ἠγρῦπνει ὁ τρόμος καὶ ὁ πόνος τῶν χριστιανῶν κατοίκων.

Αἰφνης τὴν παγερὰν σιγὴν τῆς νυκτὸς διέκοψεν ὁ μέγας θόρυβος καὶ οἱ συνεχεῖς κρότοι μεγάλων ἁμαξῶν, αἵτινες ἀπὸ τῆς δημοσίας ὁδοῦ Μουρατλῆ—Ραιδεστός ἐσύροντο βραδέως διὰ τῶν βουβάλων πρὸς τὴν πόλιν. Ἡ σειρὰ τῶν ἁμαξῶν αὐτῶν ἦτο ἀτελείωτος.

Κατά την νυκτερινήν δὲ καὶ βροχεράν ἐκείνην ὥραν ἐφαίνετο ὡς πελώριος ἐξωτικός ὄφις τῆς μυθολογίας τῶν Ἰνδῶν, ὅστις μετὰ πατάγου ἐσύρετο πρὸς τὴν ὠραίαν Ραιδεστόν ἵνα καταφάγη τοὺς πληθυσμούς της.

Ἐφθασαν οἱ Μουατζιζιηδες.

Ἡ βροχὴ ἐπιπτε ραγδαῖα. Τὸ ψῦχος ἦτο δριμύτατον. Τὸ μεσονύκτιον εἶχεν ἤδη παρέλθει ὅτε αἱ πρῶται συρόμεναι διὰ τῶν βουβάλων ἄμαξαι ἔφθασαν ἐν τῇ κεντρικῇ ὁδῷ τῆς πόλεως, μύριαι δὲ φωναί, ὁμοιάζουσαι κραυγὰς δαιμόνων, ἤκούοντο. Σκιαὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐκινουῦντο ὡς μυστηριώδη φαντάσματα ἐν τῷ σκότει τῆς ἀπαισίας ἐκείνης νυκτὸς καὶ φανοί, μὲ τὰς ἀμυδρῶς φωτιζούσας λάμψεις των, ἐφέροντο τῆδε κακεῖσαι ἐπιτείνοντες μᾶλλον τὰ σκότη.

— Εἶναι μουατζιζιηδες ἐκ Βουλγαρίας! — ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ νυκτοφύλακος. Πρόσφυγες! Ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς νικηφόρος προελάσας κατέλαβε τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας, οἱ δὲ πρόσφυγες Τούρκοι, οἱ ἐκ Βοσνίας, Ἐρζεγοβίνης καὶ Σερβίας, μετοικισθέντες μερίμνη τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἐν Θράκῃ, φοβούμενοι τὴν σφαγὴν ἔφευγον πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ. Καὶ μετὰ τῶν προσφύγων ἔφευγον καὶ οἱ Τούρκοι στρατιῶται. Ὁ τρόμος καὶ ὁ πανικὸς εἶχον καταστήσει αὐτοὺς ἀλλόφρονας.

Οἱ Τούρκοι πρόσφυγες, φέροντες τὰς προχείρους ἀποσκευὰς των, ἐζήτησαν μόλις ἔφθασαν εἰς Ραιδεστόν νὰ εὕρωσιν ἄρτον καὶ στέγην. Ἦσαν νηστικοὶ καὶ ἀκάθαρτοι πλήρεις βορβόρου καὶ ἔτρεμον ἐκ τοῦ ψύχους. Ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς ἔκαυσε τὰ χωρία των καὶ μόλις εἶχον κατορθώσει νὰ διασωθῶσι διὰ τῆς φυγῆς. Πάντες, καὶ ἰδίως τὰ παιδία καὶ αἱ γυναῖκες, ἐθρήνουν καὶ κατηρῶντο τοὺς καταστροφεῖς των χριστιανούς.

Ἡ τοιαύτη συρροὴ τῶν Τούρκων καὶ ἡ ἐλεεινὴ κατάστασίς των, ἀλλὰ καὶ αἱ περιγραφαὶ τῶν Τούρκων στρατιωτῶν, οἵτινες εἰς τὰς ἀφηγήσεις των ὑπερέβαλλον τὴν πραγματικότητα ἵνα δικαιολογήσουν τὴν λιποταξίαν καὶ φυγὴν των, κατετρόμαζε τόσον τοὺς Ὀθωμανοὺς Τούρκους ὅσον καὶ τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ραιδεστοῦ.

Ὁ ὄλεθρος τοῦ πολέμου εἶχεν ἤδη ἀρχίσει τὸ καταστρεπτικόν του ἔργον πρὸς τὴν Θράκην. Ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς κατέστρεψε τὰ Τουρκικὰ χωρία, μετ' αὐτῶν ὅμως καὶ τὰ χριστιανικά, οἱ δὲ κάτοικοι ἔφευγον πρὸς Νότον, πρὸς τὴν θάλασσαν ὅπως διαφύγουν τὴν ἀτίμωσιν καὶ τὸν θάνατον. Ἀπαντα τὰ χωρία τῆς περιφερείας 40 Ἐκκλησιῶν, Ἐλευθερῶν (Μπαμπᾶ Ἐσκη) καὶ Ἀρκαδιουπόλεως (Λουλέ Μπουργάζ) διηρ-

πάγησαν καὶ κατεστράφησαν. Αἱ παρθένοι ἐβιάσθησαν, αἱ γυναῖκες ἠτιμάσθησαν καὶ οἱ μὴ δυνηθέντες νὰ σωθῶσι διὰ τῆς φυγῆς κατεκρεουργήθησαν.

Ἐν τάγμα ἀγρίων Λαζῶν. — Ἡ ὑποχώρησις.

Τὴν ἐπομένην τῆς 16ης Ὀκτωβρίου ἡ ἀγορὰ τῆς Ραιδεστοῦ παρέμεινε κλειστή. Οἱ χριστιανοὶ δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἐξέλθωσι τῶν κατοικίων τῶν διότι οἱ πρόσφυγες Τούρκοι ἠπέιλον ἀντίποινα κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀρμενίων, καὶ ἔλεγον : «καὶ αὐτοὶ χριστιανοὶ εἶναι». Τὸν μεγαλιέτερον ὁμοῦ τρόμον ἐπροκάλεσεν ἡ εἶδησις ὅτι κατέρχεται πρὸς τὴν Ραιδεστον ἓν τάγμα Τούρκων Τραπεζουντίων Λαζῶν ἠτιτηθὲν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων. Οἱ ἄγριοι οὗτοι Λαζοί, πειναλέοι καὶ ἐκτραχηλισμένοι, εἶχον τὴν πρόθεσιν νὰ διαρπάσωσι τὴν πόλιν καὶ νὰ σφάξωσι τοὺς χριστιανοὺς κατοίκους. Εὐτυχῶς ὁ Μουτεσαρίφης Ραιδεστοῦ ἐπιβληθεὶς εἰς τὸν Φρούραρχον ἀπέτρεψε τὴν εἴσοδον τῶν ἀγρίων Λαζῶν εἰς τὴν πόλιν, πολλαὶ δὲ συμφοραὶ τῶν χριστιανῶν κατοίκων ἀπεσοβήθησαν, ἀλλ' οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς ὑπαίθρου χώρας, καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν ἀπὸ 40 Ἐκκλησιῶν μέχρι Ραιδεστοῦ, ὑπέστησαν μυρίας βασάνους καὶ μαρτύρια, διότι ἐξηναγκάσθησαν νὰ μεταφέρωσιν ὅλα τὰ πυρομαχικὰ καὶ τὰς ἀποσκευὰς τοῦ διωκομένου ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ φεύγοντος Τουρκικοῦ στρατοῦ, διὰ τῶν ἀμαξῶν καὶ κάρρων τῶν. Πλεῖστοι ἐκ τῶν ἀγαρευθέντων αὐτῶν Ἑλλήνων ἀπώλεσαν τὰς βουβάλους καὶ τὰ ζῶα αὐτῶν, διότι ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἔσφαξε καὶ ἔφαγε αὐτὰ, πάντες δὲ ὅσοι ἠθέλησαν νὰ διαμαρτυρηθῶσιν, ἐφονεύθησαν ἄνευ διαδικασίας. Ἐπίσης πολλαὶ ἄμαξαι καὶ κάρρα ἐθραύσθησαν καθ' ὁδόν, τὰ δὲ πυρομαχικὰ καὶ αἱ ἀποσκευαὶ τῶν Τούρκων εἶχον διασκορπισθῆ ἑντὸς τοῦ βορβόρου. Καὶ πλησίον αὐτῶν ἔκειντο τὰ πτώματα ἀνδρῶν διαφόρων ἔθνοτήτων. Ἦσαν οἱ νεκροὶ Τούρκων στρατιωτῶν τραυματιῶν τῶν βουλγαροτουρκικῶν μαχῶν, οἵτινες οὐδεμιᾶς ἔτυχον ἰατρικῆς περιθάλψεως, καὶ οἱ νεκροὶ τῶν δολοφονουμένων Ἑλλήνων καραγωγέων καὶ χωρικῶν.

Ἐπέμβασις τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας.

Εἰς τὴν πόλιν τῆς Ραιδεστοῦ εἶχε κηρυχθῆ ὁ Στρατιωτικὸς Νόμος· οὗτος δὲν ἀφέωρα τὸν τουρκικὸν στρατὸν ἀλλ' ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τοὺς Ἑλληνας κατοίκους.

Πρὸ τῆς τοιαύτης καταστάσεως εὔρεθεις ὁ Μητροπολίτης Ἡρα-

κλείας παραλαβών τὸν Ἀρμένιον Ἐπίσκοπον καὶ τοὺς προκρίτους τῆς πόλεως, μετέβη παρὰ τῷ Μουτεσαρίφῃ καὶ διεμαρτυρήθη διὰ τὰ γινόμενα. Ὁ Τοῦρκος Διοικητικὸς ὑπάλληλος, ἔρμαιον καὶ αὐτὸς τῆς ὑπὸ τοῦ διωκομένου στρατοῦ δημιουργηθείσης καταστάσεως, ἐδήλωσε πρὸς τὸ Σεβασμιώτατον Ἡρακλείας ὅτι θὰ πράξῃ τὸ κατὰ δύναμιν, ἀλλ' ἀδυνατεῖ ν' ἀναχαιτίσῃ τὴν βιαιότητα τοῦ στρατοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ πεινῶντες καὶ ἐγκαταλελειμμένοι ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τῶν στρατιωτῶν, εἶχον καταλύσει πάσας τὰς ἐξουσίας καὶ ὀργιάζον εἰς βᾶρος τῶν κατοίκων. Εἰς μάτην ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας παρεκάλει τὸν Τοῦρκον Ὑπάλληλον. Αὐτὸς ἐπαναλάμβανεν ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ ἐπέμβῃ. Ἐν τούτοις ἡ διαμαρτυρία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ἐξηνάγκασε τὸν Μουτεσαρίφην νὰ συστήσῃ εἰς τοὺς στρατιωτικούς ὕφεισιν.

Ἡ καταστροφή τῆς Γκλιστρίτσας καὶ τοῦ Χάσκιοῦ.

Τὴν ἑσπέραν τῆς 17ης Ὀκτωβρίου 1912 χωρικοὶ ἔντρομοι ἔφερον εἰς Ραιδεστόν τὴν εἶδησιν τῆς καταστροφῆς τῶν ἑλληνικῶν χωρίων Γκλιστρίτσα καὶ Χάσκιοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων προσφύγων (μουατζιρηδῶν) καὶ τουρκικοῦ στρατοῦ. ὦΗτο ἐπόμενον ! Οἱ ἠττηθέντες ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ Τοῦρκοι, ἐξήντλουν πᾶσαν τὴν λύσσαν τῶν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῶν περιφερειῶν ἄς διήρχοντο.

Τὸ Χάσκιοῦ καὶ ἡ Γκλιστρίτσα ἐληλατήθησαν, ἐνεπρήσθησαν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν, ἅπαντες Ἑλληνες, ὅσοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ σωθῶσι διὰ τῆς φυγῆς, ἐσφάγησαν, καὶ ὁ γυναικεῖος πληθυσμὸς ἐκακοποιήθη. Τῶν ἐκκλησιῶν ὅλα τὰ ἱερά σκεύη ἠρπάγησαν.

Ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας μαθὼν τὰ διατρέξαντα, παρέλαβε τοὺς Προξένους Ρωσσίας καὶ Γαλλίας Θεοδωρίδην καὶ Σούμαν, καὶ μεταβάς παρὰ τῷ Μουτεσαρίφῃ διεμαρτυρήθη διὰ τὴν γενομένην καταστροφήν τῆς Γκλιστρίτσας καὶ τοῦ Χάσκιοῦ. Ὁ Τοῦρκος ὑπάλληλος ὑπεσχέθη νὰ ζητήσῃ πληροφορίας καὶ ἐξακριβώσῃ τὰ διατρέξαντα, μετ' οὐ πολὺ ὅμως ἐδήλωσεν ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ τι διότι τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα εἶχον καταστραφῆ ὑπὸ τῶν βασιβουζούκων. Ἡ αἰωνία τουρκικὴ ἀναβλητικότης.

Ἡ καταστροφή τῶν δύο ἑλληνικῶν χωρίων, ἐκτὸς τῆς δημιουργίας προσφυγικοῦ ρεύματος, ἐπλήρωσεν ὀδύνης τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων. Αἱ ζοφεραὶ ἡμέραι τῶν διωγμῶν ἤρχιζον. . . . Πάντες προησθάνοντο τὴν ἐπικειμένην καταστροφήν. Οἱ Τοῦρκοι διέδιδον ὅτι οἱ χριστιανοὶ θὰ σφαγῶσιν ἅπαντες. ὦΗτο δὲ τοσοῦτος ὁ ἔρεθισμὸς τῶν

καὶ ἡ ἀγριότης των, ὥστε δικαίως οἱ ὁμογενεῖς εἶχον καταληφθῆ ὑπὸ τρόμου, πλείστοι δὲ πλούσιοι Ἕλληνες τῆς Παιδεστοῦ ἐφυγάδευσαν τὰς οἰκογενεῖας των εἰς Κωνσταντινούπολιν.

ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΛΑΖΟΥΣ ΟΙ...ΚΟΥΡΔΟΙ

ΚΑΙ ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ ΚΑΤΗΡΧΟΝΤΟ ΝΙΚΗΤΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΘΑΛΛΗΣΣΑΝ

Αἱ ἀντηγήσεις τῶν βαρέων βουλγαρικῶν τηλεβόλων καὶ αἱ κυκλοφοροῦσαι ὑπερβολικαὶ φῆμαι μεταξὺ τῶν φυγάδων Τούρκων στρατιωτῶν, τῶν μουατζιρήδων καὶ τῶν φευγόντων πληθυσμῶν τῆς ὑπαίθρου χώρας, ἀνησύχησαν σπουδαίως τοὺς μουσουλμάνους κατοίκους τῆς Παιδεστοῦ. Τὴν ἑσπέραν τῆς 17ης Ὀκτωβρίου 1912, ἡμέραν Τετάρτην, αἱ Πολιτικαὶ καὶ Στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ τῆς πόλεως, συνήλθον εἰς ἕκτακτον σύσκεψιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Καδῆ. Μετὰ πολλὰς συζητήσεις καὶ ἀντεγκλήσεις ἀπεφασίσθη ὅπως σχηματισθῆ δεκαεξαμελὴς ἐπιτροπὴ ἐξ ὑπαλλήλων καὶ προκρίτων μουσουλμάνων καὶ μεταβῆ μέχρι Μουρατλί καὶ Ἀρκαδιουπόλεως ὅπως ἀντιληφθῆ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν πρόοδον τῆς προελάσεως τῶν βουλγαρικῶν στρατευμάτων καὶ τὴν πραγματικότητά τῆς καταστάσεως. Ἡ συνεννόησις Παιδεστοῦ—Ἀρκαδιουπόλεως ἦτο ἀδύνατος λόγῳ τῆς διακοπείσης τηλεγραφικῆς ἐπικοινωνίας. Ἐξ ἄλλου αἱ τουρκικαὶ Ἀρχαὶ Παιδαιοστοῦ ἄγνωστον τί φοβούμεναι, ἔτρομοκράτουν διαρκῶς τοὺς χριστιανικοὺς πληθυσμούς. Μετὰ τὴν διάδοσιν τῆς ἐπικειμένης εἰσόδου ἐν τῇ πόλει τοῦ τάγματος τῶν ἀγρίων Λαζῶν, ἐπηκολούθησε δευτέρα, καθ' ἣν ἡ τουρκικὴ Κυβέρνησις, μεριμνῶσα διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν κατοίκων, διέταξε τὴν μεταφορὰν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας ἑνὸς τάγματος Κούρδων εἰς Παιδεστόν ὅπως τὴν διαφυλάξουν ἐκ τῆς ἐπαπειλουμένης ἐπιδρομῆς τῶν Λαζῶν. Οἱ ἀτυχεῖς χριστιανοὶ κάτοικοι, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτῶν πλείστοι μουσουλμᾶνοι προύχοντες, εὐρεθέντες μεταξὺ σφύρας καὶ ἄκμωνος, ἀνέμενον ἔντρομοι τὴν ἔλευσιν τοῦ μοιραίου. Εὐτυχῶς διὰ τὴν Παιδεστόν, τὸ Κουρδικὸν τάγμα ἀπεβιβάσθη εἰς Ἡράκλειαν καὶ οὕτω ἡ πόλις ἐσώθη τῆς προστασίας του!

Οἱ Τούρκοι φεύγουν.....

Ἐνῶ ἀνησυχία καὶ φόβος ἐπεκράτει ἐν Ραιδεστῷ, αἱ Τουρκικαὶ Ἀρχαὶ μετὰ μυριάδων λαοῦ ἔφευγον ἀπὸ τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν καὶ πανικόβλητοι πάντες, ἐπίσημοι καὶ μὴ, ἔσπευδον νὰ εὔρουν σωτηρίαν εἰς τὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς παραλίας. Συγχρόνως δὲ αἱ Τουρκικαὶ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ προέβαινον εἰς τὴν διανομὴν ὄπλων καὶ πυρομαχικῶν εἰς τοὺς μουσουλμανικοὺς χωρικοὺς πληθυσμοὺς τῶν περιφερειῶν Μαλγάρων καὶ Χαριουπόλεως, ἐνῶ εἰδικὰ ἀποσπάσματα ἐνήργουν ἐπίταξιν γενικὴν τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς καὶ ὄλων τῶν τροφίμων τῶν χριστιανῶν κατοίκων, χωρὶς οὐδεμίαν νὰ δίδουν ἀπόδειξιν. Ἡ ἐπίταξις ἔλαβε χώραν εἰς εὐρυτάτην κλίμακα, αἱ δὲ ἀποθήκαι τῶν χριστιανῶν ἐκκενώθησαν οὕτως ὥστε αἱ οἰκογένειαι δὲν εἶχον ἄλευρον οὐδὲ διὰ τὸν ἄρτον τῆς ἐπομένης.

Ἡ διανομὴ τῶν ὄπλων ἐξηγρίωσε τοὺς φανατικοὺς Τούρκους χωρικοὺς, τοὺς δὲ χριστιανοὺς ἐνέβαλεν εἰς τρόμον. Διάφοροι φῆμαι ἐκυκλοφόρουν, ἐπιμόνως δὲ ἐλέγετο ὅτι, εἰς ἀντεκδίκησιν, οἱ Τούρκοι θὰ προέβαινον εἰς τὴν σφαγὴν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ 18ῃ καὶ 19ῃ Ὀκτωβρίου, βροχεραὶ καὶ ψυχρόταται παρήλθον οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Ραιδεστοῦ ἦσαν ἐντρομοὶ δι' ἐκεῖνα, ἅτινα θὰ συνέβαινον. Καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐξηκολούθησεν ἡ συρροὴ φυγάδων λιποτακτῶν καὶ γυναικοπαίδων ἐν τῇ πόλει. Ὁ τουρκικὸς στρατὸς εἶχεν ἀπωλέσει τὸ ἠθικόν του, αἱ δὲ Πολιτικαὶ Ἀρχαὶ κατεῖχοντο ὑπὸ πανικοῦ. Καὶ οἱ Βούλγαροι, νικηταί, κατήρχοντο πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ.....

Ἐν Συμβούλιον διὰ τὴν κατάστασιν.— Πολιτοφυλακίη.

Τὴν πρωτῶν τῆς 20ῆς Ὀκτωβρίου ὁ Μουτεσαρίφης Ραιδεστοῦ προσεκάλεσεν ἐπειγόντως τοὺς Προξένους τῶν Δυνάμεων καὶ ἀπαντᾶς τοὺς Ἐρησκευτικοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν ξένων ἐθνοτήτων ὅπως ἀνακοινώσῃ πρὸς αὐτοὺς τὴν πραγματικὴν θέσιν τῶν πραγμάτων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπισήμων πληροφοριῶν τὰς ὁποίας εἶχεν. Πρῶτος ἔλαβε τὸν λόγον ὁ σοφολογιώτατος Καδῆς ὅστις ἀνεκοίνωσε πρὸς τὴν συνέλευσιν πάντα ὅσα ἀντελήφθη ἐν Ἀρκαδιουπόλει καὶ Μουρατλί ἔνθα μετέβη μετὰ τῆς δεκαεξαμελοῦς ἐπιτροπῆς. Ὁ Καδῆς μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν εὐγλωττίας καὶ παραστατικότητος, ἀφηγήθη τὰ διατρέξαντα, ἀνέφερε τὰ τῆς γενικῆς ἡττῆς καὶ συντριβῆς τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, τὰ τῆς φυγῆς καὶ τοῦ πανικοῦ τῶν κατοίκων ὑπὸ σνεχεῖς βροχᾶς καὶ ὑπὸ ψύχος δριμύτατον. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀφη-

γήσεως τοῦ Καδῆ ὑπῆρξε τρομερόν. Πάντες οἱ ἀκούσαντες κατελήφθησαν ὑπὸ τρόμου. Οἱ Τούρκοι πρὸ παντός ἀπώλεσαν τελείως τὴν ψυχραιμίαν των καὶ εὐρίσκοντο εἰς μεγάλην ἀπορίαν. Τῆς ψυχολογικῆς ταύτης στιγμῆς ἐπωφεληθεὶς ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας ἔλαβε τὸν λόγον, συνέστησε θάρρος καὶ ψυχραιμίαν καὶ προέτεινεν ὅπως χάριν τῆς περιφρουρήσεως τῶν περιουσιῶν τῶν πολιτῶν, ἀνεξαρτήτως θρησκευματος καὶ φυλῆς, ὀργανωθῆ πολιτοφυλακὴ συγκειμένη ἐκ πολιτῶν ὄλων τῶν ἔθνων. Ὁ Μουτεσαρίφης ἀνεγνώρισε τὸ ὀρθὸν καὶ σκόπιμον τῆς προτάσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, ἐζήτησεν ὅμως ὅπως κληθῆ καὶ ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς ἵνα γνωμοδοτήσῃ καὶ οὗτος ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ὄντως ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς προσῆλθε μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ αὐτοῦ, ὅτε δὲ ἐπληροφόρηθη τὰ διατρέξαντα καὶ τὰ τῆς συνεχιζομένης προελάσεως τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ, ἔμεινεν ἄναυδος καὶ ἄνευ πολλῶν δυσκολιῶν ἐδέχθη τὴν συγκρότησιν σώματος πολιτοφυλακῆς ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Νεδῆμ Ἐφένδη. Ἡ πολιτοφυλακὴ θὰ συνεκροτεῖτο ὑπὸ πολιτῶν Τούρκων, Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων, θὰ διοικεῖτο δὲ ὑπὸ ἐπιτροπῆς. Ἐπίσης κατὰ τὴν συνέλευσιν συνεζητήθη καὶ τὸ ζήτημα τῆς περισυλλογῆς τῶν προσφύγων. Ἀπεφασίσθη δὲ ὅπως στεγασθῶσιν οὗτοι προσωρινῶς εἰς τὰ τεμένη, τὰ σχολεῖα καὶ τὰ χάνια μέχρι τῆς ἀφίξεως ἀτμοπλοίου πρὸς παραλαβὴν αὐτῶν καὶ μεταφορὰν ἀλλαχοῦ. Τῆς συνελεύσεως ταύτης συμμετέσχον καὶ οἱ Πρόξενοι Γ. Κ. Θεοδωρίδης τῆς Ρωσσίας, Ἀρθοῦρος Π. Ἀσλάν τῆς Αὐστρίας καὶ Γερμανίας, Στρίδερ τῆς Ἀγγλίας καὶ Σούμας τῆς Γαλλίας, οἵτινες καὶ ἐπεκρότησαν τὴν ὀργάνωσιν σώματος πολιτοφυλακῆς.

Μία γενναία ἀπόφασις.

Ἀκολούθως, προτάσει τοῦ Προξένου τῆς Ρωσσίας, συνεζητήθη τὸ ζήτημα τῆς στάσεως τῶν Πολιτικῶν καὶ Στρατιωτικῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν ἐν περιπτώσει προελάσεως τῶν Βουλγάρων μέχρι Ραιδεστοῦ. Ἡ συζήτησις ὑπῆρξε μακρὰ καὶ ζωηρά. Ἐν τέλει ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς ἐδήλωσεν ὅτι διαθέτει μικρὰν στρατιωτικὴν δύναμιν καὶ διὰ νὰ μὴ καταστραφῆ ἡ πόλις θὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτὴν ἀμαχητί. Ἡ γενναία αὕτη ἀπόφασις τοῦ Τούρκου ἀξιωματικοῦ εἶπεν ἐνθουσιώδη μιμητὴν τὸν Μουτεσαρίφην, ὅστις ἐδήλωσε καὶ αὐτὸς ὅτι οὐδεμία ἀντίστασις δεόν νὰ παρεμβληθῆ εἰς τὴν κάθοδον τῶν Βουλγάρων διὰ νὰ μὴ ἐπιδεινωθῆ ἡ θέσις τῶν κατοίκων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς ὑποδοχῆς.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ψυχικὴ κατάστασις τῶν κατοίκων ἦτο εἰς θέσιν ἀπελπιστικῆν. Μόλις δὲ ἐγνώσθη ὅτι ὁ Πολιτικὸς καὶ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς ἐδήλωσαν ὅτι θὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πόλιν ἀμαχητί, ὁ πανικός ἐπετάθη. Εὐτυχῶς ὅμως ἡ πρωτοβουλία τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας ἔσωσε τὴν κατάστασιν. Ὁ Μητροπολίτης ἐσχημάτισεν ἐπιτροπὴν ἐξ ὄλων τῶν ἐθνοτήτων ὅπως ὑποδεχθῆ τὸν βουλγαρικὸν στρατὸν καὶ ἀποτρέψῃ τὰς βιαιότητες, διαρπαγὰς καὶ ἐγκλήματα. Ἡ ἐπιτροπὴ συνεκροτήθη ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Προξένου τῆς Ρωσσίας ὑπὸ τῶν ἐξῆς μελῶν: Μητροπολίτου Ἡρακλείας, Μουφτῆ, Ἐπισκόπου Ἀρμενίων, Ἀρθούρου Ἀσλάν Προξένου Αὐστρίας καὶ Γερμανίας, Στρίδερ τῆς Ἀγγλίας, Σούμα τῆς Γαλλίας, Ἀθηνοδώρου, Μοσὲς Μπέη, Φουάτ, Ἀντίλ, Ἐμίν, Εὐσταθίου Μανίδου, Ἀσαδούρ Παπαζιάν, Τωμάς ἐφένδη, Ρεμζῆ ἐφένδη Προέδρου τῆς Δημαρχίας καὶ Γιούδα ἐφένδη. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἔλαβε καὶ τὴν ἐντολὴν νὰ ἐμψυχώσῃ τοὺς πληθυσμοὺς καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ μετὰ τῆς τουρκικῆς χωροφυλακῆς καὶ τῆς πολιτοφυλακῆς τὴν τάξιν.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ ἀπελπισία ἐκορυφώτο.

Ἄλλὰ οἱ πληθυσμοὶ τῆς πόλεως καὶ ἰδίως οἱ συγκεντρωθέντες ἐν αὐτῇ φυγάδες, δὲν ἐπείθοντο εἰς τοὺς λόγους τῆς ἐκλεγείσης ἐπιτροπῆς. Διὰ νὰ εἰκονίσωμεν δὲ ζωηρότερον τὴν κατάστασιν, παραθέτομεν αὐτολεξεὶ ἀπόσπασμα τῆς ὑπ' ἀριθ. 387 ἐπισήμου ἐκθέσεως 26 Ὀκτωβρίου 1912, τῆς Μητροπόλεως Ἡρακλείας πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα, ἔχον ὡς ἀκολούθως: «. . . . ἵνα παραστήσω ἐν ἀτελεῖ εἰκόνι τὴν μετάβασίν μου εἰς τὸ Διοικητήριον, τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν ἐπιστροφὴν μου εἰς τὴν Μητρόπολιν, προσθέτω ὅτι αὕτη ἐγένετο ἐν συνεχεί καὶ ἀκατασχέτῳ βροχῇ καταρρακτῶν τοῦ οὐρανοῦ, ἐξ ὧν καὶ αἱ ὁδοὶ δυσκόλως διεβαίνοντο. Ἀπασαὶ αἱ ἀτραποὶ τῆς πόλεως ἔγεμον στρατιωτῶν μεταναστῶν (σημ. ἐννοεῖ τοὺς φυγάδας) πολιτῶν, γυναικοπαίδων πάσης ἐθνότητος ἀναμίξ, ἐν ἀλλαλαγμοῖς, δακρύοις, κλαυθμοῖς γοεροῖς καὶ ἀπελπισίας ὑπὸ τὸ φάσμα τοῦ ἐρχομένου κατακτητοῦ ἐχθροῦ καὶ τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ καὶ τῆς σφαγῆς. Δὲν ἔλειπεν εἰ μὴ ὁ σπινθήρ ἐνὸς ραπίσματος ἐνὸς τυχαίου διαπληκτισμοῦ, ἐνὸς πυροβολισμοῦ διὰ νὰ ἐκραγῆ ἡ φοβερὰ καταστροφή. Ὁ στρατός, ἐν οἷς καὶ τὰ τέκνα καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν, περιδεῆς κατήρχετο πρὸς τὴν πόλιν ἄνευ ἀρχηγοῦ, ἄνευ ἐπιμελητοῦ, ἄνευ ὁδηγοῦ καὶ ἕκαστος αὐτοβούλως ἐνήργει. Ὀπλισμένοι, ἄοπλοι, ἐνδεδυ-

μένοι, γυμνοί, ἀνυπόδητοι μέχρις ὀσφύος ἐν τῷ βορβόρῳ. Καὶ κατήρχοντο μόνοι ἢ συνοδεύοντες φορτηγὰ ἀμάξια πλήρη ἀποσκευῶν. Πελιδνοί, τρέμοντες ἐκ τοῦ φόβου καὶ τοῦ ψύχους, τῆς πείνης καὶ τῶν δεινοπαθημάτων, ἠγνόουν ποῦ νὰ διευθυνθῶσι, ποῦ νὰ σταθοῦν. Ὅσοι χριστιανοὶ ἐξ αὐτῶν κατέφυγον εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ζητοῦντες ἐν πρώτοις ἄρτον, καὶ πάλιν ἄρτον καὶ στέγην ἵνα ἀναλάβωσιν ἐπ' ὀλίγον διὰ νὰ ἀρχίσωσι τοὺς ὀλοφυρμούς καὶ τὴν διήγησιν τῶν δεινοπαθημάτων αὐτῶν.....».

Τὸ ἀξιόμαχον τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ.

Ἐκ τῶν ἀφηγήσεων τῶν φυγάδων στρατιωτῶν μουσουλμάνων ἢ χριστιανῶν, ἠδύνατό τις νὰ πληροφορηθῇ τὰ ἐνδιαφέροντα διὰ τὸ ἀξιόμαχον καὶ τὴν γενναιότητα τοῦ κραταιοῦ Αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ. Οἱ φυγάδες ἔλεγον ὅτι τὸ βουλγαρικὸν πυροβολικὸν ἔζωσε τὰ τουρκικὰ στρατεύματα διὰ πυκνοτάτου τείχους φλεγομένου σιδήρου καὶ ὅτι οἱ δώσαντες τὸ σύνθημα τῆς φυγῆς πρώτοι ὑπῆρξαν οἱ Τούρκοι ἀξιωματικοί. Εἶναι δὲ γεγονὸς ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν φυγάδων στρατιωτῶν οἵτινες ἔφερον τὸ ὄπλον τῶν καὶ πλήρη τὰ φυσίγγιά τῶν, ἠγνόουν καὶ αὐτὸν τὸν χειρισμὸν τοῦ τυφεκίου τῶν. Ἐξ ἄλλου ἔβεβαίουν ὅτι ἐπὶ ἑβδομάδα παραμείναντες ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης, βρεχόμενοι καὶ κατακλιόμενοι ἄνευ σκηνῶν ἐντὸς παχυτάτου βορβόρου, οὐδὲ ἅπαξ ἔλαβον ἄρτον. Ἡ ἐπιμελητεία τοῦ στρατοῦ ἦτο ἄγνωστος. Ὅσοι δὲ ἀπέμειναν ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ καθ' ὁδὸν ἤλλασσον τὴν στρατιωτικὴν ἐνδυμασίαν δι' ἐνδυμάτων χωρικῶν καὶ ἐζήτουν σωτηρίαν εἰς τὰς πόλεις ἢ τὰ χωρία τῶν. Μόλις ὅμως οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀπέβαλλον τὸ ἔνδυμα τοῦ στρατιώτου, μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀνεφαίνοντο πάλιν ὀπλισμένοι διὰ νὰ ληστεύσουν τοὺς χριστιανοὺς καὶ δολοφονήσουν αὐτούς.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΟΦΥΛΑΚΗΣ

ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΣΤΟΛΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ
ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Τὴν Κυριακὴν τῆς 27ης Ὀκτωβρίου συνήλθεν ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ Παιδεστοῦ ἡ ἐκλεγείσα ἐπιτροπὴ τῶν Προξένων, Ἱεραρχῶν καὶ προκρίτων, ἧτις ἀπεφάσισεν ὅπως ὀργανωθῶσι δώδεκα μικταὶ περιπολῖαι πολιτοφυλάκων τιθέμεναι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ χιλιάρχου τῆς

χωροφυλακῆς. Αἱ περιπολῖαι αὖται τῆς μικτῆς πολιτοφυλακῆς ἐπέδρασαν σπουδαίως διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως ἐν τῇ πόλει διότι ὑφίστατο κίνδυνος νὰ λάβωσι χώραν διαρπαγαί καὶ λεηλασίαι λόγῳ τοῦ συγκεντρωθέντος πλήθους τῶν πεινῶντων.

Ἡ κίνησις ἐν τῇ πόλει ἦτο ἀσυνήθης. Τὰ καταστήματα τῆς ἀγορᾶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν κεκλεισμένα, τὰ δὲ ἄρτοποιεῖα ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ πλήθους στρατιωτῶν καὶ προσφύγων, οἵτινες ἤρπαζον ἡμιψήστους τοὺς ἄρτους καὶ ἔτρωγον αὐτοὺς χωρὶς νὰ καταβάλωσι τὸ ἀντίτιμον. Ἡ τοιαύτη κατάστασις ἐπέφερεν ἀμέσως τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἄρτου διὰ τοὺς κατοίκους, οἵτινες ἐπὶ τριήμερον ἀπέμειναν ἄνευ ἄρτου. Τὸ ἔργον ὅμως τῆς ἐπιτροπῆς ἐτόνωσεν ἐπὶ τοσοῦτον τὰ λιποψυχοῦντα πλήθη, ὥστε ὅταν ἐνεφανίσθησαν τὰ ἐπιβατικὰ μὲ ξένας σημαίας ἀτμόπλοια ἅτινα ἐξετέλουν δρομολόγια πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν οὐδεὶς τῶν κατοίκων ἠθέλησε ν' ἀπομακρυνθῆ τῆς Ραιδεστοῦ. Ματαίᾳ ὅμως ἐνθάρρυνσις, διότι βουλγαρικὰ στρατεύματα εἶχον ἤδη φθάσει ἔξω τῆς πόλεως.

Αἱ τουρκικαὶ Ἀρχαὶ ἐγκαταλείπουν τὴν πόλιν.

Τὴν πρώτην πυκνοὶ τυφεκοβολισμοὶ ἠκούσθησαν προερχόμενοι ἐκ τῆς ὁδοῦ Μουρατλί. Ἦτο Πέμπτη, 31 Ὀκτωβρίου. Ἡ βουλγαρικὴ ἐμπροσθοφυλακὴ συνεπλάκη μετὰ μικροῦ τμήματος τουρκικοῦ στρατοῦ τὸ ὁποῖον μετὰ τοὺς πρώτους τυπικοὺς πυροβολισμοὺς, ἐτράπη εἰς φυγὴν καταφυγὸν ἐν τῇ πόλει. "Ερχονται! "Ερχονται! ἔξαλλοι ἐκ τοῦ φόβου ἐφώναζον φεύγοντες οἱ στρατιῶται μεταδῶσαντες τὸν πανικὸν εἰς ὅλην τὴν πόλιν. Ἀπερίγραπτοι αἱ ἐπακολουθήσασαι σκηναί. Τὰ καταστήματα τῆς ἀγορᾶς ἔκλεισαν καὶ οἱ κάτοικοι ἐνιρρομοὶ κατέφευγον εἰς τὰς οἰκίας των. Πλεῖστοι ἀπέρριπτον τὸ φέσιον καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς ἐφαίνοντο τὰ πορφυρᾶ καλύμματα ὡς καταβληθέντα σύμβολα τῆς τυραννίδος τῶν Σουλτάνων.

Ὁ Βούλγαρος ἀξιωματικὸς ὅστις ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς ἀπέστειλε δύο χωρικοὺς ὅπως εἰδοποιήσῃ τὰς Ἀρχὰς νὰ παραδώσωσι τὴν πόλιν. Ἄλλ' αἱ Πολιτικαὶ καὶ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ δὲν εἶχον καιρὸν διὰ διαπραγματεύσεις τοιοῦτου εἶδους διότι κατεγίνοντο εἰς τὴν ἐπιβίβασιν τῶν ἀποσκευῶν των ἐπὶ τοῦ τουρκικοῦ πολεμικοῦ σκάφους «Ἀσσάρι-Τεφῆκ» τὸ ὁποῖον ἀπὸ τριήμερου παρέμενεν ἐν τῷ λιμένι τῆς Ραιδεστοῦ καὶ ἐν τέλει, τὸ μεσονύκτιον, ὁ Μουτεσαρίφης μεθ' ὄλων τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων, καὶ ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητῆς μεθ' ὄλων τῶν ἀξιωματικῶν, ἐπεβιβάσθησαν καὶ οὗτοι ἐντὸς τοῦ πολεμικοῦ. Οὕτως ἡ Ραιδεστός ἐγκαταλεί-

φθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν θά ἦτο κίνδυνος νὰ ὑποστῆ τὰς συνεπείας τῆς ἀναρχίας, ἂν ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Προξένων, Ἱεραρχῶν καὶ προκρίτων δὲν ἀνελάμβανε νὰ ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ διὰ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως.

Μεταξὺ δύο πυρῶν.

Ἄλλ' αἴφνης τὰ πράγματα ἔτεινον πρὸς μεταβολὴν. Δύο διὰδόσεις ἐκυκλοφόρησαν διὰ τὴν φυγὴν τοῦ Μουτεσαρίφη καὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ. Ἡ πρώτη, ὅτι οὗτοι διετάχθησαν ὑπὸ τοῦ Νομάρχου Ἀδριανουπόλεως νὰ ἀπομακρυνθῶσι τῆς Ραιδεστοῦ, ἡ δὲ δευτέρα ὅτι τὸ καταπλευσαν θωρηκτὸν «Μεσουδιέ» φέρον Τοῦρκον Ναύαρχον, παρήγγειλε τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Πολιτικῶν Ἀρχῶν διότι θὰ ἀπεβιβάζοντο δύο τάγματα στρατοῦ ὅπως ὑπεραμυνθῶσι τῆς πόλεως. Ἡ τελευταία αὕτη διάδοσις κατετάραξε τὴν Ἐπιτροπὴν ἣτις διέβλεπεν ἀσφαλέστατον τὸν κίνδυνον τῆς πόλεως, τιθεμένης μεταξὺ δύο πυρῶν, τῶν Βουλγάρων κατεχόντων ἤδη τὰ βόρεια ὑψώματα, καὶ τοῦ θωρηκτοῦ «Μεσουδιέ» προτείνοντος τὰ τηλεβόλα του ἐκ τοῦ μέρους τῆς θαλάσσης. Ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας μετὰ μικρὰν σύσκεψιν τῆς Ἐπιτροπῆς ἐν τῇ Μητροπόλει, προέτεινεν, ἡ δὲ πρότασις του ἐγένετο δεκτὴ, ὅπως ἡ Ἐπιτροπὴ παρακαλέσῃ τὸν γενναῖον ναύαρχον ἵνα μὴ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν του, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ πόλις, τιθεμένη μεταξὺ δύο πυρῶν, ἦτο προφανὲς ὅτι θὰ κατεστρέφετο. Εἰς τὴν σταλαῖσαν ἀντιπροσωπεῖαν ὁ ἀγέρωχος ναύαρχος ἀπήντησε ὅτι θὰ σκεφθῆ διὰ νὰ ἀπαντήσῃ, ἡ ἀπάντησις του ὅμως δὲν ἔφθασε, τὰ δὲ γεγονότα ἀλλεπάλληλα ἐπῆλθον.

Μία ὄβις τοῦ «Ἀσσάρι Τεφή».

Ἐνῶ οἱ Βούλγαροι κατήρχοντο πρὸς τὴν περιφέρειαν Ραιδεστοῦ, ἡ Ἐπιτροπὴ χωρὶς ν' ἀναμείνῃ περισσότερον τὴν ἀπάντησιν τοῦ Τοῦρκου ναύαρχου, ἐπιβάσα ἀμαξῶν μετέβη εἰς τὴν τοποθεσίαν Καρατζᾶ Μουράτ (Νέον Σχολάριον), ἔνθα ὑπῆρχον παραπήγματα τουρκικῶν στρατῶνων, ὅπως συνεννοηθῆ μετὰ τῶν Βουλγάρων. Μόλις ὅμως ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν, ὁ Τοῦρκος ναύαρχος διέταξε τὸ πολεμικὸν Ἀσσάρι Τεφήκ νὰ ρίψῃ βολὴν τηλεβόλου κατὰ τῆς ἐπιστροφούσης διὰ σειρᾶς ἀμαξῶν ἀποστολῆς. Ἡ ὄβις ἐξεργάγη μετὰ πολλοῦ πατάγου πλησιέστατα τῶν ἀμαξῶν, παρ' ὀλίγον δὲ νὰ ἐφονεύοντο ἢ νὰ ἐτραυματίζοντο πάντα τὰ μέλη

τῆς Ἐπιτροπῆς. Οἱ κινδυνεύσαντες ἦσαν οἱ ἑξῆς : Οἱ Πρόξενοι Ρωσσίας, Γαλλίας, Αὐστρίας καὶ Γερμανίας, ὁ Μουφτής, ὁ Δήμαρχος Ρεμζή Ἐφένδης, ὁ Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ, ὁ Ἐπίσκοπος Ἀρμενίων Κεβόρκ Ἀλανιάν καὶ ὁ κ. Β. Κουβέρης. Ὁ ὕψιστος ἠϋδόκησε νὰ διασώσῃ τὴν Ἐπιτροπὴν ἀπὸ τὰ θραύσματα τῆς δολοφόνου ὀβίδος τοῦ Τούρκου ναυάρχου, ὅστις, ὡς ἀνεκοινώθη ἀκολούθως, οὐδεμίαν συνεννόησιν ἤθελε μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἀποφασισμένος ὦν νὰ τὸν ἀντιμετωπίσῃ οἰσοδῆποτε καὶ ἂν ἦτο τὸν ἀριθμὸν. Αἱ τοιαῦται γενναιότητες τοῦ ναυάρχου, προκαλοῦντος ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς, διότι καλῶς ἐγνώριζεν ὅτι οἱ Βούλγαροι οὔτε στόλον διέθετον ὅπως τὸν καταναυμαχῆσουν οὔτε πυροβολικὸν ὅπως βάλωσιν ἐναντίον του ἀπὸ ξηρᾶς, ἔρριψαν εἰς κατῆφειαν καὶ ἀνησυχίαν δι' ἐκεῖνα ἄτινα θὰ συνέβαινον τοὺς κατοίκους καὶ πάντες ἀνέμενον μετ' ἀγωνίας τὴν ἐξέλιξιν τῆς καταστάσεως. Ἄλλ' ἐν ὅσῳ παρήρχοντο αἱ ὄραι οἱ Τοῦρκοι κατεγίνοντο εἰς τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἀποχώρησίν των, παραλαβόντες ὅλα τὰ ἀρχεῖα των καὶ τὰς τηλεγραφικὰς ἀκόμη μηχανάς, οὐδεμίαν δὲ στρατιωτικὴν μορφήν προετοιμασίαν ἐλάμβανον, καίτοι οἱ Βούλγαροι ἀντιληφθέντες, κατὰ τινὰς πληροφορίας, ὅτι τὰ τουρκικὰ πολεμικὰ εἶχον διάθεσιν νὰ κανονιοβολήσωσι τὴν προέλασίν των, ἐτράπησαν πρὸς τὴν Τυρολόην.

*Ἐγκαταλείπονται 40 χιλιάδες γυναικοπαίδων
καὶ προστατεύονται ξένοι ὑπήκοοι.*

Ἡ ἐκκρεμότης τῆς καταστάσεως δὲν ἤργησε νὰ λάβῃ τὴν τελικὴν τῆς φάσιν. Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς Κυριακῆς πυκνοὶ πυροβολισμοὶ ἠκούσθησαν ἀπὸ τῶν βορεινῶν ὑψωμάτων τῆς πόλεως. Βουλγαρικὸν τμημα στρατοῦ προσέβαλε τὰ τουρκικὰ φυλάκια ἀλλὰ ταυτοχρόνως τὰ ἀγκυροβολημένα πολεμικὰ ἠνοιξαν πῦρ κατὰ τῶν βουλγαρικῶν θέσεων. Ἐν τῇ πόλει ἐπηκολούθησε πανδαϊμόνιον. Ἀφ' ἑνὸς αἱ κυκλοφοροῦσαι διαδόσεις, καθ' ἃς ἐπέκειτο σφαγὴ τῶν κατοίκων καὶ δῆωσις τῆς πόλεως, ἀφ' ἑτέρου αἱ διερχόμεναι ἄνωθεν τῆς πόλεως ὀβίδες τῶν τουρκικῶν πλοίων κατετάραξαν τὰ γυναικόπαιδα ἄτινα, συγκεντρωθέντα ἐξ ὅλων τῶν σημείων τῆς Βορειοανατολικῆς Θράκης, ἀνήρχοντο εἰς τεσσαράκοντα περίπου χιλιάδας. Ὁ πανικὸς δὲν ἤργησε νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ τὰ πλήθη ἀλλόφρονα κατέφευγον εἰς τὰ Προξενεῖα καὶ τὴν Μητρόπολιν ζητοῦντα καταφύγιον καὶ βοήθειαν.

Ἡ ἐπιτροπὴ συνελθοῦσα εἰς μίαν τῶν αἰθουσῶν τοῦ Ρωσικοῦ

Προξενείου συνεσκέπτετο περί τοῦ πρακτέου. Κατὰ τὴν 7ην ἔσπερινὴν ἐλήφθη τηλεγράφημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἰταλικῆς Πρεσβείας, καθ' ἃ τὴν νύκτα θὰ κατέπλεεν εἰς Ραιδεστόν ἡ Ἰταλικὴ φυλακὴς «Κοατίτ» ὅπως παραλάβῃ τὸν Πρόξενον τῆς Ἰταλίας οἰκογενειακῶς καὶ 55 Ἰταλοὺς ὑπηκόους. Τοιοῦτον τηλεγράφημα ἦλθε καὶ εἰς τὸ Αὐστρογερμανικὸν Προξενεῖον. Οὕτως ἐρρίπτετο σανὶς σωτηρίας εἰς ὀλίγους ξένους ὑπηκόους καὶ δεκάδες χιλιάδες γυναικοπαίδων ἐγκατελείποντο εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Τούρκων.

Μία ἔξοδος ἐκ τῶν πολεμικῶν.

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ κανονιοβολισμοὶ διεκόπησαν καὶ ὅλως ἀπροσδοκῆτως ὁ Μουτσαρίφης μετὰ τινῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων ἀποβιβάζονται εἰς τὴν ξηρὰν ὃ δὲ ναύαρχος ἀποστέλλει ἀγήματα πεζοναυτῶν ὅπως βοηθήσωσι τὰ ὀλίγα τμήματα τοῦ στρατοῦ, ἅτινα δὲν εἶχον ἐγκαταλείψει τὰς θέσεις των, διότι καὶ οἱ Βούλγαροι διαθέτοντες ὀλίγας δυνάμεις δὲν ἐφαίνοντο διατεθειμένοι νὰ ἀποτολήμῃσιν τὴν κάθοδον πρὸς τὴν πόλιν.

Τὴν 2αν μεταμεσονύκτιον διετάχθη ἡ ἐγκατάλειψις τῶν ὑψηλοτέρων συνοικιῶν τῆς πόλεως καὶ ἡ καταφυγὴ τῶν γυναικοπαίδων εἰς τὰ χαμηλότερα σημεῖα αὐτῆς, ἵνα μὴ ἐκ τοῦ βομβαρδισμοῦ, ὅστις ἐπρόκειτο νὰ συνεχισθῇ, φονευθῶσι κάτοικοι. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς διαταγῆς ταύτης ἐπέφερον ἀληθῆ ἀναστάτῳσιν καὶ σύγχυσιν διότι τὰ κατερχόμενα γυναικόπαιδα ἐζήτουν νὰ εἰσέλθουν βιαίως εἰς τὰς οἰκίας τῶν κάτω συνοικιῶν κατὰ προτίμησιν δὲ εἰς τὰς τῶν πλουσίων. Δεδομένου δὲ ὅτι αἱ ἄνω συνοικίαι κατοικοῦντο ὑπὸ μουσουλμάνων, αἱ δὲ κάτω ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων, διὰ τῆς ὡς ἄνω διαταγῆς, ἐντὸς ὀλίγων ὥρων αἱ μουσουλμανικαὶ οἰκογένειαι καὶ μετ' αὐτῶν πλῆθος ἀθιγγάνων, ἐγκατεστάθησαν ἐντὸς τῶν ἑλληνικῶν καὶ ἀρμενικῶν οἰκιῶν. . . . Ἦτο πλέον προφανές ὅτι γίνεται γενικὴ προετοιμασία δι' ἐντονώτερον βομβαρδισμόν. Αἴφνης διάδοσις τελείως ἀποκαρδιωτικῆ ἐκυκλοφόρησε καθ' ὅλην τὴν πόλιν: «Οἱ Πρόξενοι ἔφυγον». Ἡ φράσις αὕτη ἀπήχησεν ὡς πένθιμος κωδωνοκρουσία ἠυξήθησαν δὲ οἱ φόβοι τῆς ἐπικειμένης σφαγῆς καὶ τῆς ἐκ κανονιοβολισμοῦ καταστροφῆς.

Μετὰ τῶν Προξένων καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν συνεπεβιβάσθησαν καὶ τινες πρόκριτοι τῆς πόλεως ἐπὶ τοῦ Ἰταλικοῦ πολεμικοῦ, ὅπερ ἠγκυροβόλησε πλησίον τῶν τουρκικῶν πολεμικῶν. Ἡ τοιαύτη διαγωγὴ τῶν Προξένων, οἵτινες ἐγκατέλειπον ἀντιπροσώπους των,

ἐπροκάλεσε διάφορα σχόλια καίτοι τὸ ἰταλικὸν πλοῖον δὲν ἤρνεϊτο νὰ παραλάβῃ τοὺς ἀποφασίζοντας νὰ ἀναχωρήσωσι διὰ Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ Μουτσαρίφης ἀποχαιρεῖται.

Ἐξελεθῶν τῶν τουρκικῶν πολεμικῶν ὁ Μουτσαρίφης δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀπομακρυνθῆ τῆς προκυμαίας καὶ δι' ἀγγελιαφόρου ἐκάλεσεν ὅπως προσέλθουν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἐπιμελητείας Στρατοῦ, παρὰ τὸ Τελωνεῖον, τοὺς Πνευματικούς Ἀρχηγούς τῆς πόλεως. Οὗτοι ἔσπευσαν ἐπιθυμοῦντες νὰ πληροφορηθῶσι νεώτερα ἄλλ' ὁ Μουτσαρίφης κατεχόμενος ὑπὸ μεγίστης συγκινήσεως, ἀνεκοίνωσε πρὸς αὐτοὺς ὅτι φεύγει ἐγκαταλείπων ὀριστικῶς τὴν πόλιν. Οἱ θρησκευτικοὶ Ἀρχηγοὶ παρεκάλεσαν νὰ μὴ ἐπαναληφθῆ ὁ κανονιοβολισμὸς διὰ νὰ τεθῆ ἐν τέρμα εἰς τὴν κατάστασιν. Ὁ Μουτσαρίφης ὑπεσχέθη νὰ ἐνεργήσῃ. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην Τούρκος χωροφύλαξ παρέδωκεν εἰς τὸν Μουτσαρίφην δεσμίδα προκηρύξεων τουρκιστὶ συντεταγμένων τὰς ὁποίας προφανῶς βουλγαρικὸν ἀεροπλάνον ἔρριψεν ἄνωθεν τῆς πόλεως κατὰ τὴν νύκτα. Αἱ προκηρύξεις αὗται ἐτόνιζον ὅτι «ἡ εὐγενὴς Βουλγαρία δὲν πολεμᾷ κατὰ τῶν πιστῶν τοῦ Ἰσλάμ, οὐδὲ κατὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ ἔθνους, ἀλλὰ κατὰ τῆς τυραννίδος τοῦ Σουλτάνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. . . .». Ἡ τοιαύτη διαβεβαίωσις οὐδένα ἐκ τῶν Τούρκων ὑπαλλήλων καθυσύχασε διότι εὐθύς ἀμέσως, ἡγουμένου τοῦ Μουτσαρίφου, ἐπέβησαν λέμβου καὶ διεπεραιώθησαν καὶ αὐθις ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ. Ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας ὀλίγα ποικιλόχρωμα μανδύλια ἀπεχαιρέτουν τὸν ἀναχωροῦντα ἀντιπρόσωπον τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ

ΤΟ «ΜΕΣΣΟΥΔΙΕ» ΑΠΟΠΛΕΕΙ

Τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος προσέφερεν εἷς νεαρὸς προδότης. Βούλγαρός τις νεανίας, διαμείνας ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς Ραιδεστόν καὶ ἐπαγγελλόμενος τὸν ἀρτοποιόν, ἄγνωστον πῶς, κατάρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὰς γραμμὰς τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ καὶ διὰ νυκτὸς νὰ ὀδηγήσῃ δέκα ἕξ ἐξ αὐτῶν μέχρι τῶν ἐγκαταλειφθεισῶν ἄνω συνοικιῶν τῆς πόλεως. Οἱ Βούλγαροι στρατιῶται ὀχυρωθέντες ὀπισθεν μανδρῶν καὶ οἰκιῶν ἤρχισαν πυροβολοῦντες πρὸς ἐκφοβισμὸν μᾶλλον.

Τοῦτο ἤρκεσε διὰ νὰ ἐνσπείρη τὸν πανικὸν εἰς τοὺς ἐναπομείναντας ἐν τῇ πόλει Τούρκους στρατιώτας καὶ χωροφύλακας οἴτινες, ἐγκαταλείψαντες τὰς θέσεις των, ἐζήτησαν καταφύγιον καὶ τρόπον ὅπως σωθοῦν.

Οὕτως ἀκωλύτως οἱ δέκα ἕξ οὔτοι Βούλγαροι στρατιῶται κατέλαβον τὸ Διοικητήριον καὶ τὸ Τελωνεῖον πυροβολήσαντες μάλιστα ἀτμάκατον τοῦ «Μεσσουδιέ», ἣτις ἐπρόκειτο νὰ προσεγγίση τὴν τελωνειακὴν ἀποβάθραν. Εἰς τοὺς κατὰ τῆς ἀτμακάτου πυροβολισμοὺς τῶν Βουλγάρων στρατιωτῶν τὸ «Μεσσουδιέ» ἀπήντησε διὰ κανονισμῶν κατὰ τῶν βουλγαρικῶν τμημάτων στρατοῦ, ἅτινα ἀπροκαλύπτως πλέον ἐφάνησαν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων κατερχόμενα πρὸς τὴν πόλιν.

Μετὰ τὴν ὄντως τολμηρὰν εἴσοδον τῶν 16 στρατιωτῶν, οἱ Βούλγαροι Διαμαντιέφ καὶ Ἰβάν Πετρώφ συνοδευόμενοι ἀπὸ ἓνα στρατιώτην, κατηθύνθησαν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Μητρόπολιν καὶ ἐζήτησαν ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν βουλγαρικῶν στρατευμάτων τὴν παράδοσιν τῆς Ραιδεστοῦ. Ἠρώτησαν δὲ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας ἂν ὑπάρχη τουρκικὸς στρατὸς ἐν τῇ πόλει καὶ ἂν τὰ βουλγαρικὰ στρατεύματα εἰσερχόμενα εἰς τὴν πόλιν ὑπάρχη φόβος νὰ ὑποστῶσιν αἰφνιδιαστικὴν τινα ἐπίθεσιν.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἀπήντησεν ὅτι οἱ Ἕλληνες εὐχαρίστως δέχονται, τὸν σύμμαχον ἄλλως τε βουλγαρικὸν στρατόν, καὶ ὅτι οὐδεὶς Τούρκος στρατιώτης εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπιτεθῆ ἔστω καὶ δολοφονικῶς κατὰ τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ. Ἐτόνισεν ὅμως ὁ Σεβασμιώτατος ὅτι τὰ γυναικόπαιδα κατέχονται ὑπὸ πανικοῦ καὶ τρόμου φοβούμενα τὸν ἐπικείμενον βομβαρδισμόν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ «Μεσσουδιέ» ἐν περιπτώσει καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων. Οἱ Βούλγαροι ἀξιωματικοὶ ἀπήντησαν ὅτι ὁ βομβαρδισμὸς ὑπὸ τῶν τουρκικῶν πολεμικῶν πλοίων δὲν πρέπει νὰ πτοῆ τὸν λαόν, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ στραφῆ κατὰ τῆς πόλεως. Ἀκολούθως ἀνεχώρησαν ὅπως εἰδοποιήσουν τὸν ἀρχηγόν των.

Τὸ Προξενικὸν Σῶμα καὶ αἱ δηλώσεις τοῦ Ναυάρχου.

Ταυτοχρόνως τὸ Προξενικὸν Σῶμα ἀπεφάσισε μετὰ τῆς Λαϊκῆς Ἐπιτροπῆς ὑποδειχθείσης ὑπὸ τῶν Πνευματικῶν Ἀρχηγῶν, νὰ παρουσιασθῆ ἐνώπιον τοῦ Τούρκου ναυάρχου ὅπως παραστήσῃ τὴν δύσκολον θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκεται ὁ λαὸς τῆς Ραιδεστοῦ τεθεὶς μεταξὺ δύο πυρῶν. Ὁ ναύαρχος ὑπεδέχθη εὐμένως τὸ Προξενικὸν Σῶμα καὶ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ λαοῦ καὶ ἐδήλωσεν αὐτοῖς ὅτι τὸν ἐχθρικόν

στρατὸν θὰ πολεμήσῃ καὶ καταδιώξῃ ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὰ γυναικόπαιδα καὶ τὴν πόλιν οὐδέποτε θὰ προσβάλλῃ καὶ ἂν ἀκόμῃ ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς καταλάβῃ αὐτήν. Προσέθεσε δὲ ὅτι ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς κατὰ τὰ διεθνή νόμιμα, δεόν νὰ ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως παρ' αὐτοῦ.

Αἱ δηλώσεις αὗται τοῦ Τούρκου Ναυάρχου, καίτοι ὑπεροπτικαὶ καὶ προφανῶς ἀνειλικρινεῖς, διότι διετέλει ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ τὰς ἐφαρμόσῃ, καθησύχασαν ὀλίγον τοὺς πληθυσμούς.

Ἡ παράδοσις τῆς 29ης Ὀκτωβρίου 1912.

Εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ τῶν δύο Βουλγάρων ὑπαξιωματικῶν ὁ χιλιάρχος τοῦ 28ου Συντάγματος Δράμωφ, προσῆλθεν ἐνώπιον τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας ὅπως ζητήσῃ τὴν ὀριστικὴν παράδοσιν τῆς πόλεως. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης λαβὼν φιλικῶς τὸν Βούλγαρον ἀξιωματικὸν ἀπὸ τῆς χειρός, ἔφερεν αὐτὸν πρὸς τὸ παράθυρον ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐφαίνετο τὸ τουρκικὸν θωρηκτὸν «Μεσσουδιέ» καὶ ἀπήντησεν ὅτι μετὰ τοῦ Τούρκου ναυάρχου δεόν νὰ γίνουσι αἱ διαπραγματεύσεις τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως. Ὁ χιλιάρχος Δράμωφ ἐδέχθη νὰ γράψῃ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Τούρκον Ναύαρχον, δι' ἧς νὰ ζητῆ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως Ραιδεστοῦ, παρεκάλεσε δὲ τὸν Μητροπολίτην ὅπως ἐπιδείξῃ ἐπιτροπὴν ἣτις νὰ κομίσῃ τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ναύαρχον.

Ἦτο ἤδη ἡ ἐνδεκάτη νυκτερινὴ τὰ δὲ βουλγαρικὰ στρατεύματα δι' ὄλων τῶν διόδων εἰσῆλθον καὶ κατέλαβον τὴν πόλιν. Ταυτοχρόνως τὸ «Μεσσουδιέ» ἔπαυσε τὸν κανονιοβολισμόν. Ἡ Ραιδεστός διετέλει πλέον ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ.

Τὴν ἐπομένην 30ην Ὀκτωβρίου συνῆλθον εἰς σύσκεψιν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάρῳ οἱ Θρησκευτικοὶ Ἀρχηγοὶ τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων, πολλοὶ τῶν προκρίτων καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ρώσσου Προξένου ὁ Β. Κουβέρης. Κατὰ τὴν σύσκεψιν ταύτην προσῆλθεν ἐν τῇ Μητροπόλει ὁ διοικητὴς τοῦ 28ου Συντάγματος Ντέλωφ μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ του καὶ ἐνός ἑτέρου ἀξιωματικοῦ, καὶ ἄνευ πολλῶν διατυπώσεων, προέβη εἰς τὴν δήλωσιν ὅτι ζητεῖ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως ἀπὸ τὸν λαόν. Ἡ τοιαύτη δήλωσις κατετάραξε τοὺς παρευστώτας διότι νέας ἐδημιούργει περιπλοκάς εἰς τὴν κατάστασιν, εὐτυχῶς δμως εἰς τὰς παραινέσεις καὶ τὰς συμβουλὰς τῶν Θρησκευτικῶν Ἀρχηγῶν, ὁ συνταγματάρχης Ντέλωφ ὑπεχώρησε καὶ ἐδέχθη νὰ γράψῃ καὶ αὐτὸς ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ναύαρχον ὅπως δι' αὐτῆς ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως. Οὕτω καὶ ἐγένετο. Ἐπιτροπὴ τοῦ λαοῦ

ἐκόμισε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Βουλγάρου ἀξιωματικοῦ πρὸς τὸν Τοῦρκον ναύαρχον, ὅστις ὑπομειδῶν ἐνῶ ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπιστολὴν, προέβη εἰς τὴν δὴλωσιν ὅτι ἡ κατάστασις τερματίζεται, διότι ἔλαβε διαταγὴν ν' ἀποπλεύσῃ. . . .

Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ λαοῦ δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀποβιβασθῆ τῶν λέμβων εἰς τὴν προκουμαίαν, καὶ τὸ «Μεσσουδιέ» ἐφαίνετο ἀποπλέον ἐνῶ πυκναὶ τολύπαι καπνοῦ μελανοῦ ἐχάρασσον ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος τὸ ὕστατον πένθιμον πλαίσιον, τὸ ὅποιον ἡ τουρκικὴ τυραννὶς φεύγουσα ἐγκατέλειπεν ὀπισθὲν τῆς.

.....*Κρέας διὰ τὸ κανόνι.*

Ἡ εἴσοδος τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ ἐν Ραιδεστῷ καὶ ἐν γένει ἡ κατάληψις τοῦ μείζονος τμήματος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, οἵτινες μόνον πρὸ τῶν Μετρῶν (Τσατάλτζα) ἀνέκοψαν τὴν προέλασίν των, ἐδημιούργησε διὰ τὸν ἀτυχῆ Ἑλληνισμόν τῆς Θράκης νέας περιπετείας. Διότι σύμφωνα μὲ τὴν συνθήκην τοῦ Βουκουρεστίου ἐπανῆλθεν ἡ ἡμισέληνος εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ οἱ Τοῦρκοι ἀνακαταλαμβάνοντες τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην ἐπέπεσαν ὡς αἰμοδιψεῖς ὕβρινας κατὰ τῶν ὁμογενῶν. Ἡ μῆνις καὶ ἡ ἐκδίκησις τῶν Τούρκων ἐστράφη δλόκληρος κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι δὲ γεγονὸς ὅτι αἱ δηώσεις, αἱ λεηλασίαι, αἱ ἀτιμώσεις, οἱ ἐκβιασμοί, οἱ ἐμπρησμοὶ καὶ αἱ σφαγαὶ ἐλάμβανον χώραν διὰ παραγγελμάτων διδομένων διὰ σαλπυγμάτων!

Ἄλλ' ἄς ἀκολουθήσωμεν τὴν φυσικὴν σειρὰν τῶν γεγονότων. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀφ' ἧς ἡ τουρκικὴ Κυβέρνησις διέταξε τὴν ἐπίσημον στρατολογίαν τῶν χριστιανῶν τῆς Αὐτοκρατορίας, οἱ χριστιανοὶ στρατιῶται ὑπεβλέποντο εἰς τὸν στρατὸν καὶ οὐδεμία ἐμπιστοσύνη ἐδίδοτο εἰς αὐτούς. Κατὰ τὸν τουρκοβουλγαρικὸν πόλεμον, ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ Τοῦρκοι ἠρώτουν τοὺς Ἑλληνας στρατιώτας, ἂν θὰ πυροβολῶσιν ἐναντίον τῶν Βουλγάρων οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπίσης χριστιανοί. . . . Ὅτε ὁ πόλεμος ἤρξατο εἶναι γεγονὸς ὅτι εἰς ὄλας τὰς πρώτας γραμμὰς τοῦ πυρὸς ἐτοποθέτουν Ἑλληνας στρατιώτας, σώζεται δὲ μέχρι τοῦδε ἡ φράσις «κρέας διὰ τὸ κανόνι», ἣτις ἀφορᾷ τοὺς ἀτυχεῖς στρατευομένους ὁμογενεῖς, οἵτινες ἀπετέλουν τὸ ζωντανὸν τεῖχος μεταξὺ τῶν ὀβίδων τῶν βουλγαρικῶν τηλεβόλων καὶ τῶν Τούρκων στρατιωτῶν.

Σφαγή ὁμογενῶν στρατιωτῶν.

Ὁ ὁμογενῆς Ἀνδρέας Ζαφειρίου Παπαδόπουλος ἐξ Ἀρκαδιουπόλεως, ἐνοικιαστὴς ἀγροκλήματος παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Μουρατλί, βεβαιοῖ ὅτι ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν ὅτε ὁ περισσότερος τουρκικὸς στρατὸς εὐρίσκετο εἰς Μουρατλί, ἐνῶ ἔφιππος περιήρχετο τὸ ἀγρόκτημά του πρὸς ἐπίβλεψιν τῶν ποιμένων, εὗρεν ἐντὸς χαράδρας ἡμιθανῆ στρατιωτὴν φέροντα τουρκικὴν στολὴν ἀλλ' Ἑλληνα τὴν ἐθνικότητα. Ἀμέσως μετέφερε τὸν τραυματίαν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ μετὰ τὰς πρῶτας περιποιήσεις, ἅς τῷ παρέσχεν, ἔμαθεν τὴν θλιβεράν καὶ ἀποτρόπαιον ἱστορίαν του. Εἶπεν ὁ ὁμογενῆς ἐκεῖνος ὅτι πρὸ τριῶν ἡμερῶν, μετὰ τὰς μεσονυκτίους ὥρας, διετάχθη ἡ διοίκησις τοῦ Συντάγματος, εἰς τὸ ὅποιον ὑπηρέτει, ὅπως προβῆ εἰς τὸν διαχωρισμὸν τῶν χριστιανῶν στρατιωτῶν καὶ ἐξαφανίση αὐτούς. Ἡ τρομερὰ ἐπιλογή ἐγένετο ὑπὸ πυκνότατον σκότος καὶ ἑκατὸν δέκα τέσσαρες (114) ὁμογενεῖς, ἀφοπλισθέντες καὶ γυμνωθέντες τῶν ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων των, συνοδεῖα λόχου μουσουλμάνων Λαζῶν, ὠδηγήθησαν ἐντὸς χαράδρας κειμένης ἐν τῇ ὁδῷ Μουρατλί-Τυρολόη καὶ ἐκεῖ διὰ λογχῶν καὶ μαχαιρῶν ἐκρεουργήθησαν ἅπαντες. Ἐκ τῶν ἑκατὸν δέκα τεσσάρων αὐτῶν θυμάτων τῆς τουρκικῆς θηριωδίας καὶ ἀγριότητος διεσώθησαν βαρύτερα τραυματισμένοι τρεῖς ὀνομαζόμενοι Ἀπόστολος, ὁ ὡς ἄνω εὔρεθεις ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου Παπαδοπούλου, Δημήτριος καὶ Παναγιώτης. Καὶ οἱ τρεῖς κατήγοντο ἐκ Διδυμοτεῖχου ὡς καὶ ἡ πλειονότης τῶν δολοφονηθέντων.

Ἐπίσης ὁ ὁμογενῆς Δημήτριος Χαραλάμπους ἐξ Ἀρκαδιουπόλεως, βεβαιοῖ ὅτι μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, ἐσφάγησαν ἔξω τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Ἐλευθερῶν (Μπαμπᾶ—Ἐσκή) δέκα πέντε Ἑλληνες στρατιῶται τῇ διαταγῇ τοῦ φρουράρχου Τούρκου ἀξιωματικοῦ. Τὰς δολοφονίας αὐτάς ἐνθυμοῦνται μετὰ φρίκης πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῶν Ἐλευθερῶν. Κατ' ἄλλας μαρτυρίας μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, οἱ ἐν Ἀρκαδιουπόλει δύο Τούρκοι κτηνίατροι, ὁ χιλίαρχος Νεσάτ Μπέης καὶ ὁ ἐκατόνταρχος Ἰσμὲτ Μπέης, ἐβεβαίουν ὅτι οἱ χριστιανοὶ στρατιῶται ἐτέθησαν κατὰ τὴν μάχην μεταξὺ δύο πυρῶν, τοῦ ἐχθρικοῦ καὶ τοῦ φιλικοῦ καὶ ὅτι ἐφονεύθησαν πάντες ἀνεξαιρέτως.

Συμπλέκονται μετὰ τῶν Βουλγάρων καὶ φονεύουν τοὺς Ἕλληνας.

Ἐπὶ τῇ βάσει καταθέσεων ἀξιοπίστων μαρτύρων μετὰ τὴν μάχην τῶν Ἐλευθερῶν, ἐνεφανίσθη πρὸ τῆς Ἀρκαδιουπόλεως τμήμα

βουλγαρικοῦ στρατοῦ, τὸ ὅποῖον καὶ συνεκρούσθη μετὰ ὑποχωρούντων τουρκικῶν ἀποσπασμάτων. Ἀποτέλεσμα τῆς συμπλοκῆς ὑπῆρξεν ἡ νέα ἡττα τῶν Τούρκων, οἵτινες φεύγοντες εἰσῆλθον ἐν τῷ ἑλληνικῷ χωρίῳ τῆς περιφερείας Ἀρκαδιουπόλεως Ἀἰβαλῆ καὶ ἀφοῦ ἐληλάτησαν αὐτό, ἐφόνευσαν ἑκατὸν ἐξήκοντα ἑπτὰ (167) ὁμογενεῖς ἀνδρας, γυναῖκας καὶ παιδία καὶ ἰσαριθμούς ἐτραυμάτισαν θανασίμως. Τὴν αὐτὴν τύχην εἶχε καὶ τὸ ἑλληνικὸν χωρίον Ἀλεπλῆ σφαγέντων τεσσαράκοντα ἑννέα (49) ἐκ τῶν κατοίκων αὐτοῦ. Οἱ ἡττημένοι ἐξήντλουν τὸ αἶσθημα τῆς ἀντεκδικήσεως καὶ τῆς καταισχύνης εἰς βάρος τῶν ἀτυχῶν Ἑλλήνων κατοίκων ὄλων ἀόπλων καὶ ἀνικάνων νὰ ἀντιτάξωσιν οἰανδήποτε ἄμυναν. Τὸ αἶσχος τῶν φυγάδων μετεβάλλετο εἰς αἰμοδιψῆ θρασύτητα, καὶ ἤρπαζον, ἠτίμαζον, ἔσφαζον, ἔκαιον. Ἐξ ὄλων τῶν σημείων τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης κατέφθανον εἰδήσεις νέων σφαγῶν καὶ καταστροφῶν. Εἰς τὴν ἑλληνικωτάτην περιφέρειαν Μυριοφύτου καὶ Γανοχώρων, ἧτις εἶχεν ἤδη πληγῆ ὑπὸ φοβεροῦ σεισμοῦ, σῶμα ἀτάκτων Τούρκων ἐφίππων περιήρχετο τὴν περιοχὴν ἐνσπεῖρον πανταχοῦ τὸν ὄλεθρον. Τὸ ἄτακτον ἔφιππον τοῦτο σῶμα κατέστρεψε τὰ χωρία *Γιαγιατόν, Γκιολτζίνιον, Βαῖραμίτσιον, Νεοχώριον, Αὐδήμιον* καὶ τὸ *Ἀλμαλῆ* τῆς Ὑποδιοικήσεως Μαλαγάρων. Ὁ ἐν Παιδεστῷ Ἀρχηγὸς τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ συνταγματάρχης Ντέλωφ, πρὸς τὸν ὅποῖον κατηγγέλθησαν τὰ γινόμενα μετὰ τινα σκέψιν ἐδήλωσεν ὅτι οἱ ἄτακτοι Τούρκοι φεύγουσι πρὸς τὴν Καλλιπόλιν καὶ ὅτι κατὰ τὴν φυγὴν τῶν διαρπάζουσι τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἄνευ δὲ οὐδεμιᾶς ἀναβολῆς διέταξεν ἀντίποινα κατὰ τῶν τουρκικῶν χωρίων. Τὰ ἀντίποινα ὑπῆρξαν σκληρά. Καὶ ἐνῶ οἱ Τούρκοι κατέστρεφον τὰ ἑλληνικὰ χωρία οἱ Βούλγαροι κατέστρεφον τὰ τουρκικά. Τὰ ὡς ἄνω ἀναφερόμενα θύματα τῶν Ἑλλήνων χριστιανῶν δὲν εἶναι τὰ μόνα καὶ περιορίζονται εἰς τοὺς ἀριθμοὺς τοὺς περιελθόντας εἰς γνῶσιν ἡμῶν.

Τὰ γεγονότα τῆς Καλαβροῦς.

Ἐν τῷ χωρίῳ Καλαβρῶν, ἐνθα ἄλλοτε ἦνθαι ὁ Ἑλληνισμὸς, οἱ ἄγριοι ἔποικοι Τούρκοι τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης κατῶρθωσαν νὰ ἐκδιώξουν σχεδὸν ὅλας τὰς ἑλληνικὰς οἰκογενεῖας καὶ ἐν τέλει, κατὰ τὴν κάθοδον τῶν Βουλγάρων θελήσαντες νὰ ἐκδικηθῶσι τὰς ἀλλεπαλλήλους ἡττας τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ἔσφαξαν ὁλοκλήρους δέκα ἐναπομεινάσας ἑλληνικὰς οἰκογενεῖας, τοῦ δὲ ἀρχαίου καὶ σπανίου Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ ναοῦ διήρπασαν τὰ ἱερά σκευῆ ἔκαυσαν δὲ καὶ ἐκρήμνισαν αὐτόν. Τοὺς βαρβάρους ἐποίκουσ, εἰς τὸ

ἔργον τῶν σφαγῶν καὶ τῆς καταστροφῆς, ἐβοήθησαν τμήματα * ἀτάκτου τουρκικοῦ στρατοῦ.

Ὅμοια γεγονότα ἐσημειώθησαν πολλαχοῦ τῆς Θράκης.

Ἡ τάξις καὶ ἡ ἀσφάλεια εἶχον τελείως ἐκλείπει, ἡ δὲ ἀλληλοσφαγὴ καὶ αἱ συγκρούσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων ἔθνοτήτων ἦσαν καθημεριναὶ καὶ συχνόταται. Οἱ Βούλγαροι ἄνευ μεγάλων ἀφορμῶν ἔσφαζον τοὺς Τούρκους. Ἄτακτα τουρκικὰ ἀποσπάσματα ἐπετίθεντο ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων καὶ ἐκρεοῦργουν αὐτούς. Πανταχοῦ ἐκυριάρχει τὸ πένθος καὶ ὁ ὄλεθρος τὰ δὲ ἐγκλήματα ἦσαν ἀκατάπαυστα καὶ συνεχῆ. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἀπέραντον νεκροταφεῖον καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς, πρὸ παντὸς αὐτός, ἐξερριζοῦτο συστηματικῶς. Ἡ μόνη ἄμυνα τὴν ὁποίαν ἀντέτασσον οἱ ὁμογενεῖς ἦτο ἡ ἐγκαρτέρησις εἰς τὴν πάτριον γλῶσσαν καὶ θρησκείαν. Ἄλλ' ἦτο δυνατὸν νὰ πράξωσι τι πλεיותרον, ἐφ' ὅσον ἐστεροῦντο πάσης προστασίας, τὰ δὲ ὄργια καὶ κακουργήματα συνετελοῦντο εἰς αἰῶνα πολιτισμοῦ, ἄνευ ἐπεμβάσεως τῶν μεγάλων καὶ ἰσχυρῶν προμάχων τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης;

ΤΡΙΗΜΕΡΟΣ ΜΑΧΗ ΕΞΩ ΤΩΝ ΜΑΛΓΑΡΩΝ

ΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΑΙ ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΙ

ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΓΥΝΑΙΚΟΠΑΙΔΩΝ ΕΚΠΑΤΡΙΖΟΝΤΑΙ

Ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ραιδεστοῦ ὑπὸ τοῦ Βουλγάρου Συνταγματάρχου Ντέλωφ, δεκαπεντὰς Βουλγάρων ἱππέων εἰσήλασεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Μαλγάρων. Τὴν ὀμάδα αὐτὴν τῶν ἱππέων ἔσπευσαν νὰ ὑποδεχῶσι μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων καὶ οἱ Τούρκοι κάτοικοι, ἡ πίστις τῶν ὁποίων διήρκεσε μόνον ὀλίγας ἡμέρας διότι τὴν 4ην Νοεμβρίου ἐπωφεληθέντες τῆς παρουσίας ἔξω τῶν Μαλγάρων ἀποσπασμάτων ἀτάκτων Λαζῶν, ἐπανεστάτησαν καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν ἐπιδρομέων, ἤνοιξαν πυκνὸν τυφεκοβολισμὸν κατὰ τῶν Βουλγάρων στρατιωτῶν, ἐνισχυθέντων ἐν τῷ μεταξῷ. Οὕτως ἤρξατο πεισματώδης μάχη διαρκέσασα ἐπὶ τριήμερον. Ἀποτέλεσμα τῆς μάχης ὑπήρξεν ἡ κατατρόπωσις τῶν ἀτάκτων Λαζῶν, οἵτινες φεύγοντες κατέκαυσαν τὸ χωρίον Ἀλμαλῆ καὶ ἐφόνευσαν πλεῖστα ζῶα ἅτινα ἔβοσκον εἰς τὴν ὑπαιθρον. Ἡ τριήμερος μάχη καὶ ἡ ἀβεβαιότης αὐτῆς ἐτρομοκράτησε τὰ γυναικόπαιδα καὶ περὶ τὰς δέκα χιλιάδας ἐξ αὐτῶν ἀπεφάσισαν ν' ἀναχωρήσωσιν εἰς

Χαριούπολιν ἔνθα ὑπῆρχε πληροφορία ὅτι εἶχε κατασκηνώσει μέγας ἀριθμὸς τακτικοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ. Ἐνῶ ὅμως εἶχον ἤδη προχωρήσει ἄρκετὰ χιλιόμετρα, εἷς Βούλγαρος ἀξιωματικὸς ἔσπευσεν ἔφιππος νὰ διατάξῃ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν φευγόντων γυναικοπαίδων, ἅτινα ἠναγκάσθησαν νὰ παραμείνωσιν εἰς τὸ ἔξω τῶν Μαλγάρων κείμενον χωρίον Καλύβια.

Δολοφονία Ἑλλήνων προκρίτων. — Ὁ Σερῆφ Μπέης.

Τὰ θύματα πάντοτε οἱ Ἕλληνες.

Βούλγαροι ἀξιωματικοὶ ὑποπτευθέντες ὅτι οἱ Μαλγαρινοὶ πρόκριτοι Ἕλληνες Δήμος Ἀλμαλιώτης καὶ Χατζῆς Κων)τίνος Καλυβιώτης κρύπτουσι Τούρκους, κατέσφαξαν αὐτοὺς διὰ σπαθισμῶν. Ἐξ ἄλλου Τούρκου ἀξιωματικοῦ ὑποπτευθέντες ὅτι ὁ ἐκ Μπαλαμπαντζῆκ πρόκριτος Ἕλλην Καλαμπόκης Σάββας κρύπτει Βουλγάρους, ἐφόνευσαν αὐτὸν διὰ περιστρόφου. . . . .

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀνεφάνη ἐπὶ κεφαλῆς τετρακοσίων ἀτάκτων Τούρκων στρατολογηθέντων ἐκ τῶν περιφερειῶν Χαριουπόλεως καὶ Μαλγάρων ὁ πρόκριτος Τούρκος Σερῆφ Μπέης καταστρέφων πᾶν τὸ χριστιανικὸν καὶ τρομοκρατῶν τὴν ὑπαιθρον χώραν. Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ Βούλγαροι κατέβαλλον πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως πειθαναγκάσωσι τὸν Σερῆφ Μπέη νὰ διακόψῃ τὰς τρομοκρατικὰς μεθόδους του. Πλὴν εἰς μάτην. Καίτοι κατεστράφησαν ὅλα τὰ ἀγροκτήματα τοῦ Σερῆφ Μπέη, καίτοι ἐδημεύθη πᾶσα ἡ περιουσία του, καίτοι ἡ καταδίωξις του εἶχεν ἔνταθῆ ἀπολύτως, αὐτὸς συνέχιζε τοὺς κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμοὺς του μέχρις ἐξοντώσεως αὐτῶν. Εἰς τὴν μανίαν τοῦ Σερῆφ Μπέη ὀφείλεται ἡ καταστροφή τῶν ἑλληνικῶν χωρίων *Δεβετζίμιοῦ* καὶ τῶν *Καλυβίων* οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων ἀνέκαθεν ἐφημίζοντο ὡς γενναῖοι καὶ φιλοπάτριδες.

Καταστροφή τῆς τουρκικῆς συνοικίας Καλύβια.

Ὁ Σερῆφ χωρίσας τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀτάκτους εἰς δύο σώματα, ἀπέστειλεν ἑκατὸν πενήκοντα (150) ἐξ αὐτῶν ἐναντίον τοῦ Δεβετζίμιοῦ καὶ διακοσίου (200) ἐναντίον τῶν Μαλγάρων. Τὸ ὑπ' αὐτὸν σῶμα τὸ ὄδευον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καλυβίων συνήνητησε βουλγαρικὸν ἀπόσπασμα, ἐπιτεθὲν δὲ κατ' αὐτοῦ ἐφόνευσε τὸν ἐπὶ κεφαλῆς ἀξιωματικὸν καὶ δύο Βουλγάρους στρατιώτας. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐφαντίσε τοὺς Βουλγάρους στρατιώτας, οἵτινες περικυκλώσαντες τὴν τουρκικὴν

συνοικίαν τῶν Μαλγάρων, κατέσφαξαν ἅπαντας τοὺς μουσουλμάνους κατοίκους οἰκογενειακῶς, ὅσοι εὐρέθησαν εἰς τὰς οἰκίας των, αἵτινες διηρπάγησαν καὶ κατεστράφησαν ἐν τέλει παρὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἀθιγγάνων τῆς πόλεως.

Ἐξ ἄλλου πάντες οἱ κάτοικοι τῶν Μαλγάρων καὶ περιφερείας αὐτῶν Ἕλληνες, Ἀρμένιοι καὶ Ἰσραηλῖται, κατέφυγον εἰς τὸ ἡμίωρον τῶν Μαλγάρων ἀπέχον χωρίον Καλύβια ἔνθα ὑπῆρχεν ἡ Μονὴ τῆς Παναγίας τῶν Ἰβήρων τῶν Καλυβίων. Ἐναντίον τοῦ πλουσιωτάτου αὐτοῦ ἑλληνικοῦ χωρίου ἐβάδισεν ὁ Σερῆφ Μπέης ὅπως σπεύρῃ τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν θάνατον. Ἐπειδὴ ὅμως ἐφοβεῖτο τὴν γενναϊότητα καὶ τὴν μαχητικότητα τῶν κατοίκων, συνέλαβεν τὸν διάκον Ν. Μακρῆν καὶ ὑπεχρέωσεν αὐτὸν νὰ βαδίζῃ πρὸ τῶν ἀτάκτων τοῦ ἴνα οἱ Καλυβῶται, φειδόμενοι τῆς ζωῆς τοῦ ἱερέως των, μὴ πυροβολήσωσι κατὰ τῶν ληστανταρτῶν.

*Ὅπου ἐνεφανίζοντο Βούλγαροι στρατιῶται
οἱ Τούρκοι κατέστρεφον.*

Οἱ Βούλγαροι, οἵτινες δὲν εἶναι φυλὴ καθαρῶς Σλαυικὴ ἀλλὰ μάλλον Τάταροι ἢ ἄλλης φυλῆς ἐκσλαυϊσθέντες (1) ἐνεπνέοντο πάντοτε ἐκ τῶν Ἰδανικῶν τῆς μεγάλης Βουλγαρίας ὡς ἐπεξέτεινεν αὐτὴν ἡ Συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, εἶχον δὲ πεποίθησιν ὅτι δὲν θ' ἀπομακρυνθῶσι πλέον τῶν ἐδαφῶν, ἅτινα κατελάμβανον.

Κατὰ τὴν προέλασιν μετὰ τὴν μάχην τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, οἱ Βούλγαροι ἀδιαφοροῦντες τελείως διὰ τοὺς ἀποχωρήσαντας Τούρκους, ἀπέστειλον πανταχοῦ ἀποσπάσματα, ἀποτελούμενα ἐξ ἐλαχίστων ἀνδρῶν, ὅπως καταλάβωσι τὰς διαφόρους κωμοπόλεις καὶ χωρία. Οὕτω τέσσαρες Βούλγαροι στρατιῶται εἰσηλθον εἰς τὴν κωμόπολιν τῆς Κεσσάνης καὶ ἐζήτησαν νὰ καταλάβουν αὐτὴν. Τὴν 4ην Νοεμβρίου ὅμως, ὅτε οἱ τουρκικαὶ Ἀρχαὶ ἀπεχώρησαν τῆς κωμοπόλεως φοβούμενοι μὴ αἰχμαλωτισθῶσι, συνέλαβον μὲ ἀπάτην τοὺς Βουλγάρους στρατιώτας καὶ ἀπήγαγον αὐτούς.

1. Οἱ Σλαυῖσται δὲν συμφωνοῦν ἐπὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Βουλγάρων. Τινὲς ἐξ αὐτῶν δέχονται τοὺς Βουλγάρους ὡς ἀποτελοῦντας φυλετικὸν κλάδον τουρκικοῦ δένδρου ἄλλοι δέχονται ὅτι οἱ ἐν τῇ Βαλκανικῇ ἐμφανισθέντες κατὰ τὸ 679 Βούλγαροι ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Ἀσπορίχου κατὰγονται ἐκ τῶν κοιλάδων τοῦ Βόλγα. Εὐγενίου Λιττάρ «Οἱ λαοὶ τῶν Βαλκανίων».

Ἡ ἐγκατάλειψις τῆς Κεσσάνης ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν ἐξηνάγκασε τοὺς κατοίκους νὰ ἀναλάβωσιν αὐτοὶ τὴν φρούρησιν τῆς κωμοπόλεως διὰ τῆς συστάσεως προχείρου πολιτοφυλακῆς, μόλις δὲ μετὰ τριήμερον ἐνεφανίσθη ἔφιππος βουλγαρικὴ περίπολος, ἣτις καὶ αὐτὴ ἀπεμακρόνθη ἀμέσως χωρὶς κἄν νὰ διημερεύσῃ. Ἐν τῷ μεταξύ φυγάδες Τοῦρκοι στρατιῶται βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν ἐποίκων μουσουλμάνων, διέπραττον ὄργια εἰς βᾶρος τῶν χριστιανικῶν χωρίων. . . . Τὸ Ἐλληνικώτατον χωρίον *Μαχμούτκιοῖ* ὑπέστη ἐπίθεσιν τῶν ἀγρίων μουσουλμάνων καὶ ἀφοῦ ἐληλατήθη, ἐκάη. Εὐτυχῶς οἱ κάτοικοι ἐσώθησαν κρυβέντες ἐντὸς τοῦ παρακειμένου δάσους. Ἀκολούθως οἱ αὐτοὶ κακοῦργοι ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ χωρίου *Γραβούνα*, καὶ ἀφοῦ ἐξηνάγκασαν εἰς ὀπισθοχώρησιν τοὺς ὀλίγους νέους Ἕλληνας ἐκ τῶν κατοίκων οἵτινες ἡμύνθησαν ἐνόπλιως, εἰσέβαλον ἐν τῷ χωρίῳ, ἐληλατήσαν, ἐβίασαν τὰς παρθένους καὶ ἠσέλγησαν ἐφ' ὄλων τῶν γυναικῶν μέχρις ἡλικίας ὀγδοήκοντα ἐτῶν καὶ ἀκολούθως θέσαντες πῦρ εἰς τὰς οἰκίας, κατέσφαξαν πάντας καὶ πάσας. Αἱ αὐταὶ τραγικαὶ σκηναὶ διεπράχθησαν καὶ ἐν τῷ χωρίῳ *Μαῦρες*. Ὅπου δὲ ἐνεφανίζοντο Βούλγαροι στρατιῶται καὶ ἀκολούθως ἔφευγον, οἱ Τοῦρκοι κατέστρεφον! Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οἱ πληθυσμοὶ ἤυχοντο ὅπως οὐδεὶς τῶν ἐμπολέμων πλησιάζῃ πρὸς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῶν.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας, ἀφοῦ κατεστράφησαν τὰ ὡς ἄνω τρία χριστιανικὰ χωρία, οἱ Τοῦρκοι ἄτακτοι πρόσφυγες Βόσνιοι καὶ Ἐρζεγοβίνιοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐνεφανίσθησαν ἔξω τῆς Κεσσάνης.

Ἡ καταστροφὴ τῆς Κεσσάνης.

Ἡ συγκέντρωσις τῶν Τούρκων περὶ τῆς Κεσσάνης ἐπολλαπλασιάζετο. Ἡ φήμη ὅτι ἡ κωμόπολις ἦτο πλουσία καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀτάκτων ὅπως τὴν λεηλατήσουσιν, ὑπῆρξεν ἡ κυριώτερα ἀφορμὴ τῆς προσελεύσεως τῶν ἐγκληματιῶν. Ἡ πρώτη πρᾶξις τῶν πολιορκητῶν ληστανταρτῶν ἦτο ἡ ἀποστολὴ ἐπιστολῆς διὰ τοῦ Ἰβηρήτου Μοναχοῦ Κοσμᾶ πρὸς τὸ Ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ, δι' ἧς ἐζήτησαν τὴν παράδοσιν τῶν ὄπλων καὶ τῆς πόλεως, Καὶ ὄπλα μὲν δὲν ὑπῆρχον, ὅσον ὁμως ἀφορᾷ τὴν πόλιν τίς ἠδύνατο νὰ ὑπεραμυνθῇ αὐτῆς; Ἡ ἐπικρατήσασα γνώμη ὑπῆρξεν ἡ φυγή. . . . Μόλις ὁμως τὰ γυναικόπαιδα ἤρξαντο νὰ ἐγκαταλείπωσιν τὴν πόλιν, οἱ Τοῦρκοι, ὡς ἄγρια θηρία, πρῶτον δι' ἀθρόων τυφεκοβολισμῶν, ἀκολούθως δὲ δι' ὀρμητικῆς ἐφόδου, προσέβαλον τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ἔνθα ἡ Ἑλληνικὴ συνοικία. Ἡ δίψα τῆς ἀρπαγῆς, ὁ πόθος τῆς ἡδονῆς καὶ

ὁ φανατισμὸς τῶν ἐπιδρομέων ὑπῆρξαν ἀπερίγραπτοι. Ἡ Ἑλληνικὴ συνοικία ἀφοῦ διηρπάγη, ἐκάη. Πᾶς πολίτης, ὅστις ἐθεᾶτο εἰς τὰς ὁδοὺς ἐσφάζετο. Τὰ καταστήματα κατόπιν διαρρήξεως ἐλεηλατήθησαν καὶ ἀκολούθως ἐραντίσθησαν διὰ πετρελαίου καὶ ἐνεπρήσθησαν. "Ἄλλως τε καὶ ὀλόκληρος ἡ ἀγορὰ εἶχε τὴν ἴδιαν τύχην. Πεντήκοντα (50) Ἕλληνες μὴ δυνηθέντες νὰ φύγωσιν ἔξω τῆς πόλεως ἐσφάγησαν. Μετ' αὐτῶν ἐκρεουργήθη καὶ ὁ ἱερεὺς Σακελλάριος Ἀναστάσιος. Διεπράχθησαν ἐγκλήματα κατὰ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ γυναικῶν καὶ Ἑλληνοπαίδων ἀνυπερβλήτου κτηνωδίας καὶ κακουργίας. Τὴν ἐπομένην οἱ ληστανιάρται, κορεσμένοι ἐκ τῶν ὀργίων τῆς νυκτός, πάντες ἐκοιμήθησαν μετὰ κορασίδων, γυναικῶν καὶ παίδων, καὶ πλήρεις λαφύρων, ἀνεχώρησαν ἐκ Κεσσάνης. Ὅπισθεν αὐτῶν ἡ κωμόπολις κατόπιν τῆς πυρκαϊᾶς ἔκειτο εἰς ἐρείπια περικυκλωμένα ἀπὸ φλόγας καὶ καπνίζοντα. Αἱ ἐκκλησῖαι ὅλαι ἐσπλήθησαν τὰ δὲ ταμεῖα αὐτῶν ἠρπάγησαν. Συναπεκόμισαν οἱ κακοῦργοι ἀποχωροῦντες ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ἀμάξας καὶ εἴκοσι καμήλους πλήρεις λαφύρων. Ἀπήγαγον δὲ τὰς ὠραιότερας παρθένους καὶ τινὰς οἰκογενείας, ἐξ ὧν μόνη ἡ τοῦ Ἰωάννου Κουδέλη ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος διαφυγοῦσα καθ' ὁδόν. Ἐπίσης ἐσώθη ὁ Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ ὅστις φεύγων διὰ μέσου τῶν ἀγρῶν καὶ χαραδρῶν, ἄνευ ράσου καὶ καλύμματος, κατῶρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Βασαγιτίον σχεδὸν ἡμιθανῆς καὶ νὰ σωθῆ κρυβεῖς.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Κεσσάνης ἐνεφανίσθη ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς καὶ κατέλαβεν αὐτήν, κατασφάζας τοὺς ὀλίγους Τούρκους, οἵτινες δὲν ἠκολούθησαν τοὺς φεύγοντας ἀντάρτας. Οἱ Βούλγαροι ὠχύρωσαν τὴν ἐρειπωθεῖσαν κωμόπολιν ἔστησαν δὲ καὶ τηλεβόλα εἰς τινὰ σημεῖα αὐτῆς.

Ὁ πένθιμος ἀπολογισμὸς τῆς καταστροφῆς.

Χωρίον *Γραβούνα* 350 οἰκογένειαι. *Καδήμοῖ* 60 οἰκογένειαι. *Μαχμούτκιοῖ* 150 οἰκογένειαι. *Καράτσαλι* 100 οἰκογένειαι. *Μπαργιαμίτσιον* 120 οἰκογένειαι. *Κουροῦ Τσεσμὲ* 12 οἰκογένειαι. *Μαῦρες* 80 οἰκογένειαι. *Ἄλμαλῆ* 220 οἰκογένειαι.

Ἄπαντα τὰ ὡς ἄνω χωρία ἀνήκοντα εἰς τὴν περιφέρειαν Κεσσάνης, ἐκτὸς τοῦ Ἄλμαλῆ, τὸ ὅποῖον ὑπήγετο εἰς τὰ Μάλαρα, κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων ληστανταρτῶν, αἱ δὲ οἰκογένειαι διασκορπισθεῖσαι, ἢ ἐσφάγησαν, ἢ ἐξέλιπον σχεδὸν τελείως ἐκ τῶν κακουχιῶν, ἀσθενειῶν καὶ βασάνων.

Ἄτακτοι Τούρκοι. — Βούλγαροι κομιτατζήδες.

Ἡ δρᾶσις τῶν Τούρκων ἀτάκτων ἐπεξετείνετο πανταχοῦ. Σώματα ληστανταριῶν ἐνεφανίσθησαν καὶ εἰς τὴν ἑλληνικωτάτην περιφέρειαν Μυριοφύτου καὶ Γάνου Χώρας, εὐτυχῶς ὅμως οἱ πληθυσμοὶ βέβαιοι διὰ τὴν οἰκτρὰν τύχην ἣτις τοὺς ἀνέμενεν, ἐπεβιβάσθησαν πλοίων καὶ διεπεραιώθησαν εἰς τὴν ἔναντι αὐτῶν νῆσον Μαρμαρᾶν. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς ταύτης ἦσαν ἤδη κατεστραμένοι ἐκ τοῦ σεισμοῦ, ὅστις πρό τινων μηνῶν εἶχε πλήξει αὐτὴν καὶ ὀλόκληρον τὴν περιφέρειαν.

Ταυτοχρόνως Βούλγαροι κομιτατζήδες ἐπέδραμον ἐναντίον τῶν τουρκικῶν χωρίων, λεηλατοῦντες, σφάζοντες, καίοντες, ἀπάγοντες Ὀθωμανίδας καὶ ἀσελγοῦντες ἐπὶ γυναικῶν. Οἱ Βούλγαροι ἀπέδιδον τὰ ἴσα εἰς τοὺς βαρβάρους Μουσουλμάνους. Ἡ τοιαύτη διαγωγή τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων δὲν ἀπετέλει ἀντεκδίκησιν, δι' ὅσα ὑφίσταντο οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοί, ἀλλὰ μέθοδον τακτικὴν τῆς ἰδίας αὐτῶν δράσεως κατὰ τῶν ἐχθρῶν Τούρκων. Μάλιστα δὲ πολλαχοῦ οἱ Ἕλληνες ἐζήτησαν τὸν δικαστὴν εἰς τοὺς συμμαχοὺς Βουλγάρους, ἀλλ' εὐρον ἀντ' αὐτοῦ τὸν κατήγορον.

ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΝ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ

Τὴν Κυριακὴν τῆς 2ας Νοεμβρίου, αἰτήσει τοῦ Βουλγάρου Συνταγματάρχου Ντέλωφ Ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ κατοχῆς Ραιδεστοῦ, ἐτελέσθη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ δοξολογία «ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ γεγονότι τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ» χοροστατοῦντος τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας. Κατὰ τὴν δοξολογίαν, συμφώνως πρὸς ληφθείσας ὁδηγίας, ἐμνημονεύθη τὸ ὄνομα τοῦ Τσάρου τῶν Βουλγάρων Φερδινάνδου, ὁ δὲ Μητροπολίτης Γρηγόριος ἐξεφώνησε κατάλληλον λόγον Ἐπηκολούθησε παρέλασις καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ 29ου Συντάγματος Κομισιέφ μεταβάς εἰς τὴν Μητρόπολιν συνεχάρη καὶ ἠὲχαρίστησε τὸν Ἡρακλείας ἐκ μέρους τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας μετ' ἀπόφασιν τῶν δύο Σωματείων, Δημογεροντίας καὶ Ἀντιπροσώπων, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Τσάρον Φερδινάνδον τὸ κάτωθι τηλεγράφημα :

«Πρὸς
τὴν Α. Μ. τὸν Τσάρον τῶν Βουλγάρων Φερδινάνδον Α΄

Σ ό φ ι α ν

Μεγαλειότατε,

» Ἐπὶ τῇ κατοχῇ τῆς πόλεως Ραιδεστοῦ ὑπὸ τῶν νικηφόρων Ὑμετέρων στρατευμάτων, τελέσας σήμερον πάνδημον δοξολογίαν ὑποβάλλω ἐνθέρμους εὐχάς μου ὑπὲρ πολυτίμου ὑγείας Ὑμετέρας Θεοφρουρήτου Μεγαλειότητος καὶ Βασιλικῆς Οἰκογενείας καὶ ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους».

Τὸ τηλεγράφημα τοῦτο ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας ἀπέστειλεν ἑλληνιστὶ συντεταγμένον, ἐπειδὴ ὅμως θὰ διεβιβάζετο ὑπὸ τῶν τηλεγραφητῶν ἐσφαλμένως ὡς ἀγνοοῦντων τὴν ἑλληνικὴν, ὁ Ἀρχηγὸς στρατευμάτων κατοχῆς μετέφρασε τὸ κείμενον καὶ διεβίβασεν αὐτὸ βουλγαριστὶ.

Τὴν 8ην Νοεμβρίου ὁ Τσάρος Φερδινάνδος ἀπήντησε διὰ τοῦ κάτωθι τηλεγραφήματος :

«Πρὸς τὴν Α. Σ. τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας Γρηγόριον

» Ἐκφράζω τῇ Υ. Σ. τὴν ἐμὴν ἐγκάρδιον εὐχαρίστησιν διὰ τὸ ἀγασπητὸν τηλεγράφημα ὕπερ βαθέως μὲ συνεκίνησε.

Τσάρος Φερδινάνδος Α΄.».

Παρόμοιον τηλεγράφημα ἀπεστάλη καὶ πρὸς τὸν Δημαρχοῦντα Ἑλληνα πρόκριτον Γ. Ποπώνην.

Ἵποπτοι ἐνέργειαι τοῦ δημοσιογράφου Στάντσεφ.

Μετὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ Συνταγματάρχου Ντέλφ εἰς Ἀρχηγὸν τῶν βουλγαρικῶν ἀποσπασμάτων Ἀνατολικῆς Θράκης, Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ραιδεστοῦ διορίσθη ὁ Τσέκωφ ὅστις ἦλθεν εἰς Ραιδεστον μετὰ τοῦ Βουλγάρου δημοσιογράφου Στάντσεφ, διευθυντοῦ τῆς ἐφημερίδος «Καμπάνα» τῆς Σόφιας. Ὁ Στάντσεφ ἐπισκεφθεὶς τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας ὑπέδειξεν ὅτι ἦτο πρέπον καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Ραιδεστοῦ νὰ τηλεγραφήσουν πρὸς τὸν Τσάρον τῆς Βουλγαρίας καὶ τὸ Συνέδριον τοῦ Λονδίνου ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐνωθοῦν μετὰ τῆς

Βουλγαρίας, καὶ νὰ παρακαλέσωσι τὸν Βούλγαρον Βασιλέα νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Ραιδεστοῦ. Ἡ τακτικὴ αὕτη, συνέπεια τῆς «Μεγάλῃς Βουλγαρικῆς Ἰδέας», τῆς ὁποίας τὰ ὅρια εἶναι γνωστὰ ἐκ τῆς Συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἀπήρσεν εἰς τοὺς Θράκας. Ὁ Στάντσεφ μάλιστα ἐπιμένων εἰς τὴν ἀποψίν του, παρέδωκε τῷ Μητροπολίτῃ ἐν ἔγγραφον εἰς δέκα ἀντίτυπα, συντεταγμένον βουλγαριστί, ἑλληνιστί καὶ ἀρμενιστί, μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἀρμένιοι τῆς πόλεως καὶ τῆς περιφέρειας ὑπογράψουν τοῦτο.

Τὸ ἔγγραφον ἔχει οὕτω :

«Τῷ Ἐξοχωτάτῳ Προέδρῳ
τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Βουλγαρίας

Εἰς Σόφιαν

» Οἱ ὑποσημειούμενοι ἐκλελεγμένοι ἀντιπρόσωποι καὶ πρὸυχοντες ὄλων τῶν ἐθνοτήτων τῶν περιφερειῶν Κεσσάνης, Μαλγάρων, Χαριουπόλεως καὶ Ραιδεστοῦ βλέποντες τὰς τραγικὰς καταστροφὰς ὡς καὶ τοὺς βανδαλισμοὺς οὓς ἐπέφερον ὁ τε τακτικὸς στρατὸς καὶ τὰ ἄτακτα στίφη τῶν μουσουλμάνων, μετὰ φρίκης ἀναλογιζόμεθα τὴν ὥραν, ἣτις εἶθε ποτὲ νὰ μὴ ἐπιστῆ, τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν καὶ πάλιν ὡς κυριάρχων. Ἐν ὀνόματι τῆς ἀνθρωπότητος, ἐν ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης, ἐάν ὑπάρχη δικαιοσύνη εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἐν ὀνόματι τῶν τέκνων μας, ἐν ὀνόματι τοῦ μέλλοντος τῆς λαμπρᾶς μας γωνίας τῆς Χερσονήσου ταύτης, παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς καὶ δι' Ὑμῶν τὴν Σεβαστὴν βουλγαρικὴν Κυβέρνησιν, τὰς συμμαχοὺς Κυβερνήσεις καὶ ὀλόκληρον τὴν πεπολιτισμένην Εὐρώπην, ὅπως καταβάλωσι τὰς μεγαλειτέρας τῶν προσπαθείας ἵνα μὴ ἡ χώρα ἡμῶν περιέλθῃ καὶ πάλιν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων, ὧν μόνος ὁ ἀναλογισμὸς τῆς ἐπιστροφῆς τῶν εἰς δεινὸν ἐμβάλλει ἡμᾶς φόβον. Ἡ ἐπιστροφή τῶν Τούρκων σημαίνει δι' ἡμᾶς ἢ τὸν θάνατον ἢ τὴν μετανάστευσιν. Μετὰ τοῦ παρόντος πέμπομεν Ὑμῖν ἕτερα ἑννέα ἀντίτυπα ὅπως σταλῶσιν εἰς τὰ σύμμαχα κράτη καὶ τὰς Μεγάλας Δυνάμεις».

Τοιοῦτον τὸ ὑποπτον ἔγγραφον. Ἀλλὰ τόσον ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας ὅσον καὶ ἡ Δημογεροντία μετὰ τῶν Ἀντιπροσώπων, δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑπογράψωσι τὸ ἔγγραφον. Πολλοὶ σκέψεις καὶ ἀντεγκλήσεις ἔλαβον χώραν ἐν τῇ Μητροπόλει, ἀλλ' ἐπεκράτει ἡ ἀνίληψις ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ υἱοθετηθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ ἔγγραφον

διότι, ἀφ' ἑνὸς ὑπῆρχεν ἡ βεβαιότης ὅτι μετὰ τινας μῆνας οἱ Τοῦρκοι ἀσφαλῶς θὰ ἐπιστρέψουν ὡς κυρίαρχοι, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου οἱ Βούλγαροι ἦσαν κατὰ βάσιν ἀνεπιθύμητοι. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐξησκήθη μεγάλη ἠθικὴ πίεσις καὶ ὁ Μητροπολίτης μετὰ τῶν Σωμάτων ἐπειθαναγκάσθησαν νὰ ὑπογράψωσιν. Ὑπογράψαντες εἶναι οἱ κάτωθι:

Μητροπολίτης Ἡρακλείας, Η. Κώτσης, Κ. Εὐθύφρων, Θ. Νικήτας, Α. Βουτυρᾶς, Π. Ἀλεξιάδης, Α. Μαμαῆκος, Σταῦρος Βενλῆς, Κ. Μαυρίδης.

Ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας ὑπογράφων εἶπεν: «Ἐπίσκοπος κρεμάμενος ἔγραφε κι' ἀπόγραφε».

Τὸ ὡς ἄνω ἔγγραφο ὑπεγράφη κατόπιν ρητῆς δηλώσεως τῶν ὑπογραψάντων ὅτι «ζητοῦν νὰ μὴ ἐπανέλθῃ τὸ πρῶν καθεστῶς» χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἡ ἔννοια «ἡ Θράκη νὰ γίνῃ βουλγαρικὴ».

Ἐπίσης οἱ ὑπογράψαντες ἠξίωσαν ὅπως τὸ ἔγγραφο μὴ ἀποσταλῆ πρὸς τὰς Μεγάλαις Δυνάμεις πρὶν ἢ ἐγκριθῆ παρὰ τῶν τεσσάρων συμμάχων Βαλκανικῶν κρατῶν.

Ἡ ἀποστολὴ τόσον τοῦ τηλεγραφήματος πρὸς τὸν Φερδινάνδον ὅσον καὶ ἡ ὑπογραφή τοῦ ἔγγραφου τοῦ δημοσιογράφου Στάντσεφ ἀπεδοκιμάσθησαν ὑπὸ τῆς ὀλότητος τῶν κατοίκων τῆς Ραιδεστοῦ καὶ ἐκακίσθη ἡ ἄνευ τοῦ ἐπιβαλλομένου οἰκονομικοῦ ὑποχωρητικῆς στάσεως καὶ ἰδίᾳ τοῦ Μητροπολίτου, ὅστις ἠδύνατο ὀχυρούμενος ὀπισθεν τῶν ἐκκλησιαστικῶν του καθηκόντων νὰ μὴ ὑπογράψῃ τοιαῦτα ἔγγραφα πολιτικοῦ περιεχομένου. Οἱ συνυπογράψαντες μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Δημογέροντες δὲν εὐρίσκονται σήμερον ἐν τῇ ζωῇ, ἡ πρᾶξις τῶν δὲ αὐτῶν δύναται νὰ συγχωρηθῆ ὄχι διὰ τὴν ἄσκησιν ἀνυπάρκτου οὐσιαστικῆς πίεσεως ἀλλὰ διότι ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα τοῦ Μητροπολίτου.

Οἱ Βούλγαροι ἠσκησαν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν βίαν.

Ταυτοχρόνως ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας διὰ νὰ μετριάσῃ τὴν προξενθεῖσαν θλιβεράν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ἀστόχου ἐνεργείας του, τῆς ἀποστολῆς τῶν ὡς ἄνω ἔγγραφων, ἀπέστειλεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἔκθεσιν, ἀντίγραφον τῆς ὁποίας παρέμεινε εἰς τὰ ἀρχεῖα, καὶ ἡ ὁποία εἶχεν ὡς ἐξῆς:

«Διαμαρτυρία περὶ τῶν διδομένων τηλεγραφημάτων, ἀναφορῶν καὶ ὑπομνημάτων ὑπὸ τῶν ἐπαρχιωτῶν Ἡρακλείας καὶ ἄλλων κατοίκων τῆς Θράκης εἰς τοὺς Βουλγάρους ὑπὸ ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν βίαν.

» Παναγιώτατε Δέσποτα.

Πληροφορούμενος ὅτι καὶ ἐνταῦθα προσπάθειαι καταβάλλονται παρὰ τοῖς παρεπιδημοῦσιν ἕνεκα τοῦ σεισμοῦ καὶ τῶν κακῶν τοῦ πολέμου ἐπαρχιώταις μου καὶ ἄλλοις κατοίκους τῆς Θράκης, ὅπως ὑπογράψωσιν ἀναφορὰς καὶ ὑπομνήματα δι' ὧν ζητοῦσι δῆθεν τὴν εἰς τὴν Βουλγαρίαν προσάρτησιν καὶ ὑποταγὴν τῶν μερῶν ἐξ ὧν κατάγονται δηλῶ διὰ τοῦ πλέον ἐπισημοτέρου τρόπου τῆ τε Ἑμετέρᾳ Θεοφρουρήτῳ μοι Παναγιότητι καὶ τῆ Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὅτι, τὰ τηλεγραφήματα, αἱ ἀναφοραὶ καὶ τὰ ὑπομνήματα ταῦτα ὅσα ἐδόθησαν καὶ ὅσα δίδονται, *ὅτι δίδονται τῇ ἠθικῇ καὶ ὕλικῇ πιέσει τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν πρακτόρων τῆς βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως*, καὶ εἰς ταῦτα δὲν πρέπει νὰ δίδηται καμμία σημασία, ὡς προσερχόμενα ἐκ τῆς ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς πιέσεως καὶ *ὡς μὴ ἀντιπροσωπεύοντα τὸ ἐλεύθερον φρόνημα τῶν κατοίκων*, ὡς ἔγραφον καὶ ἐν τῇ ἀπὸ 10ης Δεκεμβρίου 1912 ἐκθέσει μου περὶ τοῦ ἀμειώτου ἑλληνικοῦ φρονήματος τῶν κατοίκων.

ἽΟ Μητροπολίτης Ἑρακλείας Γρηγόριος».

Οἱ Βούλγαροι κλέπτουν τὰς ἀρχαιότητας τῆς Ἑρακλείας.

ἽΟ βουλγαρικὸς πολιτισμὸς δὲν ἤργησε νὰ ἐκδηλώσῃ τὰς περιέργους ἀντιλήψεις του. Μετὰ τὸ ὑποπτον ἔγγραφον τοῦ δημοσιογράφου Στάντσεφ ὅστις ὑπέκλεψε τὰς ὑπογραφὰς τῶν Θρακῶν, προπαγανδίζων ὑπὲρ τῆς Μεγάλῃς Βουλγαρίας, ἀπεστάλησαν ἐκ Σόφιας δῆθεν ἀρχαιολόγοι εἰς Ἑράκλειαν μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως μελετήσωσι τὰς ἐκεῖ εὑρισκομένας Κλασσικὰς Ρωμαϊκὰς καὶ Βυζαντινὰς Ἀρχαιότητας. Ἀποτέλεσμα τῆς «μελέτης» τῶν ἀρχαιοτήτων ὑπῆρξεν ἡ κλοπὴ ὄλων σχεδὸν τῶν ἀξίων λόγου ἀγαλμάτων, πλακῶν, ἐπιγραφῶν καὶ εἰκόνων μεταφερθέντων εἰς Σόφειαν.

Παραθέτομεν αὐτολεξεῖ ἐκθεσιν τῆς Μητροπόλεως Ἑρακλείας πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾗ λεπτομερῶς ἐκτίθεται ἡ βέβηλος πρᾶξις τῶν Βουλγάρων δῆθεν ἀρχαιολόγων. ἽΗ ἐκθεσις αὕτη ἔχει ὡς κάτωθι :

« Παναγιώτατε Δέσποτα,

» Μετ' ὀδύνης ἀγγέλλω τῇ Μητρὶ Ἑκκλησίᾳ τὴν δι' ὄπλων ἀρπαγὴν ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ τῆς ἀρχαίας καὶ πολυτίμου εἰκόνας τῆς Παναγίας ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἑκκλησίας τοῦ

Ἁγίου Γεωργίου ἐν Ἡρακλείᾳ. . . ὡς καὶ τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτῆς διαφόρων ἀγαλμάτων ὑπερφυσικοῦ μεγέθους καὶ ἄλλων μικρῶν, καὶ τῶν ἀρχαιοτάτων διαφόρων ἐπιγραφῶν τῶν φυλαττομένων ἐν τῷ κτιρίῳ τῆς Μητροπόλεως ἐκεῖσε. Ἡ ἱερὰ αὕτη εἰκὼν εἶναι ἡ μόνη περισωθεῖσα ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἐν Ἡρακλείᾳ καὶ ὡς γνωρίζει ἡ Ὑμετέρα Θ. Παναγιότης, συνίστατο ἐκ μωσαϊκῶν ἐπὶ κηρωτοῦ ἐδάφους, ἦτο δὲ ἀξίας, ὡς ἐξετίμησαν οἱ μέχρι τοῦδε ἐπισκεφθέντες τὴν Ἡρακλειαν Ἀρχαιολόγοι. Τὴν ἀξίαν τῶν ἀγαλμάτων καὶ τῶν ἐπιγραφῶν περιέγραψαν διάφοροι καὶ μάλιστα ὁ Ἄρχων Μ. Λογοθέτης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Σταυράκης Ἀριστάρχης Βέης ἐν ἀνεκδότῳ αὐτοῦ ἔργῳ, ὁ ἐλλόγιμος Γεώργιος Λαμπουσιάδης καὶ τὸ Ἀρχαιολογικὸν Ἰνστιτούτον τῆς Βιέννης ἐν τῷ περιοδικῷ αὐτοῦ ἐκδιδόμενον πρὸ εικοσαετίας σχεδόν.

» Τῆς ἀπιστεῦτου ταύτης καὶ βεβήλου ἀρπαγῆς τὰς εἰδήσεις λαμβάνω παρ' ἰδιωτῶν, οἵτινες ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μας ἐκεῖθεν, πρῶτοι ἠδυνήθησαν νὰ ἐξέλθωσι τοῦ στενοῦ ἀποκλεισμοῦ.

» Τῆς ἀρπαγῆς προηγήθη ἐπίσκεψις ἐκεῖσε ἀληθινῶν ἢ ψευδῶν ἀρχαιολόγων οἵτινες ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ λάβωσιν ἀντίτυπον τῆς ἱερᾶς αὐτῆς εἰκόνας, τὴν ὁποῖαν καὶ ἠθέλον νὰ προφυλάξωσιν ὡς ἀρχαῖον κειμήλιον τὸ ὁποῖον καθ' ἐκάστην πλέον ἐπεσκέπτοντο καὶ ἐπροφύλαττον. Τοῦτο πληροφορηθεὶς παρὰ τοῦ ἐκεῖσε ἀρχιερατικοῦ μου Ἐπιτρόπου, πρὸ τῶν Χριστουγέννων, ἀπήνησα τοῖς ἐν Ἡρακλείᾳ ἀμέσως προφορικῶς, ἐξ ὁδηγῶν τοῦ Πατριαρχείου περὶ ὁμοίου κινδύνου τοῦ Μουσείου Ραιδεστοῦ πρὸ τῆς κατοχῆς, ὅπως μὴ παραδώσωσι καὶ προφυλάξωσι τὰ ἱερὰ αὐτῶν κειμήλια καὶ ἀποκρύψωσι αὐτὰ ὅπως δυνήθωσι, καθόσον ὁ ἀπεσταλμένος ἐπληροφῶρει, ὅτι, πασῶν τῶν οἰκιῶν κατακλυζομένων ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ, διατρέχουσι προσωπικὸν κίνδυνον θανάτου.

» Μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησίν μου ἐκ Ραιδεστοῦ ὁ Ἀρχιερατικὸς μου Ἐπίτροπος δευτέραν λαβὼν εἶδησιν ἀρπαγῆς, ἀπηύθυνεν ἔντονον διαμαρτυρίαν εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Ραιδεστοῦ περὶ τῶν ἐν Ἡρακλείᾳ τεκταινομένων κατὰ τῆς εἰκόνας καὶ ἐζήτει τὴν προστασίαν τοῦ Ἀρχηγείου.

» Καὶ ὡς διηγεῖται ὁ μεταδίδων τὴν εἶδησιν, τῇ 19ῃ Ἰανουαρίου στρατιῶται Βούλγαροι μετὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου περὶ παραδόσεως τῆς εἰκόνας, θέσαντες τὸ ρεβόλβερ εἰς τὸ στόμα τοῦ πρώτου κανδηλανάπτου, ἤρπασαν

τὴν εἰκόνα καὶ ἀμέσως ἐξηφάνισαν αὐτὴν εἰς Σόφιαν, παρὰ τὰς ζωηρὰς διαμαρτυρίας τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου, τῆς Δημογεροντίας καὶ ὄλων τῶν χριστιανῶν Ἡρακλείας. Διὰ τῆς αὐτῆς δὲ τρομοκρατίας ἤρξαντο νὰ μεταφέρωσι καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἐκκλησίας καὶ Μητροπόλεως, μικρὰ καὶ μεγάλα, καὶ ὑπερφυσικοῦ μεγέθους, ὡς γνωρίζει ἡ Ὑμετέρα Θ. Παναγιότης, ἀγάλματα καὶ νὰ μεταφέρωσι αὐτὰ διὰ Τυρολόης καὶ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Σόφιαν ἢ ἀλλαχοῦ τῆς Βουλγαρίας ὡς λέγουσιν. Ὡς γνωστόν, ἡ Ἡράκλεια ἀπεγυμνώθη κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους, 1840—1850, τῶν ἐδρῶν καὶ καθισμάτων τοῦ ἀρχαίου θεάτρου καὶ τῶν ξέωθεν αὐτοῦ μετ' ἐνεπιγράφων στυλοβατῶν χρησιμοποιοιθέντων ἐν τῇ ἐνταῦθα δεξαμενῇ τοῦ Ναυστάθμου. Πρὸ διετίας, ὡς τότε ἔγραψα, ἀνεσκάφη ἡ Ἀγία Τράπεζα καὶ κατεκερματίσθησαν αἱ ἄλλαι ἱεραὶ ἀρχαῖαι εἰκόνες τοῦ ναοῦ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἔνθα ἐδίδαξεν ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, καὶ ὁπότε μετεβλήθη ὁ ἀρχαῖος εἰδωλολατρικὸς Ναὸς εἰς Βυζαντινόν. Καὶ ἤδη ὑπὸ τῶν χριστιανῶν συμμάχων τῆς Ἑλλάδος ἀπογυμνοῦται ἡ ἀρχαία καὶ ἱστορικὴ καὶ περικλεῆς Ἡράκλεια, τῶν χριστιανῶν κατοίκων αὐτῆς ἐν αὐστηρῷ στρατιωτικῷ ἀποκλεισμῷ εὐρισκομένων καὶ μὴ δυναμείων, ἀόπλων αὐτῶν, ν' ἀντιταχθῶσι κατὰ τῆς στρατιωτικῆς βίας.

» Τὴν ἀνίερον καὶ ἀνθελληνικὴν ταύτην ἀρπαγὴν τῆς τε ἱερᾶς εἰκόνης καὶ τῶν ἄλλων ἀρχαίων ἀγαλμάτων, ἀναφέρω τῇ Ὑ. Θ. Παναγιότητι καὶ τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ, παρακαλῶ Αὐτὴν νὰ ἐνεργήσῃ ἀρμοδίως τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀρπαγέντων τούτων κειμηλίων καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν δραστῶν στρατιωτῶν, διότι ἐξ ὅσων ἐγνώρισα στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν Βουλγάρων ἀνδρῶν κατὰ τὸ διάστημα κατοχῆς Παιδεστοῦ, ἀδυνατῶ νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ βεβήλωσις καὶ ἀρπαγὴ αὕτη ἐγένετο τῇ ἀδείᾳ τοῦ Στρατιωτικοῦ Ἀρχηγείου ἢ τῆς Μ. Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως καὶ μάλιστα τῆς Α. Μ. τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἑλληνομαθοῦς Βασιλέως τῶν Βουλγάρων Φερδινάνδου, ὅστις περισσότερον τῶν ἄλλων θέλει λυπηθῆ καθόσον ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς Αὐτοῦ γνωρίζουσι ὅτι τὰ ἱερά ταῦτα κειμήλια τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶναι οἱ ἄφωνοι μάρτυρες τοῦ παρελθόντος μεγαλείου καὶ τῆς γενναιοψυχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἐπτώχευσεν ἵνα διαθρέψῃ τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τοὺς Σλαύους, καὶ τὸν πολιτισμὸν εἰς τὰ ἄλλα Ἔθνη, καὶ καθόσον ὁ Βασι-

λεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις αὐτοῦ γνωρίζουσιν ὅτι ἡ ἄρπαγὴ αὕτη θὰ εἶναι ἡ ὀδυνηροτέρα πικρὰ ἀνάμνησις τῆς μέχρι Ἑρακλείας καθόδου τῶν Βουλγάρων καὶ δὲν δύναμαι εἰμὴ νὰ διαμαρτυρηθῶ ὅση μου δύναμις καὶ ἐκ μέρους τῆς Μητροπόλεώς μου καὶ ἐκ μέρους τῶν καταπικραθέντων χριστιανῶν μου κατοίκων Ἑρακλείας.

Μητροπολίτης Ἑρακλείας».

Καὶ ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐγγράφου τούτου καταδεικνύεται ἡ ἔλλειψις σθένους, ὁμοῦ μὲ τὰς κολακευτικὰς φράσεις περὶ Φερδινάνδου καὶ Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὅτι ἐὰν ὑπῆρχε πρόβλεψις μεταφορᾶς ἢ καταλλήλου σφραγίσεως, καθίσταντο δὲ ταυτοχρόνως ὑπεύθυνοι αἱ στρατιωτικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀρχαί, θὰ περισώζοντο τὰ κειμήλια ταῦτα.

Οἱ Βούλγαροι χεῖρονες τῶν Λαζῶν καὶ τῶν Κούρδων.

Οἱ Βούλγαροι δὲν ἤργησαν ν' ἀποκαλυφθῶσι ποῖοι πραγματικῶς εἶναι. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν Ραιδεστοῦ—Ἑρακλείας—Ἐξαμιλλίου, ἤρχισαν διαπράττοντες πράξεις ἀνηκούστους κατὰ τῆς τιμῆς, περιουσίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀτυχῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν. Εἰς τὴν ὕπαιθρον χώραν ἡ ἀσφάλεια εἶχεν ὀλοσχερῶς ἐκλείψει, καθημερινῶς δὲ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐδολοφονοῦντο εἰς τὰς ἐρημικὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς ἀγρούς, μόνον καὶ μόνον διότι ἦσαν Ἕλληνες. Οἱ Βούλγαροι, οἵτινες ἔχουσιν ὅλα τὰ ἐλαττώματα τοῦ λύκου, τῆς ἀλώπεκος καὶ τοῦ κυνός, ἤρχισαν οὐχὶ ἀπλῶς μιμούμενοι τοὺς Τούρκους Λαζοὺς καὶ Κούρδους, ἀλλ' ἐν πλείστοις ὑπερέβαλλον αὐτοὺς εἰς σκληρότητα καὶ κακουργίαν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἰδιωτικῶν περιουσιῶν, καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ καὶ αἱ μοναστηριακαὶ διηρπάζοντο. Ἄπαντες οἱ ἱεροὶ ναοὶ ἐσυλήθησαν ὡς ἐπίσης τὰ Ἀρχαιολογικὰ Μουσεῖα καὶ αἱ Βιβλιοθήκαι. Ἐν Ραιδεστῷ οἱ Βούλγαροι κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἀφαιρέσωσι τὴν πολυτιμοτάτην ἱεράν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, χάρις ὅμως εἰς τὴν αὐτοθυσίαν καὶ τὴν γενναιότητα τῶν κατοίκων, οἵτινες φυλάσσοντες τὴν εἰκόνα διηνυκτέρευον ἐν τῷ ναῷ, αὕτη διεσώθη, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ καλλιτεχνικὸν καὶ πολύτιμον τέμπλον τοῦ ναοῦ, τὸ ὅποῖον ἤρπαγῃ ὡς καὶ ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας, Βυζαντινῆς τέχνης δὲν διεσώθη διότι στρατιῶται Βούλγαροι μεταχειρισθέντες ἔνοπλον βίαν ἤρπασαν αὐτήν. Ἐκ τοῦ ναῖσκου τῆς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου τοῦ χωρίου Ναῖπ—Κιοῖ τῆς περιφέρειας Ραιδεστοῦ, ἤρπασαν

ὄλα τὰ ἱερὰ σκεύη, ἄμφια, ψηφιδωτὰ καὶ πολυτίμους εἰκόνας. Ἐπίσης ἐκλάπησαν πλεῖστα ἀγάλματα ἀρχαῖα, ἐπιγραφαὶ κλασσικαὶ ρωμαϊκαί, βυζαντιναί, καὶ μετεφέρθησαν δι' ἀμαξῶν εἰς Σόφιαν.

Οἱ κώδωνες τῶν ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν ἔπαυσαν σημαίνοντες.

Παραθέτομεν αὐτολεξεὶ ἔγγραφον ἐξ Ἑξαμιλλίου—24 Φεβρουαρίου 1913—τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου Λαμπρινίδου, προσυπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν «Μουχταροδημογερόντων», τοῦ ἱερέως καὶ τῶν διδασκάλων τῆς ὡς ἄνω κωμοπόλεως, διὰ τοῦ ὁποίου δίδεται πιστὴ εἰκὼν τῆς βουλγαρικῆς διανοητικότητος καὶ τῶν πράξεων αὐτῶν.

Τὸ ἐπίσημον ἔγγραφον μᾶς ἐδόθη ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῆς Μητροπόλεως Ἑρακλείας καὶ ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Σεβασμιώτατε,

» Διὰ τῆς ταπεινῆς ἡμῶν ταύτης προαγόμεθα νὰ φέρωμεν εἰς γνῶσιν τὰ συμβαίνοντα ἐν ἡμῖν καὶ ζητήσωμεν τὴν ἀρωγὴν τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος.

» Κατὰ τὴν 23ην παρελθόντος μηνὸς Ἰανουαρίου 1913 μᾶς ἤλθον οἱ Βούλγαροι. Ἀφοῦ πρό τούτων ὑπεφέραμεν τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν Λαζῶν, ὡς θὰ σᾶς ἐξιστορήσῃ ὁ συνοδεύων τὴν παροῦσαν, μᾶς ἤλθον ἔτι χειρότεροι καταστροφεῖς διὰ νὰ ὑποφέρωμεν ὅσα διὰ τοῦ καλάμου δὲν περιγράφονται.

» Τὰς ἐκκλησίας μας τὰς ἀπεστέγασαν ὄλας καὶ ἔκαυσαν τὴν ξυλικὴν. Τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων ἐπίσης. Τὰ σχολεῖα μας ἐπίσης. Ὅλα τὰ ἱερὰ καθιδρύματα τὰ ἐβεβήλωσαν. Τὸ πρῶτον ἐσπέρας ὅπου ἔφθασαν, ἔκαυσαν τέσσαρας οἰκίας. Τὰ δύο τρίτα τῶν οἰκιῶν τῶν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ περισωθεισῶν, τὰς ἀπεστέγασαν ὄλας καὶ ἔκαυσαν τὴν ξυλικὴν, καὶ ἂν διαμείνωσιν οὕτως εἰσέτι ἀνενόχλητοι δὲν θὰ μείνῃ στέγη οὐχὶ διὰ νὰ στεγασθῶμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ νὰ στεγασῶμεν τὰ μικρὰ παιδία μας. Ἡ μικροτέρα οἰκία θὰ ἔχῃ οὐχὶ ὀλιγωτέρους τῶν εἴκοσι—τριάκοντα, οἵτινες δὲν σκέπτονται τὸ πῶς νὰ στεγασθῶσι καὶ νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὰς ἐπηρείας τῆς κακοκαιρίας, ἀλλὰ πῶς νὰ καταστρέψωσιν. Ὁ σκοπὸς τῶν εἶναι νὰ θύσωσι καὶ νὰ ἀπολέσωσι. Τριακοσίων καὶ πλέον λιρῶν ξυλικὴν ἦν εἶχομεν προητοιμασμένην διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς ἐκκλησίας, τὴν ἔκαυσαν ὅλην. Ἐκριζώνουσιν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας τὰς θύρας, τὰ παράθυρα, τὰ δολάπια, τὰ πλαίσια, τὰ δάπεδα, τὰς δοκοὺς καὶ πᾶν τὸ προστυχὸν ξύλον καὶ τὸ καίουν. Κάμνομεν τὰ παράπονά μας εἰς τοὺς ἀρχηγούς των, ἀλλ' ἀντὶ νὰ εἰσα-

κουσθώμεν καὶ εὐρώμεν ἀνακούφισίν τινα κακοποιούμεθα* καὶ εὐρίσκομεν χειρότερα.

» Εἶναι ἀληθές ὅτι ἀπὸ τοὺς Λαζοὺς ὑπέστημεν τὰ πάνδεινα, ὡς εἴπομεν, ὅταν ὅμως μετὰ τινος (15) ἡμέρας ἔφθασεν ὁ τουρκικὸς τακτικὸς στρατὸς εὐρομεν ἀνάπαυσιν. Οὐδεὶς εἰσήρχετο βίᾳ εἰς τὰς οἰκίας μας. Εἶχομεν μὲν ἀγγαρείας καὶ ἄλλα βάρη πολλά, οὐχ' ἦτιον ὅμως ἐσέβοντο τὰ ἱερά μας καθιδρύματα.

» Ἐν ὅσῳ διέμεινεν ἐνταῦθα ὁ τακτικὸς τουρκικὸς στρατὸς τὸ κωδωνοστάσιον ἤχει ἀνεμποδίστως, ἡ ἐκκλησία μας ἱεροῦργει τακτικῶς καὶ τὸ ἐλάχιστον παράπονόν μας εὐρίσκειν ἤχῳ εἰς τὰ ὄψια τῶν ἀρχηγῶν των, ἐνῶ τώρα ποῦ ἔχομεν ὁμόθησκον στρατὸν ἐλησμονήσαμεν τὰ θρησκευτικὰ μας καθήκοντα καθ' ὅτι δὲν ἔμειναν οὔτε ἐκκλησῖαι, οὔτε σχολεῖα. Καὶ φανερά καὶ λάθρα εἰσέρχονται εἰς τὰ σπίτια καὶ ἀρπάζουν τοὺς τε καρποὺς καὶ πᾶν τὸ ἐν αὐταῖς καὶ ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τοῦδε νὰ πεινώσιν.

» Ἐκβάλλουσι τὰς οἰκογενεῖας ἀπὸ τὰς ἐστίας των, αἵτινες διανυκτερεύουσι μὲ μικρὰ παιδία εἰς τὸ ὑπαιθρον καὶ ἐγκαθίστανται αὐτοί, ἀλλ' ἀντὶ νὰ προφυλάξωσιν αὐτάς, ξυλώνουν τὰ δάπεδα καὶ τὰς θύρας καὶ τὰς καιοῦσιν ἕως ὅτου τὰς ἀποστεγάσωσιν ἐντελῶς καὶ τότε ἀφήνοντες αὐτάς εἰσέρχονται εἰς ἄλλας καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

» Τὰ δεινὰ μας διὰ τοῦ καλάμου δὲν περιγράφονται καὶ ἔνεκα τούτου μὴ ἔχοντες ποῦ ἄλλοθι νὰ προσφύγωμεν, καταφεύγομεν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα καὶ παρακαλοῦμεν καὶ καθικετεύομεν νὰ ἐνεργήσητε, ὡς οἴδατε, ὅπου δεῖ, ἴσως εὐρώμεν ἔλεος, ἄλλως, ἔστω γνωστόν, ὅτι μετὰ τινος ἡμέρας μόνον ἡ μνήμη τοῦ χωρίου μας θὰ μείνη.

» Πεποιθότες ὅτι ἡ ἀσθενὴς ἡμῶν φωνὴ θέλει εὐρῆ ἤχῳ εἰς τὰ ὄψια τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος, διατελοῦμεν κατασπαζόμενοι τὴν ἀγλίαν αὐτῆς δεξιάν.

Ἐν Ἐξαμιλλίῳ τῇ 24ῃ Φεβρουαρίου 1913.

Οἱ ἱερεῖς

Παπανικόλαος

Οἱ διδάσκαλοι

Ν. Κ. Κουκούτσης

Π. Κ. Γιαννακάρης

Οἱ Μουχταροδημογέροντες

Στρατῆς Χατζῆ Γεωργίου

Στρατῆς Κ. Χατζῆ Στρατῆς

Χριστοφοράκης Χατζῆ Γεωργίου

Νικόλαος Χατζῆ Δημητρίου

» Ὁ Ὑμέτερος Ἐπίτροπος Σακελλάριος Π. Κωνσταντίνος βεβαιοῖ τὸ γνήσιον τῶν ὑπογραφῶν.

Ὅ,τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν Παιδεστῷ τῇ 4ῃ Ἰουνίου 1913

Ὁ Ἀρχιδιάκονος τῆς Α. Σεβασμιότητος

Κύριλλος Λαμπρινίδης»

Ἡ ἔλευσις τοῦ Βασιλέως Φερδινάνδου εἰς Παιδεστόν.

Ἡ περιγραφή αὕτη ἀνήκει εἰς ἀφήγησιν τοῦ τότε οὐχὶ αἰρετοῦ Δημάρχου Παιδεστοῦ Ἑλληνος Ἀριστοδήμου Μαργαριτώφ :

«Ἦτο θαυμάσιος καιρὸς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔφθασεν ἐπ' αὐτοκινήτου ὁ Τσάρος τῶν Βουλγάρων ἄνευ προειδοποιήσεώς τινος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἰδιαιτέρου του γραμματέως Φαναριώτου Ντόμπροβιτς καὶ τοῦ στρατηγοῦ Σάββωφ. Κατ' εὐθείαν μετέβη εἰς τὴν Καθολικὴν ἐκκλησίαν ὅπου μόνος προσυχήθη. Ὅλιγα λεπτά μετὰ τὴν ἄφιξίν του κατέφθανε πρὸ τῆς ρηθείσης ἐκκλησίας καὶ ἡ τὸν Δῆμον Παιδεστοῦ ἐκπροσωποῦσα τριμελὴς ἐπιτροπή, ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Μεγαλειότης του ἐπέβαινε τοῦ αὐτοκινήτου αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ ὁποῦοῦ δύο πελώρια ξύλινα μανουάλια παρὰ τῷ σωφὲρ τοποθετηθέντα, ἀντιπροσωπεύοντα σημαντικὴν ἱστορικὴν ἀξίαν καὶ δῶρον τοῦ καθολικοῦ ἱερέως, προσέδιδον κάτι τὸ παραδόξως ἀσύνηθες εἰς τὴν περίστασιν.

» Μετὰ μεγάλης προσηνείας ἤκουσε τὰς ὀλίγας τυπικὰς λέξεις τῆς Δημοτικῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις τῷ ἠύχθη τὸ «ὡς εὔ παρέστη» σφίξας δυνατὰ τὰς χεῖρας τῶν ἀποτελούντων αὐτήν, ἠὺχαρίστησε καὶ ἐγκαταλείψας τὸ αὐτοκίνητόν του, μετέβη πεζῇ μετὰ τοῦ πλήθους εἰς τὴν παρὰ τὴν παραλίαν κειμένην ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας Ρευματοκρατείας ἔνθα οἱ τάφοι τῶν Οὐγγῶν ὁπαδῶν τοῦ Ρακότση. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς τε μεταβάσεώς του καὶ ἐπιστροφῆς ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς προέβη εἰς ἐκδηλώσεις ὑπὲρ αὐτοῦ διαβλέπων ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Βουλγάρου Βασιλέως χριστιανὸν σύμμαχον.

» Ἡ ἐντύπωσις ἦν τοῦ ἐπροξένησεν ἡ Παιδεστὸς φαίνεται διὸ ὑπῆρξε μεγάλη καθότι κατερχόμενος πρὸς τὴν παραλίαν, ἐπὶ τέταρτον περίπου τῆς ὥρας παρέμεινε θαυμάζων τὸ λαμπρὸν θέαμα τῆς θαλάσσης ἐπὶ τοποθεσίας ὑπερθεν αὐτῆς, συνάμα δὲ ἠκούσθη εἰπῶν : «Ἡ πόλις σας εἶναι ἕνας ὥραϊος σμάραγδος ἐντὸς τῆς λάσπης.

Χρειάζεσθε τὸν κατάλληλον χρυσοχόον διὰ νὰ τὴν τοποθετήσῃ εἰς τὴν βιτρίναν ποῦ τῆς πρέπει».

» Μετὰ μεσημβρίαν ἡ Μεγαλειότης τοῦ ἐδέχθη καὶ πάλιν τὴν Δημοτικὴν Ἀρχὴν ἐπισήμως ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Ἀρμενίου συμπολίτου μας Ἀγκόποβιτς. Πρῶτος ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς προσεφώνησεν αὐτὸν βουλγαριστὶ ὁ μοναδικὸς βουλγαρίζων συμπολίτης μας Πέτρος Μπάϊκωφ. Ὡς φαίνεται ἡ συγκίνησις, ἦν ἡσθάνθη πρὸ τοῦ διαπεραστικοῦ βλέμματος τοῦ Βασιλέως τοῦ τὸν ἔκαμε νὰ χάσῃ τὴν συνέχειαν τῆς προσφωνήσεως. Εὐτυχῶς ὁ Βασιλεὺς ἦλθεν εἰς βοήθειάν του καὶ διακόπτων τῷ εἶπε: «Ξεύρω καλὰ παιδί μου τί θέλεις νὰ μὲ εἴπῃς, δὲν χρειάζεται νὰ τελειώσῃς ἐγὼ πάντως σὲ εὐχαριστῶ διὰ τὰ αἰσθηματὰ σου». Ἀμέσως μετὰ ταῦτα ὁ Ἀρμένιος δημοτικὸς ἀντιπρόσωπος ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν ἵνα ἡ Ραιδεστός παραμείνῃ ὑπὸ τὸ βουλγαρικὸν σκῆπτρον. Τῷ ἀπήντησεν ὁ Βασιλεὺς σκεφθεὶς ὀλίγον ὅτι τὸ τοιοῦτον δὲν ἐξηρτᾶτο μόνον ἀπὸ ἐκεῖνον καὶ προσέθεσεν αὐτολεξεῖ: «Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ τὴν Ραιδεστόν εἰς τοὺς Βουλγάρους». Τελευταῖος ὁ προσωρινὸς Δήμαρχος Α. Μαργαριτῶφ προσεφώνησε τὸν Βασιλέα γαλλιστί. Ἀπήντησεν εὐχαριστῶν καὶ προσέθεσε. «Πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν ἔχω ἀκούσει τὴν λέξιν Ζήτη καὶ σήμερον μὲ τὰς ἐκδηλώσεις τῶν Ἑλλήνων ἐνταῦθα ἔχω πολλὰς ἀναμνήσεις. Πρέπει νὰ ξεύρητε ὅτι πάντοτε ἐξετίμησα καὶ ἐκτιμῶ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν διότι εἶναι εὐφυῆς καὶ ἱκανός, συνάμα δὲ ἀγαπῶ πολὺ τὴν ὡραίαν σας γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐμελέτησα. Δὲν θὰ ἤθελα νὰ σᾶς ξεγδάρω τὰ αὐτιά σας μὲ τὴν κακὴν προφοράν, ἦν φυσικὰ ἔχω ὁμιλῶν τὴν γλῶσσαν σας, πάντως ὅμως θέλω νὰ σᾶς δώσω μίαν ἀπόδειξιν ὅτι περιστοιχίζομαι ἀπὸ ἀνθρώπους γνωρίζοντας τελείως τὴν ἑλληνικὴν καὶ γι' αὐτὸ θὰ παρακαλέσω τὸν κ. Ντόμπροβιτς ἵνα σᾶς δώσῃ δεῖγμα τῆς ἑλληνικῆς του γλωσσομαθείας». Πράγματι ὁ γραμματεὺς, ἀπόφοιτος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς, ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ἑλληνιστί.

» Ὁ Τσάρος τῶν Βουλάρων σχεδὸν ὀλόκληρον τὴν ὥραν τῆς συνεντεύξεως ταύτης τὴν διέθεσε συνομιλῶν προσηγέστατα μὲ τὸν ἀντιπροσωπεύοντα τὸν Δῆμον κ. Μαργαριτῶφ ἐνδιαφερθεὶς καὶ ἐρωτήσας πλεῖστα ὅσα ὡς περὶ ὑδρεύσεως τῆς πόλεως, φωτισμοῦ, ἐγκληματικότητος, ἐκπαιδεύσεως, διανοητικότητος τῶν κατοίκων, στατιστικῶν ἐμπορικῶν, περὶ προπαγάνδας Οὐνιτῶν καὶ Καθολικῶν κλπ.

» Αὐθημερὸν ἀνεχώρησε διὰ νὰ μὴ ἐπανίδῃ πλέον τὸ γλυκὺ τῆς Προποντιδῆς χρῶμα ὅπερ τόσῃ ἐντύπωσιν τῷ ἐνεποίησεν».

Ο ΔΗΜΟΣ ΠΑΙΔΕΣΤΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗΝ ΚΑΤΟΧΗΝ

Ὁ Δῆμος ὑπῆρξεν ἡ χριστιανικωτέρα πραγματοποίησις τῆς ἀνεξιθρήσκου ἀλληλεγγύης καὶ φιλαλληλίας. Οἱ Βούλγαροι στρατιῶται τόνον τρόπον ἐνέσπειρον, ἰδίως παρὰ τῷ τουρκικῷ λαῷ, ὥστε ἦτο ἀδύνατον εἰς μουσουλμᾶνον καὶ ἰδίᾳ μουσουλμανίδα νὰ μεταβῆ πρὸς ἐργασίαν εἰς τοὺς ἀγρούς. Συνέπεια τούτου ὑπῆρξεν ἡ μαστίσασα τὸν ἐργατικὸν μουσουλμανικὸν κόσμον πείνα, ἐὰν δὲ ἀπεσοβῆθησαν οἱ ἐξ αἰτίας θάνατοι, τὸ τοιοῦτον ἀποκλειστικῶς ὀφείλεται εἰς τὴν Δημοτικὴν ἀρωγὴν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐπειδὴ οἱ πόροι τοῦ Δήμου δὲν ἤρκουν νὰ θεραπεύσωσι τὰς ἐξαιρετικὰς τῶν μουσουλμάνων ἀνάγκας, ἐκτὸς τῆς τελείας ἐξαντλήσεως τοῦ Δημοτικοῦ Ταμείου, τρὶς ἐν διαστήματι ἑξαμήνου προέβη εἰς καταθλιπτικὸς ἐράνους μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν ἰδίᾳ Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων συλλέξας μηνιαῖα ποσὰ χιλιάδων λιρῶν χρυσῶν καὶ διαθέσας ἀποκλειστικῶς ταῦτα ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως τοῦ τουρκικοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ Βούλγαροι ἐν τῷ πολεμικῷ αὐτῶν προγράμματι περιελάμβανον καὶ τὴν κατεδάφισιν τῶν μὴ τελειῶς καινουργῶν οἰκῶν καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐν Τυρολόῃ ἐκρήμνισαν ὀκτακοσίας δέκα οἰκοδομάς, ἐν Παιδεστῷ ὅμως ὁ Δῆμος δι' ἀλλεπαλλήλων ἐγγράφων καὶ τηλεγραφημάτων, ἅτινα ἀπηύθυνεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν Βασιλέα τῆς Σόφιας, κατῶρθωσε ν' ἀποτραπῆ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τούτου ἐν Παιδεστῷ.

Ὁ Δῆμος Παιδεστοῦ διευθυνόμενος ὑπὸ χριστιανῶν μόνον κατὰ τὸ διάστημα τῆς βουλγαρικῆς κατοχῆς, κατῶρθωσε νὰ παραλάβῃ ἐκ τῆς λείας πολέμου ἦν εἶχον ὑπὸ τὴν κυριότητά των αἱ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ 80.000 χιλιόγραμμα διπυρίτου καὶ νὰ διαμοιράσῃ τοῦτον εἰς τοὺς τουρκικοὺς πληθυσμούς. Ἐμεσολάβησεν ἀποτελεσματικῶς ὑπὲρ ἐπιστροφῆς ὑπερτριάκοντα προκρίτων μουσουλμάνων ἀπελαθέντων πεζῆ εἰς Σαράντα Ἐκκλησίας, καὶ ἐν γένει τοιαύτην πατρικὴν μέριμναν ἐπεδείξαντο ὁ Δῆμος καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Παιδεστοῦ ὑπὲρ τῶν μουσουλμάνων, ὥστε οὐδὲν νὰ δικαιολογῆ τὰς αἰμοχαρεῖς διαθέσεις τῆς ἐπελθούσης τουρκικῆς κυριαρχίας.

ΑΝΕΞΗΓΗΤΟΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Μία επιστολή τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ θύματος.

«Ἐκθεσις δολοφονίας ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τοῦ Ἀρχιδιακόνου Δημητρίου Γιαννοπούλου ἔτων 42.

» Ἐν τῷ φαρμακείῳ τοῦ κ. Σάββα Γιαννοπούλου ἀδελφοῦ τοῦ δολοφονηθέντος, τῇ 12ῃ Ἰανουαρίου 1913 παρουσιάσθησαν δύο Βούλγαροι, ὁ δολοφόνος Μαρόζωφ Θεόδωρος ὁ ὅποιος κατεῖχε θέσιν Ὑποδιευθυντοῦ τῆς Τραπεζῆς «Βαλκάν» ἐν Ρουστουκίῳ καὶ Βασίλειος, δεκανεὺς τοῦ Ἴππικοῦ. Συνομιλήσαντες ἀναμεταξύ των ὁ Μαρόζωφ ἔλαβεν ὄπλον εἶδος «Μπρόβνικ» ἀπὸ τὸν σύντροφόν του Βασίλειον, ἀμέσως δὲ τὸ διηύθυνεν ἐναντίον τοῦ Διακόνου ἄνευ οὐδεμιᾶς αἰτίας, καὶ ἐδολοφόνησεν αὐτόν. Μετὰ τὴν δολοφονίαν συνελήφθησαν ὁ δολοφόνος καὶ ὁ σύντροφος αὐτοῦ, καὶ ἀνεκρίθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ Μιχαὴλ Μαντώφ, δικηγόρου ἐκπληροῦντος χρέη ἀνακριτοῦ, ὁ ὅποιος εἶπεν εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἀρχιδιακόνου «αἱ τοιαύτης φύσεως ὑποθέσεις θὰ ἐξετασθῶσι μετὰ τὸν πόλεμον». Οἱ δολοφόνοι ἀπεπειράθησαν νὰ δολοφονήσωσι καὶ τὸν ἀδελφὸν του Σάββαν. Ὁ ἀρχιδιάκονος ἀφῆκεν ἀπροστάτευτον μητέρα καὶ ἀδελφήν.

Ἐν Ραιδεστῷ τῇ 13ῃ Ἰανουαρίου 1913.

Ὁ ἀδελφὸς τοῦ δολοφονηθέντος

Σάββας Γιαννόπουλος

Φαρμακοποιὸς»

ΟΙ ΘΡΑΚΕΣ ΝΟΣΤΑΛΓΟΥΝ ΤΟ ΝΟΜΙΜΟΝ

ΤΟΥΡΚΙΚΟΝ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

Αἱ βουλγαρικαὶ ἀτιμώσεις καὶ σκληρότητες τάχιστα ἐξηνάγκασαν τοὺς Θρακικοὺς πληθυσμοὺς νὰ νοσταλγήσουν τὸ νόμιμον τουρκικὸν καθεστῶς. Οἱ δυστυχεῖς Θράκες ἐχαιρέτισαν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ συμμάχου καὶ χριστιανικοῦ στρατοῦ ὡς σύμβολον ἐλευθερίας καὶ εὐτυχίας, δὲν ἤργησαν ὅμως ν' ἀντιληφθῶσι πόσον ἠπατήθησαν.

Οἱ Βούλγαροι εὐθύς ἅμα κατέλαβον τὴν περιφέρειαν Ραιδεστοῦ—Ἡρακλείας—Μαλγάρων—Χαιριουπόλεως, ἠθέλησαν νὰ ἐργασθῶσι προπαγανδιστικῶς ὑπὸ τὴν διττὴν μορφήν τοῦ ἐκκλησιαστι-

κοῦ—ἐξαρχικῆς, σχισματικῆς—προσηλυτισμοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ διὰ τοῦ ἐκβουλγαρισμοῦ τῶν κατοίκων. Εἰς ὀλόκληρον τὴν ὡς ἄνω περιφέρειαν τῆς βουλγαρικῆς κατοχῆς μόνον εἰς τὸ χωρίον Γενῆ Τσιφλικ ὑπῆρχον σλαυόφωνοι τινὲς (¹) κάτοικοι μὴ ὑπερβαίνοντες τοὺς ἑκατόν, προσχωρήσαντες καὶ εἰς τὸ Βουλγαρικὸν Σχῆμα, οἵτινες ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ κατέστησαν θρασεῖς καὶ ἐζήτησαν νὰ ἀρπάσωσι τὰς περιουσίας καὶ τὰ ζῶα τῶν Ἑλλήνων κατοίκων πιέζοντες καὶ ἐκβιάζοντες αὐτούς, ὡς ἔπραξαν ἐναντίον τοῦ ὁμογενοῦς Χατζῆ Ἀθανασίου καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ὅπως προσεταιρισθῶσι τὰ κτήματά του.

Ἐν τούτοις ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι οἱ πληθυσμοὶ εἶναι βουλγαρικοὶ, ἐξηνάγκαζε τοὺς κατοίκους πολλῶν χωρίων ἐν οἷς τοὺς τοῦ Κιοσελέζ, νὰ ἀποδημήσωσιν εἰς Βουλγαρίαν! Εἶναι δὲ προφανὲς ὅτι οἱ Βούλγαροι προβλέποντες τὴν ταχεῖαν ἀποχώρησίν των ἐκ Θράκης ἐσκόπουν νὰ δημιουργήσουν μετακίνησιν πληθυσμῶν ἐκ Θράκης πρὸς τὴν Βουλγαρίαν ἵνα προτάξωσιν ἀκολούθως τὸ ἐπιχειρήμα ὅτι οἱ Θρακικοὶ πληθυσμοὶ ἐγκαταλείπουν τὴν Θράκην, φεύγοντες τὴν τουρκικὴν κακοδιοίκησιν.

Οἱ Βούλγαροι ἐξωθοῦν τοὺς Τούρκους κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ «συμμαχικὴ» συμπεριφορὰ τῶν Βουλγάρων εἶχεν ἤδη τελείως ἐξατμισθῆ. Οἱ Θράκες εὐρεθέντες μεταξὺ σφύρας καὶ ἄκμωνος, μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Τούρκων, ἠπόρουν περὶ τοῦ πρακτέου. Ἀντελαμβάνοντο ὅτι τὸ βουλγαρικὸν καθεστῶς ἦτο τελείως προσωρινὸν καὶ διέβλεπον ὅτι τάχιστα οἱ Τούρκοι θὰ ἐπανήρχοντο ὅπως ἀσφα-

1. Ὁ Ἑρρίκος Κήπερ ἐν τῷ Ἐθνοκρατικῷ Χάρτη—Βερολίνον 1878—σημειοῖ τὰ ἑξῆς: «Αἱ Βουλγαρικαὶ ἀποικίαι τῆς Θράκης οὐδόλως ἐπιβληθεῖσαι μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς χώρας ταύτης, ἀντιθέτως ὑπέστησαν τὴν ἑλληνικὴν ἐπιρροήν». Ὁ Κήπερ ἀναφέρει ὅτι μόνον εἰς τὴν Στράντζαν ἐν τῇ Νοτιοανατολικῇ Θράκῃ ὑπάρχουσι Βούλγαροι τινές. Κατὰ τὸν ἐθνογραφικὸν Χάρτην τοῦ Ἀμί Μπουέ, οὐδεὶς Βούλγαρος ὑπάρχει ἐν τῷ Νομῷ Ραιδεστοῦ.

Κατὰ τὸν Ἐθνογραφικὸν Χάρτην τοῦ Λεγιάν μόνον εἰς τὴν ὄρεινὴν περιφέρειαν τῆς Στράντζας ὑπῆρχον ἑκατοντάδες τινὲς Βουλγάρων. Ἐπίσης καὶ κατὰ τὸν χάρτην τοῦ Ρεκλούς.

Κατὰ τὸν Ἐθνογραφικὸν Χάρτην τοῦ Ἴρμπι οὐδεὶς Βούλγαρος ὑπάρχει ἐν τῷ Νομῷ Ραιδεστοῦ.

Κατὰ τὸν Ἐθνογραφικὸν Χάρτην τοῦ Σύνβει εἰς τὴν Στράντζαν ὑπάρχουν Ἑλληνοβούλγαροί τινες.

λῶς ἀντεκδικηθῶσιν. Ἄλλ' οἱ Βούλγαροι θὰ εἶχον ἤδη ἀναχωρήσει, ἰθαγενεῖς βουλγαρικοὶ πληθυσμοὶ δὲν ὑπῆρχον καὶ μόνον τὰ μαρτυρήσαντα στήθη τῶν Ἑλλήνων θὰ ἐδέχοντο τὰ νέα κτυπήματα τῆς εἰμαρμένης. Ἄλλὰ καὶ ἂν ὑπῆρχον κάτοικοι Βούλγαροι, βεβαίως οἱ παλινοστοῦντες Τούρκοι δὲν θὰ ἐστρέφοντο κατ' αὐτῶν. Καὶ δὲν πρόκειται περὶ ἀπλῆς γνώμης. Εἶναι ἐπισήμως ἀποδεδειγμένον ὅτι αἱ Βουλγαρικαὶ Ἀρχαὶ Ραιδεστοῦ ὑπέδειξαν ἐμπιστευτικῶς εἰς ἐπισήμους Τούρκους, φανατικούς μισέλληνας, ὅτι *δύναται νὰ κτυποῦν τοὺς Ἕλληνας* δῆθεν ἀμυνόμενοι καὶ ἂν δὲν ἔχουν ὄπλα, ἢ *Βουλγαρικῇ Διοίκησιν θὰ προμηθεύσῃ κρυφίως εἰς αὐτούς*. Ὁ κοινὸς ἐχθρὸς διὰ τοὺς Τούρκους καὶ Βουλγάρους ἦτο ὁ Ἕλλην. Αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ἐξοντωθῇ. Αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ἐξαφανισθῇ τῆς Θράκης. Αἱ ἐπιθέσεις ἀτάκτων Τούρκων κατὰ τῶν ἑλληνικῶν χωρίων τῆς περιφέρειας Ραιδεστοῦ, Τσανακτοῆ, Σιμιτλῆ καὶ Σελτζικιοῦ, ἐγένοντο τῇ ὑποδειξί τῶν Βουλγαρικῶν Ἀρχῶν.

Ἄθλοι Ἀρμενίων.

Ἐν τῇ ὁδῷ Ραιδεστοῦ—Μαλγάρων, ἄτακτοι Τούρκοι συλλαβόντες ἄμαξαν μεταφέρουσαν Ἀρμενίους ταξειδιώτας ἐλήστευσαν αὐτούς ('). Οἱ Ἀρμένιοι τῶν Μαλγάρων παρορμηθέντες ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ Βουλγάρου Διοικητοῦ καὶ ἐξοπλισθέντες παρ' αὐτοῦ καὶ συνοδευόμενοι ὑπὸ τινῶν Βουλγάρων στρατιωτῶν, ἐπέδραμον κατὰ τινῶν τουρκικῶν χωρίων τῆς περιφέρειας Μαλγάρων καὶ ἐλεηλάτησαν τὰς

1. Αἱ λέξεις «Ἀρμένιοι» καὶ «Σφαγὴ» ἀπέβησαν σχεδὸν συνώνυμοι. Ἡ πολιτικὴ τῶν Τούρκων ἔναντι τῶν Ἀρμενίων εἶχεν ὡς βάσιν πάντοτε τὴν ἐξόντωσιν τῶν δευτέρων, διότι Ἀσιατικὸς Λαὸς αὐτὸς προσεχώρησεν εἰς τὴν Γρηγοριανὴν Ἐκκλησίαν. Τῷ 1860 ἐδόθη εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἓν εἶδος Συντάγματος ὅπως δικηθῇ κατόπιν προσπαθειῶν τῶν Ἀρμενίων διατελούντων εἰς μεγάλας καὶ ἐμπιστευτικὰς θέσεις παρὰ τοῖς Σουλτάνοις. Ἀκολούθως αἱ Συνθήκαι τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ Βερολίνου ἀφιέρωσαν ἀκαδημαϊκὰ ἄρθρα τινὰ ὑπὲρ τῶν Ἀρμενίων, παρειρηθῆ δὲ καὶ ἡ ἐπέμβασις τῆς Ἀγγλικῆς διπλωματίας ὑπὲρ τῶν Ἀρμενίων. Ἄλλ' αἴφνης ἡ Ρωσσία ἐνδιαφερομένη διὰ τὴν ὑπερκαυκασίαν πολιτικὴν τῆς, πιέζει τοὺς Ἀρμενίους οἵτινες, ὅπως ἀπαλλαγῶσι τῶν ὀνύχων τῆς Ἄρκτου τοῦ Βορρᾶ, συνομωτοῦν κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου III. Ἐπακολουθεῖ ἡ πολιτικὴ τῶν διωγμῶν καὶ τῶν σφαγῶν τῶν Ἀρμενίων ὑπὸ τῶν Σουλτάνων. Αἱ σφαγαὶ τῆς Ἀμησοῦ—Αὐγουστος, Σεπτέμβριος 1894—ἐπλήρωσαν φρίκης τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Εὐρώπης, ἥτις ἠθέλησε νὰ ἐπέμβῃ, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσε. Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον 1895 λαμβάνουν χώραν σφαγαὶ Ἀρμενίων ἐν αὐτῇ τῇ

οἰκίας αὐτῶν. Μάλιστα εἰς τὸ χωρίον Δεβελή-Ίντιση ἐγύμνωσαν τὴν κατοικίαν τοῦ εὐπόρου Χότζα καὶ ἀκολούθως ἐκρεοῦργησαν αὐτόν.

Ἡ συνεργασία τῶν Ἀρμενίων μετὰ τῶν Βουλγάρων πολλαχοῦ ἐξεδηλώθη. Ἐκοινολογεῖτο δὲ ὅτι ὁ Ἀρμένιος Ἐπίσκοπος ὅστις εἶχε καταφύγει εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἔστειλεν ὁδηγίας πρὸς τοὺς ἐν Μαλγάρους καὶ Ραιδεστῷ Ἀρμενίους ὅπως συμπράττουν μετὰ τῶν Βουλγάρων εἰς τὰς κατὰ τῶν Τούρκων καὶ Ἑλλήνων ἐνεργείας.

Πλὴν δὲν ἤργησαν καὶ οἱ πρόκριτοι Ἀρμένιοι νὰ διαβλέπουν ἐγγύς τὴν ἡμέραν τῆς παλινοστήσεως τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας. Καὶ διὰ μουσικῆς συνεργασίας μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Μητροπόλεως, τοῦ Καδῆ, ἀναπληροῦντος τὸν ἀπουσιάζοντα Μουφτὴν καὶ τῶν Τούρκων προκρίτων, ἐπεζήτησαν νὰ φαίνωνται ὅτι δὲν ἐγκρίνουν τὴν πολιτείαν τῶν κατεχόντων τὴν Θράκην βουλγαρικῶν στρατευμάτων, ἢ διαγωγῇ τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἀπαισία.

Ποῖαι αἱ μέθοδοι τῶν Πολιτικῶν Ἀρχῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Βούλγαροι ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἐκ Θράκης ἀποχώρησιν των, κατεγίνοντο εἰς τὴν περισυλλογὴν καὶ τὴν μετακόμισιν ὄλων τῶν ἐπίπλων τῶν δημοσίων ἰδρυμάτων. Τὸ διοικητήριον, τὰ νοσοκομεῖα, οἱ στρατῶνες ἀπεγυμνοῦντο τῶν ἐπίπλων, θυρῶν, παραθύρων, δαπέδων, ἀντλιῶν καὶ μέχρι τῶν μαρμαρίνων δαπέδων ἀκόμη. Πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατὸν νὰ μεταφερθῇ ἠρπάζετο καθὼς καὶ τὰ εὐτελέστερα τῶν πραγμάτων.

Ἐκ παραλλήλου ἡ Βουλγαρικὴ Πολιτικὴ Διοίκησις ὑπῆρξεν ἀνταξία τῆς φήμης της. Ἀνεκινοῦντο παλαιαὶ δίκαι καὶ παρελαμβάνοντο μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ διαφιλονεικούμενα ἀπὸ τῶν Τραπεζῶν. Πάντες οἱ καταστηματάρχαι ἐξηναγκάσθησαν νὰ ἀναρτήσωσι βουλγαρικὰς ἐπιγραφάς. Οἱ παντοπῶλαι, οἰνοπῶλαι καὶ λοιποὶ ἐπιτηδευματῖαι, ἐξηναγκάσθησαν νὰ προκαταβάλωσιν μεγάλα ἐπιτηδεύ-

---

Κων/πόλει. Κατὰ τὸν Νοέμβριον, Δεκέμβριον τοῦ 1895 ἐπακολουθοῦν αἱ μεγάλαι σφαγαὶ τῶν Ἀρμενίων ἐν τῇ Πρωτευούσῃ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Κατὰ τὸ 1896 λαμβάνουν χώραν σφαγαὶ Ἀρμενίων εἰς τὸ Βάν καὶ ἐν Κων/πόλει τὸ περίφημον ἐπεισόδιον τῆς Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς μεθ' ὃ διεπράχθησαν ἐκ νέου σφαγαὶ Ἀρμενίων. Ἡ σειρά τῶν σφαγῶν αὐτῶν ἔδωκεν εἰς τὸν Σουλτᾶνον Ἀβδοῦλ Χαμίτ τοὺς τίτλους «Σουλτᾶνος Δολοφόνος», «Ἐρυθρὸς Σουλτᾶνος». Εὐτυχῶς ἡ Ἀγγλικὴ διπλωματία ἐπενέβη ἐναργέστερον καίτοι ἡ Γαλλικὴ πολιτικὴ ἠθέλησε νὰ ἐφαρμώσῃ τὸν ὄρον τῆς «ἀκεραιότητος» τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

ματα. "Όσοι Τοῦρκοι ἔφυγον ἐγκαταλείψαντες τοὺς ἀγρούς των μετὰ τῆς σπορᾶς, δὲν ἐπετράπη νὰ θερίσωσι δι' ἀντιπροσώπων. Τὴν συγκομιδὴν ἔλαβον οἱ Βούλγαροι. Πάντες οἱ γεωργοὶ ἐπλήρωσαν δεκάτην. Οἱ χωρικοὶ οἵτινες ἔφερον ἐκ τῶν κήπων καὶ ἀγρῶν τὰ προϊόντα των εἰς τὴν πόλιν πρὸς πώλησιν, ἐξηναγκάζοντο νὰ πληρώνουν διαπύλια ποσὰ ἐνίοτε διπλάσια τῆς τιμῆς τοῦ προϊόντος. Τοιούτοτρόπως διεκόπη πᾶσα μεταφορὰ τροφίμων εἰς τὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις. Ἐκ Ραιδεστοῦ οὐδὲν ἀτμόπλοιον ἠδύνατο ν' ἀναχωρήσῃ πρὶν ἢ οἱ ἐπιβάται πληρώσωσι διὰ τὴν ἀποβίβασιν ἢ ἐπιβίβασιν των.

Ἡ τοιαύτη τακτικὴ τῶν βουλγαρικῶν Πολιτικῶν Ἀρχῶν δὲν ἤργησε νὰ φέρῃ τοὺς Θρακικοὺς πληθυσμοὺς εἰς ἀπόγνωσιν, πλεῖστοι δὲ εἶχον ἀπόφασιν ν' ἀναχωρήσωσι καὶ θὰ ἔκαμνον τοῦτο ἂν οἱ Βούλγαροι τοῖς ἐπέτρεπον νὰ πωλήσωσι τὰς ἀκινήτους αὐτῶν περιουσίας καὶ νὰ μεταφέρωσι τὰ κινητά. Πρὸ παντὸς οἱ Βούλγαροι ἠδιαφόρουν διὰ τὴν τιμὴν τῶν Ἑλλήνων κατοίκων. Γεγονότα, ὡς τὸ κάτωθι ἀναφερόμενον, ἐλάμβανον χώραν καθημερινῶς. Οἱ δρᾶσται αὐτῶν συνέχιζον τὰς βδελυγμίας των διότι παρέμενον ἀτιμώρητοι.

Τὴν 26ην Ἰουνίου 1913 κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας, δέκα πέντε Βούλγαροι στρατιῶται ἐξεβίασαν ἐν Χρυσαμπέλῳ (Κουμβάῳ) τὴν οἰκίαν τοῦ Γεωργίου Ζωγράφου καὶ πολλὰς ἄλλας ἀνηκούσας εἰς προύχοντας καὶ τὴν τοῦ Χριστοδούλου Παλαιολόγου ἐπὶ τῆς συζύγου τοῦ ὁποίου ἠσέλησαν ἕξ ἕξ αὐτῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἀτυχοῦς συζύγου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῆς, τοὺς ὁποίους ἐφυλάκισαν διότι «ἐφάνησαν δύστροποι εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ἀρχῆς».

Οἱ Βούλγαροι ἀνάξιοι τῆς δοθείσης ἐντολῆς.

Αἱ μέθοδοι καὶ ἡ τακτικὴ τῶν βουλγαρικῶν Πολιτικῶν Ἀρχῶν ἀπέδειξαν ὅτι ὁ Δυτικὸς πολιτισμὸς οὐδόλως ἐπηρέασε τὰ τέκνα τοῦ Κρούμου. Οἱ Βούλγαροι ἀνεπίδεκτοι μαθήσεως καὶ προόδου ὑπῆρξαν βάρβαροι ἐν μέσῳ τοῦ Θρακικοῦ περιβάλλοντος, ὑπερ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἦτο κατὰ πολὺ πολιτισμένον τῶν ἐκ Σόφιας δορυκτητόρων.

Οἱ Βούλγαροι ἦλθον εἰς Θράκην σταυροφόροι, σημαιοφόροι τοῦ πολιτισμοῦ, διώκται τῶν βαρβάρων Ὀσμανλιδῶν.

Οἱ Βούλγαροι ἔφυγον ἐκ Θράκης μετ' ὀλίγων μηνῶν ὀδυνηρὰν στρατιωτικὴν κατοχὴν, ἀποδειχθέντες ἀνίκανοι νὰ διοικήσουν, ἄρπαγες, βιασταί, καταχρασταί, ἀσεβεῖς τυμβωρύχοι, κτηνάνθρωποι.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὸν Συμμαχικὸν Βαλκανικὸν πόλεμον διεξήγαγον μάχας καὶ ἐκέρδισαν νίκας οὐχὶ μικρὰς σημασίας, ὡς

εἶναι ἢ τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Ἀρκαδιουπόλεως, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ στρατηγοῦ Σάββωφ. Ὑπῆρξαν ὅμως ἀνίκανοι νὰ διοικήσωσιν ἔστω καὶ προχείρως καὶ στοιχειωδῶς τὰς στρατιωτικῶς κατεχομένης χώρας. Ἀμαθεῖς, ἀπολίτιστοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χωρικοί, ὑπῆρξαν κατώτεροι τῆς ἐντολῆς τὴν ὁποῖαν ἀνέλαβον ὑπὸ τῆς Βαλκανικῆς Συμμαχίας.

Ἐν συμπεράσματι διαπιστοῦται κατὰ τὸν πανηγυρικώτερον τρόπον ὅτι ἡ κάθοδος τῶν Βουλγάρων εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ τοὺς ἀπεγύμνωσε τελείως ἀπὸ ἀπόψεως ἔθνισμοῦ καὶ πολιτισμοῦ. Διότι ἐὰν ὑφίστατο καὶ κάποια ἰδέα περὶ τῆς μαχητικότητος τοῦ στρατοῦ των καὶ τῆς ὀργανώσεως τοῦ κράτους των, αὕτη κατέπεσε μὲ τὴν σύγκρισιν τοῦ περιβάλλοντος, εἰς ὃ εὐρέθησαν, τῆς ἀπὸ πάσης πλευρᾶς δηλαδὴ ἀνωτερότητος τοῦ Θρακικοῦ πληθυσμοῦ εἰς ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐκδηλώσεις.

Ὁ στρατὸς των ἀπὸ ἀπόψεως ἐμφανίσεως, ἐνδυμασίας, ὀπλισμοῦ καὶ ἐπιμελητείας ἐνεφάνισε μωσαϊκὸν καὶ ἕνα οἰκτρὸν φαινόμενον ἐλλείψεως καὶ ἀνεπαρκειᾶς ἐφοδίων καὶ μέσων ἑνὸς συγχρονισμένου στρατοῦ.

Αἱ ποικίλαι στολαὶ του, ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ πενιχρὸς ἱματισμὸς τῶν ἐθελοντῶν του, ἡ ἔλλειψις ἀρβυλῶν ἢ ὑποδημάτων καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτῶν ἀπὸ τὰ γνωστὰ πέδιλα (γουρουνοτσάρουχα) καὶ ὁ οὐχὶ ὁμοίομορφος ὀπλισμὸς των, ἀντὶ νὰ ἐμπνέουν φόβον ἢ θαυμασμόν, προεκάλουν δυσμενῆ σχόλια, οἶκτον καὶ θυμηδία.

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ ἀντιλαμβάνομενοι τὴν τοιαύτην θλιβεράν ἐντύπωσιν, ἦν προεκάλει ὁ στρατὸς των εἰς πᾶν βῆμά του, προσεπάθουν νὰ δικαιολογηθοῦν ὅτι, λόγῳ τῶν ἀναπεπταμένων μετώπων, ὁ τακτικὸς στρατὸς ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς ἐπίκαιρα σημεῖα καὶ ἡ κατοχὴ τῆς Θράκης ἀνετέθη εἰς ἔθνοφύλακας ἢ ἀτάκτους. Ἀκριβῶς τοῦτο ἐστρέφετο κατὰ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς ὑπαίθρου, διότι οἱ περίεργοι καὶ αὐτόκλητοι αὐτοὶ ἐλευθερωταὶ προέβαινον εἰς παντὸς εἶδους αὐθαιρεσίας, πιέσεις, φόνους, καταδυναστεύσεις, ληστείας καὶ διαρπαγὰς. Ἡ ἔλλειψις ἐπιμελητείας τοὺς ἠνάγκαζε νὰ καταφεύγουν εἰς ἀθρόας ἐπιτάξεις ἀγαθῶν τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας, ἔναντι τῶν ὁποίων ἐξέδιδον ἀποδείξεις ἀσφραγίστους ἄνευ στελεχῶν, τὰς περιφήμους καὶ ὀνομαστάς *ράσπισιες*, αἵτινες, ἐγένετο ἀμέσως ἀντιληπτὸν ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἐκδόσεώς των, ὅτι οὐδέποτε ἐπρόκειτο νὰ ἐξαργυρωθῶσιν. Ἐπειδὴ μάλιστα ἐγράφοντο εἰς τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν, οἱ ἀπογυμνούμενοι τῶν ἀγαθῶν των ἰδιοκτῆται, δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ ἀναγνώσουν τὸ πε-

ριεχόμενον τῶν ἀποδείξεων τούτων, ὅταν δὲ εὕρισκον τρόπον ἀναγνώσεως αὐτῶν ἕμενον κατάπληκτοι πρὸ τοῦ περιεχομένου, ὅπερ ἦτο τελείως ἄσχετον μὲ τὴν πραγματικότητα. Ὑπῆρξαν περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας, ὁ ἐκδίδων τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν ἐπιτάξεως κατώτερος ἀξιωματικὸς ἢ ὁμαδάρχης ἔγραφεν ἐν αὐτῇ: «Γὼν κομιστὴν τοῦ παρόντος νὰ τὸν κακοποιήσετε καὶ νὰ τὸν περιποιηθῆτε ἀναλόγως». Ἐὰν μάλιστα ἀνέφερον καὶ ἀριθμοὺς βάρους ἢ ποσῶν τῶν ἐπιταχθέντων ἐμπορευμάτων, οἱ μὲν ἀριθμοὶ ἦσαν ἀκριβεῖς ἀλλὰ ὠριζον τοὺς ραβδισμοὺς ἢ τὰς ἡμέρας φυλακίσεως ἢ κακώσεως τοῦ κατόχου τῆς ἀποδείξεως.

Εἶναι περιττὸν νὰ προστεθῆ ὅτι, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὐδεμία ἀποζημίωσις κατεβλήθη παρὰ τοῦ βουλγαρικοῦ κράτους διὰ τὰς γενομένας παρὰ τοῦ στρατοῦ του ἐπιτάξεις, ἐὰν δὲ τοῦτο συνέβη σποραδικῶς εἰς περιπτώσεις τινὰς γνησίων ὑπογραφῶν καὶ σφραγίδων στρατιωτικῶν μονάδων, ἐπετεύχθη κατόπιν δικαστικοῦ ἀγῶνος ἢ ἰδιαιτέρων συμφωνιῶν μετὰ ἐπιτηδείων μεσαζόντων Βουλγάρων, οἵτινες ἐκαρποῦντο τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀποζημιώσεως.

Ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς ἐφιλοξενεῖτο διὰ τῆς βίας εἰς μὲν τὰ χωρία εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἀγροτῶν, εἰς τὰς πόλεις ὅμως ἐντὸς τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν σχολείων καὶ τῶν δημοσίων καταστημάτων, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἦτο ἀφάνταστος ἡ προξενουμένη καταστροφή, διότι, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ παρόντος ἀνεφέραμεν, οἱ...εὐγενεῖς φιλοξενούμενοι ἔφθανον μέχρι χρησιμοποίησεως τῶν ξυλίνων δαπέδων καὶ θυρῶν πρὸς θέρμανσιν των κατὰ τὸν χειμῶνα!! Ὁ διευθυντὴς τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς Παιδεστοῦ χαρακτηριστικῶς διηγεῖτο ὅτι ἡ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Τραπεζῆς ἐγκατασταθεῖσα βουλγαρικὴ φρουρὰ ἀφῆκε τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς της εἰς ἀκαθαρσίας καὶ μόλυνσιν τῆς ἀτμοσφαιρας ἐπὶ πολλοὺς μῆνας καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν της, καὶ μεθ' ὅλα τὰ δραστικὰ μέσα καθαριότητος, ἅτινα ἐχρησιμοποίησεν ἡ Τράπεζα διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἀφόρητον δυσοσμίαν.

Διότι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Κρούμου κατεῖχοντο ἀπὸ γενικὴν ἀντιπάθειαν καὶ εὕρισκοντο εἰς ἐχθρικὰς σχέσεις μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς καθαριότητος, μὴ τολμῶντες οὔτε τὴν προξενουσαν εἰς αὐτοὺς ἔκπληξιν εἰς τὸ ἀντίκρουμά της θάλασσαν νὰ χρησιμοποιήσουν πρὸς καθαρισμόν τοῦ σωματικοῦ των ρύπου, ἴσως διότι ἐφρόνουσιν ὅτι, ἔπρεπεν οὗτος νὰ μὴ ὑστερῇ τοῦ ψυχικοῦ των τοιούτου.

Ἄλλὰ καὶ οἱ εὐάριθμοι πολιτικοὶ ὑπάλληλοι, οἵτινες ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς πόλεις, ἐπαρουσίασαν ἀξιοθρήνητον φαινόμενον κατωτερότητος καὶ ἐλλείψεως στοιχειωδῶν κοινωνικῶν καὶ κοσμικῶν προσόντων. Τοῦτο δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Παιδεστον, ἐκτὸς σπανίων

ἐξαιρέσεων, ἐνῶ κατεβλήθη προσπάθεια εἰς τὴν παραλιακὴν αὐτὴν ἀνθοῦσαν πόλιν νὰ ἀποσταλῆ ἐκλεκτικῶς ἢ πλεόν προηγμένη μερὶς τῶν τε ἀξιωματικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων.

Ὁ καθηγητὴς, Νομάρχης Ραιδεστοῦ, ἐδανείσθη ὑψηλὸν πῖλον διὰ νὰ ἐμφανισθῆ εἷς τινα δοξολογίαν, τοῦ ὑψηλοῦ ὅμως πῖλου δὲν ἐγένετο κατάλληλος προσαρμογὴ πρὸς τὴν λοιπὴν περιβολὴν τοῦ ἀνωτάτου τούτου λειτουργοῦ τοῦ βουλγαρικοῦ κράτους.

Οἱ εὐτυχῶς προσωρινοὶ οὗτοι ἐπισκέπται ἔμμενον κατάπληκτοι πρὸ τῆς κοινωνικῆς καὶ κοσμικῆς προόδου τῆς Ραιδεστοῦ, κατεβρόχθιζον μὲ βουλιμίαν τὰ προσφερόμενα εἰς αὐτοὺς κατὰ τὰ παρατιθέμενα γεύματα εὐγεστα ἐδέσματα καὶ ἐξέφραζον τὸν θαυμασμόν των διὰ τὴν μαγειρικὴν καὶ εὐρωπαϊκὴν ἐπίπλωσιν τῶν οἰκῶν, αἵτινες ἐξηναγκάζοντο νὰ τοὺς φιλοξενοῦν.

Καραβάνια ὀλόκληρα βωδαμαξῶν μετέφερον τὰ λάφυρα πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, δὲν περιωρίζοντο δὲ μόνον εἰς τὰ πολυτελεῆ καὶ ἀξίας εἶδη, ἀλλ' ἔφθανον μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀποκομίζουσι σωλήνας θερμαστρῶν καὶ λευκὰ μάρμαρα ἀποχωρητηρίων, ἵνα χρησιμοποιοῦσιν ταῦτα εἰς τὰς οἰκίας τῆς πρωτευούσης των.

Ἐάν οἱ Βούλγαροι ἐφαντάζοντο ὅτι θὰ συνήντων τοιαύτην ἐξέλιξιν καὶ ἀνωτερότητα πολιτισμοῦ εἰς ὀλόκληρον τὴν Θράκην καὶ ἐάν ἐκυβερνῶντο μὲ σύνεσιν καὶ φρόνησιν καὶ ἔχοντες συναίσθησιν τῆς ἰδικῆς των μηδαμινότητος, θὰ ἀπέφευγον νὰ ἐμφανισθοῦν, τοῦλάχιστον εἰς τὰς πόλεις, διὰ νὰ μὴ γίνῃ τόσον αἰσθητὴ ἢ προκληθεῖσα σύγκρισις καὶ διὰ νὰ μὴ καταπέσῃ τόσον ἀδόξως ὁ θρῦλος τῆς κομπορρήμονος καὶ πεφυσιωμένης προπαγάνδας των, εἰς ἣν ἐστήριζον τὴν ἐθνολογικὴν των ἐπικράτησιν.

Ὡσάν νὰ μὴ ἔφθανον αἱ ἱστορικαὶ ἀποδείξεις περὶ τῆς βαρβάρου καταγωγῆς των, ἢ προσωρινὴ κατοχὴ τῆς Θράκης ἦλθε νὰ ἐπισφραγίσῃ μὲ ἀκαταμάχητον πραγματικότητα τὸ γεγονός ὅτι τὰ μετέπειτα ἔτη τῆς συγκροτήσεώς των εἰς κράτος δὲν ἴσχυσαν νὰ τοὺς μετεκπαιδεύσουν καὶ νὰ μεταβάλλουν τὴν παλαιάν των ἱστορίαν καὶ ἀπέδειξαν ὅτι, κατὰ λάθος ἢ Βουλγαρία εὐρέθη μεταξὺ τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης.

Φαίνεται ὅτι τὰ ἔθνη καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ μὲ τὴν πάροδον τῶν αἰῶνων διατηροῦν τὰ ἔνστικτα τῆς ἱστορικῆς ἀρχικῆς των προελεύσεως καὶ ἐξορμήσεως.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

ΚΑΙ ΕΚΚΕΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ — ΝΕΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΜΦΩΝΑ
ΜΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΝΕΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΟΜΙΤΑΤΟΥ

ΕΜΠΙΡΗΣΜΟΙ — ΔΙΑΡΠΑΓΑΙ — ΛΗΣΤΕΥΣΕΙΣ — ΦΟΝΟΙ

Ἦτο ἡ 1η Ἰουλίου τοῦ 1913. Ἀκόμη δὲ αἱ πολιτικαὶ βουλγαρικαὶ ἀρχαὶ Ραιδεστοῦ δὲν εἶχον ἀποσυρθῆ τῆς πόλεως, ὅτε εἰς τὰ ἀνοικτὰ τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ ἐφάνησαν τρία τουρκικὰ πολεμικά. Ἦρχοντο αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ, συνοδευόμεναι ὑπὸ στρατοῦ ἵνα ἀνακαταλάβουν τὴν πόλιν.

Εἰς τὴν προκυμαίαν πλήθη λαοῦ, εἴτε ἐκ φόβου κινούμενα, εἴτε ἐκ τῆς ζωηρᾶς ἐπιθυμίας ν' ἀπαλλαγῶσι τῶν Βουλγάρων, ἀνέμενον τὴν προσέγγισιν τῶν πλοίων καὶ τὴν ἀποβίβασιν τῶν Τούρκων.

Εἰς τὸ Διοικητήριον παρευρίσκοντο ὁ Βούλγαρος Νομάρχης, ὁ γραμματεὺς του καὶ ὁ Λιμενάρχης, ὅπως παραδώσωσι διὰ πρωτοκόλλου τὴν πόλιν. Εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Βουλγάρου Νομάρχου συνήλθον καὶ οἱ Πνευματικοὶ Ἀρχηγοὶ μετὰ τῶν Δημογερόντων καὶ οἱ Πρόξενοι μετὰ πλείστων προκρίτων ὅπως παραστῶσιν εἰς τὴν ὑπογραφὴν τοῦ πρωτοκόλλου τῆς παραδόσεως.

Ἄμα τῇ ἀγκυροβολίᾳ τῶν πολεμικῶν, ἀπεβιβάσθη ὁ ὑπολογαγὸς Χατζῆ-Σαμῆ-βέης, ὅστις ἀμέσως διέταξε τὴν ὑποστολὴν τῆς βουλγαρικῆς σημαίας καὶ τὴν ἔπαρσιν τῆς τουρκικῆς. Ὁ Βούλγαρος Νομάρχης προσεφώνησε τὸν Τοῦρκον ἀξιωματικὸν καὶ προέτεινε τὴν ἄμεσον σύνταξιν τοῦ πρωτοκόλλου παραδόσεως. Ὁ Σαμῆ-βέης ἀπήντησεν ὅτι ἡ Ραιδεστός κατελήφθη διὰ τῆς ἐνόπλου δυνάμεως βίᾳ, διότι εἶχεν ἤδη παρέλθῃ ἡ ταχθεῖσα ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως προθεσμία. Ἐν τῷ μεταξύ προσήλθε καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἀνακατοχῆς συνταγματάρχης Ἑσρέφ-βέης. Ὅτε ὁμοῦς ὁ Βούλγαρος Νομάρχης ἤρχισε νὰ τὸν προσαγορεύῃ, ὁ Τοῦρκος συνταγματάρχης ἐκάθησε, ἦναψε σιγάρον καὶ εἰρωνικῶς προσητένιζε τὸν ἀγορεύοντα. Εὐθύς δὲ ὡς οὗτος κατέληξε νὰ ζητήσῃ τὴν ὑπογραφὴν πρωτοκόλλου παραδόσεως, ὁ Ἑσρέφ-βέης ὕψωσε τοὺς ὤμους καὶ ἀπήντησεν :

«Σεῖς ἐκαθήσατε ὀλίγους μῆνας καὶ ἤρπάσατε καὶ τὰς κερὰ-

μους τῶν οἰκιῶν ἀκόμη. Εἰς τὴν ἀποβάθραν ἀφήσατε μόνον μίαν σα-
νίδα. Λάβετε τώρα καὶ αὐτὴν καὶ ἀπέλθετε».

Ὁ Βούλγαρος Νομάρχης ἔμεινεν ἐμβρόντητος. Ἀκολούθως ὁ
συνταγματάρχης Ἐσρέφ βέης στραφεῖς πρὸς τὸν Καδῆ ἀνέθηκεν
αὐτῷ τὴν προσωρινὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων τοῦ Μουτεσαρίφου.

Ἡ κατάληψις τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ ἐξεληθόντος τῶν πολεμικῶν
ἀτάκτου τουρκικοῦ στρατοῦ (βασιβουζούκων) ἐγένετο ἐν μέσῳ πυ-
κνῶν πυροβολισμῶν καὶ πανικοῦ. Πάντες οἱ Βούλγαροι (ἀριθμὸς ἀνε-
ξακρίβωτος), οἵτινες εὐρέθησαν πρὸ τῶν ἀγρίων αὐτῶν στρατιωτῶν,
ἐφονεύθησαν. Ἐδολοφονήθησαν ἐπίσης ὁ Ἀρμενοβούλγαρος ὑπαστυ-
νόμος Μιγριδίτς καὶ πέντε Βούλγαροι στρατιῶται ὑπηρεταί τοῦ
Βουλγάρου Νομάρχου, οὗτινος ὁ γραμματεὺς ἐξυλοκοπήθη καὶ ἀπε-
γυμνώθη τῶν ἐνδυμάτων του. Ταυτοχρόνως ἕτεροι βασιβουζούκοι
μεταβάντες εἰς τὴν ἀρμενικὴν συνοικίαν, ἐλήστευσαν πολλοὺς Ἀρ-
μενίους, εἰς δὲ τὴν ἀγορὰν ἠνοίχθησαν πολλὰ καταστήματα καὶ
διηρπάγησαν. Ἡ τοιαύτη διαγωγή τῶν βασιβουζούκων, προεκάλεσε
μέγαν πανικόν, τὰ δὲ γυναικόπαιδα φοβηθέντα ἔσπευσαν νὰ κατα-
φύγουν εἰς τὰ Προξενεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς ἀνακαταλήψεως
τῆς Ραιδεστοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὁ τρόμος ἦτο γενικὸς καθ' ὅλην
τὴν πόλιν, εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς ὁποίας τὰ πτώματα ἔκειντο εἰς κοινὴν
θέαν, διότι οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἀναλάβῃ τὸν νεκρὸν τοῦ δολοφονηθέν-
τος συγγενοῦς ἢ φίλου του.

Οἱ βασιβουζούκοι, ἐδικαιολόγησαν τὰ ἐγκλήματα τῶν λέγοντες
ὅτι, τοὺς μὲν Βουλγάρους ἐφόνευσαν διότι ἦσαν Βούλγαροι, τοὺς
δὲ Ἀρμενίους διότι καθ' ὄλον τὸ διάστημα τοῦ πολέμου, συνέπρατ-
τον μετὰ τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ τῆς κατοχῆς, ἐπρόδιδον τοὺς
ἰθαγενεῖς μουσουλμάνους, διήρπαζον καὶ ἐξεμεταλλεύοντο τὰς περι-
ουσίας των καὶ πολλαπλῶς κατεπίεζον αὐτούς. Ἀληθῶς δὲ ἡ δια-
γωγή τῶν Ἀρμενίων ὑπῆρξεν ὄχι μόνον ἐναντίον τῶν Τούρκων τῆς
Ραιδεστοῦ ἄδικος, πλεονεκτικῆ καὶ σκληρᾶ, ἀλλὰ καὶ ἐναντι τῶν
Ἑλλήνων ἀχαρακτήριστος. Εἶναι γεγονὸς ὅτι, οἱ Ἀρμένιοι, συνί-
στων εἰς τοὺς Βουλγάρους τὴν ἐξολόθρευσιν τῶν Ἑλλήνων.....

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐφονεύθησαν καὶ ἐπληγώθησαν πεν-
τήκοντα ὀκτῶ ἄτομα, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ Ἕλληνες. Ἐπίσης
πολλοὶ ἐφονεύθησαν εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς πέριξ τῆς Ραιδεστοῦ
κῆπους.

Τὴν ἐπομένην ἀφίκετο ἐκ Μαλαγάρων καὶ Τυρολόης τακτικὸς
τουρκικὸς στρατός, ὅστις κατέλαβε καὶ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν
Μουρατλί. Ἐκ Τυρολόης ἀπόσπασμα κατέλαβε μετ' ἀψιμαχίαν τὴν
Ἡράκλειαν, ἕτερον δὲ συνῆψε μάχην πρὸς κατάληψιν τῆς Σηλυβρίας.

Κατὰ τὴν σύγκρουσιν ταύτην ἑκατέρωθεν ἔπεσαν πολλοί. Ἡ ἀνακατάληψις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἐγένετο διὰ τριῶν φαλάγγων στρατοῦ. Ἡ πρώτη φάλαγξ ἐπέδραμεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας, ἡ δευτέρα φάλαγξ ἀπεβιβάσθη εἰς Ραιδεστόν καὶ ἡ τρίτη εἰς Ἀλεξανδρούπολιν. Εἶναι δὲ ἐπισημῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ τακτικοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ διὰ σαλπισμάτων διέτασσον τοὺς στρατιώτας νὰ λεηλατοῦν, νὰ καίουν καὶ νὰ κατακρεουργοῦν τοὺς χριστιανικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Θράκης.

Νεαὶ Τουρκικαὶ μέθοδοι.

Κατὰ τὰς ἐπισημοὺς πληροφορίας τῆς Μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ ἄλλων πηγῶν, οἱ φονευθέντες ὑπὸ τῶν βασιβουζούκων εἰς τοὺς κήπους καὶ τοὺς ἀγρούς τῆς Ραιδεστοῦ Ἕλληνες μέχρις ἀκτίνος δύο ὠρῶν, κατὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν ἡμέραν τῆς ἀνακατάληψεως ἀνήλθον εἰς δέκα τέσσαρας, οἱ φονευθέντες Βούλγαροι στρατιῶται καὶ ὑπάλληλοι εἰς ἑννέα καὶ οἱ Ἀρμένιοι εἰς τριάκοντα πέντε. Τὰς δολοφονίας ταύτας διεδέχθη ἐν τῇ πόλει ὁ πανικός. Οἱ κάτοικοι, καὶ μετὰ τῶν χριστιανῶν οἱ Ἰσραηλίται, νομίσαντες ὅτι πρόκειται περὶ προγραφῶν, ἔσπευδον νὰ ζητήσωσι τὴν συνδρομὴν τῶν Τούρκων προκρίτων τῆς Ραιδεστοῦ καὶ τινες μάλιστα νὰ δωροδοκῆσωσιν αὐτοὺς ἢ καὶ νὰ ὑποστῶσιν ἐκβιασμόν ἐκ μέρους αὐτῶν, ἵνα λάβουν διαβεβαίωσιν ὅτι ἐν περιπτώσει κινδύνου θὰ ἐπροστατεύοντο ὑπ' αὐτῶν. Αἱ φῆμαι ἐπέμενον κυρίως ὅτι τὰ ἄτακτα τουρκικὰ στρατεύματα πρόκειται νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς Ἀρμενικῆς συνοικίας τῆς πόλεως καὶ νὰ λεηλατήσωσιν αὐτήν. Αἱ διαδόσεις αὗται, ἐγένοντο πιστευταί, διότι οἱ Ἀρμένιοι κατὰ τὴν βουλγαρικὴν κατοχὴν φαίνεται ὅτι πολλάκις συνέδραμον Βουλγάρους λησταντάρτας ὅπως κακοποιήσωσιν καὶ κακουργήσωσιν εἰς βάρος τῶν Τούρκων. Οὕτως ἐδημιουργεῖτο κατάστασις ὅλως ἀπροσδόκητος καὶ περισσώτερον ἀνώμαλος τῆς ἐπὶ βουλγαρικῆς κατοχῆς. Οἱ κάτοικοι τῆς Ραιδεστοῦ, διὰ τῆς ἐμφάνισεως ἐν τῇ πόλει χριστιανικοῦ συμμάχου στρατοῦ, ἤλπισαν ὅτι τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας συνετριβήσαν. Πλὴν ἡ βουλγαρικὴ βαρβαρότης καὶ αἱ ἀυθαιρεσίαι τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ ἀπεγοήτευσαν αὐτοὺς. Καὶ ἦτο τοιαύτη ἡ ἀπογοήτευσις τῶν Θρακῶν ἐκ τῆς βουλγαρικῆς κατοχῆς, ὥστε ὀλίγους μόνον μετ' αὐτὴν μῆνας, ἐνοστάλησαν τὸ παλαιὸν τουρκικὸν καθεστῶς. Ἀσφαλῶς ὅμως οὐδεὶς ἦτο δυνατὸν νὰ προΐδῃ καὶ προμαντεύσῃ τὰς διαθέσεις καὶ τὰ σχέδια τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως κατὰ τὴν ἀνακατάληψιν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης. Πάντες ἤλπιζον ὅτι, οἱ Τούρκοι, δε-

δομένου ὅτι οὐδεμίαν ἀφορμὴν ἔδωκαν οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν βουλγαρικὴν κατοχὴν ἔναντι τοῦ μουσουλμανικοῦ στοιχείου, δὲν θὰ ἔστρεφον τὴν ἀντεκδίκησίν των καὶ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐκδικούμενοι δι' ὅσα ἔπαθον ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων, θὰ ἔστρεφον τὸ ἄγριον καὶ αἰμοδιψὲς αὐτῶν μῖσος κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τὸ Πάνιδον λεηλατεῖται. — Τὸ μαρτύριον τοῦ Παπαχρήστου.

Καὶ τὸ πρόγραμμα ἤρχισεν ἐκτελούμενον. Εὐθύς μετὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν βασιβουζούκων, συνεκροτήθησαν σώματα ἑλευθέρων σκοπευτῶν ἐκ Τούρκων χωρικῶν καὶ ἰδίως ἐκ τῶν ἐγκατεστημένων εἰς τὴν περιφέρειαν Ραιδεστοῦ, προσφύγων μουσουλμάνων ἐκ Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης. Μία τῶν ὡς ἄνω συμμοριῶν τὴν 2 Ἰουλίου προσέβαλε τὸ πλησίον τῆς Ραιδεστοῦ κείμενον χωρίον Πάνιδον. Τὸ χωρίον τοῦτο ἑλληνικώτατον, ἦτο πλούσιον εἰς γεωργικά, κτηνοτροφικά καὶ ἄλιευτικά προϊόντα. Ἐπίσης ἐκαλλιεργοῦντο ὁ καπνὸς καὶ ἡ ἄμπελος. Οἱ ἀντάρται κυκλώσαντες τὸ χωρίον ἤξίωσαν: 1ον) Τὴν ἄμεσον παράδοσιν ἐνὸς βουλγαρίζοντος Χρήστου ὀνόματι. 2ον) Τὴν ὑπόδειξιν τῶν οἰκῶν ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκρύπτοντο ὄπλα καὶ 3ον) τὴν ἄμεσον ἐπιστροφὴν τῶν ὄσων οἱ Βούλγαροι ἤρπασαν ἐκ τῶν τουρκικῶν χωρίων καὶ φεύγοντες ἐγκατέλειψαν εἰς τὸ Πάνιδον. Χρονικὸν διάστημα πρὸς ἀπάντησιν ἐδόθη μόλις τετράωρον, ἄλλως ἠπέλησαν τὴν καταστροφὴν τοῦ χωρίου καὶ τὴν σφαγὴν τῶν κατοίκων. Τὴν ἀπάντησιν τοῦ Πανίδου, ἔσπευσε νὰ διαβιβάσῃ πρὸς τοὺς ἀντάρτας, ὁ ἐφημέριος Οἰκονόμου Παπαχρήστος, ὅστις ἄνευ δισταγμοῦ ἐβεβαίωσε τοὺς ἀτάκτους μουσουλμάνους ὅτι οὐδεὶς τῶν χριστιανῶν ἔκρυπτε βουλγαρίζοντας ἢ ὄπλα κυβερνητικά ἢ εἶδη ἀρπαγέντα καὶ ὅτι δύναται ἐν ἀπόσπασμα ἐκ τῶν ἀνταρτῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ χωρίον καὶ νὰ ἐρευνήσῃ, ὅπως καὶ αὐτὸ πεισθῆ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων. Οἱ Τοῦρκοι εἰσῆλθον εἰς τὸ χωρίον καὶ ἐρευνῶντες δῆθεν πρὸς ἀνεύρεσιν ὄπλων καὶ ἀρπαγέντων εἰδῶν, ἐληλάτησαν ὅλας τὰς οἰκίας, ἔδειρον ἀνηλεῶς τὸν Ἀθανάσιον Καρᾶ Πασχάλην, κηπουρόν, καταγόμενον ἐκ Ραιδεστοῦ κατηγορηθέντα ὅτι δῆθεν κρύπτει ἐν ὄπλον Μάουζερ. Ἀκολούθως συνελήφθη ὁ ἐφημέριος Οἰκονόμου Παπαχρήστος, ὅστις ἀφοῦ ἐδέθη διὰ ζώνης ἐδάρη μέχρις αἵματος καὶ μετὰ ταῦτα, οὕτω δεδεμένος καὶ αἰμόφυρτος ἐσύρθη εἰς Ραιδεστόν. Ὁ ἀτυχὴς ἱερεὺς ἀπὸ Πανίδου μέχρι Ραιδεστοῦ ἐδέρετο, ἐλακτίζετο, ἔπιπτε χαμαὶ καὶ ἀνεγείρετο, ὅπως συνεχισθῆ τὸ μαρτύριόν του. Ὅτε ἡ τραγικὴ συνοδεία ἔφθασεν εἰς Ραιδεστόν ὁ ἐφημέριος

Παπαχρήστος ἀπετέλει μίαν ἄμορφον μᾶζαν σαρκῶν καὶ ράσων μὲ αἷματα καὶ βόρβορον Ἡ θεὰ τοῦ μάρτυρος ἱερέως ἐξήγειρε τοὺς Ἑλληνας, ὁ δὲ Μητροπολίτης Ἡρακλείας ἀπέστειλε τὸν Ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ πρὸς τὸν προσωρινὸν Μουτεσαρίφην Καδῆν ὅπως τῷ παραδώσῃ τὸν ἱερέα. Μετὰ ἡμίωρον ὁ Οἰκονόμου Παπαχρήστος ἀφέθη ἐλεύθερος καὶ τῇ βοηθείᾳ χριστιανῶν πολιτῶν μετεφέρθη ἡμιθανῆς εἰς τὴν Μητρόπολιν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ Πανίδου, οἱ Τούρκοι ἀντάρται προσέβαλον καὶ πολλὰ ἄλλα ἑλληνικά χωρία καὶ ἀγροκτήματα τῆς περιφερείας περιορισθέντες εἰς ἀρπαγὰς μαγειρικῶν σκευῶν, κοσμημάτων καὶ χρημάτων. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀτιμώσεις τῶν γυναικῶν αὗται ἐσημειώθησαν πανταχοῦ. Ἦτο ἀδύνατον γυνὴ οἰασθῆποτε ἡλικίας νὰ ἐξέλθῃ εἰς τοὺς ἀγρούς, χωρὶς νὰ ὑποστῇ κάκωσιν. Ἐπίσης παῖδες χριστιανοὶ ἐμπεσόντες εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων ἀνταρτῶν, οἵτινες ἦσαν αὐτοὶ οὗτοι οἱ μουσουλμάνοι χωρικοὶ τῆς περιφερείας, ἐκακοποιήθησαν.

Οἱ Τούρκοι τυμβωρύχοι καὶ σκυλευταὶ νεκρῶν.

Ἡ μῆνις καὶ ὁ φανατισμὸς τῶν Τούρκων δὲν περιορίσθη εἰς τὰς δολοφονίας καὶ τὰς ἀρπαγὰς. Ἐπεξετάθη καὶ μέχρι τῶν νεκρῶν τοῦ νεκροταφείου Ραιδεστοῦ. Ἡ ἐπίθεσις τῶν μουσουλμανικῶν θηρίων ἔλαβε χώραν κατὰ τὸ μεσονύκτιον μιᾶς σκοτεινῆς νυκτὸς τοῦ Ἰουλίου. Οἱ σκελετοὶ τῶν θανόντων ἐν δουλείᾳ Ἑλλήνων Θρακῶν ἔτριζον ἐξ ἀγανακτήσεως διὰ τὴν βεβήλωσιν καὶ ἱεροσυλίαν. Οἱ βασιβουζοῦκοι ἔχοντες τὴν συνδρομὴν τῶν χωρικῶν, ἔθραυσαν τοὺς μαρμαρίνους σταυροὺς τῶν τάφων καὶ τυμβωρύχοι ἀπαίσιοι παρεβίασαν τὰ κεντάφια καὶ ἐσκύλευσαν αὐτά. Μεταξὺ τῶν παραβιασθέντων τάφων, εἶναι καὶ οἱ τῶν Θεοδωρίδου καὶ Μαργαριτώφ, Προξένου τῆς Ρωσσίας. Ἡ ἐναντίον τοῦ νεκροταφείου τῆς πόλεως ἐπιδρομὴ αὕτη, κατέπληξε τοὺς κατοίκους τῆς Ραιδεστοῦ, ὁ δὲ Ἅγιος Ἡρακλείας ἔσπευσεν εἰς τὸ Διοικητήριον ὅπως διαμαρτυρηθῇ αὐτοπροσώπως πρὸς τὸν νέον Μουτεσαρίφην, ὅστις ἦλθεν εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ προσωρινοῦ διοικητοῦ Καδῆ.

Ὁ Μουτεσαρίφης, φέρων ὀλομέταξον ρενδικόταν, παχεῖαν χρυσοῦν ἄλυσιν καὶ ἔχων τοὺς δακτύλους πλήρεις ἀδαμαντίνων δακτυλιδίων, ἤκουσε μετὰ προφανοῦς ἐνδιαφέροντος τοὺς λόγους τοῦ Μητροπολίτου καὶ ἐν τέλει ἀπήντησεν:

«Εἶναι μεγάλη ἁμαρτία αὐτὸ ποῦ ἔγινε. Ὁ Ἄλλάχ θὰ τιμωρήσῃ τοὺς πταίσαντας.!»

Ἡ τοιαύτη θεοκρατικὴ ἀπάντησις τοῦ Τούρκου Διοικητοῦ ἔπεισε τὸν Μητροπολίτην Ἰρακλείας ὅτι, ἡ Αὐτοκρατορικὴ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις δὲν ἦτο ξένη πρὸς τὰ γεγονότα. Ἐπίσης τυμβωρυχία καὶ ἱεροσυλία ἔλαβε χώραν καὶ ἐν τῇ Ὑποδιοικήσει Χαριουπόλεως.

Οἱ Ὀθωμανοὶ περίοικοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ Χάσκιοῦ τῆς Χαριουπόλεως, ἀφοῦ κατέκαυσαν καὶ κατέστρεψαν τὴν ἱερὰν Μονὴν καὶ τὸν ναόν, ἀνέσκαψαν τὸ κοιμητήριον καὶ διεσκόρπισαν τὰ ὀστᾶ.

Ταῦτα πληροφορηθεὶς ὁ Καϊμακάκης Χαριουπόλεως, παρέλαβε τὸν Παπᾶ Κυριακὸν καὶ τὸν Μουχτάρην τοῦ Χάσκιοῦ καὶ ἐξεβίαζεν αὐτοὺς νὰ ὁμολογήσουν ὅτι εἶναι τὰ ὀστᾶ δολοφονηθέντων ὑπὸ τῶν χριστιανῶν μουσουλμάνων. Εὐτυχῶς ὁ διώκτης τῶν χριστιανῶν Καϊμακάμης Χαριουπόλεως ἐπέισθη ἐν τέλει ὅτι τὰ ὀστᾶ εἶναι χριστιανικὰ καὶ ὅτι εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ κοιμητηρίου μετὰ τὴν ἀνακομιδὴν αὐτῶν.

Καταστροφαι καὶ ἀρπαγαὶ εἰς χριστιανικὰ χωρία.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ νέου Μουτεσαρίφου, ἤρξαντο αἱ συστηματικαὶ καταστροφαι τῶν χριστιανικῶν χωρίων τῆς περιφέρειας Ραιδεστοῦ.

Κατεστράφησαν τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ χωρία *Ἅγιος Μηνᾶς* (Σελτζικιοῦ), οὐτινος οἱ διακόσιοι κάτοικοι ἀφοῦ ἐκακοποιήθησαν καὶ ἐβασανίσθησαν, κατεκρεουργήθησαν, καὶ *Κρινῶ* (Σιμιτλή), τοῦ ὁποίου ἐφονεύθησαν δεκάδες γυναικῶν εὕρισκομένων εἰς τοὺς ἀγροὺς ὅπως θερίσωσι τὰ γεννήματα. Αἱ γυναῖκες πρὶν σφαγῶσι ὑπέστησαν ἀτίμωσιν καὶ ἐκακοποιήθησαν ἅπασαι. Ἐπίσης εἰς *Ἀγάτσαλι* ἠρπάγησαν ἑνεακόσια πρόβατα τῶν ἐκ τοῦ χωρίου Κρινῶ Γ. Κοπάνου καὶ Οὐζούνη, δύο δὲ ἐκ τῶν ποιμένων ἐφονεύθησαν.

Εἰς *Γουβάτσιοῦ* ἠρπάγησαν τριακόσια πρόβατα τοῦ Γ. Ἀβραμάκη ἐκ Κρινῶ οἱ δὲ ποιμένες αὐτοῦ πυροβοληθέντες, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν.

Εἰς *Σωσάνην*—Ὑποδιοικήσεως Μαλγάρων—ἠρπάγησαν ἑξακόσια πρόβατα τοῦ Ἀθαν. Οὐζούνη ἐκ Κρινῶ, τέσσαρες δὲ ποιμένες ἐφονεύθησαν.

Εἰς *Πηλὸν* (Καρᾶ Ἐβλή) ἐφονεύθη ὁ Ἀναστάσιος Ταουσάνης ἐκ Κρινῶ καὶ εἷς ποιμὴν καὶ ἠρπάγησαν τριακόσια πρόβατα.

Εἰς *Νέον Τεῖχος* (Ἰνετζικ) ἐφονεύθη ὁ ἐκ Σχολαρίου Καραντῶνης φύλαξ τοῦ ποιμνίου τοῦ χωρίου.

Εἰς *Δάκμοις* (Καρατζᾶ Μουράτ) ἐφονεύθησαν δύο ποιμένες,

ἀφοῦ προηγουμένως ἐδάρησαν καὶ ἐκακοποιήθησαν.

Εἰς *Λαδα* (Γιαζιτζή) ἤρπάγησαν χίλια ἐξακόσια πρόβατα τοῦ ἐκ Σχολαρίου Ταυλαρίου, τοὺς δὲ ποιμένας ἐγκλείσαντες ἐντὸς ἀχυρῖνης καλύβης, ἔκαυσαν ζῶντας.

Εἰς *Καγιατζικ* ἐφονεύθησαν δύο ἐξ Αὐδημίου χωρικοί, οἵτινες ἐληστεύθησαν καὶ ἐδολοφονήθη ὁ ἐκ Σχολαρίου Σταυράκης Μοναχοκέρας.

Εἰς *Ἀχμετλή* ἐφονεύθησαν δύο ποιμένες τοῦ Χρήστου Τσίτσου καὶ ἤρπάγησαν τὰ ἐπτακόσια πρόβατά του.

Εἰς *Μουσελλι* ἐπληγώθη ὁ Παναγιώτης Πλιάκας.

Εἰς *Κιλιουλῆ* ἤρπάγησαν διακόσια πρόβατα.

Εἰς *Νικηφόρον* (Μουστρατλή) ἐληστεύθησαν τέσσαρες ποιμένες καὶ ἀφηρέθησαν τὰ ἄλογά των.

Εἰς *Χουσατλή* ἐδολοφονήθησαν δύο χωρικοί.

Εἰς *Σύνδικον* (Σεντούκιοῖ) ἔλαβε χώραν ἐπίθεσις ἀτάκτων κατὰ τοῦ χωρίου, ἀλλ' ἡ ὁμαδικὴ ἔξοδος ἐνόπλων χριστιανῶν ἤρκεσεν ὅπως τρέψη τοὺς κακούργους εἰς φυγὴν.

Εἰς *Καστάμπολιν* περίοικοι Ὀθωμανοὶ ἐξωπλισμένοι ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ χωρίου, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν, φεύγοντες δὲ ἤρπασαν τὰ πρόβατα καὶ τὰ βώδια τῶν κατοίκων, ἀνερχομένων τῶν πρώτων εἰς δύο χιλιάδας καὶ τῶν δευτέρων εἰς διακόσια. Οἱ κάτοικοι τῆς Κασταμπόλεως, Λεπτοχωρίου (Ἰτζέκιοῖ), Ἀράπης (Ἀράπ Χατζή) καὶ Κρινῶ τρομοκρατηθέντες, μετέφερον τὰ γυναικόπαιδα ἐπὶ τοῦ πλησίον ὄρους Ἰερὸν καὶ ἐκεῖ ἐντὸς λάκκων καὶ χαραδρῶν ἐκρύβησαν ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν μουσουλμάνων. Ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ ὄρους τὰ γυναικόπαιδα ὑπέστησαν μαρτύρια ἐκ τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης καὶ τοῦ ἀφορήτου καύσωνος τοῦ Ἰουλίου.

Εἰς *Οὐμούρτζαν* ἐφονεύθη ὁ γέρον Σάββας, πατὴρ τοῦ Κεχαγιᾶ.

Εἰς *Καρέβλι* ἀφηρέθησαν διακόσια πρόβατα.

Ἀποστολὴ Γερμανικοῦ πλοίου.

Ἡ ἀπήχησις τῶν καταστροφῶν, λεηλασιῶν καὶ φόνων ἐφθασε μέχρι Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ Γερμανικὴ Πρεσβεία ἀπέστειλε πολεμικὸν ἐν Παιδεστῷ ὅπως ἐξακριβώσῃ τὴν ἔκτασιν τῶν γενομένων βιαιοτήτων.

Ὁ Γερμανὸς πλοίαρχος συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ διερμηνέως τῆς Γερμανικῆς Πρεσβείας, ἐπεσκέφθη τὸν Ἅγιον Ἡρακλείας εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ ἔκθεσιν τῶν πραγματικῶν γεγονότων. Ὁ Μητροπολίτης ἐξέθηκε δι' ἀριθμῶν καὶ μαρτύρων

τά λαβόντα χώραν καὶ θερμῶς παρεκάλεσε τὸν ξένον ἐπισκέπτῃν ὄπως, τεθῆ τέρμα εἰς τὴν ἀνώμαλον κατάστασιν, ἣτις πάντοτε τείνει εἰς χειροτέρευσιν λόγῳ τοῦ αὐξάνοντος φανατισμοῦ τῶν χωρικῶν.

Ὁ Γερμανὸς πλοίαρχος ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ληφθῶσι μέτρα.

Ἡ καταστροφή τῶν Μαλγάρων καὶ Καλυβίων.

Ἡ λύσσα τῶν ἀτάκτων Ὀθωμανῶν, ἐχόντων πλέον καὶ τὴν συνδρομὴν τοῦ τακτικοῦ Αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ἐξέσπασεν ὀλόκληρος ἐπὶ τῆς κωμοπόλεως τῶν Μαλγάρων καὶ τοῦ ἡμῶρου αὐτῶν ἀπέχοντος χωρίου Καλύβια.

Ὡς ἤδη ἀνεγράψαμεν ὁ φανατικὸς Μπέης Χατζῆ Σερῆφ, ἐμφανισθεὶς ἐπὶ βουλγαρικῆς κατοχῆς ἐπὶ κεφαλῆς διακοσίων ἀνταρτῶν ἐν τῇ περιοχῇ Χαριουπόλεως καὶ Μαλγάρων, κατ' ἀρχὰς προέβη εἰς βιαιότητα καὶ δολοφονίας κατὰ Βουλγάρων στρατιωτῶν καὶ πολιτῶν, ἀκολούθως δὲ μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ὁ αἰμοδιψὴς Χατζῆ Σερῆφ ἔστρεψε τὴν λύσσαν του κατὰ τῶν Χριστιανῶν.

Τὰ Μάλγαρα, ἑκατὸν πενήκοντα οἰκογένειαι Ἑλλήνων. *Τὰ Καλύβια*, ὀλόκληρον ἑλληνικὸν ἐξ ἑκατὸν ἐξήκοντα οἰκογενειῶν, τὰ χωρία τῆς περιοχῆς Χαριουπόλεως *Ἀγκισαλή* ὀγδοήκοντα οἰκογένειαι, *Χάσκιοι* ἑκατὸν δέκα οἰκογένειαι, *Καστρίτσα*, ἑκατὸν πενήκοντα οἰκογένειαι, *Ρεπέτσι* ἐξήκοντα οἰκογένειαι, *Τατάρκιοι* ἐξήκοντα οἰκογένειαι, *Φαρασλή* ὀγδοήκοντα οἰκογένειαι, *Κασίμπασα* τεσσαράκοντα οἰκογένειαι, *Σουμπάσκιοι* ἑκατὸν εἴκοσι οἰκογένειαι, *Ἀλμαλή* διακόσκιαι πενήκοντα οἰκογένειαι, *Γιουσουζκιοι* ὀγδοήκοντα οἰκογένειαι, *Καρατζάχαλιλ* εἴκοσι ἕξ οἰκογένειαι, ἀφοῦ ἐλεηλατήθησαν αἱ δὲ οἰκίαι αὐτῶν ἐκάησαν οἱ κάτοικοι ἄλλοι μὲν ἐδολοφονήθησαν, ἄλλοι δὲ διεσκορπίσθησαν ἐπὶ τῶν ὁρέων φεύγοντες τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀτίμωσιν καὶ ἄλλοι ἔλαβον τὴν ὁδὸν τῆς ἐξορίας.

Ὁ αἰμοβόρος Χατζῆ Σερῆφ διαθέτων ἐκτὸς τῶν διακοσίων ἀνταρτῶν του καὶ ὄλους τοὺς κακούργους τῆς περιφερείας, οἵτινες ἐδραπέτευσαν τῶν φυλακῶν, ἀπέβη ἢ προσωποποιήσις τοῦ διώκτου τῶν Χριστιανῶν. Αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ αἷτιος τῶν σφαγῶν τῶν Μαλγάρων καὶ τῆς Κεσσάνης, τὰς ὁποίας ἀναγράφομεν καὶ ἄλλαχοῦ. Ἄλλ' ὥς νὰ μὴ ἦρκει ἡ πρώτη καταστροφή, ἔπρεπε μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τοῦ τουρκικοῦ καθεστῶτος, νὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ δευτέρα, ἣτις ὑπῆρξεν καὶ ἡ τελειωτικὴ. Οἱ Τοῦρκοι ἐλησμόνησαν ὅτι οἱ Μαλγαρινοὶ ἐπροστάτευσαν αὐτοὺς καὶ τὰ χαρέμια τοὺς ἀπὸ τὴν βουλγαρικὴν θηριωδίαν καὶ ὅτι οἱ πρόκριτοι Κωνσταντῆς Χατζηστεφάνου

καὶ Δῆμος Ἀλμαλιώτης κατεκρεουργήθησαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων διότι ἔκρυσαν εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν Μουσουλμανικὰς οἰκογενείας.

Οἱ ἀντάρται θρασύτατοι, μὴ ὑπακούοντες εἰς οὐδένα, ἐπετέλουν τὸ ἔξολοθρευτικὸν ἔργον αὐτῶν μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας. Ἡ πολιτικὴ ἀρχή, ἀλλὰ καὶ ἡ στρατιωτικὴ, ἐφαίνοντο ἀνίσχυροι νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰς τὸν Χατζῆ Σερήφ, ὅστις ἔχων προστάτην ἰσχυρὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς οὐδένα ὑπήκουεν.

Πρῶτος ὁ ἐκ Καλυβίων Ἀθανάσιος Ἀντωνίου ἡμιθανῆς φθάσας ἐν Ραιδεστῷ ἀφηγήθη λεπτομερῶς τὰ λαβόντα χῶραν.

Αἱ τραγικαὶ στιγμαὶ τοῦ δλέθρου.

Τὴν 4ην Ἰουλίου, περὶ τὰς πρωΐνας ὥρας, τουρκικὸς στρατὸς προερχόμενος ἐκ Καλλιπόλεως, διὰ Μαλγάρων, ἐπέδραμε κατὰ τῶν Καλυβίων, ἅτινα ἐληλάτησεν. Ἐκ τῶν πρώτων φονευθέντες ἦσαν ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἰβήρων Εὐδόκιμος, ὁ ὑποτακτικὸς αὐτοῦ Ἀκάκιος, ὁ ἱερεὺς Παπᾶ Παναγιώτης καὶ τέσσαρες χωρικοί. Μετὰ τὴν ἀρπαγὴν, οἱ Τοῦρκοι στρατιῶται μεθυσμένοι ἐκ τῆς δηώσεως καὶ τῶν ὀργίων, ἔθεσαν πῦρ εἰς δύο μέρη τοῦ χωρίου καὶ οἱ κάτοικοι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Οἱ δολοφόνοι ὅμως ἐπυροβόλουν καὶ ἐφόνευον αὐτούς, ἄλλοι δὲ ὡς ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς ἐκάησαν ζῶντες.

Μετὰ τὴν ἐπιτελεσθεῖσαν καταστροφὴν, ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἀπεσύρθη, ἀπάγων βιαίως καὶ νεάνιδας, εὐθὺς δ' ἀμέσως ἔσπευσαν ἐπὶ τόπου οἱ πέριξ τῶν Καλυβίων μουσουλμανικοὶ πληθυσμοί, οἵτινες ἀπετελείωσαν τὴν καταστροφὴν. Τὰς πρώτας ὅμως πληροφορίας συνεπλήρωσαν καὶ νεώτεραι.

Κατ' αὐτάς, ὁ τουρκικὸς στρατὸς καὶ ἰδίᾳ τὸ τάγμα τῶν Ἀδάνων κατέστρεψεν, ἀφοῦ πρότερον ἐληλάτησεν, ἠτίμασε, κατέσφαξε καὶ ἐπυρπόλησε τὸ χωρίον Καλύβια καὶ ἀκολούθως τὴν πόλιν τῶν Μαλγάρων.

Ἐκ τοῦ τμήματος τῶν Μαλγάρων χίλια ἑνεακόσιοι ἑβδομήκοντα ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι κατεστράφησαν, ἐκ δὲ τοῦ τμήματος Χαριουπόλεως ἑξακόσιοι ἑνενηκοντα οἰκογένειαι. Ἐπίσης κατεστράφησαν καὶ τὰ ἑλληνικὰ χωρία τῆς περιφερείας Μακρᾶς Γεφύρας, *Δερβινάκι*, τεσσαράκοντα πέντε οἰκογένειαι, *Δερβενιοῖ* ἑνενηκοντα οἰκογένειαι, *Κίρκιοι* ἑβδομήκοντα οἰκογένειαι, *Δογάνιοι* ἑκατὸν ἑπτὰ, *Μαστανάο* τριάκοντα καὶ *Σουμπάσιοι* ἑκατὸν εἴκοσι οἰκογένειαι.

Εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῶν ὡς ἄνω ἀξιοπίστων περιγραφῶν, καίτοι εἰς τινὰ σημεῖα ἐπαναλαμβάνονται ὅμοια γεγονότα κατὰ διάφορον

έν τούτοις τρόπον, παραθέτομεν έκ τῆς Μαύρης Βίβλου τῶν Πατριαρχείων τὰ σχετικά πρὸς τὸν ἐκπατρισμὸν καὶ τὰς καταστροφὰς τῆς περιοχῆς Μητροπόλεως Ἑρακλείας, ἵνα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πιστοποιηθοῦν καὶ ἐξ ἄλλης ἐπισήμου πηγῆς ὅσα τραγικὰ καὶ πρωτοφανῆ ἐξετελέσθησαν κατ' ὀργάνωσιν καὶ ἐπιβολὴν κυβερνήσεως καὶ νεοτουρκικοῦ κομιτάτου εἰς βάρος τοῦ ἐξοντωθέντος ἑλληνικοῦ Θρακικοῦ πληθυσμοῦ

Ἡ Μαύρη Βίβλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἡ ἀφορῶσα τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰ μαρτύρια ἐν γένει τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1914—1918 περιλαμβάνει ἐν συντομίᾳ τὰ κάτωθι περὶ ἐπαρχίας Ἑρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ :

« Ἡ ἐπαρχία Ἑρακλείας ἀριθμοῦσα 82 Κοινότητας καὶ 74038 » πληθυσμὸν, κατεστράφη κατὰ τὸ ἥμισυ συνεπείᾳ τοῦ ἀπαισίου » ἐξοντωτικοῦ προγράμματος τῶν Νεοτούρκων. Παραβιάσεις τοῦ » προνομιακοῦ χάρτου, ἀπελάσεις, ἐξορίαι, φόνοι, ἐξισλαμίσεις, ἐπι- » τάξεις, καταναγκαστικαὶ φορολογίαι, ἀρπαγαί, λεηλασίαι, βεβη- » λώσεις τῶν Ἱερῶν, ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἦσαν τὰ μόνα πρόχειρα » μέσα, τὰ ὁποῖα τὸ Κομιτᾶτον ἐφήρμοσε καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ » ὑπὸ τὸ ἄμεσον πρόσταγμα ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων κυβερνητι- » κῶν ὑπαλλήλων, πολλῶν Τούρκων προκρίτων καὶ ἰδίᾳ τοῦ πρ. βου- » λευτοῦ Ραιδεστοῦ Ἀδῆλ βέη καὶ τοῦ μισέλληνοσ υἱοῦ αὐτοῦ Φουὰτ » βέη, μέλουσ τοῦ Δ. Συμβουλίου Ραιδεστοῦ. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο » ἐφαρμοσθέν ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ τραχύτητι, ἠλάττωσε καὶ κατέστρεψε » τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς ἐπαρχίας καὶ ἐμάρανε τὴν ἄλλοτε » οἰκονομικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν ἀνθηρότητα αὐτῆσ.

Α' Διωγμὸς κατὰ τὸ 1914.

» *Α' Τμῆμα Ραιδεστοῦ. — Ραιδεστός.* Ἡ πόλις αὕτη ὄχι μόνον » ὑπῆρξε μάρτυρ καὶ θεατῆς τῶν τραγικῶν καὶ συγκινητικῶν σκη- » νῶν, αἵτινες ἐξετυλίχθησαν κατὰ τῶν ὁμογενῶν, ἀλλ' ἐξηναγκά- » σθη σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ νὰ ἐκπατρισθῇ καὶ ἄλλως καὶ ἔνεκα » τοῦ φοβεροῦ καὶ συστηματικῶσ ὀργανωθέντος ἐμπορικοῦ ἀποκλει- » σμοῦ, ἐφαρμοσθέντος ἄλλως τε καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Θράκῃ. Ἦδη κατὰ » Δεκέμβριον τοῦ 1913 ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι περιτρέχοντες τὰ » τουρκικά, ἔβραϊκά καὶ ἀρμενικά τμήματα ἐκοινοποιοῦν κυβερνητι- » κὴν ἀπόφασιν περὶ ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων. » Ἐγένετο δὲ καὶ συλλαλητήριον ἐν τῇ ὀθωμανικῇ συνοικίᾳ καὶ

» ἐψηφίσθη κατ' αὐτό, ὅπως πάντες ὅσοι ἔχουσι Ἑλληνας ἐνοικια-
 » στάς, ἐκδιώξωσιν αὐτούς, ἀμέσως δὲ προσεκλήθησαν ὑπὸ τῆς ὀθω-
 » μανικῆς Κοινότητος οἱ ἐνοικιασταὶ καὶ διετάχθησαν νὰ λάβωσιν
 » ὀπίσω τὰ προκαταβληθέντα ἐνοίκια καὶ ἀκυρώσωσι τὰ συμβόλαια.
 » Ὁ ἐμπορικὸς ἀποκλεισμὸς ἐξηκολούθησεν ἐφαρμοζόμενος καὶ κα-
 » τόπιν, ἐν τῇ λεγομένῃ δὲ Ἄνω ἀγορᾷ ἐκ τῶν 250 χριστιανικῶν
 » καταστημάτων, ἔμενον μόνον 20, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ἴσταντο
 » μπουκοτατζήδες. Πλὴν τούτου ἡ Κυβέρνησις ἐπέταξε τὰ σχολεῖα
 » καὶ πάντα τὰ προοδευτικὰ κτίρια καὶ κτήματα τῆς Κοινότητος.

» 2) *Πάνιδον*. Τὸ χωρίον τοῦτο κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1913 ὑποστάν
 » ἐπίθεσιν ἐκ μέρους τῶν περιοίκων Τούρκων, ἐλεηλατήθη Κατ' Αὐ-
 » γουστον τοῦ 1914 προσβληθὲν ἐπανειλημμένως ἐξηναγκάσθη νὰ
 » καταφύγῃ εἰς Κούμβαον μὲ σκοπὸν νὰ ἐπιστρέψῃ. Τῇ 13ῃ ὄμως
 » Αὐγούστου ἰ. ἔ. ἡ Κυβέρνησις ἀποστείλασα ἀτμόπλοια, παρέλαβε
 » καὶ ἀπήλασε αὐτὸ εἰς Ἑλλάδα.

» 3) *Κούμβαον*. Καταληφθὲν ὑπὸ Τούρκων μεταναστῶν, πιεζό-
 » μενον δὲ καὶ ἀπειλούμενον καὶ παρ' αὐτῶν τῶν κυβερνητικῶν
 » ὑπαλλήλων, ἐξηναγκάσθη εἰς ἐκπατρισμόν.

» 4) *Ναῖπιοῖ*. Φορολογία ὑπὲρ τοῦ στόλου, ἐξανασταστικὴ
 » μετὰβασις εἰς κατασκευὴν δρόμων, ἀπειλαὶ ἐναντίον τῆς ζωῆς καὶ
 » τιμῆς τῶν κατοίκων, ἐμπιστευτικαὶ δῆθεν καὶ φιλικαὶ προτροπαὶ
 » καὶ συστάσεις τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Χωροφυλακῆς Σουκρῆ Βέη πρὸς
 » ἀναχώρησιν, ἐξεπάτρισαν κατὰ Ἰούνιον τὸ χωρίον τοῦτο.

» 5) *Σχολάριον*. Ὁ Μουτεσαρίφης Ραιδεστοῦ καὶ ὁ Ἀρχηγὸς
 » τῆς Χωροφυλακῆς μεταβάντες τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ἐξηνάγ-
 » καζον τοὺς χωρικοὺς νὰ μεταβῶσιν εἰς ἀγγαρείας καὶ ἐφορολόγουν
 » αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ στόλου. Ἀργότερον τὸ χωρίον προσβληθὲν ὑπὸ
 » τῶν περιοίκων παντοιοτρόπως ἐπιέσθη, τὰ δὲ πρόβατα αὐτοῦ (ὑπὲρ
 » τὰς τριάκοντα πέντε χιλιάδας) διηρπάγησαν. Αἱ σχετικαὶ παρὰ τῷ
 » Μουτεσαρίφῃ διαμαρτυρίαι οὐδὲν ἀποτελέσμα ἔφερον. Ἐπὶ τέλους
 » ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ.

» 6) *Σιμιτλή*. Πολλάκις βληθέντες διὰ πυροβολισμῶν καὶ φο-
 » ρολογηθέντες ἐπανειλημμένως οἱ κάτοικοί του, κατέφυγον τῇ 8ῃ
 » Αὐγούστου εἰς Σχολάριον. Ἐφονεύθησαν τρεῖς, ὁ Νικόλαος Κα-
 » λαστηκάκης, ἡ Φωτεινὴ Χατζῆ Δημητρίου καὶ ὁ Νικόλαος Καραν-
 » τίδης, ἐπληγώθησαν δὲ βαρέως ὁ Παναγιώτης Καμπάρης καὶ ὁ
 » Ἰωάννης Κηζλάρης. Τὴν μετανάστευσιν τῶν χωρίων ἐπέδιώξεν καὶ
 » ἐπέτευχεν ὁ Μουδῆρης Κουμβάου Ἀχμέτ ἐφένδης.

» 7) *Τσανακισή*. Ὁ Μελαζιμης Σουκρής μεταβάς, ἐδήλωσεν
 » εἰς τοὺς κατοικοὺς ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ προφυλάξῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὴν
 » μῆνιν τῶν περιοίκων Τούρκων καὶ ἐζήτησεν ὅπως ἐντὸς 24 ὥρων
 » ἀπέλθωσι πιέζων συγχρόνως αὐτοὺς ὅπως πωλήσωσι τὰ ζῶα καὶ
 » τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν. Κατόπιν συχνῶν ἐκ μέρους τῶν Τούρκων
 » πιέσεων καὶ ἀπειλῶν, ἀνεχώρησαν εἰς Ἑλλάδα μέσῳ Κουμβάου
 » κατὰ Ἰούνιον Ἰ. Ἐ. ἀφοῦ προηγουμένως ὑπέγραψαν διὰ τῆς βίας
 » ἔγγραφον δηλοῦν ὅτι ἀνεχώρησαν οἰκειοθελῶς.

» 8) *Σελτζικιοῖ*. Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1913 τὸ χωρίον τοῦτο, ἐγέ-
 » νετο κατὰ τὸ πλεῖστον παρανάλωμα τοῦ πυρὸς καὶ 290 οἰκογέ-
 » νειαι ἐξετίθεντο εἰς τὸν κίνδυνον τῆς σφαγῆς καὶ τῆς κατακαύ-
 » σεως. Οἱ ἐμπρησταὶ ἦσαν οἱ ἀνακαταλαμβάνοντες τὴν Θράκην
 » στρατιῶται ὡς καὶ οἱ περιοικοὶ Τούρκοι. Κατ' Ἀπρίλιον 1914, κυ-
 » βερνητικὸς ὑπάλληλος μεταβάς, διέταξεν ὅπως ἐντὸς 24 ὥρων ἐκ-
 » κενώσωσι τὸ χωρίον. Κατόπιν παρακλήσεων πολλῶν τοῖς ὑπε-
 » σχέθῃ τριήμερον προθεσμίαν λαβῶν καὶ 50 λίρας. Τὴν ἰδίαν ὁμως
 » ἡμέραν στίφη ἐνόπλων Τούρκων ἐξηνάγκασαν διὰ πυροβολισμῶν
 » τοὺς κατοικοὺς τοῦ χωρίου νὰ ἐκπατρισθοῦν εἰς Ἑλλάδα.

» 9) *Κιοσελέξ*. Οἱ κάτοικοι παντοιοτρόπως ἀπειληθέντες, ἔξε-
 » πατρίσθησαν μέσῳ Ραιδεστοῦ εἰς Ἑλλάδα.

Β' Τμῆμα Ἑρακλείας.

» 10) *Ἑράκλεια*. Κατόπιν τριήμερου λεηλασίας, τὴν ὁποίαν
 » αὐτὸς ὁ Ὑποδιοικητῆς Τυρολόης μετὰ 40 χωροφυλάκων διενήρ-
 » γησεν, ἐξεκεκνώθη ἡ κωμόπολις αὕτη κατὰ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου
 » καταφυγοῦσα εἰς Ἑλλάδα.

» 11) *Γενῆ Τσιφλίκι*. 12) *Σουλτὰν Τσιφλίκι*. Τὴν αὐτὴν τύχην
 » εἶχον καὶ τὰ χωρία ταῦτα.

Γ' Τμῆμα Χαριουπόλεως.

» 13) *Χάσκιοῖ*. Τὸ χωρίον τοῦτο ἐμαρτύρησε κυριολεκτικῶς κατὰ
 » τὴν ἀνακατάληψιν τῆς Θράκης ἐκ μέρους τοῦ τάγματος ἰδίως τῶν
 » Ἀδάνων. Τῷ 1914 κατόπιν ἀπειλῶν καὶ πιέσεων ἠναγκάσθη νὰ
 » ἐκπατρισθῇ εἰς Ἑλλάδα.

» 14) *Ρέπετσι*. Τὴν αὐτὴν τύχην εἶχε καὶ τὸ χωρίον τοῦτο. Ὁ
 » Μουδούρης Σαχίνκιοῖ διαρπάσας τὰ ζῶα καὶ λοιπὰ ἐπώλησεν
 » αὐτὰ πρὸς ὄφελος αὐτοῦ.

Δ' Τμήμα Μαλαγάρων.

» Κατὰ τὴν ἀνακατάληψιν τῆς Θράκης, ἡ πόλις καὶ τὸ τμήμα
 » Μαλαγάρων ἐλεηλατήθη καὶ κατεστράφη. Ἐφονεύθησαν δὲ ἐν Μαλ-
 » γάροις ὁ Χατζῆ Κωνσταντῆς Καλυβιώτης καὶ ὁ Δῆμος Ἀλμαλι-
 » ώτης.

» 15) *Χάσκιοῖ*. Τὸ χωρίον ὑπέστη τὰ πόνδεινα κατὰ τὴν ἀνα-
 » κατάληψιν τοῦ ἐκ μέρους τοῦ στρατοῦ. Ἐδηώθη καὶ ἐπυρπολήθη
 » κατὰ τὸ πλεῖστον. Ἀξιωματικὸς κρατῶν ρεβόλβερ ἐζήτησε παρὰ
 » τοῦ Μουχτάρη νὰ τῷ κομίση τρία κοράσια, τοῦτου δὲ μὴ γενομέ-
 » νου, ἐνέκλεισε τοὺς ἄνδρας ὑπὸ φρούρησιν ἐντὸς ἐκκλησίας καὶ
 » ἀπήγαγε τὰς γυναῖκας εἰς τὴν πλατεῖαν ἔνθα ἐπὶ 24 ὥρας οἱ
 » στρατιῶται ὠργιάζον ἐπὶ γυναικῶν καὶ κορασίδων ἀπὸ 8—75 ἐ-
 » τῶν. Τὸ χωρίον ἀπειλούμενον καὶ διωκόμενον, ἠναγκάσθη νὰ ἐκ-
 » πατρισθῇ εἰς Ἑλλάδα.

» 16) *Καλύβια*. Ἐμπρησμὸς καὶ σφαγὴ κατὰ τὴν ἀνακατάλη-
 » ψιν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐφονεύθησαν τότε ὁ ἡγούμενος τοῦ Ἰβη-
 » ριτικοῦ μετοχίου Εὐδόκιμος, ὁ ἱερεὺς Παναγιώτης καὶ ὁ ὑποτακτι-
 » κὸς αὐτοῦ. Κόρη διωκομένη ὑπὸ στρατιώτου, ἔπεσεν ἐκ τοῦ παρα-
 » θύρου προτιμήσασα τῆς ἀτιμίας, τὸν θάνατον, χωρὶς τοῦτο νὰ ἐμ-
 » ποδίση τὸν στρατιώτην, ὅπως ἀρπάσῃ καὶ μίανη κτηνωδῶς τὸ παρ-
 » θενικὸν αὐτῆς σῶμα. Τὸ χωρίον ἐν μέρει διεσκορπίσθη ἀνά τὴν
 » Θράκην καὶ ἐξεπατρίσθη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ε' Τμήμα Μακρᾶς Γεφύρας (Οὐζοῦν Κιοπροῦ).

» 17) *Μακρὰ Γέφυρα*. Κατὰ τὴν ἀνακατάληψιν ἢ τε πόλις καὶ
 » τὸ δωμάριον τμήμα ὑπέστη πολλὰ δεινά, φοβερὰς λεηλασίας καὶ
 » ἐπιτάξεις ἐκ μέρους τῶν Τούρκων. Παρόμοια δὲ ἐδοκίμασε καὶ
 » κατὰ τὸν διωγμὸν, ὅποτε ἠναγκάσθησαν πολλοὶ ὅπως ἐκπατρι-
 » σθῶσιν εἰς Ἑλλάδα.

» 18) *Σουμπάσκιοῖ*. Ὑπέστη μεγάλας ζημίας εἰς κινητὰ καὶ
 » ἀκίνητα, ἀνερχόμενα κατὰ μέσον ὄρον εἰς 23130 λίρας χρυσᾶς.
 » Ἐφονεύθησαν 4 κάτοικοι, ἠπειλήθησαν καὶ ἐπιέσθησαν πολλοὶ ἄλ-
 » λοι, διὰ τοῦτο καὶ ἐξεπατρίσθησαν εἰς Ἑλλάδα.

ΣΤ' Τμήμα Κεσσάνης.

» 19) *Μπαϊραμίτς*. Ἐξεδιώχθη εἰς Ἑλλάδα κατόπιν πολιορκίας
 » καὶ λεηλασιῶν.

Περιγραφή τῆς καταστροφῆς ὑπὸ τοῦ Πατρὸς Καλαβάσσε.

Ὁ ἐν Μαλγάροις ἀρχηγὸς τῆς Καθολικῆς ἀποστολῆς Οὐνίτης πάτερ Καλαβάσσε, ἀπέστειλε τὴν κάτωθι περιγραφὴν τῆς καταστροφῆς τῶν Μαλγάρων, πρὸς τὸν ἐν Ραιδεστῷ Πρόξενον τῆς Ἰταλίας Ρισσάρ Δούσση, ὅστις εὐγενῶς εὐηρεστήθη νὰ μᾶς παραχωρήσῃ πιστὸν ἀντίγραφον ἔχον ὡς ἑξῆς :

« Μάλαρα 21 Ἰουλίου 1913

» Ἐντιμότητε Κύριε Πρόξενε τῆς Ἰταλίας Ρισσάρ Δούσση

» Εἰς Ραιδεστὸν

» Συμφώνως μὲ τὴν ἐρώτησίν σας σπεύδω νὰ σᾶς μεταδώσω τὰς
» κατωτέρω πληροφορίας ὅσον τὸ δυνατόν συντόμως :

» Ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἔφθασε τὴν Τρίτην βράδυν 15 τρέχοντος.
» Οἱ βασιβουζοῦκοι εἰσῆλασαν μαζί, ἀμέσως. Οἱ Χριστιανοὶ οἱ εὐρι-
» σκόμενοι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐκτὸς τῶν οἰκιῶν των καὶ εἰς τοὺς
» ἀγροὺς μὲ τὰ ποιμνιά των, ἐκακοποιήθησαν, ἐφυλακίσθησαν καὶ με-
» ρικοὶ ἐσφάγησαν. Αἱ ἴδιαι σκηναὶ ἐπανελήφθησαν τὴν ἐπαύριον ἐντὸς
» τῆς πόλεως καὶ μάλιστα ἔμπροσθεν τῆς Διοικήσεως, ὅπου πολλοὶ
» Χριστιανοὶ, τοὺς ὁποίους εἶχον μαζεῦσει μὲ τοὺς ἀραμπάδες των δι'
» ἀγγαρείας στρατιωτικὰς ὑπῆρξαν παίγνιον ἐπὶ ὥρας εἰς τὰς πλέον
» βαρβάρους ἐπιθυμίας τῶν Ἀράβων ἐξερεθιζομένων ὑπὸ τῶν βασι-
» βουζοῦκων.

» Τὴν Πέμπτην πρωΐ, ὁ στρατὸς ἀπεσύρθη κατὰ μέγα μέρος πρὸς
» τὴν διεύθυνσιν Χαριουπόλεως. Τοῦτο ὑπῆρξεν τὸ «σύνθημα» τῆς λεη-
» λασίας, ἣτις διήρκησε καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἡμέραν. Ἐληστεύθησαν
» ἡ Ἄγορά καὶ τινες ἀρμενικαὶ οἰκίαι. Στρατιῶται καὶ βασιβουζοῦκοι,
» ἀλληλεβοηθοῦντο.

» Τὸ ἑσπέρας τὸ πῦρ ἐτέθη εἰς τὴν Ἄγοράν. Ἡ πυρκαϊὰ διήρ-
» κησεν ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἀπετέφρωσε τὴν Ἄγοράν καὶ μέγα μέρος
» τῆς Ἀρμενικῆς συνοικίας. Ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅσοι ἐξήρχοντο τῶν οἰκιῶν
» των νὰ διαφύγωσι τὸ πῦρ, κατεκρεουργοῦντο. Τὰ χωρία Καλύ-
» βια, Καδῆκιοῖ, Λισγάριον, Κιουνί, Χάσκιοῖ, Κιουρτλῆ καὶ ἄλλα
» πολλὰ ἐπίσης, ἐπυρπολήθησαν.

» Φρικωδέσταται σκηναὶ σφαγῆς διεπράχθησαν, ἀπανταχοῦ αἱ
» παρθένοι διεκορεύθησαν καὶ μετεφέρθησαν δεινῶς ἀκρωτηρια-
» σθεισαι.

» Τὸ Κιουνί ἦτο κατὰ τὸ ἥμισυ Καθολικόν. Τὸ Λισγάρι εἶχε
» μίαν σημαντικὴν ἔδραν προπαγάνδας, ἀλλά, τὰ πάντα κατεστρά-

» φησαν. Ἄγνοοῦμεν τὴν τύχην τοῦ πληθυσμοῦ, καθ' ὅσον διεσπάρη
 » καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἄνευ οἰασδήποτε τροφῆς. Μία στατι-
 » στική ἀκόμη εἶναι ἀδύνατος. Τὰ θύματα ἀριθμοῦνται κατὰ ἕκα-
 » τοντάδας. Ἐκ τῶν ὥρας εἰς ὥραν αἱ πλέον ἀπαίσιαι εἰδήσεις κατα-
 » φθάνουσιν. Ἄγνοοῦμεν τὴν τύχην τοῦ Νταουντελῆ, ἄλλης ἔδρας
 » προπαγάνδας. Ὅλα τὰ τρόφιμα ἐχάθησαν εἰς τὰς φλόγας. Ἄρχι-
 » ζουν νὰ ὑποφέρουν τῆς πείνης. Πανταχοῦ ἡ καταστροφή εἶναι
 » πλήρης. Ὁ κίνδυνος νέων πυρκαϊῶν καὶ νέων σφαγῶν, ἐξακολου-
 » θεῖ νὰ μᾶς ἀπειλῇ. Τὰ χωρία τὰ σῶα ἀκόμη δυσκόλως θὰ διαφύ-
 » γωσι. Χρειάζεται βοήθεια ταχεῖα καὶ ἐνεργητικὴ διὰ νὰ σωθῇ ὅ,τι
 » ὑπολοίπεται ἔτι. Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν δὲν θὰ ὑπάρχη ψυχὴ ζῶσα
 » εἰς τὰς χώρας ταύτας, ἐὰν οἱ φόβοι μας ἐπαληθεύσωσιν.

» Ἐὰν εἶναι δυνατὸν ἡ ταχυτάτη ἀποστολὴ ἑνὸς ἀποσπάσμα-
 » τος εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα, ἀλλ' ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερα.
 » Εὐσπερεστηθῆτε νὰ μεταδώσητε τὰ νέα ταῦτα εἰς τὸν ἀρμόδιον. Σᾶς
 » παρακαλῶ νὰ βεβαιωθῆτε ὅτι οὐδὲν ὑπεράνω τῆς ἀληθείας λέγω.
 » Ὁ πληθυσμὸς καταστραφεῖς παντοιοτρόπως, δὲν συνῆλθεν ἀκόμη
 » ἀπὸ τὸν πανικόν, καὶ δικαίως.

» Ἦδη ἀγγέλλουσιν ὅτι Στρατοδικεῖον θὰ ἐγκατασταθῇ ἐν
 » Μαλαγάραις. Τοῦτο θὰ ὑπάρξῃ τὸ ἀσφαλέστερον μέσον διὰ νὰ ἐξα-
 » φανισθῶσιν οἱ ὑπολοίποιοι ἀθῶοι. Ἀκόμη εἶναι καιρὸς, σπεύ-
 » σατε νὰ τοὺς σώσητε.

» Μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ βιασθῆτε νὰ κάμητε πᾶν τὸ δυνατόν,
 » σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε, Κύριε, τὴν ἀφοσίωσίν μου. Ἐὰν σᾶς
 » εἶναι δυνατόν ἐλάτε, στείλατε βοήθειαν τὸ ταχύτερον, θὰ περιμέ-
 » νωμεν αὐριον. Ἡ κατάστασις εἶναι ἐκτάκτως κρίσιμος. Βιασθῆτε
 » σᾶς παρακαλῶ. Ἄνευ τούτων εἴμεθα ὄλοι χαμένοι.

» Πατὴρ Καλαβάσσε,
 » ἐκ τῆς Καθολικῆς ἀποστολῆς Μαλαγάρων».

Παραθέτομεν κατωτέρω ἀπαντητικὴν ἐπιστολὴν τῆς Ἑλληνικῆς
 Καθολικῆς Σχολῆς πρὸς τὸν Δήμαρχον Ραιδεστοῦ, αἰτήσαντα τὸ ἡμε-
 ρολόγιον τῆς ἐν Μαλαγάραις Μονῆς Οὐνιτῶν, ἀντίγραφον τῆς ὁποίας
 μᾶς παρεχωρήθη παρ' αὐτοῦ ἔχον ὡς ἑξῆς :

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

« Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 27 Ἰουλίου 1922

» Ἀξιότιμε Κύριε Δήμαρχε,

» Λαμβάνων ἐν πρώτοις τὴν τιμὴν νὰ συγχαρῶ ὑμᾶς διὰ τὸ ἐν

» τῇ ἐπιστολῆς σας δεικνυόμενον ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῶν ἱστορικῶν γε-
 » γονότων τῶν διαδραματισθέντων ἐν Θράκῃ κατὰ τοὺς δύο Βαλκα-
 » νικούς πολέμους καὶ μετὰ καὶ ἀνηκόντων πλέον εἰς τὴν Ἑθνικὴν
 » ἱστορίαν. Δυστυχῶς ὅμως δὲν δύναμαι νὰ ἱκανοποιήσω ἀμέσως
 » τὴν ἀξιέπαινον ἐπιθυμίαν σας.

» Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπός μας, κ. Γεώργιος Χαλαβαζῆς εὐρίσκεται
 » ἐν Ἑλλάδι, ἐπανέρχεται ὅμως λίαν συντόμως. Θὰ τῷ ἀνακοινώσω
 » τότε ἀμέσως τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς σας. Τὸ δὲ Ἡμερολό-
 » γιον τῶν Μαλγάρων, συνταχθὲν κατὰ μέγα μέρος ὑπ' ἐμοῦ διὰ τὰ
 » γεγονότα τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου καὶ τὰ ἀμέσως ἐπακολουθή-
 » σαντα, *κατεσχέθη* κατὰ Μάϊον 1915, μὲ ἄλλα πλεῖστα ἔγγραφα
 » κατόπιν ἐρεύνης διεξαχθείσης ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἰδρύματι τῶν Μαλ-
 » γάρων, ἐντολῇ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει τουρκικοῦ στρατοδικείου,
 » ὅπου παρεπέμφθησαν πρὸς ἐξέτασιν ἐν ᾧ χρόνῳ ἐστάλην καὶ ἐγὼ
 » καὶ ἐκρατήθην εἰς τὰς φυλακὰς ἐπὶ δεκαπενθημερίαν ὀλόκληρον.
 » Ὡς ἐκ τούτου τὸ Ἡμερολόγιον τοῦτο *ἐξηφανίσθη* καθὼς καὶ τὰ
 » πλεῖστα τῶν κατασχεθέντων ἔγγράφων.

» Θ' ἀναγκασθῶ λοιπὸν ν' ἀναπαραστήσω ἐκ μνήμης τὰ ση-
 » μαντικώτερα τῶν γεγονότων τούτων, μόλις τὸ ἐπιτρέψουν εἰς ἐμέ
 » αἱ πολλαπλαῖ ἀσχολαί μου.

» Διατελῶ μετὰ πάσης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως

» Ὁ Διευθυντῆς

» Π. Δ. Χαλαβαζῆς».

Ἡ παρουσία τοῦ Ταλαὰτ Βέη.

Κατὰ τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἔλαβε χώραν ἡ καταστροφή τῶν
 Μαλγάρων, Καλυβίων καὶ λοιπῶν χριστιανικῶν χωρίων τῆς περιφε-
 ρείας αὐτῶν, εὐρίσκετο ἐν Ραιδεστῷ ὁ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουρ-
 γὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας Ταλαὰτ.

Ὁ περιβόητος νεότουρκος πολιτικός, ὅστις ἀκολούθως κατῶρ-
 θωσε νὰ συγκεντρώσῃ εἰς χεῖράς του δικτατορικὴν ἐξουσίαν, παρη-
 κολούθησεν ὀλόκληρον τὴν ἐξελιχθεῖσαν τραγωδίαν μετὰ πανούργου
 ἀπαθείας, ἐκπληττόμενος δῆθεν εἰς ἐκάστην ἐπὶ τῶν γεγονότων πλη-
 ροφορίαν.

Ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας πληροφορηθεὶς τὴν ἄφιξιν τοῦ
 Ταλαὰτ ἔσπευσε εἰς συνάντησίν του καὶ διεμαρτυρήθη ἐντόνως διὰ
 τὰ γενόμενα.

Ὁ Τοῦρκος Ὑπουργός. ἐδικαιολόγησε τὰ συμβάντα «ὡς φυσι-

κὴν ἀπόρροϊαν ἐνὸς λήγοντος πολέμου» προσθέσας ὅτι, «πρέπει νὰ ριφθῆ εἰς λήθην τὸ παρελθόν». Ἀκολουθῶς ὁ Ταλαάτ ἐδέχθη τὴν σύστασιν μικτῆς ἀνακριτικῆς ἐπιτροπῆς, πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν λυπηρῶν γεγονότων

Ἡ ἐπιτροπὴ ἀποτελεσθεῖσα ὑπὸ τῶν Προέδρων, τοῦ Μουφτῆ Παιδεστοῦ καὶ ὡς μελῶν τοῦ Ἄλῃ Ἐφένδη, γραμματέως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τοῦ Δημογέροντος Θεοδώρου Νικήτα, τοῦ Ἀρμενίου Δημογέροντος Φουρουντζιάν, τοῦ Ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, ἐνετάλη νὰ ἐνεργήσῃ ἔρευναν καὶ ἀνάκρισιν πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν διαπραχθεισῶν τερατουργιῶν. Τὴν ἐπομένην ὁ Ταλαάτ ἐπεσκέφθη τὴν Μητρόπολιν καὶ συνέστησεν εἰς τὸν Μητροπολίτην ὅπως μὴ διαδίδῃ τὰ καταγγελθέντα ὡς διαπραχθέντα ὑπὸ τοῦ στρατοῦ.

Τὸν Ταλαάτ πασσαῖ, ἐπεσκέφθη καὶ τὸ Προξενικὸν Σῶμα Παιδεστοῦ, τὸ ὁποῖον ἐξιστόρησε πρὸς αὐτὸν ὀλόκληρον τὴν κακοποιὸν δρᾶσιν τοῦ ἀτάκτου καὶ τακτικοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ. Ὁ Τοῦρκος Ὑπουργὸς ἠκέσθη ν' ἀπαντήσῃ ξηρῶς ὅτι θὰ λάβῃ μέτρα.

Ἐν τούτοις, ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἐξηκολούθει συστηματικῶς τὸ ἐξολοθρευτικὸν ἔργον τοῦ ἐκτοπίζων τοὺς ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς καὶ ἐντὸς τῶν χριστιανικῶν χωρίων ἢ ἐπὶ τῶν γαιῶν αὐτῶν ἐγκαθιστῶν Τούρκους πρόσφυγας, κατελθόντας ἐξ Βουλγαρίας λόγῳ τοῦ τουρκοβουλγαρικοῦ πολέμου.

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Ἡ Μητρόπολις Ἡρακλείας ἀπέστειλε τὸ ὑπ' ἀριθ. 484 ἐμπιστευτικὸν ἔγγραφον πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως, περιγράφουσα τὴν καταστροφὴν τῶν Μαλγάρων καὶ Καλυβίων.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο συντεταγμένον προφανῶς ἐν στιγμῇ ψυχικῆς ταραχῆς, ἀποδίδει πιστῶς τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν διετέλουν οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν τραγικὴν ἐκείνην ἐποχὴν τῆς λεηλασίας, τοῦ ἐμπρησμοῦ καὶ τῆς σφαγῆς, ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς, ἐν πιστῷ ἀντιγράφῳ ὑπερ μᾶς ἐχορηγήθη, μετὰ τῆς ἐν συνεχείᾳ παρατιθεμένης ἐκθέσεως τοῦ Ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ, παρὰ τῆς Μητροπόλεως :

« Παιδεστὸς 12 Ἰουλίου 1913

» Παναγιώτατε Δέσποτα,

» Τὸ πρόσταγμα, τὸ ὁποῖον ἐπισήμως ἔδωκεν ὁ ἀρχηγὸς » τῶν ὀθωμανικῶν Αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων Μεχμέτ Ἄλῃ

» Πασσᾶς, βασιζεται ἐπὶ τῶν τριῶν λέξεων *Γιάμα—Γιάκιν—Κέσιν*
 » (= Λεηλατήσατε, Καύσατε, Σφάζατε). Καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦτο
 » ἐδίδετο διὰ τριῶν συνθηματικῶν σαλπισμάτων.

» Ὁ Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ μετὰ τοῦ Θ. Νικήτα Δημογέροντος
 » καὶ τοῦ Πρωτοσυγγέλου καὶ Ἐπιτρόπου τοῦ Ἀρμενικοῦ Πατριαρ-
 » χείου καὶ τοῦ Δημογέροντος Φουρουντζιάν, χθές τὴν νύκτα ἐν
 » τρόμφῳ καὶ φόβῳ μετὰ τοῦ Μουφτῆ Ραιδεστοῦ καὶ τοῦ Ἀλῆ ἐφένδη
 » Γραμματέως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποσταλέντες ὡς ἐπι-
 » τροπὴ πρὸς ἐξέτασιν τῶν θλιβερῶν γεγονότων ἰδίᾳ τῶν δύο τού-
 » των τμημάτων Μαλγάρων καὶ Χαριουπόλεως, ὁ Ἐπίσκοπος, λέγω,
 » Ναζιανζοῦ, δι' αὐτῶν τῶν λέξεων καὶ τοῦ διὰ σαλπισμάτων διδο-
 » μένου προστάγματος, μετὰ φρίκης διηγεῖται τὰ ἀποτελέσματα καὶ
 » τὴν σημερινὴν πανωλεθρίαν τοῦ ὁμογενοῦς πληθυσμοῦ. Αἱ προη-
 » γούμεναι ἐκθέσεις εἶναι κατώτεροι τῆς πραγματικότητος. Ἄνευ
 » ὑπερβολῆς δέκα πέντε χιλιάδες περίπου γυναικόπαιδα, ἐσφάγη-
 » σαν, ἐκάησαν καὶ μέχρι τῆς σήμερον—σήμερον ἀκόμη, Παναγιώ-
 » τατε Δέσποτα—τῆδε κακεῖσε ὑπὸ τὰ χόρτα καὶ τὰς χαράδρας ἐν-
 » τρομοί, πεινῶντες καὶ διψῶντες, ἀποθνήσκουσι. Παρὰ τὰς διαβε-
 » βαιώσεις τοῦ Ἐξοχωτάτου Ἐπιουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν Ταλαάτ
 » Βέη, τὰ καθησυχαστικὰ τηλεγραφήματα τοῦ ἀρχιστρατήγου τῆς
 » προελάσεως Ἰζέτ πασσᾶ καὶ τὰς δηλώσεις τοῦ ἐνταῦθα Μου-
 » τεσαρίφου, ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατὸς πανταχοῦ λεηλατεῖ, ἀτιμά-
 » ζει τὰ γυναικόπαιδα. καίει καὶ σφάζει τοὺς διασωζομένους ἐκ τῶν
 » φλογῶν.

» Ἱερεῖς ὑποστάντες τὰς μεγαλειτέρας δοκιμασίας καὶ βασανι-
 » στήρια, κεῖνται ἀκόμη *ἄταφοι* μετὰ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν ἀπὸ
 » τῆς 4ης τοῦ μηνός, ἡμέρας τῆς σφαγῆς αὐτῶν, καὶ τῶν ἀνηκού-
 » στων τούτων βιαιοπραγιῶν κατὰ τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους καὶ τῶν κα-
 » τοίκων τῶν τμημάτων, ἰδίως Μαλγάρων καὶ Χαριουπόλεως, νᾶ
 » καὶ τὰ ἴδια λέγωνται καὶ περὶ τῶν χωρίων τῶν τμημάτων τῆς Μα-
 » κρᾶς Γεφύρας καὶ Κεσσάνης.

» Ἀκόμη σήμερον οἱ περίοικοι καὶ ὅλα τὰ κακοποιᾶ στοιχεῖα
 » τὰ ἀπολυθέντα ἐκ τῶν φυλακῶν, ὄχι μόνον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρ-
 » κίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἔναντι Ἀσιατικῆς ἀκτῆς, περιτρέχουσιν ὡς κυ-
 » νηγοὶ μὲ τοὺς κύνας καὶ τὰ τύμπανα καὶ φονεύουσι τοὺς παρου-
 » σιαζομένους.

» Ἐν Καλυβίσις κόρη καταδιωκομένη νὰ συλληφθῆ, ἔπεσεν ἀπὸ
 » τὸ παράθυρον καὶ ἐνῶ τὸ σῶμα ἤσπαιρεν ὁ Τοῦρκος στρατιώτης
 » ἔπεσε κατ' αὐτῆς ἀσελγήσας κτηνωδῶς. Ἐν Χάσκιόι τῆς Χαριου-
 » πόλεως ἀφοῦ ὁ ἀξιωματικὸς τῆ ὁδηγίᾳ τοῦ Μουχτάρη ἐλεηλάτησε

» τοὺς καλλιτέρους οἰκοκυραίους, κατόπιν ἔδωκε τὴν σειρὰν εἰς τοὺς
 » στρατιώτας, παρήγγειλε δὲ εἰς τὸν Μουχτάρην νὰ ἐτοιμάσῃ δι' αὐ-
 » τὸν τὴν νύκτα τρία κοράσια, ἄλλως αὐτὸς ξεύρη τί θὰ πάθῃ.....

» Ὁ Μουχτάρης ἠρνήθη διαρρήδην καὶ προσεκάλεσε τὸν
 » ἀχρεῖον ἀξιώματικὸν νὰ τὸν φονεύσῃ, διότι δὲν δύναται νὰ κάμῃ
 » τὸ τοιοῦτον.

» Κατόπιν οἱ Τοῦρκοι στρατιῶται τοὺς μὲν ἄνδρας ἐνέκλεισαν
 » ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τὰς δὲ γυναῖκας συνήθροισαν ὅλας εἰς τὸ μεγαλύ-
 » τερον ἄλωνι τοῦ χωρίου καὶ ἐκεῖ ἐπὶ εἴκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας
 » ὠργιάζεν ὁ στρατὸς βιάσας πάσας τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά
 » ἀπὸ 8 ἐτῶν μέχρι 75 ἐτῶν.

» Ὁ στρατὸς φέρει μαζί του ἀρκετὰ κοράσια ἀρπαγέντα ἐκ
 » τῶν χωρίων. Ἐν Μαλγάροις συνηθροίσθησαν ἄνω τῶν ἐπτακοσίων
 » οἰκογενειῶν ἤτοι ψυχὰι τέσσαρες χιλιάδες περίπου, ἐν δὲ τῇ Χαρι-
 » ουπόλει τετρακόσiai οἰκογένειαι, αἵτινες στεροῦνται τοῦ ἐπιουσίου
 » ἄρτου, καθόσον καὶ οἰκίας καὶ ἀποθήκας, πρῶτον ἐξεκένωσεν ὁ
 » βουλγαρικὸς στρατὸς καὶ ἦδη ὁ τουρκικὸς.

» Ἡ ἀγορὰ τῶν Μαλγάρων καὶ ἡ ἀρμενικὴ συνοικία ἐκάησαν
 » ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τὴν νύκτα ὑποβοηθουμένου τοῦ πυρὸς ὑπὸ τοῦ
 » πετρελαίου, τὸ ὅποιον δι' ἀμαξῶν μετέφερον οἱ Τοῦρκοι στρατιῶ-
 » ται, καὶ διὰ χειροβομβίδων.

» Χωρῖα τινὰ, δύο ἢ τρία, τῶν Μαλγάρων καὶ ἄλλα τόσα τῆς
 » Χαριουπόλεως, ἔχουσι φύλακας στρατιώτας, οἵτινες δὲν ἐπιτρέ-
 » πουσι τὴν συγκοινωνίαν, τὴν ἔξοδον καὶ τὴν εἴσοδον εἰς οὐδένα,
 » ὅπως συνεχίζουσι τὴν φορολογίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἐπιβάλλει
 » εἰς τοὺς κατοίκους καὶ ὅπως μόνοι αὐτοὶ ὀργιάζουσιν ἐπὶ τῶν γυ-
 » ναικοπαίδων, τῶν ὁποίων ἐτάχθησαν φύλακες.

» Αἱ συμμορίαι τοῦ Χατζῆ Σερῆφ Μπέη καὶ οἱ ἐξωπλισμένοι
 » μουσουλμᾶνοι χωρικοὶ προσκαλοῦσιν ὅλους τοὺς εὐπόρους Ἑλλη-
 » νας τῆς Χαριουπόλεως καὶ λαμβάνουσι παρ' αὐτῶν «μπόνα» ληξι-
 » πρόθεσμα καὶ ὁμόλογα μὲ τὰς μαρτυρίας τῶν παρατυχόντων. Ὁ
 » Ἐπίσκοπος λέγει, ὅτι πάντες οἱ χριστιανοὶ εἶναι νεκροὶ καὶ ἄτα-
 » φοι οἱ δὲ διασωθέντες, γυμνοὶ, πεινῶντες καὶ ριγοῦντες καὶ ἀνα-
 » μένοντες ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὴν σφαγὴν ἢ τὸν θάνατον ἐκ
 » πείνης.

» Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει διατελοῦντες, καλοῦνται ὑπὸ τῶν
 » Καϊμακάμηδων νὰ υπογράψωσιν δήλωσιν ὅτι, ὅλα τὰ κακουργή-
 » ματα καὶ αἱ ἀνήκουστοι βδελυγμίαι, ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ βουλγαρι-
 » κοῦ στρατοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Χαριουπό-
 » λεως, μοὶ ἀπέστειλε χθὲς ἄνθρωπον νὰ μοὶ δηλώσῃ ὅτι, ἐπέισθη

» νά υπογράψη τηλεγράφημα, τό ὅποτον χθές ἐδημοσίευσεν ὁ «Τ'αχυ-
» δρόμος» Πέμπτης 11 'Ιουλίου καί ὑπ' ἀριθ. 4575.

» Ὁ Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ ἐτοιμάζει τήν ἔκθεσίν του, ἦν δι'
» αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καί τοῦ Θ. Νικήτα ἀποστέλλω τῇ Μητρί Ἐκκλη-
» σία, ἵνα καί προφορικῶς ἐκθέσωσιν ὅσα εἶδον.

» Ἐνταῦθα συνελθόντα τὰ Σωματεῖα καί πολλοί πολῖται, μετὰ
» φρίκης ἔλαβον γνῶσιν τοῦ ἀπηνοῦς διωγμοῦ τοῦ Ἔθνους ἡμῶν,
» διώρισαν ἐπιτροπὰς συνδρομῶν καί ἀποστολῆς ἄρτου καί τροφῶν
» καί ὅλα τὰ σωματεῖα ἔσπευσαν νά καταβάλωσι τὰς συνδρομάς
» των, ἀλλ' αἱ ἰδιωτικαί αὐταί εἰσφοραί δέν δύνανται νά θεραπεύ-
» σωσιν ὡς εἰκὸς τὰς ἀνάγκας ἕξ χιλιάδων πεντακοσίων περίπου
» ψυχῶν καί διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη, ὅπως τὸ Σεβαστὸν Οἴκουμενι-
» κὸν Πατριαρχεῖον :

» 1ον) Ἐνεργήση ἀρμοδίως διὰ τὴν συνάθροισιν τῶν διασκορ-
» πισθέντων γυναικοπαίδων εἰς Μάλγαρα καί Χαριούπολιν καί εἰς
» τὰ ἱστάμενα χωρία.

» 2ον) Ἐνεργήση αὐτόθι συνδρομάς ἀφοῦ δι' ἐκάστην ἡμέραν
» ἔχομεν ἀνάγκην τουλάχιστον 60 λιρῶν ἵνα μὴ ἀποθάνωσι τῆς πεί-
» νης καί ἀποστολῆν αὐτῶν ἐνταῦθα καί

» 3ον) Τὴν ἀποστολὴν Διεθνοῦς ἀνωτέρας ἐπιτροπῆς, ἥτις ἐπὶ
» τόπου ἐξακριβουσα τὴν κατάστασιν ἀποδώσῃ τὰς εὐθύνας ὅπου
» ἀνήκουσιν.

» Διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ

» Μητροπολίτης Ἡρακλείας Γρηγόριος».

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙ ΤΟΠΟΥ ΜΕΤΑΒΑΣΙΝ

«Σεβασμιώτατε,

» Λαβὼν ἐντολὴν παρὰ τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος νά μετα-
» βῶ μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς, τῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Μουφτῆ Ραιδε-
» στοῦ, τοῦ Ἄλῃ ἐφένδη, τοῦ ἀπεσταλμένου ἐνταῦθα πρωτοσυγγέ-
» λου τοῦ Ἀρμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ κ. Θ. Νικήτα καί τοῦ Ἀρ-
» μενίου κ. Α. Φουρουντζιάν, ἥτις ἐντολῇ τῆς Α. Ἐξοχότητος τοῦ
» Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν Ταλαάτ Βέη ὠρίσθη καί μετέβη πρὸς
» ἐξακριβῶσιν τῆς καταστάσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ καί ἰδίᾳ τῶν πόλεων
» καί χωρίων τῶν Καζάδων, Μαλγάρων καί Χαριουπόλεως μετὰ τὴν

» ἀνακατοχὴν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ, ἀνεχωρήσαμεν
» τὴν παρελοῦσαν Τρίτην 9ην τρέχοντος, διὰ Μάλγαρα.

» Περί τὸ ἑσπέρας φθάσαντες εἰς Μάλγαρα εὐρέθημεν ἀπ' αὐ-
» τῆς τῆς εἰσόδου ἡμῶν εἰς τὴν πόλιν, πρὸ σωροῦ καεισῶν οἰκιῶν
» καὶ διελθόντες ἐπὶ πολὺ διὰ καπνιζόντων εἰσέτι ἐρειπίων ἐφθάσα-
» μεν εἰς ἰδιωτικὴν τινα οἰκίαν χρησιμεύουσαν ὡς προσωρινὸν Διοι-
» κητήριον. Ἐκεῖ δηλώσαντες τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς ἡμῶν εἰς
» τὸν Καϊμακάμην Μαλγάρων, ἠκούσαμεν παρ' αὐτοῦ ὅτι, τὴν πα-
» ρελθοῦσαν Πέμπτην 4ην τρέχοντος ἐνῶ ἀκόμη δὲν εἶχον εἰσέλθει
» ὁ στρατὸς καὶ αἱ ἀρχαὶ εἰς τὴν πόλιν, πυρκαϊὰ ἐξερράγη ἐν αὐτῇ
» πλησίον καταστήματός τινος Ἀρμενίου, ἡ ὁποία μετ' ὀλίγον ἔλα-
» βεν διαστάσεις ἕνεκα τοῦ σφοδροῦ νοτίου ἀνέμου, ὅτι μετ' ὀλίγον
» κατέφθανον καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ προσεπάθησαν παντὶ σθένει νὰ περι-
» στείλωσι τὸ πῦρ, καλέσαντες καὶ τοὺς κατοίκους νὰ προστρέξωσι,
» ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν εὐρίσκοντο ἐν τῇ πόλει πυροσβεστικαὶ ἀντλῖαι,
» ἀρπάγαι καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς περιορισμὸν τοῦ πυρός, οἱ δὲ κάτοι-
» κοι μόνις προστρέξαντες ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψωσι περίφοβοι
» εἰς τὰς οἰκίας των, ἐπειδὴ κρότοι ἰσχυροὶ βομβῶν καὶ φυσιγγίων εὐ-
» ρισκομένων φαίνεται, ὡς εἶπεν ὁ Καϊμακάμης, εἰς καιομένας οἰκίας
» καὶ καταστήματα Ἀρμενίων, ἐξερρήγνυντο ἀδιαλείπτως καὶ ἐνέ-
» σπειρον τὸν τρόμον φυγαδεύουσαι πάντας ὅτι, ἕνεκα τούτου τὸ
» πῦρ ἔλαβε τρομερὰς διαστάσεις καὶ ἀφεθείσης τῆς πόλεως εἰς τὴν
» διάκρισιν αὐτοῦ, κατεκάη ἅπασα ἡ ἀγορά, οἰκίαι τινὲς Ἀρμενίων
» καὶ Ἑλλήνων καὶ πολλὰ καταστήματα καὶ οἰκίαι ὀθωμανῶν.

» Ἀποχωρήσαντες τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τοῦ Διοικητηρίου, ἀπε-
» φασίσαμεν τὴν ἐπιούσαν πρωτὶ νὰ συνέλθωμεν ἐν τῷ Διοικητηρίῳ,
» ἵνα ἐνεργήσωμεν ὅ,τι ἐπεβάλλετο ἡμῖν συνωδὰ τῷ σκοπῷ τῆς ἀπο-
» στολῆς μας.

» Εἰς μάτην ὅμως τὴν πρωτὴν ἐπὶ ὥρας ἀνεμέναμεν τὴν ἔ-
» γερσιν ἐκ τοῦ ὕπνου τοῦ Μουφτῆ καὶ τῶν λοιπῶν ὀθωμανῶν με-
» λῶν, μεσημβρία δὲ περίπου ἐπλησίαζεν καὶ ὁ Μουφτῆς πάσχων ἐκ
» τῶν ὀδόντων, ὡς ἐμάθομεν ἀργότερον, μόνις περὶ τὴν μεσημβρίαν
» ἠγέρθη καὶ μετέβη εἰς τὸ Διοικητήριον ὅπου συνελθόντων καὶ τῶν
» λοιπῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, ἠκούσαμεν παρὰ τῶν ὀθωμανῶν ὅτι
» ἔλαβον ἰδιαιτέρας πληροφορίας περὶ πάντων ὅτι ἐλπίζουσιν ὅτι
» καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἐλάβομεν ἰδιαιτέρως ἕκαστοι τὰς σχετι-
» κὰς πληροφορίας, καὶ ὅτι δὲν εἶχομεν πλέον ἕτερόν τι, παρὰ, μετὰ
» τινὰς ὥρας ν' ἀναχωρήσωμεν διὰ Χαριοῦπολιν.

» Ἐννοήσας ὅτι παρὰ τὰς χθεσινὰς μας ἀποφάσεις ἀνωφελῶς θὰ
» ἐπέμενον παρὰ τοῖς ὀθωμανοῖς μέλεσι τῆς ἐπιτροπῆς νὰ ἐνεργηθῶσιν

» ἀπὸ κοινοῦ ἀνακρίσεις καὶ ἔρευναι πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς καταστά-
 » σεως, περιωρίσθημεν μετὰ τοῦ κ. Νικήτα καὶ τῶν Ἀρμενίων μελῶν,
 » νὰ λάβωμεν ἰδιαιτέρως πληροφορίας ἀκριβεῖς περὶ τῆς καταστάσεως,
 » τόσον τῆς πόλεως ὅσον καὶ τῶν χωρίων τοῦ Καζᾶ Μαλγάρων. Ἐκ
 » τῶν προσδραμόντων δὲ ἐν τῇ Μητροπόλει προκρίτων Μαλγάρων
 » καὶ τῶν περίξ παθόντων χωρίων, ἐπληροφορήθημεν τὰ ἑξῆς :

» *Περὶ τῆς πόλεως Μαλγάρων.* — Ἐν Μαλγάροις ἀποσυρθέντων
 » τῶν Βουλγάρων ἄνευ τινὸς πραξικοπήματος, εἰσήλασε τὴν 2αν
 » τρέχοντος, Τρίτην, ὁ τουρκικὸς στρατὸς προερχόμενος ἐκ Καλλιπό-
 » ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν Μεχμέτ Ἀλῆ καὶ Μουσταφᾶ πασσάδων,
 » ἀρχηγῶν ἐν τῷ πέμπτῳ στρατιωτικῷ σώματι. Οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι
 » ἡμέτεροι καὶ Ἀρμένιοι, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Ἀρχιερατικούς
 » τῶν Ἐπιτρόπους, ἐξήλθον μετὰ τῶν μωαμεθανῶν ἔξω τῆς πόλεως
 » εἰς προϋπάντησιν. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ περιορισθεὶς ἀπλῶς
 » καὶ κάπως περιφρονητικῶς νὰ χαιρετήσῃ τοὺς θρησκευτικούς ἀρ-
 » χηγούς, εἰσήλθεν εἰς τὴν πόλιν μετὰ τοῦ στρατοῦ. Τὴν Πέμπτην
 » 4ην τρέχοντος ἀπὸ πρωΐας ἤρξατο ὁ στρατὸς νὰ εἰσέρχεται διὰ
 » τῆς βίας εἰς τὰς οἰκίας τῶν χριστιανῶν, καὶ νὰ ἀρπάζῃ πᾶν προσ-
 » τυχόν. Πολλοὶ ἐκ τῶν κατοίκων ἐκρύβησαν περίτρομοι, μόλις δὲ
 » κατώρθωσαν ν' ἀπαλλαγῶσι τῶν χειρῶν τῶν στρατιωτῶν, ἀφοῦ
 » ἔδωκαν ὅ,τι εἶχον πολύτιμον. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν περὶ τὸ ἑσπέρας,
 » ἐνῶ ὁ στρατὸς εὐρίσκετο ἔξωθεν τῆς πόλεως, ἐφάνη πυρκαϊὰ ἐκ
 » τοῦ νοτίου ἄκρου τῆς ἀγορᾶς, ἐν ἀκαρεὶ δὲ ἠκούσθησαν ἐκρηγνυό-
 » μεναι χειροβομβίδες ριπτόμεναι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐντὸς τῶν
 » οἰκιῶν διὰ τῶν θραυομένων θυρῶν καὶ παραθύρων καὶ τὸ πῦρ ἤρ-
 » ξατο λαμβάνον διαστάσεις ὑπὸ τοῦ πνέοντος νοτίου ἀνέμου ὠθού-
 » μενον, πρὸς τὴν ἀρμενικὴν συνοικίαν καὶ διακλαδιζόμενον ἀστρα-
 » πιαίως.

» Ἄμαξαι πλήρεις δοχείων πετρελαίου ἐκυκλοφόρουν καθ' ὄλην
 » τὴν νύκτα εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, στρατιῶται δὲ μετὰ τῶν
 » προσδραμόντων βασιβουζούκων, ἔρριπτον πετρέλαιον εἰς διάφορα
 » μέρη τῶν οἰκημάτων ὑποτρέφοντες τὴν διάδοσιν τοῦ πυρός. Τὴν
 » πρωΐαν εὐρέθη δοχεῖον πετρελαίου ἐν μέσῃ ὁδῷ, πεσὸν ἐκ τῆς
 » ἀμάξης καὶ χυθέντος τοῦ περιεχομένου του. Εἷς δὲ τῶν ὁμογενῶν
 » ἐδήλωσεν ὅτι, ἰδὼν ὅτι ἔμπροσθεν τῆς θύρας τῆς οἰκίας του ἀφῆ-
 » καν τὴν νύκτα δύο δοχεῖα πετρελαίου καὶ ἐννοήσας τὸν ἐκ τούτου
 » κίνδυνον, ἐτόλμησε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν του καὶ νὰ σύρῃ ἔσω τὰ
 » δοχεῖα. Πανικὸς κατεῖχε καθ' ὄλην τὴν νύκτα τοὺς κατοίκους, οἵ-
 » τινες ἀλλόφρονες καιομένων τῶν οἰκιῶν των, ἐζήτησαν σωτηρίαν
 » εἰς τὰς ἐναπολοιπομένας οἰκίας, ἐκτειθέμενοι εἰς τοὺς πυροβολι-

» σμούς τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν βασιβουζούκων πλημμυρούντων
» τὴν πόλιν.

» Τινὲς τῶν κατοίκων καὶ δὴ Ἀρμένιοι ἐτόλμησαν νὰ ἐξέλθωσι
» τῶν οἰκιῶν των καὶ νὰ δράμωσι εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ νὰ περισώ-
» σωσι τὰ καταστήματά των, ἀλλ' οἱ περιφερόμενοι στρατιῶται καὶ
» βασιβουζούκοι, ἐπιτιθέμενοι ἀμέσως κατ' αὐτῶν, ἐπυροβόλουν καὶ
» ἠμπόδιζον. Τινὲς δὲ τῶν χριστιανῶν, οἵτινες κατάρθωσαν νὰ φθά-
» σωσι μέχρι τῆς ἀγορᾶς, εὐρέθησαν πρὸ τῶν εἰσρευσάντων παντα-
» χόθεν ὀθωμανῶν τῶν πέριξ, οἵτινες διαρπάζοντες τὰ καταστήματα
» ἐπετίθεντο καὶ ἐξεδίωκον ἐκεῖθεν τοὺς ἰδιοκτῆτας, πληγώσαντες
» βαρέως καὶ φονεύσαντες δέκα τρεῖς ἐκ τῶν Ἀρμενίων καὶ πέντε
» ἡμετέρους. Ἐγκατελείφθη οὕτως ἡ πόλις καθ' ὅλην τὴν νύκτα εἰς
» τὴν διάκρισιν τοῦ πυρὸς καὶ τὴν λεηλασίαν τῶν ὀθωμανῶν. Τὸ
» πῦρ ἔσταμάτησε μόλις τὴν πρωΐαν τῆς Παρασκευῆς ἀποτεφρώσαν
» τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀγορᾶς, οἰκίας πολλὰς τῶν Ἀρμενίων καὶ
» τῶν ὁμογενῶν καὶ τινὰ καταστήματα καὶ οἰκίας τῶν ὀθωμανῶν
» πρὸς τὸ νότιον μέρος, καθόσον πνεύσας ὁ ἄνεμος ἀπὸ βορρᾶν τὴν
» νύκτα, ὤθησε τὸ πῦρ κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν, πρὸς τὴν τουρκι-
» κὴν συνοικίαν.

» Τὴν αὐτὴν Παρασκευὴν τὸ ἑσπέρας, νέα πυρκαϊὰ ἀπετέφρωσε
» τὸ ἐναπομείναν μέρος τῆς ἀγορᾶς (μπεζάδικα) οὐδενὸς καὶ πάλιν
» τῶν κατοίκων τολμήσαντος νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του ὅπου κεκλει-
» σμένοι διέμενον ἐκ φόβου καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα.
» Οὕτω δὲ ἐκάη καθ' ὅλοκληρίαν ὅλη ἡ ἀγορὰ τῶν Μαλγάρων, πυρ-
» ποληθέντων ἐντελῶς τριακοσίων περίπου καταστημάτων ἐξ ὧν
» ἐξήκοντα ἐπτὰ μὲν ὁμογενῶν, περὶ τὰ δέκα πέντε ὀθωμανῶν καὶ
» τὰ λοιπὰ Ἀρμενίων, πολλὰ οἰκίαι ἡμετέρων καὶ Ἀρμενίων, ἐφο-
» νεύθησαν δὲ δέκα τρεῖς Ἀρμένιοι καὶ πέντε ἡμέτεροι ὁ Λάμπρος
» Κεχαγιᾶς, ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντῆς, ὁ Ἰωάννης Τζελέπης, ὁ Χαρά-
» λαμπος Μαυρουδῆς καὶ ὁ Γεώργιος Θεοδώρου καὶ ἀγνοεῖται ἡ
» τύχη πολλῶν ἐργαζομένων ἐν τοῖς ἀγροῖς των εἰς τὰ πέριξ τῶν
» Μαλγάρων, ὧν οἱ πλεῖστοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἐφονεύ-
» θησαν.

» Ὁ φόβος καὶ ἡ φρίκη, εἶναι ζωγραφισμένη εἰς τὰ πρόσωπα
» πάντων ἀναμενόντων μετὰ τρόμου ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὴν
» ἔλευσιν νέου στρατοῦ καὶ τὴν ἐπανάληψιν τῶν αὐτῶν καὶ χειρό-
» νων. Οἱ πάντες δὲ ἔχουσι ἀπελπίσει περὶ τοῦ τέλους αὐτῶν. Οἴκο-
» γένειαι φύρδην μίγδην καταπλημμυροῦσι τὰς οἰκίας, παιδία δὲ καὶ
» βρέφη κλαυθμηρίζουσι διαρκῶς, ζητοῦντα εἰς μάτην τροφήν, μὴ εὐ-
» ρισκομένην πουθενά, ὡς ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, πλού-

» σιοι δέ καί πένητες, κινδυνεύουσι ν' αποθάνωσι τῆς πείνης ἐάν δὲν
» φθάσῃ ἐντὸς ὀλίγου βοήθεια καὶ τροφή.

» *Ἡ καταστροφή τῶν Καλυβίων.* - Τὰς ὁδοὺς καὶ ἰδίᾳ τὴν αὐ-
» λὴν τῆς Μητροπόλεως Μαλγάρων, ἐπλημμύρησαν ἀφ' ἑσπέρας τὰ
» διασωθέντα ἐν τῇ πόλει γυναικόπαιδα τῶν Καλυβίων περιδεῆ καὶ
» εἰς ἀθλίαν κατάστασιν κλαίοντα δὲ καὶ οἰμῶζοντα ἐπολιόρκουν
» τὴν Μητρόπολιν ζητοῦντα τροφὴν καὶ στέγην. Παρ' αὐτῶν δὲ ἐμά-
» θομεν περὶ τῶν Καλυβίων τὰ ἑξῆς :

» Τῇ 4ῃ τρέχοντος, Πέμπτη, ἤρξατο διερχόμενος ἐκεῖθεν ὁ τουρ-
» κικὸς στρατὸς προερχόμενος ἐκ Μαλγάρων, οἱ δὲ κάτοικοι προσέ-
» δραμον ἵνα προὔπαντήσωσιν αὐτὸν καὶ παράσχωσι πᾶσαν εὐκο-
» λίαν.

» Ἄφοῦ διήλθεν ἓν τάγμα στρατοῦ ἀκολουθούμενον καὶ ὑπὸ
» τηλεβόλων ἤρχισεν ἢ παρέλασις τοῦ ἐπομένου τάγματος, ὅπερ μό-
» λις εἰσηλθεν εἰς τὸ χωρίον, ἐσταμάτησε. Ἦχησε τότε σάλπιγξ καὶ
» ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ ἀξιωματικὸς μεγαλοφώνως ἔδωκε τὴν
» διαταγὴν «Γιάμα, Γιάκιν, Κέσιν» (ληλατήσατε, καύσατε, σφάζατε).

» Ἀμέσως ὁ στρατὸς διαλυθεὶς διεσκορπίσθη εἰς τὸ χωρίον καὶ
» ἤρχισε νὰ πυροβολῇ καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, νὰ θραύῃ θύρας
» καὶ παράθυρα, νὰ φονεύῃ πάντα μὴ προφθάσαντα νὰ φύγῃ, καὶ
» εἰσερχόμενοι οἱ στρατιῶται διὰ τῆς βίας εἰς τὰς οἰκίας, νὰ βασα-
» νίζωσι ζητοῦντες χρήματα. Οἱ κάτοικοι περὶτρομοὶ, ἐνεκλείσθησαν
» εἰς τὰς οἰκίας των προσπαθοῦντες νὰ κρυβῶσι, ἀλλ' εἰς μάτην. Ἡ
» μανία τῶν στρατιωτῶν τοὺς ἐδίωκε πανταχοῦ.

» Ὅλαι σχεδὸν αἱ οἰκίαι παραβιασθεῖσαι ἐληλατήθησαν παρὰ
» τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἐκ τῶν πέριξ ὀθωμανῶν βασιβουζούκων,
» οἱ ὅποιοι ὡς ἐκ συνθήματος ἤρξαντο νὰ εἰσρέωσιν πανταχόθεν εἰς
» τὸ χωρίον. Οἱ κάτοικοι συλλαμβανόμενοι ὑπεβάλλοντο εἰς μυρίας
» βασάνους διὰ νὰ μαρτυρήσωσι ποῦ εἶχον κεκρυμμένους τοὺς θη-
» σαυροὺς των. Ὁ ἐκ τῶν ἐφημερίων τοῦ χωρίου Παναγιώτης, ὡς
» ὁ ἴδιος ἀφηγεῖται, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ
» του, ἐβασανίσθη, ἐξυβρίσθη, ἐσύρθη ἐκ τῆς γενειάδος καὶ τῆς κό-
» μης καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τέλους λιπόθυμος ὑπὸ τὰ ἄγρια κτυπήματα
» τῶν στρατιωτῶν διὰ τοῦ ὄπλου, οἷτινες ἀφήρεσαν πᾶν ὅ,τι εἶχεν.
» Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ στρατιῶται καταδιώκοντες συνελάμβανον τὰς
» γυναῖκας καὶ τὰ κοράσια, τὰ ὅποια φανερὰ ἐβίαζον. Αὐτόπτης δὲ
» μάρτυς ἀναφέρει ὅτι, κόρη τοῦ χωρίου φεύγουσα τὴν ἀτιμίαν τῶν
» στρατιωτῶν, ἔρριπεν ἑαυτὴν κάτω τοῦ παραθύρου τῆς οἰκίας της
» καὶ ἐνῶ βαρέως πληγεῖσα ἤσπαιρεν, στρατιώτης μανιώδης ἐπέπεσεν
» ἐπ' αὐτῆς νὰ κορέσῃ τὰς κτηνώδεις αὐτοῦ ὀρμάς. Ἐν τῷ μεταξὺ

» ἠκούσθησαν κρότοι ἐκρηγνυομένων χειροβομβίδων καὶ πολλαχόθεν
 » ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ χωρίου ἤρξατο πυρκαϊά. Οἱ κάτοικοι πρὸ
 » τοῦ νέου κινδύνου ἔξαλλοι ἐζήτουν σωτηρίαν ἔξω τῶν οἰκιῶν των
 » φεύγοντες, ἀλλ' οἱ στρατιῶται μετὰ τῶν βασιβουζούκων περικυ-
 » κλώσαντες τὸ χωρίον ἐπυροβόλουν κατὰ παντός ἀποπειρωμένον
 » νὰ διαφύγη. Ὁ ἠγούμενος τῆς Μονῆς Καλυβίων Εὐδόκιμος, μετὰ
 » τοῦ ἱερέως τοῦ χωρίου Χρήστου καὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ του Ἀκα-
 » κίου, κεκρυμμένοι ἐν τῷ κωδοναστασίῳ, ἐθεώρουν ἐκεῖθεν τὴν λεη-
 » λασίαν τῆς Μονῆς. Βλέποντες ὅμως τὸν νέον κίνδυνον, ἀπειπειρά-
 » θησαν νὰ φύγωσιν, ἀλλὰ μόλις ἐξεληθόντες τοῦ χωρίου, καταπυρο-
 » βολούμενοι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, συνελήφθησαν ὑπὸ βασιβουζού-
 » κων ὄθωμανῶν καὶ ὕβρισθέντες καὶ συρθέντες ἐκ τῶν γενεῶν καὶ
 » τῆς κόμης, ἐδέθησαν. Τεθέντος δὲ βρόχου εἰς τὸν λαιμὸν αὐτῶν
 » διὰ τῶν ζωναρίων τῶν ὄθωμανῶν ἐσύρθησαν εἰς παρακειμένην
 » ρευματιὰν καὶ ἐκεῖ βασανισθέντες κατεσφάγησαν, ὁ μὲν ἠγούμε-
 » μενος διὰ δρεπάνης, ὁ δὲ ἱερεὺς Χρήστος κατακρεουργηθείς, καὶ
 » τέλος βαρύτερα πληγωθεὶς εἰς τὸν λαιμὸν καὶ κοπεὶς τὰ ὄτα καὶ
 » τὴν δεξιὰν χεῖρα, ἀφέθη ἐτοιμοθάνατος ὁ ὑποτακτικὸς Ἀκάκιος
 » ἐλάχιστα παρέχων σημεῖα ζωῆς.

» Τὸ χωρίον καὶ οἱ περίξ ἀγροί, εἶναι πλήρεις πτωμάτων ἀν-
 » ὄρων, γυναικῶν καὶ κορασιῶν, πλεῖστα δὲ καὶ ἰδίᾳ παιδιά καὶ
 » βρέφη, εὐρίσκονται ἐσφαγμένα καὶ διάτρητα ὑπὸ σφαιρῶν. Πολλοί,
 » ἰδίᾳ νεάνιδες, φεύγουσαι τὴν ἀτίμωσιν ἐκάησαν ζῶσαι ἐντὸς τῶν
 » οἰκιῶν των, τὰ δὲ φρέατα ὑπερπληρώθησαν νεκρῶν.

» Τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς, θὰ ἦτο εἰ δυνατόν φοβερώτε-
 » ρον ἂν ἔνεκα τῆς ἐποχῆς τοῦ θέρους πολλοὶ ἐκ τῶν κατοίκων δὲν
 » εὐρίσκοντο ἐκτὸς τοῦ χωρίου ἀπησχολημένοι εἰς τοὺς ἀγρούς, ὀπό-
 » θεν κακὴν κακῶς ἄλλοι μὲν κατῶρθωσαν νὰ διασωθῶσιν εἰς Μάλ-
 » γαρα, ἄλλοι δὲ ἐφονεύθησαν φεύγοντες.

» Ὅλοι αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου κατεκάησαν ἐντελῶς εἰς βαθμὸν
 » ὥστε οὐδεμίᾳ στέγῃ καὶ ἡ ἐλάχιστῃ νὰ διακρίνεται πού. Ἡ ἐκκλη-
 » σία τοῦ χωρίου καὶ ὀλόκληρος ἡ Μονὴ τῶν Καλυβίων μεθ' ὅλων
 » τῶν ἐξαρτημάτων τῆς κατεστράφη καθ' ὀλοκληρίαν, μείναντος μό-
 » νον τοῦ κωδονοστασίου· ἐρείπια δὲ καὶ καμένα ἀπ' ἄκρου εἰς
 » ἄκρον τοῦ χωρίου καὶ πλήρης ἐρημία βασιλεύει πανταχοῦ. Οἱ νε-
 » κροὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων περὶ καυστοὶ κατάκεινται εἰσέτι
 » κατὰ σωρείας ἐντὸς καὶ περίξ τοῦ χωρίου, φοβερὰ δὲ δυσσομία ἐκ
 » τῶν διαλυομένων πτωμάτων ἀναδίδεται καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν.

» Ἐκ τῶν φονευθέντων προχείρως ἐγνώσθησαν οἱ ἑξῆς :

» Νεράντζης Δημητρίου, Ἀναγνώστης Γεωργίου (γέρον ὄγδο-

» κοντούτης), Ευστράτιος Μαυρουδῆ, Μαυρουδῆς Σαβατιανοῦ, Γεώρ-
 » γιος Νικολάου, Νικόλαος Χατζόγλους, Δημητρούλα Χρήστου, Δέ-
 » σποινα Ἀθανασίου, Νικολάκης Χρυσάφης, Διαμαντῆς Σωτηρίου,
 » Μαργαρίτης Θεοχάρη, Ἀχιλλεὺς Σταυρίτσας, Κυριάκος Ἀφεντού-
 » λης, καεῖς, Δημάκος Ἰωάννου, Ἀθανάσιος Δημάκης, Μανώλης
 » Βασιλείου καὶ πλεῖστοι ἄλλοι.

» Ἐκ τῶν διασωθέντων κατοίκων πολλοὶ κατέφυγον εἰς Μάλ-
 » γαρα, ὑποστάντες τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν εἴσο-
 » δον τῆς πόλεως. Τινὲς δὲ ἐν οἷς καὶ ὁ ἐκ τῶν ἐφημερίων τοῦ χω-
 » ρίου ἱερεὺς Μανώλης, εὐρίσκονται κεκρυμμένοι εἰς τὰ περίξ τοῦ
 » ὀθωμανικοῦ χωρίου Σαρνίτς, καταζητούμενοι καθ' ἐκάστην ὑπὸ
 » τῶν ὀθωμανῶν διὰ νὰ σφαγῶσι, καὶ ἄλλοι τέλος κρύπτονται εἰσέτι
 » εἰς τοὺς περίξ τοῦ χωρίου χάνδακας καὶ τοὺς θάμνους. Πάντας
 » ὅμως καὶ τοὺς διασωθέντας ἀκόμη εἰς Μάλγαρα, οἰκτρὰ ἀναμένει
 » τύχη, ἀφοῦ πλεῖστοι μὲν ἔπαθον ἐκ τοῦ τρόμου καὶ τῆς φρίκης,
 » πολλοὶ παρεφρόνησαν, πάντες δὲ μένουσι ἐστερημένοι τῶν πάντων
 » καὶ κινδυνεύουσιν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ν' ἀποθάνωσιν ἐκ τῆς
 » πείνης καὶ τῆς κακουχίας.

» *Αἱ καταστροφαὶ τῶν χωρίων* — Ἐν Σάκτσα, τσιφλικίῳ ἐξ ἐπτὰ
 » οἰκογενειῶν ὁμογενῶν πλησίον τῶν Μαλγάρων, διηγεῖται ὁ Λάμ-
 » πος Ξανθόπουλος, ὅτι, ἐνῶ τῇ Πέμπτῃ 4ῃ Ἰουλίου, διήρχετο ἐκεῖ-
 » θεν ὁ στρατὸς, ἀνώτερος ἀξιωματικὸς καθήμενος ἐν ἀμάξῃ, ἐζή-
 » τησε νὰ πληροφορηθῆ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Λάμπου, ὑπηρετοῦντος
 » ἐν ἀγγαρεῖα στρατιωτικῇ, περὶ τοῦ τσιφλικίου ἂν ἦτο χριστιανικόν
 » ἢ τουρκικόν, ἀκούσας δὲ ὅτι ἦτο χριστιανικόν, ἀμέσως ἔδωκε με-
 » γαλοφώνως διαταγὴν εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ «Γιάκιν» καὶ ἐν τῷ
 » ἅμα οἱ στρατιῶται μετὰ τῶν βασιβουζούκων ὀθωμανῶν τῶν περίξ,
 » ἐν οἷς διέκρινε καὶ τὸν ἐκ Κιουτσούκ—Χανδῆρ Χατζῆ Ἀχμέτ καὶ
 » τὸν ἐκ Καρὰ Δεμῆρ Φεηζῆ ὀγλοῦ Ὅσμάν, οἵτινες παρορμῶντες
 » τοὺς λοιποὺς φωνάζοντες «Γιάκιν», ἔθεσαν πῦρ εἰς τὰς οἰκίας καὶ
 » ἐνῶ ἐκαίοντο αὐταὶ, διηρπάζοντο τὰ ζῶα καὶ τὰ πάντα ὑπὸ τῶν
 » στρατιωτῶν καὶ βασιβουζούκων, ἐκ δὲ τῶν κατοίκων, ὅσοι δὲν ἐπρό-
 » λαβον νὰ φύγωσι ἐφονεύθησαν πάντες, ὁ δὲ γέρον ἀσθενὴς Βασι-
 » λειος Ἀδάμ, ἐκάη ζῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ του.

» Ἐν Χάσκιοι, ὡς ἐπληροφορήθημεν παρ' αὐτόπτου μάρτυρος,
 » τοῦ Κωνσταντίνου Ἀθανασίου, ἐργαζομένου ἐν τῇ κασερίᾳ τοῦ
 » Μάρκου Παναγιώτου, τῇ Πέμπτῃ 4ῃ τρέχοντος, περὶ τὴν πρωτῶν,
 » εἰσῆλθεν ὁ στρατὸς εἰς τὸ χωρίον. Μετ' ὀλίγον ἠκούσθησαν πυκνοὶ
 » πυροβολισμοί, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες καὶ τὰ γυναικόπαιδα τοῦ χω-
 » ρίου, ἕξαλλοι ἔτρεχον ἐν τῷ χωρίῳ καὶ τὰ περίξ διὰ νὰ σωθῶσιν,

» οἱ δὲ στρατιῶται καταδιώκοντες καὶ πυροβολοῦντες ἐφόνευον πολ-
 » λούς. Συγχρόνως πολλαὶ γυναῖκες καὶ κόραι συλληφθεῖσαι ὑπὸ
 » τῶν στρατιωτῶν, ἤχθησαν εἰς παρακείμενον ἀνεμόμυλον ὅπου
 » ἀφοῦ ἠτιμάσθησαν, ἀφέθησαν ἐλεύθεραι, ἀλλ' ὀλόγυμνοι καὶ ἐν
 » οἰκτρᾷ καταστάσει. Μετ' ὀλίγον προσέδραμον ὀθωμανοὶ τῶν πέριξ
 » χωρίων, οἵτινες ἀφοῦ ἐλεηλάτησαν παντελῶς τὰς οἰκίας τῶν χω-
 » ρικῶν δι' ἀμαξῶν ἀπεκόμισαν πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ μετακομισθῇ.
 » Μετὰ τινὰς ὥρας πυρκαϊὰ ἐξερράγη ἐκ πολλῶν συγχρόνως μερῶν
 » καὶ ἀπετέφρωσεν ἐντὸς ὀλίγου ὅλον τὸ χωρίον μεταβαλλοῦσα αὐτὸ
 » εἰς σωρὸν ἐρειπίων. Ἀποχωρήσαντος δὲ τοῦ στρατοῦ μετὰ τὴν
 » καταστροφὴν τοῦ χωρίου, οἱ βασιβουζοῦκοι ὀθωμανοὶ ἤρχισαν ἐρευ-
 » νῶντες τὰ πέριξ, ἀνεζήτησαν τοὺς κεκρυμμένους ἄνδρας καὶ τὰ γυ-
 » ναικόπαιδα, πρὸς ἀνακάλυψιν δὲ αὐτῶν ἔφερον καὶ κυνηγετικούς
 » κύναις καὶ ἐκρότουσαν τύμπανα πλησίον βάτων καὶ κρυπτῶν, πάντα
 » δὲ ἐξερχόμενον τῆς κρύπτῃς καὶ ἀνακαλυπτόμενον ἐλήστευον καὶ
 » ἐφόνευον. Οὕτω δὲ πολλοὶ μὲν τῶν κατοίκων ἐφονεύθησαν ὑπὸ τοῦ
 » στρατοῦ καὶ τῶν βασιβουζοῦκων, πλεῖστοι διατελοῦσιν ἄγνωστον
 » ποῦ κεκρυμμένοι, καὶ τέλος τινὲς σύρονται ἐντὸς τοῦ χωρίου καὶ
 » πέριξ, οἰκτρῶς ἀκρωτηριασμένοι. Οὕτω διηγεῖται ὁ Κωνσταντῆς
 » Ἀθανασίου ὅτι, εἶδε τὸν γνωστόν του Χρηστον Λάμπου, εὐκατά-
 » στατον πρόκριτον τοῦ χωρίου, οἰκτρῶς οἰμῶζοντα ὑπὸ τι δένδρον
 » καὶ ἔχοντα κεκομμένα τὰ ὄντα καὶ τὴν ρίνα καὶ ἐξωρυγμένους τοὺς
 » ὀφθαλμούς διὰ νὰ μαρτυρήσῃ τοὺς κεκρυμμένους θησαυρούς του.

» Τὴν αὐτὴν τύχην τῆς τελείας καταστροφῆς εἶχε καὶ τὸ χωρίον
 » Θυμήτκιοι, ὅπου τῇ Πέμπτῃ 4ῃ Ἰουλίου, κατ' ἀρχὰς δύο στρατιῶ-
 » ται, εἰσελθόντες εἰς τὸ χωρίον καὶ συγκαλέσαντες τοὺς κατοίκους,
 » παρήγγειλαν νὰ ἐτοιμάσουν ἄρτον διὰ τὸν στρατόν. Ἀλλὰ μετ'
 » μετ' ὀλίγον ἐξεληθόντες τοῦ χωρίου, ἔθεσαν πῦρ εἰς τὰς πέριξ θυ-
 » μωνίας. Τοὺς πρώτους προσδραμόντας πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυ-
 » ρός, συλλαβόντες ἐλήστευσαν καὶ τινὰς καὶ ἐφόνευσαν. Ἀκολού-
 » θως προσδραμόντες καὶ ἄλλοι στρατιῶται εἰσῆλθον εἰς τὸ χωρίον
 » καὶ εἰσελάσαντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀπεγύμνωσαν καὶ ἐπυρπό-
 » λησαν.

» Μετ' οὐ πολὺ δέ, διασκορπισθέντες εἰς τὸ χωρίον, ἐλήστευ-
 » σαν πάσας τὰς οἰκίας, ἐφόνευον πάντα μὴ προλαμβάνοντα νὰ
 » φύγῃ, συνελάμβανον καὶ ἠτίμαζον πάσας τὰς γυναῖκας καὶ τέλος
 » θέσαντες πῦρ ἐκ διαφόρων μερῶν ἀπετέφρωσαν ἐντελῶς ὀλόκλη-
 » ρον τὸ χωρίον εἰς βαθμὸν ὥστε οὐδεμίαν οἰκίαν τούτου νὰ σωθῇ.
 » Πολλοὶ τῶν κατοίκων, ἐφονεύθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ διασκορπισθέντες
 » εἰς τὰ πέριξ, κρύπτονται εἰσέτι ἐντὸς λάκκων καὶ σπηλαίων κατα-

» ζητούμενοι πρὸς λήστευσιν ὑπὸ τῶν περιοίκων ὀθωμανῶν.

» Αὐτὴ περίπου ἡ τύχη καὶ τοῦ χωρίου Κιουρτλή, εἰς ὃ μόλις
 » εἰσηλθεν ὁ στρατὸς τῆ Πέμπτη 4ῃ Ἰουλίου, ἤρχισεν ἀμέσως νὰ λε-
 » ηλατῆ, νὰ κτυπᾷ καὶ νὰ φονεύῃ, νὰ ἀτιμάζῃ τὰς γυναῖκας καὶ τὰς
 » κόρας ἐπὶ δύο ἡμέρας, καθ' ἃς παρέμεινεν εἰς τὸ χωρίον, καὶ τέ-
 » λος θέσας πῦρ, ἀπετέφρωσε τὰς πλείστας οἰκίας, ἐνῶ ἐν τῷ μεταξὺ
 » οἱ προσδραμόντες ἐκ τῶν πέριξ ὀθωμανοί, ἐγύμνωνον ἐντελῶς τὸ
 » χωρίον, ἀρχὴν ποιήσαντες ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία κατὰ τὸ
 » ἡμισυ ἐκάη, ἀφηρεθήσαν ἀπὸ τοῦ χωρίου τὰ πάντα καὶ ζῶα καὶ οἰ-
 » κιακὰ ἔπιπλα καὶ τρόφιμα, ἐληστεύθησαν οἱ πάντες, ἰδίᾳ δὲ ὁ ἐκ
 » τῶν προκρίτων Γεώργιος Ἀποστόλου παρ' οὗ διὰ τῆς βίας ἐλή-
 » φθησαν τετρακόσαι λίραι, ἐκ δὲ τῶν κατοίκων πολλοὶ μὲν ἐφονεύ-
 » θησαν, ἐν τῷ χωρίῳ, οἱ δὲ ἐπιζήσαντες μὴ θεωροῦντες ἑαυτοὺς
 » ἀσφαλεῖς, διασκορπισθέντες κρύπτονται ὅπου ἕκαστος δύναται.

» Ἐν Δεβερικιοῖ, τῆ Πέμπτη, 4ῃ Ἰουλίου, στρατιῶται κατέκαυ-
 » σαν ὡσαύτως τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου καὶ περὶ τὰς τριάκοντα
 » οἰκίας, ἐλήστευσαν πάσας καὶ ἐφόνευσαν οὐκ ὀλίγους ἐκ τῶν κα-
 » τοίκων.

» Ἐληλατήθησαν ὡσαύτως ἐντελῶς τὸ Δαούδελι, τὸ Πασά-
 » κιοῖ, τὸ Ἰλανλή, τὸ Δολοούκιοῖ, τὸ Γιουσούζκιοῖ, τὸ Καρατζᾶ Χα-
 » λιλ, τὸ Δεβετζήκιοῖ, οἱ δὲ κάτοικοι τῶν χωρίων τούτων, κατωρθώθη
 » νὰ παραμείνωσιν ἐν τοῖς χωρίοις των, ἀφοῦ συνεφώνησαν ἀντὶ
 » 150 ἢ 200 λιρῶν ὀθωμανοὺς τῶν πέριξ πρὸς προφύλαξιν τῶν χω-
 » ρίων των. Τῶν λοιπῶν χωρίων τοῦ τμήματος Μαλγάρων ἀγνοεῖται
 » ἐντελῶς ἡ τύχη, καθ' ὅσον ἔνεκα τῆς τρομοκρατίας, οὐδεὶς χριστι-
 » ανὸς τολμᾷ νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν δρόμον ἢ νὰ μεταβῆ που. Ἄπασα
 » δὲ ἡ ὕπαιθρος χώρα, εὐρίσκεται εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ὀθωμανῶν,
 » οἵτινες καὶ ἀρπάζουσι σφετεριζόμενοι πᾶν τὸ χριστιανικόν, ἥτοι
 » ζῶα, γεννήματα κλπ.

» Περὶ τὴν μεσημβρίαν, μεταβάντες παρὰ τῷ Κσίμακάμη Μαλ-
 » γάρων διὰ νὰ ζητήσωμεν συμπληρωματικὰς τινὰς πληροφορίας καὶ
 » ἀποχαιρετήσωμεν αὐτόν, ἠκούσαμεν παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς κατα-
 » στροφῆς τῶν Καλυβίων ἰδίᾳ προκειμένου ὅτι ἤξιζε νὰ πάθωσιν ὅ,τι
 » ἔπαθον, διότι προηγουμένως ἐπὶ τῆς βουλγαρικῆς κατοχῆς, ἔτρεφον
 » ἐν τῷ χωρίῳ τὸν βουλγαρικὸν στρατὸν καὶ κάτοικος Καλυβίων ὁ
 » Ἀθανάσιος Γεωργίου κρατῶν τὴν βουλγαρικὴν σημαίαν, ὠδήγησε
 » τοὺς Βουλγάρους πρὸς κατάληψιν τῶν Μαλγάρων.

» Μ' ὄλα ταῦτα ἡ Κυβέρνησις πατρικῶς φερομένη, θέλει φροντίση
 » νὰ δώσῃ ἄρτον εἰς τοὺς τοιοῦτους προδότας, ὅπως θέλει φροντίση

» ἐπίσης καὶ περὶ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν τῶν ἄλλων παθόντων χω-
 » ρίων τοῦ Καζᾶ.

» Ἐποχαιρετήσαντες τὸν Καΐμακάμην Μαλγάρων, ἀνεχωρήσα-
 » μεν τὴν μεταμεσημβρίαν τῆς Τετάρτης καὶ διελθόντες διὰ Καλυβίων,
 » οὐδεμίαν ψυχὴν ζῶσαν οὔτε ἀνθρώπου, οὔτε ζώου εἶδομεν, ἀλλὰ
 » μόνον σωρούς πτωμάτων, ἀνθρώπων διαμελισμένων καὶ κεκαυμέ-
 » νων καὶ ζῶων, ἐρείπια κεκαυμένα καὶ καπνίζοντα εἰσέτι, φοβερὰν
 » δὲ δυσσομίαν κεκαυμένων ἀνθρωπίνων σαρκῶν καὶ διαλυομένων
 » ἐν τῷ ὑπαίθρῳ πτωμάτων, ἀναδιδομένην εἰς μεγάλην περιφέρειαν.
 » Μόλις ἀπεμακρύνθημεν μικρὸν τῆς ἀπαΐσιος ταύτης εἰκόνος τῆς
 » φρίκης καὶ τῆς κολάσεως, εἶδομεν ἀπέναντι ἡμῶν ἀπὸ μακρό-
 » θεν καιόμενα εἰσέτι τὰ πλησιόχωρα χριστιανικὰ χωρία, πανταχοῦ
 » δὲ ὅπου καὶ ἐὰν ἐστράφημεν, παρετηροῦμεν εἰκόνας φρίκης καὶ
 » ἐρημώσεως, πτώματα ἀνθρώπων καὶ ζῶων εἰσέτι ἄταφα κείμενα
 » τῆδε κακεῖσε καὶ ἀποσυντεθέμενα ἀπὸ τὰς καυστικὰς ἡλιακὰς
 » ἀκτῖνας, οἰκιακὰ δὲ σκευὴ καὶ ἔπιπλα, ἐν βίᾳ ἀποκομιζόμενα
 » ἐσπαρμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς ὁδοῖς. Πανταχοῦ δὲ ἐρείπια
 » καπνίζοντα καὶ τὸ πῦρ συμπληροῦν τὸ ἀπαΐσιον ἔργον τῆς κατα-
 » στροφῆς καὶ τῆς ἐρημώσεως καὶ σαρῶνον πᾶν ὅ,τι ἢ πλεονεξία
 » τῶν ὀθωμανῶν δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποκομίσῃ ἐκ τῶν χριστιανικῶν
 » χωρίων.

» Ἡ καταστροφὴ τῆς Χαρίουπόλεως.—Φθάσαντες τὴν Τετάρ-
 » την, νύκτα ἤδη εἰς Χαρίουπολιν καὶ παρουσιασθέντες εἰς τὸν Καΐ-
 » μακάμην Χαρίουπόλεως, εἰς ὃν καὶ ἐδηλώσαμεν τὴν ἀποστολὴν
 » ἡμῶν, συνεννοήθημεν καὶ πάλιν μετὰ τοῦ Μουφτῆ καὶ τῶν λοιπῶν,
 » ἵνα τὴν ἐπαύριον προσκαλέσωμεν ἐκ τῶν παθόντων χωρίων χω-
 » ρικούς, ἵνα πληροφορηθῶμεν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν χωρίων.
 » Ὁ Μουφτῆς ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἐνήργει πᾶν ὅ,τι ἀπητεῖτο πρὸς ἐκ-
 » πλήρωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐπιτροπῆς ἡμῶν παρά
 » τῷ Καΐμακάμῃ, καὶ αὔριον πρωτὶ θὰ συνερχόμεθα νὰ ἐργασθῶ-
 » μεν ἀπὸ κοινοῦ ἐν τῷ Διοικητηρίῳ. Ἐν τούτοις τὴν ἐπομένην, εἰς
 » μάτην καὶ πάλιν ἀνεμέναμεν ἀπὸ πρωῖος μέχρι μεσημβρίας, τὴν
 » ἔγερσιν ἐκ τοῦ ὕπνου καὶ τὴν προσέλευσιν τοῦ τε Μουφτῆ καὶ
 » τοῦ Ὄθωμανοῦ μέλους τῆς Ἐπιτροπῆς ἐν τῷ Διοικητηρίῳ. Ἦν-
 » νόησα καὶ πάλιν ὅτι, οὐδὲν θὰ ἐνήργει ἢ Ἐπιτροπὴ καὶ ὅτι ἀπὸ
 » σκοποῦ τὰ ὀθωμανικὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπαφεύγουσι τὴν δη-
 » μοσίᾳ ἐξακρίβωσιν τῆς καταστάσεως, περιωρίσθημεν καὶ πάλιν
 » μετὰ τοῦ κ. Θ. Νικήτα καὶ τοῦ κ. Φουρουντζιάν, νὰ λάβωμεν
 » ὅσας ἠδυνάμεθα πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεως, τόσον τῆς
 » Χαρίουπόλεως, ὅσον καὶ τῶν πέριξ χωρίων τοῦ Καζᾶ.

» Ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν προκρίτων Χαριουπόλεως καὶ τῶν
 » προσφύγων τῶν πέριξ παθόντων χωρίων, οἵτινες κατῴρθωσαν νὰ
 » διασωθῶσιν εἰς Χαριούπολιν, ἐμάθομεν τὰ ἑξῆς :

» Ἐν Χαριουπόλει στρατιῶται εἰσελθόντες διὰ τῆς βίας, τῇ 5ῃ
 » Ἰουλίου, Παρασκευῇ, εἰς τὰς πλείστας οἰκίας τῶν ὁμογενῶν, ἐβία-
 » σαν καὶ ἔλαβον χρήματα, ἤρπασαν δὲ πᾶν τὸ προστυχόν. Ἰδιαιτέ-
 » ρως δὲ ἐβασανίσθη ὁ ἐκ τῶν εὐπόρων Γεώργιος Ζουμπούλης, τὸν
 » ὁποῖον, ὡς μᾶς ἀνέφερον ὁ ἴδιος, οἱ στρατιῶται ἀφοῦ ἐβασάνι-
 » σαν ἐπὶ ὥρας, τῷ ἔθηκαν ἀκολούθως βρόχον εἰς τὸν λαιμὸν καὶ
 » περισφίζαντες ἰσχυρῶς, τὸν ἀφήκαν ἡμιθανῆ καὶ ἀναίσθητον. Ἄρ-
 » πάσαντες δὲ πᾶν ὄ,τι εὔρον ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ χρήματα περὶ τὰς 150
 » λίρας καὶ ἄλλα πολύτιμα, ἀπῆλθον. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ γείτονες
 » ὄθωμανοί, εὐρόντες εὐκαιρίαν, ἐλεηλάτησαν τὴν οἰκίαν τοῦ ἀπο-
 » κομίσαντες πᾶν ὄ,τι εὔρον, ζῶα, γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ ὄλα τὰ
 » σιτηρά.

» Πολλοὶ ἐκ τῶν εὐπόρων ὁμογενῶν τῆς Χαριουπόλεως καὶ
 » τῶν πέριξ χωρίων, συλληφθέντες ἄνευ λόγου καὶ δαρέντες ἀνη-
 » λεῶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Καΐμακάμη, ἐρρίφθησαν δέσμοι εἰς τὰς φυλα-
 » κάς ὅπου καθ' ἐκάστην καὶ ἰδίᾳ τὴν νύκτα, ὑπεβάλλοντο εἰς διαφό-
 » ρους βασάνους.

» Ὁ δὲ διαβόητος Χ' Σερήφ Βέης τῆς Χαριουπόλεως, μετὰ
 » δέκα ἑπτὰ ἄλλων ὄθωμανῶν ἐκ τῶν γνωστῶν ἐπὶ προηγουμένοις
 » ληστροκοῖς ἄθλοις, οἱ οἱ ἐκ Χαριουπόλεως Φαζούλ, Τζεσοῦζ,
 » Ρετζέπ, Μεχμέτ, καὶ Φαῖκ βέηδες, Ρασήδ ὄγλου Μεχμέτ, Χ' Κια-
 » ζήμ, Χ' Μαχμούτ, Καλδῆρ Κόζ ἐκ Ραιδεστοῦ καὶ ἄλλοι, καταρτί-
 » σαντες συμμορίας, καταδυναστεύουσι τοὺς προκρίτους, ἰδίᾳ τῆς
 » Χαριουπόλεως καὶ τῶν πέριξ χωρίων, ὄρισαντες τὰ ποσά, ἅτινα
 » ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ὀφείλει νὰ πληρώσῃ ἀπὸ 30 μέχρι 500 λιρῶν,
 » πολλοὶ δὲ τῶν προκρίτων, ὡς οἱ ἴδιοι ὠμολόγησαν, ἠναγκάσθησαν
 » νὰ δώσωσι τὰ ζητηθέντα.

» Αἱ συμμορίαὶ αὗται, ἐνεργοῦσι προγραφὰς προκρίτων καὶ
 » ὀλοκλήρων χωρίων, περιερχόμεναι δὲ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ τὰ χω-
 » ρία, ληστεύουσι καὶ φονεύουσι τοὺς χριστιανούς, ἐπιτιθέμενοι ἀκό-
 » μη καὶ κατὰ τῶν χωρίων ἐκείνων, ἐν οἷς στρατιωτικὰ ἀποσπά-
 » σματα ἐπὶ τούτῳ σταλέντα, προστατεύουσι δῆθεν τὰ χωρία, λη-
 » στεύοντα καὶ ἀπογυμνοῦντα αὐτὰ καὶ ἰδίᾳ τοὺς εὐπόρους, ἀκολα-
 » σταίνοντα δὲ ἐπὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων τῶν χωρικῶν.

» Καὶ ὅμως ἐν τοιαύτῃ οἰκτρᾷ καταστάσει τρομοκρατίας ὃ τε
 » Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος καὶ οἱ πρόκριτοι Χαριουπόλεως, ἐκβια-
 » σθέντες ὑπὸ τοῦ Καΐμακάμη καὶ τῶν ἀρχῶν, ἠναγκάσθησαν νὰ

» υπογράψωσι τὴν γνωστὴν ἀπὸ 11 Ἰουλίου καὶ ἐν τῇ ἐφημερίδι «Γα-
» χυδρόμορος» δημοσιευθεῖσαν εἶδησιν, ὅτι δῆθεν τὰ συμβάντα ἐν τοῖς
» χωρίοις Χαριουπόλεως, διεπράχθησαν ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ στρα-
» τοῦ καὶ ὅτι ἡ κυβέρνησις, ἔλαβεν ἤδη ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα
» πρὸς ἡσυχίαν τῶν κατοίκων.

» Περί τοῦ Χάσκιοῦ Χαριουπόλεως, ἠκούσαμεν παρὰ τοῦ Μουχ-
» τάρη τοῦ χωρίου Δημητρίου Χρήστου καὶ ἄλλων, ὅτι, τῇ Πέμπτῃ
» 4ῃ Ἰουλίου, ἰππεῖς στρατιῶται περὶ τοὺς δέκα εἰσελθόντες κατ'
» ἀρχὰς εἰς τὸ χωρίον καὶ κατοπεύσαντες, εἰδοποίησαν τὸν κατό-
» πιν ἐρχόμενον ἐκ Μαλγάρων στρατόν.

» Περί τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἔφθασεν ὁ στρατός,
» ἀμέσως δὲ ὁ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ ἀξιωματικός, διέταξε νὰ εἰσελθω-
» σιν ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ χωρίου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ ὀμιλήσῃ
» πρὸς αὐτούς. Μόλις συνῆλθον, διετάχθη ἀμέσως ὁ στρατός νὰ
» περικυκλώσῃ τὸ χωρίον. Τότε δύο ἀξιωματικοὶ προσκαλέσαντες
» τὸν Μουχτάρη Δημήτριον, τὸν διέταξαν νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὰς
» καλλιτέρας οἰκίας τοῦ χωρίου, ὅπου ἐγνώριζεν ὅτι, θὰ εὑρίσκον
» χρήματα. Ὁ Μουχτάρης πρὸ τῆς ἀπειλῆς, ἠναγκάσθη νὰ ὑπακούσῃ.
» Περιελθόντες δὲ τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου καὶ ἐρευνήσαντες, ἔλαβον
» ὅ,τι εἰς χρήματα ἢ πολῦτιμον εὖρον. Τέλος δὲ εἰσελθόντες εἰς τὴν
» οἰκίαν τοῦ ἰδίου Μουχτάρη, εὖρον καὶ ἔλαβον δέκα πέντε λίρας.
» Ἀκολουθῶς περὶ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, ἐνῶ ὁ ἕτερος τῶν ἀξιωμα-
» τικῶν ἀπεχώρει πρὸς τὸν στρατόν, ὁ ἐναπομείνας κρατῶν εἰς χεῖ-
» ρας τὸ περίστροφον εἶπεν εἰς τὸν Μουχτάρη, νὰ φροντίσῃ νὰ ἐκ-
» λέξῃ δι' αὐτόν, τρεῖς καλὰς κόρας τοῦ χωρίου, διὰ τὴν ἑσπέραν
» ἐκείνην, ἄλλως ὅτι, ἔπρεπε νὰ σκεφθῇ καὶ ἔδειξεν εἰς αὐτόν, τὸ ἐν
» χεῖρὶ του περίστροφον.

» Ὁ Μουχτάρης, ἐν τῇ ὑπερεκχειλισάσῃ ἀγανακτήσει καὶ
» ἀπελπισίᾳ του, προέτεινεν ἀμέσως τὸ στήθος του εἰπὼν ὅτι, προ-
» τιμᾷ ἀμέσως νὰ φονευθῇ, παρὰ νὰ διαπράξῃ τὴν ζητουμένην ἀλο-
» χροτήτητα. Ὁ ἀξιωματικὸς ἀπέπεμψε τότε τὸν Μουχτάρη, ὅστις
» φυγῶν, ἐκρύβη εἰς τινὰ λάκκον πλησίον τοῦ ἀλωνίου του, ἀναμέ-
» νων μετ' ἀγωνίας τὸ τέλος.

» Μετ' ὀλίγον ὁ στρατός διεσκορπίσθη, ὡς ἐκ συνθήματος, εἰς
» ὅλον τὸ χωρίον, ἤρχισε νὰ πυροβολῇ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ νὰ
» ἐνσπεῖρῃ τὸν τρόμον. Εἰσερχόμενος δὲ εἰς τὰς οἰκίας τῶν χωρικῶν,
» ἐλεηλάτει αὐτάς, ἀρπάζων πᾶν τὸ προστυχόν. Περί τὸ ἑσπέρας
» τῆς αὐτῆς ἡμέρας, συνελέγησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ὅλαι αἱ γυ-
» ναῖκες καὶ τὰ κοράσια τοῦ χωρίου, εἰς τὸ ἀλώνι τοῦ Μουχτάρη,
» καὶ ἐκεῖ, ἄφ' ἑσπέρας μέχρι τῆς πρωΐας, ἀκάθεκτος ὁ στρατός,

» ἐπεδόθη εἰς φοβερὰν ἀτίμωσιν, μὴ φεισθεῖς μήτε τῶν ἀνηλίκων κο-
 » ρασιῶν μέχρις 8 ἐτῶν, μήτε πρεσβυτίδων, ὡς γράτῃ 75 ἐτῶν, μό-
 » λισ στηριζομένη ἐπὶ τῆς ράβδου τῆς καὶ παρουσιασθεῖσα πρὸ ἡμῶν
 » ὠμολόγησεν ἡ ἰδία ὅτι, ἐβιάσθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

» Αἱ ἀπελπιστικαὶ οἰμωγαὶ καὶ οἱ θρήνοι τῶν ἀτυχῶν γυναικῶν
 » ἐπὶ ὥρας τυραννουμένων εἰς χεῖρας ἀγρίων ἐπιδρομῶν, ἀντήχουν
 » οἰκτρῶς μέχρι τῆς πρωῆας πολλαὶ δὲ ἀποκαμοῦσαι, ἔπεσον λιπό-
 » θυμοι καὶ οὐκ ὀλίγα οἰκτρῶς παρεμορφώθησαν ἀποκοπέντων με-
 » λῶν τοῦ σώματος των.

» Τὴν πρωῆαν ἐνεφανίσθη ἐν τῷ ἀλωνίῳ τούτῳ τῆς ἀτι-
 » μώσεως καὶ τῶν βασάνων, ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ στρατοῦ καὶ εὐρῶν
 » τὰς γυναῖκας, ἄλλας μὲν λιποθύμους, ἄλλας δὲ οἰκτρῶς παρα-
 » μορφωθείσας νὰ κόπτωνται καὶ νὰ θρηνώσι, ἠθέλησε νὰ παρηγο-
 » ρῆσῃ αὐτάς εἰπὼν ὅτι, δὲν συνέβη τίποτε, ὅτι αὐτὰ συμβαίνουν ἐν
 » καιρῷ πολέμου καὶ διέταξεν ἀμέσως νὰ φύγωσιν ἐκεῖθεν.

» Περὶ τὰ μεσάνυκτα ἐτέθη πῦρ ἐκ διαφόρων μερῶν εἰς τὸ χω-
 » ρίον, ὅπερ ἐξακολουθήσαν νὰ καίῃ μέχρι πρωῆας ἀπετέφρωσε τὸ
 » πλεῖστον τοῦ χωρίου.

» Περὶ τὴν πρωῆαν προσδραμόντες πλεῖστοι βασιβουζοῦκοι,
 » ἐληλάτησαν τὰς ἐναπομεινάσας οἰκίας καὶ θέσαντες ἐκ νέου πῦρ,
 » τὰς ἀπετέφρωσαν.

» Περιτρέχοντες δὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκεῖθεν τοῦ στρατοῦ
 » τὰ πέριξ τοῦ χωρίου, ἀνεζήτησαν τοὺς κεκρυμμένους προκρίτους
 » καὶ παραλαβόντες μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸν Μουχτάρην, ἐβασάνισαν
 » ζητοῦντες χρήματα. Καὶ ὁ Μουχτάρης ἐσώθη δώσας 5 λίρας, τὰς
 » ὁποίας εἶχε κεκρυμμένας ἐντὸς τῶν φορεμάτων του, πολλοὶ δὲ ἄλ-
 » λοι τῶν συλληφθέντων, μετὰ βασάνους ἐφονεύθησαν, ὡς μὴ ἔχον-
 » τες νὰ δώσωσί τι. Οὕτω ἐφονεύθη ὁ Χρηστάκης Ἀθανασίου, ὁ
 » Λαμπρινὸς Χρήστου, ὁ Κωνσταντῖνος Βασιλείου, ὁ Μαυρουδῆς
 » Θεοχάρη, ὁ Κώστας Βασιλείου καὶ ἄλλοι καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ἅμα
 » τῇ εἰσόδῳ τοῦ στρατοῦ εἰς τὸ χωρίον οἱ τρεῖς φύλακες τῶν ποι-
 » μνίων τοῦ χωρίου καὶ ὁ καλόγηρος Ἀθανάσιος.

» Πλεῖστοι διεσκορπίσθησαν κρυβέντες εἰς τὰς χαράδρας καὶ
 » τοὺς λάκκους, ἐλάχιστοι δὲ κατάρθωσαν νὰ διασωθῶσιν εἰς τὴν
 » Χαριούπολιν.

» Ἐκ τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου οὐδεμία ἔμεινεν σῶα, πάντα δὲ
 » τὰ ζῶα καὶ τὰ πράγματα τῶν χωρικῶν, ἐκλάπησαν ὑπὸ τῶν πέριξ
 » ὀθωμανῶν, οἵτινες καὶ μέχρι σήμερον ἀκόμη, δὲν παύουσι διὰ τοῦ
 » ὄπλου ἀνὰ χεῖρας, ἀνιχνεύοντες τὰ κρυσφύγετα τῶν γυναικοπαί-
 » δων, ἵνα νέας ἐπιβάλωσι κακώσεις καὶ διὰ νέων χριστιανικῶν

» αἱμάτων, κορέσωσι τὴν δίψαν τοῦ ἀγρίου φανατισμοῦ των.

» Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ τὸ
» Μοναστήριον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Χάσκιοι, καθ' ὄλοκληρίαν, μεθ'
» ὅλων τῶν παρατημάτων του, μόλις δὲ κατώρθωσε νὰ διασωθῆ ὁ
» ἡγούμενος Θεοδόσιος, διαφυγὼν τοὺς στρατιώτας.

» Τὴν αὐτὴν καὶ χειρόνα τύχην τῆς παντελοῦς καταστροφῆς,
» εἶχον, ὡς ἐπληροφορήθημεν, καὶ τὰ χωρία τοῦ Καζᾶ Χαριουπό-
» λεως Τατάρκιοι καὶ Ρέπετζι. Χριστιανοί, ὑπηρετοῦντες ἐν ἀγγαρεία
» καὶ διελθόντες διὰ τῶν ἀνωτέρω χωρίων, διηγοῦνται ὅτι, οὐδεμίαν
» ψυχὴν ζῶσαν εἶδον, εἰμὴ μόνον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, κεκαυμένα
» ἐρείπια οἰκιῶν.

» Οὐδεὶς ἄχρι τῆς ὥρας, ἐκ τῶν κατοίκων τῶν εἰρημένων δύο
» χωρίων, κατώρθωσε νὰ διασωθῆ εἰς Χαριούπολιν ἢ ἀλλαχοῦ, οὐδὲν
» δὲ ἠδυνήθημεν νὰ πληροφορηθῶμεν περὶ τῆς τύχης τῶν ἀτυχῶν
» τούτων χριστιανῶν, οὐδὲ παρ' αὐτῆς τῆς Διοικήσεως, ἥτις περιω-
» ρίσθη ἀπλῶς νὰ μᾶς διαβεβαιώσῃ, ὅτι ἐκάησαν μὲν τὰ εἰρημένα,
» χωρία, ὑπὸ Βουλγάρων κομιτατζήδων, ἀλλ' ὅτι ἡ κυβέρνησις ἔλα-
» βεν ὅλα τ' ἀπαιτούμενα μέτρα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν χωρικῶν,
» ἀποστείλασα περιπολίας χωροφυλάκων εἰς διάφορα ἐπίκαιρα ση-
» μεῖα.

» Τῇ τελευταίᾳ στιγμῇ τῆς ἀναχωρήσεώς μας ἐκ Χαριουπόλεως
» ἐπληροφορήθημεν παρὰ χωρικοῦ ἐκ Κιστρίτσης ὅτι, τρεῖς ἐκ τῶν
» κατοίκων Τατάρκιοι κατώρθωσαν νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν Κιστρίτσαν,
» ἀλλ' ὅτι ἀμέσως συλληφθέντες ὑπὸ τοῦ περὶ τὴν Κιστρίτσαν στρα-
» τιωτικοῦ ἀποσπάσματος καὶ χαρακτηρισθέντες ὡς κομιτατζήδες,
» ἐδέθησαν τοὺς πόδας καὶ κρεμασθέντες ἐξ αὐτῶν, ἐβασανίσθησαν
» καὶ ἐπὶ τέλους ἐθανατώθησαν.

» Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν χωρίων τοῦ Καζᾶ Χαριουπόλεως Κιστρί-
» τσης, Κασήμπασα, Φαρασλῆ καὶ Ἀκιντζιλῆ, ἐπληροφορήθη παρὰ
» τῶν χωρικῶν τῶν χωρίων τούτων καταφυγόντων εἰς Χαριούπολιν
» ὅτι, ἐλεηλατήθησαν ἐντελῶς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν βασιβουζού-
» κων, παρουσίᾳ καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ
» στρατοῦ.

» Ἡ Κιστρίτσα καὶ τὸ Κασήμπασα, ἀποκλεισμένα ἄχρις ὥρας
» ὑπὸ στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος, σταθμεύοντος πέριξ, πιέζονται
» καθ' ἐκάστην ὑπὸ ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν, μὴ ἐπιτρεπόντων
» μὲν εἰς οὐδένα τῶν κατοίκων τὴν ἔξοδον, ἀποκρουόντων δὲ καθ'
» ἐκάστην τὰς ἐπιθέσεις τῶν βασιβουζούκων ὀθωμανῶν, ἵνα ἀνενό-
» χλητοι ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, φορολογῶσι καὶ ἀκολασταί-
» νωσι.

» Εἰς τὸ Κασήμπασα ἐπυρπολήθησαν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ *δύο
 » οἰκίαι, ἐλεηλατήθη φοβερὰ ἢ ἐκκλησία καὶ ὄλαι αἱ οἰκίαι τοῦ χω-
 » ρίου, οἱ δὲ κάτοικοι ἰδόντες τὴν πυρκαϊάν, ἔντρομοι ἐγκατέλειψαν
 » τὸ χωρίον, κρυπτόμενοι ἄχρις ὥρας εἰς τοὺς θάμνους καὶ λάκκους.

» Εἰς τὸ Φαρασλῆ, διελθὼν ὁ στρατός, ἐλεηλάτησε ὄλας τὰς
 » οἰκίας καὶ ἐφόνευσεν ἑννέα ἐκ τῶν κατοίκων καὶ δύο βαρέως ἐπλή-
 » γωσεν, ἀπήγαγε πέντε γυναῖκας, αἵτινες ἀπολυθεῖσαι μετὰ δύο
 » ἡμέρας ἐπέστρεψαν εἰς τὸ χωρίον, ἐν ἀπελπιστικῇ καταστάσει.

» Ἦδη, εἴκοσι πέντε περίπου στρατιῶται, φρουροῦντες δῆθεν
 » τὸ χωρίον πιέζουσι παντοιοτρόπως τοὺς χωρικούς, ζητοῦντες τρο-
 » φὴν καθ' ἑκάστην, ἐνῶ πάντα τὰ τρόφιμα καὶ ζῶα καὶ αὐτὰ ἀκόμη
 » τὰ ἐνδύματα τῶν χωρικῶν, ἀφηρπάγησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ
 » τῶν περιοίκων ὀθωμανῶν βασιβουζούκων.

» Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν χωρικῶν ἀτιμάζονται αἱ γυναῖκες
 » καὶ τὰ τέκνα των, εἰς διηνεκεῖς δὲ ὑποβάλλονται κακώσεις ὑπὸ
 » τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν πέριξ ὀθωμανῶν, πρὸς φορολογίαν.

» Οὕτως, ἀναφέρει ὁ Μουχτάρης τοῦ χωρίου ὅτι, τὴν Παρα-
 » σκευὴν 5ην Ἰουλίου, παρουσιασθεῖς εἰς τὸ χωρίον τοῦ ὀξέ Ἐρέγλι
 » Ἐτέμογλου Μουσταφᾶς καὶ διίσχυριζόμενος ὅτι, ἔχασε τοὺς βόας
 » του ἐπὶ βουλγαρικῆς κατοχῆς, ἠνάγκασε διὰ τῆς βίας τὸν Γεωργά-
 » κην Σωτηρίου νὰ ὑπογράψῃ ὁμόλογον 30 λιρῶν μὲ προθεσμίαν 11
 » ἡμερῶν, ὅμοια δὲ ἠναγκάσθησαν νὰ ὑπογράψωσιν καὶ ἄλλοι χω-
 » ρικοὶ τοῦ Φαρασλῆ.

» *Αἱ δηλώσεις ἐνὸς Καΐμακάμη.*— Τὴν Πέμπτην μετὰ μεσημ-
 » βρίαν, μεταβάς μετὰ τοῦ Θ. Νικήτα καὶ Φουρουντζιάν, εἰς τὸ Διοι-
 » κητήριον, ἀνέμενον ἐκεῖ τὴν προσέλευσιν τοῦ Μουφιτῆ καὶ λοιπῶν
 » ὀθωμανῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς. Ἄφοῦ δὲ συνῆλθον καὶ ἀντηλλά-
 » ξαμεν σκέψεις τινὰς ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων καὶ ἐντυπώσεων μας,
 » ἠρώτησα τὸν Καΐμακάμη Χαριουπόλεως, τί φρονεῖ περὶ τῆς κατα-
 » στάσεως καὶ ποῖα μέτρα ἔλαβεν ἢ κυβέρνησις, πρὸς σωτηρίαν τῶν
 » παθόντων.

» Ἦκούσαμεν δὲ ὅτι, τὰ λαβόντα χώραν λυπηρὰ γεγονότα ἐν
 » τοῖς χωρίοις, διεπράχθησαν ὑπὸ Βουλγάρων κομιτατζήδων, ἐνδε-
 » δυμένων ἐνδύματα ὀθωμανῶν στρατιωτῶν, ἀλλ' ὅτι ἤδη, ἐλήφθη-
 » σαν ὑπὸ τῆς Διοικήσεως ὄλα τὰ κατάλληλα μέτρα, πρὸς περιθαλ-
 » ψιν καὶ προστασίαν τῶν παθόντων χωρικῶν, ἀποσταλεισῶν περι-
 » πολιῶν χωροφυλάκων εἰς διάφορα κεντρικά σημεῖα, διὰ νὰ προσ-
 » τατεῦνται ὄλα τὰ πέριξ χριστιανικὰ χωρία. Τῇ σιτιγῆ ἐκείνῃ ὀ
 » παρατυχῶν κ. Ἐδμόνδος Δούσσης, Πρόξενος τῆς Ἀγγλίας ἐν Ραι-
 » δεστῶ, ἐλθὼν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Καΐμακάμη καὶ ἀκούων τὴν δήλω-

» σιν αὐτοῦ ταύτην, ἀμέσως διέκοψεν αὐτὸν καὶ ἐνώπιον πάντων
 » ἐπανειλημμένως ἐβεβαίωσεν ὅτι, *ταῦτα πάντα διεπράχθησαν ὑπὸ*
 » *τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ὡς ὁ ἴδιος ἰδίους ὀφθαλμοῖς ἀντελήφθη,*
 » *εὐρισκόμενος ἐν τῷ τσιφλικίῳ του καὶ ὅτι ἀκόμη μέχρι σήμερον οἱ*
 » *στρατιῶται μετὰ τῶν βασιβουζούκων, μετὰ τὰ ὄπλα ἀνὰ χεῖρας, ἀνα-*
 » *ζητοῦσι τοὺς κεκρυμμένους χριστιανοὺς ἐν ταῖς κρύπταις αὐτῶν,*
 » *οὓς συλλαμβάνοντες ἀπογυμνοῦσι καὶ φονεύουσι, ὡς ὁ ἴδιος εἶδεν.*

» Ἀμέσως τότε, προσεκλήθημεν ὑπὸ τοῦ Μουφτῆ εἰς ἰδιαίτερον
 » δωμάτιον τοῦ Διοικητηρίου, ἵνα συνεννοηθῶμεν ἰδιαίτερος. Ἐκεῖ,
 » ἀπομονωθέντες μετὰ τοῦ κ. Θ. Νικήτα καὶ τοῦ Φουρουντζιάν ἐπι-
 » εζόμεθα ἐπὶ ὥρας ὅπως ὑπογράψωμεν ἔκθεσιν βραχυτάτην, ἐν ἣ
 » ἐλάχιστα μὲν ἐγίνετο λόγος περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ παθόντος
 » χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, ὧν τὰ παθήματα ἀπεδίδοντο εἰς τοὺς
 » Βουλγάρους κομιτατζήδες, μᾶλλον δὲ ἐγίνετο λόγος περὶ τῆς πα-
 » τρικῆς προνοίας, ἣν ἔλαβεν ἡ κυβέρνησις πρὸς περιθαλψιν καὶ
 » προστασίαν τῶν παθόντων, τῶν εὐχαριστιῶν καὶ τῆς εὐγνωμοσύ-
 » νης, τῶν ὁποίων προσεκαλούμεθα νὰ γίνωμεν ἐρμηνεῖς πρὸς τὴν
 » κυβέρνησιν. Ἀπήντησα ὅτι, ἀφοῦ ἐβιαζόμεθα ν' ἀναχωρήσωμεν εἰς
 » Ραιδεστὸν καὶ ἀφοῦ δὲν εὐρίσκετο μεθ' ἡμῶν ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς
 » ἐπιτροπῆς ἀπεσταλμένος τοῦ Ἀρμενικοῦ Πατριαρχείου, ὃν θὰ συ-
 » νηντῶμεν εἰς Ραιδεστὸν, καλὸν θὰ ἦτο νὰ συνεννοηθῶμεν ὅλοι
 » ὁμοῦ ἀφοῦ φθάσωμεν ἐκεῖ. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς ἡμῶν, ἐδέχθησαν οἱ
 » ὀθωμανοὶ, μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ οὕτω ἀναχωρήσαντες ἐκεῖθεν
 » μετὰ μεσημβρίαν, ἐφθάσαμεν εἰς Ραιδεστὸν τὴν 3ην τῆς νυκτός,
 » οὐδένα μὲν χριστιανὸν ἀπαντήσαντες καθ' ὁδόν, πολλοὺς δὲ ὀθω-
 » μανούς ἀνὰ δέκα καὶ δέκα πέντε καθ' ὅλην τὴν νύκτα διατρέχον-
 » τας ἐνόπλιως τῆδε κακεῖσε τὴν ὕπαιθρον χώραν.

» Συνοψίζων τὴν ἔκθεσίν μου περὶ τῶν διαδραματισθέντων ἐν
 » τοῖς τμήμασι Μαλαγάρων καὶ Χαριουπόλεως κατὰ τὴν ἀνακατοχήν
 » τῶν μερῶν τούτων ὑπὸ τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ, πεποισθῶς φρονῶ,
 » Σεβασμιώτατε, ὅτι ἡ καταστροφή τόσοσιν τῆς πόλεως Μαλαγάρων,
 » ὅσον καὶ τῶν πλείστων χωρίων τῶν τμημάτων Μαλαγάρων καὶ Χα-
 » ριουπόλεως καὶ ἡ τουτ' αὐτῷ πανωλεθρία τοῦ ὁμογενοῦς πληθυ-
 » σμοῦ τῶν μερῶν τούτων, προῆλθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀθωμανικοῦ στρα-
 » τοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ πέμπτου στρατιωτικοῦ Σώματος (ὄρδοῦ) τοῦ 27ου
 » Συντάγματος (ἀλάη) Χαλέπ-φirkασί, τοῦ δευτέρου μπελούκι, τοῦ
 » ἐκκινήσαντος ἐκ Καλλιπόλεως καὶ διελθόντος διὰ Μαλαγάρων καὶ
 » Χαριουπόλεως, καὶ ὅτι τὸ σύνθημα τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς πα-
 » νωλεθρίας, ἐδόθη κατὰ τὴν αὐτὴν ἀπαισίαν ἡμέραν, τῆς Πέμπτης
 » 4ης Ἰουλίου, ἐπισήμως καὶ μεγαλοφώνως ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀρχηγῶν

» τοῦ στρατοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ πασᾶ καὶ Μουσταφᾶ πασᾶ, διὰ τῆς
» σάλπιγγος καὶ προφορικῶς δι' αὐτῶν τούτων τῶν λέξεων :

«Γιάμα — Γιάνιν — Κιέσιν»

» Ὁ ἀριθμὸς τῶν σφαγέντων ὁμογενῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν χωρίων
» μὴ ὑπαρχούσης, ἔνεκα τῆς ἐπικρατούσης τρομοκρατίας, συγκοινω-
» νίας, δὲν εἶναι δυνατὸν ἐπὶ γε τοῦ παρόντος νὰ ἐξακριβωθῇ. Λαμ-
» βανομένου δὲ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ στρατὸς καὶ οἱ βασιβουζοῦκοι διαρ-
» κούσης τῆς λεηλασίας καὶ τῆς πυρπολήσεως τῶν οἰκιῶν, περιεκύ-
» κλουν συνήθως τὰ χωρία καὶ ἐπυροβόλουν κατὰ παντὸς μὴ δυνη-
» θέντος νὰ διαφύγῃ, ὅτι κοί μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ στρατοῦ, οἱ
» βασιβουζοῦκοι ἔνοπλοι ἀναζητοῦσιν εἰσέτι τοὺς κρυπτομένους
» ἐν τοῖς θάμνοις καὶ σπηλαίοις καὶ τοὺς ἀνακαλυπτομένους φονεύ-
» οῦσι, ἄνευ ὑπερβολῆς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι, ὁ ἀριθμὸς
» τῶν φονευθέντων εἶναι μέγας, τουθ' ὕπερ ἄλλως τε μαρτυροῦσι
» καὶ τὰ εἰσέτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄταφα καὶ τῆδε κακεῖσε κείμενα
» σώματα τῶν φονευθέντων. Ἰδίᾳ δὲ φοβερὰ εἰκάζεται ἡ τύχη τῶν
» κατοίκων τῶν χωρίων Τατάρκιοι καὶ Ρέπετζι τῆς Χαριουπόλεως
» καὶ τῶν ἄλλων πλησιοχώρων χωρίων τοῦ Καζᾶ Οὐζζοῦν Κιοπρου,
» Δογάνκιοι, Σουπάσκιοι καὶ Δερβινάκι, περὶ ὧν ἐγνώσθη μόνον
» ἀσφαλῶς ὅτι εἶναι ἐντελῶς κεκαυμένα, οὐδεμία ὅμως ζῶσα ψυχὴ
» ἐκεῖθεν προερχομένη, ἐνεφανίσθη που μέχρι τοῦδε πρὸς μαρτυρίαν.

» Οἱ κάτοικοι, οὐ μόνον τῶν τελείως πυρποληθέντων χωρίων,
» ἀλλὰ καὶ τῶν πλείστων λεηλατηθέντων, εὐρίσκονται ἤδη διασκορ-
» πισμένοι ἀνά τὴν ὑπαιθρον χώραν, φεύγοντες εἰσέτι τὴν μανίαν
» τῶν στρατιωτῶν καὶ βασιβουζούκων καὶ κρυπτόμενοι, ὡς δύναται
» ἕκαστος ἐν τοῖς κοιλάμασι καὶ τοῖς σπηλαίοις, ἐστερημένοι δὲ τῶν
» πάντων καὶ στέγης καὶ ζῶων καὶ τροφῆς πρὸ πάντων τῶν πρὸς τὸ
» ζῆν χρειωδῶν, ἀρπαγέντων ἤδη καθ' ὀλοκληρίαν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ
» καὶ τῶν βασιβουζούκων, καὶ ἄταφοι νεκροί, διατελοῦντες ἐκ τοῦ
» φόβου καὶ τοῦ τρόμου, ἀποθνήσκουσι καθ' ἑκάστην ἐκ τῶν κακου-
» χιῶν καὶ τῆς πείνης, ἂν μὴ ἔγκαιρος καὶ ταχεῖα βοήθεια, δὲν
» ἐπέλθῃ πρὸς σωτηρίαν τῶν δυστυχῶν τούτων θυμάτων. Ἀλλὰ καὶ
» τῶν ἐν τοῖς κέντροις Μαλγάρων καὶ Χαριουπόλεως διασωθέντων
» καὶ τῶν ὀπωσδήποτε ἐν ταῖς ἰδίαις ἤδη ἐστίαις εὐρισκομένων ὁμο-
» γενῶν ἢ θέσις εἶναι οὐχ ἤττον οἰκτρὰ ὑποβαλλομένων καθ' ἑκά-
» στην ὑπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν βασιβουζούκων, εἰς μυρίας πιέσεις,
» φορολογουμένων διὰ σπουδαίων ποσῶν καὶ καταδεδικασμένων,
» ἰδίους ὄμμασι νὰ θεῶνται καθ' ἑκάστην τὴν ἀτίμως τῶν ἰδίων
» αὐτῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων.

» Τοιαύτη, Σεβασμιώτατε καὶ κατωτέρα ἴσως τῆς ἀληθείας

» τυγχάνει ἡ ἀξιοθρήνητος κατάστασις 2860 οἰκογενειῶν, ἧτοι ἐν ὄλῳ
 » 17160 ψυχῶν τῆς τε πόλεως Μαλγάρων καὶ τῶν δέκα ὀκτώ χω-
 » ρίων τοῦ τμήματος αὐτοῦ καὶ τῆς πόλεως Χαριουπόλεως μετὰ τῶν
 » ἑπτὰ χωρίων τοῦ τμήματος τούτου, δεινῶς δοκιμασθέντων ὁμογε-
 » νῶν πληθυσμῶν, ὧν τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὸν τρόμον, ἐν οἷς ἔτι δια-
 » τελοῦσιν, μοὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ παραστήσω :

» Διατελῶ δὲ εὐσεβάστως

» Ἐν Ραιδεστῷ τῇ 12ῃ Ἰουλίου 1913

» Ὁ Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ Ἰωάννης».

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΜΑΛΓΑΡΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΥΒΙΩΝ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΥΝΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΑΝΘΙΜΟΥ ΣΑΡΓΟΛΟΓΟΥ

Μεταξὺ τῆς χρονολογίας τῆς ὡς ἄνω ἐκθέσεως 12 Ἰουλίου 1913 καὶ τῆς παρούσης 5 Ἰουλίου 1922, μεσολαβεῖ πολυετὲς χρονικὸν διάστημα ὀφειλόμενον εἰς τὴν ἀνωμαλίαν τῶν λαβόντων χώραν γεγονότων καὶ τῆς καθυστερήσεως τῆς ἀποστολῆς τῆς ἐκθέσεως τοῦ Οὐνίτου ἱερέως Σαργολόγου πρὸς τὸν Δήμαρχον Ραιδεστοῦ, διότι ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐπιστολῇ τὸ ἡμερολόγιον μὲ τὰς λεπτομερείας τῶν συμβάντων μέχρι τοῦ 1915 κατεσχέθη ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν.

« Ἐν Μαλγάροις τῇ 5 Ἰουλίου 1922

» Εὐγενέστατε Κύριε,

» Σὰς ἀποστέλλω σήμερον τὰς παρ' ἡμῶν ζητηθείσας σημειώσεις, τὰς ἀφορώσας τὰ Μάλγαρα, ἀπὸ τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν.

» Σημειώσεις λέγω, διότι μοὶ εἶναι δύσκολον νὰ σὰς μεταδώσω ἀκριβεστέρως πληροφορίας, ἐπειδὴ, ὡς ἔλεγον καὶ εἰς τὸν ἀγαπητὸν Κύριον Δήμαρχον, τὸ ἡμερολόγιον ἐν ᾧ ἐξέθετον λεπτομερῶς καὶ χρονολογικῶς τὰ συμβάντα τῆς ἡμέρας, ὅλης αὐτῆς τῆς χρονικῆς περιόδου, μέχρι τοῦ 1915 καὶ τὰς στατιστικὰς, μοὶ κατέσχέθη δυστυχῶς ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, ἀφ' οὗτου ἔκαμον τὰς ἐρεῦνας τῶν περὶ ἀσυρμάτου, εἰς τὴν ὑπ' ἐμὲ Μοῆν.

» Τὰ καθ' ἡμᾶς γεγονότα καίτοι ἔχοντα τοπικὸν χαρακτήρα, ἐν τούτοις, δύνανται ἴσως νὰ προσφέρωσιν λιθάρια τινὰ εἰς γενικωτέραν περὶ Θράκης μονογραφίαν. Θὰ εἶμαι δὲ λίαν εὐτυχῆς, ἂν δυνηθῶ νὰ ἐπιβάλω ἔστω καὶ ἓν μόνον λιθάρει, εἰς ἓν τοιοῦτον ἔθνι-

» κόν οικόδομημα, καθ' ὅσον αἱ σημειώσεις αὐται, ἦσαν αὐτὴ ἡ ἱστο-
 » ρική σύνοψις ζωῆς καὶ ἐθνικῆς μου δράσεως, ἐν τῇ πεφιλημένῃ
 » ἡμῶν Θράκῃ.

» Ἐάν δὲ τὰ γεγονότα δὲν ἔχουσι πάντοτε σημασίαν, οὐδεὶς
 » ὅμως δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἔχουσιν ἀπολύτου ἀληθείας.

» Δέχθητι παρακαλῶ Κύριε, τὴν ἔκφρασιν

» τῆς πρὸς ὑμᾶς ἄκρας ὑπολήψεως

» *Ἄνθιμος Σαργολόγος, Ἱερεὺς*

» Η ΕΠΙΑΡΧΙΑ ΜΑΛΓΑΡΩΝ ΠΡΟ ΤΟΥ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

» *Ἀνακατάληψις τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Τούρκων.*

» *Οἱ Τούρκοι εἶναι Τούρκοι — Ποῖον τὸ ἔργον τοῦ Κ. Ράδεφ.*

» Μία ἐκ τῶν ὠραιότερων καὶ πλουσιότερων κωμοπόλεων τῆς
 » μεσημβρινῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, εἶναι ἡ ἀρχαία Μεγάλη Ἀγορὰ
 » νῦν δὲ Μάλγαρα, μὲ 8—10 χιλιάδες κατοίκους ἀκμάζουσα μὲ τὰς
 » εὐφόρους ἐκτάσεις τῆς, μὲ κέντρον καθαρῶς γεωργικοῦ πληθυσμοῦ,
 » τὸ πλεῖστον ἐλληνικοῦ, καθημένη ὡς πρασινοφοροῦσα νύμφη, ἀμ-
 » φιθεατρικῶς ἐπὶ γραφικωτάτου λόφου, μὲ τὸ ὠραῖον καὶ ὄρεινόν
 » κλιμὰ τῆς, ὑπέστη πάσης ἄλλης, ὡς ἐκ τῆς ἀμιγυοῦς ἐθνολογικῆς
 » χροιάς τῆς, τοὺς διωγμοὺς τῶν ἐπιδρομέων Βουλγάρων τοῦ 1912-13.

» Οἱ Βούλγαροι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοί, ἠπόρουν
 » ὅτι εἰς μίαν τοιαύτην πλουσίαν περιφέρειαν, τὸ βουλγαρικὸν στοι-
 » χεῖον ἐξεπροσωπεῖτο ὑπὸ ἐλαχίστων καὶ ἀμαθῶν συνοικισμῶν.

» Τούτου ἔνεκεν, ἐκ πρώτης στιγμῆς τὰ βλέμματα τῶν προσω-
 » ρινῶν Βουλγάρων διοικητῶν τῆς Θράκης, ἐστράφησαν πρὸς τὸ
 » ἀκμαῖον ἐλληνικὸν στοιχεῖον, πρὸς τὸ ὁποῖον ἔκαμνον τὰς μᾶλ-
 » λον δελεαστικὰς εἰσηγήσεις, προβαίνοντες εἰς τὴν πώλησιν τῶν
 » τουρκικῶν κτημάτων καὶ τσιφλικίων εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀντὶ ἐξευ-
 » τελιστικῆς τιμῆς, ἵνα οὕτω οὖν τῷ χρόνῳ προσελκύσωσιν αὐτοὺς
 » εἰς τὴν βουλγαρικὴν ἰδέαν. Ἦρχοντο δὲ τότε σύμμαχοί μας μὲ τὸν
 » στόμαχον ὄλως κενόν, μὲ προθέσεις λίαν χαρακτηριστικὰς τῆς
 » σλαυικῆς ὀρέξεως, μὲ ριζοσπαστικὰ μέσα ἐπιβολῆς κομιτατζήδι-
 » κης, καὶ μὲ προφανῆ σκοπὸν ὅπως πατάξωσιν ὄσους ἐκ τῶν Ἑλ-
 » λήνων ἦσαν ἐπίφοβοι ἀντιδράσεως εἰς τὰ βουλγαρικὰ σχέδια. Ἐκ
 » τῶν πρώτων ὥρων τῆς κατοχῆς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῆς πόλεως
 » ἡμῶν Μαλγάρων, ἐθρηνήσαμεν δύο θύματα ἐκ τῶν προκρίτων

» μας, τὸν Δῆμον Κωνσταντίνου καὶ Χατζῆ Κωνσταντίνον ἀγρίως
 » κατασφαγέντων ὑπὸ τῶν κομιτατζήδων τοῦ Ράδεφ. Ἄλλὰ διὰ
 » τοὺς συμμάχους του τότε Ἑλληνας, ἡ ὥρα τῆς κατὰ μέτωπον πά-
 » λης, δὲν εἶχεν εἰσέτι σημάνει. Εἶχον ἀμφότεροι νὰ ἀντιμετωπίσουν
 » τὸν κοινὸν ἐχθρὸν καὶ διὰ τοῦτο ἡ προσοχὴ τῶν Βουλγάρων ἐθني-
 » κιστῶν, ἐστράφη καὶ πάλιν προσωρινῶς ἐναντίον τοῦ τουρκικοῦ
 » στοιχείου, προβάντων εἰς ἀθρόας θανατικὰς ἐκτελέσεις, ἐμπρη-
 » σμοὺς τουρκικῶν συνοικισμῶν καὶ τσιφλικίων.
 » Ὁ δὲ κύριος πρωτεργάτης καὶ ὑποβολεὺς τῶν τοιούτων θηριωδιῶν
 » ὁ ἐκ τῶν διανοουμένων τῆς Σόφιας κ. Ράδεφ, τότε ἀρχηγὸς τῶν
 » κομιτατζήδων, κατόπιν Πρεσβευτῆς τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως
 » ἐν Βουκουρεστίῳ, εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν πολλαπλῶν πρὸς τὴν πατρί-
 » δα του ὑπηρεσιῶν, ἔσπευσε ν' ἀνακουφίσῃ τὴν συνείδησίν του, δη-
 » λώσας εἰς δημοσιογράφους ὅτι, οἱ ἔνοχοι τῶν σφαγῶν καὶ τῶν ἐμ-
 » πρησμῶν ἐν Μαλαγάραις, ἦσαν οἱ Ἑλληνας.

» Ὁ σκοπὸς τῶν τοιούτων δηλώσεων, ἦτο καταφανής, διότι
 » ἄπαξ ἡ «Μεγάλῃ Βουλγαρία», ἔχανεν ὀριστικῶς πλέον τὸ παιχνί-
 » διον ἐν Θράκῃ, ὡς καὶ ἐν Μακεδονίᾳ, μετὰ τὴν προέλασιν τῶν
 » εὐζώνων τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν Σόφιαν
 » καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ εἰσβολὴ τῶν τουρκικῶν ὀρδῶν, εἰς τὰ παρὰ τὴν
 » Ἀδριανούπολιν σύνορά της, νὰ ἐκθέσῃ οὕτω τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον
 » εἰς τὰ ὄμματα τῶν Τούρκων καὶ νὰ προκαλέσῃ ἀντίποινα εἰς βάρ-
 » ρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Θράκης.

» Ὁ Ράδεφ, ἐγνώριζεν παντὸς ἄλλου τὰ ἐμφυτα ἔνστικτα
 » τῶν ὁμοφρόνων του Τούρκων, καθὼς καὶ τὴν ψυχολογικὴν κατὰ-
 » στασιν τῶν τελευταίων τούτων εἰς τὴν μοναδικὴν ἐκείνην περίστα-
 » σιν καὶ οὕτω ἀμέσως θὰ ἐπετυγχάνετο τὸ βουλγαρικὸν σχέδιον,
 » περὶ καταστροφῆς παντὸς ἑλληνικοῦ ἐν Θράκῃ.

» Οἱ Ἑλληνας καὶ οἱ χριστιανοὶ ἐν γένει, ἐγνώριζον ἐξ ἰδίας
 » πείρας, ὅτι, περιέπεσαν ἀπὸ τὴν Σκύλαν εἰς τὴν Χάρυβδιν, ἔτρεφον
 » δὲ πάντοτε τὴν ἐλπίδα, ὅτι, ὁ φόβος τῆς εὐρωπαϊκῆς πυγμῆς, θὰ
 » συνεκράτῃ τὸν νέον βαρβαρικὸν χεῖμαρρον καὶ θ' ἀπεσόβει νέας κα-
 » ταστροφὰς καὶ ἀντίποινα εἰς βάρρος πληθυσμοῦ, ὅστις δὲν ἐζήτει
 » ἄλλο, παρὰ εἰρήνην, ὅπως ἐπιδιοθῆ καὶ πάλιν εἰς τὰ ἀγροτικά του
 » ἔργα.

» Τὴν προτεραίαν τῆς ἀνακατοχῆς τῆς πόλεως Μαλαγάρων ὑπὸ
 » τῶν Τούρκων, ἐνῶ ἀπέτρεπον τὸν ἀναχωροῦντα ἐσπευσμένως γνω-
 » στὸν ποιητὴν καὶ λογογράφον Ἀρμένιον κ. Ἀρδασὲς Χαρουτινιάν,
 » οὗτος μοὶ ἀπήντησε :

» Φίλε, οἱ Τούρκοι, δὲν ἤλλαξαν ἐπὶ τόσους αἰῶνας. Ἡ τουρ-

» κική ψυχολογία είναι πάντοτε ή αυτή. 'Ο Τούρκος, είναι Τούρκος !
» Χαίρετε . . .

» Ποσάκις ἔκτοτε εἰς τὰς μᾶλλον δεινὰς περιστάσεις, δὲν μοι
» ἐδόθη ἢ εὐκαιρία νὰ δοκιμάσω, πόσον αἱ ὀλίγοι αὐταὶ λέξεις εἶχον
» τὸ βάρος των: 'Ο Τούρκος, εἶναι Τούρκος.

» *'Ανάκτησις τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Τούρκων. — 'Αντίποινα καὶ*
» *ὠμότητες.* — Μόλις παρήλθεν ἡ βουλγαρική θύελλα καὶ νέα νέφη
» ἐμφανίζονται εἰς τὸν Μαλαρινὸν ὀρίζοντα. Ἐκ τῆς πρώτης σι-
» γμῆς τῆς κατοχῆς ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ὀρδῶν, ἐκ βαρβάρων, Λαζῶν
» καὶ Ἀράβων ἀποτελουμένων, μᾶς ἔγιναν γνωσταὶ αἱ προθέσεις των.

» Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἡ πόλις ἡμῶν ἦτο ἀσφυκτικῶς πολιορκη-
» μένη, οἱ δὲ χριστιανοὶ συλλαμβανόμενοι, ἐρρίπτοντο εἰς τὰς φυλα-
» κάς σωρηδόν, κατὰ τὸ διάστημα δὲ ἐκεῖνο δὲν τοὺς ἐδόθη οὔτε
» τροφή, οὔτε ὕδωρ, καὶ μόνον ἐπετράπη εἰς κάποιον ἱερέα νὰ τοὺς
» πλησιάσῃ καὶ μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς του νὰ τοὺς ἀνακου-
» φίσῃ, ἀπὸ τὰ δεινὰ των καθ' ὅσον οἱ πλεῖστοι μάλιστα ἦσαν καὶ
» τραυματαῖα.

» Τὴν 3/16 Ἰουνίου, ἐδόθη ἄδεια εἰς τοὺς βασιβουζούκους
» Τούρκους καὶ στρατιῶτας, νὰ λεηλατήσουν ὀλόκληρον τὴν ἀγορὰν
» τὴν ἡμέραν ἐκείνην, πρὸς δὲ τὸ ἑσπέρας καὶ νὰ πυρπολήσουν
» αὐτήν, καθὼς καὶ μέρος τῆς ἀρμενικῆς συνοικίας. Ἦτο φρίκη νὰ
» βλέπῃ τις, οὐχὶ πλέον τοὺς καταστροφεῖς ἐπιδρομεῖς Βουλγάρους
» νικητὰς, ἀλλὰ τὸν ἰδιοκτῆτην Τούρκον καίοντα καὶ λεηλατοῦντα,
» τὴν ἰδίαν οἰκίαν. Αὐθημερὸν ὁ στρατὸς διετάχθη νὰ προελάσῃ, μὲ
» ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν Ἀδριανούπολιν, οἱ δὲ Τούρκοι βασιβου-
» ζοῦκοι καὶ στρατιῶται, κατόπιν ἀνωτέρας διαταγῆς, διήρχοντο διὰ
» τῶν χωρίων μας, πυρπολοῦντες καὶ σφάζοντες ὡς ἀρνία, ὄσους ἐκ
» τῶν κατοίκων δὲν ἐπρόφθασαν νὰ τραποῦν ἐγκαίρως, εἰς τὰ πέριξ
» ὄρη. Ἀλλοίμονον δὲ εἰς τὰς γυναῖκας καὶ παρθένους, αἵτινες θὰ
» εἶχον τὴν ἀπαισίαν τύχην νὰ ἐμπέσουν εἰς τοὺς ὄνυχας τῶν ἀγρίων
» τούτων θηρίων.

» Τὰ χωρία, Καλύβια, Χάσκιοῖ, Θυμήτσιοι, Ἀηλὰ - Γκιουνοῦ,
» Λάσγρι, Καδήκιοῖ, Μαστανάρ, Δογάνκιοῖ κλπ. κατέπεσαν ἐντὸς
» ὀλίγων ὥρων εἰς σωροὺς τέφρας.

» Τὰ ἀνθρώπινα θύματα ἦσαν πολλὰ, ἀλλ' ἔτι πολυαριθμότερα
» τὰ θύματα τῆς ἀτιμίας καὶ τῆς αἰσχύνης, διότι εἰς πολλὰ ἐκ τῶν
» ἀνωτέρω χωρίων, ἡ ἀναλογία τῶν ἀτιμασθεισῶν παρθένων, κατ'
» ἐγκύρους πληροφορίας καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, ἦτο 75 καὶ 80 %.
» Τινὲς δὲ ἐξ ἡμῶν εὐρέθημεν πρὸ τοῦ τραγικοῦ θεάματος ὀμίλου
» Τούρκων στρατιωτῶν, οἵτινες ἠνάγκασαν τρεῖς νεάνιδας νὰ χο-

» ρεύσωσι γυμναί ἐνώπιόν των καὶ ἀφοῦ διεκόρευσαν αὐτάς, τὰς
» ἔκαυσαν ζώσας ἐπὶ θυμωνιάς σιτηρῶν.

» *Τουρκικὸν σχέδιον καταστροφῆς. - Δηλώσεις Τούρκου Πασᾶ.*—
» Πάντως γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, ἂν ὄλα αὐτὰ τὰ ἀναγραφέντα κα-
» κουργήματα ἦσαν ἀπόρροια κατὰ μᾶλλον καὶ ἤττον ψυχολογίας
» κτηνώδους στρατοῦ, ἄνευ οὐδενὸς ἴχνους πειθαρχίας, ἢ εἶχον τὴν
» ὄθησιν ἐκ τῶν ἄνω.

» Κλίνομεν ἄνευ δισταγμοῦ, ὑπὲρ τοῦ δευτέρου μέρους τῆς ὑπο-
» θέσεως. Ἡ πεποίθησις, τὴν ὁποίαν ἐσχημάτισα ἐπὶ τοῦ προκειμένου
» βασιζέται ἐπὶ τῶν ἐξῆς ἀποδεικτικῶν, διὰ τῶν ὁποίων πείθεται τις
» ὅτι ταῦτα πάντα ἐξετελέσθησαν κατόπιν προδιαγεγραμμένου σχε-
» δίου τῶν ἀρχηγῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν, προπάντων καὶ τῆ
» ρητῆ διαταγῆ τῶν ἀνωτέρων. Τὴν προτεραίαν ἀκριβῶς τῆς προελά-
» σεως τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν, ὁ ἐνταῦθα
» Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Κ.Α.Σ. ἐπισκευθεὶς τὸν στρατηγὸν Μεχ-
» μὲτ Ἀλῆ Πασᾶν, ὅπως ἐπικαλεσθῆ τῆς προστασίας του ὑπὲρ τῶν
» χριστιανῶν, εὗρεν αὐτὸν ἐρευνῶντα μετὰ τῶν ἐπιτελῶν του, τὸν
» χάρτην, τῆς περιφερείας Μαλγάρων πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν ἑλλη-
» νικῶν χωρίων, ὑποσημειῶν ἐν ἕκαστον αὐτῶν, δι' ἐρυθρᾶς γραμ-
» μῆς. Εἰς ἐρώτησιν περὶ τίνος πρόκειται, ἀναζητοῦμεν, ἀπήνησε,
» τὰ χωρία, ἅτινα δὲν ἔπαθον ἐκ τοῦ πολέμου. Ἐλπίζομεν νὰ εὕρω-
» μεν εἰς αὐτὰ σιτηρὰ πρὸς ἐπίταξιν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρα-
» τοῦ μας.

» Τὴν ἐπομένην ὁμως, ὄλα ἀκριβῶς τὰ ὑποσημειωθέντα χωρία,
» ἐπυρπολήθησαν, καὶ κατεσφάγησαν, ὅσοι ἐκ τῶν κατοίκων δὲν
» ἐπρόλαβον νὰ φύγωσιν ἐγκαίρως.

» *Ποῖος ὁ Τούρκος.* — Ὁ Τούρκος εἶναι προωρισμένος νὰ κα-
» ταστρέφῃ ὅ,τι ἢ ἐπιμονὴ καὶ ἢ ἐργασία τοῦ «γκιαούρη» κατάρθωσε
» νὰ δημιουργήσῃ. Εἰς δεδομένην στιγμὴν καὶ εἰς τὸ σύνθημα κά-
» ποιου ἐκ τῶν ἀφανῶν ἀρχηγῶν, ὁ φίλος Τούρκος τῆς προτεραίας,
» μεταβάλλεται αἴφνης εἰς τίγριν ἔτοιμος νὰ σοῦ ἀποσπάσῃ τὴν κε-
» φαλήν. Ὁ Τούρκος πιστός, δὲν χειρίζεται τὸ δρέπανον διὰ τὰ σι-
» τάρια του μὲ ἴσην εὐκολίαν, ὅσον τὴν σπάθην διὰ τὰς κεφαλὰς
» τῶν «γκιαούρηδων», διότι οὕτω ἱκανοποιεῖ τὰ ὀρμέμφυτα τῆς ψυχῆς
» του καὶ τὸν θρησκευτικὸν του φανατισμόν, τὸν ἀπορρέοντα ἐκ τῆς
» ἐντολῆς τοῦ Μωάμεθ «φονεύετε τοὺς ἀπίστους». Ἐὰν ἔχωμεν ὑπ'
» ὄψιν τὰ ἀνωτέρω δεδομένα τότε μόνον δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν
» πῶς κατὰ τὰς δεινὰς ταύτας ἡμέρας, ἔβλεπέ τις Τούρκους χωρι-
» κούς μὲ τὸ ὄπλον ἀνά χεῖρας, ἀναζητοῦντας βῆμα πρὸς βῆμα καὶ
» ἀπὸ θάμνον εἰς θάμνον ἀνά τὰς χαράδρας καὶ τὰ κοιτόκλαδα,

» ὅπου εἶχον ἐκ τοῦ τρόμου καταφύγει οἱ δυστυχεῖς χριστιανοὶ γεί-
 » τονές των, οἵτινες κατὰ τὴν βουλγαρικὴν κατοχὴν καὶ ἐπιδρομὴν,
 » ἐπροστάτευσαν τελεσφόρως τὰς οἰκογενείας καὶ τὰς περιουσίας
 » των, μὲ σκοπὸν νὰ τοὺς φονεύσωσιν ὡσὰν λαγούς. Τινὲς μάλιστα
 » καθὼς τοῦτο συνέβη εἰς τὸ τουρκικὸν χωρίον Τσαουσλῆ τῆς περι-
 » φερείας Μακρᾶς Γεφύρας, ἐφόνευσαν διὰ ροπάλων καὶ πελέκεων
 » τοὺς χριστιανοὺς ἐργάτας, οἵτινες εἶχον προσέλθει τῇ παρακλήσει
 » τῶν ἀγάδων τοῦ ἐν λόγῳ χωρίου, ὅπως θερίσουν τὰ σπαρτὰ των.

» *Μία περιοδεία ἀπὸ τὰ καταστραφέντα χωρία.* — Μόλις παρήλ-
 » θον ἡμέραι τινὲς μετὰ τὴν τραγικὴν διάβασιν τῶν τουρκικῶν ὄρδων
 » καὶ στιφῶν βασιβουζούκων ἐντεῦθεν, μοὶ ἐπετράπη νὰ ἐπισκεφθῶ
 » χωρία τινὰ τῆς περιφερείας μας. Οἱ δυστυχεῖς χριστιανοὶ χωρικοί,
 » μόλις συνελθόντες ἐκ τοῦ τρόμου, ἐξῆλθον ἐκ τῶν κρυπτῶν ἵνα
 » θερίσωσι τὰ πέριξ τῶν οἰκιῶν των χωράφια, ἐτρέποντο εἰς ἄτακτον
 » φυγὴν ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν δύο συνοδῶν μου Τούρκων χωροφυλάκων.
 » Εἰς κάποιον χωρίον ὅπου εἶχομεν φθάσει ὀλίγον ἄργά, ὀλόκληρον
 » τὸ χωρίον ἐτράπη εἰς τὰ δάση, καὶ μόλις μετὰ μίαν ὥραν ὁ ἱερεὺς
 » αὐτοῦ ἀναγνωρίσας με, ἐτόλμησε νὰ ἐξέλθῃ πρῶτος καὶ μετ' αὐ-
 » τὸν χωρικοὶ τινές, διότι ὑπέθεσαν ὅτι ἔρχονται καὶ πάλιν Τούρκοι
 » βασιβουζούκοι. Δὲν ἔμεινε δὲ χωρίον νὰ μὴ φορολογηθῆ ὑπὸ τῶν
 » τελευταίων τούτων μίαν καὶ δύο φοράς. Τινὰ δὲ ἐξ αὐτῶν κατέθε-
 » σαν ποσὰ σεβαστὰ 300 καὶ 500 χρυσῶν λιρῶν Τουρκίας. Αἱ γυναῖ-
 » κες καὶ αἱ νεάνιδες παρέδιδον εἰς τοὺς δημίους των τὰ γαμήλια
 » κοσμήματά των.

» Κάθε πτυχὴ γῆς καλύπτει σωροὺς ὄστων. Κάθε κοίλωμα ἐδά-
 » φους παρουσιάζει καὶ νέαν ἔκπληξιν μαρτυρίου. Δὲν ἦτο ἄλλως τε
 » δύσκολον ν' ἀνακαλύψῃ τις τοιαῦτα τραγικὰ θεάματα. Οἱ γῦπες,
 » οἱ ἀετοὶ καὶ λοιπὰ ὄρνεα ὑπεριπτάμενα κατὰ σμήνη, ἐπρόδιδον τὴν
 » παρουσίαν τῶν ἐν ἀποσυνθέσει πτωμάτων τῶν χριστιανῶν. Οἱ δὲ
 » συνοδοὶ μου χωροφύλακες, διὰ νὰ μὴ κάμνουν ἐκάστοτε κόπον,
 » ἐκράτουν ἐν εἴδει μάσκας εἰς τὸ πρόσωπόν των μανδήλιον, μοὶ
 » ἐφώναζον δὲ συνεχῶς «γκίτμε, γκίτμε, κοκάρ» (μὴν πηγαίνεις μυ-
 » ρίζει). Ἐδῶ βλέπεις ποιμένας δύο τρεῖς φρικτῶς ἀκρωτηριασμέ-
 » νους προφανῶς διὰ πελέκεων, ἐκεῖ ἄλλους, τῶν ὁποίων λείπουν
 » αἱ κεφαλαί. Παρὰ τὸ χωρίον Τσαουσλῆ πέντε ἕξ πτώματα χωρικῶν
 » ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ χωρίου Δαουδελῆ, οἵτινες μεταβάντες πρὸς θερι-
 » σμὸν τῶν σπαρτῶν τῶν γειτόνων των Τούρκων, εὔρον οἰκτρὸν θά-
 » νατον δεδεμένοι ὅλοι ὁμοῦ, διὰ ροπάλων καὶ πελέκεων. Χωρικὸς
 » Ἕλληνας ἐρωτήσας Τούρκον βασιβουζούκον, ὅστις καίτοι γνωστός
 » του καὶ φίλος του μάλιστα, ἀφοῦ τὸν ἐλήστευσεν τοῦ ἐχάρισεν ὁ-

» μως τὴν ζωὴν, ποῦ νὰ ὑπάγω τώρα, ποῦ νὰ κρυφθῶ ; ὅπου καὶ νὰ
 » πᾶς, ἀπαντᾶ ὁ φίλος, νῦν δὲ εὐεργέτης του, λασπωμένα τᾶχεις.
 » Καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον.

» Εἰς ἀπόστασιν μόλις ὀλίγων ὥρων καὶ κατὰ μήκος τῆς ὁδοῦ,
 » συνητησαμεν τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὑπὲρ τὰ τριάκοντα πτώματα.
 » Παρὰ τὸ χωρίον Χάσκιοι εὐρέθη τὸ πτώμα τοῦ υἱοῦ Καραθανάση,
 » ἐνὸς τῶν προυχόντων τῆς περιφερείας μας. Δυστυχῆς νέος ! Ἄφοῦ
 » τοῦ ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔθραυσαν τὰ μέλη του, ἀφήκαν
 » αὐτὸν εἰς τὴν πεδιάδα ἀγωνιῶντα ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας, φωνά-
 » ζοντα καὶ παρακαλῶντα νὰ εὐρεθῆ κάποιος φίλος καὶ τοῦ ἀφαι-
 » ρέσῃ τὴν ζωὴν, ἵνα παύσουν τὰ βάσασά του. Ἄλλὰ, τίς ἐτόλμα
 » νὰ προβῆ εἰς τοιαύτην πρᾶξιν, ἀφοῦ οἱ Τοῦρκοι ἐνήδρευον εἰς ἀπό-
 » στασιν βολῆς ὄπλου, μήπως καὶ τὸ τραγικὸν αὐτὸ δέλεαρ παρα-
 » σύρει καὶ ἄλλα θύματα, κορέσουν δὲ ἔτι μᾶλλον τὴν αἰμοχαρῆ δι-
 » ψαν των. Καθὼς δὲ μοὶ διηγοῦνται οἱ Ἑλληνες χωρικοὶ τοῦ Χά-
 » σκιοὶ παρθένοι ἀπὸ 8 ἐτῶν καὶ ἄνω δὲν ὑπῆρχον. Μοὶ παρουσί-
 » ασαν κοράσιον μόλις ἐπτὰ ἐτῶν ἐν κακῇ καταστάσει. Δυστυχῆς
 » πλᾶσμά ! δὲν πιστεύω νὰ ἐπιζήσῃ !

» Αἱ ὑλικάι ζημίαι ἄπειροι. Ὀλόκληρον τὸ χωρίον ἐπυρπολήθη.
 » Καὶ ἐδῶ πτώματα, μεταξὺ δὲ αὐτῶν μιᾶς κόρης, ἣτις διὰ νὰ δια-
 » φύγῃ τὴν ἀτίμωσιν, ἔπεσε ἐντὸς φρέατος καὶ ἐπνίγη.

» Ἐξ ὄλων μόλις δύο τρεῖς ἐσώθησαν, εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν μοὶ
 » διηγεῖται ὅτι, ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος, φέρει ὅμως τρία τραύματα
 » διὰ ὄπλου Μάουζερ.

» Τὰ πτώματα ἄταφα καὶ ἐν ἀποσυνθέσει, πληροῦν τὴν ἀτμό-
 » σφαιραν ἀσφυκτικῆς δυσωδίας.

» Ἡ ὠραία ἐκκλησία τοῦ χωρίου κατεστράφη διὰ χειροβομβί-
 » δων, προφανῶς ὀλόκληρον τὸ χωρίον ἐπυρπολήθη, ἀπὸ δὲ τὰ κα-
 » πνίζοντα εἰσέτι ἐρείπια διέρχεται ἀγέλη σκύλων, οἵτινες φαίνονται
 » νὰ ἀποροῦν βλέποντες ἐπὶ τέλους ζωντανούς ἀνθρώπους. Μεγά-
 » λα σαρκοφάγα ὄρνεα, ἵπτανται κατὰ σμήνη ἄνω ἡμῶν ἀφήνοντα
 » εἰς τὰ ὕψη, πενθίμους κρωγμοὺς.

» *Τρομερὰ εἰκὼν καταστροφῆς καὶ θανάτου.* Ἐδῶ οἱ ὁδηγοὶ χω-
 » ροφύλακες ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγὴν. Διότι τὰ γυναικόπαιδα
 » εὐρίσκονται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Τούρκων ἀξιωματικῶν καὶ ἀγά-
 » δων τῶν πέριξ χωρίων. Μέρος αὐτῶν μετεφέρθη εἰς Καλλίπολιν ὡς
 » ἄχρηστος ὕλη, διότι καθ' ὁδὸν παρουσιάζονται ἀποτρόπαιοι τῆς
 » σαρκὸς πελάται, οἵτινες ἐκλέγουν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα κοράσια καὶ
 » τὰς νεωτέρας γυναίκας. Οἱ δυσκολώτεροι ἐξ αὐτῶν, οἱ κορεσθέν-
 » τες ἐκ τῶν πολλῶν των θυμάτων, ἤρκοῦντο νὰ τὰς ποδοπατήσουν

» μέ τούς Ἴππους των καί νά τάς ὕβρισουν. Μία νεαρά μήτηρ μοί
 » διηγεῖται ὅτι, κάποιος Τοῦρκος ἀξιωματικός, ἀφοῦ τήν ἐξήτασε τῆς
 » λέγει: «καί τά δόντια σου σάν ἄλογο εἶναι καί τήν ἐδάγκασε σάν
 » σκύλος εἰς τὸ μάγουλο». Δι' ἐμέ ὅμως, λέγει, τὸ δάγκωμα αὐτό,
 » μοῦ ἐφάνη γλυκύτερον καί τοῦ φιλήματος τῆς μάννας μου, διότι
 » μέ ἐγλύτωσεν ἀπὸ τὴν ἀτίμωσιν, τώρα δέ καθῶς βλέπεις, ἐδραπέ-
 » τευσα καί πηγαίνω νά εὔρω τὰ δύο μου παιδάκια ποῦ ἀφήκα ἐπάνω
 » στὸ βουνό. Θά τὰ εὔρω ζωντανά!.... Τὸ μωρό μας, τὸ ἔρριψεν ὁ
 » ἄνδρας μου σέ μιὰ χαράδρα διότι ἔκλαιεν καί θά μᾶς ἀπεκάλυ-
 » πτε στοὺς Τούρκους, ποῦ μᾶς ζητοῦσαν.... Δυστυχῆς μήτηρ! Τὰ
 » διηγεῖται σάν τὸ πλέον φυσικὸν πρᾶγμα τοῦ κόσμου.

» *Ἐν παιδίον ἀποθνηρωθέν.* — Καί ἕτερον χωρίον, τὸ Λισγά-
 » ριον, κατεστραμμένον ἐκ βάρων. Καί ἐδῶ μερικά πτώματα, ἐξ ὧν
 » τρία μόλις ἀνεσῦρθησαν φρέατός τινος. Εἶναι ἡ σύζυγος, ἡ θυγά-
 » τηρ καί ἡ νύμφη γνωστοῦ προύχοντος τοῦ χωρίου Στεφανάκη, αἴ-
 » τινες ἐπνίγησαν ἐκουσίως, ὅπως ἀποφύγωσιν τὰς τουρκικὰς ἀτι-
 » μώσεις, ὁ δὲ ἀτυχῆς πατήρ εὐρίσκεται εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Δαρ-
 » δανελλίων.

» Τοῦρκος χωροφύλαξ εὐρισκόμενος ἐνταῦθα μοί διηγεῖται, ὅτι
 » εἰς τὸ πλησίον δάσος εὐρίσκεται ἓνα παιδάκι 4—5 ἐτῶν καί τὸ
 » ὁποῖον ἐστάθη, μοί λέγει, ἀδύνατον νά πιάσῃ, διότι ἀγρίεψε καί
 » τρέχει μέσ' τὰ χαμόκλαδα σάν ἀγριοκάτσικο. Εὐθύς, μέ κάποιον
 » γέροντα τοῦ χωρίου ὀδηγόν, μεταβαίνομεν εἰς τὰ ἀμπέλια ὅπου
 » κατεβαίνει νά συλλέξῃ καρπούς. Μετὰ δύο ὥρας ἀγόνων προσπα-
 » θειῶν ἀνακαλύπτω ἐπὶ τέλους τὸ καταφύγιόν του ἐντὸς μεγάλου
 » θάμνου. Μόλις μέ ἀντιλαμβάνεται, τρέπεται εἰς φυγὴν καί προσπα-
 » θεῖ νά μοῦ διαφύγῃ μέσα εἰς τοὺς βάλτους, διὰ τῶν ὁποίων διήρ-
 » χετο ὡς ἀλώπηξ. Χάρις ὅμως εἰς τὴν ταχύτητα τῶν ποδῶν μου,
 » συλλαμβάνω τὴν τραγικὴν λείαν μου εἰς τὰς ἀγκάλας μου, μιᾶς
 » τεσσάρων ἐτῶν παιδίσκες, ἡ ὁποία σχεδὸν γυμνή, παρ' ὅλας μου
 » τὰς θωπείας, τὰ κουφέτα, τὰ φιλήματά μου, μοῦ ἀπαντᾷ μέ δαγ-
 » κωματιές, γρατζουνιές καί προσπαθεῖ νά διαφύγῃ, φωνάζει μέ
 » κραυγὰς ἀνάρθρους, τὰ μαλλάκια της εἶναι γεμάτα ἀγκάθια καί
 » τὰ πόδια της καί τὰ χεράκια της οἰκτρῶς πληγωμένα ἀπὸ τοὺς
 » θάμνους, τρέμει καί φωνάζει. Νῦν δὲ μέ τὸ ὠραῖον της καινουργές
 » φουστανάκι, μέ τὰ κτενισμένα ξανθὰ μαλλάκια της τὰ ἡλιοκαμένα,
 » μέ τὴν ὠραίαν καί ἐπίσης ξανθὴν κούκλαν της, ἐγίναμεν εὐτυχῶς
 » καλοὶ φίλοι. Εὐτυχισμένη ἔτι μᾶλλον, διότι ἀνεῦρε μετὰ δέκα πέντε
 » περίπου ἡμέρας τὴν νεαρὰν μητέρα της καί τὸν πατέρα της, οἷτι-
 » νες ἐν μιᾷ στιγμῇ τρόμου, καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων, δὲν

» ἤκουσαν πλέον τοὺς παλμοὺς τῆς μητρικῆς καὶ πατρικῆς καρδίας
 » καὶ ἐγκατέλειψαν τὸ δυστυχεὲς πλάσμα μέσα εἰς τὰ βουνά. Ἡ τά-
 » λαινα μήτηρ ἀπαρηγόρητος θρηνεῖ τὴν ἀδυναμίαν τῆς στιγμῆς
 » ἐκείνης. Δὲν ἔχω ἄλλο ἀπ' αὐτό, λέγει, πῶς θὰ ἐξοῦσα σάν τὸ
 » ἔχανα γιὰ πάντα!... Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ δώσῃ χίλια καλά, νὰ χαί-
 » ρεσαι τὰ παιδάκια σου....

» Παιδάκια δὲν ἔχω, ἀγαθὴ μου χωρική. ἀλλὰ νὰ παρακαλῆς
 » τὸν Θεὸν καὶ τὴν Παναγίαν, ὅ,τι ἔπαθες σὺ νὰ μὴ πάθουν καὶ αἱ
 » ἄλλαι Ἑλληνίδες μητέρες καὶ τὰ παιδάκια....

» *Ὁ Χατζῆ Ἀδὴλ Βέης. — Ἀνατροπὴ τοῦ Ἐθνολογικοῦ Κα-*
 » *θεσιῶτος.* — Τὴν μεταπολεμικὴν ἐποχὴν δυνάμεθα κατ' εὐφημισμὸν
 » νὰ ἀποκαλέσωμεν περίοδον τοῦ Νόμου, ὡς ἐκ τῶν μεθόδων, τὰς
 » ὁποίας τὸ νεοτουρκικὸν Κομιτάτον ἠθέλησεν νὰ ἐφαρμώσῃ πρὸς τε-
 » λείαν ἀνατροπὴν τοῦ Ἐθνολογικοῦ καθεσιῶτος τῆς μεσημβρινῆς,
 » καθὼς καὶ τῆς λοιπῆς Θράκης διὰ τῆς ἐξοντώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ
 » καὶ ἐν γένει τοῦ χριστιανικοῦ στοιχείου.

» Ὁ διαβόητος τέως Νομάρχης Ἀδριανουπόλεως Χατζῆ Ἀδὴλ
 » Βέης εἶχεν δηλώσει ὅτι, «ἐὰν δὲν ἴδῳ τρία τοῦλάχιστον ἑκατομμύρια
 » Τούρκων ἐν Θράκῃ, δὲν θὰ ἡσυχάσω». Αἱ ὀλίγαι αὐταὶ λέξεις ὁπόσας
 » θλιβερὰς συνεπίας δὲν ἔκρυπτον, πρὸ πάντων διὰ τοὺς Θράκας Ἑλ-
 » ληνας! Ἡ μέθοδος τοῦ γιαταγανιοῦ, καίτοι ἢ μᾶλλον ἀρμόζουσα
 » πρὸς τὴν ψυχολογικὴν καὶ θρησκευτικὴν συνείδησιν τοῦ Τούρκου,
 » δὲν ἐφάνη πάντοτε ἢ καταλληλοτέρα εἰς τὰ ὄμματα τῶν Τούρκων
 » κορυφαίων τοῦ Κομιτάτου, ἔνεκεν τῶν ἀντιδράσεων καὶ πρὸ πάν-
 » των τῶν ξενικῶν ἐπεμβάσεων, τὰς ὁποίας ὁ Τούρκος ἰθύνων ἔχει
 » πάντοτε πρὸ ὀφθαλμοῦ. Μόνη δὲ ἢ ἀντίληψις τοῦ φόβου δύναται
 » εἰς ὠρισμένας περιστάσεις νὰ τὸν συγκρατήσῃ

» Διὰ τὸν Τούρκον φίλια, κοινωνικὰ καὶ ἐμπορικὰ ὑποχρεώ-
 » σεις εἶναι λέξεις κεναὶ σημασίας ὅταν δὲν ὑπολογίζῃ τὴν δύναμιν
 » τοῦ ἀντιπάλου.

» Τὸ ἀκμαῖον ἑλληνικὸν στοιχεῖον τῆς περιφέρειας ἡμῶν μὲ
 » τὸν γρανιτώδη ὄγκον τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ του, παρ' ὅλην
 » τὴν ψυχικὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν ἐτήρησεν ἀμετάτρεπτον, ἐξῆλθε
 » τῶν δύο Βαλκανικῶν πολέμων, ὡς ἐκ τῶν μεγίστων ζημιῶν, ἃς
 » ὑπέστη, σημαντικῶς καταβεβλημμένον καὶ μειωμένον.

» *Ἐναντὶ περιοδεύοντα Στρατοδικεῖα.* — Ἡ βουλιμία τῶν νεο-
 » τουρκικῶν ὀρνέων, θέσῳρει ὡς ἐπόμενον εὐκόλον βορὰν τοὺς νο-
 » μοταγεῖς «γκιαοῦρηδες», μὲ πολλαπλὰ ἐξοντωτικὰ μέσα, καλυ-
 » πτόμενα πάντοτε ὑπὸ νομικῆς χροιάς.

» Ἐκτακτὰ περιοδεύοντα στρατοδικεῖα, ἀνηλεῶς ξυλοκοποῦσι

» και καταδικάζουν άθώους, επί τῆ βάσει ψευδομαρτύρων Τούρκων.
 » Αί φυλακαί στενάζουν από καταδίκους, οὐς μετ' ὀλίγον ἀπολύω-
 » σιν προσωρινῶς δῆθεν, βέβαιοι ὄντες ὅτι μετὰ τόσα βάσανα, δαρ-
 » μούς και παντοίας κακώσεις, οἱ πλείστοι αὐτῶν θά ζητήσουν κα-
 » ταφύγιον εἰς τὸ ἐλεύθερον βασίλειον.

» Οἰκογένειαι ὀλοκλήροι ἐξεπατρίζοντο, πληρώνουσαι μέχρις
 » ὀβολοῦ τὰ δῆθεν χρέη των πρὸς τὸ Δημόσιον και τὴν Γεωργικὴν
 » Τράπεζαν, ὑπέγραφον ἐν τέλει και γραπτὴν δήλωσιν, ὅτι ἐκουσίως
 » ἐγκαταλείπουν τὰς οἰκίας και περιουσίας των, παραιτούμενοι διὰ
 » πᾶσαν εἰς τὸ μέλλον ἀπαίτησιν.

» Γά χωρία οὕτω ἡρημοῦντο μεθοδικώτατα. Κτήματα και κτήνη
 » περιήρχοντο εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Τούρκων ἀγάδων, ἦσαν δὲ εὐ-
 » χαριστημένοι οἱ δυστυχεῖς ἂν δὲν ἤξιοῦντο τῆς πληρωμῆς τὴν ὁποίαν
 » ἔδωσεν ὁ νῦν πληρεξούσιος Μαλαγάρων Σέχ Ζαδὲ Ἀλῆ ἐφένδης
 » πρὸς τὸν ἀρχιποιμένα του, ὅστις ἀφήσας αὐτῷ ἑκατοντάδας προ-
 » βάτων, ἔλαβεν παρὰ μίαν τεσσαράκοντα. Διὰ δὲ τοὺς μᾶλλον εὐ-
 » συνειδήτους πιστοὺς τοῦ Μωάμεθ, ἡ τιμὴ ἐνός προβάτου ἦτο 8—10
 » γρόσια, ἀγελάδος 50—100, Ἴππου 80—100. Ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον
 » ὅμως, μὴ ἔχοντες οἱ χωρικοὶ νὰ πληρῶνωσι τοῖς μετρητοῖς εἰς τὸ
 » Δημόσιον φόρους τῆς ἐφευρέσεως τῶν Τούρκων εἰσπρακτόρων,
 » ἐξώφλουν διὰ κατασχέσεως τῶν κτηνῶν και τῶν σιτηρῶν των και
 » παρέμενον ἐστερημένοι τῶν ἀγαθῶν των.

» *Ἡ ἐπιδρομὴ μοναζήριδων.* — Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως οἱ Τοῦρ-
 » κοι πρόσφυγες, δελεασθέντες ἐκ τῆς νεοτουρκικῆς προπαγάνδας,
 » ἦτις τοὺς ἔταξε «λαγοὺς με πετραχήλια» πρὸ πάντων δὲ μετὰ τὴν
 » τουρκοβουλγαρικὴν σύμβασιν τῆς 15ης Νοεμβρίου 1913 περὶ ἀνταλ-
 » λαγῆς πληθυσμῶν, κατέκλυον τὴν πλουσίαν ἡμῶν χώραν, ἀναμέ-
 » νοντες πολλακίς ἐβδομάδας ὀλοκλήρους τοὺς εὐεργέτας των βασι-
 » βουζούκους τοῦ κομιτάτου, ὅπως ἐκδιώξουσι τοὺς Ἑλληνας τῶν
 » οἰκίῶν των διὰ νὰ τὰς καταλάβωσιν αὐτοὶ μεθ' ὄλων τῶν ἐπίπλων
 » και γεωργικῶν ἐργαλείων.

» Οἱ ἀτυχεῖς χριστιανοὶ μετεφέροντο πολλακίς εἰς τὸ πρῶτον
 » γειτονικὸν χωρίον, συνήθως ἤδη κατεστραμμένον, ἐκεῖθεν δὲ ἐβλε-
 » πον τοὺς νέους κυρίους τῶν κτημάτων των διαθέτοντας ἐν σπα-
 » τάλῃ τὰς περιουσίας των, τὰ κτήνη και τὰ πάντα, ἐνῶ αὐτοὶ στε-
 » ρούμενοι, ἀπέθνησκον τῆς πείνης.

» Ἡ Ἰθρακικὴ ὅμως ψυχὴ και ὁ ἀδαμάντινος χαρακτήρ, δὲν
 » ἐθραύσθη παρ' ὅλας τὰς πιέσεις, τοὺς δαρμούς, τὰς φυλακάς, τὰ
 » στρατοδικεῖα, τὰς δημεύσεις τῶν περιουσιῶν των, τὴν πείναν και
 » τὸν θάνατον. Ὅλα αὐτὰ οἱ χωρικοὶ τὰ ἐθεώρουν καύχημα, σὺν

» τῷ χρόνῳ δὲ οὕτω μετεβλήθη ἡ ψυχολογικὴ των κατάστασις, ὥστε
 » ἐνόμιζον ἑαυτοὺς ὡς προσωρινούς διαχειριστάς τῶν περιουσιῶν
 » των ἐν ὀνόματι τοῦ Τούρκου πρόσφυγος, τὸν ὁποῖον ἀπὸ ἡμέρας
 » εἰς ἡμέραν ἀνέμενον ὅπως παρουσιασθῆ αἴφνης εἰς τὴν θύραν καὶ
 » τοὺς εἶπῃ, «ἔβγα γκιαούρη νὰ καθήσω ἐγώ».

» Εἰς τὴν Ὑποδιοίκησιν Μαλαγάρων παρουσιάζεται τὸ ὅλως
 » πρωτάκουστον φαινόμενον τῆς μὴ ἐκτοπίσεως ἐν συνόλῳ ἑλληνι-
 » κῶν χωριῶν, ὅπως συνέβη τοῦτο εἰς ἄλλας γειτονικὰς ἐπαρχίας.
 » Ἡ ἐξήγησις φαίνεται κάπως δύσκολος, ἀλλ' εὐνόητος διότι τὰ
 » ἄθικτα παραμένοντα χωρία καὶ πάλιν προσεχῶς θὰ ἐληστεύοντο
 » ὑπὸ τῶν τούρκων κοιτατζήδων. Ἡ περιφέρεια Μαλαγάρων μὲ τὴν
 » πόλιν, ἐθεωρεῖτο παρ' αὐτῶν ὡς ἐντελῶς καταστραφεῖσα ἐκ τοῦ
 » Βαλκανικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ μεγάλου Εὐρωπαϊκοῦ, τὰ δὲ ἀνα-
 » μενόμενα πλεοικτήματα ἐκ τοιούτων ἐκτοπισμῶν θὰ ἦσαν πολὺ
 » ὀλίγα. Πρὸς τί λοιπὸν νὰ γεννηθῆ θόρυβος ἐν κενῷ ; Δεύτερος λό-
 » γος εἶναι, ἡ φιλάνθρωπος συμπεριφορὰ τοῦ τότε Ὑποδιοικητοῦ
 » Ἰχσάν Βέη ὅστις ἀντέστη πάντοτε εἰς τὰς μυστικὰς εἰσηγήσεις τοῦ
 » προϊσταμένου του Νομάρχου Χ' Ἀδὴλ Βέη.

» *Ἡ Τουρκία κατὰ τὸν διεθνή πόλεμον.*—Ἡ νεοτουρκικὴ βου-
 » λιμία, εὗρεν ἐν τῷ παγκοσμίῳ μεγάλῳ πολέμῳ, τὴν μοναδικὴν εὐ-
 » καιρίαν ὅπως ἐφαρμώσῃ καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ στήθους τῶν ἀτυχῶν
 » ὑπηκόων τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, τὸ καταστρεπτικὸν ἔρ-
 » γον τῆς, μετ' ἀφαντάστου λύσεως.

» Αἱ προστάτιδες δυνάμεις τῆς Δύσεως, δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ
 » ἐπιβάλουν τὰς θελήσεις των εἰς τοὺς ἄνδρας τοῦ νεοτουρκικοῦ κο-
 » μιτάτου ἢ δὲ Γερμανοαυστρία ὡς ἐκ τῆς συμμαχικῆς ἀλληλεγγύης,
 » ὅ τεθαλπεν ἢ τουλάχιστον ἠνείχετο, τὰ εἰς βᾶρος τῶν χριστιανῶν
 » ὄργια τῆς τουρκικῆς Διοικήσεως, ἀφοῦ μάλιστα ἐκ τῆς πρώτης σι-
 » γμῆς, αἱ συμπάθειαι σύμπαντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐστράφησαν πρὸς
 » τὰς δυνάμεις τῆς «Ἀντάντ».

» Ἡ τουρκικὴ ἐπιστράτευσις διὰ τοὺς χριστιανούς ἐν γένει,
 » δὲν ὑπῆρξεν ἄλλο, παρά, μέσον ἐξοντώσεως. Τὰ λεγόμενα τά-
 » γματα μηχανικοῦ, δὲν ἦσαν ἄλλο, παρά, λαιμητόμος νεοτουρκικῆς
 » ἐφευρέσεως, ὅπου οἱ ταλαίπωροι «γκιαούρηδες» ἐστράγγιζον εἰς
 » τὰ πόδια των διὰ τῆς ἐξαντλήσεως, τῆς ὑπερκοπώσεως καὶ τῆς
 » συνεχοῦς κακουχίας. Τὸ ψῦχος, ἡ γυμνότης, ἡ πεῖνα, ὁ ἐξανθημα-
 » τικός, ἔστελλον αὐτοὺς ἀθρόως εἰς τὸν Ἄδην.

» Τὰ βουνὰ μας κατὰ μῆκος τῆς νέας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς
 » Μακρᾶς Γεφύρας—Καλλιπόλεως, ἐστέναζον ἀπὸ τὰ βᾶσανα τῶν
 » καταδίκων χριστιανῶν στρατιωτῶν. Τὸ σφάλμα σας, ἔλεγον εἰς

» αὐτοὺς οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν δῆμιοι, εἶναι ὅτι γεννηθήκατε «γκιαδού-
 » ρηδες» γίνετε Μουσουλμάνοι διὰ νὰ γλυτώσητε, ἄλλως θὰ σᾶς
 » ψοφίσωμεν ἐδῶ μὲ τὸ φτιάρι καὶ μὲ τὴν τσάπαν στὰ χέρια.

» Ποία δὲ ἦτο ἡ ἀδημονία τοῦ ἀτυχοῦς χριστιανοῦ ἐπιστράτου,
 » ὅστις θὰ εἶχεν τὴν κακὴν τύχην, νὰ ἐπιζήσῃ εἰς ὄλας αὐτὰς τὰς
 » κακουχίας, ἐπιστρέφων δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνθρώπινον ράκος,
 » νὰ μάθῃ ὅτι ἡ σύζυγος καὶ τὰ παιδιά του ἔχουν ἐκτοπισθῆ, ἄγνω-
 » στον ποῦ.

» Ἡμέραν τινὰ εἶδον κάποιον γνωστόν μου, ὅστις ἔπεσεν κε-
 » ραυνόπληκτος ὅταν ἔμαθεν ὅτι, ἐνῶ ἦτο στρατιώτης, ἡ οἰκογένειά
 » του ἐξωρίσθη εἰς ἄγνωστον μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

» Ἡ πόλις τῶν Μαλγάρων κατέστη τόπος ἐξορίας, ὅπου κα-
 » θημερινῶς ἔφθνον πένθιμοι συνοδεῖται ἐκ Μακρᾶς Γεφύρας καὶ
 » Αἴνου, οἱ δὲ Τοῦρκοι μουατζήριδες κατελάμβανον τὰς οἰκίας τῶν,
 » τὰ κτήνη τῶν, καὶ ταῦτα διὰ λόγους στρατιωτικούς, τοὺς ὁποίους
 » μόνον οἱ κομιτατζήδες τοῦ Ἐμβέρ ἐγνώριζον. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀτυ-
 » χῶν τούτων χριστιανῶν Ἑλλήνων, ὑπέκυψαν ἀπὸ τὰς κακουχίας.
 » τὴν πείναν, τὰς ἐπιδημίας, τὰ συχνότερα δὲ θύματα, ἦσαν τὰ μι-
 » κρὰ παιδιά.

» Ὅτιο φρικτὸν θέαμα νὰ βλέπη τις νεαρὰς μητέρας αἵτινες
 » ἔθετον εἰς πλειοδοσίαν τὴν τιμὴν τῶν, διὰ νὰ ἀποσπάσωσιν ἀπὸ
 » τοὺς Τούρκους ὑπαλλήλους ὀλίγας ὀκάδας ἀορίστου μίγματος, τὸ
 » ὁποῖον μετέτρεπον εἰς ἄρτον διὰ τὰ παιδιά τῶν. Ἄλλαι ἐπροτίμων
 » τὸν θάνατον ἐκ πείνης, ἢ τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς τιμῆς τῶν, πολλαὶ
 » πάλιν ἐν μέσῳ τῶν πάγων καὶ χιόνων ἤρχοντο καθ' ἐκάστην γυ-
 » μνόποδες καὶ ἐκ βαθείας νυκτός, ὅπως διὰ δελτίου τοῖς δοθῆ ὀλί-
 » γον ἄλευρον.

» Πολλάκις μοὶ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ θαυμάσω τὸν ἡρωϊσμὸν
 » τῶν γυναικῶν τῆς Θράκης αἵτινες διὰ τὴν τιμὴν τῶν, ἐπάλαιον
 » νυχθημερὸν στήθος πρὸς στήθος μὲ τὸν θάνατον. Πόσαι ὅμως ἐξ
 » αὐτῶν ἀπέβαινον νικήτριαι!...

» Ἐσπέραν τινὰ συνήνησα συνοδείαν γυναικοπαίδων μὲ ἓνα
 » γέροντα ἐξηκοντούτην ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τρεῖς Τούρκους χωροφύλα-
 » κας Αἰ δυστυχεῖς μητέρες ἔφερον τὰ βρέφη τῶν ἐξηνητλημένα τῆς
 » πείνης καὶ τῶν κακουχιῶν. Μοῦ διηγήθησαν ὅτι εἶχον δέκα ἡμέρας
 » καθ' ἃς περιώδευον ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν καὶ ἐπρόκειτο τῶρα
 » νὰ σταλῶσιν εἰς τὰ Μάλγαρα, διότι ἠθέλησαν νὰ διαβοῦν τὰ βουλ-
 » γαρικά σύνορα. Μία ἐξ αὐτῶν, εἶχε τρία παιδάκια, ἔφερε δὲ τὰ δύο
 » εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς. Προτείνω ἀμέσως νὰ τὴν ἐλαφρώσω ἀπὸ τὸ
 » πολῦτιμον φορτίον τῆς. Δέχεται... Ἄχ δυστυχησμένα ἀδέλφια!

» πῶς θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἀνακουφίσω τὸν πόνον σας! — Ποῦ εἶναι ὁ
 » ἄνδρας σου; ἐρωτῶ τὴν μίαν. — Στρατιώτης. — Ὁ ἰδικός σου; ἦτο
 » στρατιώτης καὶ ἀπέθανεν. Ὁ ἰδικός σου; Χαμένος.

» Φθάνει, φθάνει, μὴ κλαίετε τοὺς ἀποθαμένους. Αὐτοὶ εἶναι εὐ-
 » τυχεστέροι ἡμῶν, τῶν ζώντων... Ἰερή! Ἰερή! (ἐμπρός) φωνάζει
 » τοῦρκος χωροφύλαξ, βιάζεται καὶ ποδοπατεῖ μὲ τὸν ἵππον του.
 » Ἰερή! διότι ὁ ἥλιος δύει, ὁ ἀνήφορος πολὺς καὶ τὰ πόδια πληγω-
 » μένα. Ἔχετε θάρρος καλαὶ μητέρες. Ἐφθάσαμεν.

» *Ὁ ἀσύρματος τῆς μονῆς.* — Οἱ πρῶχοντες Μαλγάρων οἱ ἔχον-
 » τες ὀπωσδήποτε ἐπιρροὴν σύρονται εἰς τὰ στρατοδικεῖα Ἀνδιανου-
 » πόλεως, κατηγορούμενοι ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ. Τρεῖς δὲ ἐξ αὐτῶν
 » καὶ μία γυνὴ ὑπέκυψαν εἰς τὰς πολλαπλὰς βασάνους καὶ κακου-
 » χίας. Ὁ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Μαλγάρων Ἱεροδιάκονος Νικό-
 » λαος, ἀπηγχονίσθη ἐντὸς τῶν φυλακῶν Καλλιπόλεως, ὁ δὲ φαρ-
 » μακοποιὸς Χατζῆ Δαμιανὸς Χαστᾶς συρόμενος ἐπὶ μῆνας ὀλοκλή-
 » ρους ἀπὸ φυλακῆς εἰς φυλακὴν, ἐσώθη ἅμα τῇ ἀνακωχῇ τῇ ἐπεμ-
 » βάσει τῶν Ἀγγλῶν. Ὁ Ἐπίτροπος τῶν Ἑλλήνων Καθολικῶν, κα-
 » τηγορεῖται ὅτι ἔχει συσκευὴν ἀσυρμάτου δι' οὗ ἀποστέλλει πολε-
 » μικάς εἰδήσεις εἰς τὴν Λήμνον. Ἐρεῦνης δὲ γενομένης ἐν τῇ οἰκίᾳ
 » Μητροπόλει, ἀνακαλύπτουν οἱ ἐρευνησαντες Τοῦρκοι ἀστυνόμοι
 » καὶ χωροφύλακες ἐντὸς κιβωτίου ἀντὶ συσκευῆς Μαρκόνη, καθαρὰν
 » καὶ καινουργῆ λεκάνην ἀποχωρητηρίου.

» *Ἐπιδρομαὶ ληστῶν καὶ ἐκτιπίσεις Ἀρμενίων ἐν Μαλγάρων.* —
 » Συμμορίαι ληστρικαὶ λυμαίνονται τὴν ὕπαιθρον χώραν, τὰ χωρία
 » διαρκῶς προσβάλλονται καὶ οἱ φόβοι πολλαπλασιάζονται καθημε-
 » ρινῶς. Πᾶσα ἐμπορικὴ κίνησις παρέλυσεν, διότι ἀφ' ἑνὸς αἱ ἀστυ-
 » νομικαὶ ἀρχαὶ εἰς οὐδένα ἔμπορον χριστιανὸν ἐπέτρεπον νὰ μετα-
 » κινήθῃ, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὑπῆρχεν ὁ φόβος πάντοτε τῶν ληστῶν, τοὺς
 » ὀπιλίους ἢ νεοτουρκικὴ κυβέρνησις ἀπέλυσε τῶν φυλακῶν μὲ τὴν
 » ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ ἀφεθοῦν ὀριστικῶς ἐλεύθεροι, ἐὰν φανῶσι πιστοὶ
 » ἐκτελεσταὶ τῶν ὁδηγιῶν τοῦ Κομιτάτου.

» Ὅλαι αἱ κόραι τῶν πέριξ, αἱ φημιζόμεναι διὰ τὴν καλλονὴν
 » των, ἦσαν διαρκῶς εἰς τὴν διάθεσιν τῶν γκέγκηδων. Ὀλίγον δὲ
 » πρὸ τῆς ἀνακωχῆς, ἐδραπέτευσαν ἅπαντες ἀφοῦ ἀπήγαγον δύο
 » Ἑλληνίδας κόρας ἀδελφάς, ἃν δὲν ἀπατώμαι, ἐκ τοῦ χωρίου Δο-
 » γαντζῆ, τῆς οἰκογενείας Ἀντωνίου Κεφαλᾶ.

» Ἡ πόλις Μαλγάρων καθὼς καὶ ἄλλα Ἐθρακικὰ τοιαῦτα,
 » εἶχεν ἀκμάζουσαν ἀρμενικὴν Κοινότητα ἀποτελουμένην ἐκ 558 οἰ-
 » κογενειῶν, μὲ ἐκκλησίαν καὶ σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων. Ἡ κα-
 » ταιγίς τῆς ἀνακατοχῆς ὑπὸ τῶν Τοῦρκων, μετέτρεψεν εἰς τέφραν

» κατά την νύκτα τῆς 3ης Ἰουνίου 1913 τὸ πλεῖστον τῶν ἀρμενικῶν
 » καταστημάτων ἀνερχομένων εἰς 171 καθὼς καὶ 89 οἰκιῶν μὲ εἰκο-
 » σάδα ἀνθρωπίνων θυμάτων, σφαγέντων κατὰ τὴν ἰδίαν νύκτα. Οἱ
 » συμπατριῶται ὅμως Ἀρμένιοι συνελθόντες ἐκ τοῦ τρόμου τῶν
 » πρώτων ἡμερῶν τῆς τουρκικῆς κατοχῆς, ἐπεδόθησαν πάραυτα εἰς
 » ἔντονον ἐργασίαν. Εἰς ὀλίγας ἡμέρας, μετέτρεψαν τὴν ἐκ τοῦ πυ-
 » ρὸς σωθεῖσαν συνοικίαν τῶν, εἰς νέαν ἀγοράν. Ἀπὸ δὲ τὰ καπνί-
 » ζοντα εἰσέτι ἐρείπια τῆς πάλαι ἀγορᾶς τῶν Μαλγάρων, ἐντὸς
 » βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος, ἀνεφύει καὶ πάλιν ὡς ἐκ θαύ-
 » ματος, νέον βιοποριστικὸν κέντρον, ὁπόθεν ἀντήχει καὶ πάλιν ἡ
 » σφύρα τοῦ Ἀρμενίου σιδηρουργοῦ.

» Τί εἶδος ἄνθρωποι εἰσθε σεῖς! ἔλεγεν κάποιος Τούρκος ἐκ
 » τῶν ἐξεχόντων τοῦ Κομιτάτου. Ἡμεῖς θέλομεν νὰ σᾶς καταστρέ-
 » ψωμεν ἅπαξ διὰ παντός, καὶ σεῖς ἐννοεῖτε νὰ ζήσητε! Δὲν γνωρί-
 » ζεις, ἀπαντᾷ ὁ Ἀρμένιος, ὅτι ὅσον κλαδεύεται τὸ κλῆμα, τόσον δυ-
 » ναμώνει;... Εἰς διάστημα μόλις δύο ἐτῶν οἱ Ἀρμένιοι μικρέμπο-
 » ροὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Ἑλλήνων κατέκλυσαν τὴν νέαν ἀγο-
 » ράν συστηματικῶς ἐκτοπίζοντες τοὺς νεοπλούτους Τούρκους, τοὺς
 » ὁποίους τὸ νεοτουρκικὸν Κομιτᾶτον τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, εἶχε δημι-
 » ουργήσει ὡς ἐμπόρους, καταστηματάρχας καὶ βιομηχάνους. Ὅλα
 » αὐτὰ ἦσαν καλὰ, ἀλλὰ ποῖος θὰ μάθη τὸν Τούρκον νὰ ἐργάζεται;
 » Τὸ ζήτημα ἦτο κάπως δύσκολον, ἀλλὰ, προνοίᾳ πάντοτε τοῦ Κο-
 » μιτάτου ἐλύθη κατ' εὐχὴν ὑπὲρ τῶν νέων ὑποψηφίων Τούρκων ἐμ-
 » πόρων, ἀρνητικῶς μὲν, ἀλλὰ ἀσφαλῶς διὰ τῆς ἐκμηδενίσεως οἴου-
 » δήποτε συναγωνισμοῦ ἐκ μέρους τῶν ἐργατικῶν «γκιαουρῆδων».
 » Ἡ δὲ ἀναμενομένη εὐκαιρία, δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ, μο-
 » ναδικῆ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐθνῶν, ἣτις πλέον ριζικῶς καὶ διὰ παντός
 » θὰ ἔλυε τὸ πρόβλημα ὑπὲρ τῶν Τούρκων. Ἀπὸ τῆς 21ης Σεπτεμ-
 » βρίου 1915 εἰς ὀκτῶ συνεχεῖς συνοδείας καὶ εἰς διάστημα ὀλίγων
 » ἡμερῶν 221 ἀρμενικαὶ οἰκογένειαι, αἱ εὐπορώτεραι τῶν Μαλγάρων,
 » ἔλαβον τὴν πρὸς τὸ ἄγνωστον διεύθυνσιν. Ἡ ἔξωσις ἐκ τῶν οἰκιῶν
 » τῶν, ἔγινε κατὰ τὸν μᾶλλον ἀπάνθρωπον καὶ ἀφαντάστως βάρβα-
 » ρον τρόπον. Εἶναι δὲ γνωστὸν τὸ τί ὑπέφεραν τὰ θύματα ταῦτα
 » τῆς τουρκικῆς θηριωδίας. Τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς εἶναι, ὅτι, ἐκ τῶν
 » 221 οἰκογενειῶν ἦτοι 878 ἀτόμων μόνον τὰ 108 ἐπέζησαν τὰ δὲ
 » ἄλλα ἐσφάγησαν ἢ ἀπέθανον ἐκ τῶν κακουχιῶν καὶ τῆς πείνης.

» Τὰ δῆθεν ἀδέσποτα κτήματα, τὰ ἐμπορεύματα τῶν θυμάτων
 » τούτων τῆς τουρκικῆς τυραννίας, περιήλθον ἀντὶ ἐξευτελιστικῆς τι-
 » μῆς εἰς χεῖρας τῶν πιστῶν τοῦ Μωάμεθ καὶ τοῦ Κομιτάτου. Μετὰ
 » δὲ τὴν ἀνακωχὴν, ὅσοι ἐκ τῶν ἐπιζησάντων ἔσχον τὸ εὐτύχημα νὰ

» ἐπανίδωσιν τὰς ἐρημωθείσας ἐστίας των, ἀπειτάνθησαν πρὸς τὴν
 » τότε ὑφισταμένην διασυμμαχικὴν Ἐπιτροπὴν ἐν Μοσγάραις ἕξαι-
 » τούμενοι τὰ κλαπέντα αὐτῶν κτήνη καὶ ἔπιπλα. Ἄλλ' ἢ κακὴ ὡς
 » πάντοτε πίστις καὶ θέλησις τῆς τουρκικῆς Διοικήσεως, μετῆρχετο
 » πάντα τὰ μέσα ὅπως ματαιώσῃ τὰς ἐκάστοτε ἐνεργείας τῆς ἐν
 » λόγῳ Ἐπιτροπῆς.

» Οὕτω, πολὺ ὀλίγα ἐπεστράφησαν εἰς τοὺς πρῶτους νομίμους
 » αὐτῶν δικαιοῦχους.

» *Ἐπίλογος.* — Δι' ἡμᾶς τοὺς ἀτυχεῖς θνητοὺς τοὺς γεννηθέν-
 » τας εἰς τὴν χώραν ταύτην, γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, ἂν πράγματι ὁ
 » κυριώτερος καὶ πραγματικὸς ἐχθρὸς μας εἶναι αὐτὸς ὁ Τοῦρκος,
 » ὅστις ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἐπικάθηται ἐπὶ τοῦ ἀχένου μας, ἕτοιμος
 » πάντοτε νὰ ἐμπήξῃ τὸ αἰμοστογῆς φάσγανόν του, εἰς τὰ σπλάγχνα
 » μας, ὁ ἀδυσώπητος οὗτος τύραννος, ἢ μάλλον οἱ κατ' ὄνομα χρι-
 » στιανοὶ τῆς Εὐρώπης, οἱ πεπολιτισμένοι αὐτοί, οἵτινες λόγῳ τῶν
 » συμφερόντων των μᾶς ἐμπορεύονται ὡς *ἀνθρώπινα δείγματα ἄνευ*
 » *ἀξίας*. Ἡ ἱστορία τοῦλάχιστον τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἠνάγκασε τὴν
 » πλειονότητα τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, νὰ πιστεύσῃ μάλλον
 » τὸ δεῦτερον μέρος τῆς ἀνωτέρω ὑποθέσεως. Οὐχί!! δὲν εἴμεθα ἐξ
 » ἐκείνων. Ἀκραδάντως πιστεύομεν ὅτι ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη, δὲν
 » ἀπώλεσε τὰ ἰδανικά της, ὅτι δὲν ἀντιπροσωπεύεται ὡς νομίζου-
 » ντινὲς ἀπὸ τοὺς ἐλαχίστους καπιταλιστὰς δουλεμπόρους της, οἵτι-
 » νες δι' ὀλίγας τουρκικὰς ὁμολογίας κυλίωσιν εἰς τὰ αἵματά των
 » τοὺς ὁμοθρήσκους των τῆς Ἀνατολῆς. Αἱ εὐγενεῖς καὶ ἱπποτικάι
 » καρδίαι τῶν συμμάχων μας τῆς Δύσεως, δὲν ἔπαυσαν πάλλουσαι.
 » Ἄς ἐξέλθουν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἄς προασπίσουν τὰ δίκαιά μας,
 » ἅτινα εἶναι δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πολι-
 » τισμοῦ.

» Ἄς μὴ πιστεύουν, εἰς ὅσα ἔλεγεν ὁ Πρέσβυς τῆς Γαλλίας,
 » εἰς τὸν ὅποιον παρουσίασαν ἔκθεσιν ἐπὶ τῶν τουρκικῶν θηριοτή-
 » των : «Αὐτὰ εἶναι ἀπίστευτα. Οἱ Τοῦρκοι εἶναι λαὸς καλὸς καὶ
 » ἥσυχος, ἀδύνατον νὰ διέπραξαν τοιαῦτα ἐγκλήματα!...»

» *Ἀνθιμος Σαργολόγος, ἱερέυς*».

Παραθέτομεν τὰς κάτωθι δύο καταστάσεις, αἵτινες μᾶς παρεδόθησαν παρὰ τῆς ἀρμενικῆς Κοινότητος μὲ ἀριθμούς Ἑρμενίων τῶν Μαλγάρων ἐκτοπισθέντων, σφαγέντων καὶ ἀγνοουμένων καθὼς καὶ τῶν περιουσιῶν των, αἵτινες κατεστράφησαν ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς :

	Οἰκογένειαι	Ἀτομα	Σφαγέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἀποθανόντες	Ἐπιζήσαντες
Πρὸ τοῦ Βαλκανικοῦ καὶ ἐντεῦθεν	558	2440		
Μετὰ τὸν Βαλκανικὸν				
Οἱ μεταναστεύσαντες εἰς Βουλγαρίαν καὶ οἱ ἐν διασπορᾷ	122 58	622 364	22	108
Ἑκτοπισθέντες 21/9/1915	221	878	770	
Μὴ ἐκτοπισθέντες		554		

	Αὔξων Ἀριθμὸς	Ὅλική ἀξία κτημάτων εἰς χρυσᾶς λίρας Τουρκίας
Καταστήματα Ἑρμενίων πυρποληθέντα	171	22.240
Οἰκίαι	89	13.750
Ἐμπορεύματα καταστραφέντα		29.567
Ἐπιπλα καταστραφέντα		7.590
Ἐπιπλα διαρπαγέντα		1.270
Ζῶα (35) διαρπαγέντα	35	236
Σιτηρὰ διάφορα		110
		74.763

Ἐπίσης παραθέτομεν πίνακα τῶν ἐν Μαλγάροις μελῶν τοῦ νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης :

Κιαζήμ Χότζας
 Σαήτ Βέης Ζαδὲ Ἄλῃ Βέης
 Χατζῆ Ρακοῦμ Βέη Ζαδὲ Ἄλῃ Βέης
 Χουσεῖν Βέη Ζαδὲ Σουλεϊμάν Βέης
 Σακῆρ Ἐφένδης
 Ὁ ὑποδιοικητῆς Ἰχσάν Βέης
 Μανάβ Ζαδὲ Βεδρῆ Ἐφένδης

Οἱ πρωτεργάται τῶν ἐκτοπισμῶν Μαλγάρων μέλη τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης.

Ὁ Χακῆμης Χασσῆπ Βέης
 Ὁ Οἰκονομικὸς Ἐφορος Κιοσὲ Χουσεῖν Ἐφένδης
 Χουσεῖν Βέη Ζαδὲ Σουλεϊμάν Βέης
 Ὁ δημόσιος εἰσπράκτωρ Σαῆδ Ἐφένδης
 Σακῆρ Ἐφένδης, δικηγόρος
 Ὁ Μουφτῆς
 Χατζῆ Ρακοῦμ Βέη Ζαδὲ Ἄλῃ Βέης
 Σαήτ Βέη Ζαδὲ Ἄλῃ Βέης
 Ρακοῦμ Ἐφένδης
 Ὁ διευθυντῆς τῆς Γεωργικῆς Τραπέζης Ἰσμαήλ Ἐφένδης.

ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΣΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ
 ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΩΝ — ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΑΚΡΙΒΩΜΕΝΑ
 ΓΕΓΟΝΟΤΑ — ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΤΡΙΣΜΟΥ

Ἡ ἐξόντωσις τῶν ἐλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ἦτο προφανὲς πλέον ὅτι εἶχεν ὑποδειχθῆ ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κύκλων τοῦ παντουρανιστικοῦ κινήματος. Ὁ ἐν Ραιδεστῷ νέος Μουτεσαρίφης, ὄχι μόνον διαρκῶς ἐφαίνετο ἐκπληττόμενος δι' ὅσα τάχα διέπραττον οἱ τακτικοὶ καὶ οἱ ἄτακτοι Τούρκοι στρατιῶται, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπακολουθησάντων γεγονότων ἀπεδείχθη ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Τούρκος πολιτικὸς Διοικητῆς, ἐπρομήθευσε εἰς τοὺς σφαγιαστάς τῶν Ἑλλήνων ὄπλα καὶ χρήματα καὶ ἔδωκεν ὁδηγίας πρὸς συνέχισιν τοῦ ἀποτροπαίου ἔργου αὐτῶν.

Ἡ μικτὴ ἐπιτροπή, ἣτις ἐστάλη εἰς Μάλγαρα καὶ Χαριούπολιν

πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν διαπραχθέντων τερατουργημάτων, ἐζήτησε διὰ τῶν Τούρκων μελῶν τῆς νὰ ἐκβιάσῃ τὰ χριστιανικὰ μέλη καὶ ἰδίᾳ τὸν Ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ, ὅπως βεβαιώσωσιν ἐν τῇ συνταχθησομένη ἐκθέσει, ὅτι τὰς καταστροφὰς καὶ τὰς σφαγὰς κατὰ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, χωρίων καὶ πληθυσμῶν, διέπραξαν οἱ Βούλγαροι ἀποχωροῦντες καὶ οὐχὶ ὁ τουρκικὸς αὐτοκρατορικὸς στρατὸς «ὅστις ἐν πάσει περιπτώσει δὲν πρέπει νὰ δυσφημίζεται καὶ νὰ ἀτιμάζεται». Τὴν ἄποψιν ταύτην τῶν μουσουλμάνων μελῶν τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, δὲν ἀπεδέχθησαν οὔτε οἱ Ἕλληνες οὔτε οἱ Ἀρμένιοι. Ὅ,τι ὅμως ὑπερέβαινε πᾶν ὄριον ἰταμότητος ὑπῆρξεν ἡ δῆλωσις τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Τουρκίας, καθ' ἣν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχωνται ἀληθείας τὰ καταγγελλόμενα!... Ἐν τοσοῦτῳ οἱ διασωζόμενοι γυμνοὶ καὶ ἐκτραχηλισμένοι κατέφθانون εἰς Ραιδεστὸν καὶ τὰ χωρία τῆς περιφερείας αὐτῆς, ζητοῦντες ἄρτον καὶ στέγην (1). Ἡ ἑλληνικὴ Κοινότης Ραιδεστοῦ παρέσχεν ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα ὑπὲρ τῶν θυμάτων τοῦ μίσους καὶ τῆς κτηνωδίας τῶν ἀλλοδόξων, πλὴν αἱ ἀνάγκαι ἦσαν δυσαναλόγως ὑπέρτεραι τῶν μέσων καὶ τάχιστα ἦλθεν ἡ στιγμή καθ' ἣν χιλιάδες ἀνθρώπων περιέτρεχον τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ἐπαιτοῦντες τὸν ἄρτον.

Τὰ θύματα παραδίδονται εἰς μίαν Γαλλίδα.

Μεταξὺ τῶν διασωθέντων ἐκ τῆς τραγωδίας τῶν Καλυβίων,

(1) Τὰ χωρία τῆς περιφερείας τῆς Ραιδεστοῦ εἶχον ἤδη ἀπὸ τῆς 23ης Ἰανουαρίου 1912 σχεδὸν καταστροφή ἐκ τοῦ σεισμοῦ καὶ τῆς ἐπακολουθησάσης πυρκαϊᾶς, μόλις δὲ οἱ κάτοικοι ἔτεινον εἰς τὴν σχετικὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐκ τῆς καταστροφῆς τοῦ 1912, ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ τακτικοῦ καὶ ἀτάκτου τουρκικοῦ στρατοῦ, ἔδωκε τὸ τελευταῖον κτύπημα κατὰ τῶν ἀτυχῶν πληθυσμῶν.

Τὰ καταστραφέντα χωρία εἶναι τὰ ἐξῆς:

Πάνιδον	ἐκ	300	οἰκογενειῶν	δισώθησαν	μόνον	50
Σχολάριον	>	1200	>	>	>	70
Σιμιτλή	>	300	>	>	>	100
Ναϊπκιοῖ	>	300	>	>	>	150
Κουμβάον	>	500	>	>	>	400
Τσανακτοῆ	ἐξ	70	>	>	>	40

Εἰς τοὺς σεισμοπαθεῖς καὶ πυροπαθεῖς ὁμογενεῖς, τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἑλληνικὴ Κοινότης, ἀπέστειλαν ξυλείαν καὶ πολλὰ ὑλικά οἰκοδομήσεως. Πάντα ὅμως ταῦτα, κατέσχον αἱ Τουρκικαὶ Ἀρχαί, καὶ παρέδωκαν εἰς τοὺς Τούρκους ἐποίκους (Μουατζζήρηδες) ὅπως κατασκευάσωσιν οἰκίας ἐντὸς τῶν ἑλληνικῶν χωρίων.

ὑπῆρξαν καὶ οἱ Ἀκάκιος Ἰβηρίτης, μοναχός, ὁ ἐφημέριος τῆς Μονῆς Διονύσιος Ἰβηρίτης, ἡ Μαρία Παναγιώτου μετὰ τῶν δύο μικρῶν τέκνων τῆς καὶ ὁ Ἰωάννης Δημητρακόπουλος. Ἄπαντες οἱ ὡς ἄνω μετεφέρθησαν εἰς Ραιδεστόν ἡμιθανεῖς ἐκ τῶν τραυμάτων, ἡ δὲ ἑλληνικὴ Κοινότης ἐπροθυμοποιήθη ν' ἀποστείλῃ αὐτοὺς πρὸς θεραπείαν εἰς τὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ μεταφορὰ τῶν ὡς ἄνω θυμάτων ἐγένετο διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου «Μαρία». Ὅτε ὅμως οἱ τραυματῆαι ἐπρόκειτο νὰ ἀποβιβασθῶσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἡ τουρκικὴ ἀστυνομία ἔσπευσε νὰ παραλάβῃ αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς... ἐξαφανίσῃ. Οἱ δύο ἱερωμένοι οὐδαμοῦ ἐνεφανίσθησαν. Τὴν γυναῖκα ὅμως καὶ τὰ παιδιά ἡ τουρκικὴ ἀστυνομία παρέδωκεν εἰς ἴδρυμα τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης. Τὸ ἴδρυμα ἦτο τὸ Δημοτ. νοσοκομεῖον ἐν Πέρσῃ, ἡ παραλαβοῦσα δὲ τὰ θύματα νοσοκόμος ἦτο ἡ ἀδελφὴ Καρολίνα Βινσέτ, Γαλλίς. Ὁ Ἰωάννης Δημητρακόπουλος ἔφερε πέντε τραύματα διὰ λόγχης. Ἡ τουρκικὴ ἀστυνομία ἀπαγορεύσασα εἰς τοὺς Ἕλληνας τραυματίας νὰ διακομισθῶσιν εἰς ἑλληνικὰ νοσοκομεῖα, προφανῶς ἐνήργησεν οὕτως, ἵνα ἀποκρυβῶσι τὰ ἐγκλήματα τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἐν Θράκῃ.

Ἡ Κυβερνητικὴ ἀνακριτικὴ ἐπιτροπὴ.

Παρὰ πᾶσαν προσπάθειαν τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν ὅπως ἀποκρύψωσι τὰς μυσαρότητας τοῦ τακτικοῦ καὶ ἀτάκτου τουρκικοῦ στρατοῦ, ὅσαι διεπράχθησαν εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης φαίνεται ὅτι ὠρισμένοι χριστιανικαὶ Δυνάμεις ἐζήτησαν ἐξηγήσεις ἀπὸ τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν διὰ τὰ διαπραχθέντα. Κατόπιν τῆς τοιαύτης πιέσεως καὶ τοῦ δημιουργηθέντος πατάγου, τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Τουρκίας ἀπέστειλεν ἀνακριτικὴν ἐπιτροπὴν ἐν Ραιδεστῷ, Μαλγάρους, Καλυβίους καὶ Χარიουπόλει πρὸς ἐξακριβῶσιν τῶν καταγγελθέντων καὶ διαδιδομένων. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν: Ἀσὴμ Βέη, Ἀρειοπαγίτου, Τεφίκ πασσᾶ, Τιμολέοντος Ἀγαθοπούλου, Πολιτικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ, Σαμίχ Βέη χιλιάρχου, Κωστάκη ἐφένδη Καπλάνογλου, μέλους τοῦ Ἐμποροδικεῖου Κωνσταντινουπόλεως, Ραῖφ ἐφένδη Πολιτικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ καὶ Μπεδρὸς ἐφένδη.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἐπεσκέφθη τοὺς τόπους τῆς καταστροφῆς, ἐφάνη δὲ μᾶλλον ἀποκλίνουσα εἰς τὴν «ἐφεύρεσιν» τοῦ Καϊμακάμη Χარიουπόλεως, καθ' ἣν τὰς καταστροφὰς καὶ τὰς σφαγὰς, διέπραξαν οἱ Βούλγαροι καὶ οὐχὶ ὁ τουρκικὸς στρατός! Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ ἐντύπωσις τοῦ «γενναίου» τουρκικοῦ στρατοῦ ἐκ τῆς παρουσίας τῆς Κυβερ-

νητικής ανακριτικής έπιτροπής, ώστε οί αξιωματικοί του συνεχίζοντες τὰ ὄργια των καί κατά τήν διέλευσιν αὐτῆς δέν ἐδίσταζον νά ἐπιβά- λουν φόρον 100 μέχρι 600 λιρῶν δι' ἕκαστον χωρίον, ἀπό 10 δέ μέχρι 50 λιρῶν δι' ἕκαστον ἄτομον.

Ταυτοχρόνως ἐπετάχθησαν ὅλα τὰ χριστιανικά ἀμάξια μετά τῶν βοῶν αὐτῶν ὅπως μεταφέρωσι Τούρκους πρόσφυγας (μουατζιρη- δες), οἵτινες κατά κανόνα ἐδολοφόνουν τοὺς ἀγωγιάτας καί ἔκλεπτον τὰς ἀμάξιας καί τοὺς βόας. Κατά διαταγὴν δέ τοῦ αἰμοχαροῦς Βαλῆ Ἀδριανουπόλεως Χατζῆ Ἀδῆλ Βέη ὑπεχρέωθησαν πάντες οἱ χωρι- κοί, νά προσφέρωσιν ὑπέρ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Σουλτάνου, τὸ δέ- κατον τῶν δημητριακῶν προϊόντων αὐτῶν καί μάλιστα νά ἀλωνίσω- σι καί διαθέσωσι διὰ τὸ τουρκικόν Δημόσιον, ἔτοιμον τὸν σίτον ἐντὸς σάκκων. Καί ὁμως ἡ Κυβερνητικὴ ἀνακριτικὴ ἐπιτρομὴ ἐξηκο- λούθει τὸ ἔργον τῆς. Τότε δέ μόνον ἀπεφάσισε ἡ ἐπιτροπὴ ἐκείνη νά ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅτε διετάχθη καί ἡ βιαία στρατο- λογία τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τοῦ 21ου μέχρι τοῦ 26ου ἔτους συμπερι- λαμβανομένου, πρὸς συγκρότησιν τῶν περιφήμων «ἐργατικῶν ταγ- μάτων». Αὐτὸ ἦτο τὸ ἔργον τῆς ἀνακριτικῆς ἐπιτροπῆς ἡ σύνθεσις τῆς ὁποίας αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν καταρτισθεῖσα ἀθαιρέτως παρὰ τῆς Νεοτουρκικῆς κυβερνήσεως, οὐδεμίαν ἐνέπνεεν ἐμπιστοσύνην καί *κα- τεσκευάσθη* πρὸς τὸ θεαθῆναι.

Ἡ συστηματικὴ πίεσις.— Ἀρχεται ὁ ἐκπατρισμός.

Ἡ μεθοδικὴ ἐξόντωσις τῶν Ἑλλήνων Θρακῶν, ἐσυνεχίζετο μετὰ ὤμης ψυχραιμίας. Οἱ Τούρκοι ἐλάμβανον τὰ χρήματα, τὰ ἐνδύ- ματα, τὰ σκεύη καί τὰ ἔπιπλα, τὰ μικρὰ καί μεγάλα ζῶα, τὰ ἀμάξια καί τέλος καί αὐτοὺς τοὺς ἰδίους τοὺς Ἑλληνας χωρικούς, μηδὲ τῶν γυναικῶν καί τῶν παιδίων των ἐξαιρουμένων.

Ἦτο ἡ ἐποχὴ τοῦ θέρους κατὰ μῆνα Ἰούλιον τοῦ 1913. Καίτοι δέ πάντες οἱ χωρικοὶ ἔπρεπεν ἕκαστος νά ἐργασθῆ εἰς τὸν ἀγρόν του ὅπως θερίσῃ τὴν συγκομιδὴν του, οἱ Τούρκοι βιαίως μετέφερον ἐκ τῶν ἑλληνικῶν χωρίων γυναίκας, παιδιά καί κορασίδιας καί διὰ τοῦ μα- στιγίου ὑπεχρέωναν αὐτάς, νά ἐργασθῶσιν εἰς τοὺς ἰδικούς των ἀγρούς, χωρὶς καί νά δίδωσιν εἰς τοὺς βιαίως ἐργαζομένους οὐχὶ ἡμε- ρομίσθιον, ἀλλ' οὐδὲ ἓν τεμάχιον ξηροῦ ἄρτου. Αἱ πιέσεις αὗται καί ἡ βιαία στρατολογία τῶν νέων χριστιανῶν καθὼς καί ἡ ἐπακολουθή- σασα δῆλωσις τοῦ Στρατοδικείου Ραιδεστοῦ, ὅτι θά γίνῃ ἔρευνα ἐπὶ τῶν σχέσεων τὰς ὁποίας εἶχον οἱ Ἑλληνες μετὰ τῶν Βουλγάρων καί πάντες οἱ ὀπωσδήποτε συνεργασθέντες μετ' αὐτῶν, θά παραπεμ-

φθῶσιν εἰς δίκην, ἐξηνάγκασαν τοὺς ὁμογενεῖς νὰ διαβλέπουν ὡς μόνην σωτηρίαν, τὴν ἄγουσαν μακρὰν τῆς Θράκης. Καὶ ὁ ἑκπατρι-
σμός ἄρχεται.

Πρὸ παντὸς ἡ δῆλωσις τοῦ Στρατοδικείου Παιδεστοῦ συνετά-
ραξε τοὺς Ἑλληνας, διότι ἦτο προφανές πλέον ὅτι αἱ τουρκικαὶ ἄρ-
καὶ θὰ ἐσκευῶρουν παντοίας κατηγορίας καὶ θὰ ἐνέπλεκον εἰς τὰς
ραδιουργίας καὶ μηχανορραφίας των τοὺς Ἑλληνας, τοὺς ὁποίους
εἶχον προγράψει. Οὕτω ἄρχεται ἡ περίοδος τοῦ τρόμου καὶ τοῦ
πανικοῦ.

Ἄτομα, οἰκογένειαι, ὀλόκληρα χωρία καὶ πόλεις, ἐξηναγκά-
σθησαν νὰ φύγουν τοῦ τόπου ὅπου ἐγεννήθησαν καὶ ἐγαλουχήθησαν
καὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τοὺς τάφους τῶν πατέρων των.

Τὰς πρώτας συστηματικὰς σατανικὰς καταπιέσεις κατὰ τῶν
Ἑλλήνων ἐνήργησαν αἱ Στρατιωτικαὶ Ἐπιτροπαὶ (Χιέτι—ταχικιέ) καὶ
ἀκολούθως τὰ διαδεχθέντα αὐτὰς Στρατοδικεῖα (Διβάνι—Χάρπι). Πᾶς
ὁμογενής, ὅστις ἦτο προγεγραμμένος, ἐφέρετο ἐνώπιον τῶν ὡς ἄνω
δικαστηρίων ὅπως λογοδοτήσῃ διὰ πράξεις τὰς ὁποίας οὐδέποτε
διέπραξεν.

Βεβήλωσις καὶ ἐμπρησμός ἐκκλησιῶν.

Ὁ μουσουλμανικὸς φανατισμὸς καὶ ἡ ἀμάθεια τῶν Τούρκων
χωρικῶν, τυφλῶν ὀργάνων τῶν Κομιτατικῶν τοῦ παντουρρανιστικοῦ
κινήματος, ἐξέσπασεν ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Ναῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐν
τῇ Ἐκκλησιαστικῇ περιφερείᾳ τῆς Μητροπόλεως Ἡρακλείας, ἐβεβη-
λώθησαν, διηρπάγησαν, ἐνεπρήσθησαν καὶ κατεστράφησαν τεσσαρά-
κοντα Ἐκκλησίαι, οἱ δὲ ἱερεῖς αὐτῶν, ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν, ἄλλοι
δὲ ἀπέμειναν γυμνοὶ καὶ πένητες

Αἱ μεγαλύτεραι ἐκ τῶν καταστραφεισῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι αἱ
ἑξῆς :

Εἰς χωρίον	Χάσκιοῖ	Ναὸς Ταξιαρχῶν	ἐκάη
»	Ταράτκιοῖ	» Ἅγιος Δημήτριος	»
»	Ρέπετζι	» Ταξιαρχῶν	»
»	Καλυβίων	» Ἅγιος Γεώργιος	»
»	Ἄλμανλῆ	» Ἅγιος Νικόλαος	»
»	Χάσκιοῖ (Μαλγάρων)	» Ἅγιος Ἀντώνιος	»
»	Δεπερίκιοῖ	» Ἅγιος Δημήτριος	»
»	Θυμήτκιοῖ	» Ἁγία Παρασκευὴ	»
»	Δογαντζῆ	» Ἅγιος Δημήτριος	»
»	Σουμπάσκιοῖ	» Ἀποτομῆς Προδρόμου	»

Εἰς χωρίον Δογάνκιοι	Ναός Ἅγιος Ἀθανάσιος	ἑκάη
» Κίρκιοι	» Ἅγιος Γεώργιος	»
» Μουζαλή	» Ἅγιος Ἀθανάσιος	»
» Σιγλή	» Ἅγιος Ἀθανάσιος	»
» Γραβούνα	» Κοίμησις Θεοτόκου	»
» Καδήκιοι	» Προφήτης Ἡλίας	»
» Μαχμούτκιοι	» Ἁγία Τριάς	»
» Βαρνίτσα	» Ἅγιος Ἀθανάσιος	»
» Τσελτίκι	» Ἅγιος Γεώργιος	»
» Καράτεπε	» Κοίμησις Θεοτόκου	»
» Καρλίκιοι	» Ἁγία Παρασκευή	»
» Ναϊπκιοι (1)	» Τῶν Ταξιαρχῶν	»
» Σχολάριον	» Ἅγιος Ἀθανάσιος	»
» Κουμβάον (2)	» Ἅγιος Παντελεήμων	»
» Πάνιδον	» Ἁγία Βλαχέρνα	»
» Σελτζίκιοι	» Ἅγιος Μηνᾶς	»
» Κρηνῶ (3)	» Ἁγία Παρασκευή	»

Τῶν ὡς ἄνω 27 Ἐκκλησιῶν αἵτινες ἐπυρπολήθησαν, διηρπάγησαν καὶ ὅλα τὰ ἱερά σκεύη καὶ βιβλία, καθὼς καὶ αἱ ἱεραὶ εἰκόνες καὶ πᾶν ὅτι ἦτο πολύτιμον. Τὰ δὲ ἱερά ἄμφια κατεστράφησαν μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε τὴν μεθεπομένην τῆς καταστροφῆς ἱερεὺς νὰ ζητῆ Πετραχήλιον ὅπως κηδεύσῃ τὸν νεκρὸν δολοφονηθέντος ὁμογενοῦς καὶ οὐδαμοῦ νὰ εὕρισκῃ τοιοῦτον.

Ἐπὲρ τῶν παθόντων κατοίκων καὶ διὰ τὴν πρόχειρον ἐπισκευὴν τῶν Ἐκκλησιῶν, τὰ Πατριαρχεῖα ἀπέστειλαν 500 λίρας, ὁ δὲ ἰδιοκτῆτης τῆς «Ἀτλαντίδος» Σόλων Βλαστός ἀπέστειλεν 120 λίρας ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πανίδου Ἁγίας Βλαχέρνας. Σταγῶν ἐν τῷ ὠκεανῷ. Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπουλωθῶσι τὰ τραύματα

(1) Εἰς τὸν Ἅγιον Εὐθύμιον (Ναϊπκιοι) ὑπῆρχεν εἰς Ναός καταστραφείς ἐκ θεμελίων. Ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Κοινότητος ὑπῆρχον αἱ Μοναὶ Ἁγία Τριάς, Ἅγιος Ἰωάννης Πρόδρομος καὶ Ἅγιος Εὐθύμιος.

(2) Εἰς τὸ Χρυσάμπελον (Κούμβαον) κατεστράφησαν 2 Ἐκκλησίαι καὶ 9 Μοναὶ αἱ ἑξῆς: Ἅγιος Παντελεήμων, Ἅγιος Ἀθανάσιος, Προφήτης Ἡλίας, Ἅγιος Γεώργιος, Ἅγιος Ἰωάννης, Ἁγία Γαλακτοτροφοῦσα. Ἅγιος Νικόλαος καὶ ἕτερος Ἅγιος Νικόλαος, Ἁγία Μεταμόρφωσις. Καὶ Ἐκκλησίαι Ἅγιος Παντελεήμων καὶ Ἁγία Παρασκευή.

(3) Εἰς τὴν Κρηνῶ κατεστράφη ἡ Ἐκκλησία Ἁγία Παρασκευή, ἡ Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ τὰ δύο ἐξωκκλήσια Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ Προφήτου Ἡλίας.

τῆς ἔθνικῆς ψυχῆς τῶν Ἑλλήνων τῆς Θράκης, οἵτινες παρέστησαν μάρτυρες τῆς καταστροφῆς βωμῶν καὶ ἑστιῶν, καὶ τῶν ὁποίων ἀφῆρέθη ἡ παρουσία καὶ ἡ τιμῆ;

ΠΟΙΑ ΤΑ ΑΛΗΘΗ ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΔΙΩΓΜΟΥ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ. — Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ
ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΣΑ ΠΛΗΡΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΞΟΝΤΩΣΕΩΣ

Αἱ διαρπαγαί, αἱ ἀτιμώσεις, οἱ ἔμπρησμοί, αἱ δολοφονίαι, ὅλαι αἱ καταστροφαί, αἵτινες ἐγένοντο ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀνακατοχῆς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἓνα βασικὸν σκοπὸν εἶχον, καὶ περίξ αὐτοῦ περιστρέφοντο: Νὰ ἐρημώσουν τὴν Θράκην τῶν χριστιανικῶν αὐτῆς πληθυσμῶν, νὰ ἀλλοιώσουν τὸν ἔθνομολογικὸν αὐτῆς χαρακτήρα, νὰ ἐξοντώσουν τοὺς Ἑλληνας ἢ νὰ ἐξορίσουν αὐτοὺς εἰς τὰς κατέναντι Ἀσιατικὰς ἐρήμους καὶ νὰ τοὺς ἀντικαταστήσουν δι' ἐποίκων μουσουλμάνων. Καὶ τὸ βάρβαρον καὶ σατανικὸν τοῦτο σχέδιον, εἶχε μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν του καὶ τὸν Ταλαὰτ Βέη. Πάντως κυβερνητικὴ πνοὴ καθοδηγοῦσε τοὺς τακτικούς ἢ ἀτάκτους Τούρκους στρατιώτας ὅπως μεταβληθῶσιν εἰς κακούργους καὶ δημίους κατὰ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Ὑπάρχουσι γεγονότα βεβαιοῦντα ὅτι ὁ Μουτεσαρίφης Παιδεστοῦ καὶ οἱ Καϊμακάμηδες Χαριουπόλεως, Μαλγάρων κλπ. παρώτρυνον τοὺς ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς νὰ ἐκπατρισθῶσιν ἐγκαταλείποντες τὸ πάτριον ἔδαφος, ἀφοῦ ἐκποιήσωσι τὰς περιουσίας των, διότι ἄλλως ὑπῆρχε φόβος νὰ δολοφονηθῶσιν.

Εἰς ἀντικατάστασιν δὲ τῶν Ἑλλήνων Θρακῶν μετέφερεν ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἐποίκους μουσουλμάνους ἐξ Ἀσίας, οἵτινες κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τουρκοβουλγαρικοῦ πολέμου ἐγκαταλείψαντες τὴν Θράκην, κατέφυγον εἰς Ἀσίαν καὶ μετ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἀγρίους ἐκείνους μουσουλμάνους, οἵτινες πρὸ τοῦ Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου ἀπῆλθον τῆς Θράκης.

Εἶναι γεγονὸς ἐξακριβωμένον ὅτι, 65 χιλιάδες στρεμμάτων ἀνηκόντων εἰς πρόκριτον Ἑλληνα τῆς Παιδεστοῦ, ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ Νομάρχου Χατζῆ Ἀδῆλ Βέη, τοῦ γνωστοῦ προστάτου τῶν ἐποίκων εἰς τοὺς μουσουλμάνους (μουατζιρηδες). Οἱ ἔποικοι μουσουλμάνοι ἀπετέλεσαν τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἀνεστάτωσε τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον τῆς Θράκης, ὅπως ἐκριζώσῃ καὶ ἐξοντώσῃ αὐτό.

Τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν Θρακῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς πατρίου γῆς, εἶχε καὶ ἡ ἐγκατάστασις τουρκικοῦ στρατοῦ ἐντὸς ἑλληνικῶν χωρίων καὶ ἡ ὑποχρέωσις τῶν χωρικῶν νὰ παραχωρήσωσιν ἐν ἡ δὺο τῶν δωματίων αὐτῶν εἰς τὸν Τοῦρκον στρατιώτην, ὅτις εὐνόητον, ἄπαξ εἰσερχόμενος ἐν τῷ χριστιανικῷ οἴκῳ, μετεβάλλετο αὐτὸς εἰς κύριον καὶ δεσπότην, ἔχων κυριαρχικά δικαιώματα ἐπὶ τοῦ βαλαντιῦ, τῶν τροφίμων καὶ ἐν τέλει ἐπὶ τῆς συζυγικῆς κλίνης τοῦ ἀτυχοῦς χριστιανοῦ ἰδιοκτῆτου.

Ὁ Ἰζὲτ πασσᾶς εἰς Ραιδεστόν.

Τὴν 20ην Ὀκτωβρίου ἐπεσκέφθη τὴν Ραιδεστόν ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργὸς Ἰζὲτ πασσᾶς ὑπὸ τὸ πρόσχημα νὰ μελετήσῃ τὸ ζήτημα τῆς κατασκευῆς λιμένος καὶ τὴν επέκτασιν τοῦ σιδηροδρόμου ἀπὸ Μουρατλί μέχρι θαλάσσης. Πρὸ τοῦ Ἰζὲτ πασσᾶ παρουσιάσθη ἡ ἑλληνικὴ Δημογεροντία Ραιδεστοῦ, ἥτις παρεκάλεσε τὸν αἰμοσταγῆ Ἐξοχώτατον, νὰ παύσωσι αἱ καταδίκαι, τὰς ὁποίας καθημερινῶς τὸ Στρατοδικεῖον ἐπιβάλλει κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Θράκης καὶ νὰ δοθῇ «ἀμνηστία».

Ὁ Ἰζὲτ πασσᾶς ἐζήτησε παρὰ τοῦ Μουτσαρίφου πληροφορίας καὶ ἠρώτησε, διατί δὲν ἐφαρμόζει τὴν τελευταίαν διαταγὴν τῆς κυβερνήσεως, ἥτις δίδει τὴν ἀμνηστίαν. Ὁ Μουτσαρίφης ἀπήντησεν ὅτι, ἡ κυβέρνησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως διέταξε νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἄρθρον τῆς Βουλγαροτουρκικῆς συνθήκης, ὅπερ ἀναφέρει ὅτι, παρέχεται ἀμνηστία εἰς τοὺς ἀτακτήσαντας. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἄρθρον τοῦτο εἶναι γενικόν, ἐτηλεγράφησεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ζητῶν διευκρίνισιν τῆς διαταγῆς.

Ὁ Ἰζὲτ πασσᾶς προσέθεσε τότε: «Πολὺ ὠραῖα, νὰ ἀναμείνητε τὴν ἀπάντησιν».

Ὁ Ἰζὲτ πασσᾶς ἀνεχώρησεν. Ἡ ἀπάντησις ὅμως δὲν ἦλθεν.

Μία φωνὴ ἔλεγεν: Φύγετε ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέψητε πάλιν.

Ὁ ἐκπατρισμός, ἢ μᾶλλον ἡ φυγὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς Θράκης, ὀσημέραι ὀγκοῦτο. Κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους περὶ τὰς 150 οἰκογένειαι ἐγκατέλειψαν τὴν περιφέρειαν Ραιδεστοῦ, φεύγουσαι πρὸς τὸ ἐλεύθερον τμήμα τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀμειλικτος φανατισμὸς τῶν ἰθαγενῶν Τοῦρκων, ἡ ἀπληστία τῶν ἐποίκων (μουατζιρηδων), αἱ ἀντεκδικήσεις, τὸ στρατοδικεῖον, ἡ βιαία στρατολογία, ἡ ἐγκατάστασις τῶν Τοῦρκων στρατιωτῶν ἐντὸς

τῶν ἑλληνικῶν οἰκιῶν, αἱ καταστροφαί, αἱ ἀτιμώσεις, αἱ λαφυραγωγήσεις καὶ οἱ ἐκβιασμοὶ πρὸς χρηματισμόν, ὑπῆρξαν βεβαίως ἀρκοῦσαι ἀφορμαὶ διὰ νὰ πειθαναγκασθῶσιν οἱ Ἕλληνες Θρᾶκες εἰς τὴν ἐκ τῆς χώρας των ἐξορίαν.

Ἐξ ἄλλου, εἰς μεγαλύτερα κέντρα, ὡς ἡ Ραιδεστός, Γυρολόη, Χαριούπολις, Μάλαρα κλπ. οἱ Τοῦρκοι ἔμποροι, ἀπέκλεισαν τοὺς Ἕλληνας ἐμπόρους, ἀπηγορεύθη δὲ εἰς τοὺς ἀγοραστάς νὰ εἰσέρχωνται εἰς ἑλληνικά ἢ ἀρμενικά καταστήματα. Ὁ φανατισμὸς τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀξιούται ἡ ἕξωσις τῶν Ἑλλήνων ἐνοικιαστῶν ἐκ τῶν τουρκικῶν ἀκινήτων.

Τὸν φανατισμὸν αὐτὸν τοῦ πλήθους, ὑπεδαύλιζον οἱ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ ἡ χωροφυλακὴ. Διάφοροι ἔφιπποι χωροφύλακες περιερχόμενοι τὰ χριστιανικά χωρία, ἔλεγον πρὸς τοὺς κατοίκους: «Διὰ τί μένετε ἀκόμη; Φύγετε! Ὁ τόπος αὐτὸς εἶναι τουρκικὸς... Φύγετε, διότι ἄλλως θὰ φονευθῆτε!

Οἱ ἀτυχεῖς χωρικοὶ ἐγνώριζον ὅτι δὲν ἀπέχει πολὺ ἡ ἀπειλὴ ἀπὸ τὴν πράξιν, πάντες δὲ οἱ δυνάμενοι νὰ διαθέσωσιν ὀλίγα χρήματα ἔφευγον μεθ' ὀλοκλήρου τῆς οἰκογενείας των. Οὐδεὶς ὅμως ἐσκέφθη νὰ ἐκθάψῃ τὰ ὄσῳ τῶν γονέων του ὅπως συναποφέρῃ αὐτὰ μακρὰν τῆς Θράκης. Ὁχι! Οἱ Ἕλληνες Θρᾶκες φεύγοντες τὴν γῆν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγεννήθησαν, ἐξοριζόμενοι ἢ ἀπελαυνόμενοι, ἔκρυπτον εἰς τὴν ψυχὴν των τὴν γρανιτώδη πίστιν τῆς παλινοστήσεως. Μία φωνὴ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς: Φεύγετε, ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέψῃτε πάλιν!...

Τὸ ἐνδιαφέρον τῆς χριστιανικῆς Ρωσσίας.

Τὸ ἐν Ραιδεστῷ Ρωσσικὸν Ὑποπροξενεῖον ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τῆς Μητροπόλεως Ἑρακλείας, τὸν ἀριθμὸν ὄλων τῶν καταστραφέντων χωρίων, τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν σχολείων, τῶν νοσοκομείων καὶ τὸν ὄνομαστικὸν κατάλογον τῶν δολοφονηθέντων Ἑλλήνων. Ἐπίσης ἐζήτησε τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ζημιῶν εἰς εἶδη καὶ χρήματα, ἅτινα ὑπέστησαν οἱ πληθυσμοὶ ἐκ τῆς τουρκικῆς παλινοστήσεως.

Τηλεγραφήματα τινὰ διὰ τὴν ματαίωσιν τῆς ἐξορίας.

Παραθέτομεν ἐπὶ λέξει ἀντίγραφα τηλεγραφημάτων ἀνταλλαγέντων μεταξὺ Πατριαρχείων ἀφ' ἑνὸς καὶ Μητροπολιτῶν Ἑρακλείας καὶ Βιζύης ὡς καὶ Πατριαρχικῆς Ἐπιτροπῆς δι' ὧν ἐκδηλοῦται ὁ ψυχικὸς πόνος καὶ ἡ σύγχυσις εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκοντο οἱ Ἱεράρχαι κατὰ τὰς τραγικὰς ἐκείνας στιγμὰς τῶν κινουμένων πρὸς τὴν

ἔξορίαν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν. Τὰ ἀντίγραφα ταῦτα ληφθέντα ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν Ἑρακλείας εἶχομεν κρατήσει ἔκτοτε :

« Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην

» Φανάριον, Κων)πολιν

» Μουτσαρίφης εἰδοποίησε Μητρόπολιν κατὰ διαταγὴν Νομάρχου Ἀδριανουπόλεως ὅτι, πρόσφυγες (1) δύνανται ἐπιστρέψωσι χωρῖα αὐτῶν, ἀλλ' ἢ Διοίκησις ἀδυνατεῖ ἀποστεῖλαι στρατὸν-χωροφυλακὴν πρὸς φύλαξιν προσβαλλόμενοι δὲ δύνανται καταφυγεῖν δικαστήρια. Ταῦτα ἐπιβεβαιοῖ ἐπιστρέψας Μητροπολίτης Βιζύης ἄπρακτος. Ἀπελπισία γενικὴ! Διατάξατε τί ἀποκάμωμεν πλήθη ὁμογενῶν προσφύγων. Μητροπολίτου Βιζύης θέλοντος ἀναχωρῆσαι εἰς Βιζύην διατάξατε ἀμέσως παραμεῖναι ἐνταῦθα μέχρις ἐπιστροφῆς ἀναχωρήσεως πολυπληθῶν ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ.

» 30 Μαρτίου 1914 Ὁ Μητροπολίτης Ἑρακλείας Γρηγόριος».

« Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην

» Φανάριον, Κων)πολιν

» Μουτσαρίφης εἰδοποιεῖ Μητρόπολιν ὅτι αὔριον ὀφείλουσιν οἱ πρόσφυγες ἢ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς ἐστίας αὐτῶν, ἢ νὰ ἐπιβῶσιν ἀτμοπλοίων, ἅτινα ἀποστέλλει ἡ Κυβέρνησις, διότι ἄλλως εἶναι ἢ Διοίκησις ἠναγκασμένη νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτοὺς τῆς πόλεως χάριν δημοσίας υγείας.

» Ἐνεργηθῆτω ματαίωσις ἀποστολῆς ἀτμοπλοίου.

» 30 Μαρτίου 1914 Ὁ Μητροπολίτης Ἑρακλείας Γρηγόριος».

« Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην

» Φανάριον, Κων)πολιν

» Διοικητὴς ἀναγγέλλει ἔλευσιν ἀτμοπλοίου. Χριστιανοὶ βιάζονται ἐπιστρέψωσιν οἴκαδε ἢ ἐπιβιβασθῆναι ἀφεύκτως. Ἐπιστροφὴ οἴκαδε ἀδύνατος ἄνευ ἀσφαλείας. Ἐνεργήσατε ἀναχαίτισιν ἐπιβι-

---

(1) Πρόσφυγες εἶναι οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ οἵτινες ἀφ' ὄλων τῶν σημείων τῆς Ἀν. Θράκης κατήρχοντο πρὸς τὴν Ραιδεστὸν ὅπως φύγωσιν εἰς Ἑλλάδα.

» βάσεως ἀτμόπλοια καὶ ἀσφάλειαν ἐπιστροφῆς καὶ ἐγκαταστάσεως.
» Ἐναμείνομεν.

» 31 Μαρτίου 1914 Ἡ Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ».

« Τυρολόην. Μητρόπολιν

» Ἐνεργήσατε νὰ ἐμποδισθῇ ἀποστολὴ προσφύγων εἰς Ἡρά-
» κλειαν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δηλώσατε αὐτοῖς ὅτι, ὑπὸ τῶν Πα-
» τριαρχείων ἀπαγορεύεται ἐπιβίβασις ἀτμοπλοίων.

» 31 Μαρτίου 1914 Ἡ Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ».

« Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

» Φανάριον, Κων)πολιν

» Διοίκησις παρακωλύει ἐνεργείας Ἐπιτροπῆς. Ἐπίσκεψις
» προσφύγων Κιοσελεζ ἤμποδίσθη. Ἐπιτροπὴ παραπέμπεται συναν-
» τῆσαι αὐτοὺς εἰς Ἡράκλειαν ὅπου ἀπάγονται βίᾳ ἐπιβιβασθῆναι
» εἰς ἀτμόπλοια. Ἀποστολὴ ζωοτροφῶν ἐπετράπη κατόπιν διαμαρτυ-
» ρίας. Ἐπαρχία Σαράντα Ἐκκλησιῶν πάσχει ὅμοια, ὡς τηλεγραφι-
» κῶς ἀναγγέλλει Μητροπολίτης.

» 31 Μαρτίου 1914 Ἡ Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ».

« Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

» Φανάριον, Κων)πολιν

» Ταύτην στιγμὴν Διοικητῆς ἐκοινοποίησεν ἡμῖν ὅτι τὸ ἀτμό-
» πλοῖον ἤλθε καὶ ἀνάγκη πρόσφυγες αὔριον πρωΐαν ἢ ἐπιβιβασθῶ-
» σιν ἢ ἐπιστρέψωσιν οἴκαδε, ἄλλως προβῆ εἰς βιαίαν ἀπέλασιν χρι-
» στιανῶν. Οἱ ἐν Τυρολόῃ πρόσφυγες βιαίως ἀπεστάλησαν Ἡράκλειαν.

» 31 Μαρτίου 1914 Ἡ Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ».

« Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

» Φανάριον, Κων)πολιν

» Διοίκησις ἀποστέργει ἀναγνώρισιν ἀποσταλείσης Πατριαρχι-
» κῆς Ἐπιτροπῆς. Κωλύει μετάβασιν αὐτῆς εἰς χωρία καὶ συνεπῶς
» οὐδὲν αὕτη δύναται πράξει. Τὴν στιγμὴν ταύτην ἀναχωρεῖ εἰς
» Ἡράκλειαν ὅπου βίᾳ ἀπήχθησαν πρόσφυγες ἰκανῶν χωρίων πρὸς
» ἐπιβίβασιν εἰς ἀτμόπλοια. Χωροφύλακες ἐκδιώκουσι καὶ ἐντεῦθεν
» βίᾳ τοὺς πρόσφυγας.

» 4 Ἀπριλίου 1914 Μητροπολίτης Βιζύης Ἄνθιμος».

Ἡ κυβερνητικὴ ἀνάμιξις ἦτο προφανής. Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἦτο πολεμία! Ἀσφαλῶς ὁ Ταλαὰτ Βέης καὶ ὁ Ἰζέτ πασσαῶς ἐλθόντες εἰς Ἀνατολικὴν Θράκην ἔδωκαν τὰς σχετικὰς διαταγὰς.

Ἡ Πατριαρχικὴ ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας, Προέδρου, καὶ μελῶν τοῦ Ἀγίου Βιζύης Ἀνθίμου, τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Σωφρονίου, τοῦ Ἀρχισχολάρχου Κωνσταντίνου Κωνσταντινίδου, τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Μελετίου Λουκάκη καὶ τοῦ Δευτερεύοντος Ἰωακείμ, ἀντελήφθη ἐν τέλει ὅτι εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον ν' ἀναχαιτίσῃ τὴν στροφὴν τοῦ τροχοῦ τῆς τουρκικῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐξοντωτικοῦ κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου τῆς Θράκης σχεδίου καὶ ἀπεφάσισε νὰ καταθέσῃ τὴν ἐντολὴν καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Πάντες οἱ Ἕλληνες πρόσφυγες συνεκεντροῦντο εἰς τὰς παραθαλασσίους πόλεις, ὅπως εὗρωσι τὴν λύτρωσιν φεύγοντες μακρὰν τῆς κολάσεως, τὴν ὁποίαν ἐκτὸς τῶν τακτικῶν καὶ ἀτάκτων Τούρκων στρατιωτῶν, καὶ Τουρκαλβανοὶ καὶ Τουρκοάραβες εἶχον δημιουργήσει.

Περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας προσφύγων, προερχομένων ἐκ Βιζύης καὶ Διδυμοτειχοῦ, κατῆλθον περὶ εἰς Ἡράκλειαν. Ἐκ Μακρᾶς Γεφύρας, Μαλγάρων, Χαριουπόλεως, Ἀρκαδιουπόλεως, κατῆλθον εἰς Ραιδεστόν περὶ τοὺς πέντε χιλιάδες. Ἀπὸ Σηλυβρίας μέχρι Ραιδεστοῦ, μέχρι Γάνου, Χώρας, Μυριοφύτου καὶ Καλλιπόλεως, ὁλόκληρος ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης Ἑλλήνων φευγόντων τὸν διωγμόν. Τὸ Πατριαρχεῖον κατέβαλε μυρίας προσπαθείας ὅπως ἀναχαιτίσῃ τὴν ἔξοδον. Ἐστάθη ὁμως ἀδύνατον, διότι ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἐπεδίωκεν αὐτὴν.

Τὴν γενικὴν ταύτην διαρροὴν τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, δὲν ἀφῆκαν ἀνεκμετάλλευτον οἱ σύνοικοι Τούρκοι. Ὑπάρχουσι γεγονότα μαρτυροῦντα, ὅτι, Ἕλληνες ἀπειλούμενοι ὅτι θὰ σφαγῶσιν, ἐπέγραψαν εἰκονικὰ ὁμόλογα ὅτι χρεωστοῦν εἰς τοὺς Τούρκους, ἢ ἐπώλουν τὰ πρόβατά των ἀντὶ ὀλίγων γροσίων ἕκαστον. Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Σχολαρίου ἔνθα ὑπῆρχον περὶ τὰς διακοσίας χιλιάδας αἰγοπροβάτων καὶ πολλαὶ ἑκατοντάδες ἀγελάδων καὶ βουβάλων, ἐπωλήθησαν πρόβατα ἀντὶ πέντε γροσίων ἕκαστον καὶ ἀγελάδες ἀντὶ ἐνὸς μετρητοῦ ἑκάστη.

Ἡ Ἡράκλεια τόπος ἐπιβιβάσεως. — Νέαι ἀρπαγαί.

Αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ ἐξέλεξαν τὸν λιμένα Ἡρακλείας ὡς τόπον ἐπιβιβάσεως τῶν φευγόντων Ἑλλήνων. Παρὰ δὲ τὰς προσπαθείας

τῶν ἱερέων καὶ τῶν σημαινόντων ὁμογενῶν, Τούρκοι χωροφύλακες ἐπειθανάγκαζον τοὺς ἀτυχεῖς ὁμογενεῖς εἰς ἐκπατρισμόν. Ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ κατὰ ἑκατοντάδας τὰ ἀμάξια κατήρχοντο πρὸς τὴν Ἡράκλειαν πλήρη ὁμογενῶν μεταναστευόντων. Οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι ὑποστάντες τὰς κακουχίας καὶ τὸν ψυχικὸν τρόπον τῶν ἐβδομάδων, ὁμοίαζον μὲ ράκη ἀνθρώπων συρόντων τὴν οἰκογενειακὴν των δυστυχίαν καὶ τὸ αἶσχος. Εἰς Ἡράκλειαν οἱ πρόσφυγες διέμενον ἐν ὑπαίθρῳ ἀναμένοντες τὴν ἔλευσιν πλοίων. Τροφαὶ δὲν ὑπῆρχον, σχεδὸν οὔτε ὕδωρ. Μόνον ὁ Τούρκος χωροφύλαξ παρίστατο ἕτοιμος ν' ἀρπάσῃ τὰ ἐναπομένοντα λείψανα τῶν ἐνδυμάτων τῶν φευγόντων ἢ νὰ ἀπομυζήσῃ τοὺς τελευταίους σπασμοὺς τῶν παντοίως κακοποιηθέντων ἀτυχῶν γυναικοπαίδων. Πολλὰ παιδία ὁμογενῶν ἐκρατήθησαν ὑπὸ πλουσίων Τούρκων ὅπως ἐξισλαμισθῶσι, κατὰ τὴν τελευταίαν δὲ ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως οἱ Ἕλληνες ἐξεβιάσθησαν νὰ υπογράψωσιν ὁμόλογα ὅτι ἐπώλησαν ὀλόκληρον τὴν ἀκίνητον περιουσίαν των εἰς τοὺς Τούρκους.

Εἰς τὰ χωρία ὅμως, ὅπως ἐγένετο εἰς Χάσκιοι καὶ Σουμπάσκιοι, οἱ Τούρκοι δὲν ἐτήρησαν οὔτε αὐτὸν τὸν ἀστεῖον τύπον τοῦ ὁμολόγου καὶ ἤρπασαν ἄνευ πολλῶν διαδικασιῶν τὰ ποίμνια τῶν φευγόντων Ἑλλήνων.

Ἡ Μητρόπολις Ἡρακλείας ἀπέστειλε τὸ ἐξῆς σχετικὸν τηλεγράφημα :

« Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην

Φανάριον, Κωνσταντινούπολιν

» Κατάστασις ἐπιδεινοῦται. Ἀπαραίτητος ἀποστολὴ καταλλήλου ἐπιτροπῆς εἰς Ἡράκλειαν ἔνθα πρόσφυγες ὑποφέρουσι πάνδεινα, διαρπαζομένων ζώων καὶ ἐναπολειφθεισῶν ἀποσκευῶν αὐτῶν. Τμῆμα Χαριουπόλεως ἀνάστατον.

» Διετάξαμεν Μελέτιον ἐκ Μαλαγάρων μεταβῆ ἑκεῖσε. Ποίμνια κατὰ χιλιάδας διαρπάζονται. Ἐνταῦθα ζωὴ, τιμὴ, περιουσία εἰς διάκρισιν τυχόντος. Ἐπιβίβασις προσφύγων ἐξακολουθεῖ δι' ὄλων τῶν μέσων.

» Ραιδεστός 7 Ἀπριλίου 1914

Μητροπολίτης Ἡρακλείας Γρηγόριος».

Ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐμφανῶς ἐκδιώκει.

Τὸ χωρίον Μεσσηνῆ Βιζύης ἀποτελούμενον ἐξ ἑκατὸν τεσσα-

ράκοντα οίκογενειῶν ὑπέστη ἐπίθεσιν Τούρκων χωροφυλάκων, οἵτινες ἄφοδ ἔφόνευσαν τέσσαρας ἐκ τῶν κατοίκων ἤρπασαν ὅλα τὰ ζῶα τοῦ χωρίου καὶ διὰ ἑκατοντάδος ἀμαξῶν, τὰς ὁποίας ἔφερον ἐκ τῶν πέριξ τουρκικῶν χωρίων, ἐξεδίωξαν ὅλας τὰς οἰκογενείας καὶ ἀπέστειλαν αὐτάς εἰς Ἡράκλειαν.

Τὸ αὐτὸ ἐγένετο καὶ εἰς τὸ Γιατζικλάρ, περιφέρειαν Σαράντα Ἐκκλησιῶν.

Τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, ἑκατὸν εἴκοσι πέντε ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι ἐπεβιβάσθησαν βιαίως ὑπὸ Τούρκων χωροφυλάκων ἐπὶ κυβερνητικῶν ἀμαξῶν καὶ μετεφέρθησαν εἰς Ἡράκλειαν. Τὰ ποίμνια, τὰ μεγάλα ζῶα καὶ τὰ τιμαλφῆ τῶν οἰκογενειῶν, ἤρπάγησαν.

Εἰς τὸ Κιοσελεζ ἐξεδιώχθησαν διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου ὀγδοήκοντα ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι, εἰς δὲ τοὺς οἴκους αὐτῶν ἐγκατεστάθησαν ἀμέσως ἑκατὸν οἰκογένειαι Τούρκων προσφύγων (Μουατζιρηδων).

Ἐκ τοῦ Κουρούδере Τούρκοι χωροφύλακες ἐξεδίωξαν πενήκοντα δύο οἰκογενείας.

Ἐκ τοῦ Ἀχμέτβεη διακόσται δέκα οἰκογένειαι.

Καὶ ἡ Μητρόπολις Ἡρακλείας ἐτηλεγράφει :

« Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

» Φανάριον, Κωνσταντινουπόλιν

» Κατάστασις ὀδυνηρά. Ἀφίκοντο ἐξ Ἀχμέτβεη πλεῖστοι οἰκογένειαι ἐν Ἡρακλείᾳ. Ἐπίσης ἐκ Κουρούδере, Μεσσηνῆ, Βιζύη, Γιατζικλάρ, Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Διοίκησις ἐκβιάζουσα πάντας ἐπιβιβάσθηναι τουρκικῶν ἀτμοπλοίων τεσσάρων καταπλευσάντων ἐν Ἡρακλείᾳ καὶ δύο ἐνταῦθα.

» Ἐκ περιφερειῶν Χαριουπόλεως ἐτοιμάζονται ὁλόκληρα χωρία πρὸς ἐκπατρισμόν. Ἀνάγκη ἀποσταλῆ ἀμέσως ἐπιτροπὴ μετὰ χρημάτων εἰς Ἡράκλειαν.

» Ραιδεστὸς 8 Ἀπριλίου 1914

» Ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας Γρηγόριος».

Εἰς τὸ χωρίον Σελτζίκιοι κατὰ τὴν δῆλωσιν τῶν κατοίκων, μεταβάς ὁ Μουδῆρης καὶ ὁ Μ.λαζίμης τοῦ Ἰνετζικ (Νέου Τείχους) ἀνεκοίνωσαν πρὸς τοὺς ἐντρόμους κατοίκους, ὅτι πρέπει οἰκογενειακῶς νὰ λάβωσι τὴν πρὸς τὴν Ἡράκλειαν ἄγουσαν, διότι αἱ ἀρχαὶ δὲν δύνανται νὰ προφυλάξωσι αὐτοὺς ἐκ τοῦ φανατισμοῦ τῶν μουσουλμάνων.

νων. Προσέθεσαν δὲ ὅτι ἡ Διοίκησις διαθέτει διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν οἰκογενειῶν των 150 ἀμάξια.

Ἡ Μητρόπολις Ἡρακλείας τηλεγραφεῖ καὶ πάλιν :

« Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

» Φανάριον, Κων)πολιν

» Ἔθνος καταδιώκεται φανερά. Θέσις μας ἐπισφαλῆς. Ἐπικα-
» λούμεθα ἔλεος Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, Μητρός Ἐκκλησίας.

» Μητροπολίτης Βιζύης Ἰωακείμ διατελεῖ ὑπὸ ἀπομόνωσιν ἐν
» Μητροπόλει αὐτοῦ. Ἐνταῦθα μένουσι χίλια πεντακόσια οἰκογέ-
» νειαι φυγάδων Ἑλλήνων, Διοίκησις βιάζει αὐτοὺς ἐπιβιβασθῶσιν
» ἀτμοπλοίων. Εἰς τὰ χωρία Σιμιτλῆ καὶ Σχολάριον Τουρκοὶ χωρο-
» φύλακες ἐξεβίασαν κατοίκους πρὸς ἐκπατρισμόν.

» Ἐπίσης ἐξεδιώχθησαν κάτοικοι χωρίων Πανίδου, Κουμβάου,
» Ναϊπκιοῦ, Τσανακτση, Νεοχωρίου, Σελτζικιοῦ καὶ πάντες Ἑλλη-
» νες Γανοχώρων.

» Οἱ ἐκπατριζόμενοι ἀνέρχονται εἰς δώδεκα χιλιάδας.

» Ὁ Μητροπολίτης Τυρολόης καὶ ὀλόκληρον τὸ χωρίον Στράν-
» τζας, ἐξεβίασθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσιν οἴκους καὶ λάβωσι τὴν πρὸς
» τὴν Ἡράκλειαν ἄγουσαν.

» 10 Ἀπριλίου 1914 Ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας Γρηγόριος.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ρωσικῆς Πρεσβείας ἐν Ραιδεστῷ.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ρωσσία συγκινηθεῖσα ἐκ τοῦ διωγμοῦ τῶν Ἑλ-
λήνων τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, διέταξε τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει
Αὐτοκρατορικὴν Πρεσβείαν, ὅπως ἀποστείλῃ ἓνα τῶν Γραμματέων
τῆς εἰς τοὺς τόπους τῶν σφαγῶν καὶ καταστροφῶν ὅπως, διαπιστώσῃ
τὰ γενόμενα.

Κατὰ τὴν 12ην Ἀπριλίου, ἀπεβιβάσθη ἐκ τοῦ ἀτμοπλοίου
«Λόυδ» τῆς γραμμῆς ἐν Ραιδεστῷ ὁ Γραμματεὺς Φερδινάνδος Μό-
χρενσχίλτ, ὅστις ἀμέσως μετέβη εἰς τὴν Μητρόπολιν. Ἀκολούθως,
ἀφοῦ ἤκουσε τὴν περιγραφὴν τῶν τουρκικῶν τερατουργιῶν ἀπὸ τὸν
ἴδιον Μητροπολίτην Ἡρακλείας καὶ ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ Μητροπόλει,
μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τῶν σχολείων καὶ λοιπῶν ἰδρυμάτων, ἔνθα ἐστε-
γάζοντο χιλιάδες φυγάδων Ἑλλήνων. Μόλις οὗτοι ἀντελήφθησαν
τὸν ξένον Διπλωμάτην, ἤρχισαν διὰ θρήνων καὶ ὄδυρων ν' ἀφηγῶν-
ται τὰ παθήματά των. Κατάπληκτος ὁ Μόχρενσχίλτ παρέστη πρὸ
θεάματος προτοφανοῦς. Γυναϊκόπαιδα ρακένδυτα, πλήρη βορβόρου,

φέροντα ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων καταφανῆ ἀκόμη τὰ στίγματα τοῦ αἵματος τῶν σφαγέντων πρὸ αὐτῶν, ἢ καὶ ἐντὸς τῶν ἀγκαλῶν των τῶν πεφιλημένων μελῶν τῆς οἰκογενείας αὐτῶν. Γραῖαι μὲ τὸ ὄμμα πλήρες δακρῶν ἐμοιρολόγουν. Νέαι, ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον ἐκ τῆς ψυχικῆς ὀδύνης, τὴν ὁποῖαν ἐδοκίμασαν ἀπολέσασαι τὴν τιμὴν των. Παιδιά μελανὰ ἐκ τοῦ καμάτου, τῆς ἀϋπνίας καὶ τῆς νηστείας. Εἰκῶν σπαραγμοῦ καὶ ἀπελπισίας.

Ὁ ξένος Διπλωμάτης ἠρώτησεν ἂν τὰ ἀτυχῆ ταῦτα πλάσματα κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν ὄργάνων τοῦ ἐπισήμου Κράτους. Τῷ ἀπήντησαν «ναί»!

Ἀκολούθως ὁ Γραμματεὺς τῆς Ρωσικῆς Πρεσβείας Κωνσταντινουπόλεως, ἀφοῦ ἐπεσκέφθη ὄλους τοὺς τόπους ἔνθα ὑπῆρχον Ἑλληνες πρόσφυγες, ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ ὑποσχεθῇ τίποτε, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν....

Ἡ κίνησις τῶν πληθυσμῶν ὀγκοῦται.

Καὶ ἡ κατάστασις ἐξηκολούθει ἡ αὐτή. Ἀπολύτως ἀπελπιστικὴ. Τὰ τμήματα τῆς Ραιδεστοῦ, Χαριουπόλεως, Μαλγάρων, Ἡρακλείας, Μακρᾶς Γεφύρας, Κεσσάνης τελείως ἀνάστατα. Ἡ Ραιδεστός ἐκηρύχθη ἐν ἀποκλεισμῷ.

Ἐκ προχείρων ἐράνων καὶ ἐξ ἐπιχορηγήσεων τῶν Πατριαρχείων, ἐδίδοντο χίλιοι ἄρτοι ἡμερησίως εἰς τοὺς πτωχοὺς πρόσφυγας. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων Τατάρκιοι, Ρέπετζι καὶ Κιστρίτσα ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων χωρίων. Ἐγκατέλειψαν τὰ πάντα καὶ κατήλθον πρὸς τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ φύγουν. Ποῦ διευθύνοντο; Ποῖοι ἦσαν οἱ σκοποὶ των; Οὐδεμίαν διεύθυνσιν εἶχον, οὐδένα σκοπόν. Ἐβαινον πρὸς τὸ ἄγνωστον. Ἐβαινον ὅμως πρὸς μέρος ἀσφαλές.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ρεῦμα τῶν φευγόντων ὀγκοῦτο. Τὰ χωρία τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, ἐξεκενοῦντο. Οἱ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ Τοῦρκοι ὑπάλληλοι μετὰ χωροφυλακῆς, διηκούλυναν διὰ παντὸς τρόπον καὶ μέσου τὴν ἐκτόπισιν ταύτην τῶν πληθυσμῶν κινουμένων πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἐπακολουθεῖ ἡ φυγὴ τῶν Ἑλλήνων Τυρολόης. Ἐκατὸν οἰκογένειαι ἐξ αὐτῶν καταφθάνουν εἰς τὴν Ραιδεστον ἐνῶ αἱ ἄλλαι κατήλθον εἰς Ἡράκλειαν. Ἡ μετακίνησις γίνεται ὑπὸ τὸ κράτος φόβου καὶ τρόμου, διότι, καθ' ὁδὸν ἐμφανιζόμενοι αἴφνης ἄτακτοι Τοῦρκοι καὶ στρατιῶται, δολοφονοῦν, ληστεύουν, ἀτιμάζουν.

Δύο τηλεγραφήματα ἀλληλοσυγκρουόμενα.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς ἀπέστειλε τὸ κάτωθι τηλεγράφημα :

« Μητροπολίτην Ἑρακλείας
» Ραιδεστόν

» Ἐδόθησαν εἰλικρινεῖς διαβεβαιώσεις τουρκικῆς κυβερνήσεως
» καὶ ὑψηλῶν κύκλων περὶ καταπαύσεως τῶν πιέσεων καὶ τῆς βίας
» πρὸς μετανάστευσιν. Καθησυχάσατε Χριστιανοὺς ἐπαρχίας σας.

» Πατριάρχης Γερμανός».

Ὁ Μητροπολίτης Ἑρακλείας ἀπαντᾷ :

« Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην
» Φανάριον. Κωνσταντινούπολιν

» Κυβερνητικαὶ ὑποσχέσεις, διαταγαὶ περὶ προστασίας Χριστι-
» ανῶν, ψευδεῖς. Πάντες οἱ ὑπάλληλοι ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου μέχρι τοῦ
» κατωτέρου, πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοί, μαίνονται ἐναντίον παντὸς
» χριστιανοῦ. Αἱ καταπιέσεις καὶ ἡ ἀπάνθρωπος συμπεριφορὰ, εἶναι
» ὁ διέπων ἡμᾶς νόμος. Ἡ ἐφαρμοζομένη κακὴ διοίκησις ὑπερβαίνει
» πάσας τὰς ἀθλιότητας τοῦ παρελθόντος, αἵτινες θὰ καταλήξωσιν
» ἀσφαλῶς εἰς ἀλληλοσπαραγμὸν. Ἡ μετανάστευσις εἶναι ἀκρά-
» τητος.

» 23 Ἀπριλίου 1914

Μητροπολίτης Ἑρακλείας Γρηγόριος

Ἡ τουρκικὴ Κυβέρνησις ἔδιδεν εὐκόλους ὑποσχέσεις ἐν Κων-
σταντινουπόλει, ἀλλ' ἐν Ἀνατολικῇ Θράκῃ αἱ διαταγαὶ τῆς Ὑψηλῆς
Πύλης δὲν ἐξετελοῦντο. Αἱ μυστικαὶ διαταγαὶ ἀνέτρεπον τὰς φανε-
ράς. Ἐπρόκειτο περὶ καταφανοῦς συμπαιγνίας.

Εἰς τὸ τμήμα Κεσσάνης οἱ διωγμοὶ ἐξηκολούθουν. Συνελήφθη-
σαν πάντες οἱ ἔμποροι καὶ σιδηροδέσμοι μετεφέρθησαν εἰς Αἶνον.
Ἐπίσης οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων Τσελτίκιοῦ, Χιλδῖρκιοῦ, Κουρουτζού-
κιοῦ, Βιζεντίκιοῦ, Κιουντουζλούρ, Κιουδουζελέρ ἠναγκάσθησαν νὰ
ἐγκαταλείψωσι τὰς ἐστίας των, ὡς ἐπίσης καὶ οἱ κάτοικοι τῶν μεγά-
λων καὶ πλουσίων χωρίων Ὑψάλων καὶ Καρυῶν.

Αἱ ἐπίσημοι δι' ἀποφάσεων ἀπελάσεις.

Ἐκτὸς τῶν ἐμμέσων ἀθρόων ἐκτοπίσεων, αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ
ἐφήρμοσαν καὶ τὸ μέτρον τῶν ἀμέσων ἀπελάσεων, τὰς ὁποίας δι' ἀπο-

φάσεων ἐπέβαλλον εἰς τοὺς Ἑλληνας προκρίτους. Ἐκ τῶν χωρίων τῆς περιφέρειας τῆς Μακρᾶς Γεφύρας, ἔλαβον χώραν αἱ κάτωθι ἀπελάσεις :

Χωρίον	Καραμπουνάρ	ἄτομα	13
»	Κατσικέλι	»	5
»	Κατίκιοϊ	»	3
»	Κατίχαλα	»	11
»	Καβατζίκη	»	10
»	Μάλκοτση	»	27
»	Δερβενάκη	»	8
»	Δερέκιοϊ	»	15
»	Ἴμπρίκτεπε	»	43
»	Χατζηγύρη	»	11

Τὴν 29ην Ἀπριλίου ἐκ τῆς περιφέρειας Μακρᾶς Γεφύρας, ἀπηλάθησαν ἀμέσως καὶ ἐξετοπίσθησαν διὰ τῶν γνωστῶν πλαγίων μέσων, διακόσια ὄγδοήκοντα πέντε ἄτομα, ἐντὸς μιᾶς καὶ μόνης ἡμέρας.

Τὴν 8ην Μαΐου συνελήφθησαν τεσσαράκοντα τρεῖς πρόκριτοι τῶν χωρίων, περιφέρειας Μαλγάρων, Ἴλανλῆ, Θυμήκιοϊ, Δαούδελη, Ρεπετζῆ, Σαλίκιοϊ καὶ Κιουρτλῆ καὶ ἐξωρίσθησαν.

Τὴν 9ην Μαΐου ἀπηλάθησαν ἐκ Βιζύης τεσσαράκοντα τρεῖς οἰκογένειαι. Ἐπίσης ἐκ τοῦ χωρίου Χάσκιοϊ τεσσαράκοντα ἐννέα οἰκογένειαι. Ἐκ τῶν χωρίων Ἀκκαλάν καὶ Μανδρίτσα τεσσαράκοντα ἄτομα. Ἐκ Γρέβης τριάκοντα οἰκογένειαι.

Τὴν 26ην Μαΐου 1914 ἡ Μητρόπολις Ἑρακλείας ἀπέστειλε τὸ κάτωθι τηλεγράφημα :

« Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην

» Φανάριον, Κωνσταντινούπολιν

» Κατάστασις ἐξακολουθεῖ χειρόστη. Τμῆμα Κεσσάνης τρομοκρατεῖται, Κωνσταντάκης Ἰωαννίδης μετὰ ὑπαλλήλου του ἀπήχθη ἀπὸ ἐβδομάδος ὑπὸ ἀτάκτων Ὀθωμανῶν. Τὴν 17ην λήγοντος προσεβλήθησαν τέσσαρες χριστιανοὶ ἐκ Βαρνίτσης, καὶ εἷς ἐπληγώθη. Τὴν 21ην τὸ ἑσπέρας ἔνοπλοι περιζώσαντες Μεγαρίσιον ἐλήστυσαν ἐκκλησίαν, ἱερέα, κατοίκους, οἰκίας πάσας. Διοικήσεις διεξάγει τάχα ἀνακρίσεις ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἀπειλαί, φῆμαι σπουδαίων, φοβερῶν πραγμάτων κρατοῦσι κατοίκους ἐντὸς δασῶν. Πρόκριτοι τοῦ Καρλκιοϊ δικάζονται μετὰ περιοίκων διὰ ζημίαν γενομένην ἐπὶ βουλγαρικῆς κατοχῆς. Ὁσημέραι βεβαιούμεθα ὅτι εὕρισκόμεθα ἐκτὸς νόμου.

» Ὁ Μητροπολίτης Ἑρακλείας Γρηγόριος».

Τὸ Πατριαρχεῖον ἀπήντησεν ὡς κάτωθι :

« Μητρόπολιν Ἑρακλείας

» Ραιδεστόν

» Ἐνεκα ἀπηνούς καὶ συστηματικοῦ διωγμοῦ Ἐκκλησίας καὶ
» Ἐθνους ἀπεφασίσθη ὑπὸ δύο σωμάτων ἐκτὸς ἄλλων μέτρων τὸ
» κλείσιμον τῶν ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων. Ἐντέλλεσθε ἄμεσον ἐφαρ-
» μογὴν ἀποφασισθέντων καθ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν ὑμῶν.

» Ἀποστέλλεται ἐγκύκλιος προσεχῶς.

Ὁ Πατριάρχης Γερμανός».

ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΠΡΟΣ ΕΞΟΝΤΩΣΙΝ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ — ΒΕΒΑΙΩΣΙΣ ΔΙ' ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ

Μετὰ τῶν ἐπισήμων τουρκικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν Ὀθωμανῶν προ-
κρίτων, συνειργάζετο πρὸς πληρεστέραν καταστροφὴν τοῦ ἑλληνι-
κοῦ στοιχείου καὶ ὁ ἐν Ραιδεστῷ Φραγκολεβαντῖνος Πρόξενος τῆς
Γαλλικῆς Δημοκρατίας Ἑρμαν Σούμας.

Ἡ Μητρόπολις Ἑρακλείας διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. πρωτοκόλλου 227
τῆς 31ης Μαΐου 1914 ἐπισήμου ἐγγράφου αὐτῆς πρὸς τὰ Πατριαρ-
χεῖα—σελίδες ἀρχείου 848, 849, 850, 851—καυτηριάζει τὴν φιλό-
τουρκικὴν διαγωγὴν τοῦ Προξένου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας. Τὸ ἔγ-
γραφον τοῦτο ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἐξῆς :

« Ἀριθ. πρωτ. 227

» Παναγιώτατε Δέσποτα,

» Ἐκτὸς τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, τῶν ὁποίων πᾶσαι αἱ προσπά-
» θειαι κατατείνουσιν εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν χριστιανῶν ἐκ τῆς
» Θράκης, τὴν ὁποίαν ἀπ' αἰῶνων κατοικοῦμεν καὶ αἱ ὁποῖαι τουρ-
» κικαὶ ἀρχαὶ βαίνουσι μέχρι τοῦ νὰ ὁμολογῶσι καὶ αὐταὶ ὡς ἄτομα
» ὅτι, τὸ πρόγραμμα τοῦτο τῆς Κυβερνήσεως αὐτῶν εἶναι ἀλυσσιτε-
» λές εἰς τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους παρουσιάσθη ἐνταῦθα φανατικῶ-
» τερος καὶ αὐτῶν τῶν Τούρκων ὁ κ. Ἑρμαν Σούμας, ἐκτελῶν πα-
» ραγγελίας «καναροσπόρου» καὶ ἐν ἐλλείψει ἄλλου ὀνομασθεῖς
» Προξενικὸς Πράκτωρ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας κατὰ τὸν Ἰταλο-

» τουρκικόν πόλεμον καὶ πράκτωρ τῶν μικρῶν ἀτμοπλοίων «Ἐξπρές
 » Μαρμαρά» ἐκτελούντων δρομολόγια δις τῆς ἐβδομάδος μεταξὺ
 » Ραιδεστοῦ - Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ σημαίαν Γαλλικὴν.

» Ὁ κ. Σούμας ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἔχων ὑπ' ὄψει, τὸ κέρ-
 » δος αὐτοῦ, κατὰ μὲν τὴν εἴσοδον τῶν Βουλγάρων καὶ τὴν φυγὴν
 » τῶν Τούρκων ἔδειξε διαγωγὴν κακίστην, δι' ἣ καὶ ἐγένετο ἀντικεί-
 » μενον χλεύης ὑπὸ πάντων ἐνταῦθα, τοὺς ὁποίους διὰ νὰ ἐκμεταλ-
 » λευθῆ ἑκάλει νὰ σώσῃ δῆθεν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ αὐτοῦ τὴν νύκτα
 » τῆς ἐσπευσμένης φυγῆς τῶν Τούρκων, γνωσθέντος τὴν ἐπιούσαν,
 » ὅτι ὁ κίνδυνος δὲν ἦτο τόσον μέγας ὅσον παρίστανεν αὐτὸν ὁ
 » Πρόξενος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, ὁπότε ὁ κόσμος ἔσπευδε νὰ
 » εὕρῃ προστασίαν ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν χριστιανικῶν σημαίων καὶ
 » ὅτι μόνον αἰσχρὸν κέρδος ἦτο ἐκεῖνον τὸ ὅποῖον ἐξώθει τὸν Πρό-
 » ξενον τῆς Γαλλίας νὰ ταπεινώσῃ τὴν Προξενικὴν του θέσιν, διὰ
 » τοῦτο καὶ ἐξυβρίσθη ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐχλευάσθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ
 » τὴν προσβολὴν αὐτοῦ ταύτην αὐτὸς ὁ ἴδιος κ. Σούμας προσωπικῶς
 » ἀνέφερεν εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἡμῶν Μητρόπολιν, ζητῶν τὴν πε-
 » ριστολὴν τῆς κατ' αὐτοῦ ἀγανακτήσεως τοῦ λαοῦ. Κατὰ δὲ
 » τὸν διωγμὸν ἤδη τῶν χριστιανῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων, τρέχων
 » ἄνω καὶ κάτω αὐτοπροσώπως εἰς τὰ χωρία τῶν χριστιανῶν
 » καὶ δι' ἀντιπροσώπων συνεννοούμενος μετὰ τῶν κατωτέρων ὑπαλ-
 » λήλων τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, διαδίδων ὡς ἐκ τῆς προξενικῆς
 » του θέσεως ἀνυπάρκτους φόβους, τοὺς ὁποίους μόνον οἱ Τούρκοι
 » ὑπάλληλοι, ἐφαρμόζοντες τὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν πρόγραμμα,
 » μετεχειρίζοντο, καὶ μὴ ἐνδίδων οὔτε εἰς παρακλήσεις, οὔτε εἰς πα-
 » ραστάσεις τῶν Πατριαρχικῶν ἀπεσταλμένων καὶ τῆς Μητροπόλεως
 » μου, ὅπως ἀπόσχη τῆς τοιαύτης κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐνόχου αὐτοῦ
 » ἀναμίξεως καὶ οὕτως ἐγένετο παραίτιος νὰ διευκολύνη τὸ ἔργον
 » τῶν Τούρκων πρὸς ληστείαν, ἀπογύμνωσιν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν
 » καὶ φυγὴν τῶν χριστιανῶν ἐκ τῶν χωρίων αὐτῶν. Παραλαβὼν δὲ
 » τοὺς ἀτυχεῖς χριστιανοὺς ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ «Πόλις τῆς Μαλάγας»
 » παρὰ τὰς διαμαρτυρίας ἐνὸς τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ ἀτμοπλοίου τού-
 » του Νικολάου Χ. Χριστοφῆ ἐκ Ψαρρῶν, ἐκράτει τὰ δυστυχῆ ταῦτα
 » πλάσματα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ του, ἐν μέσῳ τρικυ-
 » μίας καὶ ραγδαιότητος βροχῆς, ὅτε καὶ μετανοήσαντες οἱ δυστυ-
 » χεῖς ἤθελον νὰ ἐξέλθωσιν, ἀλλὰ εἰς τοῦτο ἀντέτεινον ἀφ' ἐνὸς οἱ
 » δῶκται τοῦ χριστιανισμοῦ Τούρκοι, ἀφ' ἑτέρου ὁ αἰσχροκερδὴς
 » πράκτωρ τοῦ ἀτμοπλοίου κ. Ἐρμαν Σούμας, ὅστις καὶ περιεπλάκη
 » εἰς διαμαρτυρίας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐταιρείας κατ' αὐτοῦ,
 » ὑποσχεθέντος δύο χιλιάδας ἐπιβάτας, ἐνῶ διὰ τοῦ Προξενικοῦ του

» ὄγκου καὶ τῆς συμπράξεώς του μετὰ τῶν Τούρκων ὑπαλλήλων,
 » μόλις εἶχε παραλάβει πεντακοσίους ἐπιβάτας . . .

» Ἐπειδὴ δὲ ἡ αἰσχροκέρδεια δὲν ἀφίνει τὸν κ. Ἐρμαν Σούμαν
 » ἤσυχον ἐν ὄσφ βλέπει ἐνταῦθα τοὺς ἡμίσεις κατοίκους τοῦ Ναϊπκιοῦ
 » καὶ τὰς δύο χιλιάδας φυγάδων τοῦ Κουμβάου καὶ Πανίδου, καθή-
 » κον μου νομίζω Παναγιώτατε Δέσποτα νὰ παρακαλέσω ὅπως, κα-
 » ταβληθῆ ἡ δυνατὴ ἐνέργεια παρὰ τῆ αὐτόθι Πρεσβεΐα τῆς Γαλλι-
 » κῆς Δημοκρατίας καὶ προτραπῆ ὁ Προξενικὸς αὐτῆς πράκτωρ νὰ
 » ἀπόσχη τῶν ἀντιχριστιανικῶν αὐτοῦ ἐνεργειῶν πρὸς ἐκπατρισμόν
 » τῶν Ἑλλήνων, ἐκτός ἂν ὁ κ. Ἐρμαν Σούμας ἐκτελεῖ διαταγὰς! . . .

» Ἐν Ραιδεστῷ τῆ 31 Μαΐου 1914

Μητροπολίτης Ἑρακλείας Γρηγόριος».

Ἀρχαιοότητες καὶ ἱερὰ κειμήλια.

Ἄμα τῆ κηρύξει τῆς Ἐκκλησίας ἐν διωγμῷ αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ ἀνέστειλον πρὸς στιγμὴν τὴν ἀπροκάλυπτον ἀνάμιξιν των εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐξοντώσεως τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἡ ἀναστολὴ αὕτη ὑπῆρξε μικρᾶς διαρκείας. Αἱ πιέσεις καὶ οἱ διωγμοὶ εὐθὺς ἀμέσως ἐπανελήφθησαν ἀγριώτεροι καὶ συστηματικώτεροι. Ἡ Μητρόπολις Ἑρακλείας φοβηθεῖσα μήπως κλαπῶσι τὰ ἀρχαῖα ἐκκλησιαστικὰ κειμήλιά της ἀπέστειλε τῆ 2α Ἰουνίου διὰ τοῦ ἱερέως Κωνσταντίνου εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ ἀρχαῖον χειρόγραφον Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἐφυλάσσετο ἐν Ἑρακλείᾳ, ὅπως παραδῶσῃ τοῦτο εἰς τὸ ἀρχιεποφυλακεῖον τοῦ Πατριαρχείου.

Μεγίστης ἐπίσης ἀξίας ἱερὰ ἀντικείμενα ἦσαν ἡ ἀνάγλυφος ἀρχαιοτάτη εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (Ἁράπη) καὶ τὸ ἱερὸν εἰκονοστάσιον (τέμπλο).

Ἐξ ἄλλου, τὰ ἐν τῷ Μουσείῳ Παιδεστοῦ ἀρχαῖα νομίσματα, ἐπιγραφαὶ μαρμάριναι, ἀνάγλυφα καὶ ἀγαλματίδια, καὶ τινὰ χειρόγραφα καὶ παλαιαὶ ἐκδόσεις βιβλίων, κατετέθησαν πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ ἐν Ραιδεστῷ Ρωσικὸν Ὑποπροξενεῖον. Τὰ ἀρχαῖα νομίσματα, ἐξ ὧν καὶ τινὰ χρυσᾶ Θρακικὰ ἐξηφανίσθησαν.

Τὰ θύματα πρὸς τοὺς θύτας.

Οἱ ἀτυχεῖς Ἕλληνες φυγάδες, οἵτινες εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὰς ἀκτὰς, θέλοντες νὰ ἐξαντλήσωσι καὶ τὴν τελευταίαν ἐλπίδα, συνέταξαν καὶ ἀπηύθυνον πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς

Τουρκίας και τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὸ κάτωθι τηλεγράφημα :

« Ὑπουργὸν Ἐσωτερικῶν

» Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην

» Ἐκαστος γεωργὸς ἐργάζεται μετὰ τὴν ἐλπίδα νὰ θερίσῃ τοὺς
 » κόπους του. Τώρα ὅπου καὶ ἡμεῖς ἤρχισαμεν νὰ θερίζωμεν τοὺς
 » κόπους τῶν ἰδρώτων μας, Ὁθωμανοὶ μουατζιρηδες ἐλθόντες κατέ-
 » λαβον διὰ τῆς βίας τοὺς ἀγρούς μας καὶ τὰς κατοικίας μας καὶ
 » ἀποδιώκουσιν ἡμᾶς. Διὰ τοῦτο καὶ κατήλθομεν εἰς τὴν παραλίαν
 » τοῦ Κουμβάου, ἔνθα κυλιόμεθα εἰς τὸ ἄκρον τῆς θαλάσσης μετὰ
 » γυναικόπαιδά μας. Δηλοῦμεν καὶ πορακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν
 » Ἐξοχότητα, ὅτι εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰς οἰκίας μας
 » καὶ τὰ χωρία μας, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις διατάξῃ τὴν ἀπομάκρυνσιν
 » τῶν εἰρημένων Ὁθωμανῶν μεταναστῶν, διὰ νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὰς
 » ἐργασίας μας ἡσύχως.

» Ἐὰν ἡ Κυβέρνησις δὲν ἀπομακρύνῃ τοὺς μετανάστας καὶ θέ-
 » λει νὰ φύγωμεν, παρακαλοῦμεν νὰ διατάξῃ ἀτμόπλοιον νὰ παρα-
 » λάβῃ ἡμᾶς.

» Ἐν Κουμβάῳ τῇ 8ῃ Ἰουνίου 1914

» Μουχτάρηδες

» Χρήστος Τζάρου
 » Εὐθύμιος Ἀθανασίου

Πρόκριτοι

» Πασχάλης Σταύρου
 » Ἰωάννης Θωμᾶ
 » Γεώργιος Νικολάου
 » Στέφανος Ματθαίου
 » Ἀπόστολος Γεωργίου
 » Ἰωάννης Λογοθέτης».

Εἰς τὴν διαμαρτυρίαν ταύτην οὐδεμία ἀπάντησις ἐδόθη. Ἡ
 τουρκικὴ κυβέρνησις ἐφαρμόζουσα τὸ μεθοδικὸν σχέδιόν της ἐξετό-
 πιζε τοὺς Ἕλληνας Θράκας καὶ εἰς τὰς οἰκίας των, καὶ εἰς τοὺς
 ἀγρούς των, ἐγκαθίστα μουσουλμάνους πρόσφυγας (μουατζιρηδες),
 οἵτινες ὡς λύκοι πειναλέοι κατελάμβανον τὰς ξένας ἰδιοκτησίας καὶ
 ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ, προστατευόμενοι μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου
 τουρκικοῦ Κράτους ἐθέριζον ὅ,τι εἶχον οἱ ἄλλοι σπείρει.

Ἐπηκολούθησε καὶ δευτέρα διαμαρτυρία τηλεγραφικὴ ἔχουσα οὕτω :

- » Μέγαν Βεζύρην
- » Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν
- » Πρόεδρον Βουλῆς
- » Πρόεδρον Γερουσίας
- » Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην
- » Ἐφημερίδαν «Τανὶν»
- » Ἐφημερίδας «Νεολόγον», «Χρόνον», «Πρόοδον», «Ταχυδρόμον».
- » Κωνσταντινούπολιν

» Ἀπάντησιν δὲν ἐλάβομεν, ἀναφερθέντες πρὸς τὴν Κυβέρνη-
 » σιν πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν μεταναστῶν Ὀθωμανῶν ἀπὸ τὰς
 » οἰκίας καὶ τὰ χωράφια μας, τὰ ὅποια ἡμεῖς ἐκαλλιεργήσαμεν καὶ
 » καὶ τώρα τὰ θερίζουν ἔτοιμα οἱ μουατζήρηδες. Μετὰ λύπης μεγά-
 » λης πληροφοροῦμεν ὅτι, τὰ γραφόμενα εἰς τὴν ἔφημερίδα «Τανὶν»
 » περὶ ἡμῶν εἶναι ψεῦδη, διότι ἀπὸ 37 ἡμερῶν μέχρι σήμερον, κυλιό-
 » μεθα εἰς τὰ παράλια τῆς Ραιδεστοῦ καὶ ἐπειδὴ βλέπομεν ἀπὸ τοῦδε
 » ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ συζητήσωμεν μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν προσφύγων,
 » ἐπιτρέψατέ μας νὰ ναυλώσωμεν ἀτμόπλοιον καὶ νὰ ἀναχωρήσωμεν
 » ἀποχωριζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀπ' αἰῶνων ἀγαπητὴν καὶ λατρευτὴν πα-
 » τρίδαν μας καὶ ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν πατέρων μας.

» Τῆ 15 Ἰουνίου 1914

Οἱ Μουχτάρηδες

- » Γεώργιος Νικολάου
- » Χρήστος Μαχαίρας
- » Κων)τῖνος Παπαοικονόμου
- » Ἰωάννης Θωμᾶς
- » Εὐθύμιος Ἀθανασίου».

Μία ἐκθέσις τοῦ Παπααγγέλου Δημητριάδου.

« Σεβασμιώτατε,

» Μετὰ διήμερον περιοδεῖαν μου ἀνά τὰ χωρία Χατζηγιέρ,
 » Παζάρδερε καὶ Καρυάς, σήμερον περὶ τὴν 7ην ὥραν μ.μ. ἐπέστρε-
 » ψα εἰς Ἱμπρίκτεπε.

» Ἡ ἐν γένει κατάστασις καὶ ἡ θέσις τῶν χριστιανῶν τῶν ἄνω
 » χωρίων μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τῶν ἐνταῦθα, εἶναι ἀπελπιστικὴ. Οἱ
 » δυστυχεῖς διατελοῦντες ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου καὶ τοῦ τρόμου,
 » δὲν δύνανται νὰ ἐξέρχωνται τῶν οἰκιῶν των. Οἱ ἀγροὶ μένουσιν

» ἀθέριστοι. Τὰ ρεύματα καὶ αἱ χαράδραι εἶναι πλήρεις τῶν τεράτων
 » προσφύγων, (μουατζιρηδων) ἐνσπειρόντων τὸν τρόμον. Πρὸ ἡμερῶν
 » μεταξὺ Μπιεντικίου καὶ Χητίρκιοι ἐφόνευσαν ἓνα ἐκ Μπιεντικίου,
 » οὗτινος ὁ νεκρὸς εὐρέθη ἐντὸς τοῦ ρεύματος πλησίον τοῦ χωρίου.

» Αἱ λεηλασίαι εἶναι εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Ἄφ' οὗτου ἔ-
 » φθασα εἰς Ἴμπρίκτεπε, οὐδεμία ἡμέρα παρῆλθεν ἄνευ λεηλασιῶν
 » καὶ ἀρπαγῶν εἰς κτήνη καὶ εἰς δημητριακά. Ὁ ὑποδιοικητὴς Ὑψά-
 » λων καὶ ὁ ἐνταῦθα Μουδύρης ἰππεύοντες περιέρχονται τὰ χωρία
 » ἄλλοτε μὲν τὴν ἡμέραν ἄλλοτε δὲ τὴν νύκτα μετημφισμένοι καὶ
 » τρομοκρατοῦν τοὺς ὁμογενεῖς. Οἱ πρόσφυγες καὶ οἱ περίοικοι Ὁθω-
 » manoί, ἐπιφοβώτεροι καταστάντες βιάζουσι τοὺς χωρικοὺς νὰ ἐκ-
 » πατρισθῶσι λέγοντες: «νὰ φύγητε εἰς τὴν χώραν σας (δηλ. εἰς τὴν
 » Ἑλλάδα) δὲν θὰ δυνηθῆτε πλέον νὰ ζήσετε εἰς τὴν πατρίδα μας».

» Χθὲς περὶ τὸ μεσονύκτιον ἤρπασαν καὶ ἀπήγαγον ὀλόκληρα
 » ποίμνια μετὰ τῶν ποιμένων ἐκ τοῦ χωρίου Μπιεντικίου καίτοι ὁ
 » ἑκατόνταρχος διενυκτέρευεν αὐτόθι, μέχρι δὲ τῆς στιγμῆς ταύτης
 » οὐδὲ ἴχνος αὐτῶν ἐφάνη.

» Οἱ ἐπὶ τῶν φόρων κυβερνητικοὶ εἰσπράκτορες, διὰ νὰ ἀναγκά-
 » σωσιν τοὺς ἡμετέρους νὰ πωλήσωσιν εἰς εὐτελεστάτας τιμὰς πᾶν
 » ὅ,τι κέκτηνται καὶ νὰ ἐκπατρισθῶσι καταπιέζουσιν ἀνεξαίρετως
 » φτωχοὺς τε καὶ εὐπόρους, καίτοι οὐδεὶς ἔμεινε τοιοῦτος, νὰ ἀπο-
 » σβέσωσι μέχρις ὀβολουῦ τὰ κυβερνητικὰ χρέη. Παρὰ τῶν ἱερέων
 » εἰσπράττουσι φόρον ὁδοποιίας.

» Δι' ὅλα τὰ ἔκτροπα ταῦτα προέβην εἰς παραστάσεις πρὸς
 » τὸν ἐνταῦθα Μουδύρη, ὅστις μοὶ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ τὰ
 » δέοντα.

» Τὴν στιγμὴν αὐτὴν καθ' ἣν χαράττω τὴν ταπεινὴν μου ταύ-
 » την, ἐπληροφόρηθην παρὰ τινος ἐκ Σουλτάνκιοι, ὅτι πρὸ τριῶν
 » ἡμερῶν τέσσαρες ἐργάται (θερισταί) ἐξηφανίσθησαν ἐκ τοῦ ἀγροῦ
 » ἐνὸς Ὁθωμανοῦ καὶ ἄχρις ὥρας ἀγνοοῦσι τὰ περὶ τῆς τύχης αὐτῶν.
 » Αὐριον Θεοῦ θέλοντος, ἐπὶ τούτῳ θὰ μεταβῶ εἰς Σουλτάνκιοι διὰ
 » νὰ λάβω θετικὰς πληροφορίας περὶ τῶν ἐξαφανισθέντων, καίτοι αἱ
 » ὁδοὶ εἶναι ἐπίφοβοι.

» Οἱ χωροφύλακες (τζανταρμάδες) ἐν μέσῳ νυκτὸς ἐρευνῶσι τὰ
 » χωρία ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι καταζητοῦσι δηθὲν φυγοστράτους καὶ ξυλο-
 » κοποῦν καὶ ἱερεῖς καὶ Μουχτάρηδες. Προχθὲς ὁ ἐνταῦθα δεκανεὺς
 » περὶ τὸ μεσονύκτιον μεταβάς εἰς Χατζιγιέρ ἄνευ προηγουμένης
 » προειδοποιήσεως πρὸς τὸν Μουχτάρην, ἐξήτασεν οἰκίας τινὰς με-
 » ταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως Παπαῦ - Δήμου, ὃν μὴ
 » κατορθώσας νὰ συλλάβῃ ἐκ τοῦ πώγωνος καὶ νὰ τὸν κατασύρῃ,

» τὸν ἐκτύπησε διὰ τοῦ ὑποκοπάνου τοῦ ὄπλου εἰς τὸ στήθος, διότι,
» δὲν τῷ ὑπέδειξε τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀδελφοῦ του.

» Ἐν γένει ἢ κατάστασις τῶν ὁμογενῶν εἶναι ἀφόρητος. Ἐάν
» δέ, ὃ μοὶ γένοιτο, ἢ κατάστασις αὕτη διαρκέσῃ ἐπὶ τινα ἀκόμη
» καιρόν, ὁ ἐκπατρισμός θὰ εἶναι ἀκατάσχετος. Ἡ παρουσία μου ἐν
» τούτοις ἐνεθάρρυνε τοὺς δυστυχεῖς, οἵτινες μὲ ἀνέμενον ἀνυπομό-
» νως ὡς παρήγορον ἄγγελον.

» Τί δὲ νὰ εἶπω περὶ τῆς ἀξιολυπῆτου καὶ ἀπελπιστικῆς θέσεως
» τῶν δυστυχῶν πλασμάτων τῶν Καρυῶν; Πᾶσα περιγραφή εἶναι
» ἀνεπαρκής. Αἱ παντελῶς ἀπορφανισθεῖσαι δυστυχεῖς οἰκογένειαι
» καὶ οἱ ὀλίγιστοι ἐναπομείναντες γέροντες, ἅμα τῷ ἀκούσματι τῆς
» ἐκεῖ μεταβάσεώς μου, ἅπαντες ἡμίγυμνοι μετὰ τῶν τέκνων των
» ἐξεχύθησαν ἔξω τοῦ χωρίου μετὰ τοῦ ἀγνωρίστου καταστάντος
» δυστυχοῦς ἱερέως Ἰωάννου καὶ μετὰ θρήνων σπαραξικαρδίων καὶ
» ὀλολυγμῶν περικυκλώσαντές με ἐφώναζον. «Γέροντα, ἢ σῶσε μας,
» γλύτωσέ μας, ἐλευθέρωσέ μας καὶ στείλε μας Ἐκεῖ... ὅπου μὲ
» εὐχαρίστησιν θὰ ὑπομένωμεν τὰ πάνδεινα, ἢ ἄνοιξε ἐδῶ τὸν τάφον
» μας καὶ παράχωσε ὄλους μας. Εἶναι ἀδύνατον πλέον νὰ μείνωμεν
» ἐνταῦθα».

» Ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ βάρει συνειδήσεως ὁμολογῶ ὅτι ἐπὶ τῇ
» φρικτῇ ταύτῃ σκηνῇ ἀπώλεσα τὰς αἰσθήσεις μου καὶ μόλις μετὰ
» τινα λεπτά συνῆλθον.

» Μὲ ὠδήγησαν εἰς τὴν ἱεράν ἐκκλησίαν, ὅπου εἰσῆλθον καὶ
» ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους προσεπάθησα νὰ παρηγορήσω τοὺς δυσ-
» τυχεῖς.

» Τέλος ἅμα ἤκουσαν τὰς περὶ ἐπανακάμφεως τῶν προστατῶν
» αὐτῶν ἐνθαρρυντικὰς συμβουλὰς μου, καθησύχασαν. Ἐάν δὲ ἐγ-
» καίρως δὲν ἤρχόμην ἐνταῦθα ἦσαν ἔτοιμοι πρὸς ἐκπατρισμόν.

» Ὡς νὰ μὴ ἤρκουν τὰ κατὰ τὴν 26ην Ἀπριλίου ὑπὸ τῶν
» ἀγρίων περιοίκων διαπραχθέντα τερατουργήματα καὶ ἄχρις τῆς
» ὥρας ταύτης, ὑποφέρουσιν οἱ δυστυχεῖς τὰ ἴδια ὑπὸ τῶν πρὸς περι-
» φρούρησίν των τεταγμένων δύο χωροφυλάκων. Οἱ ἄγριοι οὗτοι καθ'
» ἐκάστην σφάζουσι τὰ ἐναπομείναντα ὀλίγιστα ἀρνάκια καὶ τὰς
» ὄρνιθας καὶ καταβροχθίζουσιν οὕτω τὴν ὑπολοιπομένην τροφήν
» αὐτῶν, σὺν πᾶσι δὲ τούτοις διὰ νὰ κορέσωσι καὶ τὰς θηριώδεις
» ὀρμὰς αὐτῶν, ἐπιτίθενται ἡμέραν τε καὶ νύκτα καὶ μεσάνυκτα,
» κατὰ τῶν εἴτε γυναικῶν, εἴτε παρθένων καὶ εἴτε νέων... Καὶ
» ταῦτα πάντα διαπράττουσι οὐχὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀρχῆς. Αἱ δυστυ-
» χεῖς χωρικαὶ δὲν τολμῶσι νὰ ἐξέρχωνται ἐκ τῶν τρωγλῶν των. Τὰ
» ὀλίγιστα σπαρτὰ μένουσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς ἀθήριστα.

» Ἀνάγκη ταχίστης ἀποστολῆς χρημάτων πρὸς ἀγορὰν σίτου
 » ἐκ τῶν περιχώρων, ἢ ἀποστολῆς ἀλεύρου, ἔτι δὲ καὶ ὑφασμάτων
 » τουλάχιστον πρὸς κάλυψιν τῆς γυμνότητος αὐτῶν, ἄλλως ὁ ἔκπα-
 » τρισμὸς θὰ εἶναι ἀναπόφευκτος καὶ ἡ ἀναχαίτισις δύσκολος.

» Κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν χωρικῶν ὃ τε Καϊμακάμης Ὑψάλων
 » καὶ ὁ ἐνταῦθα Ἐκατόνταρχος περιερχόμενοι τὰ χωρία συνιστῶσιν εἰς
 » τοὺς χωρικοὺς νὰ καταγράψωσι τὰς ὑπὸ τῶν στρατῶν τῆς τε πρώ-
 » τῆς καὶ δευτέρας κατοχῆς προσγιγνομένης ζημίας εἰς κτήνη καὶ
 » ἀμάξας καὶ εἰς ἄλλα εἶδη, τὸν δὲ κατάλογον ὑπογεγραμμένον
 » ὑπὸ τῶν Δημογερόντων, ν' ἀποστείλωσιν εἰς τὴν ἐπιτόπιον ἀρχήν.
 » Οὐχὶ ὅμως καὶ τὰς ἀτιμώσεις, τὰς καταπιέσεις, τὰς διαρπαγὰς
 » καὶ λεηλασίας καὶ τοὺς φόνους ὑπὸ τῶν ἀλητῶν καὶ περιοίκων
 » Ὀθωμανῶν διαπραχθέντων.

» Ἀναμένων τὰς σεπτὰς ὁδηγίας τῆς ὑμετέρας πανσεβάστου
 » καὶ προσκυνητῆς μοι Σεβασμιότητος, πανευλαβῶς κατασπάζομαι
 » τὴν ἀγίαν αὐτῆς δεξιάν καὶ διατελῶ

» Εὐπειθέστατος θεράπων

» Παπᾶ Ἄγγελος Δημητριάδης

» Ἐν Ἰμπρίκτεπε τῇ 26 Ἰουνίου 1914».

Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις κατάσχει τὰ κτήματα τῶν ἀπελαθέντων.

Μετὰ τὰς πιέσεις, τοὺς διωγμοὺς, τὰς σφαγὰς, τὰς καταστρο-
 φὰς, τὰς ἀπελάσεις, τὰς ἐκτοπίσεις ἔχομεν καὶ τὴν κατάσχεσιν τῶν
 κτημάτων τῶν ἀπελαθέντων. Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις οὐδὲν πλέον
 πρόσχημα ἐτήρει.

Ἡ κατωτέρω ἐπιστολὴ τοῦ ἐκ Μακρᾶς Γεφύρας (Οὐζοῦν Κιο-
 προῦ) ἱερέως Οἰκονόμου Παπαευγενίου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἡ-
 ρακλείας, ἐκθέτει συντόμως ἀλλὰ σαφῶς τὴν κατάστασιν.

«Πρὸς τὴν Α. Σεβασμιότητα

» τὸν Ἅγιον Ἡρακλείας κ. κ. Γρηγόριον

» Εἰς Ραιδεστόν

» Σεβασμιώτατε,

» Ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀπὸ 27ης λήξαντος ἐπιστολὴν μου, εἰς
 » τὴν ὁποίαν ἀνέφερον τὰς ζημίας, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν οἱ κάτοι-
 » κοι τῆς ἡμετέρας ἐπαρχίας, ἐκθέτω διὰ ταύτης πάντα τὰ ἀπὸ τῆς
 » 27ης λαβόντα χώραν.

» Σάββατον ἐγένετο λεπτομερῆς καταγραφὴ πάντων τῶν κτη-
 » μάτων τῶν ἀπελαθέντων καὶ Κυρικῆν περὶ τὴν 12ην κατεσχέθη-
 » σαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πάντα ταῦτα. Οὕτε οἱ γονεῖς, οὕτε αἱ
 » οἰκογένειαι τῶν ἀπελαθέντων ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψει. Ἀπερίγραφτος
 » εἶναι ἡ ἀπελπισία, ἡ ὁποία κατέλαβε τοὺς πάντας μὴ γνωρίζοντας
 » τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους λαμβάνουσι χώραν εἰς τὴν Κοινότητά
 » μας τοιαῦτα λυπηρὰ ἐπεισόδια. Μόλις συγκρατοῦνται αἱ οἰκογέ-
 » νειαι τῶν ὁποίων αἱ περισσότεραι στεροῦνται καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιου-
 » σίου καὶ μάλιστα μετὰ τὴν κατάσχεσιν τῶν κτημάτων κατὰ τὴν
 » ὁποίαν ὁ Ταπουτζῆς (κτηματολόγος) συνοδευόμενος ὑπὸ ἑνὸς
 » ἀστυνόμου καὶ ἑνὸς ἀγροφύλακος, μετὰ τὴν ἐκστόμισιν τῶν χυ-
 » δαιοτέρων ὕβρεων πρὸς τοὺς συγγενεῖς, προέβη εἰς τὴν ἀρπαγὴν
 » καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τῷ θυλακίῳ χρημάτων των.

» Ὡς νὰ μὴ ἤρκουν τὰ ἀνωτέρω, σήμερον πρωῖαν προέβησαν
 » εἰς τὴν κατάσχεσιν κτήματος καὶ πραγμάτων ἑνὸς τῶν ἐγκριτοτέ-
 » ρων μας, μὴ ἔχοντος καμμίαν σχέσιν μὲ τοὺς ἀπελαθέντας ἀδελ-
 » φούς του.

» Εὐελπιστῶν ὅτι ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν θὰ ληφθῶσιν τὰ ἀνω-
 » τέρω καὶ ἀναλόγως θὰ ἐνεργηθῶσι τὰ δέοντα παρὰ τῆ Σεβαστῆ
 » Κυβερνήσει,

» Διατελῶ μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ

» Οἰκονόμος Πατᾶ Εὐγένειος

» Ἐν Οὐζοῦν - Κιοπροῦ τῆ 30 Ἰουνίου 1914».

Ἐμπορικὸς ἀποκλεισμὸς κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Παρὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπισήμων
 τουρκικῶν κύκλων, οἱ κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμοὶ ἐπανελαμβά-
 νοντο μετὰ μείζονος ἐμμονῆς καὶ συστηματικότητος. Εἰς τὰ χωρία
 Ναχιέ Ἰμπρίκτεπε, ἔλαβε χώραν νέος διωγμὸς, οἱ κάτοικοι ἐκακο-
 ποιήθησαν, τὰ γυναικόπαιδα ἠτιμάσθησαν τὰ σιτηρὰ ἠρπάγησαν ὡς
 ἐπίσης καὶ ἐκ τῶν περιφερειῶν Κεσσάνης καὶ Μακρᾶς Γεφύρας. Κατὰ
 νεωτέραν ὁμῶς ἀπόφασιν τοῦ περιφήμου Νομάρχου Ἀδριανουπό-
 λεως Χατζῆ Ἀδῆλ Βέη αἱ διάφοροι κατὰ τόπους τουρκικαὶ ἀρχαὶ
 ἤρχισαν προβαίνουσαι καὶ εἰς τὴν κατάσχεσιν καὶ δήμευσιν τῶν κτη-
 μάτων τῶν ἀπελαθέντων Ἑλλήνων, Ἐξ ἄλλου εἰς τὰ μεγαλύτερα
 ἐμπορικὰ κέντρα, τὸ ἐλληνικὸν ἐμπόριον ἐτέθη ὑπὸ διωγμὸν διὰ τῆς
 συστηματικῆς ἐφαρμογῆς ἀποκλεισμοῦ (μποῦκοτάζ).

Εἰς τοὺς λιμένας οἱ Τοῦρκοι λεμβοῦχοι ἀπέκλεισαν πᾶσαν ἀπὸ
 θαλάσσης ἐπικοινωνίαν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ διωγμὸς ἦτο γενικός. Καὶ

εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τοὺς λιμένας. Ἐκεῖ ἔνθα δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ σφαγὴ καὶ ἡ δολοφονία, ἐπεζήτουν οἱ Τοῦρκοι τὸν δι' οἰκονομικῆς ἀσφυξίας θάνατον τῶν ὁμογενῶν. Αἱ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ ἔδιδον πρῶται αὐταὶ τὸ σύνθημα.

Τρόπος τοῦ δολοφονεῖν

Ὁ ἐφημέριος τοῦ Σουλτάνκιοι τοῦ τμήματος Ἰμπρίκτεπε, Κωνσταντίνου, ἔχων δοσοληψίας μετὰ τοῦ Τουρκαλβανοῦ ἀγροφύλακος, ἐφονεύθη ὑπ' αὐτοῦ διὰ περιστροφῆς βληθεὶς πεντάκις ἔξω τοῦ καπνοπωλείου τοῦ υἱοῦ του. Κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς δολοφονίας λαβούσης χώραν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1914, παρίσταντο καὶ δύο Τοῦρκοι χωροφύλακες. Μετὰ τὴν πράξιν του ὁ Τουρκαλβανὸς ἀγροφύλαξ ἐξῆλθε τοῦ χωρίου ἀνενόχλητος, ἔκλεψε τὴν κάπαν καὶ τὸ ποιμνιον ἐνὸς χριστιανοῦ ποιμένος καὶ ἀπήλθεν....

Ἐπίσης ἐδολοφονήθη ὁ ἱερεὺς Χατζαργυρίου Ἀπόστολος, ἐφημέριος τῆς περιφερείας Ἰμπρίκτεπε.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΝΑΟΙ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΕΣΕΒΑΣΘΗΣΑΝ ΟΙ ΑΙΩΝΕΣ ΚΑΤΕΣΤΡΑΦΗΣΑΝ. — ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑΙ ΑΛΛΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ, ΚΑΤΑΔΥΝΑΣΤΕΥΣΕΩΝ, ΦΟΝΩΝ, ΛΗΣΤΕΙΩΝ Κ.Λ.Π.

Παραθέτομεν πλήρη κατάλογον τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας Ἡρακλείας καὶ τμημάτων Ἡρακλείας, Ραιδεστοῦ, Μαλγάρων, Κεσσάνης, Μακρᾶς Γεφύρας καὶ Χαριουπόλεως, τὰς ὁποίας οἱ Τοῦρκοι κατέστρεψαν καὶ ἀκολούθως μετέβαλον εἰς σταύλους καὶ μάνδρας ζώων :

Πόλις ἢ χωρίον	Ὄνομασία	Ἔτος οἰκοδομήσεως	Ἔτος καταστροφῆς
Ἡράκλεια	Ἅγιος Γεώργιος	1725	1914
Βασιλικὸν	Ἅγία Παρασκευὴ	1905	»
Σάκκοι	Ἅγιος Ἀθανάσιος	1834	»
Γωνιὰ	Ἅγιος Δημήτριος	1905	1913
Ραιδεστός	Παναγία Πεφανερωμένη	1840	1914

Πόλις ἢ χωρίον	Όνομασία	Ἔτος οἰκοδομήσεως	Ἔτος καταστροφῆς
Ραιδεστός	Ἅγιος Γεώργιος	1841	1914
»	Παναγία Ρευματοκράτειρα	1896 (ἀνακατασκευῆ)	»
Πάνιδον	Ἐισόδεια Θεοτόκου	1897	1911
»	Παναγία Βλαχερνῶν	1890 (ἡμιτελῆς)	»
Χρυσάμπελον	Ἅγιος Παντελεήμων	1837	1914
»	Ἅγία Παρασκευῆ	1600	»
Ἅγιος Εὐθύμιος (Ναΐπκιοί)	Ἅγιος Ἀθανάσιος	1855	»
Σχολάριον	Ἅγιος Ἀθανάσιος	1908	»
»	Ἅγία Παρασκευῆ	1880	»
Κρινῶ	Ἅγία Παρασκευῆ	1830	»
Κεραμεικὸς	Ἅγιος Ἰωάννης Θεολόγος	1830	»
Ἅγιος Μηνᾶς	Ἅγιος Μηνᾶς	1840	»
Ἰλιᾶς	Ἅγιος Γεώργιος	1890	»
Γαλήνη	Ἅγιος Νικόλαος	1832	»
Λευκάσιον	Ἅγιος Μόκιος	1910	»
Ἐνθύμιον	Ἅγία Παρασκευῆ	1882	»
Δέρσα	Ἅγιος Δημήτριος	1869	»
Σιδηνή	Ἅγιος Ἀθανάσιος	1843	»
Τάρφα	Ἅγιος Δημήτριος	1867	»
Εὐάνδρον	Ταξιαρχαί	1889	»
Καλύβια	Ἅγιος Γεώργιος	1729	»
Δαούδελε	Ἅγιος Δημήτριος	1874	»
Μάστειρα	Ἅγιος Ἰωάννης Θεολόγος	1863	»
Μάλγαρα	Ἅγιος Γεώργιος	1883	»
Ἰλαντῆ	Ταξιαρχῶν	1865	»
Πασιθέα	Ἅγιος Στέφανος	1830	»
Ἐσώπου	Γέννησις Θεοτόκου	1802	»
Κεσσάνη	Τριῶν Ταξιαρχῶν	1860	»
Ἡρωϊκὸν	Ἅγιος Ἀθανάσιος	1836	»
Αἶσα	Γέννησις Θεοτόκου	1869	»
Μοσχίνα	Ἅγιος Ἀθανάσιος	1844	»
Ταπητοχώριον	Τιμίου Προδρόμου	1878	»
Χρυσόλιθος	Κων/τίνου καὶ Ἑλένης	1832	»
Γλαφορὰ	Ἅγιος Δημήτριος	1896	»
Σίγλαι	Ἅγιος Ἀθανάσιος	1838	»
Κτίρια	Ἅγιος Δημήτριος	1848	»

Πόλις ἢ χωρίον	Ὄνομασία	Ἔτος οἰκοδομήσεως	Ἔτος καταστροφῆς
Τιλάτη	Ἅγιος Γεώργιος	1859	1914
Μέγα Ρύσιον	Ἅγιος Γεώργιος	1825	»
Σάσσοσ	Ἅγιος Γεώργιος	1834	»
Γραβούνα	Τῆς Θεοτόκου	1840	»
Μαχητῆς	Ἁγία Τριάξ	1837	»
Κάδμη	Προφήτης Ἡλίας	1840	»
Ἴμπρίκτεπε	Ἅγιος Γεώργιος	1837	»
Χατζηγύριον	Ἁγία Παρασκευῆ	1840	»
Παζάρδερε	Ἅγιοι Ἀνάργυροι	1874	»
Κουρουτζούκιοι	Κων/τίνος καὶ Ἐλένη	1820	»
Ψάθη	Κοίμησις Θεοτόκου	1842	»
Ἐξαμήλιον	Ἅγιος Δημήτριος	1833	»
Μαῦρες	Ἁγία Παρασκευῆ	1720	»
Δόκανα	Ἅγιος Δημήτριος	1832	»
Μικρὸν	Προφήτης Ἡλίας	1850	»
Μαλκότσι	Ἅγιος Δημήτριος	1836	»
Καβατζίκ	Τίμιος Πρόδρομος	1765	»
Φρόκαλα	Κοίμησις Θεοτόκου	1902	»
Χάρμιον	Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς	1898	»

Αἱ κατὰ τὸν ἀνωτέρω πίνακα ἐξήκοντα αὐταὶ ἐκκλησίαι, ἀπὸ ἑκατονταετηρίδων κέντρα πίστεως τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων, κατεστράφησαν μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς ἱερῶν σκευῶν καὶ κειμηλίων διὰ τοῦ πυρὸς ἢ τῆς σκαπάνης ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἄλλ' ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν ναῶν ὁ σταυρὸς τοῦ χριστιανισμοῦ παρέμεινεν ἀναλλοίωτος, πρόδρομος καὶ σῆμα τοῦ πολιτισμοῦ.

Τῶν βαρβάρων ἢ κτηνώδης βία δὲν ἴσχυσεν εἰς τὸν ἀφανισμόν τοῦ συμβόλου τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης. Οἱ ναοὶ τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων, οἱ ναοὶ τοὺς ὁποίους ἐσεβάσθησαν οἱ αἰῶνες, ἐκρημνίσθησαν. Ἡ πίστις ὅμως τῶν ὁμογενῶν παρέμεινεν ἄθικτος καὶ μᾶλλον ἐφανατίσθη.

Τέσσαρες ἀπαγχονισμοί.

Τὸ στρατοδικεῖον ἔδρα κατὰ τρόπον μὴ ὑστεροῦντα ποσῶς τῆς τακτικῆς τὴν ὅποιαν ἠκολούθουν αἱ πολιτικά καὶ στρατιωτικά ἀρχαί. Εἰς τὸ Γενίκιοῖ τῆς Καλλιπόλεως τὸ στρατοδικεῖον κατεδίκασεν εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον τοὺς Ἑλληνας Ἀργύριον Ἀποστόλου,

Μιχαὴλ Ἀθανασίου, Ἰωάννην Δημητρίου καὶ Δημήτριον Ἰωάννου. Κατὰ τὸν ἀπαγχονισμόν ἐξηναγκάσθη νὰ παραστή ὁ ἀρχιμανδρίτης Γερμανός, ὅστις διεμαρτυρήθη καὶ ἐναντίον τῶν ἀδίκων καὶ παρανόμων ἀπαγχονισμῶν καὶ διότι δὲν ἔλαβε τὴν ἄδειαν τῆς Μητροπόλεως ὅπως παραστή εἰς τὰς τοιαύτας θανατικὰς ἐκτελέσεις.

Εἰς τοὺς τέσσαρας μελλοθανάτους οἱ Τοῦρκοι δῆμιοι ἠρνήθησαν νὰ κοινωνίσωσι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Ὁ ἀπαγχονισμὸς ἐξετελέσθη τὴν 27ην Ἰουλίου 1915.

Ὀδυσσεὺς Ν Μανουήλ.

Παραθέτομεν ἀντίγραφον ἐκθέσεως τῶν δεινοπαθημάτων τοῦ Ὀδυσσέως Ν. Μανουήλ, διερμηνέως τοῦ Β. Ἑλληνικοῦ Προξενείου τῆς Παιδεστοῦ, ἐχούσης ὡς κάτωθι: (Φαίνεται ὅτι ἡ περιποίησις τοῦ Ἑλληνοῦ διερμηνέως ὑπῆρξεν ἐξαιρετικὰ πολιτισμένη ἴσως διότι οἱ διερμηνεῖς καὶ Προξενικοὶ ὑπάλληλοι ἐτύγχανον διπλωματικῆς ἀσουλίας!!)

« Τὴν 12ην τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1917 ἡμέραν τῆς »
 « ἑβδομάδος Κυριακῆν, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας συνελή- »
 « φθην καθ' ὁδὸν ὑπ' ἀστυνόμου καὶ ὡδηγήθην ἐνώπιον τοῦ διευθυν- »
 « τοῦ τῆς Ἀστυνομίας Καδῆρ Ἐφένδη, ὁ ὁποῖος ὅλως ἀποτόμως μὲ »
 « διέταξε κατ' ἐντολὴν τοῦ Διοικητοῦ, ἵνα ἀμέσως μεταβῶ εἰς Αἶνον »
 « ὅπου ὁ ἐκεῖ στρατιωτικὸς Διοικητὴς ἤθελε μὲ ἐξετάσει περὶ τινος »
 « δῆθεν ὑποθέσεως, καὶ αὐθωρεὶ μὲ παρέπεμψε μετ' ἐγκλειστοῦ φα- »
 « κέλλου πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς χωροφυλακῆς, ὅστις μετὰ πολλὰς »
 « παρακλήσεις μοῦ ἐπέτρεψε νὰ μεταβῶ τῇ συνοδείᾳ χωροφύλακος »
 « εἰς τὴν οἰκίαν μου ὅπου ἐπρομηθεύθην ἐνδύματα, στρωμνὴν, ἐσώ- »
 « ρουχα ὡς καὶ πεντακοσίας λίρας, διότι ἐνόμισα ὅτι θὰ μὲ ἐξώρι- »
 « ζον ὡς Ἑλληνα ὑπήκοον, καθὼς ἐξώρισαν καὶ τοὺς ἄλλους ὑπη- »
 « κόους τῶν ἐμπολέμων κρατῶν. Τῇ συνοδείᾳ χωροφυλάκων μετέβην »
 « τὴν ἐπιούσαν εἰς Μάλγαρα, πόλιν ἀπέχουσαν δώδεκα ὥρας τῆς »
 « Παιδεστοῦ, ὅπου ἀμέσως ἐφυλακίσθην εἰς ὑγρὸν ὑπόγειον τῆς χω- »
 « ροφυλακῆς, καὶ τὴν μεθεπομένην 14ην Νοεμβρίου, μετὰ τεσσάρων »
 « ἄλλων Μαλγαρινῶν, σιδηροδέσμιοι, καὶ συνοδευόμενοι ὑπὸ δέκα ἕξ »
 « λογχοφόρων στρατιωτῶν καὶ χωροφυλάκων, ὡδηγήθημεν πεζῇ εἰς »
 « Κεσσάνην, ὅπου ἐφυλακίσθημεν καὶ ἀμέσως τὴν ἐπομένην συνο- »
 « δευόμενοι ὑπὸ στρατιωτῶν, πάντοτε σιδηροδέσμιοι, ἐστάλημεν εἰς »
 « τὸ χωρίον Κοτζαλῆ (Ἀγίασμα), ὀκτῶ ὥρας ἀπέχον τῆς Κεσσάνης, »
 « ὅπου σωματικῆς ἐρεῦνης γενομένης ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ διοικη-

» τοῦ μοῦ ἀφῆρεσαν ὅτι καὶ ἂν εἶχον ἦτοι τὰς 500 λίρας, τὸ χρυ-
 » σοῦν ὠρολόγιον μετ' ἀλύσεως χρυσοῦς καὶ ὄλα τὰ ἐνδύματά μου.
 » Κατόπιν ραπισθεῖς ἀπεμονώθην καὶ ἐφυλακίσθην ἐντὸς ἀχυρῶνος
 » ἄνευ στέγης, ἐκτεθειμένος ἐν καιρῷ χειμῶνος εἰς τὸ ψῦχος, φρου-
 » ρούμενος ὑπὸ Ἄραβος στρατιώτου, ὅστις μὲ ἐτυράννει καὶ μὲ
 » ἠνάγκαζε νὰ ἴσταμαι ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ποδός, εἰς ἐπίμετρον δὲ ἐδάρην
 » ἀνηλεῶς ὑπὸ τοῦ Τσαοῦς Χαμδῆ ἐπτάκις, ἀνά πενήκοντα ραβδι-
 » σμούς ὑπὸ τοὺς πόδας, καὶ χωριστὰ διὰ τῆς ἀκτηρίδος τοῦ ὄπλου
 » εἰς τὰς ὠμοπλάτας μου, διότι ἐπὶ βουλγαρικῆς δῆθεν κατοχῆς
 » ἔσφαζον Τούρκους καὶ ἐπῶλουν τὸ κρέας τῶν πρὸς δέκα παράδες
 » τὴν ὀκτῶν. Μετὰ τὰς σκληρὰς καὶ ἀγρίας ταύτας πιέσεις καὶ μετὰ
 » τεσσαρακονθήμερον διαμονὴν ἐν Κοτζαλῇ ἀνεκρίθην ἐπὶ τέλους
 » ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ διὰ τὴν ἐξῆς συκοφαντίαν :
 » Οἱ ἐκ τοῦ χωρίου Δεβετζῆ ἀδελφοὶ Δῆμος καὶ Δημήτριος υἱοὶ τοῦ
 » βαρελοποιοῦ Γεωργίου καὶ ὄπλαρχηγοὶ ἐλληνικῶν κομιτάτων, ἤρ-
 » χοντο τακτικῶς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον Ραιδεστοῦ καὶ ἐλάμ-
 » βανον ὁδηγίας παρὰ τοῦ Ἑλληνος Προξένου, καὶ ὅτι μετὰ τὴν
 » διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας καὶ
 » μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἑλληνος Προξένου, ἤρχοντο δῆθεν καὶ
 » ἐλάμβανον τοιαύτας ἀπ' ἐμὲ ὡς διερμηνέως τοῦ Ἑλληνικοῦ Προ-
 » ξενείου καὶ ὅτι μοῦ ἔφερον χρήματα ἀποστελλόμενα ἐκ μέρους τῆς
 » Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν διανομὴν τῶν ὀπείων συνεννοού-
 » μην μετὰ τοῦ ἐν Μαλγάρους Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἡρακλείας
 » Νικολάου Μακρῆ καὶ τοῦ φαρμακοποιοῦ Χατζῆ Δαμιανοῦ Χαστᾶ
 » καὶ ὅτι παρεκινουῦμεν τοὺς χωρικοὺς ἵνα ἐπαναστατήσουν. Εἰς τὰς
 » ψευδεῖς ταύτας συκοφαντίας ἀντέταξα τελείαν ἄρνησιν, μολονότι
 » ἐραπίσθην διότι δὲν κατέθετον κατὰ βούλησιν τοῦ ἀνακρίνοντος.
 » Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάκρισιν πάντοτε σιδηροδέσμιος, μετὰ τῆς μη-
 » τρὸς τῶν Δήμου καὶ Δημητρίου, Κυριακίτσας καὶ τοῦ ἐκ Δεβετζῆ
 » Ἀθανασίου Τερζῆ, τῆ συνοδείᾳ χωροφυλάκων καὶ ἐπίππου ἀξιω-
 » ματικοῦ ἐστάλημεν πεζῆ εἰς Καλλιπόλιν διανύσαντες τὸ ἀπὸ τοῦ
 » χωρίου Κοτζαλῆ μέχρι Καλλιπόλεως διάστημα εἰς τέσσαρας ἡμέ-
 » ρας, ὁδοιποροῦντες 12—14 ὥρας ἡμερησίως. Οἱ πόδες μας ἐπρή-
 » σθησαν ἐκ τῆς μεγάλης πορείας καὶ κοπώσεως καθὼς καὶ αἱ χεῖ-
 » ρες μας ἀπὸ τὰς χειροπέδας, διενυκτερεύσαμεν δὲ τὸ πρῶτον ἐσπέ-
 » ρας εἰς τὸ χωρίον Κιουσατλῆ ἐντὸς σταύλου βοῶν, τὸ δεύτερον
 » ἐσπέρας εἰς τὸ χωρίον Ἀἰτελεν, τὸ τρίτον εἰς τὸ ἐρειπωμένον τέ-
 » μενος Πλαγιαρίου, καὶ τέλος τὸ τέταρτον ἐσπέρας μετὰ χειμαρ-
 » ρώδη βροχὴν κατάκοποι καὶ βρεγμένοι μέχρι μυελοῦ ὀστέων ἐφθά-
 »σαμεν εἰς Καλλιπόλιν, ὅπου ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς μὲ ἀπεμό-

» νωσε καὶ διέταξε καὶ μοὶ ἔθηκαν εἰς τὸν ἀριστερόν μου πόδα 45
 » ὀκάδων ἄλυσον χονδρὴν καὶ μετ' ἐφυλάκισαν ἔξω τῆς Καλλιπόλεως
 » ἐντὸς σκοτεινοῦ στρατιωτικοῦ σταθμοῦ μετὰ Κούρδων καὶ Ἀρά-
 » βων στρατιωτῶν ὅπου ἐκοιμώμην κατὰ γῆς, ἔβριθον φθειρῶν καὶ
 » διετρεφόμενη καθ' ὅλον τὸ διάστημα μετ' ἓνα ἄρτον τὴν ἡμέραν 100
 » δραμίων καὶ ἐκ καναροσπόρου, τοιουτοτρόπως δὲ ἀλυσόδετος διέμει-
 » να μέχρι τῶν μέσων Φεβρουαρίου 1918, ὅτε μετ' ἀνέκρινε τὸ Στρατοδι-
 » κεῖον Καλλιπόλεως, διὰ τὴν ἐξῆς συκοφαντίαν: "Ὅτι δῆθεν ὁ Ἐλ-
 » λην Πρόξενος τῆ συνοδείᾳ ἐμοῦ περιερχόμεθα διάφορα χωρία περι-
 » φερείας Μαλαγάρων καὶ Κεσσάνης, ὅτι διενέμομεν ὅπλα εἰς τοὺς
 » χωρικοὺς καὶ παροτρύνομεν αὐτοὺς ἵνα ἐπαναστατήσουν ἐναντίον
 » τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως καὶ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν μετ' ἐπίεσαν
 » πάρα πολὺ ἄλλ' ἀντιτάξα καὶ πάλιν τελείαν ἄρνησιν ὅτε μετὰ
 » δέκα πέντε ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀνακρίσεως προσεκλήθην πάλιν εἰς τὸ
 » Στρατοδικεῖον ὅπου ἐγερεῖς ὁ Πρόεδρος μοῦ ἀνήγγειλεν ὅτι ὅλαι
 » αἱ ἐναντίον μου κατηγορίαι μετὰ ἀκριβῆ ἐξέτασιν ἀπεδείχθησαν
 » ἀβάσιμοι, καὶ ὅτι εἶμαι ἀθῶος (Σημ. τὸ αἰώνιον Γιανλῖς—ὄλντοῦ)
 » καὶ ἐλεύθερος καὶ διέταξεν ἀμέσως νὰ μοῦ ἐξαγάγουν τὴν ἄλυ-
 » σον καὶ νὰ με ἀπελευθερώσουν.

» Ἐν Ραιδεστῷ τῇ 20 Φεβρουαρίου 1918

» Ὀδυσσεὺς Ν. Μανουῆλ

» Διερμηνεὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου Ραιδεστοῦ».

Ἐπὶ τὸ πρόσχημα ὅτι οἱ Ἕλληνες πρόκριτοι Μαλαγάρων ὑπο-
 θάλπουν φυγοστράτους καὶ λιποτάκτας τὸ Στρατοδικεῖον Ἀδριανου-
 πόλεως διέταξε τὴν σύλληψιν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Νικο-
 λάου καὶ τῶν Δημογερόντων Δαμιανοῦ, Σταύρου Δημητρίου, Ἀρ-
 χοντῆ Παρασκευᾶ, Ἰωάννου Εὐστρατιάδη καὶ Νικολάου Δημητρίου.
 Ἐξ αὐτῶν ἐβασανίσθη συρόμενος ἀπὸ φυλακῆς εἰς φυλακὴν σκλη-
 ρότερον ὁ Δαμιανὸς Δήμαρχος Μαλαγάρων.

Δολοφονία Ἑλλήνος Ἀρχιδιακόνου.

Τὴν 17ην Ἰανουαρίου τοῦ 1918 ὁ Ἀρχιδιάκονος Νικόλαος Μα-
 κρῆς ἐδολοφονεῖτο κατὰ τρόπον μαρτυρικόν ἐν ταῖς εἰρκταῖς Καλλι-
 πόλεως, ὑπὸ τῆς ἐπισημοῦ τουρκικῆς Στρατιωτικῆς ἀρχῆς, χωρὶς κἄν
 ὁ ἀτυχὴς Ἕλλην νὰ δικασθῆ καὶ καταδικασθῆ ὑπὸ Στρατοδικείου
 ἔστω καὶ διὰ τὴν τήρησιν τῶν προσχημάτων.

Ὁ Ἀρχιδιάκονος Νικόλαος Μακρῆς ἦτο ἀπόφοιτος τῆς Θεο-
 λογικῆς Σχολῆς καὶ ἀπὸ δεκαετίας ὑπηρετεῖ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ

περιφερεία Ἡρακλείας, ὡς Ἐπίτροπος τῆς Μητροπόλεως. Αἱ σουρ-
κικαὶ Ἀρχαὶ ἐδικαιολόγησαν τὸ κακούργημα διαδόσασαι ὅτι ὁ
Ἀρχιδιάκονος ἠτόκτόνησε. Πρόκειται ὅμως περὶ χονδροειδοῦς
προσχήματος. Ὁ Ὀδυσσεὺς Μανουήλ καὶ ὁ Δαμιανὸς Χαστάς,
Δήμαρχος Μαλγάρων, ἀμφότεροι κρατούμενοι κατὰ τὴν ἐποχὴν
ἐκείνην εἰς τὰς εἰρκτὰς Καλλιπόλεως ἐβεβαίωσαν ὅτι ὁ Ἀρχι-
διάκονος Μακρῆς δὲν ἠτόκτόνησεν ἀλλ' ἐδολοφονήθη. Τοῦτο βε-
βαιοῖ καὶ ἡ Μητρόπολις Ἡρακλείας διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 53 ἐμπιστευ-
τικοῦ ἐγγράφου—σελίς ἀρχείου 1356, 57, 58—πρὸς τὸ Οἴκουμενι-
κὸν Πατριαρχεῖον, οὕτινος ἀπόσπασμα ἔχει ὡς ἑξῆς :

» . . . Ὁ Τοῦρκος δεσμοφύλαξ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἀπομονωτήριον
» του, εὔρε τὸν Νικόλαον ἀπηγχονισμένον ἐκ τοῦ σιδηροῦ κιγκλιδώ-
» ματος τοῦ παραθύρου, μὲ τὴν ταινίαν φυτιλίου λάμπας, ἀλλὰ καθή-
» μενον ἐπὶ ἀνακλίντρου καὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ πατούντων ἐπὶ τοῦ δα-
» πέδου. Οἱ γνωρίσαντες τὸν Νικόλαον πάντες ἐγνωματεύσαμεν ὅτι
» εἶχεν εὐσέβειαν βαθείαν καὶ μ' ὄλην τὴν ὑπομονὴν καὶ στενοχω-
» ρίαν οὐδέποτε θὰ ἀπεφάσιζε νὰ αὐτοκτονήσῃ καὶ ὅτι ἡ πληροφορία
» τοῦ δεσμοφύλακος ἦτο γελοία ἀφοῦ οἱ πόδες τοῦ θύματος ἐστηρί-
» ζοντο ἐπὶ τοῦ δαπέδου, τὸ δὲ σῶμα του ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ἀνακλίν-
» τρου, ὥστε κάθε ἄλλο δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀλλ' ὄχι αὐτο-
» κτονίαν».

Ἐξ ἄλλου ὁ ὁμογενὴς Νικόλαος Εὐστρατίου Κασάπης βεβαιοῖ
ὅτι ὁ τράχηλος τοῦ Ἀρχιδιακόνου, τὸν ὅποιον εἶδε νεκρὸν κατὰ τὴν
ῶραν τῆς ταφῆς, οὐδὲν ἔχνος βίας ἢ κακώσεως ἔφερε καὶ ὅτι κατὰ
τὴν ἀντίληψίν του ὁ ἀοίδημος Μακρῆς ἐδολοφονήθη δηλητηριασθεὶς,
αἱ δὲ φῆμαι περὶ αὐτοκτονίας του ἦσαν καθαρὰ καὶ κακότεχνος σκη-
νοθεσία.

Ὁ ἴστος τῆς ἀράχνης.

Ἐν τοσοῦτῳ ἐν ταῖς περιφερείαις Μαλγάρων, Μυριοφύτου,
Ραιδεστοῦ ἐξηκολούθει ὁ διωγμὸς κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ὑπὸ
μυρίας ἀφορμὰς καὶ μορφάς.

Ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς ἐκτοπίσεως τῶν ὁμογενῶν ὑπῆρξε τὸ
ζήτημα τῶν φυγοστράτων καὶ λιποτακτῶν. Ὑπὸ τὴν δικαιολογίαν ὅτι
μία οἰκογένεια κρύπτει φυγὸστρατον, τέκνον, συγγενῆ ἢ καὶ φίλον,
ἐξετοπίζετο ὀλόκληρος ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως. Τὸ μέτρον τῆς ἀπε-
λάσεως οἰκογενειῶν κατὰ τὸν Ἰούνιον 1918 ἐγενικεύθη καθ' ὄλην τὴν
ἔκτασιν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης. Μετὰ τῶν δῆθεν δὲ στρατευομέ-
νων νέων συναλαμβάνοντο διδάσκαλοι καὶ ἱερεῖς καὶ παρεπέμποντο

εἰς τὸ Στρατολογικὸν Γραφεῖον ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως. Μόνον εἰς τὴν νησίδα τοῦ Μαρμαρᾶ ἀπεστάλησαν ἐκ τῆς περιφέρειας Ραιδεστοῦ ἑκατὸν πενήντα οἰκογένειαι φυγοστράτων.

Τοῦ διωγμοῦ προΐστατο ὁ Νομάρχης Ἀδριανουπόλεως Χατζῆ Ἀδῆλ Βέης ὅστις ὁμιλῶν διὰ τὸ μέλλον τῆς Θράκης εἶπεν : «Ὁ ἴστος τῆς ἀράχνης θὰ περιβάλη ὀλόκληρον τὴν Θράκην νεκράν».

Στατιστικὴ ἐκτοπισθέντων ὁμογενῶν.

Παραθέτομεν ἐξ ἐπισημῶν ἐγγράφων στατιστικῆν τῶν ἐκτοπισθέντων ὑπὸ τῶν τουρκικῶν Ἀρχῶν ἐκ τῶν πόλεων, κωμοπόλεων καὶ χωρίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιφέρειας Ἡρακλείας. Ὁ πίναξ οὗτος, κατὰ τὸ δυνατόν, δύναται νὰ θεωρηθῆ ἀκριβῆς :

Τμῆμα Ραιδεστοῦ	Ἀπελαθέντα ἄτομα
Ραιδεστός	3.750
Πάνιδον	2.500 ὀλόκληρον
Κούμβαον	3.500 »
Ναῖπκιοῖ	2.500 »
Σχολάριον	6.000 »
Σιμιτλή	3.000 »
Τσανακτση	750 »
Σελτζίκιοῖ	1.250 »
Κιοσελέξ	500 »
Τμῆμα Ἡρακλείας	
Ἡράκλεια	1.250 »
Γενῆ Τσιφλίκ	500 »
Σουλτάνκιοῖ	500 »
Τμῆμα Μαλαγάρων	
Χάσκιοῖ	300 »
Καλύβια	400 »
Τμῆμα Χαριουπόλεως	
Χάσκιοῖ	550 »
Κέπετσι	300 »
Τμῆμα Μακροῦς Γεφύρας	
Μακρὰ Γέφυρα	300 »
Σουμπάσκιοῖ	900 »

Τμήμα Κεσσάνης	Μεταταπισθέντα άτομα
Κεσσάνη	2.000
Μουζαλή	275
Σιγλί	350
Μαῦρες	350
Γραμβούνα	1.350
Καδίγκιοῖ	200
Μαχμούγκιοῖ	600
Βάρονιτσα	200
Τσελτίκι	300
Φακίρμα	500
Καράτεπε	200
Καρλήγκιοῖ	750
Κουρουτζούγκιοῖ	350
Χιδίγκιοῖ	250
Μπεγει δίκιοῖ	1.250
Χατζηγύριον	800
Παζάρδερε	250
Κουρούτσεσμα	90
Μεγαρίσιον	500
Σαζλήδερε	200
Καράτσαλη	300
Ἐξαμήλιον	750
Τμήμα Μαλγάρων	
Καρνά	500
Σουλτάνγκιοῖ	1000
Τμήμα Μακρᾶς Γεφύρας	
Δεοβινάκι	860
Καβατζήκι	750
Πόλις Μακρᾶς Γεφύρας	600
Ἱμπρίκτεπε	1.500
Λαλάγκιοῖ	250

Η ΕΚΑΤΟΜΒΗ

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΕΝΤΩΝ

ΑΡΠΑΓΗ — ΑΤΙΜΩΣΙΣ — ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Τὰ ἐν συνεχείᾳ παρατιθέμενα στοιχεῖα προέρχονται ἀπὸ πίνακας τῶν οἰκείων Μουχτάρηδων, Προκρίτων (Δημογερόντων) καὶ Ἐπιτροπῶν τῶν ἀναφερομένων χωρίων.

Εἰς τὸ Χάσκιοι ἔτυφεκίσθησαν οἱ ἑξῆς: Δημήτριος Σταύρου, Νικόλαος Γρηγορίου, Στέφανος Ζήση, Ἄθανάσιος Νικολάου, Ἄθανάσιος Ἰωάννου, Χαράλαμπος Χρήστου, Κωνσταντῖνος Νικολάου, Δημήτριος Κωνσταντίνου, Δημήτριος Θεοδώρου, Γεώργιος Τάσσοι, Δημήτριος Γεωργίου, Δαμιανὸς Μιχαήλου, Εἰρήνη Τάσσου, Ἄθανάσιος Γεωργίου, Δρόσος Γεωργίου, Ἀπόστολος Κωνσταντίνου, Δημήτριος Μανώλη, Κων)νος Δημητρίου, Παναγιώτης Κωνσταντίνου, Μιχαήλ Γιουγάν, Μανώλης Φωτάκης, Ἰωάννης Μαργαρίτης καὶ Κωνσταντῖνος Ἀναστασίου.

Ἐκρεουργήθησαν διὰ σπάθης ὑπὸ βασιβουζούκων ὁ Ἀναστάσιος Χρήστου καὶ Χρήστος Λάμπου, ἀμφότεροι 20 ἐτῶν, ἀφοῦ ἐβιάσθησαν ὑπὸ τῶν κτηνανθρώπων.

Ἐπίσης ἐδολοφονήθησαν ὁ Ἄθανάσιος Κίργιου, Νικόλαος Χρήστου καὶ Δημήτριος Στεφάνου.

Ἐντὸς τοῦ κεντρικοῦ φρέατος τοῦ χωρίου εὑρέθησαν τὰ πτώματα τῆς Θεοδοσοῦλας Χαραλάμπους καὶ τῆς Δάφνης Θεοδώρου, αἵτινες ἐπροτίμησαν τὴν αὐτοκτονίαν, τῆς ἀτιμίας.

Τοῦ προκρίτου Χρήστου Λάμπου ἀπέκοψαν τὴν ρίνα, τὰ ὄτα καὶ ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅπως ἐξαναγκασθῆ καὶ ἀποκαλύψῃ τοὺς θησαυροὺς του. Οὗτος ἐκ τῶν βασάνων ἀπεβίωσε.

Αἱ ὀλικάϊ ζημίαι τῶν χωρικῶν ἀνέρχονται εἰς 17.801 λίρας. Οἱ Τοῦρκοι στρατιῶται φεύγοντες συναπεκόμισαν 150 βόας, 95 βουβάλους, 1.522 πρόβατα, 5.172 μεγάλα κιλά σίτου, 82 ἵππους καὶ 209 ἀγελάδας.

Τὸ τσιφλίκιον Σακτσέ ἀποτελούμενον ἐξ ἑννέα οἰκιῶν ἐπυρπολήθη ὀλόκληρον.

Ὁ Βασίλειος Ἀδάμ ἐκάη ζῶν ἐν τῇ κλίνῃ του. Οἱ Τοῦρκοι φεύγοντες συναπεκόμισαν 25 βόας, 6 βουβάλους, 25 ἵππους, 17 ἀγελάδας, 955 πρόβατα καὶ 2.500 μεγάλα κιλά δημητριακῶν καρπῶν. Τὸ χωρίον Ἀλμαλῆ ὑπέστη ζημίαι ἀνερχομένης εἰς δέκα ἑννέα χιλιάδας λιρῶν.

Ἐτυφεκίσθησαν ἐκ τῶν χωρικῶν οἱ ἑξῆς: Ἰωάννης Κουλάς, Ἄνδρέας Εὐθυμίου, Νῆκος Μασσώνης, Ἀρχοντῆς Μασσώνης, Ἰωάννης

Παπανικολάου, Ίωάννης Μαγτάκης, Δημήτριος Πάτρας, Ἀργύριος Εὐστρατίου, Κυριαζῆς Τσελέκης, Κυριαζῆς Ἀναγνώστου, Τσελέκη, Δημοσθένης Δημητρίου, Παναγιώτης Δάλας, Σουλτάνα Μασουτούδη, Γεώργιος Τσακίρης, Νικάλαος Γκόθρας, Ίωάννης Ἀναγνώστου, Ἀθανάσιος Λαγός, Κυριάκος Δελῆς, Σταῦρος Ρεπιτσιώρης, Γεώργιος Ζέπτσου, καὶ Δήμος Βαλαπουγούκης.

Οἱ Τοῦρκοι φεύγοντες συναπεκόμισαν 67 ἀγελάδας, 51 βόας, 61 ἵππους, 95 ὄνους καὶ 400 πρόβατα.

Εἰς τὸ χωρίον Δογαντζῆ ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ οἱ ἑξῆς: Γεώργιος Χρήστου, Σπυριδάκης, Δούκα, Λαμπῆς Δήμου, Γεώργιος Σπυριδάκης, Εὐθύμιος Κωνσταντίνου, Γεώργιος Νικολάου, Ίωάννης Ἀντωνίου, Χρήστος Ἀναστασίου, Ἀπόστολος Σιδέρης, Χρήστος Ίωάννου, Μαρία Εὐθυμίου, Βασιλικὴ Εὐθυμίου, Μαρία Μανούση, Μαλαματένια Ἀνδρέου καὶ Σουλτάνα Ἡλιοῦ. Οἱ Τοῦρκοι φεύγοντες συναπεκόμισαν 3.500 μεγάλα κιλά δημητριακῶν καρπῶν, 122 ζεύγη βοῶν, 72 βουβάλους, 203 ἀγελάδας, 52 ἵππους, 62 ὄνους, 2264 πρόβατα καὶ 975 αἴγας.

Εἰς τὸ χωρίον Θυμήτσιοι, ἐδολοφονήθησαν οἱ ἑξῆς: Θεοχάρης Πενίκου, Ίωάννης Παράσχου, Εὐάγγελος Νικολάου, Δημήτριος Λαπαῆς, Θωμᾶς Παναγιώτου, Ἀρετὴ Παναγιώτου, Γεωργάκης Ἀντριάς, Χαρήτος Παναγιώτου, Γεωργάκης Θεοφάνους, Μανούσης Τάσσοι, Δημήτριος Τάσσοι, Κωνσταντῖνος Θεοδοσίου, Κωνσταντῖνος Σταυρακάκης, Θεοδόσιος Νικολάου, Γεώργιος Θυμιανοῦ, Ἀπόστολος Γεωργίου, Παναγιώτης Ἀδάμ, Παναγιώτης Γεωργίου καὶ Κωνσταντῖνος Δημητρίου.

Τὸ χωρίον ἐλεηλατήθη ἠρπάγησαν δὲ 243 βόες, 47 βούβαλοι, 14 ἵπποι, 48 ὄνοι, 438 πρόβατα καὶ 166 αἴγες.

Ἐν Καλυβίοις ἐκτὸς τοῦ ἀναφερομένου καὶ ἀλλαχοῦ ἱερέως τῆς μονῆς Ἰβήρων Εὐδοκίμου, ἐτυφεκίσθησαν ἐν ὄλῳ 31 ἄτομα.

Ὁ ἱερεὺς Χρήστος καὶ οἱ πολῖται, Δημήτριος Λαμπῆ, Μαυρουδῆς Σάββα, Εὐστράτιος Μαυρουδῆς, Γεώργιος Νικολάου, Νερατζῆς Δημητρίου, Κωνσταντῖνος Παναγιώτου, Ἀργύριος Ἀθανασίου, Ἀθανάσιος Δημάκης, Ίωάννου Δημάκης, Ἐμμανουὴλ Βασιλείου, Μαργαρίτης Θεοχάρους, Ίωάννης Κωνσταντίνου, Νικόλαος Χρυσάφης, Χρήστος Δημητρίου, Εὐστάθιος Παναγιώτου, Μαυρουδῆς Γεωργίου, Εὐαγγέλω Γαλατζῆ, Κων)τῖνος Ἀθανασίου, Βασιλοπούλα Σπύρου, Πολυξένη Ἀθανασίου, Εὐφροσύνη Δημητρίου, Δημητρούλα Χρήστου, Δέσποινα Ἀθανασίου, Δέσποινα Δημητρίου, Φωτεινὴ Σάββα, Νικόλαος Χατζόγλου, Δήμος Ἡλία καὶ Λεμονιά Ἀντωνίου.

Ἐλεηλατήθησαν δὲ ἐκ τῶν Καλυβίων 3.578 μεγάλα κιλά σίτου,

2.650 ἀραβοσίτου, 1.720 καναροσπόρου, 1548 κριθῆς, 800 σικάλεως, 517 λιναροσπόρου καὶ ἠρπάγησαν 517 πρόβατα, 380 αἴγες, 55 βόες, 34 ἀγελάδες, 71 βούβαλοι, 27 ἵπποι, 22 ὄνοι καὶ 45 χοῖροι.

Τὸ χωρίον Κιουρτλῆ κατεστράφη τὴν 4ην Ἰουλίου 1913. Ἐκ τῶν κατοίκων αὐτοῦ ἐδολοφονήθησαν οἱ Ἰωάννης Γεωργίου, Γεώργιος Δημητρίου, Γεώργιος Κωνσταντίνου (Μουχτάρης) Δανιὴλ Παναγιώτης, Ἀθανάσιος Πολυζῶης, Γεώργιος Ἰωάννου, Ἰωάννης Παράσχου, Νικολάκης Ἰωάννου, Δημήτριος Μαργαρίτης, Παναγιώτης Ἀδάμ, Δημητρός Κωνσταντίνου, Χρήστος Κωνσταντίνου, Δημητρός Κωστή, Γεώργιος Εὐθύμιου, Χαρίτων Ἰωάννου, Θεολόγος Κωνσταντίνου, Μαυρουδῆς Ἰωάννου, Ἀναστάσιος Μαυρουδῆς, Γεώργιος Τάσσου, Δημητρός Γεωργίου, Παρασκευὴ Κωνσταντίνου, Κυρατσούδα Παπαϊωάννου, Στόνα Κωνσταντίνου καὶ Παναγιώτης Παναγιώτου.

Μετὰ πολλὰς βασάνους οἱ τακτικοὶ Τοῦρκοι στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ ὄτα τῶν ἐκ Κιργίου Ἀθανασίου καὶ Γεωργίου Κωστή. Ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου Ἅγιος Εὐθύμιος ἐκάη. ἠρπάγησαν 133 βόες, 30 βούβαλοι, 68 ἀγελάδες, 81 ἵπποι, 59 ὄνοι, 1870 πρόβατα καὶ 68.500 λίραι.

Εἰς τὸ χωρίον Δαουδέλε ἐδολοφονήθησαν οἱ Γεώργιος Παναγιώτου, Χαράλαμπος Γιαννούλης, Γεωργάκης Εὐαγγέλου, Σπύρος Βαγγέλης, Ξάνθος Ἀντωνίου, Τασούλα Νικολάου καὶ Χρήστος Εὐαγγέλου.

Τὸ χωρίον Δεβερίκιοϊ ἐληλατήθη.

Εἰς τὸ χωρίον Καρατζᾶ Χαλῆλ τακτικὸς τουρκικὸς στρατὸς συνέλαβεν ὄλας τὰς γυναῖκας, τὰς ὁποίας ἐβίασεν. Ἀποχωρῶν ὁ στρατὸς ἤρπασε 92 μεγάλα κιτὰ δημητριακῶν καρπῶν, 20 βόας, 80 ἵππους, 18 ὄνους, 48 βουβάλους, 200 πρόβατα καὶ 10 000 λίρας.

Ὁ Χρήστος Θεοδώρου 27ετῆς ἐδολοφονήθη.

Τὸ χωρίον Γιουσούζκιοϊ ἐληλατήθη, αἱ δὲ ζημίαι ἀνέρχονται εἰς 64 789 λίρας.

Τὸ χωρίον Πασάκιοϊ ἐληλατήθη αἱ δὲ ζημίαι ἀνέρχονται εἰς 24.000 λίρας.

Ὁ Μανώλης Φωτάκης καὶ ὁ Δημήτριος Νικολάου ἐδολοφονήθησαν.

Τὰ χωρία Ἰλανλῆ, Τετίκιοϊ, Καραβουναρ, Καρυά, Δουλούκιοϊ ἐληλατήθησαν.

Τὸ χωρίον Δεβετζήκιοϊ ἐσώθη τῆς λεηλασίας διότι οἱ κάτοικοι αὐτοῦ φημίζονται διὰ τὴν γενναιότητα καὶ τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν ὄπλων.

Τὸ χωρίον Τατάρκιοϊ ἐληλατήθη, ἐπυρπολήθη καὶ ἀνεσκάφη.

Ἐδολοφονήθησαν δὲ οἱ κάτωθι: Ὁ ἱερεὺς παπᾶ Μανασσῆς, Ἡ γραῖα Κονδύλω εὐρέθη ἀπηγχοτισμένη ἐπὶ τινος δένδρου τοῦ κήπου της. Πολυζῶη Ἀργυρίου, Ἀνέστης Μαυρουδῆς, Ἀλέξανδρος Ἀνέστης, Μιχαὴλ Ἀθανασίου, Κυριαζῆς Μαυρουδῆ, Κωνσταντῖνος Γεωργίου, Γεώργιος Κωνσταντίνου, Γιάννης Δημητρίου, Ξόπλης Κομνηνοῦ, Ἀργύριος Μάνθου, Στέργιος Μάνθου, Δημητράκης Γιαλαξῆς, Τριαντάφυλλος Λάμπου, Ἄτρος Λάμπου, Γιαννούλα Κυριαζῆ, Ἀθανάσιος Ἄστου, Νικόλαος Ναλμπάνης, Χρηστάκης Λάμπου, Κων)νος Γιοβάνογλου, Παναγιώτης Ἀλεξάνδρου καὶ Χρηστάκης Βαγγέλη

Ἐπίσης ἐφονεύθησαν πέντε μικρά παιδιά.

Τὸ χωρίον Ρέπετζη ἢ Δουράπετζη κατεστράφη ἐξ ὀλοκλήρου, ἐκ τῶν κατοίκων δὲ ἐσφάγησαν οἱ ἐξῆς: Ἀργύριος Γεωργίου, Δημήτριος Χριστοδούλου, Ἀθανάσιος Ἐμμανουήλ, Κυριαῖκος Χριστοδούλου, Ζαχαρίας Ἐμμανουήλ, Γεωργάκης Κυριαζῆ, Βαγγέλης Πασχάλη, Σπῦρος Γεωργίου καὶ Κωνσταντῖνος Μόσχου.

Τὸ χωρίον Κασήμπασσα ἐλεηλατήθη, ἠρπάγησαν δὲ 135 ζεύγη ἀγελάδων, 14 ἵπποι, 40 ὄνοι καὶ 2.000 πρόβατα.

Εἰς τὸ χωρίον Φαρασλῆ ἠρπάγησαν 70 ζεύγη ἀγελάδων, 65 βούβαλοι, 25 ἵπποι, 250 ἀγελάδες, 1.000 μεγάλα κιλά δημητριακῶν καρπῶν καὶ 2.000 πρόβατα.

Τὸ χωρίον Κεστρίτσα μόνον ἠτιμάσθη. Ἀπόσπασμα τακτικοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ συνέλαβεν ὅλας τὰς κορασιδας καὶ τὰς γυναῖκας τοῦ χωρίου καὶ ἐπὶ δύο νύκτας ὠργίασεν ἐπ' αὐτῶν.

Τὸ χωρίον Ἀκιντζαλη ἐλεηλατήθη, διηρπάγη καὶ ἠτιμάσθη.

Τὸ χωρίον Σουμπάσκιοῖ ἐκάη ὀλόκληρον, αἱ δὲ κορασιδες καὶ αἱ γυναῖκες ἐβιάσθησαν. ἠρπάγησαν 6.000 μεγάλα κιλά δημητριακῶν καρπῶν, 200 ζεύγη βοῶν, 49 βούβαλοι, 600 ἀγελάδες, 100 ἵπποι, 3.000 πρόβατα καὶ 1.500 αἴγες. Ἐκ τῶν κατοίκων ἐφονεύθησαν 24.

Εἰς τὸ χωρίον Δογάνκιοῖ ἐφονεύθησαν δύο κοράσια τοῦ Μαυρουδῆ Γιάννη καὶ δύο κοράσια τοῦ Κωνσταντίνου Παράσχου. Ἐτυφεκίσθησαν δὲ οἱ ἐξῆς: Δημήτριος Ἀδάμ, Νικολάκης Μαυρουδῆς, Γεώργιος Δημητρίου, ἕν κοράσιον τοῦ Κυριαζῆ Εὐαγγέλου, Ἀναγνώστης Πολυζῶης, μετὰ τοῦ κορασίου αὐτοῦ, Γεώργιος Θεοδοσίου, Θεοδωράκης Γεωργίου, Ἀθανάσιος Χριστοδούλου, Δημήτριος Κωνσταντίνου, ἕν κοράσιον τοῦ Παναγιώτου Μόσχου, Ζήσης Δημητρίου, Μιχαὴλ Ἀγγελάκη, Γεώργιος Στρατῆς, δύο κοράσια τοῦ Χρήστου Εὐαγγέλου καὶ ἕν κοράσιον τοῦ Παναγιώτου Ἀργυρίου. ἠρπάγησαν 941 αἴγες, 2.000 πρόβατα, 90 ὄνοι, 25 ἵπποι, 344 ἀγελάδες καὶ 1.418 μεγάλα κιλά δημητριακῶν καρπῶν.

Τὸ χωρίον Μαστανάρι ἐλεηλατήθη.

Τὸ χωρίον Δερβενάκι ἐλεηλατήθη, ἠρπάγησαν δὲ 78 βόες, 65 ἀγελάδες, 21 βούβαλοι, 40 ἵπποι, 17 ὄνοι, 1.120 πρόβατα, 731 αἴγες καὶ 4.140 λίραι.

Τὸ Χωρίον Καβατζήκι ἐκάη. Ἐκ τῶν κατοίκων ἐδολοφονήθησαν οἱ ἑξῆς: Τριαντάφυλλος Εὐστάθιος, Θεόδωρος Δημητρίου, Ἀντώνιος Γεωργίου, Μιχαὴλ Δημητρίου, Φίλιος Ἀθανασίου, Ἀθανάσιος Σωτηρίου, Βασίλειος Λάμπου, Λάμπος Δημητρίου, Κρυστάλη, Εὐάγγελος Ἀποστόλου, Ἀθανάσιος Δημητρίου. Ὅλοι αἱ κορασίδες καὶ αἱ γυναῖκες ἠτιμιάσθησαν. ἠρπάγησαν 393 βόες καὶ βούβαλοι, 2.180 αἰγοπρόβατα καὶ 5.000 μεγάλα κιλά δημητριακῶν καρπῶν.

Τὸ χωρίον Κατίκελι ἐλεηλατήθη τὴν 8ην Ἰουλίου, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ χωρία Δερέκιοῦ, Κήρκιοῦ, Ἀλτηντάς, Καρατζᾶ Χαλήλ, Λαλάκιοῦ, Μαλκότση, Χιρσιζ, Καδῆκιοῦ καὶ Ἰμπρίκτεπε. Τὸ τελευταῖον προσεβλήθη ὑπὸ χολέρας πλεῖστοι δὲ τῶν κατοίκων ἀπέθανον ἐκ τῆς φοβερᾶς νόσου. Τὸ χωρίον Κατηχαλὲ ἐλεηλατήθη.

Ἐν τῇ κωμοπόλει Κεσσάνη ἐδολοφονήθησαν οἱ ἑξῆς: Δημήτριος Πέτρου, Παναγιώτης Κιρμηζᾶ, Γιάννης Περπάτης, Ἀναστάσιος Περπάτης, Παναγιώτης Ἀναστασίου, Δεκέλης Ἀνυστάσιος, Ὀδυσσεὺς Αὐγερινός, Χήρα Σοφία, Δημήτριος Βασμάκης, Ζαχαρίας, Ἐλένη Καργιατζοῦδα, Αὐγερινός Γεώργιος, Δημήτριος Χριστόρας, Κωνσταντῆς Τζελέπης, Χρηστάκης Καλοφώτης, Σιδέρης Κανδηλανάπτης, Ἀριστείδης Παυλάκης, Ἐλισάβετ Ἰωάννου, Γεώργιος Λουκάς, Δημήτριος Δελῆ Γεώργης, Χαράλαμπος Κουρτέσης, Μαριγῶ Λεωνίδα, Μανώλης Βλασάκης, Μανώλης Τσομπάνης καὶ Ἀπόστολος Τσομπάνης.

Τὸ χωρίον Γραβούνα ἐλεηλατήθη, ἐκ τῶν κατοίκων δὲ ἐδολοφονήθησαν οἱ ἑξῆς: Κωνσταντῖνος Κριλάκης, Βασίλειος Ἀλεξάνδρου, Θεολόγος Θεοδώρου, Κων)τῖνος Ἀλέξη, Ἀντώνιος Ἀθανασίου, Παναγιώτης Ἀγγελῆς, Νικόλαος Ἀγγελῆς, Δημήτριος Ἀλεξάνδρου, Γεώργιος Θεοδώρου, Κων)τῖνος Μαρτίνης, Δημήτριος Θεοδώρου, Παναγιώτης Σίνου, Ἀρελάκης Κωνσταντίνου, Ἀναστάσιος Ἀλεξάνδρου, Σταῦρος Ἀλεξανδρῆς, Δημήτριος Θεοφάνους, Εὐάγγελος Ἀθανασίου, καὶ Κωνσταντῖνος Ἀχιλλέως.

Τὸ χωρίον Μαχμούτκιοῦ ἐλεηλατήθη. Ἐκ τῶν κατοίκων ἐδολοφονήθησαν οἱ ἑξῆς: Γεώργιος Χρήστου, Νικολάκης Γιάννη, Ἀθανάσιος Θεοδώρου, Νικόλαος Χριστοδούλου καὶ Ἰωάννης Παναγιώτου.

Τὸ χωρίον Κουροῦ Τσεσμέ κατεστράφη, ἐκ δὲ τῶν κατοίκων ἐφονεύθησαν πέντε.

Τὸ χωρίον Βαῖραμίτσι ἐλεηλατήθη. Ἐκ τῶν κατοίκων ἐσφάγη-

σαν οι έξης: 'Αναστάσιος Κώστας, Νικόλαος Χιώτης, Χρήστος Μυλωνάς και Κρυσταλένια έκ Πλαγιαριάς.

Τò χωρίον Καράτσαλη κατεστράφη, έκ δέ τών κατοίκων έδολοφονήθησαν οι Δημήτριος Γιάννου και Μιχαήλ Στέφου.

Τά χωρία Μεγαρίσιον, Χατζηγύριον, Τσελτίκι, Μάλτεπε και Μουζαλή έλεηλατήθησαν.

Τò χωρίον Μπεγενδίκιοι κατεστράφη. 'Εφονεύθησαν έκ τών κατοίκων ó 'Αριστείδης Κωνσταντίνου, και Σταμάτης Χρήστου, ήρπάγησαν δέ 1530 πρόβατα, 50 άγελάδες και βούβαλοι και 2 ίπποι.

Τά χωρία Παζάρδερε, Βασαίτιον και Κουρουτζούκιοι έλεηλατήθησαν.

Τò χωρίον Χαδίκιοι έλεηλατήθη, έκ δέ τών κατοίκων έδολοφονήθησαν οι Θεόδωρος Ζαχαρία, Δημήτριος Δήμου και ή γραία Γιαννούλα.

Τά χωρία Καράτεπε και Φακιρμά ύπέστησαν μικράς καταστροφάς.

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΕΝΤΩΝ

<i>Περιφέρεια Ραιδεστού</i>	'Εδολοφονήθησαν	108	*Έλληνες
'Εν τή πόλει Μαλγάρων	»	5	»
'Εν τῷ χωρίῳ Καλυβίων	»	31	»
» » » Χάσκιοι	»	32	»
» » » Σάκτσα	»	1	»
» » » 'Αλμανλή	»	22	»
» » » Δογαντζή	»	15	»
» » » Θυμήτκιοι	»	19	»
» » » Κιουρτλή	»	24	»
» » » Δαούδελε	»	7	»
» » » Καρατζά Χαλήλ	»	1	»
» » » Πασάκιοι	»	2	»
		<hr/>	
		267	
<i>Περιφέρεια Χαριουπόλεως</i>			
'Εν τῷ χωρίῳ Χάσκιοι	»	30	»
» » » Τατάρκιοι	»	28	»
» » » Ρέπετζι	»	9	»
		<hr/>	
		334	

	Ἐκ μεταφορᾶς δολοφονηθέντες	334	
<i>Περιφέρεια Μακεδῶν Γεφύρας</i>			
Ἐν τῷ χωρίῳ Σουμπάσκιοῦ	Ἐδολοφονήθησαν	24	Ἕλληνες
» » » Δογάνκιοῦ	»	21	»
» » » Καβατζήκι	»	11	»
		390	
<i>Περιφέρεια Κεσσάνης</i>			
Ἐν τῇ πόλει Κεσσάνης	»	25	»
Ἐν τῷ χωρίῳ Μαῦρες	»	20	»
» » » Γραβούνα	»	18	»
» » » Μαχμούτκιοῦ	»	5	»
» » » Κουρούτσεσμε	»	5	»
» » » Βαΐραμίτσι	»	4	»
» » » Καράτσαλι	»	2	»
» » » Μπεγενδίκιοῦ	»	2	»
» » » Χιδίρκιοῦ	»	3	»
		474	

Σύμφωνα πρὸς τὰ συγκεντρωθέντα στοιχεῖα τῶν ἄνω πινάκων, οἱ δολοφονηθέντες Ἕλληνες τῆς ἐπαρχίας Ἑρακλείας Νομοῦ Ραιδεστοῦ, ἀνέρχονται εἰς 474. Ἐξ ἄλλων ὅμως πηγῶν ἐξάγεται ὅτι τὰ θύματα εἶναι περισσότερα ἀνερχόμενα εἰς 628 Ἕλληνας μεταξύ τῶν ὁποίων συμπεριλαμβάνεται καὶ ἀρκετὸς ἀριθμὸς Ἀρμενίων.

Ἀκριβῆς στατιστικῇ θυμάτων, ὑπὸ τὰς τότε ἐπικρατούσας συνθήκας τοῦ φόβου καὶ τρόμου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταρτισθῇ, δύναται δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ ἐξαχθῇ τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ θύματα ὑπερβαίνουν τοὺς ἄνω ἀριθμούς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Διὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ τρίτου μέρους «περὶ ἐπιστροφῆς τῶν Τούρκων καὶ ἐκκενώσεως τῆς Ἄνατ. Θράκης» τοῦ παρόντος τόμου διετηρούσαμεν ἰσχυροὺς ἐνδοιασμοὺς ἐκ φόβου μήπως συντελέσωμεν, ἔστω καὶ ἀδοκῆτως, εἰς τὴν χαλάρωσιν τῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας σχέσεων, αἵτινες παρὰ τὴν ὑφισταμένην συμμαχίαν καὶ συνεργασίαν εἰς τὴν Τριμερῆ Βαλκανικὴν τοιαύτην καὶ εἰς τὸ ΝΑΤΟ, ἐνεφάνιζον τὸν τελευταῖον καιρὸν δυσοίωνα νέφη. Τὰς βάσεις τῆς συμφιλίωσεως τῶν δύο προαιωνίων ἐχθρῶν εἶχον θεμελιώσει δύο μεγάλοι ἔθνικοὶ ἄνδρες, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος καὶ ὁ Κεμάλ Ἀττατούρκ. Ἡ ἰδέα τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ τεραστίου αὐτοῦ ἄλματος τῆς συνεργασίας ἦτο ὀρθὴ καὶ ἐπιβεβλημένη Λόγοι σοβαροί, γεωγραφικοὶ καὶ στενῆς γειτονίας, καθίστων ἀναγκαίαν καὶ χάριν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἡσυχίαν τῶν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ταλαιπωρηθέντων γειτόνων λαῶν, νὰ λησμονηθῇ τὸ θλιβερὸν παρελθὸν καὶ νὰ ἀνατείλουν καλλίτεροι ἡμέραι μεταπολεμικῆς ἡρεμίας καὶ εἰρηνικῆς προόδου. Τὸ μειονέκτημα ἐν τούτοις τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως συνίστατο εἰς τὸ ὅτι ὁ μὲν Ἑλληνικὸς λαὸς, πολιτισμένος καὶ συγχρονισμένος, ὡς διδάσκει καὶ ἡ ἀρχαία καὶ ἡ νεωτέρα ἱστορία του, θὰ ἐπιθάρχει εἰς τὰς γνώμας καὶ ἐπιταγὰς τοῦ ἱστορικοῦ ἡγέτου του, καὶ θὰ συνεμορφοῦτο πρὸς τὰς περὶ λησμοσύνης τοῦ παρελθόντος καὶ εἰλικρινοῦς συνεργασίας συμφωνίας. Ἀντιθέτως ὅμως, χωρὶς νὰ ἀμφισβητηθοῦν αἱ ἀγαθαὶ διαθέσεις καὶ σῶφρονες προβλέψεις τοῦ Τούρκου ἀρχηγοῦ, ἀποβλέψαντος καὶ εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς χώρας του, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προεξοφλήσῃ οὗτος τὴν ὑποταγὴν τοῦ τουρκικοῦ λαοῦ, ἡ ἱστορία τοῦ ὁποῖου ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀπέδειξεν ὅτι διετῆρει τὴν κτηνωδίαν τῆς ἐξ Ἀνατολίας τουρανικῆς του προελεύσεως. Ἀπεναντίας, ἡ πάροδος τῶν χρόνων ὄχι μόνον δὲν ἐξήλειψε τὰ βάρβαρα ἔνστικτα καὶ τὸ παλαιὸν μῖσος τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἐξ ἀντιθέτου οὗτος μὲ τὴν ψευδῆ ἐπιφάνειαν πλαστῆς δημοκρατικότητος καὶ ἀνυπάρκτου προόδου ἐπέτυχεν νὰ μηχανορραφῇ χονδροειδῶς καὶ νὰ τελειοποιήσῃ τὴν μέθοδον τῆς ἐμφύτου κακοπιστίας καὶ ὀργανωμένης ἐκδηλώσεως τῆς ἀγρίας καταγωγῆς του.

Ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τοὺς δύο μεγάλους ἡγέτας ἐδημιούργησε

τότε γενικήν αισιοδοξίαν. Τὰς ἐλαχίστας ἀντιρρήσεις καὶ ἀντιθέσεις, αἵτινες προεβλήθησαν τόσον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ ὅσον καὶ εἰς τὸν τύπον, ἀντιπαρῆλθεν ἡ κοινὴ γνώμη μὲ τὴν εὐχὴν τῆς εὐοδώσεως τοῦ ἀναληφθέντος κοσμοϊστορικοῦ ἔργου. Διαφωνοῦν ἐν τούτοις ἀνεφύησαν καὶ μετὰ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, ὅταν δὲ ὁ ἔθνικός μας ποιητὴς Παλαμᾶς ἐδημοσίευσεν ἐνθουσιῶδες ποίημα ὑπὸ τὸν τίτλον «Νέα Ἱστορία γράφεται...», ὁ ἐπίσης ἔθνικός ποιητὴς μας Τιμος Μωραϊτίνης, μὴ συμμεριζόμενος τοὺς ἐκδηλωθέντας ἐνθουσιασμούς, ἀπήντησε καὶ αὐτὸς διὰ ποιήματος, ὅπερ ἀνευρίσκομεν εἰς τὸ ἀρχεῖον μας, ἐδημοσιεύθη δὲ προσφάτως καὶ εἰς τὴν «Ἐστία» καὶ τὸ παραθέτομεν κατωτέρω λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς ἐπικαιρότητός του :

Νέα Ἱστορία γράφεται, μπαίνει ἡ παλῆα στὴν πάντα
τὸ Εἰκοσιένα ἔσβυσε, φουντώνει τὸ Τριάντα!
Κερνάτε πολεμάρχοι.

Ἄπ' ἄκρη σ' ἄκρη ἀπρὲς-μιντί: Κρεμᾶν' τὸν Πατριάρχη!
Τὸ λέει στὴν Ἄγκυρα ὁ Ἄγᾶς, τὸ λέν κι' οἱ ναργιλῆδες.
Τὸ λέει κι' ὁ πετροκότσυφας κι' ἡ κόττες στὸ κοττέτσι'
Ἔλα, λοιπόν, καὶ φέρε μας παιδί καὶ τοὺς μεζέδες:
Τὸν Ρήγα ἔχουμε σφαχτό, τὸν Διάκο κοκορέτσι!

Νέα Ἱστορία γράφεται, μὲ μιὰ καινούργια πέννα,
Ρουλέττας γίνετ' ἀριθμὸς καὶ τὸ Εἰκοσιένα,
Ξαναγουρίζει ὁ Χασεκῆς, μοντέρνος Βοεβόδας
Καὶ τοῦ Ζαλόγγου ὁ χορὸς γίνεται φῶξ τῆς μόδας!...

Νέα Ἱστορία γράφεται σὲ Περσικὰ χαλιά
καὶ σβύνει τὴν παλῆα.
Ἦτανε ὄλα ψέμματα: Εἰς τῶν Ψαρῶν τὴν ράχη
Ἦ δόξα δὲν περπάτησε τραγουδιστή, κουτέ,
Ἄσπρη εἶν' ἡ νύχτα στὰ βουνὰ καὶ δίχως χιόνι οἱ βράχοι
Κι' ὁ Ἑλλῆν δὲν ξεσπάθωσε ποτέ!

Νέα Ἱστορία γράφεται σὲ Περσικὰ χαλιά
Καὶ βγαίνει στὸ ξεπούλημα ἡ παλῆα:
— Ἐδῶ τσαπράζια, βρὲ παιδιά, φλοκάτες φουστανέλλες
ἠρώων κι' ἠμιθέων'

Νὰ τὸ σπαθὶ τοῦ Μπάϋρον κι' ἡ χρυσομένες σέλλες
τῶν Κολοκοτρωναίων'

Νὰ καὶ τὸ χάνι τῆς Γραβιάς κι' ὅ,τι παλῆθ' θυμίζει
Μιά δόξα Ἑλληνική,

Κι' ἀντὶ γιὰ γαλανόλευκη σημαία, ἄς κυματίζῃ
Κόκκινο μισοφέγγαρο καὶ σούβλα Τουρκική!

ΤΙΜΟΣ ΜΩΡΑΪΤΙΝΗΣ

Καὶ ἤρξατο μὲν μὲ ἀμοιβαίας ἐπισκέψεις καὶ μὲ εὐνοϊκὰς κατ' αὐτὰς ἑλληνοτουρκικὰς ἐκδηλώσεις, ἢ ἐφαρμογὴ τῆς μεγαλεπήβολου ἐκείνης πολιτικῆς. Κατὰ τὰς δεκαετηρίδας ὅμως, αἵτινες ἐμεσολάβησαν ἐνεφανίσθησαν πλεῖστα χάσματα καὶ προστριβαί, ὀφειλόμεναι εἰς τὴν αἰωνίαν κακοπιστίαν τῶν Τουρκικῶν Κυβερνήσεων, ἐνῶ ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἐτηρεῖτο ἄψογος καὶ ἐλικρινῆς στάσις. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐκτιθέμενα κατωτέρω ἐν πάσῃ συντομίᾳ, ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ ἐμβάλλουν εἰς σκέψεις καὶ νὰ ἐξαντλήσουν τὴν ὑπομονὴν τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων, αἵτινες ἐσυνέχισαν τὴν τόσον ἐπιζημίαν διὰ τὰ ἔθνηκά μας συμφέροντα γραμμὴν τῆς αὐστηρᾶς τηρήσεως τῶν συμφωνιῶν τῆς Ἀγκύρας.

Ὅλοι ἐνθυμοῦνται τὸν πρωτόγονον καὶ ἐξοντωτικὸν φόρον (Βορλίκ), ὃν ἐπέβαλεν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις καὶ διὰ τοῦ ὁποῦ κυριολεκτικῶς ἐλήστευσε τὰς περιουσίας τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Πολλοὶ ὁμογενεῖς μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὴν βαρυτάτην ἐκείνην φορολογίαν ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναχωρήσουν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, οἱ δὲ παραμείναντες διὰ νὰ ἐξοφλήσουν ἐξεποίησαν τὰς κινητὰς καὶ ἀκινήτους περιουσίας των.

Ἡ στρατολογία ἐξ ἄλλου τῶν ὁμογενῶν κατὰ τὴν γνωστὴν τουρκικὴν μέθοδον, ἦν καὶ ἄλλοτε ἐδοκίμασαν οἱ Ἕλληνες τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατέφερε νέον πλήγμα εἰς τοὺς στρατευομένους καὶ εἰς τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν, οἵτινες μόνον διὰ τῆς φυγῆς ἠδύναντο νὰ σωθοῦν.

Δὲν εἶναι ἐπίσης δυνατὸν νὰ λησμονηθῇ ὁ προδοτικὸς καὶ ἀντι-χριστιανικὸς ρόλος τοῦ δισβοήτου Παπα· Εὐθύμ, ὅστις ὑπὸ τὴν ἐμφανῆ προστασίαν ἢ καθοδήγησιν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως μᾶς κατεξητέλισε προσπαθῶν νὰ ὑποκαταστήσῃ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἀλλὰ τὴν κορωνίδα καὶ τῶν ἀθετήσεων καὶ τῶν παρασπονδιῶν εἰς τὰς συμμαχικὰς μας σχέσεις, οἱ ἄσπονδοι οὗτοι φίλοι, ἔθεσαν διὰ τοῦ ἀπηνουῖς διωγμοῦ τῶν Ἑλλήνων ἀλιέων, τοὺς ὁποῖους κατεδίωκον ὡς εἰσερχομένους δῆθεν εἰς τὰ τουρκικὰ ὕδατα. Ἀπὸ μακροτάτου χρόνου εἰς τοὺς ἀτυχεῖς τούτους βιοπαλαιστὰς ἐπεβλήθησαν ὅλοι οἱ ἐξευτελισμοὶ καὶ αἱ κακώσεις τῆς τουρκικῆς ἐφευρετικότητος. Οἱ Ἕλληνες ἀλιεῖς συνελαμβάνοντο, ἐληστεύοντο, ἐδέροντο, ἐφυλακίζοντο, παρέμενον νήστεις καὶ γυμνοί, ἄνευ δὲ στοιχείωδους φιλανθρωπίας καὶ ὑγειονομικῆς περιθάψεως ἢ ἐδολοφονοῦντο ἢ ἐπέστρεφον, κατόπιν πολυμήνων ταλαιπωριῶν, εἰς τὴν πατρίδα πραγματικὰ ἀνθρώπινα ράκη.

Τὰ ἀνωτέρω γεγονότα καταδεικνύουν ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἑκαιροφυλάκτουν διὰ νὰ καταφέρουν νέον κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ πλήγμα καὶ

ὅτι προσεπάθουν νὰ ἐξεύρουν ἀφορμὰς διὰ νὰ ὀργανώσουν νέους ἀπανθρώπους καὶ ἐξοντωτικούς κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους διωγμούς, διότι τὸ ἐναντίον τῆς φυλῆς μας μῖσος καὶ ὁ φθόνος των διὰ τὸν ὑπέρτερον πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόδόν μας ὄχι μόνον οὐδέποτε τοὺς ἐγκατέλειψαν, ἀλλὰ προεκάλει εἰς αὐτοὺς λυσσώδη μανίαν ἢ ἄνησις καὶ ἀκμὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἰδικὴν των κατωτέρω καὶ χρεωκοπίαν.

Τὸ Κυπριακὸν ζήτημα καὶ ἡ ἀστεία ὑπόθεσις τοῦ σκηνοθετηθέντος καψυλίου τῆς Θεσσαλονίκης ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο μία χονδροειδῆς σκευωρία ἐπιμελῶς ὀργανωθείσα ὑπὸ τῆς Γουρκίας καὶ τῆς Ἰντέλλιτζενς Σέρβις. Ὡς, ἐκ τῆς ἐξελιξεως τῶν ἀνακρίσεων καὶ τοῦ βουλευμάτος κατεδείχθη, ὁ Τοῦρκος Πρόξενος καὶ ὁ Ὑποπρόξενος Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Τοῦρκος φοιτητῆς τῆς Κομοτινῆς ἦσαν οἱ ἠθικοὶ αὐτουργοί, ὁ δὲ φύλαξ (καβάσης) τοῦ Προξενείου, σύμφωνα μὲ πλήρεις ἠχογραφηθεῖσας ὁμολογίας του, ὁ φυσικὸς καὶ κύριος αὐτουργός.

Ἀπεδείχθη ἄλλωστε ὅτι ἡ ἐξαπολυθεῖσα κατὰ τὴν νύκτα τῆς 6ης Σεπτεμβρίου 1955 ἀγρία κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης ἐπίθεσις ἦτο ἄνευ τῆς τοιαύτης γελοίας ἀφορμῆς πρὸ πολλοῦ ὀργανωμένη παρ' αὐτῆς τῆς ἰδίας τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις διὰ τοῦ τύπου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀγκύρας ἐξῆπτε τὰ πνεύματα καὶ ὑπεδαύλιζε τὴν συκοφαντίαν, τὸν φανατισμὸν καὶ τὸ μῖσος κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου μὲ σκοπὸν τὴν ἀφύπνισιν τῶν θηριωδῶν ἐνστίκτων τοῦ τουρκικοῦ ὄχλου καὶ τῆς εὐγενοῦς!! νεολαίας τοῦ ἐξοχωτάτου Μεντερές. Ἐὰν τὰ ἀνατριχιαστικά καὶ καννιβαλικά γεγονότα τῆς νυκτὸς τῆς 6ης Σεπτεμβρίου δὲν ἦσαν ὀργανωμένα καὶ δὲν ὑπεβοηθοῦντο ὑπὸ τῆς τουρκικῆς ἀστυνομίας καὶ τῶν ἀρχῶν, δὲν ἦτο δυνατόν ἐντὸς πενταῶρου χρονικοῦ διαστήματος νὰ ἐξαπολυθῇ ταυτοχρόνως εἰς ὅλα τὰ ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα σημεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ πῦρ, ἡ καταστροφή καὶ ὁ ὄλεθρος καὶ δὲν ἦτο δυνατόν ἀκόμη ἄνευ προπαρασκευῆς νὰ εὐρεθοῦν εἰς χεῖρας τῶν κακούργων ὀρδῶν ὅλα τὰ ἐργαλεῖα καὶ σύνεργα τῆς καταστροφῆς, μὲ τὰ ὅποια οἱ δρᾶσται ἦσαν κατὰ τὸν τελειότερον τρόπον ἐφωδιασμένοι.

Καὶ οὕτω κατὰ τὴν νέαν νύκτα «τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου» τῆς 6ης Σεπτεμβρίου ὁ στρατὸς καὶ ἡ ἀστυνομία εἶχον ἐξαφανισθῆ καὶ μόνον μικρὰ δύνამις περιέζωσε τὸ Πατριαρχεῖον καὶ δύο ἢ τρεῖς ἄλλας περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας, κατόπιν προδιαγεγραμμένου σχεδίου ἐδόθη διαταγὴ νὰ μὴ πλησιάσῃ ὁ μαινόμενος ὄχλος. Τὰ γεγονότα, ἅτινα θὰ περιγράψωμεν ἐκτενέστερον κατωτέρω, ἐξηφάνισαν τοὺς

ἀρχικούς ἐνδοιασμούς μας καὶ ἐνομίσαμεν ὅτι μᾶς ἐπεβάλλετο ἐκ καθήκοντος νὰ δημοσιεύσωμεν ἐν τῷ παρόντι ὅσα ὑπέστη κατ' ἐπανάληψιν κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ κατὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ὁ ἀτυχῆς Ἑλληνισμὸς ἀπὸ τὴν τουρκικὴν θηριωδίαν, ἀλλὰ καὶ διότι ἦτο ἐπίκαιρον πλέον μὲ τὰ προσφάτως διαδραματισθέντα νὰ διαφωτισθῇ ἡ κοινὴ γνώμη καὶ ἐκ τοῦ παραλληλισμοῦ καὶ τῆς συγκρίσεως τῶν τότε καὶ σήμερον συμβάντων, νὰ καταδειχθῇ διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅτι οἱ Τοῦρκοι εἶναι ἀνεπίδεκτοι ἐκπολιτίσεως καὶ ὅτι ἡ σουλτανικὴ καὶ ἡ νεοτουρκικὴ ἐποχὴ τῆς αὐθαιρέσιαις καὶ τῶν καταστροφῶν, οὐδόλως διέφερον ἀπὸ τὴν σημερινὴν κακοτέχνως μεταμφισμένην δημοκρατίαν. Ἀπὸ διαφόρους πηγὰς, ἀπὸ αὐτόπτας μάρτυρας, ἐπισήμους ἐκθέσεις καὶ δημοσιεύσεις ξένων ἀνταποκριτῶν, ἐσταχυολογήσαμεν καὶ παραθέτομεν τὰ κατωτέρω :

*Ἡ τρομερὰ νῆξ τῆς 6ης Σεπτεμβρίου. — Ἡ Τουρκία διοικεῖται τὴν μανίαν τοῦ ὄχλου τῆς ἐναντίον τοῦ Χριστιανικοῦ στοιχείου.

Τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς 6ης πρὸς τὴν 7ην Σεπτεμβρίου ὑπερέβησαν εἰς ἀγριότητα καὶ αὐτὰ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μεχμέτ τῷ 1453. Τότε, αἱ ὀρδαὶ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, αἵτινες ἐπὶ δύο μῆνας ἐμάχοντο πρὸ τῶν τειχῶν τῆς βασιλίδος, εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀφοῦ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀδεία τοῦ Πορθητοῦ ἐλεηλάτησαν, κατέστρεψαν ἐξηνδραπόδισαν τοὺς κατοίκους καὶ ἐπώλησαν αὐτοὺς εἰς τὰ σκλαβοπάζαζα τῆς Πόλης καὶ ἀλλαχοῦ, ἐσεβάσθησαν ἐν τούτοις τὰ κτίρια, ἅτινα διεσώθησαν κατόπιν ἀνωτέρας διαταγῆς. Οὕτω δὲ ὑφίσταντο μέχρι σήμερον αἱ Βυζαντιναὶ ἐκκλησίαι μεταβληθεῖσαι εἰς τζαμιά. Τὴν νύκτα ἐν τούτοις τῆς 6ης Σεπτεμβρίου, νέαν ἀποφράδα ἡμέραν Τρίτην, ἀγέλη ἀνθρωπομόρφων τεράτων ὀπλισμένων μετὰ πάσης ἐπιστημονικῆς κακίας ὑπὸ τοῦ Δημοκρατικοῦ! Κόμματος τῆς Τουρκίας ἐπετέθησαν ἐναντίον τῆς Ἑλληνικῆς μειονότητος ἀόπλου καὶ ἀνυπόπτου καὶ διέπραξαν τοιαύτας φρικαλεότητας, ἃς εἶναι δυσχερὲς νὰ περιγράψῃ τις.

Ὁ Πρωθυπουργὸς Ἀδνάν Μεντερὲς ἔδωκε τὴν διαταγὴν νὰ ἐκτελεσθοῦν ὅλαι αὐταὶ αἱ ὀμότητες προσχεδιασθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ σωματείου «Ἡ Κύπρος εἶναι τουρκικὴ», Χικμέτ Μπίλ καὶ ἐφαρμοσθεῖσαι ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Μεντερὲς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας Τζελάλ Μπαγιάρ, κατευθυνομένων εἰς Ἀγκυραν. Ὅταν ἡ Προεδρικὴ ἀμαξοστοιχία ἀνεχώρησε μεταφέρουσα τοὺς ἀνωτάτους ἄρχοντας τῆς Τουρ-

κικῆς Δημοκρατίας, οἱ ὑπήκοοί των εἰς τὴν ἱστορικὴν πόλιν ἔδιδον μαθήματα καλῆς καὶ εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς. Αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ ἀνεκάλεσαν τοὺς δύο ἀρχηγούς, ὡς μόνους ἀρμοδίους νὰ ἐπιβάλλουν τὴν τάξιν, διότι ἡ ἔννοια τοῦ Κράτους πλέον τῶν πέντε ὠρῶν ἀντεκατεστάθη μὲ τὰς ἀγριότητας, τοὺς καννιβαλισμοὺς καὶ τὸν ἀκράτητον φανατισμὸν πηγάζοντα ἀπὸ τὸ μῖσος ἐναντίον τοῦ ἀπαστράπτοντος καὶ πολιτισμένου Ἑλληνισμοῦ καὶ ἀπὸ τὴν στενοκέφαλον θρησκομανίαν ἐξαφανίσεως παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ.

Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνηλεῶς πληγεὶς ἐπόνεσε καὶ ἐθρήνησε τὰς καταστραφείσας ἐκκλησίας, τὰς ἐρημωθείσας οἰκίας, τὰς ἀτιμώσεις, τὰς ἐκλιπούσας περιουσίας καὶ τὰ τόσα ἄλλα δεινά. Θὰ φέρωμεν καὶ πάλιν εἰς τὴν μνήμην μας τὰ συνθήματα τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν βασιβουζούκων κατὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης «Γιάμα — Γιάκιν — Κέσιν». Τὰ αἰῶνια χαρακτηριστικὰ συνθήματα τῆς τουρκικῆς φυλῆς. Ἐπλανήθημεν νομίσαντες ὅτι ἡ Τουρκικὴ Δημοκρατία τὰ ἐλησμόνησε. Τὴν ἐπαύριον, ὄρθρου βαθέος, αἱ δύο ἐξοχότητες Ἀδνάν Μεντερές καὶ Τζελάλ Μπαγιάρ, ὡς ἄλλοι Νέρωνες, ἐποχοῦμενοι αὐτοκινήτου διέσχισον τὴν μεγάλην ὁδὸν τοῦ Μπέυγλου ἀποθαυμάζοντες τὰ τρομερὰ ἔργα τῶν χειρῶν των. Ἡ πρώτη σκέψις τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως δὲν ἦτο ἡ περίθαλψις τῶν θυμάτων ἢ ἡ ἔκφρασις τῆς συγκινήσεως καὶ τῆς μεταμελείας τῆς, ἀλλὰ πῶς αἱ φοβεραὶ αὐταὶ τρομοκρατικαὶ πράξεις νὰ ἀποκρυβοῦν ἀπὸ τὴν δημοσιότητα. Καὶ εἰργάσθη πρὸς τοῦτο φιλοτίμως ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις.

Τὴν ἐπομένην τῶν συμβάντων κατέσχευεν ὅλας τὰς ἐφημερίδας, αἵτινες ἐδημοσίεον σχετικὰς εἰδήσεις, περιγραφὰς καὶ φωτογραφίας. Ὅλον αὐτὸ τὸ ὕλικόν μετεβλήθη ὡς διὰ μαγείας εἰς παράνομον καὶ ἐπικίνδυνον. Μόνον τὸ Ἀμερικανικὸν περιοδικὸν «Τάϊμ» ἐπρόφθασε νὰ δημοσιεύσῃ φωτογραφίας, ἀλλ' ἐν συνεχείᾳ τὰ πάντα ἐκάλυπεν ἡ σιωπή.

Αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ κατέφυγον ἐκ τῶν ὑστέρων διὰ νὰ καλυφθοῦν εἰς ὠρισμένα κατασταλτικὰ μέτρα καὶ εἰς τὴν κήρυξιν τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου.

Ξένος δημοσιογράφος, ἀφιχθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν μὲ καθυστέρησιν δύο μηνῶν, ἀφηγεῖται: «ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιληφθῆ » μετὰ πάροδον τόσου χρόνου τὴν ἔκτασιν τῶν καταστροφῶν. Παρὰ » ταῦτα ὅμως ἡ νύκτα ἐκείνη τῆς 6ης Σεπτεμβρίου, ἡ νύκτα τῆς πα- » ραφροσύνης καὶ τῆς καταστροφῆς ποὺ κατέληξεν εἰς μίαν γιγαν- » τιαίαν λεηλασίαν ἀποτελεῖ τὴν κλεῖδα τῆς εἰσόδου εἰς τὸ εὐαίσθη- » τον κέντρον τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς συγ-

» χρόνου Τουρκίας. Ἐκ μάρτυρας καλῆς πίστεως, συνεχίζει τὴν
 » ἀφήγησίν του ὁ ξένος δημοσιογράφος, κατέστη δυνατόν νά ἀνα-
 » συστήσω τὰ γεγονότα εἰς τὰς βασικὰς τῶν γραμμῶν. Τὸ ζήτημα
 » τῆς Κύπρου ὑπῆρξεν ἀπλοῦν πρόσχημα διὰ νά κινητοποιηθῆ καὶ
 » φανατισθῆ ἡ τεραστία λαϊκὴ μηχανή. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐσπέ-
 » ρας τῆς 6ης Σεπτεμβρίου πρὶν κλείσουν τὰ καταστήματα, εἰς τὴν
 » πλατεῖαν Ταξιμ, ἀφετηρίαν τῆς μεγάλης λεωφόρου τῆς ἐμπορικῆς
 » καὶ οἰκονομικῆς κινήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, περὶ τὸ μνη-
 » μεῖον τοῦ Κεμάλ Ἀττατούρκ, φοιτηταὶ ἔξαλλοι ἤρχισαν νά ὤρύ-
 » ωνται ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, νά τὴν ὑβρίζουν καὶ νά ἐξάπτουν τὸ
 » πολεμοχαρὲς τουρκικὸν πνεῦμα. Αἱ φωνασκίαι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν
 » τοῦ συνεχῶς ὄγκουμένου πλήθους ἄνευ ἐπεμβάσεως τῶν ἀρχῶν,
 » μετετέρασαν εἰς οὐρλιάσματα μίσους ἐκδικήσεως καὶ ἀνεμινύ-
 » οντο μὲ τὰς κραυγὰς τῶν ἀνθρώπων ποῦ εὐρίσκουν τὴν εὐκαιρίαν
 » νά διαδηλώσουν τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἀθλιότητα. Χαρακτηριστικὸν
 » εἶναι ὅτι εἶχον κινητοποιηθῆ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι τῶν ἀπορωτέ-
 » ρων συνοικιῶν τοῦ Ἐγιοῦπ Σουλτάν, ὁ ὄχλος, ὅστις πάντοτε ζητεῖ
 » τὰ ἴδια πράγματα. Καὶ ἡ ἀστυνομία δὲν ἔβλεπε, δὲν ἤκουε δὲν
 » παρενέβαινε.

» *Ἡ ἐπιτέλεις τοῦ σχεδίου.* — Ὅλοι οἱ αὐτόπται μάρτυρες διη-
 » γοῦνται ὅτι κατὰ μικρὰς ὁμάδας τὸ πλῆθος, ὡς εἰδικευμένοι ἐμπει-
 » ρογνώμονες, μετὰ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Ταξιμ, ἤρχισε νά προχωρῆ
 » πρὸς τὴν λεωφόρον. Ἡ ἔναρξις τῆς τραγωδίας κατεπτόση τοὺς
 » πολίτας, οἱ ἐπιδρομεῖς ὅμως ἐνήργουν ἀδιατάρακτοι. Ἡ ἔκτασις
 » τῶν καταστροφῶν ἀποδεικνύει δύο τινά. Τὴν ἀδιαφορίαν τῆς ἀστυ-
 » νομίας καὶ τὴν προσχεδιασμένην ὀργάνωσιν τῶν τρομοκρατῶν. Αἱ
 » ὁμάδες ἤρχισαν νά διαρρηγνύουν τὰς θύρας τῶν καταστημάτων
 » καὶ οἰκῶν διὰ καταλλήλων ἐργαλείων, νά συντρίβουν τὰς κλειδω-
 » νιάς, νά εἰσέρχωνται εἰς τὸ ἐσωτερικόν, νά καταξεσχίζουν ὑφά-
 » σματα, νά καταστρέφουν σάκκους, ἐμπορεύματα, ὄργανα καὶ μη-
 » χανήματα. Ἡ καταστροφὴ ἐπεξετάθη εἰς 4000 καταστήματα προ-
 » καλέσασα ἀνυπολογίστους ζημίας. Ἐκτὸς τοῦ φανατισμοῦ καὶ τοῦ
 » μίσους κατὰ παντὸς ἑλληνικοῦ, ἡ λεηλασία αὕτη διαρκέσασα πλεόν
 » τοῦ πενταῶρου, ὑπεδαυλίσθη καὶ ἀπὸ τὴν κτηνώδη καὶ τυφλὴν
 » ἀνέχειαν καὶ πείναν τοῦ τουρκικοῦ ὄχλου. Οὔτε ἓνα κατάστημα
 » χριστιανικὸν δὲν ἐγλύτωσεν. Ἄλλὰ δὲν ἐθίγη οὔτε ἓνα μικρὸν τουρ-
 » κικὸν κατάστημα, μολοντί τοιαῦτα ἐγειτόνευον μὲ τὰ ἑλληνικά
 » καὶ ἦτο εὐκόλος ἡ σύγχυσις. Ἦτο καταφανὲς ὅτι οἱ ἐπιτιθέμενοι
 » ἐνήργουν βάσει ὀνομαστικῶν καταλόγων αὐστηρῶς τηρηθέντων.
 » Ἄλλοι αὐτόπται μάρτυρες προσθέτουν ὅτι ἓνας σεισμὸς ἢ ἓνας

» κυκλών θά προεκάλει μικροτέραν καταστροφὴν. Καταντᾶ ἀπίστευ-
 » τος ἢ ἐμφάνισις ὠρισμένων φωτογραφιῶν. Εἰς ὅλα τὰ λεηλατηθέντα
 » καταστήματα ἀπέμειναν μόνον γυμνοὶ τοῖχοι δίχως ἔπιπλα, πόρ-
 » τες, ἐπιγραφές, ὅπως συμβαίνει μετὰ μίαν πυρκαϊάν. Ὅλη αὐτὴ ἡ
 » λεηλασία ὑπῆρξε μίᾳ κουρσαρική ἐπίθεσις ὡσάν ἐκείνας τῶν παρω-
 » χημένων ἐποχῶν, ὅταν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν βαρβαρικῶν ὀρδῶν τὰς
 » ἄφηναν ἐλευθέρως νὰ λεηλατήσουν διὰ νὰ ἀνταμείψουν τοὺς κό-
 » πους τῶν».

Ταυτοχρόνως ἄλλαι ὀρδαὶ εἰσέβαλον εἰς τὰς ἐκκλησίας. Ἐκτὸς
 τὰς σχετικὰς ἐκθέσεις τῶν ξένων ἀνταποκριτῶν προτιμῶμεν, ὡς
 πλέον ἀντικειμενικὴν καὶ ἔγκυρον, τὴν περιγραφὴν τοῦ Παγκοσμίου
 Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ἀποστολῆ τοῦ ὁποῦ παραμείνασα ἐπὶ μίαν
 ἑβδομάδα εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐξετάσασα τὰς καταστροφὰς
 τῶν χριστιανικῶν ἰδρυμάτων καὶ περιουσιῶν εἰς τὴν ὑποβληθεῖσαν
 ἐν Γενεύῃ ἐκθεσίᾳ τῆς ἀναφέρει τὰ ἀκόλουθα :

«Μόνον ἑννέα ἐκ τῶν ὀγδοήκοντα ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν παρα-
 » μένουσιν σῶαι. Εἴκοσιν ἑννέα κατεστράφησαν τελείως ἀπὸ τὰς πυρ-
 » καϊάς. Τριάκοντα τέσσαρες ὑπέστησαν σοβαρὰς ζημίας καὶ ὀκτῶ
 » ἐλαφροτέρας. Τέσσαρες χιλιάδες καταστήματα κατεστράφησαν,
 » τὰ ἐμπορεύματα ἐρρίφθησαν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ δύο χιλιάδες οἰκίαι
 » κατεστράφησαν ὀλοσχερῶς. Τὸ μέγα νεκροταφεῖον τοῦ Σισλί ἐγέ-
 » νετο σκηνὴ καταστροφῶν καὶ ἱεροσυλίας, τὰ μαρμάρια καλ-
 » λιτεχνικὰ μνημεῖα ἐθρυμματίσθησαν, τάφοι ἠνεώχθησαν, τὰ ὅσα
 » ἐρρίφθησαν ἔξω ἢ ἐκάησαν καὶ τὸ παρεκκλήσιον ἐπυρπολήθη. Ἐ-
 » πίσης εἰς τὸ νεκροταφεῖον Βαλουκλί οἱ τάφοι τῶν Πατριαρχῶν ποῦ
 » εἶχον παραβιασθῆ παρέμεινον ἐκτεθειμένοι, ἡ δὲ ἐκκλησία καὶ ἡ
 » ἱστορικὴ μονὴ κατεστράφησαν τελείως ἀπὸ τὴν πυρκαϊάν. Ἐκεῖ
 » ἐκάη ζῶν εἷς γέρον μοναχὸς ἐνῶ εἷς ἄλλος μόλις κατῶρθωσε νὰ
 » διαφύγῃ».

Ἐκτὸς ὅμως τῆς τοιαύτης ἐπισήμου ἐγγράφου διαμαρτυρίας
 τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ἕτερος αὐτόπτης μάρτυς ὁ
 Ἄμερικανὸς Γερουσιαστὴς Κέηπχαρτ περιέγραψε καὶ ἐστιγμάτισε
 τοὺς βανδαλισμοὺς τῶν Τούρκων χαρακτηρίσας αὐτοὺς «ὡς πρωτο-
 φανὲς γεγρονὸς τῆς ἐποχῆς μας». Ὁ Ἄμερικανὸς Γερουσιαστὴς ἐτη-
 λεγράφησε καὶ ἐκαυτηρίασε τὰ γεγονότα, ἀλλὰ καὶ εἰς μεγαλοπρεπεῖ
 συγκέντρωσιν τῆς ΑΧΕΠΑ εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον «Κόγκρες» τοῦ Σικά-
 γου, καθ' ἣν παρέστησαν πολλοὶ Ἄμερικανοὶ ἐπίσημοι, ὁ Ἐπίσκοπος

Σικάγου Ἰεζεκιήλ, ὁ Ἀρχираββίνος, ὁ Γενικός Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος καὶ 4.500 ὁμογενεῖς, ὁ Ἀμερικανὸς Γερουσιαστὴς ὑπεγράμμισεν : « ὅτι αἱ ἀντιχριστιανικαὶ αὐταὶ ἐκδηλώσεις εἶχον προσχεδιασθῆ καὶ » συγχρονισθῆ εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς Κων)πόλεως, εἶχον δὲ ὀργανωθῆ » καὶ προπαρασκευασθῆ κατὰ τρόπον ὥστε αἱ ταραχαὶ νὰ λήξουν » αὐτομάτως εἰς ὠρισμένην ὥραν. Περαιτέρω ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην » ὅπως ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις καὶ ὁ ἐλεύθερος κόσμος διαμαρτυ- » ρηθοῦν διὰ τοὺς βανδαλισμοὺς καὶ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ προκαλέσῃ ψή- » φισμα τῆς Γερουσίας καταδικάζον τὰς τουρκικὰς ὠμότητες. Ὁ » κ. Κέηπχαρτ προσέθηκεν, ὅτι ἡ Ἀμερικὴ, ὡς κατ' ἐξοχὴν χώρα τῶν » μειονοτήτων, ὀφείλει ἰδιαίτερώς νὰ συγκινηθῆ καὶ νὰ ἐκφράσῃ τὸν » ἀποτροπιασμόν τῆς διὰ τοιαύτης φύσεως φρικαλεότητος ἐναντίον » θρησκευτικῶν καὶ φυλετικῶν μειονοτήτων, φρικαλεότητος, αἱ ὁποῖαι » ἀντιβαίνουν εἰς τὰς πολιτικοκοινωνικὰς Ἀμερικανικὰς ἀντιλήψεις».

Ἐξ ἄλλου εἰς τηλεγράφημά του πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς ὡς ἄνω συγκεντρώσεως ὁ ὑποψήφιος τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος Στήβενσον ἀναφέρει *ὅτι ὠμότητες ὡς αἱ διαπραχθεῖσαι ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουσι ἀνεκταὶ ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον κόσμον.*

Αἱ ἀνωτέρω ἐπίσημοι ἐκδηλώσεις συνοδευθεῖσαι καὶ ἀπὸ σχό- λια μερίδος τοῦ ἀμερικανικοῦ Τύπου, εἶναι χαρακτηριστικαὶ τῶν ἀν- τιλήψεων τῆς μεγάλης ὑπερατλαντικῆς δημοκρατίας, ἐφόσον μάλιστα τὸ ἐπίσημον Κράτος ἐν ἀντιθέσει, διὰ τῆς ἀτυχοῦς τακτικῆς τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ντάλλες ἐχάραξε πολιτικὴν κατεῦθυνσιν οὐδόλως συμβιβασομένην πρὸς τὰς φιλελευθέρας ἀρχὰς τῆς Ἀμερι- κανικῆς κοινῆς γνώμης.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἐνεργειῶν, χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ δράσις τοῦ διαπρεποῦς Θρακὸς Ἱεράρχου Ἀρχιεπισκόπου Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. κ. Μιχαήλ, ὅστις ἀκολουθῶν τὸ πα- ράδειγμα καὶ τὰς παραδόσεις τῶν θυσιαζομένων ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ ἔθνους Ἑλλήνων Ἱεραρχῶν, ἐστερημένος ἐπισήμων πληρο- φοριῶν, ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ τηλεγραφικῶς ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν, τὴν Ἐθναρχίαν Κύπρου, τὸ Θρακικὸν Κέντρον καὶ ἄλλα Σωματεῖα στοιχεῖα πρὸς διαφώτισιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὁμογενῶν καὶ τῆς Διεθοῦς καὶ Ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης. Ἄμα ὡς κατετοπίσθη, ὤρθωσε τὸ ἀνάστημά του καὶ ἀντικαθιστῶν ἄλλους εἰς τὰ καθή- κοντά των, ἔλαβε πρωτοβουλίας ἀποδοκιμασίας τῶν ἀποτροπιαστι- κῶν γεγονότων προκαλέσας συναγεμῶν τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων καὶ Ἐκκλησιῶν καὶ μὲ συμμετοχὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ Δήμου Νέας Ὑόρ- κης, ὅστις δι' ἐπισήμου ἀνακοινωθέντος τοῦ Ἀμερικανοῦ Δημάρχου ἐκαυτηρίασε τὰ γενόμενα ἐξ ὀνόματος ὀλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ

της Νέας Υόρκης. Αί ἐνέργειαί καί αί δηλώσεις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀμερικῆς δημοσιευθεῖσαι εἰς τὰς ἐν Ἀμερικῇ ἐκδιδομένας ἡμερησίας, ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως :

1) Μὲ ἡμερομηνίαν 23 Σεπτεμβρίου 1955 ἐξαπέλυσε τὴν κάτωθι ἐγκύκλιον :

« ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 23 Σεπτεμβρίου 1955

» Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

» Θέλω σήμερον νὰ θρηνησω μεθ' ὑμῶν τοὺς ὑπὲρ δύναμιν δοκιμασθέντας ἀδελφούς μας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης, » οἱ ὅποιοι ἐν διαστήματι τριῶν ὥρῶν ἔχασαν τὰ πάντα. Μὲ τὸν θρη-

« Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ.κ. Μιχαήλ.

» ξανδρέττας. Ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων ἄλλαι κατεστράφησαν καθ' ὁλοκληρίαν, ἄλλαι ἔγιναν παρανάλωμα τοῦ πυρός, ἄλλαι ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα, ἀφοῦ ὅλαι γενικῶς ἐλεηλατήθησαν ἀγρίως καὶ ἐμιάνθησαν κατὰ τρόπον ἀνήκουστον καὶ καθ' ὁλοκληρίαν τουρ-κικόν. Εἰς πολλὰς ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας ταύτας, ὁ μαινόμενος τουρ-κικός ὄχλος ἠσχημόνησε ἐπὶ τῶν Ἁγίων Τραπεζῶν καὶ ἐντὸς τῶν Ἁγίων δισκοποτηρίων, ποὺ χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ Ἁγιωτάτου Μυστηρίου τοῦ Παναχράντου καὶ Ζωοποιοῦ Σώματος

» νον δὲ αὐτὸν συμεριζόμενοι καὶ ἡμεῖς τὴν ἀνέκφραστον λύπην τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου μας, τῆς φιλοστόργου Μητρὸς ὁσίων τῶν καταστραφέντων ἀδελφῶν μας, ὡς καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Σχολείων, Μοναστηρίων, Νεκροταφείων καὶ Κοινοτήτων τῶν, ἐπαναλαμβάνομεν τὰ τόσον ἐπίκαιρα προφητικὰ ἐκεῖνα λόγια : « Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων καὶ κλαύσω τὸν λαόν μου τοῦτον καὶ ἡγαπημένον ἡμέρας καὶ νυκτός. »

» Εἰς διάστημα τριῶν ὥρῶν κατεστράφησαν 80 ἐκ τῶν 85 Ἑλληνικῶν Ὀρθοδόξων Ναῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μαζὺ μὲ τὴν μοναδικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σμύρνης καὶ μιᾶς ἄλλης πλησίον τῆς Ἀλε-

» και Αΐματος του Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τῶν περισσοτέρων
 » ἐπίσης τούτων Ἐκκλησιῶν τὰ ἱερά ἄμφια, αἱ ἱεραὶ εἰκόνες, καὶ τὰ
 » λάβαρα, ὡς τὰ εὐτελέστερα ἀπορρίματα ἐπετάχθησαν εἰς τοὺς
 » δρόμους καὶ ἐποδοπατήθησαν ἀπὸ φανατισμένον καὶ λυσσῶντα δὲ
 » καὶ ἀγριαίνοντα βάρβαρον καὶ ἀπολίτιστον τουρκικὸν ὄχλον.

» Εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, τὸ ἱστορικὸν Μπαλουκλῆ
 » διεδραματίσθησαν γεγονότα πρωτοφανῆ, βάρβαρα, σπαραξικάρδια,
 » καὶ ἀνώτερα πάσης περιγραφῆς εἰς φρίκην. Ὁ ἀρχιερατικὸς προΐ-
 » στάμενος Θεοφ. Παμφίλου κ. Γεράσιμος Στρουμπάκης, ἀφοῦ ἐδάρη
 » ἀνηλεῶς, σχεδὸν ἀναίσθητος καὶ ἡμιλιπόθυμος, μετεφέρθη εἰς τὸ
 » παρακείμενον νοσοκομεῖον Μπαλουκλῆ, ὅπου καὶ νοσηλεύεται. Ὁ
 » Διάκονος τοῦ Ἐπισκόπου, κατάρθωσε νὰ δραπετεύσῃ καὶ νὰ δια-
 » φύγῃ τὰς ἀγριότητας τοῦ μαινομένου ὄχλου. Ὁ ὑπέργηρος ὅμως
 » ἐφημέριος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, μὴ δυνηθεὶς λόγῳ τοῦ βαρυτάτου
 » γήρατος νὰ σωθῆ διὰ τῆς φυγῆς, παρέμεινεν εἰς τὸ κελλίον του καὶ
 » ἐκάη ζωντανός. Ἐν τῇ ἰδίᾳ Μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ὅπου κατὰ
 » παράδοσιν θάπτονται οἱ ἐκάστοτε θνήσκοντες Πατριάρχαι, οἱ τάφοι
 » τῶν Πατριαρχῶν, ἐξωρόχθησαν, τὰ σεπτὰ λείψανα τῶν προκεκοι-
 » μημένων ἐθνικοθρησκευτικῶν ταγῶν τοῦ Γένους ἀειμνήστων Πα-
 » τριαρχῶν, βαναύσως καὶ ἀσεβῶς ἐξήχθησαν ἐκ τῶν τάφων καὶ
 » ἐσκορπίσθησαν εἰς τὸν αὐλόγυρον τοῦ Μοναστηρίου καταπατηθέντα
 » καὶ κονιορτοποιηθέντα ὑπὸ τοῦ ὀργιάζοντος εἰς βάρος τῶν ἱερῶν
 » καὶ ὀσίων ἀφηνιασμένου καὶ λυσσῶντος τουρκικοῦ ὄχλου. Ἡ Ἐκ-
 » κλησία τῶν Θεραπειῶν τοῦ Βοσπόρου, ἐληλατήθη καὶ κατεκάη
 » μέχρι θεμελίων, ὃ δὲ ἱερεὺς τῆς ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος, δραπετεύ-
 » σας ἐκ τῆς ὀπισθίας θύρας τῆς πλησίον τοῦ ναοῦ κειμένης κατοι-
 » κίας του. Εἰς ἄλλην Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τοῦ Βο-
 » σπόρου, ὃ ἱερεὺς 75 ἐτῶν, ἀπεγυμνώθη καθ' ὀλοκληρίαν, ἐδέθη
 » ὀπισθεν τοῦ αὐτοκινήτου, καὶ ἐσύρθη τοιουτοτρόπως διὰ μέσου τῶν
 » ὁδῶν τοῦ προαστείου. Εἰς τὴν Κοινότητα τοῦ Γενῆ Μαχαλέ, ἄλλος
 » ἱερεὺς ἐγυμνώθη τελείως καὶ εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἐρρίφθη
 » ἐπάνω εἰς φορητὸν αὐτοκίνητον καὶ ἀπήχθη εἰς ἄγνωστον διεύθυ-
 » σιν. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως κ. Γενάδιος, ὅστις πέρυσι
 » κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου ἠγῆθη εἰς τὸ περίφημον Παγκόσμιον
 » Ἐκκλησιαστικὸν Συνέδριον τοῦ EVANSTON, ἐξυλοκοπήθη ἀγρίως,
 » μετὰ τινος δὲ ἡμέρας μὲ ἐπιδέσμους εἰς ὄλην του τὴν κεφαλὴν ἐκυ-
 » κλοφόρησε καὶ εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἐπεσκέφθη τὸ Σάββατον
 » μετὰ τὰ τρομακτικὰ γεγονόνα τῆς 6ης Σεπτεμβρίου τὸ Οἴκουμενι-
 » κὸν Πατριαρχεῖον. Εἰς τὴν Πρίγκηπον παιδιὰ ἄρρενα καὶ θήλεα
 » τοῦ ἐκεῖ ὀρφανοτροφείου ἐβιάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐπιτεθέντος μετὰ μα-

» νίας κτηνώδους κατ' αὐτῶν ὄχλου. Ἡ Θεολ. Σχολὴ τῆς Χάλκης
 » ὑπέστη σοβαρωτάτας ζημίας κατ' ἄλλας δὲ πληροφορίας κατὰ μέγα
 » μέρος κατεστράφη. Εἰς τὸ Νεκροταφεῖον τοῦ Σισλῆ, τὸ ἴδιον τρο-
 » μακτικὸν θέαμα τῆς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς παρουσίαζε καὶ
 » ἡ μεγαλυτέρα αὕτη καὶ πολυτελεστέρα Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος νε-
 » κρόπολις τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὅλοι αἱ ἐπιτάφιοι πλάκες τῶν
 » πολυτελῶν τάφων καὶ Μαυσωλείων τῆς Ἀῆς καὶ Βας θέσεως ἀφη-
 » ρέθησαν καὶ ἐθρυμματίσθησαν τὰ λείψανα τῶν τάφων ἀσεβῶς διε-
 » σκορπίσθησαν, οἱ σταυροὶ ἐπὶ τῶν τάφων συνετρίβησαν καὶ ἐποδο-
 » πατήθησαν, ἐμίανθη δὲ τὸ ἱερὸν παρεκκλήσιον τοῦ νεκροταφείου
 » τούτου. Ὁ ἱερεὺς τοῦ νεκροταφείου ἀπουσίαζε καὶ διὰ τοῦτο
 » ἐσώθη. Ὑπάρχουν σαφέσταται ἐνδείξεις, ὅτι ἡ φοβερὰ καὶ κατα-
 » στρεπτικὴ ἐπιδρομὴ κατὰ τῶν Ἐκκλησιῶν, Σχολείων, Μοναστηρίων
 » καὶ Νεκροταφείων, καὶ τῶν καταστημάτων καὶ οἰκιῶν τῶν ὁμογε-
 » νῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Σμύρνης καὶ Ἀγκύρας, ἦτο ὠργα-
 » νωμένη μὲ κάθε λεπτομέρειαν καὶ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν. Λέγομεν
 » δὲ τοῦτο διότι α) ἡ καταστροφὴ καὶ λεηλασία ἤρχισε ταυτοχρόνως
 » εἰς τὰς τρεῖς πόλεις, τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν Σμύρνην καὶ τὴν
 » Ἀγκυραν. β) Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν αἱ ἐπιδρομαὶ ἤρχισαν
 » ταυτοχρόνως εἰς τὰ διάφορα τμήματα τῆς ἀπεράντου πόλεως μὲ
 » πληθυσμὸν ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἑκατομμυρίου, καὶ γ) ἅπαντες οἱ ἐπι-
 »δρομεῖς κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτοπτῶν μαρτύρων ἦσαν ἐφωδια-
 » σμένοι διὰ ροπάλων καὶ σιδηρῶν λοστῶν, εἶχον δὲ εἰς τὴν διάθεσιν
 » τῶν ἱκανὰ φορτηγὰ αὐτοκίνητα. Ἐξάπαντος δὲ διὰ τὴν νὰ μὴ δοθῇ ἡ
 » ἐντύπωσις ὅτι πρόκειται περὶ ἀνθελληνικοῦ κινήματος ἀποκλειστι-
 » κῶς καὶ μόνον, οἱ ἐπιδρομεῖς κατέστρεψαν καὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν
 » Ἀρμενικῶν καὶ Ἑβραϊκῶν καταστημάτων.

Αἱ ἐπίσημοι Τουρκικαὶ Ἀρχαὶ ἐν τῇ προσπάθειά των νὰ ἀπαλ-
 » λαγοῦν ἀπὸ τὴν βαρυτάτην εὐθύνην ἡ ὁποία τὰς βαρύνει, ἐπιρρί-
 » πτουν τὴν εὐθύνην ἐπὶ τῶν κομμουνιστῶν. Πρόκειται περὶ ἰσχυρι-
 » σμοῦ ἀπολύτως ἀβασίμου καὶ ψευδοῦς διότι κατὰ τὰ δέκα τελευ-
 » ταῖα ἔτη, ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐπανειλημμένως μεθ' ὑπερηφανείας
 » ἐδήλωσεν ὅτι Κομμουνισταὶ δὲν ὑπάρχουν ἐν Τουρκίᾳ. Καὶ δὲν
 » ὑπάρχουν, πραγματικῶς καὶ ἀληθῶς. Αἱ δὲ ἀνήκουστοι καταστρο-
 » φαί, πὺ διεπράχθησαν μετὰ τοσαύτης μανίας εἰς βάρος τῶν
 » ἱερῶν Ναῶν, ἱερῶν Μονῶν, Σχολείων καὶ Νεκροταφείων, εἶναι ἔρ-
 » γον ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τοῦ φανατικοῦ, ἀγρίου καὶ βαρβάρου
 » τουρκικοῦ ὄχλου, ὁ ὁποῖος ὁ ἴδιος καὶ ἀπαράλλακτος κατὰ τὴν
 » ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1453, κατὰ τὴν καταστροφὴν
 » τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Θράκης τῷ 1922 ἀπεδείχθη καθ' ὅλοκληρίαν

» ὁ αὐτὸς αὐτότατος καὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 6ης Σεπτεμβρίου 1955.

» Μὲ βαθυτάτην εὐλάβειαν καὶ ἀπεριόριστον ἀγάπην καὶ στορ-
 » γὴν καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας ταύτας ἔχομεν ἐστραμμέναις τὰς σκέψεις,
 » καὶ τοὺς παλμοὺς τῶν καρδιῶν μας πρὸς τὴν Ὑπάτην Ἐκκλησια-
 » στικὴν Ἀρχὴν μας τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην μας Κύριον Ἀθη-
 » ναγόραν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν Σεβασμιωτάτους Ἀγίους Ἀρχιερεῖς,
 » ὡς καὶ πρὸς τὰς χιλιάδας τῶν Ἑλληνορθοδόξων ἀδελφῶν ἡμῶν
 » τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης, οἵτινες ἐν διαστήματι
 » τριῶν μόνον ὥρων ἔχασαν τὰς Ἐκκλησίας των, τὰ Σχολεῖα των, τὰ
 » ὅποια ἅπαντα κατεστράφησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει, πλὴν τοῦ
 » Ζωγραφείου Γυμνασίου, καὶ εἶδον μαινομένους τοὺς ἱεροὺς τόπους
 » εἰς τοὺς ὁποίους ἀπέθετον τὰ λείψανα τῶν φιλιτάτων αὐτῶν προ-
 » σάπων.

» Ἐχοντες δὲ ἐστραμμέναις τὰς σκέψεις μας πρὸς τὴν δοκιμά-
 » σασαν καὶ πάλιν Ὑπάτην Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Ἀρχὴν καὶ τοὺς
 » βεβηθυσίνους εἰς πένθος ἄφατον δυστυχεῖς ὁμογενεῖς τῆς Κωνσταν-
 » τινουπόλεως, παρακαλοῦμεν ἐκ βαθέων τὸν Πολυέλαιον καὶ Πολυ-
 » εὐσπλαγχνον Θεὸν ὅπως ἐπιδαψιλεύῃ εἰς ἅπαντας δύνάμιν ψυχι-
 » κὴν πρὸς ἀντιμετώπισιν καὶ τῆς νέας αὐτῆς δοκιμασίας, καὶ ἐπα-
 » ναλαμβάνομεν λίαν ἐπικαίρως τὰ προφητικὰ λόγια μὲ τὰ ὅποια ἤρ-
 » χίσασμεν: «Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου
 » πηγὴν δακρύων καὶ κλαύσω τὸν λαόν μου τοῦτον τὸν ἡγαπημένον
 » ἡμέρας καὶ νυκτός».

» Ἀποστείλατε ἅπαντες ἐντόνους διαμαρτυρίας διὰ τὴν συμ-
 » φορὰν τῆς Ἐκκλησίας μας ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Σμύρνη πρὸς
 » τὸ STATE DEPARTMENT καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν πολι-
 » τειῶν σας εἰς τὸ Κογκρέσσον.

» Μετὰ βαθείας πατρικῆς ἀγάπης καὶ εὐχῶν διαπύρων
 † Ο ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ»

2) Ἐν συνεχείᾳ συνεκάλεσε τὴν 28ην ἰδίου εἰς τὸ Μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Ἀμερικανικοῦ, Ἑλληνικοῦ καὶ Ξένου Τύπου, ὡς καὶ τοὺς τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν Ἀμερικῆς, τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν κλπ. διὰ νὰ ἐκθέσῃ τοὺς ἐπαισχύντους βανδαλισμοὺς τῶν Τούρκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς χριστιανοσύνης. Πλὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, περιγραφῆν τῶν ὠμοτήτων ἔκαμε καὶ ὁ μόλις ἐλθὼν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Σὺρος Ἐπίσκοπος κ. Δαυῖδ, ὅστις ἦτο αὐτόπτης μάρτυς. Ὡσαύτως ἐπεδείχθη σειρὰ φωτογραφιῶν τῶν καταστροφῶν, ἃς ἐ-

φρόντισε νὰ προμηθευθῆ ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος, ὅστις εἰς τοὺς παρεῦρε-
 θέντας ὠμίλησεν ὡς ἑξῆς: «Μεγάλη τῆ ἀληθεία εἶναι ἡ λύπη καὶ
 » ἀδημονία, ἣν αἰσθάνομαι διὰ τὴν πλήρη ἀπάθειαν, ἣν ἐπέδειξαν οἱ
 » ἡγέται τοῦ Μεγάλου Ἀμερικανικοῦ Ἔθνους μας διὰ τὰ ἀνοσιουρ-
 » γήματα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰς φρικαλέας πράξεις τὰς
 » διαπραχθείσας ὑπὸ ὄχλων ἀγρίων, ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν μας τῆς
 » ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Τὰ γεγονότα ταῦτα δύνανται νὰ
 » συγκριθοῦν μὲ τὰ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν
 » ἀπίστων τὴν 29ην Μαΐου 1453, ἔχω λάβει δὲ ἐκθέσεις αὐτοπτῶν
 » μαρτύρων περιγραφούσας ἐγκύρως βεβηλώσεις ἐκκλησιῶν καὶ τά-
 » φων καὶ βαρβάρους ἐπιθέσεις κατ' Ἐπισκόπων, σεβαστῶν κληρι-
 » κῶν καὶ λαϊκῶν. Ἐπιστεύετο ὅτι εἰς τοὺς χρόνους μας κατόπι
 » τοῦ σκληροῦ πολέμου καὶ τῶν ὑποσχέσεων τῶν συμμάχων, ἡ ἀξιο-
 » πρέπεια τοῦ ἀνθρώπου οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ καταπατηθῆ ἐνῶ
 » παρουσιάζεται σήμερον χειροτέρα ἐπανάληψις στραγγαλισμοῦ τῶν
 » ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ ἀπάθεια τῶν ἔθνικῶν ἡγετῶν μας,
 » πρὸ τῶν τοιούτων πράξεων. Πῶς δυνάμεθα ἡμεῖς οἱ Ἀμερικανοὶ
 » νὰ παραμείνωμεν σιωπῶντες πρὸ τῆς βεβηλώσεως τῶν ναῶν, τῶν
 » θρησκευτικῶν κειμηλίων καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν τάφων τῶν ἀδελ-
 » φῶν μας; βάνδαλοι εἰσήλασαν βιαίως εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων
 » πηδῶντες ἐπὶ τῶν Θυσιαστηρίων καὶ ἀσχημονοῦντες ἐπὶ τῶν ἱερῶν
 » σκευῶν. Τοιαῦται ἱεροσυλῖαι εἶναι πρωτάκουστοι εἰς τὴν ἱστορίαν
 » τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Τὰ ταπεινότατα καὶ θηριωδέστατα ἔν-
 » στικτα τοῦ ὄχλου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐστράφησαν καὶ κατὰ
 » τῆς νεολαίας, μικρὰ δὲ κοράσια—τρόφιμα τοῦ φιланθρωπικοῦ ἰδρύ-
 » ματος «Τὸ σπῖτι τοῦ ἐργαζομένου κοριτσιοῦ»—ἀπήχθησαν καὶ διε-
 » κορεύθησαν. Πῶς δυνάμεθα νὰ μείνωμεν σιωπηλοὶ ἐναντι τῶν τοι-
 » οῦτων ἐγκλημάτων; Ἡ ἱστορία δὲν θὰ ἀνεχθῆ τὴν τοιαύτην ἀπά-
 »θειαν. Ὡς πνευματικὸς ἡγέτης ἄνω τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου ὀπα-
 » δῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν ταῖς Ἠνωμέναις
 » Πολιτείαις καὶ ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐπι-
 » σκόπου τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀντιπροσω-
 » πευόντων 6.500.000 μέλη διαμαρτυρόμεθα σθεναρῶς καὶ ποιούμεθα
 » ἔκκλησιν πρὸς ὅλους τοὺς Ἀμερικανοὺς ὅπως ἀφυπνίσουν τοὺς
 » ἀρχηγούς μας πρὸ τοῦ κινδύνου ἐπαναλήψεως τοιούτων φρικαλεο-
 » τήτων.

Μετὰ ταῦτα συνετάχθη ψήφισμα διαμαρτυρίας πρὸς τὸν Ὑ-
 πουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν Η.Π.Α. κ. Ντάλλες.

3) Συγχρόνως, πρωτοβουλία καὶ πάλιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκό-
 που κ. κ. Μιχαήλ ἔλαβε χώραν μεγάλη σύσκεψις εἰς τὴν Ἀρχιεπι-

σκοπήν, εἰς ἣν παρευρέθησαν ἐκπρόσωποι Κοινοτήτων, Ὀργανώσεων, Σωματείων καὶ νεολαίας καὶ καθ' ἣν μετὰ νέαν συζήτησιν ἐπὶ τῶν ἐγκληματικῶν συμβάντων τῆς Τουρκίας, ἀπεφασίσθη καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἐξευρέσεως τοῦ καταλλήλου τρόπου πρὸς διαφώτισιν τοῦ Ἀμερικανικοῦ κοινοῦ. Συνεκροτήθη εἰδικὴ ἐπιτροπή, ἣτις θὰ ἐπιμελήτο τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου. Ἡ ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἀπετελέσθη ἐκ τῶν Ὑπάτων καὶ Προέδρων τῶν διαφόρων Ὀργανώσεων καὶ Σωματείων, ἄλλων ἐξεχόντων ὁμογενῶν καὶ τῶν διευθυντῶν τῶν ἡμερησίων «Ἀτλαντὶς» καὶ «Ἐθνικὸς Κῆρυξ». Ἀπεφασίσθη ἐπίσης ὅπως ἐκτυπωθῶσιν ἔντυπα μὲ φωτογραφίας τῶν βανδαλισμῶν καὶ μὲ τὰς γνωστὰς δηλώσεις τοῦ Γερουσιαστοῦ τῆς Πολιτείας τῆς Ἰνδιάνας κ. Homer Cahart, τὰ ὁποῖα θὰ διανεμηθοῦν εἰς τὰς ἐκκλησίας ὄλων τῶν δογμάτων κατὰ τὴν λειτουργίαν μιᾶς Κυριακῆς, ἣτις θὰ ὀρίζετο ὡς ἡμέρα πένθους τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Ἀπεφασίσθη ὡσαύτως ὅπως παρακινηθῇ ὁ Ἀμερικανικὸς τύπος, αἱ κινηματογραφικαὶ ἐπιχειρήσεις, τῆλεόρασις καὶ ραδιοφωνικοὶ σταθμοί, ἵνα ἀσχοληθοῦν ἐκτενῶς ἐπὶ τοῦ ὄλου θέματος. Διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν δαπανῶν διενηργήθη ἀμέσως ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἔρανος ὅστις ἀπέδωκεν εἰς πρῶτον κατάλογον δολλάρια 3.345 καταβληθέντα ὑπὸ τῶν διαφόρων Σωματείων καὶ ὁμογενῶν.

Ἐντύπωσιν ἐπίσης ἐπροξένησαν καὶ αἱ ἐκδηλώσεις τῆς ὑγιῶς σκεπτομένης Ἀγγλικῆς κοινῆς γνώμης, ἔγκυρα δημοσιογραφικὰ ὄργανα τῆς ὁποίας καθὼς καὶ ὁ νέος Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος ἐξέφρασαν τὴν ἀντίθεσιν τῶν ἔναντι τῆς παρὰ τῶν Ἀγγλικῶν Κυβερνήσεων χαραχθείσης καὶ τηρουμένης πολιτικῆς, τόσον διὰ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, ὅσον καὶ διὰ τὰ τουρκικὰ ὄργανα τῆς 6ης Σεπτεμβρίου. Διὰ τῶν ἐκδηλώσεων τούτων, εἰς ἃς συμμετέσχον καὶ κοινοβουλευτικὰ μέλη τοῦ κυβερνῶντος Συντηρητικοῦ Κόμματος, κατεδείχθη ὅτι μεγάλη μερὶς τῆς Ἀγγλικῆς δημοσίας γνώμης, ἴσως καὶ πέραν τοῦ ἡμίσεος τοῦ συνόλου αὐτῆς, καταδικάζει τὴν μυωπικὴν καὶ ἄστοχον πολιτικὴν τοῦ Βρετανικοῦ Κράτους, ἣτις προκαλεῖ τὴν ἐχθρότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἐξωθεῖ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα εἰς ὀξύτητα καὶ θλιβεράν ἀμφοτέρωθεν αἱματοχυσίαν, ἐνῶ εἶναι γνωστὸν ὅτι ὅπου ἡσκήθη ἡ φανατικὴ καὶ πείσμων ἀποικιακὴ αὕτη πολιτικὴ, εἰς οὐδὲν ὠφέλησεν ἀλλ' ἐστράφη εἰς βᾶρος τοῦ Βρετανικοῦ γοήτρου. Τὸ χειρότερον δὲ εἰς τὴν περίπτωσιν τούτην εἶναι ὅτι τὰ βάρβαρα γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀποδεικνύεται ὅτι ἐσχεδιάσθησαν καὶ ἐπραγματοποιήθησαν μὲ συνεργασίαν καὶ συνενοχίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῆς περιφήμου Ἰντέλλιτζενς

Σέρβις, διότι άνευ τής τοιαύτης προστασίας και συμμετοχής, αι*εϋ-γενεΐς! λεγεώνες του Μεντερές οϋδέποτε θα άπετόλμων κατά τον σημερινόν αΐωνα του πολιτισμοϋ με τās διακηρύξεις μάλιστα τών Δυτικών συμμάχων περι έλευθερίας και δικαιοσύνης να προβοϋν εις τὰ άνατριχιαστικά αΐσχη τής Κωνσταντινουπόλεως και τής Σμύρνης. "Άλλως τε ή τοιαύτη Άγγλοτουρκική συνεργασία επί έπιπέδου τόσον χαμηλοϋ και άνηθίκου πιθανόν μεν να μην έκπλήσση προκειμένου περι τής Τουρκίας, δέν τιμᾶ όμως την Βρετανικήν Κοινοπολιτείαν, ήτις όχι μόνον δέν διεμαρτυρήθη δια τὰ άνήκουστα αϋτά όργια αλλά έμφανίζεται και ως ήθικός αϋτουργός με έπιδοκιμασίαν έξευτελιζουσαν την ήγετικήν γραμμήν, ήν προσπαθει να διατηρήση εις την ρύθμισιν τών παγκοσμίων προβλημάτων, ή άλλοτε κραταιά Βρετανική αϋτοκρατορία.

Φρονοϋμεν ότι κατεδείξαμεν δια τών άνωτέρω εν συντομία ποία ήτο ή άπήχησις και έκτός τής Έλλάδος και Τουρκίας τών συνταρακτικών γεγονότων τής Κωνσταντινουπόλεως και τής Σμύρνης.

Τὰ «Θρακικά», καθ' όλην την είκοσιπενταετη σταδιοδρομίαν των έτήρησαν αϋστηρως γραμμήν μη άναμίξεως εις την πολιτικήν. Τήν γραμμήν ταύτην ακολουθοϋμεν και σήμερα, άλλ' έχομεν καθήκον προκειμένου περι νέων περιπετειών και καταστροφών του μαρτυρικού Έλληνικού Γένους και ιδίως του Θρακικού πληθυσμοϋ, να καταλήξωμεν εις συμπεράσματα με πᾶσαν δυνατήν άντικειμενικότητα, χωρίς να έπηρεαζώμεθα από την συγκίνησιν και τον πόνον, άτινα μᾶς συνεχουν.

Τουρκική Κυβέρνησις. — Τουρκικός λαός.

Ή φιλία και συμμαχία μετά του Τουρκικού Κράτους και λαοϋ ειναί έξώφθαλμον ότι υπέστησαν καίριον πληγμα με οϊανδήποτε δε προσπάθειαν και καλήν κατ' άνάγκην άμφοτέρωθεν διάθεσιν δέν ειναί δυνατόν να γεφυρωθῆ το δημιουργηθέν βαθύ ρήγμα εις τās σχέσεις τών δύο λαών. Έάν αι Τουρκικαι Κυβερνήσεις του μέλλοντος άντιληφθοϋν την ζημίαν, ήν υπέστη το έθνος των και έάν όγκωθῆ ή κατακραυγή τής παγκοσμίου πολιτισμένης κοινής γνώμης, άσκηθῆ δε πίεσις όπως ή Τουρκία μεταβάλη την άντιχριστιανικήν και άναχρονιστικήν πολιτικήν της, ίσως, με την πάροδον τών έτών κατορθωθῆ να λησμονηθοϋν τὰ νέα γεγονότα.

Ή όλεθρία εν τούτοις τακτική του ψεύδους και του μίσους συνεχίζεται. Ή τυχοδιωκτική οϊκονομική πολιτική με τās έκατοντάδας έκατομμυρίων παθητικοϋ, ήτις άγει εις χρεωκοπίαν μετά τὰ

ἀποκλυφθέντα μάλιστα σκάνδαλα τῆς συμμετοχῆς τῶν διαφόρων Ζορλοῦ καὶ Σία εἰς λαθρεμπόρια καὶ ἀπάτας ἴσως δικαιολογεῖ τὰ διαπραχθέντα αἴσχη, μὲ σκοπὸν νὰ περισπασθῇ ἡ δημοσία γνώμη καὶ νὰ δοθῇ κάποια διέξοδος εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ πενίαν ὑφ' ὧν κατατρύχεται ὁ τουρκικὸς λαὸς καὶ κυρίως τῆς ἐπαρχίας. Ἀπόδειξις τῆς προκληθείσης ἀναταραχῆς καὶ ἀγανακτήσεως ἦτο καὶ ἡ ἐν τῇ Τουρκικῇ Ἐθνοσυνελεύσει ἀποδοκιμασία τῶν σημερινῶν κυβερνητῶν, ἧτις ὠδήγησεν ἐκτὸς τοῦ ἐξευτελισμοῦ καὶ εἰς ἐπικίνδυνον κατακερματισμὸν τὴν ἰσχυροτάτην πλειοψηφίαν τοῦ Μεντερές. Χάριν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης πιθανὸν ἡ ὀξύτης τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων, κατόπιν καὶ τῆς ἀσκουμένης πιέσεως ὑπὸ τῶν Μεγάλων, νὰ μὴ φθάσῃ εἰς ὀδιέξοδον καὶ ρῆξιν. Ἡ ἐμπιστοσύνη ἐν τούτοις τοῦ Ἑλληνισμοῦ δικαίως ἔχει ἐκλείψει καὶ μόνον ἐὰν οὐσιαστικῶς καὶ κατόπιν ἐλέγχου ἀποζημιωθοῦν τὰ θύματα, παρασχεθοῦν δὲ διεθνεῖς ἐγγυήσεις, ὅτι δὲν θὰ ἐπαναληφθοῦν τὰ αἴσχη τοῦ Σεπτεμβρίου, θὰ ὑπάρξῃ ἐλπίς νὰ παραμείνῃ ἡ ἑλληνικὴ μειονότης εἰς Τουρκίαν, καίτοι εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ κράτος ζωντῆς ἀνησυχίας καὶ συνεχοῦς φόβου. Αἱ ὡς ἄνω προϋποθέσεις ἴσως συντελέσουν, ἐὰν ἡ Τουρκία μεταβάλλῃ πολιτικὴν, εἰς τὴν ἀποκατάστασιν ὑποφερτῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν.

Βρετανικὴ Κυβέρνησις. — Ἑγγλικὸς λαός.

Δὲν λησμονοῦμεν!!...καὶ ἐνθυμούμεθα ἀλλοίμονον μὲ μελαγχολίαν καὶ θλίψιν τὴν ἐποχὴν τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου, καθ' ἣν δεινοπαθοῦντες ὑπὸ τὴν μπόταν τῆς Γκεσταπὸ κατὰ τὴν Γερμανικὴν κατοχήν, παρὰ τὴν ἀπειλὴν φυλακίσεων καὶ ἐκτελέσεων, προσηρόμεθα κατὰ τὴν ὥραν τῆς ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς διὰ νὰ ἀκούσωμεν τὸ «ἐδῶ Λονδῖνον!» Δὲν παρήρχετο ἡμέρα, καθ' ἣν ὁ ἐκφωνητὴς νὰ μὴν ἐξάρῃ καὶ θαυμάσῃ τὸν ἡρωϊσμὸν τῆς μαχομένης μικρᾶς Ἑλλάδος, μοναδικῆς τότε συμμάχου παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ἑγγλων. Αἱ αἱματηραὶ θυσίαι τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος ἀνεγνωρίσθη τότε ὅτι ἐπεβράδυναν τὴν κατάρρευσιν τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τοῦ γερμανικοῦ ὁδοστρωτήρος καὶ συνετέλεσαν οὐσιαστικῶς εἰς τὴν νίκην, διότι ἡ καθυστέρησις τῆς γερμανικῆς ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ρωσσίας μὲ τὴν παρεμβολὴν τοῦ χειμῶνος ἐματαιώσε τὰ σχέδια τοῦ Χίτλερ. Ἡ Ἑλλάς θὰ ἐλάμβανεν ὄχι μόνον τὴν Κύπρον ἀλλὰ θὰ εἶχε καὶ πᾶσαν εὐνοίαν καὶ βοήθειαν εἰς ἐλάχιστον ἀντάλλαγμα τῶν εἰς αἷμα καὶ καταστροφὰς ἀπωλειῶν τῆς, καὶ εἰς μικρὰν ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν μὲ κίνδυνον διευκόλυνσιν τῆς φυγαδεύσεως καὶ τὴν

στοργικήν περίθαλψιν, ἣν ἐπιδαψίλευσεν ὅλος ἀνεξαιρέτως ὁ λαός της πρὸς τοὺς τραυματίας καὶ κρυπτομένους Ἕλληνας στρατιώτας. Οἱ σήμερον σκανδαλωδῶς προστατευόμενοι Τούρκοι κατὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον ἦσαν σύμμαχοι τῶν Γερμανῶν καὶ ἐχθροὶ τῶν Ἑλλήνων κατὰ δὲ τὸν Β΄ ἐπροτίμησαν ἀντὶ νὰ πολεμήσουν, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν των, παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων, νὰ τηρήσουν οὐδετερότητα καὶ νὰ ἐπιδοθοῦν εἰς ἐπικερδεῖς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις διὰ τῆς πωλήσεως τῶν σεσηπτότων τροφίμων καὶ προϊόντων των μὲ ἐκμετάλλευσιν τῶν πεινῶντων κατεχομένων λαῶν.

Ἡ λογικὴ καὶ τὸ δίκαιον δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσουν πῶς ἐλλημονήθησαν ὅλα αὐτά. Εἶναι φυσικὸν ἡ ἀγάπη καὶ ὁ σεβασμὸς μὲ τὰ ὅποια εἶχεν ἐμποτισθῆ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς Βρετανικῆς αὐτοκρατορίας νὰ ἔχουν μετατραπῆ σήμερον εἰς ἐχθρότητα καὶ ἀποδοκιμασίαν ἕναντι ἐκείνων, οἵτινες ἀπεδείχθησαν ἐπιλήσμονες τῶν εἰς κρίσιμους στιγμὰς δοθεισῶν ἱερῶν ὑποσχέσεων των. Ἴσως νὰ ἦτο δυσχερὲς νὰ ἀποβάλλῃ ἡ σκοτεινὴ Ἑλληνικὴ διπλωματία τὰς παλαιὰς της μεθόδους. Εἶχε συμφέρον ἐν τούτοις νὰ διατηρηθῆ ἡ ἀγάπη καὶ ἐκτίμησις ἑνὸς ὀλοκλήρου ἠρωϊκοῦ λαοῦ καὶ ἐπεβάλλετο ἀκόμη νὰ ἀντιληφθῆ ὅτι ἡ σκαιὰ ἀποικιακὴ πολιτικὴ τοῦ παρελθόντος, δὲν δύνανται νὰ συνεχίζηται κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν μὲ καταρράκωσιν τοῦ γοήτρου της, ὡς διδάσκουν καὶ τὰ πρόσφατα γεγονότα τῆς Ἑλλάδος καὶ Μέρης Ἀνατολῆς.

Λυπούμεθα εἰλικρινῶς διὰ τὸ θλιβερὸν ὄλισθημα τῆς κραταιᾶς θαλασσοκρατείας καὶ εὐχόμεθα νὰ ἀνανήψῃ αὕτη, ἔστω καὶ ἀργά, μεταβάλλουσα τὴν ἐπιζημίαν στάσιν της καὶ τὰς ἀπολιτίστους μεθόδους, ἅς μετέρχονται οἱ τυφλώττοντες πολιτικοὶ της.

Ἑλληνικὸς λαός. — Κυβερνήσεις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

Ὁ ἑλληνικὸς λαός δὲν λησμονεῖ τὴν παρασχεθεῖσαν εἰς αὐτὸν βοήθειαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Προέδρου Τρούμαν. Ἦτο μία δικαία ἀναγνώρισις τῶν θυσιῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων καταστροφῶν, ἅς ὑπέστη ἡ μικρὰ καὶ πτωχὴ Ἑλλάς, ἣτις ἔχει ἀνεπτυγμένον τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης. Δὲν φρονεῖ ἐν τούτοις ὁ ἑλληνικὸς λαός ὅτι τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα καὶ τὰ δολλάρια δύνανται νὰ τὸν ὑποβιάσουν εἰς συγκατάθεσιν ἑτεροδικίας καὶ ὅτι εἶναι ἱκανὰ νὰ ἀντικαταστήσουν τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ δικαιοσύνης, πρόμαχος τῶν ὀπίσθιων θεωρεῖται ἡ μεγάλη ὑπερατλαντικὴ Δημοκρατία. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐκπληροσώμεθα διὰ τὴν παρά τοῦ σημερινοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἀκολουθουμένην ἀπαράδεκτον πολι-

τικὴν, ἥτις ἐπισσωρεύει δυσμένειαν καὶ ἀποδοκιμασίας ἐκ μέρους καὶ ἄλλων μικρῶν κρατῶν.

Ἡ ἡγετικὴ θέσις τῆς Ἀμερικῆς εἶναι παγκοσμίως ἀνεγνωρισμένη καὶ δι' αὐτὸ ἐλπίζομεν ὅτι ἡ σημερινὴ πολιτικὴ τῶν συμβιβασμῶν ταχύτατα θὰ μεταβληθῆ. Δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ ὑπερήφανος καὶ εἰς ἄκρον φιλελεύθερος Ἀμερικανικὸς λαὸς νὰ μὴ κατεξαναστῆ διὰ τὰ συμβαίνοντα καὶ ἐὰν θέλῃ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἡγετικὴν του θέσιν, νὰ μὴ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ δικαίου καὶ εἰς τὴν κατοχύρωσιν τῶν ἀρχῶν τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ἐλευθερίας.

Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. — Ἑλληνικὸς λαός.

Θὰ συγκρατήσωμεν τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἀποδοκιμασίαν μας διὰ τὴν τηρηθεῖσαν ἀξιοκατάκριτον στάσιν τῆς σιωπῆς καὶ ἀποφυγῆς ἐντόνου διαμαρτυρίας ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ μὴ νομισθῆ ὅτι ἀναμιγνυόμεθα εἰς τὴν πολιτικὴν. Ὁ ἑλληνικὸς ἐν τούτοις λαὸς πιστεύει ἀδιστακτικῶς ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῶν δύο Ἀντιπροέδρων τοῦ Συναγερμοῦ ἐδέχθη ἀδιαμαρτυρητικῶς τὰ τουρκικὰ ραπίσματα, οἳ δὲ ἐκπρόσωποί της τόσο κατὰ τὴν ἀτυχῆ συμμετοχὴν ἐν τῇ ἐν Λονδίῳ διασκέψει τῆς Στρογγύλης Τραπεζῆς, ὅσον καὶ κατὰ τὰς συσκέψεις τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τὰς συνελεύσεις τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἑνωμένων Ἐθνῶν, ἐτήρησαν στάσιν ἡττοπαθῆ, ἣν ἀπεδοκίμασε σύσσωμος ἡ Ἑλλάς. Μόνον οἱ διακόσιοι τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς, τὴν μὴ ἱκανοποίησιν τῶν ἐθνικῶν πόθων καὶ τὴν καταρράκωσιν τῆς ἐθνικῆς μας ἀξιοπρεπείας, ἐδέχθησαν μὲ ἐπευφημίας, χειροκροτήματα καὶ συγχαρητηρίους χειραψίας!!

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ νέα Κυβέρνησις μὲ Πρωθυπουργὸν ἐκ τῶν Νέων χωρῶν, περισσότερον εὐαίσθητον εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν δεινῶν τῶν ὑποδούλων Μακεδόνων καὶ Θρακῶν, θὰ αἰσθανθῆ τὴν ἀνάγκην ὅπως ἀκολουθήσῃ ἐντονωτέραν πολιτικὴν, διότι οἱ Τοῦρκοι ὅταν θωπεύωνται γίνονται ἰταμότεροι καὶ μόνον, ὡς ἀπέδειξεν ἡ ἱστορία, πρὸ ἀνδρικήσ στάσεως δύνανται νὰ συνετισθοῦν καὶ νὰ ὑποχωρήσουν.

Ἄς φροντίσῃ ἀκόμη ὁ ἑλληνικὸς λαός, ἐπικειμένων τῶν ἐκλογῶν, νὰ κατευθύνῃ μὲ νουνεχῆ καὶ ὄριμον σκέψιν καὶ πατριωτισμὸν τὰς προτιμήσεις του πρὸς τοὺς ἀψόγους καὶ ἱκανοὺς νὰ ἀπαλλάξωσι τὴν Χώραν ἀπὸ τὴν πρωτοφανῆ περιπέτειαν καὶ τὴν δυσχερῆ κατάστασιν εἰς ἣν περιῆλθεν. Ὁ κατάλληλος καὶ ἐνδεδειγμένος χειρισμὸς τῶν ἀναφυέντων ζητημάτων θὰ ἐπέβαλε τὴν ἀναγνώρισιν τῶν προσ-

γενομένων εις ἡμᾶς κακῶν καὶ θὰ διηκολύνη τὴν δικαιοτέραν μεταχείρισίν μας

Τὸ παράδειγμα τῆς γείτονος καὶ συμμάχου Γιουγκοσλαυίας, ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ μιμηθοῦν οἱ Κυβερνήται μας, διότι ἡ οὐδετερότης καθίσταται σωτήριο φάρμακον διὰ τοὺς ἀδικουμένους καὶ παραγκωνιζομένους. Ἡ πληθώρα τῶν ἄνευ ὀπαδῶν φιλοδόξων ἀρχηγῶν, ὀδηγεῖ, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Γαλλίας, εἰς κατακερματισμὸν τῶν ἔθνικῶν δυνάμεων καὶ ἀκυβερνησίαν, ἐνῶ ὁ τόπος ἔχει ἀνάγκη ὁμοιογενοῦς καὶ σταθερᾶς Κυβερνήσεως, ἥτις νὰ μεταβάλλῃ τὸ σημερινὸν χάος εἰς Κράτος συγχρονισμένον καὶ εὐνομούμενον.

Τὸ 1956 πρέπει νὰ εἶναι ἔτος ἱκανοποιήσεως τῶν ἔθνικῶν πόθων καὶ ἀνακτήσεως τῆς τραυματισθείσης ἀξιοπρεπείας μας. Διότι ἄλλως ἢ Ἑλλάς μὲ τὴν σημερινὴν ἐμφάνισίν της ἀπὸ ἐξωτερικῆς, ἐσωτερικῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως θὰ διατρέξῃ νέους σοβαροὺς κινδύνους καὶ θὰ εἶναι ἀργά, ὅταν οἱ κοινωνικοὶ καὶ πολιτικοὶ οὔτοι κίνδυνοι κρούσουν τὴν θύραν μας.

Ἡ Μεγαλόνησος καὶ ὁ Κυπριακὸς λαός.

Οἱ Θρᾶκες, ὑποστάντες τὰ πάνδεινα, ὡς εἰς τὸ τρίτον μέρος τοῦ παρόντος τόμου λεπτομερῶς περιγράφομεν, εἶναι εἰς θέσιν καλύτερον παντὸς ἄλλου νὰ αἰσθάνωνται τὸν ἐπαχθὴ ζυγὸν τῆς τυραννίας καὶ δουλείας, ὡς καὶ τὰς βιαίας μεθόδους τῆς κσταδυναστεύσεως τῶν ὑποδούλων.

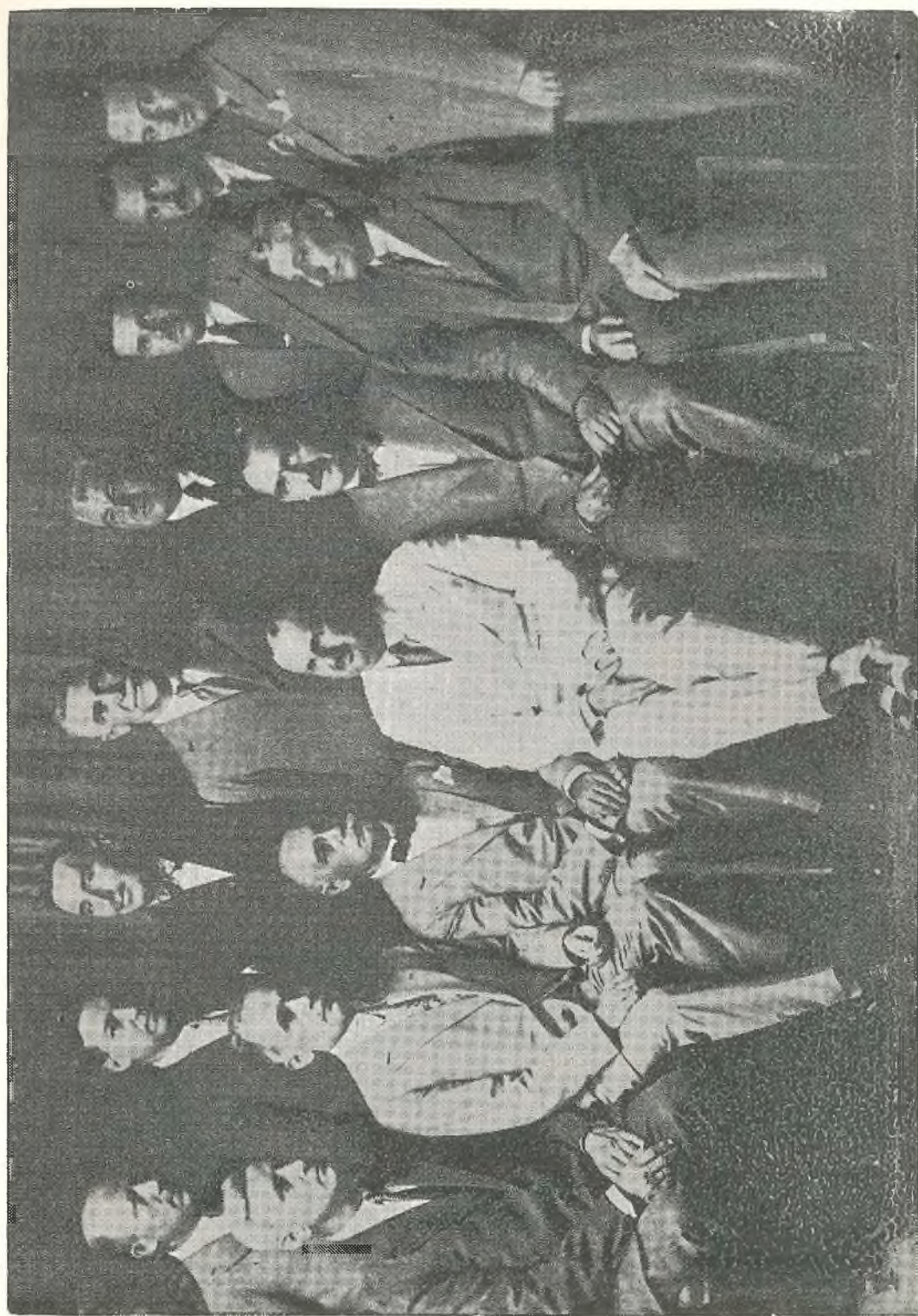
Ἐκφράζομεν πρὸς τὸν ἡρωϊκὸν Κυπριακὸν λαὸν καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν, παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ὁποίων ἴσταται ὀλόκληρος ἡ Ἑλλάς, τὸν ἀπεριόριστον θαυμασμὸν καὶ τὴν ἀνεπιφύλακτον συμπαράστασίν μας διὰ τὴν ἐξέγευσίν των πρὸς προάσπισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀμύνης κατὰ τῆς βαρβάρου ἀποικιακῆς συμπεριφορᾶς τοῦ γενναιοτάτου στρατάρχου!!! Χάρτινγκ καὶ τῶν σιδηροφράκτων ὀργάνων του.

“Ὅσοι δὲν ἔπαυσαν νὰ εἶναι πραγματικοὶ Ἕλληνες συμμετέχουν καὶ συμπάσχουν κατὰ τὰς κρίσιμους ταύτας στιγμάς, τὰς ὁποίας διέρχονται οἱ ἀδελφοὶ μας Κύπριοι. Ἡ πικρία καὶ ἀπογοήτευσίς, ἦν αἰσθάνονται, διότι, ἐνῶ ἐπολέμησαν καὶ αὐτοὶ καὶ ἔχυσαν τὸ αἷμα των παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ἀγγλῶν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος τῆς ἐλευθερίας, ἀμείβονται κατὰ τοιοῦτον ἐπαίσχυντον τρόπον, εἶναι ἀπολύτως δικαιολογημένη. Μὲ ὀδηγὸν τὴν ἀκατάβλητον γενναιότητά των καὶ τὴν πίστιν των πρὸς τὰ ἰδανικά τοῦ Ἔθνους μας ἄς συνεχί-

σούν τοὺς εὐγενεῖς ἀγῶνας των καὶ ὡς χαλυβδῶσουν τὴν ὑπομονὴν καὶ θέλησίν των. Θὰ ἀνατείλουν καλύτεραι ἡμέραι. Ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς Κυπρίους ὡς δὲν ἐγκατέλειπεν ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ὄλους τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες μὲ ἀδάμαστον ἥρωϊσμόν ἠγωνίσθησαν καὶ ἐκέρδισαν μὲ θυσίας τὴν ἀνεξαρτησίαν των.

Ὁ κ. Φ. Μανουηλίδης θεωρεῖ ὑποχρέωσίν του νὰ ἀπευθύνῃ εὐχαριστίας πρὸς τοὺς κ. κ. Πανουσόπουλον Στρατηγὸν ἐ. ἀ., Γεώργιον Σαραντόπουλον Συνταξιούχον Ἑσωτερικῶν, Βασίλειον Κουβέρην, Δημήτριον Ἀθηνοδώρου, Νικόλαον Τσαλίκην διδάσκαλον καὶ Κλέωνα Καρακατσάνην, οἵτινες ἐπροθυμοποιήθησαν εὐγενῶς νὰ ἀνταποκριθῶν εἰς παράκλησίν του περὶ παροχῆς στοιχείων καὶ διοφύρων πληροφοριῶν, χρησίμων διὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ παρόντος.

Μέλη τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1928 24μελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, φωτογραφηθέντα ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐπισκέψεώς των πρὸς τὸν τότε Πρωθυπουργὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον, ἐπανελθόντα εἰς τὴν πολιτικὴν.

Ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ καθήμενοι :

- 1) Ἀριστείδης Κερασιώτης, ἐκ Κεσσάνης
- 2) Μιλτιάδης Σαραντιῆς, ἐκ Σηλυβρίας
- 3) Ἀλέξανδρος Δήμησας, Ἴατρος ἐξ Ἀδριανουπόλεως
- 4) Φίλιππος Μανουηλίδης, Πρόεδρος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου
ἐκ Ραιδεστοῦ
- 5) Πολύκλειτος Βεζυρτζῆς, Ἴατρος ἐκ Τυρολόης
- 6) Κωνσταντῖνος Παξιμαδάς, ἐκ Μαδύτου

Ὅρθιοι ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ :

- 7) Γεώργιος Ἀθανασίου ἐκ Μακρᾶς Γεφύρας
- 8) Δημοσθένης Χατζηγιαννάκης, ἐκ Σαράντα Ἐκκλησιῶν
- 9) Δημήτριος Μαργαριτώφ, ἐκ Ραιδεστοῦ
- 10) Γεώργιος Ποσπώνης, ἐκ Ραιδεστοῦ
- 11) Δημήτριος Ζαφειρόπουλος, ἐκ Γάνου
- 12) Θωμᾶς Παπαδόπουλος, ἐκ Σαράντα Ἐκκλησιῶν
- 13) Γεώργιος Παπαδόπουλος, ἐξ Ἐπιβατῶν
- 14) Κωνσταντῖνος Χατζηθωμᾶς, ἐκ Στενημάχου

Μέλη τοῦ Δ. Συμβουλίου μὴ φωτογραφηθέντα
λόγῳ ἀπουσίας των

- 15) Α. Μανωλίδης, ἐκ Στενημάχου
- 16) Φλώρος Φλωρίδης, ἐκ Σαράντα Ἐκκλησιῶν
- 17) Ἀπόστολος Δοξιάδης, Ἴατρος ἐκ Στενημάχου
- 18) Γεώργιος Λουῖζος, ἐκ Καλλιπόλεως
- 19) Δ. Τραμπίδης, ἐξ Ἄν. Θράκης
- 20) Κωνσταντῖνος Καλλιωντζῆς, ἐκ Καλλιπόλεως
- 21) Μιλτιάδης Σταμούλης, ἐκ Σηλυβρίας
- 22) Ἰωακείμ Δάγιας, ἐκ Μυριοφύτου
- 23) Σωτήριος Σωτηριάδης, ἐκ Τυρολόης
- 24) Παναγιώτης Θεοδοσιάδης, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΘΡΑΚΙΚΩΝ,"

Ἡ ἀναλαβοῦσα τὴν ἐπιμέλειαν ἐκδόσεως τῶν «Θρακικῶν» Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ἐκτὸς τῶν κυκλοφορησάντων κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1955 23ου καὶ 24ου τόμων, σύμφωνα μὲ τὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ 23ου τόμου ἔκκλησιν «πρὸς τοὺς ἐργάτας τοῦ πνεύματος, τοὺς ἐπιστήμονας καὶ διανοουμένους, πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Θράκας καὶ τὰ μέλη τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου», θὰ συνεχίσῃ εἰς προσεχεῖς ἐκδόσεις τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος περὶ συγγραφῆς τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῶν τεσσάρων Νομῶν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης κατὰ τὴν πρό τῆς ἐκκενώσεως ἐποχὴν.

Ἦδη ἡ προσεχὴς ἔκδοσις τοῦ 25ου τόμου θὰ πραγματευθῆται περὶ τῶν πόλεων Καλλιπόλεως καὶ Μαδύτου μετὰ τῶν περιφερειῶν τῶν. Ἡ συγκέντρωσις καὶ ἐπεξεργασία τῆς ὕλης ταύτης ὀφείλεται εἰς ἀξιέπαινον καὶ φιλόπονον ἐργασίαν τοῦ ἐκ Καλλιπόλεως σεβαστοῦ καὶ ἀκαμάτου πρεσβύτου Οἰκονόμου Κωνσταντίνου Λουῖζου ἱερέως, ὅστις διῆλθεν ὄλον τὸν μακρὸν βίον του ἐν Θράκῃ καὶ παρέχει διὰ τῆς μελέτης του ἀξιομίμητον παράδειγμα ἐθνικῆς καὶ πατριωτικῆς δράσεως.

Ὡσαύτως ἔχει συγκεντρωθῆ ὕλη περὶ τῆς πόλεως Ἀδριανουπόλεως μετὰ τοῦ Νομοῦ αὐτῆς, χάρις εἰς εὐγενῆ συνεργασίαν καὶ μελέτας τοῦ πρώην Πρωθυπουργοῦ κ. Σ. Γονατᾶ, ὡς καὶ τοῦ ἀειμνήστου Γερουσιαστοῦ - ἱατροῦ Θρακῆς Κ. Κουρτίδου.

Ἐπολείπεται ἡ πόλις καὶ ὁ Νομὸς Σαράντα Ἐκκλησιῶν, κατεβλήθησαν δὲ φροντίδες πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν πρὸς συλλογὴν τῶν ἀναγκαίων στοιχείων, αἵτινες ἀτυχῶς ἄχρις ὥρας δὲν ἔχουν εὐοδωθῆ.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἀπευθύνομεν θερμοτάτην παράκλησιν πρὸς τοὺς Θράκας Σαράντα Ἐκκλησιῶν καὶ περιφερείας, καθὼς καὶ τῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων, ἐκτὸς τῶν πρωτευουσῶν τῶν τεσσάρων Νομῶν, (ὡς Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, Γάνου καὶ Χώρας, Σηλυβρίας, Τυρολόης, Μετρῶν, Αἴνου) ὅπως φροντίσωσι διὰ τὴν συγκέντρωσιν καὶ ἀποστολὴν στοιχείων, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ παρόντος τόμου, πρὸς δημοσίευσιν.

Διὰ τὸν καταρτισμὸν καὶ ἀποστολὴν τῶν τοιούτων μελετῶν δὲν ἀπαιτεῖται συγγραφικὴ ἱκανότης καὶ ἐπίδοσις, ἀλλὰ μόνον φιλότιμος φροντίς, φιλοπονία καὶ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα, διὰ τὴν καταγρα-

φὴν ἐκ μέρους τῶν νεωτέρων Θρακῶν ἀναμνήσεων τῶν γηραιότερων συμπολιτῶν μας.

Ἡ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου θὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀντιγραφὴν, ταξινόμησιν καὶ ἐν γένει τὴν εὐπαρουσίαστον συντακτικὴν καὶ ὀρθογραφικὴν ἐμφάνισιν τῶν σχετικῶν σημειωμάτων. Ὑστερον ἀπὸ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν καλὴν ἀρχὴν διὰ τοῦ παρόντος τόμου, πρέπει ὅλοι οἱ συμπατριῶται τῆς Ἄνατ. Θράκης νὰ βοηθήσωσι διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀναληφθέντος ἔργου, ἢ ἐθνικὴ καὶ πατριωτικὴ σημασία τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς διαφεύγῃ.

Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἡ ἐν προκειμένῳ ἀδιαφορία θὰ θεωρηθῇ ὡς ἐγκληματικὴ παρὰ τῶν ἐπιγόνων, οἵτινες πολὺ δικαίως δὲν θὰ μᾶς συγχωρήσωσι διὰ τὴν τοιαύτην ἀμέλειαν, διότι οἱ πνευματικοὶ θησαυροὶ τῆς ἀπωλεσθείσης πατρίδος μας θὰ χαθῶσιν ἀνεπιστρεπτί, ἐὰν ἡ παροῦσα γενεὰ δὲν κατορθώσῃ τὴν διὰ δημοσιεύσεως διαίωσις αὐτῶν.

Δὲν ἀρκεῖ δὲ μόνον ἡ συγκέντρωσις καὶ ἐκτύπωσις τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας Θράκης, ἀλλ' ἐπιβάλλεται καὶ ἡ εὐρυτάτη διάδοσις καὶ κυκλοφορία τῶν «Θρακικῶν», πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον τὸ Θρακικὸν Κέντρον, ὄχι μόνον ἐξησφάλισε, μὲ κόπους καὶ ἐπίμοχθον ἐργασίαν τὸ οἰκονομικὸν μέρος ἀλλ' ἐπέτυχε μὲ θυσίας καὶ μὲ προσωπικὴν ἄνευ ἀμοιβῆς ἀπασχόλησιν νὰ μειώσῃ τὸ τίμημα ἐκάστου τεύχους εἰς τὸ ἥμισυ τῶν παλαιότερων ἐκδόσεων τῶν «Θρακικῶν», ἵνα διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἡ ἀγορὰ τοῦ Περιοδικοῦ καταστῇ προσιτὴ εἰς κάθε βαλάντιον.

Ἡ εὐρεῖα κυκλοφορία του θὰ ἐπιτευχθῇ μόνον ἐὰν ὅλοι οἱ ἀναγνώσται τῶν «Θρακικῶν» ἀποβάλουν τὴν συνήθη ἀμέλειαν καὶ παρακινήσωσι πάντας τοὺς φιλιαναγνώστας, τοὺς Θράκας καὶ φίλους τῆς Θράκης καὶ κάθε διανοούμενον ὅπως ἀποκτήσωσι τὰ «Θρακικά», τὰ ὅποια φιλοδοξοῦν νὰ ἐμφανίσουν καὶ ζωντανεύσουν τὸν ἀπωλεσθέντα παράδεισον καὶ τὴν φιλτάτην καὶ ἱεράν μας μητέρα καὶ πατρίδα Θράκην.

ΠΙΝΑΞ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ 23^{ΟΥ} ΤΟΜΟΥ "ΘΡΑΚΙΚΩΝ",

Ἐκ τῆς προηγουμένης ἐκδόσεως ἐκ 1.000 τευχῶν τοῦ 23ου τόμου τῶν «Θρακικῶν», ἔχουσι διατεθῆ μέχρῃς ἐκτυπώσεως τοῦ παρόντος 24ου τόμου 776 τεύχη σύμφωνα μὲ τὸν κάτωθι ἀναλυτικὸν πίνακα :

1. Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. κ. Ἰωακείμ	τεύχη	40
2. Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ.κ. Μιχαήλ	»	30
3. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος	»	15
4. Ἡλεκτρικὴ Ἐταιρία Ἀθηνῶν - Πειραιῶς (HEAII)	»	40
5. Ἡλεκτρικὴ Ἐταιρία «Γαλιταῖος» (Σ. Στυλιανίδης)	»	20
6. Βιομ. καὶ Ἠλεκτρικὴ Ἐταιρία Δράμας Α.Ε. (Α. Καστρινός)	»	20
7. Ἡλεκτρικὴ Ἐταιρία Λαμίας (Γ. Μουζέλης)	»	20
8. Ἐργοστάσιον Ἡλεκτρισμοῦ Κοζάνης (Δήμαρχος Β. Ματιάκης)	»	20
9. Ἑλληνικαὶ Μεσογειακαὶ Γραμμαὶ (Ε.Λ.Μ.Ε.Σ.)	»	100
10. Α.Ε. Ἡλεκτροπαραγωγῆς Πόρου - Γαλατᾶ (Α. Μπλαμούτσης)	»	15
11. Ἡλεκτρικὴ Ἐταιρία Λεβαδείας Α.Ε. (Α. Μέγας)	»	15
12. Α. Καμπάνης - Ν. Βογιαζίδης καὶ Υἱοὶ - Ν. Ράλλιας	»	20
13. Ἡλεκτροβιομηχανία Αἰγίου Α.Ε. (Α. Λεωνιδόπουλος)	»	15
14. Ἡλεκτροφωτισμὸς Τρικκάλων - Καρδίτσης (Φ. Σταματόπουλος)	»	15
15. Ἐργοστάσιον Ὑφαντουργίας «Ἑλληνίς» (Σ. Τσαλικογλου)	»	15
16. Ἐταιρία «Εὐρωπαϊκὴ» - Ἐργοστάσιον «Ἡβη» (Δ. Σαμαράς)	»	15
17. Ἡλεκτρικὴ Ἐταιρία Χίου Α.Ε. (Ι. Κυτριλάκης)	»	10
18. Ἡλεκτρικὴ Ἐταιρία Μεσολογγίου Α.Ε. (Μ. Οἰκονόμου)	»	10
19. Κλεομένης Νικολάου - Δικηγόρος Ἀλεξανδρείας	»	10
20. Ἰωάννης Λουκίτσας - Κτηματίας	»	10
21. Ὄργανισμὸς Ἡλεκτροφωτισμοῦ καὶ Ὑδρεύσεως Λαρίσης	»	10
22. Ἡλεκτρικὴ Ἐταιρία Ἀμφίσσης Α.Ε. (Τ. Μαργέλλος)	»	5
23. Ἡλεκτρικὴ Ἐταιρία Θηβῶν (Π. Σουβαλιώτης)	»	5
24. Ἡλεκτρικὴ Ἐταιρία Σουφλίου (Π. Οἰκονομίδης)	»	5
25. Πανθρακικὴ Ἐνωσις Ν. Ὑόρκης (Πρόεδρος Δ. Χατζηγιαννάκης)	»	40
26. «Τιμῆς ἔνεκεν» ἀποσταλλέντα εἰς Ὑπουργούς, Δημάρχους, Καθηγητάς, Μητροπολίτας, Διοικητάς Τραπεζῶν, Διευθυντάς Ὑπουργείων, Κρατικὰς Ὑπηρεσίας, Βιβλιοθήκας κλπ.	»	68
Εἰς μεταφορὰν	»	588

	Ἐκ μεταφορᾶς	τεύχη
27. Εἰς διαφόρους Θράκας		588 » 3 <hr/> 591
=Τὰ ὡς ἄνω 591 τεύχη διετέθησαν φροντίδι τοῦ Προέδρου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Φ. Μανουηλίδου, ὑπάρχει δὲ πρόβλεψις, μὴ πραγματοποιηθεῖσα εἰσέτι διαθέσεως καὶ ἀριθμοῦ ἑτέρων τευχῶν.=		
28. Β. Μιχαηλίδης - Ἀντιπρόεδρος Θρακικοῦ Κέντρου	»	100
29. Δ. Λουτζος - Γενικὸς Γραμματεὺς Θρακικοῦ Κέντρου	»	20
30. Κ. Ἀργυρόπουλος - Ταμίας Θρακικοῦ Κέντρου	»	30
31. Φ. Ἀλεξιάδης - Μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου	»	5
32. Ι. Δοδόπουλος - Μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου	»	30 <hr/> 776

(Τὰ ἄνω 30 τεύχη διετέθησαν φροντίδι τοῦ κ. Δοδοπούλου εἰς μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ὡς ἑξῆς:

(Ι. Δοδόπουλος 5, Φ. Κοσμίδης 5, Π. Τσατάλας 5, Χ. Πάταρας 5, Χ. Καραχαλίδης 3, Α. Πασχαλίδης 3, Α. Γιαννακόπουλος 1, Θ. Παπαδόπουλος 3).

Σύνολον τεύχη 776

Ἐκτὸς τῶν ἰδιαιτέρων εὐχαριστιῶν τὸ Θρακικὸν Κέντρον διὰ τὸ ἐπιδειχθὲν ὑπὲρ τῶν «Θρακικῶν» εὐγενὲς ἐνδιαφέρον ἀπευθύνει πρὸς πάντας τοὺς ἀνωτέρω τὰς πλέον θερμοῦς του εὐχαριστίας.

Ἡ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ εὐχαρίστως ἀναγγέλλει ὅτι οἱ κ. κ. Φίλιππος Μανουηλίδης, Πρόεδρος, καὶ Βίκτωρ Μιχαηλίδης, Ἀντιπρόεδρος, ἐπραγματοποίησαν ὑπόσχεσίν των εἰσφορᾶς ὑπὲρ τῆς ἐκδόσεως τῶν «Θρακικῶν» ἀνά 5.000 δραχ. ἕκαστος. Τὸ σύνολον ἐκ δέκα χιλιάδων δραχμῶν τῆς ἄνω εἰσφορᾶς κατετέθη ἤδη εἰς τὸν παρὰ τῆ Τραπεζῆ λογαριασμὸν τοῦ Θ. Κ.

Ἡ Διοίκησις τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἀπηύθυνε θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τοὺς ὡς ἄνω δωρητάς, μὲ τὴν εὐχὴν ὅπως τὸ ἀξιέπαινον τοῦτο παράδειγμα μιμηθοῦν καὶ ἄλλοι Θράκες.

ΤΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΟΛΙΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ ΡΑΙΔΕΣΤΟΥ

Εἰκῶν—Δωρεὰ ᾽Οθωνος ᾽Αναστασίου, ἐκ Ραιδεστοῦ ᾽Αν. Θράκης Σελ.	5
Ἡ ἔκδοσις τοῦ 24ου τόμου τῶν «Θρακικῶν»	» 7
᾽Αντὶ Προλόγου	» 9
ΡΑΙΔΕΣΤΟΣ	» 13
᾽Εκκλησία	» 16
Διοίησις	» 32
᾽Εκπαίδευσις	» 36
Θρακικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος	» 40
Πίναξ διαφόρων νομισμάτων	» 64
Διάφοροι ᾽Επιγραφαί	» 68
᾽Ανάγλυφα, ἀγάλματα, προτομαὶ κλπ.	» 75
Κατάλογος συνδραμόντων τὸν Σύλλογον	» 80
Εἰκῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῆς ᾽Αστικῆς Σχολῆς (᾽Αρρεναγωγείου) Ραιδεστοῦ 1917	» 91
᾽Εμπόριον εἰσαγωγικὸν — ἔξαγωγικόν	» 93
᾽Εκθεσις Ἑλληνικοῦ ᾽Εμπορικοῦ ᾽Επιμελητηρίου Ραι- δεστοῦ 1920	» 101
Βιομηχανία — Βιοτεχνία — ᾽Αλιεία — Κτηνοτροφία — Πτη- νοτροφία — ᾽Οπωροκηπουρικὴ	» 104
Συγκοινωνία	» 110
Τραπεζιτικὴ πίστις	» 113
᾽Αμισθα Προξενεῖα — ᾽Υποπροξενεῖον Ἑλλάδος	» 114
Κοινωνικὴ κίνησις — Πολιτισμός	» 121
᾽Επαρχία Ραιδεστοῦ (περίχωρα αὐτῆς)	» 131

ΜΕΡΟΣ Β'

Βουλγαρικὴ Κατοχή.

᾽Ασιατικὸς στρατὸς διέρχεται ἐκ Ραιδεστοῦ	» 143
Ἡ τρομερὰ νύξ τῆς 16 ᾽Οκτωβρίου 1912	» 143
Μετὰ τοὺς Λαζοὺς οἱ Κοῦρδοι	» 147

Τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἡ σύστασις πολιτοφυλακῆς	Σελ. 151
Αἱ πρῶται διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν Βουλγάρων	» 156
Τριήμερος μάχη ἔξω τῶν Μαλγάρων	» 162
Μετὰ τὸ πολεμικὸν τὸ πολιτικὸν μέρος	» 167
Ἡ ἔλευσις τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου εἰς Ραιδεστόν	» 177
Οἱ Θράκες νοσταλγοῦν τὸ νόμιμον τουρκικὸν καθεστῶς	» 180

ΜΕΡΟΣ Γ'

Ἐπιστροφή τῶν Τούρκων καὶ ἐκκένωσις τῆς Ἀνατ. Θράκης.

Ἐπιστροφή τῶν Τούρκων.—Ἐμπρησμοί, φόνοι, ληστεύσεις κλπ. Σελ.	191
Ἐκθεσις τῶν γεγονότων ἐξ ἐπισήμων στοιχείων τῶν Μητροπόλεων	» 207
Ἐκθεσις τῆς καταστροφῆς Μαλγάρων καὶ Καλυβίων ὑπὸ τοῦ Οὐ- νίτου ἱερέως Ἀνθίμου Σαργολόγου	» 227
Κατάστασις σφαγέντων καὶ ἐκτοπισθέντων Ἀρμενίων	» 242
Οἱ Τούρκοι ἀμφισβητοῦν τὴν ἀλήθειαν τῶν καταγελλομένων	» 243
Ποῖα τὰ ἀληθῆ αἷτια τοῦ διωγμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου	» 249
Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐν Ραιδεστῷ συνεργά- ζεται μετὰ τῶν Τούρκων	» 261
Οἱ ἑλληνικοὶ ναοὶ κατεστράφησαν	» 270
Δεινοπαθήματα Ἑλληνοσ διεσπασθέντος Ἑλληνικοῦ Προξενείου	» 273
Δολοφονία Ἑλληνοσ ἀρχιδιακόνου	» 275
Στατιστικὴ ἐκτοπισθέντων ἠμογενῶν	» 277
Ἡ Ἐκατόμβη.—Ὀνομαστικὸς κατάλογος τῶν δολοφονηθέντων	» 279
Συνολικὸς πίναξ δολοφονηθέντων	» 284
Ἐπίλογος Συγγραφῆς.—Παλαιὰ καὶ νέα Τουρκία. (Βανδαλισμοὶ τῶν Τούρκων κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης 6ης Σεπτεμβρίου 1955).	
Εἰκὼν μελῶν Δ. Σ. (1928)	» 309
Ὀνόματα μελῶν Δ. Σ. εἰκόνας (1928)	» 311
Ἐκκλησις πρὸς διανοουμένους καὶ πρόγραμμα προσεχῶν ἐκδόσεων τῶν «Θρακικῶν»	» 313
Πίναξ διαθέσεως 23ου τόμου τῶν «Θρακικῶν».—Εὐχαριστίαι	» 315
Πίναξ περιεχομένων	» 317